Acta Generale Synode

Goes 2020

Het auteursrecht van deze tekst berust bij de auteur, dan wel bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact worden opgenomen met: werkgroep administratieve ondersteuning wao@ngk-gkv.nl).
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

LEESWIJZER **8**
BIDSTOND: **9**

HOOFDSTUK 1, OPENINGSHANDELINGEN *11*
Artikel 1 - Opening **11**
Artikel 2 - Onderzoek van de geloofsbrieven **11**
Artikel 3 - Verkiezing moderamen **12**
Artikel 4 - Constituering **12**
Artikel 5 - Belijdenis en belofte **13**
Artikel 6 - Mededelingen moderamen **13**
Artikel 7 - Commissies **14**
Artikel 8 - Niet te behandelen stukken **14**
Artikel 9 – Vervanging 2e scriba ds. A. Koster **15**
Artikel 10 – Antwoord aan het platform Mijn kerk in orde **15**

HOOFDSTUK 2, KERKRECHT EN KERKREGERING *18*
Artikel 11 - Besluiten kerkrecht **18**
Artikel 12 - Bespreking kerkrecht **20**
Artikel 13 –Besluiten aanvullend rapport deputaten kerkrecht **21**
Artikel 13a –Bespreking aanvullend rapport deputaten kerkrecht **21**
Artikel 14 - Besluiten Commissie van beroep in predikantszaken **22**
Artikel 15 - Bespreking Commissie van beroep in predikantszaken **23**
Artikel 16 - Besluiten inzake dubbelbesluit GS 1967 **23**
Artikel 17 - Bespreking inzake dubbelbesluit GS 1967 **24**
Artikel 18 - Eerherstel lectoren D.J. Buwalda en H.M. Mulder **26**
Artikel 19 - Schulderkenning aan de NGK en ontvangst familie Mulder **27**
Artikel 20 - Besluiten revisieverzoeken kerkelijke eenheid met NGK **28**
Artikel 21 - Bespreking revisieverzoeken kerkelijke eenheid met NGK **29**
Artikel 22 - Besluiten revisieverzoeken besluiten GS Meppel inzake m/v en ambt **30**
Artikel 23 - 1e inhoudelijke bespreking van de revisieverzoeken besluiten GS Meppel inzake MVeA **34**
Artikel 24 - Richtingwijzers voor een tweede inhoudelijke bespreking van de revisieverzoeken besluiten GS Meppel inzake MVeA **44**
Artikel 25 - Tweede inhoudelijke bespreking van revisieverzoeken besluiten GS Meppel inzake MVeA **46**
Artikel 26 - Besluiten man/vrouw in de kerk **50**
Artikel 27 - Bespreking man/vrouw in de kerk **51**
Artikel 28 - Besluiten revisieverzoek eerste doopvraag **51**
Artikel 29 - Bespreking revisieverzoek eerste doopvraag **51**
Artikel 30 - Besluit omtrent studie naar belijdenis en schriftgezag **52**
Artikel 31 - Bespreking omtrent studie naar belijdenis en schriftgezag **52**
Artikel 32 - Besluit tussenstand studiedeputaatschap homoseksualiteit in de kerk **53**
Artikel 33 - Bespreking tussenstand studiedeputaatschap homoseksualiteit in de kerk **54**
Artikel 34 - Besluit seksueel misbruik in kerkelijke relaties **54**
Artikel 35 - Bespreking rapport deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties **55**
Artikel 36 - Besluiten predikantszaken **56**
Artikel 37 - Bespreking predikantszaken **57**
Artikel 38 - Besluiten rapport Open Poorten **57**
Artikel 39 - Bespreking rapport Open Poorten **58**
Artikel 40 - Eerste bespreking herstructurering predikantszaken **59**
Artikel 41 - Besluiten instelling commissie herstructurering predikantszaken **60**
Artikel 42 - Bespreking instelling commissie herstructurering predikantszaken **61**
Artikel 43 - Besluiten raad van advies in predikantszaken **61**
Artikel 44 - Bespreking raad van advies in predikantszaken **61**
Artikel 45 - Besluiten inzake budget ten behoeve van assessment voor toekomstige predikanten **62**
Artikel 46 - Bespreking inzake budget ten behoeve van assessment voor toekomstige predikanten **62**

Artikel 47 - Besluiten advies & bijstand **63**
Artikel 48 - Bespreking advies & bijstand **63**

HOOFDSTUK 3, RECHTSPRAAK *64*
Artikel 49 - Besluiten hoger beroep **64**
Artikel 50 - Bespreking hoger beroep **64**
Artikel 51 - Uitspraak hoger beroep, zaak 1 **65**
Artikel 52 - Uitspraak hoger beroep, zaak 2 **67**
Artikel 53 - Uitspraak herzieningsverzoek, zaak 2 **75**
Artikel 54 - Uitspraak hoger beroep, zaak 3 **79**
Artikel 55 - Verzoek br. K.P. Steendam om Acta GS Meppel 2017 te wijzigen **84**

HOOFDSTUK 4: OPLEIDING, ONDERZOEK EN DIENSTVERLENING *85*
Artikel 56 - Besluiten Theologische Universiteit **85**
Artikel 57 - Digitale behandeling Theologische Universiteit **87**
Artikel 58 - Clusterbespreking Theologische Universiteit **91**
Artikel 59 - Plenaire bespreking Theologische Universiteit **93**
Artikel 60 - Besluiten bureau studiefinanciering **95**
Artikel 61 - Bespreking bureau studiefinanciering **95**
Artikel 62 - Besluiten oprichting toerustingscentrum **95**
Artikel 63 - Bespreking oprichting toerustingscentrum **97**
Artikel 64 - Besluiten ondersteuning kerken, classes en missionaire projecten **97**
Artikel 65 - Bespreking ondersteuning kerken, classes en missionaire projecten **99**
Artikel 66 - Besluiten eredienst **101**
Artikel 67 - Bespreking eredienst **102**
Artikel 68 - Besluiten archief en documentatie **104**
Artikel 69 - Bespreking archief en documentatie **105**
Artikel 70 - Besluiten pastorale zorg aan doven en slechthorenden **105**
Artikel 71 - Bespreking pastorale zorg aan doven en slechthorenden **106**

HOOFDSTUK 5, BETREKKINGEN BINNEN- EN BUITENLAND *107*
Artikel 72 - Besluiten betrekkingen buitenlandse kerken **107**
Artikel 73 - Bespreking betrekkingen buitenlandse kerken **110**
Artikel 74 - Ontvangst afgevaardigden van buitenlandse kerken **112**
Artikel 75 - Zusterkerk Gereja Kristus Tuhan **113**
Artikel 76 - Viering heilig avondmaal met buitenlandse gasten **114**
Artikel 77 - Inbreng buitenlandse kerken **114**
Artikel 78 - Bespreking inbreng buitenlandse kerken **116**
Artikel 79 - Bespreking in groepen **117**
Artikel 80 - Afscheid deputaten BBK en buitenlandse gasten **118**
Artikel 81 - Presentaties buitenlandse kerken **119**
Artikel 82 - Nieuwe vormen van jongerenwerk in Nederland **120**
Artikel 83 - Besluiten evangelie en moslims **121**
Artikel 84 - Bespreking evangelie en moslims **121**
Artikel 85 - Besluiten kerkelijk contact en eenheid **122**
Artikel 86 - Bespreking kerkelijk contact en eenheid **130**

HOOFDSTUK 6: RELATIE MET OVERHEID EN SAMENLEVING *135*
Artikel 87 - Besluiten relatie kerk en overheid **135**
Artikel 88 - Bespreking relatie kerk en overheid **135**
Artikel 89 - Besluiten geestelijke verzorging **135**
Artikel 90 - Bespreking geestelijke verzorging **136**

HOOFDSTUK 7, BESTUUR *137*
Artikel 91 - Besluiten administratieve organisatie **137**
Artikel 92 - Bespreking administratieve organisatie **138**

Artikel 93 – Besluit aanvullende opdracht aan werkgroep administratieve organisatie 138
Artikel 94 - Besluiten budget 139
Artikel 95 - Bespreking budget 139
Artikel 96 - Besluiten financiën en beheer 140
Artikel 97 - Bespreking financiën en beheer 141
HOOFDSTUK 8, HERENIGINGSPROCES MET NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN 142
Artikel 98 - Kennismaking en bezinning – dag 1 – heidagen 142
Artikel 99 - Kennismaking en bezinning – dag 2 – heidagen 142
Artikel 100 - Besluiten koersbesluit 144
Artikel 101 - Bespreking koersbesluit 144
Artikel 102 - Besluit huishoudelijk reglement LV/GS 145
Artikel 103 - Bespreking huishoudelijk reglement LV/GS 145
Artikel 104 – Opdracht voor regio-indeling 145
Artikel 105 –Bespreking opdracht voor regio-indeling 146
Artikel 106 – Besluiten regio-indeling 147
Artikel 107 – Bespreking regio-indeling 147
Artikel 108 – Besluiten proces voortgang naar eenheid 147
Artikel 109 – Bespreking proces voortgang naar eenheid 148
Artikel 110 – Besluiten aanvullende opdracht aan de Regiegroep 148
Artikel 111 – Bespreking aanvullende opdracht aan de Regiegroep 150
Artikel 112 – Decharge en benoemingen Regiegroep 150
Artikel 113 - Besluit proces nieuwe kerkorde 150
Artikel 114 - Bespreking proces nieuwe kerkorde 151
Artikel 115 - Bespreking financieel kader 151
Artikel 116 - Besluit instelling commissie strategie en financiën 153
Artikel 117 - Bespreking instelling commissie strategie en financiën 154
Artikel 118 - Bespreking rapport commissie strategie en financiën 154
Artikel 119 - Besluiten strategie en financiën 159
Artikel 120 - Bespreking strategie en financiën 161
Artikel 121 – Besluiten naamgeving 164
Artikel 122 – Bespreking naamgeving 164
Artikel 123 – Besluiten instelling commissie belijdende kerk 165
Artikel 124 – Bespreking instelling commissie belijdende kerk 165
HOOFDSTUK 9: NIEUWE KERKORDE 167
Artikel 125 – Kerkorde algemeen 167
Artikel 126 – A1, één in geloof 167
Artikel 127 – A2, bijbel en belijdenis 168
Artikel 128 – Besluit vaststelling verbindingsformulier 169
Artikel 129 – A3, de kerkorde 170
Artikel 130 – B1, drie ambten 170
Artikel 131 – B2, de kerkenraad 170
Artikel 132 – B3, ambt van predikant 171
Artikel 133 – B4, roeping van een predikant; B5, opleiding voor predikanten; B6, levensonderhoud predikant; B7, predikant met een bijzondere taak 171
Artikel 134 – B8, bijzondere preekbevoegdheid 172
Artikel 135 – B9, emeritaat 172
Artikel 136 – B10, ontheffing predikant 172
Artikel 137 – B11, non-actiefstelling predikant 172
Artikel 138 – B12, losmaking predikant 172
Artikel 139 – B13, schorsing en afzetting predikant 173
Artikel 140 – B14, ambt van ouderling 173
Artikel 141 – B15, ambt van diaken 174
Artikel 142 – B16, roeping van ouderlingen en diakenen 174

Artikel 143 – B17, ontheffing ouderling of diaken **174**
Artikel 144 – B18, schorsing en afzetting ouderling of diaken **174**
Artikel 145 – B19, vervanging **174**
Artikel 146 – B20, kerkelijke werker **174**
Artikel 147 – B21, integer handelen **174**
Artikel 148 – C1, kerkdiensten **175**
Artikel 149 – C2, gemeenteleven **175**
Artikel 150 – C3, leden van de gemeente **175**
Artikel 151 – C4, openbare geloofsbelijdenis **175**
Artikel 152 – C5, bediening van de doop **175**
Artikel 153 – C6, viering van het avondmaal **176**
Artikel 154 – C7, huwelijksbevestiging **176**
Artikel 155 – C8, liturgische formulieren **177**
Artikel 156 – C9, kerkelijke registratie **177**
Artikel 157 – C10, verhuizing **177**
Artikel 158 – C11, onttrekking **177**
Artikel 159 – C12, financiële bijdragen **177**
Artikel 160 – D1, karakter en doel **178**
Artikel 161 – D2, onderling toezicht **178**
Artikel 162 – D3, ambtelijke aansporing en waarschuwing **178**
Artikel 163 – D4, overtuiging verdragen **178**
Artikel 164 – D5, optreden van de kerkenraad **179**
Artikel 165 – D6. Informeren van de gemeente **179**
Artikel 166 – D7, ontzegging van het avondmaal **179**
Artikel 167 – D8, de buitensluiting **179**
Artikel 168 – D9, terugkeer **179**
Artikel 169 – E1, kerkverband **180**
Artikel 170 – E2, regionale vergadering **181**
Artikel 171 – E3, kerkvisitatie **182**
Artikel 172 – E4, kerkplanting **182**
Artikel 173 – E5, synode **182**
Artikel 174 – E6, voorstellen voor de synode **183**
Artikel 175 – E7, nadere organisatie **183**
Artikel 176 – E8, andere kerken in Nederland **184**
Artikel 177 – E9, kerken buiten Nederland **184**
Artikel 178 – onderdeel F, Besluiten en Bezwaren **184**
Artikel 179 – F1, besluitvorming **184**
Artikel 180 – F2, geen dwang **185**
Artikel 181 – F3, raadpleging en instemming **185**
Artikel 182 – F4, ruimte voor bezwaar, F5, beroep en F6, hoger beroep **185**
Artikel 183 - F7, Herziening **186**
Artikel 184 – G1, kerk en overheid **186**
Artikel 185 – G2, rechtspersoonlijkheid **186**
Artikel 186 – G3, vertegenwoordiging **187**
Artikel 187 – vaststelling nieuwe kerkorde **187**

HOOFDSTUK 10: SLOTHANDELINGEN *189*

Artikel 188 - Benoemingen **189**
Artikel 189 - Eerste bespreking provisorische sluiting GS **189**
Artikel 190 - Besluiten provisorische sluiting GS **190**
Artikel 191 - Tweede bespreking provisorische sluiting GS **190**
Artikel 192 – Provisorische sluiting **191**

BIJLAGEN 193
Bijlage 4-1, artikel 56: Statuut van de Theologische universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland 193
Bijlage 4-2, artikel 62: Statuut van het toerustingscentrum 207
Bijlage 4-3, artikel 64: Regeling voor steun behoevende kerken en missionaire initiatieven: 213
Bijlage 4-4, artikel 70: Regelingen deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden 218
Bijlage 5-1, artikel 72: Besluiten betrekkingen buitenlandse kerken 223
Bijlage 5-2, artikel 85: Model Samenwerkingsovereenkomst, versie 2 230
Bijlage 5-3, artikel 85: Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking 237
Bijlage 7-1, artikel 94: Vastgestelde budgetten 239
Bijlage 7-2, artikel 94: Verdeling van budgetten naar GKv en NGK 240
Bijlage 7-3, artikel 96: Gewijzigde instructie DFB 241
Bijlage 7-4, artikel 96: Gewijzigde instructie quaestor 243
Bijlage 8-1, artikel 102: Huishoudelijk reglement voor de gezamenlijke vergadering van LV en GS 244
Bijlage 10-1, artikel 188: Benoemingen 248
werkgroep administratieve ondersteuning 248
deputaten betrekkingen buitenlandse kerken 248
commissie van beroep in predikantszaken 248
commissie contact en eenheid 249
commissie dovenpastoraat 249
commissie eredienst 249
Evangelie en moslims 249
deputaten financiën en beheer 250
commissie geestelijke verzorging 250
commissie herstructurering predikantszaken 250
deputaten hoger beroep 250
studiedeputaatschap homorelaties in de kerk 250
werkgroep integratie 250
interkerkelijke commissie geschilbehandeling 250
deputaten kerkrecht 251
deputaten predikantszaken 251
Regiegroep 251
deputaten relatie kerk en overheid 251
commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties 251
commissie steunbehoevende kerken en missionaire initiatieven 251
commissie toerustingscentrum - KerkPunt 251
Raad van Toezicht TU 252
commissie verzoening en recht 252

LEESWIJZER

Deze acta zijn thematisch, niet chronologisch, geordend. Per artikel is aangegeven op welke datum de desbetreffende zitting plaatsvond. Een aantal onderwerpen is door de generale synode (GS) van de Gereformeerde Kerken en de Landelijke Vergadering (LV) van de Nederlands Gereformeerde Kerken gezamenlijk behandeld. Om niet elk onderwerp door 72 afgevaardigden te laten behandelen zijn de afgevaardigden verdeeld over drie clusters. De onderwerpen zijn verdeeld over de clusters. Om tijdens de periode dat door corona niet fysiek kon worden vergaderd toch een aantal onderwerpen af te handelen zijn digitale bespreekrondes gehouden. De vragen, uitwisseling van meningen en de voorbereiding van de uiteindelijke besluitvorming is hierbij in een aantal ronden per mail afgehandeld. Omdat na de zomerperiode van 2020 bleek dat ook in het najaar geen fysieke vergaderingen konden worden gehouden, zijn de onderwerpen die nog voor de clusters uitstonden behandeld via video conferenties.

Op 28 november 2020 is de plenaire vergadering, ook per video conferentie, tot de formele besluitvorming gekomen van de door de clusters voorgestelde besluiten. Deze laatste datum is bij de onderwerpen in de titel vermeld.

Er is beperkt gebruik gemaakt van academische titels omdat in de meeste gevallen deze niet relevant zijn voor het werk voor de generale synode.

Om het snel opzoeken van besluiten mogelijk te maken zijn besluiten en het verslag van de bespreking daarvan in aparte artikelen opgenomen. Door in de inhoudsopgave op een artikel te klikken, wordt direct doorverwezen naar de tekst van dat artikel.

In het verleden hanteerde de GS het begrip “deputaten”, de LV gebruikte de term “commissie”. Voor de nieuw ingestelde commissies/deputaatschappen wordt, als regel, de term commissie gehanteerd.

BIDSTOND:

Dienst van Woord en gebed belegd door de Gereformeerde Kerk te Goes op vrijdagavond 15 november 2019, aan de vooravond van de Generale Synode Goes 2020.

De dienst wordt gehouden in de Ontmoetingskerk te Goes en begint om 19.30 uur. De dienst wordt geleid door ds. M.H. Oosterhuis, preses van de vorige synode.

Voor de dienst heet de voorzitter van de kerkenraad in Goes, br. J. Flipse, de aanwezigen welkom, in het bijzonder de aanwezigen van andere kerken en diverse deputaten. (Aanwezig zijn vertegenwoordigers van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de voortgezette Gereformeerde Kerken.) Hij wijst op het liturgisch bloemstuk, gemaakt naar aanleiding van Kolossenzen 3:14; het beeldt de onderlinge band in de liefde uit én de diversiteit binnen de kerken.

Liturgie van de dienst: Votum en groet (van Sela), Gebed, Efeziërs 3, Gezang 246:1 (GKB 2017), Efeziërs 3:17-19, Verkondiging, Gezang 246:2, Geloofsbelijdenis van Nicea, Gebed, Collecte bestemd voor ZOA (hulp vluchtelingen Noord-Syrië), Lied 727 (Liedboek 2013), Cantorij synode (Wait for the Lord), Zegen, cantorij Goes (Bless the Lord, my soul).

Ds. Oosterhuis begint de preek met het gezegde: meten is weten. Ook in de bestudering van de Bijbel is het belangrijk zorgvuldig te werk te gaan. Maar voor het verstaan van het evangelie is meer nodig: de werkelijkheid waarover het in de heilsopenbaring van God gaat, is oneindig veel dieper dan de werkelijkheid waarin wij staan en onze metingen doen. De tekst noemt vier dimensies van Gods liefde: lengte, breedte, hoogte en diepte.

De verkondiging heeft als thema en verdeling:

Gods heil doormeten:
Gevoed door de Geest.
Gehecht aan elkaar.
Gevolgd in de hemelsferen.

In zijn eerste punt staat ds. Oosterhuis stil bij de gevoelens van de christenen uit de volken in Efeze. Tellen zij wel helemaal mee naast de christenen uit de Joden? Maar Christus heeft juist de scheidsmuur weggebroken en de moeite die Paulus ondervindt – hij schrijft vanuit de gevangenis in Rome – mag de heidenchristenen duidelijk maken hoeveel zij in Gods ogen waard zijn. Laten ze zichzelf, gevoed door de Geest, serieus blijven nemen, zodat hun hart naar de Vader uitgaat. Dat Christus in je woont

betekent niet alleen je eeuwig behoud, maar is tegelijk een voorwaarde om door te dringen in de openbaring van Gods heilsmysterie. Daarom kun je als synodeleden niet volstaan met 'gewoon' lezen wat er staat. 'De boodschap van het evangelie, de liefde van Christus gaat alle kennis, al onze deskundigheid en metingen te boven. Wie zich niet laat leiden door de Geest kan met de hele waarheid op zak verdwalen en verloren gaan.'
In zijn tweede punt, 'gehecht aan elkaar', laat ds. Oosterhuis uitkomen dat je elkaar nodig hebt om door te dringen in het mysterie van Gods liefde. Daarbij gaat het niet alleen om de totaliteit van de gelovigen, maar ook om hun onderlinge verscheidenheid. Deze collectiviteit van de heiligen staat in het tijdperk van het postmodernisme zwaar onder druk in een cultuur van individualisme. Hij herinnert de synodeleden echter aan de Acte van Vrijmaking uit 1944, waarin het verlangen naar eenheid spreekt met allen die zich willen houden aan het woord van God. Dit kun je meenemen naar de besprekingen over kerkelijke eenheid en over de revisieverzoeken. Laat dit besef de besprekingen op de synode ook kenmerken. Dan stromen we vol van Gods volkomenheid.
In zijn derde punt, 'gevolgd in de hemelsferen', wijst ds. Oosterhuis op het weidse perspectief van Gods plan. Het gedoe bijvoorbeeld in de kerk van Efeze, plaatst Paulus in dit eeuwenoude, hemel en aarde omspannende, perspectief. Met de openbaring dat ook de heidenen delen in Gods heil, zet God de satan schaakmat. Als deze het 'samen met alle heiligen' in de kerk ziet, weet hij van de opmars van de Messias. Laat dit werkelijkheid worden in het werk van de synode, en tegelijk in het kerkelijke leven en in de oecumenische relaties.

De collecte is bestemd voor vluchtelingenhulp in Syrië en brengt € 540,04 op.

16 november 2019

Artikel 1 - Opening

Br H.H. Bouma opent de vergadering namens de samenroepende kerk van Goes. Hij leest Kolossenzen 3:12-17, en besteedt vooral aandacht aan vers 14: 'Kleed u in de liefde.' Hij wijdt enkele woorden aan belangrijke punten die staan op de agenda van de Generale Synode van Goes: revisieverzoeken rond het besluit van de vorige synode over vrouwen in het ambt, de relatie met buitenlandse kerken en de eenwording met de Nederlands Gereformeerde Kerken, om maar enkele te noemen.
Hij herinnert eraan dat er niet veel generale synodes in Zeeland geweest zijn. Daarvoor moet je teruggaan naar 1933, de synode in Middelburg. Verder terug is die van 1896 en, ook een synode van eenwording tussen kerken, die van 1869, waar de Christelijke Afgescheiden Gemeenten en de Gereformeerde Kerken onder het Kruis elkaar vonden om samen verder te gaan als Christelijke Gereformeerde Kerk.

16 november 2019

Artikel 2 - Onderzoek van de geloofsbrieven

De volgende zusters en broeders zijn afgevaardigd:

PS West, primi
ds. J. Boersma, Almere
ds. M.O. ten Brink, 't Harde
ds. A. Koster, Gouda
ds. P. Poortinga, Zeewolde
zr. S. van Delden-Ubels, Ouderkerk a/d Amstel
br. J.A. Feenstra, Bodegraven
br. E. Holwerda, Koog a/d Zaan
br. H.J. Toebes, Harderwijk

PS West, secundi
ds. J.J. Drijfhout, Hattem
ds. J. Janssen, Bunschoten-Spakenburg
ds. A.A. Kramer, Amersfoort
ds. H.J. Room, Soest
br. H. van Berkum, Amersfoort
br. I.G. Mostert, Rijnsburg
br. A. Nicolai, Bunschoten-Spakenburg
br. H.C. Kammeraat, Reeuwijk

PS Zuid, primi
ds. H.S. van Hemmen, Ede
ds. Z. van Hijum, Zevenbergen
ds. D.W.L. Krol, Terneuzen
ds. R.J. Vreugdenhil, Capelle a/d IJssel
br. H.H. Bouma, 's-Heer Arendskerke
br. A.T. Kamsteeg, Dordrecht
br. A. Sonneveld, Brunssum
br. J. van Winden, Capelle a/d IJssel

PS Zuid, secundi
ds. J. Holtland, Veenendaal
ds. J. Glas, Maastricht
ds. J.F. Harmanny, Hoek
ds. J.B. de Rijke, Krimpen a/d IJssel
br. K. Mollema, Ede
br. A. Rots, Middelburg
br. J. Harmsen, Nieuwerkerk a/d IJssel
br. D. van Harten, Best

PS Oost, primi
ds. S. de Bruine, Balkbrug
ds. R.P. Heij, Hardenberg
ds. M.H. Oosterhuis, Wezep
ds. W.M. van Wijk, Deventer
br. A.D. Blijdorp, Kampen
br. W. Boerma, Windesheim
br. L.C. Groen, Ruinen
br. S. Stelpstra, Brucht

PS Oost, secundi
ds. A.M. de Hullu, Ommen
ds. L.E. de Jong, Hoogeveen
ds. W.F. Wisselink, Almelo
ds. J.R. Douma, Zwolle
br. P. Dorland, Deventer
br. J.W. van Houdt, Den Ham
br. A. Horzelenberg, Zwartsluis
br. F. Pansier, Zuidwolde

PS Noord, primi	**PS Noord, secundi**
ds. G. Bruinsma, Frieschepalen	ds. W.L. de Graaff, Groningen
ds. S. de Jong, Drachten	ds. E.J. Meijer, Groningen
ds. L.E. Leeftink, Assen	ds. G.O. Sander, Assen
ds. H.H. Meerveld, Harlingen	ds. H.J. Siegers, Sneek
br. P.G. Bakker, Marum	br. J. Bouwkamp, Haren
br. A. van den Berg, Westerbork	br. A. van der Helm, Schildwolde
br. W. van Essen, Buitenpost	br. H. Schipper, Enumatil
zr. S. Wiersma-Wieringa, Groningen	br. H. van der Wielen, Hoornsterzwaag

Bij het appel-nominaal blijken alle primi-afgevaardigden aanwezig.

16 november 2019

Artikel 3 - Verkiezing moderamen

In het moderamen worden gekozen in een schriftelijke stemming:
Preses: ds. M.H. Oosterhuis
Assessor: ds. D.W.L. Krol
Scriba 1: ds. R.J. Vreugdenhil
Scriba 2: ds. A. Koster

De verkozen broeders aanvaarden hun benoeming. Br. H.H. Bouma wenst hun hiermee geluk; de vergadering zingt hun toe lied 415 uit het nieuwe liedboek.

16 november 2019

Artikel 4 - Constituering

Br. Bouma overhandigt het moderamen de nodige bescheiden én aan de voorzitter de teruggevonden synodale voorzittershamer. Hij draagt de leiding over aan de preses, ds. M.H. Oosterhuis.

Ds. Oosterhuis leest Titus 1:5-9 en houdt hierover de volgende meditatie:
'Geachte zussen en broers. Ik wil graag een moment met jullie stilstaan bij Paulus' voorschriften, die Titus aan de gemeente op Kreta moet verkondigen. Ze herinneren heel sterk aan soortgelijke voorschriften die Timoteüs moet voorhouden aan de gemeente te Efeze. In beide gevallen gaat het over de voorwaarden waaraan opzieners en andere ambtsdragers in de gemeente moeten voldoen. Paulus waarschuwt daarin voor machtswellust van opzieners. Mannen die het naar wereldse maatstaven helemaal gemaakt hebben en die dat in verschillende vormen etaleren. Zij houden er verschillende vrouwen op na, die ze met harde hand regeren en commanderen. Ze slaan met de vuist op de keukentafel. En daarmee gepaard gaat hun zucht naar steeds meer, onmatigheid en hebzucht. Zij menen hun gezag ook te kunnen laten gelden in de gemeente en wie doet hun wat? Paulus, hij doet hun wat! Paulus, dienaar van God en apostel van Christus Jezus. Hij weert zulke mensen uit het opzienersambt. Want als zulke mannen, bij wie hun vrouwen nog niet veilig zijn, gaan optreden als opzieners in de kerk, dan is de Bruid van Christus in gevaar. Het mogen dan mannen zijn, maar zij komen niet in aanmerking voor de ambtsdienst. Wie nog niet heeft afgeleerd thuis met de vuist op de keukentafel te slaan, die slaat als ambtsdrager vroeg of laat met zijn vuist op de kerkenraadstafel. Als een armzalig vertoon van zijn geestelijke armoede. Paulus neemt het op voor de Bruid van Christus en beschermt haar tegen on-geestelijk vertoon van macht. En tegelijk geeft hij een karakteristiek van de zuivere en zegenrijke opziener in de gemeente van Christus. Die is geen machthebber en geen gezagvoerder, maar dienaar. Een ambtsdrager, zegt Paulus in vers 9, moet zich houden aan de betrouwbare boodschap, die in overeenstemming is met de leer, zodat hij in staat is om anderen met heilzaam onderricht te bemoedigen en dwarsliggers terecht te wijzen. Het gaat in deze verzen over opzieners in de gemeente van Christus. Hun taak en verantwoordelijkheid is een andere dan die van leden van een generale synode. Toch kunnen ook wij, voor het werk dat ons als synode wacht, veel

leren uit dit Schriftgedeelte. Ook als we volstrekt monogaam leven, dan is dat nog geen vrijbrief om de ogen te sluiten voor de spiegel die Paulus ons hier voorhoudt. Laten we eruit leren, dat we elke vorm van machtsvertoon behoren te vermijden. Als synodeleden onderling in onze onderlinge omgang, in onze beraadslagingen. Maar ook als synode tegenover de kerken en haar leden. Laten we Christus als de enige Heer van de kerk voor ogen houden en Hem dienen, door ons, bij ons werk als synode, in oordeelsvorming en besluitvorming zorgvuldig te houden aan de betrouwbare boodschap, die in overeenstemming is met de leer. Dan mogen wij telkens opnieuw vrijmoedig bidden om de leiding van de Heilige Geest en in vertrouwen het werk dat voor ons ligt ter hand nemen.'

Hierna zingt de synode lied 162:1, 3-5, 9 uit het liedboek.

16 november 2019

Artikel 5 - Belijdenis en belofte

De preses verzoekt de synodeleden, de beoogd griffier en andere griffieleden instemming te betuigen met de Drie Formulieren van Eenheid en te verklaren dat ze hun werk op de synode in onderworpenheid aan de heilige Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis van de kerk zullen doen. Eenieder geeft aan deze uitnodiging gehoor door op te staan.

Deze belofte is later afgelegd door:
- br. J. Bouwkamp op 9 januari 2020
- ds. J. Glas op 7 februari 2020
- ds. W.L. de Graaff op 6 maart 2020
- ds. E.J. Meijer op 24 januari 2020
- br. K.Y. Mollema op 6 maart 2020
- br. H. van Berkum op 31 oktober 2020
- ds. G.O. Sander op 31 oktober 2020
- ds. J.B. de Rijke op 31 oktober 2020

16 november 2019

Artikel 6 - Mededelingen moderamen

Het moderamen deelt mee dat, op voordracht van deputaten administratieve ondersteuning, br. J. Halma is benoemd als griffier; daarop volgt applaus.

Na een schorsing voor overleg doet het moderamen enkele mededelingen. De preses dankt de kerk van Goes voor de goede voorbereiding en ervaart in de zorg van de samenroepende kerk dat er een basis is binnen de kerken voor het werk van de generale synode. Hij dankt Burgemeester en Wethouders van Goes, die de stad geïntroduceerd hebben tijdens de informele ontmoeting op 15 november.
Hij zegt toe dat er zo spoedig mogelijk een bericht van de constituering verzonden zal worden aan de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken en aan de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Hij neemt met dankbaarheid kennis van de goede wensen van de vrouwenvereniging in Goes, via een kaart overgebracht.

22 november 2019

Artikel 7 - Commissies

De generale synode benoemt de volgende commissies:

Commissie:	**Bemensing:**
Betrekkingen buitenlandse kerken	ds. J. Boersma, ds. G. Bruinsma, ds. H.S. van Hemmen, ds. L.E. Leeftink, ds. W.M. van Wijk
Clusteren informatieve vragen	br. J.A. Feenstra, zr. S. Wiersma-Wieringa
Financiën	br. A.T. Kamsteeg, br. A. Sonneveld, br. J. van Winden
Revisieverzoeken kerkelijke eenheid	br. A.D. Blijdorp, br. W. van Essen, br. E. Holwerda, ds. H.H. Meerveld
Revisieverzoeken man/vrouw	br. P.G. Bakker, ds. M.O. ten Brink, br. L.C. Groen, ds. R.P. Heij, ds. S. de Jong, ds. P. Poortinga
Predikantszaken	zr. S. van Delden-Ubels, ds. H.S. van Hemmen, br. J. Dreschler (NGK), br. B. Verheij (NGK)
Strategie en financiën	br. A.T. Kamsteeg, ds. D.W.L. Krol, ds. M.K. Boersema, br. S.R.S Datema (NGK), ds. M. Rietkerk (NGK)
Theologische Universiteit en Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding	br. W. Boerma, br. H.H. Bouma, ds. Z. van Hijum, br. P.C. Anker (NGK), ds. M. Janssens (NGK)

6 maart 2020

Artikel 8 - Niet te behandelen stukken

Het moderamen stelt voor de volgende stukken niet in behandeling te nemen:

A. Elf kennisgevingen die voor de synode niet relevant of door de tijd achterhaald zijn en uitnodigingen van instanties die niet kerkelijk zijn.
B. Brieven die geen directe behandeling behoeven van de synode, maar wel onder de aandacht van deputaten en/of de synode zijn gebracht:
    1. Reformed Church of Japan: Uitnodigingen synode van 8 – 10 oktober 2018 en 29 – 31 oktober 2019 (BBK).
    2. VV Veroia te Goes wenst de synode zegenrijke en vruchtbare vergaderingen toe.
    3. Van het koninklijk huis een bedankbrief voor onze zegenwens.
    4. Van de Landelijke Vergadering van de NGK een zegenwens.
C. Brieven van particulieren, niet ontvankelijk krachtens art. E67.4 en F 81.2 en 3 KO:
    1. GKv Spakenburg-Zuid: Brief van twee brs. met bezwaren m/v-uitspraken doorgestuurd.
    2. GKv Bunschoten-Oost: Brief van twee predikanten met bezwaren m/v-uitspraken doorgestuurd.
    3. GKv Bussum-Huizen: Brief van zeven gemeenteleden met bezwaren m/v-uitspraken doorgestuurd.
    4. H. Hubertse: Uiten grote zorgen over allerlei onderwerpen in de kerk en bidden wijsheid toe aan het werk van de synode.
    5. GKv Zwolle-Berkum: Brief met bezwaren tegen m/v-uitspraak doorgestuurd.
    6. P.H. v.d. Kamp: Open brief aan de GS: herbezinning op besluiten MV.
    7. A. van der Velde: What does the bible say?
    8. J. Wiskerke-van Dooren: De vrouw op de preekstoel en haar man in de bank.
    9. H.F. de Vries: Reactie op artikel ND inzake toepassing kerkrecht in 1967.
    10. M. Verkerk: Reactie op artikel van ds. Van Egmond.
    11. E. Bosma: Uitspraken interview ds. M.H. Oosterhuis
    12. Bezinningsgroep MVEA: Open brief aan GS
    13. Platform mijn kerk in orde: Plaats van de Interkerkelijke Commissie Geschiloplossing

(ICG) binnen het kerkelijk recht.
14. Platform mijn kerk in orde: Klacht over onjuist gebruik van ambtsgeheim.

Toelichting bij C 1, 2, 3, 5: revisieverzoeken van particuliere gemeenteleden zijn krachtens F 81.2 en 3 KO niet ontvankelijk. Dat geldt ook wanneer een kerkenraad zo'n revisieverzoek zonder eigen oordeel doorstuurt.

De afzenders in de categorie C ontvangen een schriftelijke reactie, voorzien van dit synodebesluit.

Besluit:
de vergadering gaat akkoord met de voorgestelde categorisering en afhandeling van deze brieven.

24 september 2021

Artikel 9 – Vervanging 2e scriba ds. A. Koster

Wegens gezinsomstandigheden heeft ds. A. Koster ontheffing gevraagd uit zijn functie als scriba 2. Ook treedt hij af als afgevaardigde. Het moderamen stelt voor om ds. Koster niet te vervangen. Het werk dat nog gedaan moet worden is te overzien en kan door de andere moderamenleden gedaan worden. Iemand inwerken om zijn taken over te nemen kost onevenredig veel tijd. Er blijft voldoende mankracht over. Voor de (voorbereiding van de) nog resterende vergaderingen dragen immers de gezamenlijke moderamina van synode en Landelijke Vergadering de verantwoordelijkheid. Het onderstaande besluit wordt zonder bespreking genomen. Het besluit zal in een brief aan ds. Koster meegedeeld worden, waarin ook dankbaarheid wordt verwoord over de manier waarop hij zijn taak vervulde.

Besluit:
de vacature binnen het moderamen, die ontstaan is door het terugtreden van ds. A. Koster, niet in te vullen.

Gronden:
1. Er rest nog een beperkt aantal vergaderingen met bijbehorende moderamentaken; de taken van scriba 2 kunnen worden overgenomen door de andere moderamenleden.
2. De inwerking van een nieuwe scriba zou een onevenredige investering in tijd vragen.
3. De verantwoordelijkheid voor het nog volgende vergaderproces wordt gedragen door de gezamenlijke moderamina van GS en LV.

24 september 2021

Artikel 10 – Antwoord aan het platform Mijn kerk in orde

Namens het moderamen licht ds R.J. Vreugdenhil het moderamenvoorstel toe. Het platform Mijn kerk in orde, bestaande uit een broeder en zuster uit onze kerken, schreef twee brieven, die in eerste instantie behandeld werden als brieven van particulieren en dus niet ontvankelijk werden verklaard. Zij reageerden met het verzoek om de brieven wel te behandelen. Het moderamen stelt voor om dat verzoek van 25 januari 2021 te beschouwen als revisieverzoek. De brieven zijn nog steeds onontvankelijk: we zijn een vergadering van kerken, waar alleen kerken zaken kunnen inbrengen. Maar we dragen de inhoud over aan instanties die er wel iets mee kunnen: de deputaten kerkrecht, de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties en de werkgroep toekomstige kerkorde. Br. A.T. Kamsteeg, afgevaardigde afkomstig uit de gemeente waar het conflict speelde dat aanleiding was voor de oprichting van het platform, is niet aanwezig bij de behandeling van dit punt. De voorgestelde brief wordt zonder stemming aanvaard, met dank aan ds. A. Koster die deze zaak voorbereid heeft. Het besluit en de brief luiden als volgt:

Materiaal:

1. Brief van het Platform Mijn kerk in orde, met een klacht over onjuist gebruik van ambtsgeheim, en vragen bij de concept kerkorde (28-12-2019);
2. Brief van het Platform Mijn kerk in orde, m.b.t. de plaats van de Interkerkelijke Commissie Geschiloplossing (ICG) binnen het kerkelijk recht (30-12-2019);
3. Besluit van deze synode om genoemde brieven niet in behandeling te nemen, als zijnde brieven van particulieren, niet ontvankelijk krachtens art. E67.4 en F 81. 2 en 3 KO (Acta GS Goes 2020, art. 8);
4. Brief van het Platform Mijn kerk in orde, met het verzoek om de onder 1 en 2 genoemde brieven alsnog in behandeling te nemen, en een aantal aanvullende verzoeken (25-1-2021).

Besluit:

1. het eerste verzoek van de onder 4 genoemde brief te behandelen als een revisieverzoek, waartoe betrokkenen recht hebben op grond van art. F81.3 KO.
2. de onder 4 genoemde brief als volgt te beantwoorden:

Waarde zuster, waarde broeder,

Uw brief van 25 januari 2021 bevat een aantal zaken.

1. *U vraagt om het alsnog in behandeling nemen van uw brieven van 28 en 30 december 2019.*
2. *U vraagt om een oordeel van de generale synode over het handelen van deputaten kerkrecht.*
3. *U doet verzoeken rondom de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties.*
4. *U doet een voorstel voor aanpassing van de kerkorde.*

1 Besluit betreffende niet ontvankelijkheid
De synode heeft uw brieven van 28 en 30 december 2019 niet ontvankelijk verklaard op grond van de kerkorde, art. E67.4 en F81.2 en 3. U verzoekt om beide brieven alsnog in behandeling te nemen.
De synode vat dit verzoek op als een revisieverzoek conform de kerkorde, art. F81.3.
De synode heeft besloten om uw revisieverzoek alsnog ontvankelijk te verklaren en uw brieven van 28 en 30 december 2019, op de volgende gronden af te wijzen:
De generale synode is een vergadering van kerken, niet van kerkleden. Dit principe van gereformeerde kerkregering is de grondslag van hoe wordt omgegaan met brieven van kerkleden aan de synode. Kerkleden hebben alleen in uitzonderlijke, in de kerkorde omschreven, situaties ingang bij de synode. Uw brieven van 28 en 30 december 2019 vallen niet onder dergelijke situaties. De brieven vormen geen hoger beroepschrift. Zij bevatten ook geen verzoek tot revisie van enig besluit van de generale synode waardoor u als schrijvers rechtstreeks in uw eigen belang bent getroffen. Beide brieven bevatten zaken van algemene aard: een oproep tot bezinning op de rol van de interkerkelijke commissie geschiloplossing, en een verzoek tot bezinning op het ambtsgeheim. Kerkleden kunnen dergelijke zaken niet op de agenda van de synode zetten.
Uw revisieverzoek leidde in de synode tot bezinning op de vraag of brieven van kerkleden die niet op de agenda van de synode geplaatst worden, wel op een andere manier (dan alleen afwijzing) behandeld kunnen worden. De conclusie is dat de synode er goed aan doet zulke brieven door te geleiden aan instanties die daarvoor in aanmerking komen. Dat doet de synode nu alsnog met uw brieven. Uw brief van 28 december 2019, over de rol van de ICG, wordt doorgeleid aan de commissie ICG. Uw brief van 30 december 2019, over het ambtsgeheim, wordt doorgeleid aan deputaten kerkrecht. Deze instanties zullen naar bevind van zaken omgaan met uw verzoeken. Doorgeleiding betekent voor deze instanties geen verplichting van de kant van de synode.

2 Handelwijze van deputaten kerkrecht
Met uw brief van 25 januari 2021 vraagt u om een oordeel van de synode over de handelwijze van deputaten kerkrecht.
Met dit verzoek heeft u geen ingang bij de synode. Zij zal uw brief doorgeleiden aan de genoemde deputaten, die er naar bevind van zaken mee zullen handelen.

De synode overweegt daarbij 1) dat tussen deputaten en u nog communicatie gaande is en 2) dat, naar de aard van het gereformeerde kerkrecht, een synode niet tussentijds oordeelt over het handelen van deputaten; die beoordeling geeft een volgende synode, n.a.v. de driejaarlijkse rapportage van deputaten.

3 Verzoeken rond SMKR
Uw brief van 25 januari 2021 bevat verzoeken rondom de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties.
Met deze verzoeken heeft u geen ingang bij de synode. Zij zal uw brief doorgeleiden aan de genoemde commissie, die er naar bevind van zaken mee zal handelen.

4 Voorstel aanpassing kerkorde
Met uw brief van 25 januari 2021 doet u een voorstel voor aanpassing van de kerkorde.
Met dit voorstel heeft u geen ingang bij de synode. Zij zal uw brief doorgeleiden aan deputaten kerkrecht en de werkgroep toekomstige kerkorde, die er naar bevind van zaken mee zullen handelen.
Met broederlijke groet,

HOOFDSTUK 2, KERKRECHT EN KERKREGERING

25 januari 2020

Artikel 11 - Besluiten kerkrecht

Materiaal:
1. rapport deputaten kerkrecht (27-09-2019);
2. aanvullend rapport deputaten kerkrecht (22-11-2019);
3. brief van de classis Midden-Holland (15 juni 2018) met het verzoek het Toelatend Onderzoek (TLO) af te schaffen en de Kerkorde daarop aan te passen, omdat het TLO als toetsing overbodig en als kennismaking onzinnig en ongemakkelijk is;
4. brief van deputaten kerkrecht (24-01-2020) als antwoord op de brief van de Commissie voor Beroep in Predikantszaken (in haar rapport), met een aanvullend voorstel inzake wijziging van de GR Predikantszaken.

Besluit 1:
a. aan de generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak, artikel 17 een vijfde lid toe te voegen:
   5. *De meerdere vergadering kan een partij veroordelen in de kosten die de andere partij in verband met het bezwaar of de behandeling van het (hoger) beroep redelijkerwijs heeft moeten maken. De meerdere vergadering beslist daarbij overeenkomstig het bepaalde in artikel 8:75 van de Algemene wet bestuursrecht en de daarop gebaseerde regelingen;*
b. aan de generale regeling voor de rechtspraak in predikantszaken artikel 8 een vierde lid sub a toe te voegen:
   4a. De besliscommissie kan een partij veroordelen in de kosten die de andere partij in verband met de behandeling van het beroep redelijkerwijs heeft moeten maken. De besliscommissie beslist daarbij overeenkomstig het bepaalde in artikel 8:75 van de Algemene wet bestuursrecht en de daarop gebaseerde regelingen.

Gronden:
1. De kwaliteit van de rechtsgang is erbij gebaat als voor beide partijen professionele rechtsbijstand mogelijk is.
2. De Algemene wet bestuursrecht biedt een maatschappelijk verantwoorde norm voor de vergoeding ervan.

Besluit 2:
deputaten te verzoeken de synode van advies te dienen over de voorgenomen tweede conceptversie van de toekomstige kerkorde van de verenigde kerken.

Grond:
Het behoort tot de taak van deputaten de generale synode van advies te dienen op het gebied van kerkrecht en kerkorde.

Besluit 3:
a. het verlenen van preekbevoegdheid ook open te stellen voor belijdende gemeenteleden die in het bezit zijn van een HBO- of WO-bachelor Theologie;
b. te bepalen dat kerkelijk werkers en personen die in het bezit zijn van een HBO- of WO-bachelor theologie die landelijke preekbevoegdheid aanvragen, aantoonbaar gekwalificeerd moeten zijn op het terrein van homiletiek, blijkend uit een afgeronde cursus homiletiek die daartoe door de TU Kampen wordt aangeboden, of een gelijkwaardige kwalificatie homiletiekmoeten hebben verworven, zulks ter beoordeling van de classis;
c. te bepalen dat bij het onderzoek voor het verlenen van landelijke preekbevoegdheid de aanwezigheid en het instemmend oordeel van generale deputaten predikantszaken vereist is;
d. de generale regeling voor de preekbevoegdheid conform het voorgaande te wijzigen.

Gronden:
1. De nieuwe cursus homiletiek aan de Theologische Universiteit opent de mogelijkheid om aanwezige homiletische gaven adequaat te ontwikkelen en te toetsen.
2. Het toekennen van landelijke preekbevoegdheid verdient betrokkenheid en toezicht door het bredere kerkverband via de deputaten die daarvoor zijn.

Besluit 4:
na de inhoudelijke besluitvorming inzake man, vrouw en ambt, de tekst van de kerkordeartikelen B6.4 en B6.5 als volgt te wijzigen:

B6.4 De kerkenraad bepaalt in de plaatselijke regelingen voor de roeping van ambtsdragers of de onderscheiden ambten alleen door mannen dan wel door mannen en vrouwen kunnen worden vervuld;

B6.5 De ambtsdragers werken, ieder vanuit eigen taak, samen aan de opbouw van de gemeente.

Gronden:
1. De besluiten van de GS 2017, bevestigd door de GS 2020, vragen van kerkenraden in dezen een zelfstandig besluit te nemen en zorgvuldig vast te leggen.
2. Een kerkordelijke bepaling beschermt zowel naar de kerkleden en het kerkverband als naar de samenleving het recht van de plaatselijke kerken om zelf hun inrichting te bepalen.

Besluit 5:
het verzoek van de classis Midden-Holland in handen te geven van de werkgroep toekomstige kerkorde, en het te betrekken bij de bespreking met het oog op die kerkorde.

Grond:
Een inhoudelijke wijziging van de huidige kerkorde, die pas na vaststelling in tweede lezing geldend zou zijn, past niet bij het proces van hereniging van GKv en NGK en het toewerken naar een nieuwe kerkorde.

13 november 2021

Besluit 6:
deputaten kerkrecht te dechargeren.

Besluit 7:
opnieuw deputaten kerkrecht te benoemen, met de opdracht:
a. de door de laatste generale synode genomen besluiten waar nodig te integreren in de generale regelingen van de GKv;
b. als adres te fungeren voor het melden van eventuele knelpunten bij de toepassing van de kerkorde van de GKv in de praktijk;
c. de kerken desgevraagd te dienen met voorlichting over de kerkorde van de GKv;
d. de generale synode desgewenst te dienen met adviezen op het gebied van kerkrecht en kerkorde;
e. de verantwoordelijkheid te dragen voor de publicatie en het (inhoudelijk) beheer van de kerkorde van de GKv, alsmede van de bijbehorende generale regelingen en besluiten én de modellen en handreikingen op de website van de kerken, www.gkv.nl;
f. met betrekking tot kerkrechtelijke deskundigheidsbevordering:
    1. zorg te dragen voor handhaving en overdracht van de vereiste kerkrechtelijke kennis binnen het deputaatschap en de kring van actieve kerkrechtelijke deskundigen;
    2. bij te dragen aan initiatieven om samen met de TU of andere instanties of personen de kerkrechtelijke kennis en toepassing daarvan in de kerken te vergroten;
g. met betrekking tot multidisciplinaire bezinning:
    1. in te gaan op verzoeken om kerkrechtelijke inbreng van de kant van deputaatschappen en kerkelijke instanties;

2. deel te nemen aan multidisciplinair overleg over predikantszaken en de praktijk van het kerkelijk leven in de gemeenten;

h. met betrekking tot kerkrechtelijke advisering:
   1. kerkrechtelijke vragen met een in hoofdzaak informatief en generiek karakter die van de kant van kerken, kerkelijke vergaderingen, kerkelijke functionarissen en instanties en kerkleden binnenkomen te beantwoorden dan wel deze door te geleiden naar de daarvoor beschikbare instanties en/of deskundigen;
   2. bij kerkrechtelijke vragen die op enige wijze verbonden zijn aan een kerkelijk geschil de vragenstellers door te verwijzen naar de daarvoor bestaande kerkelijke instanties en professionele adviseurs;
   3. met het oog op de eenwording van NKG en GKv waar dat nodig en/of opportuun is, overleg en afstemming te zoeken met de commissie kerkrecht en beroepszaken van de NGK.

Besluit 8:
deputaten kerkrecht voor de periode 2021 - 2023 een budget toe te kennen volgens het totaaloverzicht van budgetten zoals opgenomen in bijlage 7-1.

25 januari 2020

Artikel 12 - Bespreking kerkrecht

Van de deputaten kerkrecht zijn aanwezig ds. P. Niemeijer en br. H.F. Westerman. Ds. Niemeijer licht het rapport kort toe en wijst op een op 24 januari 2020 gereedgekomen aanvullend voorstel rond preekbevoegdheid.

In de bespreking wordt gewezen op het ontbreken van een onderbouwing van het voorstel om preekbevoegdheid open te stellen voor belijdende leden die een bachelor theologie en een cursus homiletiek in Kampen hebben afgerond. Ook wordt ingebracht dat de financiële regeling niet duidelijk is en soberder kan. Het voorstel wordt gedaan om expliciet op te nemen dat deze kerkordewijziging, hoewel formeel wel inhoudelijk, toch beschouwd wordt als een tekstuele, gezien de uitgebreide inhoudelijke bespreking van het onderwerp man, vrouw en ambt in de voorgaande en deze synode. Dit in verband met de generale regeling inzake wijziging van de kerkorde, die bepaalt dat bij inhoudelijke wijziging een vaststelling in eerste en in tweede lezing vereist is.

In zijn beantwoording merkt ds. Niemeijer op dat de Heer meer gaven geeft dan in de ambten naar voren komen. Daarom hebben we de mogelijkheid tot het verlenen van preekbevoegdheid. Het voorstel ontstond vanuit de contacten met de NGK, waar een bredere toekenning van preekbevoegdheid praktijk is dan bij de GKv. Over het voorstel inzake een financiële regeling rond losmaking merkt hij op dat dit in de praktijk een eindeloos verhaal bleek te zijn. De generale regeling bleek op dit punt niet hanteerbaar te zijn. Op advies van de juristen in de commissie van beroep in predikantszaken is nu voorgesteld dat de kerkenraad een financiële regeling voorstelt, met instemming van de predikant. Ontbreekt deze instemming, dan gaat het voorstel naar de classis met eventueel een zienswijze van de predikant. De classis beslist en houdt eventueel rekening met die zienswijze. Zo moet het in de generale regeling opgenomen worden en gepubliceerd worden op de site gkv.nl.
Br. Westerman geeft aan dat de deputaten het toegekende bedrag niet opgemaakt hebben. Ze vragen nu € 2.500 per jaar, € 2.000 per jaar minder dan bij de vorige synode.

In de tweede ronde worden opmerkingen gemaakt over de kwaliteit van HBO-instellingen en de praktijk van classisexamens. De wenselijkheid van het anders formuleren van “het voorgenomen financieel besluit” wordt uitgesproken.

Ds. Niemeijer antwoordt dat het voorstel inderdaad een verruiming is van de mogelijkheid om

preekbevoegdheid te verlenen. Daarbij geldt als voorwaarde dat een cursus homiletiek met een studielast van 30 ECT wordt gedaan Over het geheel van de kerkelijke onderzoeken volgen nog voorstellen, op initiatief van deputaten predikantszaken. De suggestie om op te nemen dat de kerkordewijziging m.b.t. vrouwelijke ambtsdragers als niet inhoudelijk beschouwd wordt, verwerkt ds. Niemeijer in het voorstel. Hij stemt toe dat de formulering "het voorgenomen financieel besluit" anders kan. Op voorstel van de preses wordt besloten de formulering van de tekst buiten de vergadering om te regelen.
De voorstellen worden met algemene stemmen en onder applaus aanvaard.

8 oktober 2021

Artikel 13 –Besluiten aanvullend rapport deputaten kerkrecht

Materiaal:
1. aanvullend rapport deputaten kerkrecht (22-11-2019);
2. brief van de classis Assen m.b.t. de Generale regeling preekbevoegdheid (12-9-2019)

Besluit:
1. de Generale regeling voor de preekbevoegdheid, artikel 2, lid 3, te wijzigen in: "De preekbevoegdheid geeft geen bevoegdheid tot het bedienen van de sacramenten en het bevestigen van ambtsdragers;"
2. de Generale regeling voor de kerkdiensten, artikel 1, lid 4, te wijzigen in: "De bediening van doop en avondmaal en het bevestigen van ambtsdragers mogen alleen worden gedaan door een predikant die in overeenstemming met artikel B12 van de kerkorde geroepen is;"
3. aan de Generale regeling voor de kerkdiensten, artikel 1, een nieuw lid 6 toe te voegen, luidende: "De kerkenraad kan een voorganger die preekbevoegd is in de zin van artikel B12 of B32 van de kerkorde met betrekking tot een bepaalde kerkdienst machtigen tot het afnemen van openbare geloofsbelijdenis of het bevestigen van een huwelijk;"
4. missionaire werkers voor de duur van hun verbintenis aan een missionair project bevoegd te verklaren onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad die hen heeft benoemd de sacramenten te bedienen binnen dat project;
5. na te streven dat in de kerkorde van de verenigde kerken NGK en GKv een bepaling wordt opgenomen die de status van de missionaire werkers adequaat omschrijft.

Gronden:
1. Deputaten hebben de bestaande regeling inzake de bevoegdheid tot bediening van de sacramenten nader verantwoord.
2. Aan het verzoek van de synode van 2017 en aan de brief van de classis Assen is met de aangebrachte wijzigingen gehoor gegeven.
3. De verbinding van Woord en sacramenten en de ambtelijke roeping tot de bediening van beiden komen in de huidige regelgeving inzake missionaire werkers onvoldoende tot hun recht.

8 oktober 2021

Artikel 13a –Bespreking aanvullend rapport deputaten kerkrecht

De vergadering, die deel is van de bespreking van de kerkorde en daarom gezamenlijk gehouden wordt met de Landelijke Vergadering, staat onder leiding van ds. M.H. Oosterhuis. Hij heet dr. R.T. te Velde en ds. P. Niemeijer welkom voor de behandeling van een aanvullend rapport van de deputaten kerkrecht (DKR) over preekbevoegdheid, de bediening van de sacramenten en het bevestigen van ambtsdragers. Dit onderwerp regardeert de GS. Dr. Te Velde licht het rapport toe. In 2008 is een consensus bereikt dat de bediening van de sacramenten bij het ambt van dienaar des Woords hoort. Maar kan een kerkelijk werker met preekbevoegdheid ook een huwelijksbevestiging doen, of een belijdenisdienst? Na overleg met de beroepsgroep Luceo is het voorstel om de huidige regeling

daarover uit te breiden. Deze regeling geldt dan tot het ingaan van de nieuwe kerkorde.

Een afgevaardigde heeft vragen bij het rapport. In het rapport wordt de beschreven ambtsvisie als Bijbels verondersteld, sacramenten horen bij de bediening van het Woord. Het ambt komt daarbij van buiten. Maar de Bijbel kent ook een ambt van binnen de gemeente. Zie Deuteronomium 17 en 18, en Leviticus 8: 1-6. Met dr. J. van Bruggen onderscheidt hij parttime en fulltime ouderlingen. Dit doet overigens niets af aan de praktische oplossing die deputaten voorstellen.
Dr. Te Velde reageert hierop. Voor de deputaten is het geen dichtgetimmerd verhaal dat er maar één ambtsvisie is. Ze zetten inderdaad een stevig accent op het ambt. Bij de kerkelijk werker gaat het niet per definitie om een ambtsdrager. Ds. P. Niemeijer vult aan. De opdracht was om uit te gaan van de bestaande kerkorde; de vraag ging alleen over huwelijksbevestiging door kerkelijk werkers. Hij wijst ook op de inzichten van prof. dr. P.H.R. van Houwelingen, die stelt dat de predikant geen plaatselijke oudste is. Zie in het Nieuwe testament Timoteüs, Titus en Epafras.

Het voorstel van de deputaten kerkrecht wordt zonder stemming aanvaard. Aan de deputaten wordt nog geen decharge verleend; ze blijven adviseur zolang het traject van de nieuwe kerkorde loopt.

De deputaten kerkrecht ontvangen op 13 november 2021 decharge, nu door de afronding van de behandeling van de kerkorde hun adviestaak daarbij ook afgerond is. De aftredende brs ds. K. Harmannij, ds. P. Niemeijer, dr. R. T. te Velde en br. H.F. Westerman wordt hartelijk dank gezegd voor hun werkzaamheden. Er worden nieuwe deputaten benoemd, zie bijlage 9-1.

25 januari 2020

Artikel 14 - Besluiten Commissie van beroep in predikantszaken

Materiaal:
rapport Commissie van Beroep in predikantszaken (december 2019).

Besluit 1:
de commissie decharge te verlenen.

Besluit 2:
1. opnieuw een Commissie van Beroep in predikantszaken te benoemen;
2. de commissie de bevoegdheid te verlenen om op verzoek van een predikant bindende uitspraken te doen over besluiten die zijn kerkenraad op basis van artikel B14 tot en met B22 van de kerkorde heeft genomen;
3. de commissie de bevoegdheid te verlenen om op gezamenlijk verzoek van een kerkenraad en zijn predikant bindende adviezen te geven in geschillen betreffende de naleving van de verbintenis tussen de kerk en de predikant;
4. de commissie de bevoegdheid te verlenen op te treden als geschillencommissie voor de Vereniging Samenwerking Emeritering (VSE). De wijze waarop dit geschiedt wordt vanuit de VSE geregeld.

Besluit 3:
de commissie op te dragen volgens de door de Generale Synode Ede 2014 vastgestelde en op 1 juli 2015 in werking getreden generale regeling voor de rechtspraak in predikantszaken te werken.

Besluit 4:
de commissie voor de periode 2021-2023 een budget te verlenen van zoals vermeld in het budgetoverzicht van bijlage 7-1.

Besluit 5:
de generale regeling predikantszaken art. G.3.12-3.13; G4.12-13; G6.9-10 en H2.4-5 als volgt te wijzigen:

G3.12/G4.12/G6.9/H2.4 Indien tussen kerkenraad en predikant overeenstemming bestaat over het voorgenomen financieel besluit, wordt dit aan de classis meegedeeld. Indien geen overeenstemming over het voorgenomen financieel besluit bestaat, voegt de kerkenraad aan zijn voorgenomen financieel besluit de zienswijze van de predikant toe. De classis verleent haar goedkeuring aan de losmaking, nadat zij de door de kerkenraad voorgestelde financiële regeling inclusief de door de predikant ingebrachte zienswijze beoordeeld heeft.
G3.13/G4.13/G6.10/H2.5 De classis verleent haar goedkeuring aan de losmaking na instemmend advies van de generale deputaten predikantszaken in de vergadering van de classis.

Gronden:
1. De financiële regeling maakt deel uit van het integrale besluit tot losmaking en dient daarom te zijn vastgesteld als het besluit tot goedkeuring van de losmaking door de classis wordt genomen.
2. De taak van de Commissie van Beroep in predikantszaken beperkt zich tot het beoordelen van een eventueel beroepschrift door de predikant tegen het geheel of een onderdeel/onderdelen van het losmakingsbesluit.

25 januari 2020

Artikel 15 - Bespreking Commissie van beroep in predikantszaken

Ds. Kor Muller, die deel uitmaakte van deze commissie vanuit de NGK, is in de afgelopen periode overleden. Met dankbaarheid wordt zijn inzet voor de eenwording van beide kerken genoemd. Br. E. Bos heeft aangegeven niet beschikbaar te zijn voor een nieuwe termijn.
Het rapport van de commissie vraagt niet om bespreking; de voorgestelde besluiten worden met algemene stemmen aanvaard.

6 maart 2020

Artikel 16 - Besluiten inzake dubbelbesluit GS 1967

Materiaal:
aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid 'herbezinning op de besluiten van 1967' (09-11-2019).

Besluit:
a. afstand te nemen van het dubbelbesluit van haar voorgangster, de Generale Synode van Amersfoort-West 1967, zoals beschreven in de artikelen 16 en 18 van haar Acta;
b. spijt te betuigen over dit dubbelbesluit en tevens over de gevolgen die het heeft gehad voor de kerken, voor ambtsdragers en voor gemeenteleden;
c. hiervan mededeling te doen aan landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Gronden:
1. De Generale Synode van Zuidhorn 2002 sprak in art. 128 van haar Acta al het volgende uit:
   a. de Gereformeerde Kerken, die hun heil verwachten van Gods genade in Christus, kunnen niet anders dan principieel bereid zijn tot zelfbeproeving en verantwoording van haar daden in heden en verleden, wanneer iemand bij haar nalatigheid of schuld zou aanwijzen;
   b. in de crisis van de jaren zestig hebben de Gereformeerde Kerken, ook in de besluiten van de Generale Synode van Amersfoort-West 1967, willen opkomen voor het kerkelijk gezag van de gereformeerde belijdenissen als geloofsantwoord op Gods heilig Woord, ook in de

kerkelijke situatie van toen;

c. wanneer leden uit de kerken vandaag vragen stellen over de rechtmatigheid en de rechtsgevolgen van zulke besluiten, is het een eerlijke en rechtvaardige zaak zulke vragen in onderzoek te nemen, ook als de vorm waarin dit gebeurt, beperkt moet zijn;

d. de generale synode wil de kerken in het heden dienen en is er niet op uit hen die ons voorgingen en vroeger verantwoordelijkheid droegen, te veroordelen. Vandaag dragen we als kerken samen de verantwoordelijkheid voor besluiten uit het verleden die nog steeds rechtskracht hebben, maar vragen oproepen. Daarom mogen we ook onze eigen afweging maken over de reikwijdte van een eventueel onderzoek.

2. Het kerkelijk recht van destijds bood geen grondslag voor het handelen van de Generale Synode Amersfoort-West 1967 in het genoemde dubbelbesluit.
3. Het oordeel dat de generale synode in het eerste besluit uitsprak en waaruit ze in het tweede besluit de consequentie trok, heeft ze in haar citaten en overwegingen onvoldoende onderbouwd.
4. Het genoemde dubbelbesluit heeft verreikende gevolgen gehad voor het landelijk kerkverband, voor particuliere en classicale ressorten, voor kerken en personen, zowel ambtsdragers als anderen.
5. De verzoening die in 2017 is gevonden met de Nederlands Gereformeerde Kerken, is reden te meer om juist nu het verleden kritisch onder ogen te zien.

6 maart 2020

Artikel 17 - Bespreking inzake dubbelbesluit GS 1967

De preses leidt de bespreking van het aanvullend rapport van deputaten kerkelijke eenheid (DKE) over het dubbelbesluit van de Generale Synode van Amersfoort-West in 1967 in[1]. Door het werk van Christus als hogepriester herstelt God ons recht. Dat vraagt om zelfbeproeving. Ben ik ertoe bereid om het recht van mijn naaste te herstellen, persoonlijk en afgevaardigden van de kerken? De vraag voor deze bespreking is: legt DKE de vinger bij heus onrecht in de jaren zestig door de kerken en willen we dat ook erkennen. Hij vraagt concentratie op deze twee vragen.

DKE licht het rapport en het besluit toe. Ds. T. Dijkema, voorzitter, zegt dat het eerste initiatief hiervoor bij de Regiegroep lag. Maar die klopte aan bij de deputaten: bezinning op het besluit van 1967 is niet haar verantwoordelijkheid, maar die van de GKv. Ds. K. Harmannij werkte, als eerste auteur, steeds mee, vanuit zijn deskundigheid op het gebied van kerkrecht.

Prof. E.A. de Boer, lid van DKE, geeft een toelichting op de inhoud. Twee aspecten licht hij eruit. Past dit voorstel bij de instructie van de deputaten? Het is in kerkordelijke zin niet uit de kerken opgekomen. Maar het past wel bij de instructie van deputaten om alles te doen ter voorbereiding van de hereniging. Uiteraard is erover gesproken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken (CCS), maar het lag op ons eigen hart en geweten. In 2002 nam de Generale Synode van Zuidhorn al een grondleggend besluit dat ruimte maakte om naar het verleden te kijken. Er kwam echter geen deputaatschap om deze zaak in studie te nemen. Dat heeft DKE nu wel gedaan. En ze rapporteren in een openbaar rapport: het gaat de kerken aan.
Het tweede aspect is de keuze voor een kerkrechtelijke insteek. Het gaat niet om een historisch oordeel over de jaren zestig. Wel: waren de besluiten rechtvaardig, gezien het kerkrecht van toen? De manier

[1] Met het 'dubbelbesluit' wordt de besluiten bedoeld in art. 16 en 18 van de Acta van de Generale Synode van Amersfoort-West 1967: De generale synode spreekt uit dat er een onaanvaardbare tegenstrijdigheid bestaat tussen enerzijds de instemming met de belijdenis der kerk, door ds. B.J.F. Schoep ter vergadering betuigd, en anderzijds de inhoud van de Open Brief aan de z.g. Tehuisgemeente in Groningen, waarvoor ds. Schoep door zijn ondertekening de verantwoordelijkheid aanvaardde. De generale synode besluit derhalve, uit kracht van de belijdenis der waarheid, ds. B.J.F. Schoep niet te ontvangen als lid van deze gereformeerde generale synode en hiervan bericht te doen aan de raad van de gereformeerde kerk te Amstelveen, de eerstkomende classis Amsterdam en de eerstkomende particuliere synode van Noord-Holland.

waarop de Open Brief van 31 oktober 1966 op de synode besproken werd, was niet goed. Zie al het besluit uit 2002.

In een eerste ronde betuigen alle sprekers hun instemming met het voornemen het dubbelbesluit uit 1967 terug te nemen. Er is een ontwikkeling binnen de GKv naar openheid ten opzichte van andere kerken en naar de samenleving. Een aantal afgevaardigden ziet die ontwikkeling bij zichzelf ook. Dat maakt bescheiden. De NGK heeft er recht op om te weten of de GKv het dubbelbesluit nog steeds steunen. En zo niet, spreek dat dan uit. En laat dit een besluit met algemene stemmen zijn. In de bespreking klinkt de vraag of het in feite toch niet een inhoudelijk oordeel is. Een ander punt is of op 11 november 2017, in de gezamenlijke avondmaalsviering van de generale synode en de Landelijke Vergadering, al niet schuld beleden is. Het leed uit het verleden is toch in de nadien afgesloten kruik gestopt? Liever een verootmoedigingszondag in beide kerkverbanden voorafgaande aan een feestelijk samengaan. Ook wordt verwezen naar Exodus 21:22 en andere Bijbelgedeelten: de (gestolen) koe moet terug. Het teruggeven van ontnomen recht is onze koe. Kan niet toegevoegd worden dat we dankbaar zijn voor de gevierde verzoening en dat we door willen op de weg van verzoening? Twee sprekers hebben geen moeite met de intentie van het rapport, maar wel met het eenzijdig geschetste beeld.

Na overleg van de deputaten beantwoordt prof. De Boer de sprekers. Inderdaad, in besluit a wordt afstand genomen van het besluit van indertijd en in zekere zin is dat een inhoudelijk oordeel. Het is wel gericht op de kerkrechtelijke vorm. De deputaten willen nu onder grond 1 het punt b uit de intentieverklaring van 2002 opnemen, om duidelijker te laten uitkomen dat het nu niet om een inhoudelijk oordeel gaat.
Hij wijst erop dat in de kerkdienst van 2017 niet alleen een kruik stond, maar ook een weegschaal. Het is niet voldoende om in een algemeen klimaat van verootmoediging verder te gaan. Waar onrecht hersteld kan worden, is er de roeping dit te doen. Op dit punt ligt die roeping bij de generale synode. De classes en de plaatselijke kerken gaan al hun eigen weg hierin. Hij pleit ervoor om het besluit kort te houden. Het heeft zijn plek in een proces van verzoening. DKE zal in de pauze zich buigen over een aangepast voorstel.

Na de lunchpauze presenteert prof. De Boer een bijgewerkt voorstel. In grond 1 is het hele besluit van 2002 opgenomen. En er is een verwijzing naar de verzoening van 2017 gegeven.

In de bespreking zijn diverse synodeleden blij met deze aanpassing. Als de nieuwe tekst probeert te verwoorden dat we, met behoud van het respect voor de mensen uit 1967, er nu anders in staan, spreek je ook over jezelf: je doet je werk naar eer en geweten. Eén spreker is niet blij met de toevoeging. Vormen die niet een soort zelfrechtvaardiging? Br. Feenstra dient een amendement in om in te voegen in besluit b: ‘en allen die door dit dubbelbesluit getroffen zijn’. De vraag wordt gesteld of de kerkrechtelijke insteek voldoende is, gezien de impact van het besluit.

Prof. De Boer antwoordt namens de deputaten. Ze nemen het amendement van br. Feenstra niet over. Voor wat betreft de vraag over de zelfrechtvaardiging antwoordt prof. De Boer dat de toevoeging duidelijk maakt dat het besluit recht doet aan wat de Generale Synode van Zuidhorn uitsprak.

In een derde ronde wordt gevraagd om een goede communicatie van het besluit. Het moderamen bezint zich erop. In de gezamenlijke vergadering van 7 maart krijgt het besluit aandacht in een liturgisch moment. Br. Feenstra dient een amendement in om ’ingrijpende’ toe te voegen en ‘en voor allen’ naar achteren te verplaatsen. DKE neemt het amendement niet over.

Er wordt gestemd.
Stemming over het amendement Feenstra om ‘ingrijpend’ te vervangen door ‘verreikend’: Verworpen.

Stemming over amendement Feenstra om in te voegen in besluit b: 'en allen die door dit dubbelbesluit getroffen zijn': Verworpen.

Het gewijzigde voorstel wordt daarna zonder tegenstem aangenomen. Eén afgevaardigde onthoudt zich van stemming. Als stemverklaring geeft hij aan niet mee te gaan in de sorry-cultuur van nu. Hij is het wel eens met de lijn van het besluit en met de eenwording van de GKv en de NGK.

De preses is dankbaar voor dit besluit. Een liturgisch moment is gepland op 7 maart, om 13.30 uur. Hij zal het meedelen aan de Landelijke Vergadering. Moge God geven dat het een breed draagvlak vindt binnen de kerken.

6 maart 2020

Artikel 18 - Eerherstel lectoren D.J. Buwalda en H.M. Mulder

In een besloten zitting wordt het rapport van deputaten kerkelijke eenheid besproken. In die zitting is het volgende besloten:

Materiaal:
aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid 'De schorsing en het ontslag van drs. D.J. Buwalda en dr. H.M. Mulder' (14-02-2020).

Besluit:
1. spijt te betuigen over a. het morele oordeel, door de Generale Synode van Hoogeveen 1969 uitgesproken over het niet deelnemen aan de examinering door de lectoren drs. D.J. Buwalda en dr. H.M. Mulder als zijnde "staking van (een deel van) de arbeid en het niet-houden van het gegeven woord", en "een zware zonde waarover het oordeel des Heeren komt" (Acta 1969, art. 123, met verwijzing naar Matteüs 5:37 en Jacobus 5:12) en b. over de oproep in de brief van deze synode aan de lectoren dat 'zij tot erkenning van de aangewezen schuld' zouden moeten komen (Acta 1969, art. 288), en die beide terug te nemen;
2. de al door de Generale Synode van Hoogeveen verwoorde waardering voor het werk van beide lectoren aan de Theologische Hogeschool in het onderwijs van de taal van het Nieuwe Testament en de talen van de kerkvaders gedurende de periode van meer dan twintig jaren uit de schaduw te halen en in 2020 te onderstrepen, namelijk dat 'de synode niet mag en kan voorbijgaan aan de zeer vele en onschatbare diensten welke u als gewaardeerd lector heeft mogen verrichten aan de Hogeschool der kerken gedurende een reeks van jaren, nadat de Here zijn kerken in Nederland had gesteld in de vrijheid. U heeft onder Gods zegen voor uw deel mogen medewerken aan de vorming en opleiding van onderscheidene studenten tot de dienst des Woords in de Gereformeerde Kerken in Nederland en daarbuiten. De synode meent u, als lector aan de Hogeschool, geen afscheid te mogen nemen zonder haar erkentelijkheid in dezen in alle oprechtheid tegenover u en de kerken uit te spreken';
3. dit met de kinderen van beide lectoren te delen.

Gronden:
1. De lectoren drs. D.J. Buwalda en dr. H.M. Mulder hebben in 1967-1970 wel een daad gesteld door geen verantwoordelijkheid voor de examinatie te nemen, maar hebben de hun opgedragen taak van het geven van colleges nooit geweigerd. Hun schorsing door curatoren verbood hen die colleges te geven.
2. Het motief van hun besluit 'geen medewerking te kunnen verlenen bij het afnemen van de propedeutische examina', was hun bezwaar tegen het attestenbesluit. Dat kan als gewetensbezwaar tegen de uitvoering van dat besluit geduid worden.
3. Als de synode destijds al de sub 2 aangehaalde woorden van waardering kon uiten, past het die nu in herinnering te roepen.
4. Curatoren stelden terecht dat de lectoren volgens het reglement geen deel uitmaken van de

senaat. Toch tekende de synodecommissie in 1969 al aan dat de curatoren aanvankelijk alle docenten uitgenodigd hadden voor een overleg over het attestenbesluit en de onderlinge samenwerking (Acta 1969, bijlage 12). Zij verwachtten dus terecht enige vorm van inspraak in het beleid van de Hogeschool ten aanzien van de ook aan hun zorg toevertrouwde studenten.

7 maart 2020

Artikel 19 - Schulderkenning aan de NGK en ontvangst familie Mulder

De voorzitter van de LV, br. A.F.M. Schippers, heropent de gezamenlijke vergadering van GS en LV. Hij heet de nazaten van lector Mulder en in hen ook de nazaten van lector Buwalda welkom. Ds. M.H. Oosterhuis leidt het liturgisch moment naar aanleiding van de beslissing om afstand te nemen van het dubbelbesluit. Hij leest Filippenzen 2:1-4. De synodevergadering van gisteren stond in het teken van verzoening en rechtsherstel door het werk van Christus, onze hogepriester. Doe ik mijn naaste recht en zo niet, wil ik het onrecht wegnemen? Dat geldt voor iedereen persoonlijk, maar ook voor kerken: het ging om kerkelijke zelfbeproeving ten aanzien van ons handelen in de crisis van de jaren zestig die leidde tot het ontstaan van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Er is ingezoomd op het dubbelbesluit en het oordeel over de Open Brief. Met dit dubbelbesluit is onrecht gedaan. Erkenning van dit onrecht is tegelijk schuldbelijdenis over hoe dit besluit bijdroeg aan de kerkelijke breuk. We bidden dat deze erkenning helend mag werken en de pijn mag verzachten, dat vertrouwen mag worden verdiept en draagvlak mag worden verbreed. God brengt ons weer tot elkaar.

Br. Schippers sluit hierbij aan. Hij zegt: 'Broeders en zusters van de generale synode, wat een geweldig besluit. Het getuigt van moed en ontroert mij en afgevaardigden en velen in onze kerken: een voorbeeld van een kerkverband dat recht wil doen, aan kerken, personen en nabestaanden. U zet recht wat onrecht was. Dat geeft verzoening in ons verenigingsproces een stimulans. En dat ongevraagd. Ook goed voor uw eigen kerken. Scheuring liep dwars door families en kerken heen. Het besluit kwam tot stand na onderzoek van ds. K. Harmannij en prof. dr. E.A. de Boer. Als Landelijke Vergadering aanvaarden wij uw spijtbetuiging zondermeer. Voor met name ouderen is deze belangrijk; zij hebben het meegemaakt. Ze kan ook anderen helpen tot verzoening te komen. Ze maakt het mogelijk om de boosheid los te laten en te vergeven. Ik ben vervuld met dankbaarheid en verwondering: een niet te bevatten godsgeschenk. Grote waardering is er voor het eerherstel van de lectoren. Het raakt niet alleen hen maar met hen vele ambtsdragers, gemeenteleden en oud-predikanten, zoals ds. B.F.J. Schoep. We realiseren ons dat met dit besluit vele gebeden verhoord zijn: een werk van de heilige Geest. Daarom dank aan God, halleluja.'
Ds. Oosterhuis spreekt de familie Mulder, en in hen ook de familie Buwalda aan. Een blijk van de pijn uit de jaren zestig bereikte de deputaten voor kerkelijke eenheid via de raad van de Nederlands Gereformeerde kerk te Kampen: de familie Mulder vroeg om het wegnemen van de zware kwalificaties die door de Generale Synode van Hoogeveen 1969 zijn uitgesproken over de lectoren. U bent kinderen van Hendrik Marinus Mulder en Dirk Jan Buwalda die vanwege hun verzet tegen het zogenoemde attestenbesluit geschorst zijn en veroordeeld. Dit moment is onderzocht en gisteren is het rapport erover behandeld: er is sprake van heus en pijnlijk onrecht. Die erkenning betekent postuum eerherstel met de bede dat het u mag bevrijden van een jarenlang gedragen leed. We hopen hartelijk dat u kunt instemmen met de woorden van een van de kinderen van Buwalda die schreef: als het rapport van de deputaten zal worden aanvaard, zal de zaak van het verleden vergeven en vergeten zijn. We dragen u samen op aan de Heer en bidden u zijn zegen toe.

Prof. R. Kuiper, de rector van de Theologische Universiteit, spreekt de vertegenwoordigers van de familie Mulder en in hen ook van de familie Buwalda toe. In 1967 was het ineens onveilig aan de Broederweg. De Open Brief was veroordeeld. Een belangrijk deel van de senaat vroeg zich af of dat besluit consequenties moest hebben voor het werk aan de Hogeschool. De kerk in Kampen was al gescheurd, de Hogeschool was nog ongedeerd. Het attestenbesluit werd genomen: studenten met een attest van kerkenraden die zich niet tegen de Open Brief uitspraken moesten een nader gesprek voeren met de Hogeschool. De lectoren Mulder en Buwalda wilden hier niet aan meewerken. Het was

een gewetenskwestie voor hen. Daarom zijn we blij met het gisteren genomen besluit over de lectoren. Als universiteit zeiden we al in 2017: het attestenbesluit had niet genomen mogen worden. Daarover hebben we spijt betuigd als universiteit. In 2017 was er al een zegenrijk moment van verzoening met studenten van toen. Ook is toen uitgesproken dat het hiermee nog niet klaar was. De families Mulder en Buwalda waren erbij, maar deze zaak lag op een andere tafel. Ik ben blij voor u. Ik hoop dat het handelen van deze synode bijdraagt tot verzoening en herstel. We zullen u uitnodigen de universiteitsgemeenschap te ontmoeten om weer bij elkaar te komen. Hartelijk welkom.

Br. T. Mulder reageert kort. Hij laat het rapport zien. Het had een zwarte en witte kant voor de familie. Nu heeft het kleur. Hij wenst de synode veel zegen met de verdere uitwerking van deze inhoud.

In een gebed noemt ds. Oosterhuis de belijdenis van schuld, vraagt om een zegen voor de toekomst; het wordt afgesloten met een gezamenlijk gebeden Onze Vader.

Hierna wordt gezongen Liedboek 728: De heiligen ons voorgegaan. Daarna zingt de cantorij uit de Matthäuspassion: Befehl du deine Wege.

25 januari 2020

Artikel 20 - Besluiten revisieverzoeken kerkelijke eenheid met NGK

Materiaal:

1. revisieverzoek van de GKv te Vlaardingen, dd. 7 maart 2019, waarin bezwaar wordt gemaakt tegen de besluiten van GS Meppel 2017 m.b.t. kerkelijke eenheid met de NGK: de synode had expliciet moeten besluiten over revisieverzoeken in deze zaak, en de besluiten m.b.t. hereniging zijn onjuist, gelet op de verschillen m.b.t. de binding aan de belijdenis, de acceptatie in de NGK van vrouwelijke ambtsdragers en de toelating tot het avondmaal van leden met een homofiele relatie;
2. revisieverzoek van de GKv te Urk, dd. 15 maart 2019, waarin bezwaar wordt gemaakt tegen de besluiten van GS Meppel 2017 m.b.t. hereniging met de NGK, gelet op de acceptatie in de NGK van vrouwelijke ambtsdragers, de omgang met de binding aan de belijdenis en de toelating van leden met een homofiele relatie tot het avondmaal;
3. revisieverzoek van de GKv te Soest-Baarn, dd. 7 mei 2019, waarin kritische vragen worden gesteld bij de conclusie in het rapport Perspectieven m.b.t. de overeenstemming in binding aan de belijdenis, en in het bijzonder wordt gewezen op het ontbreken van een verwijzing naar kerkorde artikel B28 en D56 in dat rapport;
4. revisieverzoek van de GKv te Ten Boer, dd. 12 september 2019, waarin bezwaar wordt gemaakt tegen besluiten van GS Meppel 2017 m.b.t. kerkelijke eenheid met de NGK: de synode had expliciet moeten besluiten over revisieverzoeken in deze zaak, en de besluiten met betrekking tot hereniging zijn onjuist, gelet op de verschillen m.b.t. de binding aan de belijdenis, de acceptatie in de NGK van vrouwelijke ambtsdragers en de toelating van leden met een homofiele relatie tot het avondmaal.

Besluit:

1. de verzoeken tot revisie van de besluiten om verder te werken aan kerkelijke eenheid met de NGK af te wijzen;
2. geen uitspraak te doen met betrekking tot het wel of niet ontbreken van een verwijzing in het rapport Perspectieven;
3. de bezwaren tegen de wijze waarop GS Meppel 2017 de revisieverzoeken m.b.t. kerkelijke eenheid betrokken heeft in de besluitvorming af te wijzen;
4. de onderbouwing van de revisieverzoeken van Vlaardingen en Ten Boer waarin gerefereerd wordt aan de toelating binnen de NGK van vrouwen tot alle ambten af te wijzen.

Gronden:

1. Wat betreft de binding aan de belijdenis dient de NGK beoordeeld te worden naar uitspraken en besluiten van het kerkverband en haar deputaten, niet naar uitlatingen van afzonderlijke kerken of afgevaardigden.
2. Met betrekking tot het toelaten van homoseksuele broeders en zusters tot het avondmaal heeft de NGK geen uitspraken gedaan; de GS Meppel 2017 (Acta art. 25) stelde een studie deputaatschap in (waarin ook NGK-leden betrokken zijn) en riep de kerken op tot voorzichtigheid rond dit onderwerp.
3. De besluiten van de GS Meppel 2017 die de toelating van vrouwen tot alle ambten legitimeren hebben, zolang die niet zijn ongedaan gemaakt, rechtsgeldigheid in de kerken. Daarom kon deze praktijk binnen de NGK, op het moment van indiening van het revisieverzoek, niet worden aangevoerd als grond voor het verzoek om revisie van de besluiten m.b.t. de hereniging met de NGK.
4. Het is weliswaar de GKv te Soest-Baarn toe te stemmen dat het duidelijker was geweest als in het rapport Perspectieven ook verwezen was naar het vigerende kerkorde artikel B28, maar de kerken dragen geen verantwoordelijkheid voor de volledigheid van een deputatenrapport waarvan de synode, in formele zin, slechts kennis heeft genomen.
5. Door de inhoud van de revisieverzoeken, die betrekking hadden op het doorgaande proces van werken aan eenheid, te betrekken bij de bespreking en besluitvorming over dat proces, heeft GS Meppel 2017 de inhoudelijke inbreng van de revisie verzoekende kerken voldoende gehonoreerd; door de besluiten per brief de kerken toe te zenden, heeft zij voldoende geantwoord.

25 januari 2020

Artikel 21 - Bespreking revisieverzoeken kerkelijke eenheid met NGK

Br. W. van Essen licht namens de commissie revisieverzoeken kerkelijke eenheid het voorstel toe. Het gaat vanmorgen alleen om de revisieverzoeken die betrekking hebben op de éénwording met de NGK; de rapporten en voorstellen rond kerkelijke eenheid komen later aan de orde. De aanwezige deputaten kerkelijke eenheid, ds. R.J. Vreugdenhil en ds. G. Bruinsma, onthouden zich van deelname aan de besluitvorming.
Er zijn vier revisieverzoeken inzake de besluiten van GS Meppel 2017 rond de verdergaande eenheid met de NGK. Ze dragen ook vier punten aan: de binding aan de belijdenis, de toelating van vrouwen tot de ambten, de ruimte voor het accepteren van homoseksuele relaties en de procedurele afhandeling van de brieven die de GS Meppel 2017 over dit onderwerp ontvangen heeft. De commissie heeft contact met de kerken gezocht, deels per telefoon.

De preses wijst erop dat het vanmorgen om revisieverzoeken gaat. De synode moet zich daarom concentreren op de vraag: rechtvaardigen de daarin aangedragen argumenten dat wij terugkomen op het besluit tot verdere eenwording?

In de bespreking wordt erop gewezen dat de aangewezen zaken ook binnen het eigen kerkverband onderwerp van gesprek zijn. Aan de commissie wordt gevraagd of zij ook gesproken heeft over de intentie om landelijk de eenheid te bevorderen. Dat is, volgens br. van Essen, inderdaad het geval. En het rapport noemt ook dat de punten van zorg bij de revisie verzoekende kerken ook in ons eigen kerkverband voorkomen

Het voorstel van de commissie wordt met algemene stemmen aanvaard.

Artikel 22 - Besluiten revisieverzoeken besluiten GS Meppel inzake m/v en ambt

Materiaal:

1. besluiten van de GS Meppel inzake man, vrouw en ambt (Acta art.18);
2. brieven met verzoeken tot revisie van deze besluiten, te weten
    1. GKv Bussum-Huizen (15-11-2017);
    2. GKv Capelle aan den IJssel-Noord (18-05-2018 en 20-11-2019);
    3. GKv Zuidwolde Dr. (30-08-2018);
    4. GKv Ureterp (25-09-2018);
    5. GKv Vlaardingen (21-20-2018);
    6. GKv Rijnsburg (21-11-2018);
    7. GKv Kantens (07-01-2019);
    8. GKv Amersfoort-De Horsten (31-01-2019);
    9. GKv St. Jansklooster-Kadoelen (01-02-2019);
    10. GKv Baflo (21-02-2019);
    11. GKv Urk (15-03-2019);
    12. GKv Ommen-Noord/Oost (15-03-2019);
    13. GKv Vroomshoop (06-05-2019);
    14. GKv Katwijk (03-06-2019);
    15. GKv Mariënberg (01-07-2019);
    16. GKv Bruchterveld (20-06-2019);
    17. GKv Zuidbroek (09-07-2019);
    18. GKv Blije-Holwerd (19-08-2019);
    19. GKv Zaamslag (03-08-2019);
    20. GKv Ten Boer (12-09-2019);
    21. GKv Den Helder (01-10-2019);
    22. GKv Apeldoorn-Zuid (30-09-2019);
    23. GKv Hattem-Centrum (28-10-2019);
3. brieven met verzoeken tot verbetering van de onderbouwing van deze besluiten, te weten
    1. GKv Dronten-Noord (06-10-2018);
    2. GKv Groningen-Noord/West (19-11-2018);
    3. GKv Haren (16-10-2018);
    4. GKv Amersfoort-Zuid (10-0-2019);
    5. GKv Wezep (10-01-2019);
    6. GKv Assen-Marsdijk (21-01-2019);
    7. GKv Soest-Baarn (03-06-2019);
    8. GKv Bunschoten-West (04-07-2019);
    9. GKv Axel (11-07-2019);
    10. GKv Balkbrug (13-07-2019);
    11. GKv Heemse en GKv Baalder (15-08-2019);
    12. GKv Schildwolde (22-08-2019);
    13. GKv Veenendaal-Oost (16-09-2019);
    14. GKv Valkenburg ZH (23-04-2019);
    15. GKv Waardhuizen c.a. (19-09-2019);
    16. GKv Emmeloord (14-10-2019);
    17. GKv Drachten-Oost (22-10-2019);
    18. GKv Capelle aan den IJssel-Zuid/West (11-11-2019);
    19. GKv Gouda (09-11-2019);
    20. GKv Zuidlaren (11-11-2019);
    21. GKv Zeist-De Bilt (02-12-2019);
4. zeventien brieven van buitenlandse zuster- en contactkerken waarin grote zorgen worden geuit naar aanleiding van deze besluiten; voor een volledig overzicht, zie bijlage 5-1;

5. rapport van de commissie revisieverzoeken *'Elkaar van harte dienen'* (3-7-2020);
6. aanbiedingsrapport commissie revisieverzoeken (17-08-2020).

Besluit 1:
met instemming kennis te nemen van het rapport van de commissie revisieverzoeken *'Elkaar van harte dienen'* (hierna te noemen: het commissierapport).

Grond*:*
Het commissierapport biedt een zorgvuldige studie van het onderwerp 'man, vrouw en ambt', die blijk geeft van eerbiedig omgaan met de Schrift. Deze studie vormt een goede basis voor de beantwoording van de revisie-, de verhelderings- en de verbeteringsverzoeken die vanuit de kerken zijn ingediend naar aanleiding van de besluiten van de GS Meppel 2017 inzake man, vrouw en ambt.

Besluit 2:
de verzoeken af te wijzen om de besluiten weg te nemen waarmee de GS Meppel 2017 de openstelling van de ambten van diaken, ouderling en predikant voor vrouwen mogelijk maakte.

Grond:
Het commissierapport toont aan dat het mogelijk is om op basis van eerbiedige en zorgvuldige afweging van de Schriftgegevens te komen tot de overtuiging dat de ambten voor vrouwen openstaan.

Besluit 3:
1. in zoverre tegemoet te komen aan de ingebrachte bezwaren tegen de besluiten 3 t/m 6 van de GS Meppel 2017, dat zij die besluiten en hun gronden vervangt door de uitspraak dat er op basis van verantwoorde Schriftuitleg in de kerken ruimte mag zijn voor de overtuiging en praktijk dat mannen en vrouwen op gelijke wijze geroepen kunnen worden tot alle taken in de kerk, ook tot de dienst in de ambten; daarmee behouden beide overtuigingen en praktijken hun volwaardige plaats in de kerken;
2. het laatste deel van besluit 6 a van GS Meppel 2017 te handhaven: in de generale regeling preekbevoegdheid artikel 1 het woord 'mannelijk' te laten vervallen.

Gronden:
1. Het commissierapport geeft op basis van een samenhangende Schriftuitleg een verantwoorde onderbouwing van deze visie, die de grond vormt voor deze uitspraak.
2. In de gronden onder de besluiten 3 t/m 6 van GS Meppel 2017 vertoonde de fundering vanuit de Schrift te weinig samenhang. Kerken in binnen- en buitenland brachten terecht bezwaren hiertegen in.
3. Als gronden voor de afwijzing van de ingebrachte bezwaren gelden met name de volgende kernpunten uit de Schriftuitleg in het commissierapport:
    a. er zijn goede exegetische argumenten voor een uitleg van de zogenoemde zwijgteksten waardoor deze geen reden zijn om vrouwen uit te sluiten van een kerkelijk leer- of regeerambt;
    b. er zijn goede exegetische argumenten voor een uitleg van 1 Timoteüs 2:11-14 waardoor dit gedeelte niet gehanteerd moet worden als tijdloos kader voor de uitleg van Genesis 1-3 (met een 'scheppingsorde' waarin vrouwen een ondergeschikte positie hebben);
    c. in Genesis 1-2 ligt de nadruk op de eenheid en de wederkerige dienstbaarheid van man en vrouw. Hoewel man en vrouw verschillend (mannelijk en vrouwelijk) zijn geschapen is aan hen beiden de opdracht gegeven de schepping tot ontplooiing te brengen. Er zijn goede redenen om niet uit te gaan van onderschikking maar van gelijkwaardigheid;
    d. in Genesis 3 blijkt dat de zonde de oorspronkelijke eenheid en wederzijdse dienstbaarheid torpedeert. De straf die Eva ten gevolge van de zondeval treft, te weten onderworpen zijn aan de heerschappij van haar man, is geen ethische richtlijn voor een door God gewilde onderworpenheid van vrouwen aan mannen, maar een vloek van

Godswege die vanuit de verlossing in Christus bestreden en zo veel mogelijk overwonnen moet worden. Daaruit kan moeilijk een duurzame hiërarchie van mannen boven vrouwen worden afgeleid;

e. waar in het Nieuwe Testament met name door de apostel Paulus gesproken wordt over man en vrouw, ligt opnieuw de nadruk op de eenheid en gelijkwaardigheid (1 Kor. 11:11; Gal. 3:28);

f. in het Nieuwe Testament staat dienstbaarheid voor de volgelingen van Christus centraal. Naar het voorbeeld van onze Heer wordt van allen de houding gevraagd: niet heersen, maar dienen. Er wordt daarbij geen nadruk gelegd op het verschil tussen mannen en vrouwen. Bij het verrichten van bijzondere diensten is onderscheidend welke gaven bij welke taken passen (1 Kor. 12:4-11);

g. wanneer 'herstel van de verhouding van mannen en vrouwen als overwinning van de vloek ten gevolge van de zonde' een doorgaande lijn in de heilshistorie is, zijn verschillende oudtestamentische gedeelten te lezen als signalen van dit herstel. Ook waar aangesloten wordt bij de bestaande cultuur, waarin vrouwen ondergeschikt zijn, zijn er gegevens die gelezen kunnen worden als kritische tendensen tegenover die cultuur.

Besluit 4:

1. de besluiten 7 en 8 van de GS Meppel te vervangen door de uitspraak dat het tot de vrijheid van de kerken behoort om te bepalen of en wanneer ook vrouwen geroepen worden tot dienst in één van de ambten;
2. de bezwaren af te wijzen tegen besluit 7 van GS Meppel 2017 dat het mogelijk maakte de besluiten m.b.t. man, vrouw en ambt direct in de kerken ten uitvoer te brengen.

Gronden:

1. Anders dan we in onze kerkelijke praktijk - stilzwijgend dan wel uitdrukkelijk - gewend waren neemt de diversiteit in vormgeving van de eredienst en invulling van de ambtelijke taken in onze kerken toe. We zullen opnieuw moeten leren, vanuit de Schrift en van onze voorouders, dat daardoor de eenheid van het kerkverband niet wordt aangetast.
2. In deze ontwikkelingen moet elke kerk met het oog op het bewaren van de rust en vrede in de gemeente haar eigen positie en tempo kunnen bepalen. Daarbij kunnen de volgende overwegingen dienstbaar zijn:
   a. de kerkstructuur die in het Nieuwe Testament herkend kan worden, sluit aan bij de sociaal-maatschappelijke structuur uit die tijd en is daarom niet in alles normatief voor onze kerkstructuur en de invulling van de ambten (Zie commissierapport, hoofdstuk 'Niet heersen maar dienen');
   b. de eenheid van de kerk ligt in haar ene Heer, Jezus Christus en wordt bepaald door de waarheid die de Schrift ons leert: de ware en volkomen leer, samengevat in de geloofsbelijdenissen (KO, art. A1); de vraag naar de openstelling van de ambten voor vrouwen maakt daar geen deel van uit;
   c. de Schrift leert ons in het Nieuwe Testament hoe we moeten omgaan met verschillende opvattingen binnen de kerk (zie het commissierapport, hoofdstuk 'Diversiteit en eenheid').
3. Waar de invulling van de ambten tot de vrijheid van de kerken behoort en de kerkelijk eenheid niet in het geding is behoren kerken elkaar in meerdere vergaderingen daarin ook te respecteren en geen druk te leggen op het geestelijk samenleven van de kerken in lijn met het bepaalde in art. A2.1 KO; waar nodig kunnen daarover afspraken worden gemaakt.

Besluit 5:
in afwijking van de GS Ede 2014 uit te spreken

a. dat er, behalve voor het spreken over twee lijnen in de Schrift (gelijkwaardigheid maar ook verschil in verantwoordelijkheid tussen mannen en vrouwen) ook ruimte is om te spreken over één lijn van gelijkwaardigheid, beschadigd door zonde en vloek maar hersteld in Christus;
b. dat in dit kader een bezinning rond de ambtsstructuur niet nodig is voor de beantwoording van de vraag of ook zusters geroepen kunnen worden tot dienst in het ambt.

Gronden:

1. Het commissierapport toont aan dat het spreken over één lijn goed is te onderbouwen vanuit de Schrift, zonder het spreken over twee lijnen te veroordelen.
2. Een bezinning rond de ambtsstructuur zou alleen dienend zijn wanneer in die ambtsstructuur recht gedaan moest worden aan een verschil in verantwoordelijkheden tussen mannen en vrouwen.

Besluit 6:
het bezwaar af te wijzen dat GS Meppel 2017 onvoldoende rekening gehouden heeft met de bezwaren van zusterkerken.

Gronden:

1. Hoewel dit in de gronden van het besluit helaas niet terug te lezen is, is zowel in het deputatenrapport aan GS Meppel als in de besprekingen ter synode, onder meer tijdens de buitenlandweek, ruim aandacht gegeven aan de inbreng vanuit de zusterkerken.
2. Bezwaren van zusterkerken zijn alleen reden om een besluit niet te nemen wanneer het gaat om zaken die deel uitmaken van wat bepalend is voor de eenheid van de kerk (zie grond 3 onder besluit 4).

Besluit 7:
het bezwaar af te wijzen dat de besluiten van GS Meppel blijk geven van een 'nieuwe hermeneutiek'.

Grond:
Een gewijzigde uitleg van teksten of toepassing van Schriftgegevens op de vragen met betrekking tot man, vrouw en ambt betekent niet dat op een andere manier met de Schrift wordt omgegaan.

Besluit 8:
het bezwaar af te wijzen dat deputaten 'M/V en ambt', aangesteld door GS Ede 2014, van GS Meppel 2017 ten onrechte decharge hebben ontvangen.

Grond:
Volgens art. 9 sub 1 en 2 van de Huishoudelijke regeling voor de generale synode zijn het verlenen van decharge en het inhoudelijk beoordelen van rapporten en voorstellen van deputaten niet aan elkaar gekoppeld.

Besluit 9:
het bezwaar af te wijzen tegen de opwekking van GS Meppel aan de kerken om zorgvuldige regelingen te treffen met het oog op de aanstelling van mannen en vrouwen in niet-ambtelijke diensten.

Grond:
Het bezwaar richt zich tegen een veronderstelde 'bevestiging naar analogie van de bevestiging in het ambt'; de opwekking van de synode is ruimer en beoogt niet meer dan de bescherming van zowel degenen die een bijzondere taak vervullen als de gemeente.

Besluit 10:

a. deze besluiten met het onderliggende commissierapport toe te zenden aan:
    1. de kerken die revisie hebben verzocht;
    2. de kerken die een brief hebben geschreven met verzoek om nadere onderbouwing, heroverweging of herformulering, geen revisieverzoek zijnde;
    3. de (voormalige) buitenlandse zusterkerken, die de synode over het besluit van de GS Meppel een brief hebben geschreven;
    4. naar de ICRC die vanwege de genoemde besluiten van de GS Meppel 2017 het lidmaatschap van de Gereformeerde Kerken heeft opgeschort;
b. de revisie verzoekende kerken en de genoemde buitenlandse kerken elk een aparte brief als antwoord te sturen.

23 en 24 januari 2020

Artikel 23 - 1e inhoudelijke bespreking van de revisieverzoeken besluiten GS Meppel inzake MVeA

Van de deputaten M/V in de kerk zijn aanwezig br. J. Knepper en ds. D.S. Dreschler. Assessor ds. D.W.L. Krol leidt de vergadering omdat de preses betrokken is geweest bij de eerdere besluitvorming door de GS Meppel.

Het moderamen deelt mee dat acht revisie vragende kerken een prealabel bezwaar hebben ingediend tegen de rol van deputaten M/V in de kerk in het voortraject en tegen de beslotenheid van de eerste zitting van de synode over het onderwerp. Het moderamen stelt voor om pas bij de inhoudelijke bespreking van de revisieverzoeken een antwoordbrief op te stellen. Br. W. van Essen stelt echter voor om dit prealabele punt gelijk af te handelen; het document van de commissie biedt voldoende materiaal om tot een beantwoording te komen. Twee afgevaardigden sluiten zich hierbij aan. Na een korte schorsing voor moderamenoverleg deelt de preses mee dat het moderamen niet zal wachten met de brief. Hij vraagt aan de synode of deze kan instemmen met het document van de commissie over deze zaak. Daarin is uitgelegd dat deputaten M/V in de kerk, op verzoek van deputaten administratieve ondersteuning, met indieners van revisieverzoeken overleg heeft gehad, conform de generale regeling voor revisieverzoeken, art. 1 lid 4. Art. 7 lid 3 van het huishoudelijk reglement voor generale synoden geeft haar het recht om in een besloten zitting te vergaderen wanneer daar een dringende noodzaak voor aanwezig wordt geacht. En het betrof een overlegvergadering waarin geen inhoudelijke bespreking van de revisieverzoeken plaatsvond. De behandeling van de revisieverzoeken zal volledig in openbare vergaderingen plaatsvinden. De synode stemt ermee in dat het moderamen in deze zin de bezwaren beantwoordt.

Ds. Krol introduceert het onderwerp. We maken een begin met de bespreking aan de hand van een raamdocument, opgesteld door de commissie van de synode voor dit onderwerp. Hij wijst erop dat het om revisieverzoeken gaat, niet om beroepszaken. We kijken naar de besluiten van de GS Meppel 2017 in het licht van de reacties die daarop gekomen zijn. Daarom mogen ook degenen die eerder betrokken waren bij de besluitvorming volop meedenken en meepraten. Het raamdocument is geen besluittekst maar een voorbereiding daarop. We doordenken met elkaar de hoofdlijnen van de kritiek. Ds. Krol vertelt vervolgens hoe de vergadervolgorde zal zijn. Eerst geeft steeds één van de vier commissieleden een presentatie van een onderdeel, daarna volgt een bespreking daarvan in twee ronden. Daarna komt de vraag of we als synode kunnen instemmen met de conclusies die bij de beantwoording van de revisieverzoeken als uitgangspunt dienen. Br. P.G. Bakker, voorzitter van de synodecommissie, antwoordt desgevraagd dat het punt van de ontvankelijkheid van de revisieverzoeken later aan de orde komt. Met het raamdocument rapporteert de commissie over de voorgenomen aanpak en zoekt daarvoor de instemming van de GS. Het is een werkdocument van een commissie, waarin nog van alles kan wijzigen. Het document blijft een intern stuk, om te voorkomen dat derden er conclusies aan verbinden die de synode niet voor haar rekening neemt. De bespreking van het onderwerp is evenwel openbaar.

Inleiding:
Br. Bakker leidt het raamdocument in. Deputaten M/V in de kerk hebben faciliterend gewerkt voor de kerken die revisie vragen. Deputaten gaven aandacht aan bijvoorbeeld de vraag: is het revisieverzoek duidelijk geformuleerd? Hebben de kerken er hulp bij nodig? Het is hem niet bekend of daarbij ook naar de ontvankelijkheid gekeken is. Het punt van de ontvankelijkheid komt aan de orde zodra de revisieverzoeken zelf behandeld worden. Duidelijk is dat het om revisie gaat; de term herziening wordt alleen gebruikt na een uitspraak in hoger beroep. Br. Bakker vat de adviezen die de synode en de deputaten M/V in de kerk op 23 november 2019 meegegeven hebben aan de synodecommissie samen: voorkom tijdsdruk, ga de revisiekerken horen, organiseer je eigen tegenstem en communiceer! Ook inhoudelijk waren er adviezen: kijk naar de 'twee lijnen', zeg iets over de ambtsvisie en behandel de zwijgteksten. Kijk naar het besluit van de GS Meppel 2017 en heroverweeg de besluiten 3 tot en met 6; lever een degelijke onderbouwing. Omlijst de zaak met een bezinning op de omgang met geschillen Daarnaast kregen de commissieleden de oproep mee om de vrede binnen de kerken te dienen, te depolariseren door oor en oog te hebben voor de moeite, en het gesprek aan te gaan. Elk van de zes commissieleden kreeg zijn eigen onderwerp; het raamwerk en het gedeelte over hermeneutiek is een gezamenlijke productie.

Van het horen van de kerken is veel werk gemaakt: er waren twee middagen in Zeewolde, waar met zeven kerken afzonderlijk gesproken is; er was ook nog een middag in Drachten voor vier kerken afzonderlijk. Daarnaast is een middag in Zwolle georganiseerd, waar de commissie met acht kerken gezamenlijk gesproken heeft en een avond in Zeewolde, waar negentien kerken waren. Vaak waren het mooie gesprekken waarin de kerken bruikbare adviezen meegaven. Voor het gesprek in Zwolle hadden de kerken woordvoerders aangewezen; daardoor kwam het gesprek met de kerken zelf niet tot zijn recht. De avond in Zeewolde was voor kerken die aan de synode geschreven hadden zonder revisie te vragen. Daar is ook een eerste versie van het raamdocument besproken, onder embargo.
Br. Bakker geeft een overzicht van het raamdocument en geeft de synode twee vragen mee: heeft de GS van Meppel op een verantwoorde manier de Bijbel gelezen? En: kunnen we de besluiten goed onderbouwen? Het is de bedoeling dat de synode aan het einde van de bespreking conclusies trekt; de commissie gaat daarna een tweede versie van het raamdocument schrijven en aan het werk met de formulering van conceptbesluiten.

Op een paar vragen antwoordt br. Bakker dat de besluiten heroverwogen worden en dat we vooral kijken naar de gronden. Indien nodig volgt een herformulering. Voor een vraag over de twee lijnen van de GS van Ede verwijst hij naar het stuk zelf. Ds. S. de Jong vult aan en wijst op zijn stuk over Genesis 1-3. De insteek was om naar alle bezwaren vanuit binnen- en buitenland te kijken. De zogeheten klassieke visie is terug te vinden in het document.

Hermeneutiek:
Ds. P. Poortinga geeft een presentatie over het onderdeel hermeneutiek van het raamdocument. Ds. R.P. Heij en ds. De Jong hebben daaraan meegeschreven. Hij vertelt dat de commissie in haar ronde langs de kerken deze het volgende voorbeeld voorhielden: op grond van vele teksten uit de Bijbel moeten we de ongelovigen uitroeien. Vanzelf kwamen dan in het gesprek allerlei leesregels naar voren. Een ander voorbeeld komt uit Handelingen 15: eet geen vlees waar nog bloed inzit. Maar we houden ons daar niet aan. Dus: vergeet bij de zogenaamde zwijgteksten de leesregels niet.
De commissie heeft veel materiaal verwerkt; zie hiervoor de opsomming op www.onderwegonline.nl. Het viel de commissieleden op dat de discussie niet zozeer over hermeneutiek gaat maar over de vraag naar de situatie van toen en nu. Hermeneutiek is in de discussie rond M/V en ambt niet doorslaggevend.

Tijdens de bespreking wordt het volgende opgemerkt.
Een afgevaardigde is op de synode van Meppel onder de indruk gekomen van de hoeveelheid materiaal die er was. Helaas is daarvan maar weinig in de Acta terechtgekomen. En sinds die tijd is er verder op gestudeerd. Hij denkt aan de publicatie vanuit Kampen: Gereformeerde Hermeneutiek vandaag, en aan

het boekje van ds. P. Niemeijer over de zwijgteksten. Hij citeert prof. dr. B. Kamphuis over het sola scriptura: de Schrift legt zichzelf uit en beslist over zijn eigen uitleg. Zo werkt de heilige Geest: die gebruikt mensen voor zijn doel. Hij is blij met het raamdocument. Hij stelt ook een paar vragen: hoe verhoudt zich deze tekst tot de besluitteksten van Meppel? Komt er nog iets over de ambtsstructuur? Niet alleen de verdediging van slavernij is een goed voorbeeld van verkeerd bijbelgebruik: ook de verdediging van de apartheid valt daar onder te scharen. Hij wijst op het aspect van het bewaren van de eenheid in de katholieke kerk.

Een andere afgevaardigde wil niet meegaan met de term nieuwe hermeneutiek. Het gaat gewoon om regels voor de goede uitleg. Dat vraagt integriteit. En dat laatste vindt hij terug in het stuk. Hij merkt wel op dat de nadruk op de patriarchale cultuur in het Oude Testament wat bijstelling vraagt: veel regels en voorschriften zijn juist onderscheidend van de oosterse cultuur. Hij vindt de opmerking over neutrale onderwerpen als techniek en sociale media overbodig; ze zijn bovendien niet neutraal. Geef daarnaast ook eens een goed voorbeeld van rekening houden met de cultuur. Bijvoorbeeld rond de positie van de vrouw. Ook over diversiteit heeft hij een opmerking. Dat is volgens hem geen deugd, maar een realiteit. De kunst is voor de kerken hoe ermee om te gaan. Dat zijn we niet gewend en het wordt moeilijk als je het andere standpunt als onbijbels beschouwt. De vraag is: geeft de Schrift ruimte voor vrouwelijke ambtsdragers? De synode van Meppel zegt ja en in dit stuk vind je een goede onderbouwing. Het stuk spreekt van smachten in het Oude Testament onderweg naar het Nieuwe naar de verandering in de positie van de vrouw. Liever spreekt hij van: smachten naar de komst van de Christus. Voor de ambtsvisie verwijst spreker naar het rapport van de deputaten kerkrecht daarover. Afrondend stelt hij: de kunst is om niet de indruk te wekken dat dit stuk uitsluitend een doorrekening wordt van het besluit van Meppel; als je duidelijk wilt maken dat andere opvattingen ook kunnen, moeten die een plek krijgen in het rapport.

Een ander constateert dat de revisieverzoeken aandacht vragen voor de hermeneutiek. Het is goed daarover in gesprek te gaan en je te verantwoorden over de manier waarop we de Schrift lezen en toepassen op een concreet onderwerp. Gevraagd wordt om te erkennen dat de hermeneutiek veranderd is. Daar kunnen we als synode geen besluiten over nemen, al kan een bespreking van het woord wel een plek krijgen in een document waarvan de synode wellicht met instemming kennisneemt. Hij vindt het wel jammer dat het stuk meegaat in het onderscheid tussen oude en nieuwe hermeneutiek en zelfs filosofische hermeneutiek noemt. Hij wijst op de kanttekeningen in de Statenvertaling die soms ook een tweeërlei uitleg toelaten en de context in rekening brengen. Kan het stuk op dit punt helderder? Bijvoorbeeld door te laten zien dat er ook in het verleden meerdere plausibele exegeses naast elkaar konden bestaan? Hij heeft ook een opmerking over het naast elkaar stellen van het geloofsprincipe en het kritisch principe. Dat laatste hoort toch ook bij het geloofsprincipe?
Ds. Poortinga geeft antwoord op de vragen en opmerkingen. De commissie neemt de opmerkingen mee. Het stuk gebruikt de term nieuwe hermeneutiek omdat die in de discussie gebruikt wordt, onder andere door de kerken die revisie vragen. Er zijn inderdaad voorbeelden te geven van meerdere plausibele exegeses naast elkaar. Het kritisch principe is inderdaad onderdeel van het geloofsprincipe. In een tweede ronde wordt gevraagd het document kernachtig te houden. Zorg er ook voor dat de toon niet te defensief is. Kunnen twee opvattingen naast elkaar bestaan? Zeg dat niet te snel. Je kunt wel de ander ruimte geven voor zijn overtuiging. Maar bijvoorbeeld rond slavernij maken we wel een keuze. Hoe zijn de reacties van de kerken in de hoorzittingen verwerkt?
Een afgevaardigde die ook op de GS Meppel was, herkent in het raamdocument heel veel zaken die daar ook genoemd zijn, al is wat in de Acta kwam mager. Nu is belangrijk hoe we met elkaar verder gaan. Hij is het eens met de adviezen die de commissieleden meegekregen hebben: dien de vrede, depolariseer.
Ds. Poortinga reageert hierop. Inderdaad, het meeste is op de GS Meppel ook aan de orde geweest. Naar de toonzetting van het stuk gaan we nog kijken. En het gaat niet om opvattingen die naast elkaar staan, maar om te erkennen dat die ander integer bezig geweest is. Niet alles is open, dat klopt, maar

het gaat om de erkenning van de argumenten van elkaar. Kerken hebben op de avond in Zeewolde dit stuk meegelezen en er was een kerk die op dit stukje positief reageerde.

Kerk en cultuur:
Ds R.P. Heij leidt het onderwerp kerk en cultuur in. Eén van de verwijten aan de GS Meppel is dat de synode gebogen heeft voor de Nederlandse, westerse cultuur. Ds. Heij stelt dat de roeping van de kerk is om de cultuur te beïnvloeden. Maar zijn belijdeniscatechisanten stelden de vraag waarom de kerk altijd achteraanloopt. Hij geeft daarom twee rijtjes door. De kerk doet niet mee met de losse seksuele moraal, met de genotscultuur, met de neiging om alles in economische termen te vangen. Er is ook een ander rijtje: haar inzet voor een eerlijke economie, voor het milieu, voor vluchtelingen. Is invloed vanuit de cultuur altijd af te wijzen? En kan de vrouw in het ambt misschien verdwenen zijn onder invloed van de cultuur? Verhelderend is wat Richard Niebuhr schrijft over de verhouding christendom - cultuur. Je kunt je tegenover de cultuur opstellen, je erin vinden, je kunt je boven de cultuur stellen of in conflict zijn met de cultuur. Je kunt ook cultuurvernieuwend zijn. Is dat terug te vinden in de huidige discussie? Hij vindt van wel. Hij onderscheidt ook aanleiding en uitwerking. De aanleiding om na te denken over vrouw en ambt ligt in de ontwikkelingen van de huidige tijd en cultuur, maar de uitwerking is er een van hernieuwde doordenking van wat God in zijn Woord van ons vraagt. Zijn conclusie is dat het verwijt van buigen voor de cultuur ongegrond is.

Het andere gedeelte van de presentatie van ds. Heij gaat over diversiteit. Door de besluiten van Meppel 2017 inzake M/V en ambt wordt de eenheid van het kerkverband aangetast, zo is het verwijt. Hij vraagt zich af of uniformiteit een bijbels gebod is. Vraagt God om één overtuiging op allerlei punten? Duidelijk is dat je niet over elkaar moet heersen. Het raamdocument wijst op een besluit van de GS Groningen-Zuid 1978 over de doop van geadopteerde kinderen. Dat besluit was volgens die synode geen bindende leeruitspraak, maar een kerkelijke regel voor de praktijk. Hij vindt dat je op moet passen met de term tegenstanders. Gaat het echt om tegenstanders van elkaar of om discussiepunten binnen het geloof? Paulus laat zien dat je ondanks tegenstellingen toch samen kunt strijden voor het geloof. De tegenstanders zijn buiten. Er zijn volgens hem twee gevaren: Gods woord loslaten en woorden van mensen maken tot woord van God. Efeziërs 4 helpt daarbij verder. Het grote thema is daar eenheid in diversiteit door de samenbindende kracht van de vrede. Neem daarbij Matteüs 16, met de belijdenis van Petrus over de Christus als de Zoon van de levende God. God laat mensen dat belijden en zij vormen samen de kerk. De conclusie: de eenheid van het kerkverband is met het besluit van de GS Meppel niet in geding.

Tijdens de eerste bespreekronden wordt opgemerkt dat het rijtje voorbeelden in het document en de presentatie niet eenduidig is. Daar wordt verschillend over gedacht. Lopen we echt voorop? Hij stemt in met wat gezegd is over diversiteit. Krijgt dat ook een plek aan het slot van de verhandeling, in een pastorale toonzetting?
Een tweede spreker maakt enkele algemene opmerkingen. Hij verwijst naar de Netflix-film over de twee pausen, waarin de ene paus zegt dat hij veranderd is, maar 'not compromised'. In zijn algemene beschouwing gebruikt hij het beeld van een rivier met zomerdijk, winterdijk en uiterwaarden. Is dit een zomerdijkonderwerp? Als het water er overheen komt, kost dat wat, maar de winterdijken blijven staan. Het is wel slecht voor de (heilige) huisjes die ondanks waarschuwing toch in de uiterwaarden gebouwd zijn. Ons gevaar als synode is dat we de zomerdijk opblazen tot winterdijk. Veranderingen door de cultuur zijn er telkens: we laten niet meer met Leviticus 19: 9 een randje graan langs de akker staan, maar passen zo'n tekst toe in onze situatie.

Iemand anders geeft enkele persoonlijke reflecties. Hij is lid van een kleine gemeente met leden afkomstig uit diverse denominaties. Ze waren verdeeld, ook over dit onderwerp. In het gesprek kreeg Handelingen 15 de aandacht, waar drie keer staat dat de vergadering de gemeente niets op wilde leggen. Na een gebed om de leiding van de heilige Geest is het besluit genomen om de uitspaken van de GS van Meppel te volgen. Een tweede ervaring komt van een protestantse kerk in China. Ook daar waren er grote verschillen. Maar er was geen verschil over de fundamenten van de kerk. Daarom kan

hij niets met het woord nieuwe hermeneutiek. De standpunten kunnen naast elkaar bestaan. Als niet-voorstander van de openstelling van de ambten kreeg hij oog voor wat de synode van Meppel besloot. Een derde ervaring is vanuit het bedrijfsleven. Daar zijn logo en merk heel belangrijk. Maar die benadering past niet bij de kerk. Niemand wordt gedwongen om de besluiten in te voeren. Laat daarin je respect voor eenheid zien. Een vierde ervaring is dat jongeren vragen om een snelle invoering van het besluit. Hij stemt ook in met de lijn van het raamdocument om te denken vanuit de gaven.
Een volgende afgevaardigde ziet naast de mogelijkheden van Niebuhr ook een cyclus van verzet, acceptatie en verwatering in de omgang met de cultuur. Kan de commissie daarop ingaan? Hij is blij met de herinnering dat het niet gaat om een kerkelijke leeruitspraak, maar om een regel voor de praktijk. Het roept wel de vraag op hoe je als minderheid je opstelt onder de druk van de meerderheid. Word je nog geaccepteerd?

Er wordt opgeroepen om het gedeelte over kerk en cultuur kort te houden. Met instemming is het boek van prof. dr. S. Greijdanus gelezen: Schriftbeginselen ter Schriftverklaring. Ook Greijdanus had oog voor de context.
Er wordt gesteld dat eenheid niet bedreigd wordt door verscheidenheid, maar door verdeeldheid. Spreker wijst op de ervaring in zijn thuisgemeente, een samenwerkingsgemeente van GKv en NGK. Bij de start is besloten te wachten tot de besluitvorming over M/V en ambt binnen de GKv. Aan beide kanten waren voor- en tegenstanders. Na de GS van Meppel is het besluit tot invoering genomen. Wel heeft hij moeite met voorgangers die niet meer willen voorgaan vanwege de vrouwelijke ambtsdragers. Dat leidt tot verdeeldheid. Kunnen in het mooie document wegen gewezen worden om verscheidenheid te beperken tot verscheidenheid en niet te laten verworden tot verdeeldheid? Iemand moest bij het document denken aan de publicaties van E.W. Schaeffer- de Wal. Ze ging werken en voelde zich daarbij unheimisch. Daarom ging ze opnieuw kijken naar de uitleg van Genesis 1-3 en Efeziërs 5. Hij heeft moeite met het gestelde over vooroplopen op de cultuur, bij de afschaffing van de slavernij. Daar liep de kerk in Nederland achter. Zie het werk van Alec Ryrie daarover.

Een afgevaardigde schaamt zich over de manier waarop de maatschappij tot voor kort omging met de vrouw en over het ontbreken van protest hiertegen van de kant van de kerk. Heb ik voldoende besef dat bij een verandering ik me ook moet afvragen hoe sterk de mij vertrouwde situatie door de cultuur bepaald is? Je kunt bijvoorbeeld kritiek hebben op het postmodernisme, maar ben je je wel bewust van het onchristelijke in het modernisme? En was de uniformiteit nu een christelijke keus of werd die bepaald door de cultuur? Het document noemt dat de kerk anderhalf millennium de oren liet hangen naar een vrouwonvriendelijke cultuur. Over diversiteit merkt hij op dat die voortkomt uit menselijke en als zondig te typeren beperktheid. Maar je mag verwachten van de heilige Geest dat er inzicht komt. Diversiteit is tijdelijk. Dat staat mooi in het Akkoord van Kerkelijk Samenleven van de Nederlands Gereformeerde Kerken in hun artikel 31. Het gaat om niet heersen over elkaar, maar geduldig samen de weg van God gaan in de verwachting dat Hij het duidelijk zal maken. Hij stemt in met wat het document opmerkt over een geestelijke houding. Spreken over het gezag van de Schrift betekent ook: gehoorzaam zijn aan wat die zegt over een christelijke houding tegenover elkaar.

Er wordt opgemerkt dat de GS van Meppel niet gezwicht is voor de cultuur. De gronden voor haar besluit vond de synode in de Schrift zelf. Spreker stemde indertijd niet voor alle besluiten, maar ziet wel dat er klassiek gereformeerd gewerkt is. Dat mag wat meer uit de verf komen.
Een opmerking van ds. Heij over de Schrift die niet over allerlei details van het kerkelijk leven eenduidig is wordt genuanceerd. Ds. Heij stemt hiermee in.

Ds. Heij dankt de sprekers voor de constructieve bijdragen. Veel opmerkingen neemt de commissie mee. De commissie is van plan om iets op te nemen over de positie van de minderheid. En er zal inderdaad op ingezet moeten worden dat de verscheidenheid landelijk niet uitloop op verdeeldheid.
In de tweede ronde wordt waardering uitgesproken voor de tekst als geheel. Er wordt herinnerd aan de stelligheid waarmee gereformeerden nog niet zo lang geleden spraken. Spreker wijst op het hoge tempo van de veranderingen, dat een oorzaak is van de toenemende diversiteit. Daarom is er

cultuurverandering nodig gericht op wat ons bindt. In plaats van ruimte voor regels, regels voor ruimte.

Er wordt gevraagd om het gedeelte over de cultuur erin te houden. Tijdens de vorige synode werd gesteld dat cultuur geen jas is die je uit kunt doen. Er wordt gewezen op 1 Korintiërs 3: we zijn medewerkers van God aan het gebouw van God. Maar bouwen we met goud of wellicht met stro? Die passage dringt aan op bescheidenheid.

Niet heersen maar dienen:
Ds. M.O. ten Brink bespreekt het onderwerp niet heersen, maar dienen.
Het doel van dit gedeelte is om exegeses en gedachten aan te reiken die het besluit van de GS Meppel beter onderbouwen. Het gaat er niet om de Schrift los te laten; bewust is gewerkt met traditioneel gereformeerde literatuur over bijbelgebruik. De insteek is genomen in het Nieuwe Testament, in de verhouding van man en vrouw na Pasen en Pinksteren. Het gaat dan om herstel van de verhoudingen: man en vrouw zijn gelijken en staan naast elkaar. Voor de taken die ze vervullen ligt het uitgangspunt eerder in de ontvangen gaven dan in hun man of vrouw zijn en de verschillen die dat met zich meebrengt. De insteek is genomen in de voortgang van de heilsgeschiedenis, net als in Meppel. Maar kerken vinden het resultaat in de gronden niet toereikend. In het stuk zijn al diverse gedachten en adviezen vanuit de kerken verwerkt. Het is een poging om hernieuwde inzichten in de Schrift zo uit te werken dat duidelijk kan worden hoe ze de besluiten van Meppel dragen.

In de eerste ronde wordt opgemerkt dat er in het stuk veel vragen gesteld worden die in werkelijkheid stellingen zijn. Maak duidelijk dat je stellingen inneemt. Aan de commissie wordt het volgende meegegeven: Als eerste: het priesterschap onder het Oude Testament was verbonden met hun mannelijkheid. Confronteer je met dat fenomeen. Als tweede: 1 Timoteüs 3: 11 kent vrouwen in een officiële functie, maar bij de opzieners gaat het alleen over mannen. Confronteer je daar expliciet mee. Een derde gaat over de gaven: het punt is niet dat bepaalde mannen gaven ontvangen die vrouwen zeker niet ontvangen, en dat daarom alleen mannen ambtsdragers kunnen zijn. Dat vrouwen gaven ontvangen wordt door tegenstanders van de vrouw in het ambt immers niet betwist. Het punt in geding is of vrouwen gaven ontvangen die ze op bepaalde plekken niet kunnen inzetten. Gelijkheid in gaven leidt immers niet automatisch tot gelijkheid in roeping. De laatste vraag gaat over wederkerigheid op basis van gelijkwaardigheid. Betekent dat volledige inwisselbaarheid? Maar in Efeziërs 5 moeten vrouwen zich onderwerpen en ontzag hebben. De mannen hebben lief. Duidt dat op een eigen positie als hoofd?

Er wordt gewezen op het boek van prof. dr. J.P. Versteeg, Evangelie in viervoud. Dat de twaalf apostelen mannen waren, was met het oog op het verleden van de twaalf stamvaders van Israël, niet met het oog op de toekomst.
Ook wordt gewezen op de kanttekeningen bij de Statenvertaling van 1 Timoteüs 3: 11. Die zeggen dat daar waarschijnlijk de vrouwen van ambtsdragers bedoeld zijn. Confronteer je daarmee.
Iemand komt terug op de twee lijnen. Deze beeldspraak is inmiddels gaan lijken op een soort leeruitspraak, waar de kerken aan gebonden zijn. Het lijkt hem nu beter om te spreken over een lijn met twee knikken. De eerste knik is die van de zondeval. Daarna komt de genadeknik van Christus die de neerwaartse lijn ombuigt. Die knik is nog niet uitgewerkt. De besluiten van de GS van Meppel schetsen een groot verhaal. Daarin ligt het accent op de gelijkheid van man en vrouw. Als je uitgaat van één lijn is de uitspraak van de GS van Meppel een verduidelijking van die lijn. Het verwijt van onbijbelse emancipatie kun je dan niet meer maken. Is dit nu schriftbewijs als je wijst op die lijn? De kerk werkt al eeuwenlang met menselijke constructies in de dogmatiek en de ethiek. Wees de kritiek voor. Voor de vraag rond de twaalf apostelen wijst hij nog op Openbaring 21, waar de apostelen en de aartsvaders dicht bij elkaar genoemd zijn. De insteek 'niet heersen, maar dienen' gaat ver uit boven de discussie rond man en vrouw en brengt veel huiswerk mee voor kerkenraden.

Ds. Ten Brink antwoordt namens de commissie. Hij wijst op een onderzoek naar het verband tussen vaginale schimmel en vruchtbaarheid, waarbij de stelling was dat vasten daarin helpt. Dat onderzoek werd door mannen uitgevoerd op mannelijke proefdieren. Hij leert ervan dat op gelijke wijze kijken juist de verschillen laat zien. Dan komt de vraag op: in hoeverre werk ik als man mee aan het in standhouden van verkeerde structuren? Hoe ontmaskert de Bijbel deze structuren? Dat gaat veel verder dan de discussie rond M/V en ambt. Veel opmerkingen neemt de commissie mee. Ze blijft nog weg van de ambtsvisie. Wat zeggen de opmerkingen over gaven en ambten daarover? Maar de inzet bij de gaven is een fundamentele keus.

In de tweede ronde wordt gepleit voor een korte en een lange versie van het document.
Er wordt gevraagd hoe we nu aankijken tegen het besluit van de GS Meppel, nu we afstand nemen van het verhaal over de verschillen tussen man en vrouw.

Een afgevaardigde vindt dit het moment voor een persoonlijke mijmering. Hij volgde de discussie indertijd terwijl hij op vakantie was in de Ardèche. Hij vertelde zijn gemeente dat hij achter het besluit van de GS van Meppel stond. Ondertussen ging het gesprek door, ook in de eigen gemeente. Ze vroegen om onderbouwing, tegen zijn advies. Ze gingen toch naar de hoorzitting en vonden het een waardevolle bijeenkomst. Hij vindt het belangrijk om met zoveel woorden als nodig is duidelijk te maken dat de synode zorgvuldig omgaat met de Schrift. Hij hoort veel zorgen over de kerk, die hij deelt, maar voor hem is het besluit geen lakmoesproef voor het goed gereformeerd zijn. Het document spreekt terecht over secularisatie in het persoonlijk leven. Terugkomen op het besluit ziet hij niet als optie, wel het verstrekken van een betere onderbouwing. Let ook op de plek van het besluit. Het is een kerkordelijke regel waarbij het evangelie van behoud niet ter discussie staat.

Iemand vraagt aandacht voor 1 Korintiërs 11, vooral het begin over de man als hoofd. Dat blijft lastig te combineren met wat hij eerder zei over de ene lijn. De GS van Ede 2014 sprak over de ambtsstructuur omdat die synode op de lijn zat dat de man meer verantwoording en gezag heeft. Als je met goede redenen kunt zeggen dat het in de relatie man/vrouw niet gaat om gezag, is bezinning op de ambtsvisie nuttig, maar niet noodzakelijk.

Er wordt gewezen op de onreinheid van vrouwen onder het oude verbond. Ze waren niet besneden en ze kenden ook de maandelijkse onreinheid. Daarom hadden ze geen plaats in de eredienst. Totdat Jezus kwam die zich laat dienen door vrouwen die Hem volgen. Als Hij is opgestaan dan is er voor hen die zich met Hem hebben bekleed geen onderscheid meer: ze nemen in volle gelijkwaardigheid deel aan de eredienst. In zijn overtuiging is van onderdanig zijn alleen sprake binnen het huwelijk.

Ds. Ten Brink dankt de sprekers. Zelf denkt de commissie ook na over de vormgeving van het stuk. Het punt van de korte en/of lange versie krijgt in die overweging een plek. Samen met de vraag welke consequenties het raamwerk heeft voor de besluiten en gronden van de GS van Meppel. Leren kunnen we ook van het buitenland. Hij wijst op een brief van kerken uit India over dit punt. Wat gezegd is over de ambtsstructuur is voor de commissie herkenbaar. Het gezag van de ambtsdrager zit in het Woord. Hoe geef je dat goed vorm? Het genoemde inzake de onreinheid van vrouwen namen we ook waar, maar konden we nog niet uitwerken.

Genesis 1-3:
Ds. S. de Jong presenteert namens de commissie de uitleg van Genesis 1-3. Hij laat een dia zien van het protestantse kerkje in Kortehemmen. Dat kende in de Middeleeuwen twee ingangen: de noordelijke, koude was voor de vrouwen; de warme, zuidelijke voor de mannen. Want door de vrouw kwam de zonde de wereld binnen. Dat tekent het belang van de uitleg van Genesis 1-3 voor het onderwerp man/vrouw en ambt. Een aantal bezwaren gaat ook over dit Bijbelgedeelte. De acht kerken die samen revisie vragen, willen aandacht voor de uitleg van deze hoofdstukken. In deze presentatie gaat het erom Genesis 1-3 niet direct te lezen vanuit wat Paulus opmerkt over de schepping van mannen en vrouwen.

Ds. De Jong geeft eerst de klassieke opvatting weer. Man en vrouw zijn naar Gods beeld gemaakt, gelijkwaardig en met een gezamenlijke opdracht. De man is teamleider; hij is eerst geschapen, noemt de vrouw naar zichzelf, neemt initiatief. De vrouw wordt misleid. Daarna wordt hij ter verantwoording geroepen, mag wel heersen en geeft de vrouw haar naam. Conclusie: vrouw en ambt gaat niet samen. De vraag is of er ook een uitleg mogelijk is die net zo verantwoord kan worden met Bijbelteksten en waarbij de vrouw in het ambt wel kan. Ds. De Jong besteedt eerst aandacht aan Genesis 1. Centraal is daar: het beeld van God zijn geldt voor allebei. Man en vrouw zijn gelijkwaardig en elkaars partners op het gebied van de hele cultuur. In Genesis 2 valt het op dat God de vrouw schiep uit de mens, niet uit Adam. Die naam wordt in Genesis 2 niet zelfstandig gebruikt. Het hoofdstuk laat de vrouw zien als gelijkwaardige tegenhanger en van dezelfde substantie. Dat de man eerst geschapen is, wil nog niet zeggen dat hij de koploper is. Ook het woord helper wijst niet op onderschikking, maar op aanvulling. En dat de vrouw uit de zijde of rib van de man gemaakt is, wijst ook op de tweezijdigheid: ze staat op hetzelfde niveau. En ook dat het hoofdstuk wijst op het initiatief van de man bij de huwelijkssluiting, past wel bij de patriarchale cultuur waarin het opgeschreven is, maar des te opvallender is de oproep dan dat de mán zijn vader en moeder zal verlaten. Conclusie uit Genesis 2: er is onderscheid en verscheidenheid, maar het hoofdstuk gaat vooral over eenheid. In de klassieke uitleg zit erg veel redenering en weinig hard exegetisch materiaal. In Genesis 3 neemt de vrouw bij de zonde de leiding, vergelijk 1 Timoteüs 2: 14. Maar heel veel nadruk valt op wat ze beiden doen. Het waren partners in crime. God spreekt dan de man aan: waar was je? Je kunt hier een koppositie uit distilleren. Maar het hoeft niet. Adam kan zich niet distantiëren van zijn vrouw. En het heersen over de vrouw van vers 15 en 16? Het gaat om drie negatieve gedeeltes, ook negatief voor de man. Het tekent wel de praktijk, maar is geen norm. Adam geeft dan wel zijn vrouw een naam, maar in de rest van het Oude Testament zijn moeders ook vaak naamgevers. In het Nieuwe Testament gaat het dan om 'vooruit naar de volmaaktheid en terug naar het begin'. In het document moet dit iets uitgebreider aan de orde komen met aandacht voor de cultuur waar God vernieuwend op ingrijpt. In het Nieuwe Testament geeft Paulus ook aandacht aan Genesis 1-3. Bijvoorbeeld in 1 Timoteüs 2. Heeft hij het dan over een scheppingsordinantie? Dat hoeft niet. Het is een brief in een concrete situatie, geen wetenschappelijk of kerkrechtelijk betoog. En in Romeinen 5: 12 worden man en vrouw ook samen in Adam begrepen. Tegelijk ook in Eva: we zijn nageslacht van de vrouw. En aan beiden wordt Eva als voorbeeld voorgehouden. Ook 1 Korintiërs 11 hoeft geen tegenargument te zijn, ook niet in de verwijzing naar Genesis 1-3. Paulus vraagt vooral aandacht voor eenheid en gezamenlijkheid. Er is wel onderscheid, maar geen onderschikking.

Ds. De Jong concludeert: vanuit Genesis 1-3, ook in de manier waarop het Nieuwe Testament die hoofdstukken gebruikt, zijn er geen belemmeringen voor het besluit om de ambten voor vrouwen open te stellen.

In de eerste ronde wordt opgemerkt dat bij Johannes de Doper ook de moeder de naam gaf: dus ook in het Nieuwe Testament komt de vrouw voor als naamgever. Wat bedoelt het document verder met het verband tussen vrouwen en seksuele zonde? En zit er een lijn in de voorbeelden van koningen met meer vrouwen?

Er wordt voor gepleit om Genesis 1-3 te lezen vanuit Paulus. Dan laat je de Schrift zeggen hoe je de Schrift moet verstaan. Het tweede punt gaat over de scheppingsorde. Als die al bestaat, dan gaat het daarbij niet om een rangorde, maar het lijkt er toch sterk op dat Paulus zegt dat er vanuit de schepping in de relatie man-vrouw iets asymmetrisch zit. Zie hoe Paulus de gang van zaken rond de verleiding door de slang hanteert in zijn brief. Het derde punt gaat over de redenering die je soms aantreft bij voorstanders van de vrouw in het ambt: 'wat Paulus zegt past in de situatie van toen, diende de voortgang van het evangelie, maar vandaag ligt dat anders'. Blijf daarvan weg; die redenering is te kwetsbaar voor het verwijt dat hier nieuwe hermeneutiek wordt toegepast. Je hebt voor de onderbouwing van het openstellingsbesluit zo'n redenering niet nodig. Ten slotte: probeer niet te

redeneren vanuit een vermeende achtergrond in Paulus' brieven, bijvoorbeeld aan de Efeziërs. Want er is te veel onzekerheid over wat die achtergrond was.

Er wordt ingebracht dat het een kritiekpunt zou kunnen zijn dat je uitgangspunt in het document tegelijk je doel is. Kijk in het stuk naar evenwicht.
Er wordt beklemtoond dat het bij Paulus gaat om een concrete situatie in een concrete gemeente. Dat moet je duidelijk maken. Begin met het grote verhaal, waarbinnen de zwijgteksten hun plek hebben. Er wordt gewezen op de mooie naamsverandering: van Manninne naar Eva. Heeft dat voor deze discussie ook betekenis?

Er wordt gewezen op het verschil in perspectief. God geeft in Genesis een vooruitblik op volkomen herstel en Paulus geeft een terugblik. Daar zit wat spanning. Is met het offer van Christus de vloek volledig weggenomen? Kun je spreken van een restvloek?
Iemand geeft aan blij te zijn met de voor hem overtuigende uitleg. Man en vrouw vormen gezamenlijk het beeld van God. Maar waarin komt dan het verschil uit? Dat moet zijn weg vinden in de praktijk.
Een afgevaardigde is zelf ook bezig geweest met Genesis 1-3. Als je de tekst herleest, vallen andere dingen op: er was dierenleed voor de zondeval. En: Adam viel in een diepe slaap. Was het misschien een visioen dat hij kreeg? Dat de vrouw uit zijn zijde geschapen is, wijst op gelijkwaardigheid. Toch speelt rangorde bij veel exegeten een rol. Maar dat geeft voeding aan heersen. Na de zondeval wordt Adam ter verantwoording geroepen: Eva was er bij het geven van de opdracht nog niet bij.

Een afgevaardigde vindt het gesprek tot nu toe getuigen van ontzag voor Gods Woord. Als we dat niet hadden, zouden we op een andere manier praten. Het valt hem op dat God zelf er geen nadruk op legt dat Hij Adam als eerste aanspreekt. Moeten wij dat dan wel doen? Je kunt enerzijds wel zeggen dat de woorden van Paulus gesproken zijn in een concrete situatie. Maar veel bouwstenen van ons geloof komen juist uit dit soort teksten en terloopse opmerkingen. Hoe scherm je de kritiek voldoende af? Hij noemt de verwijzing naar Romeinen 5: 12 in het raamdocument 'allen in Adam besloten'. Het document verwijst naar Eva, de moeder van alle gelovigen. Dit glijdt langs het punt van de critici. Die zien in Romeinen 5 de gezag relatie bevestigd.

Er wordt gevraagd om concentratie op de vraag of vrouwen een kerkelijk ambt mogen bekleden. Van belang is dan dat het in Genesis 1 gaat over de schepping van man en vrouw; het huwelijk is nog buiten beeld. In de schepping kunnen ze gelijkwaardig het regeerambt bekleden. Dat komt terug in Genesis 5: 2: hij noemde hen Adam. Maar in de brieven van Paulus, bij de huistafels en in 1 Timoteüs gaat het om het huwelijk. Dat moet je helder houden, anders wordt het een hermeneutische toer om onder de uitspraken van Paulus uit te komen.

Na de pauze beantwoordt ds. De Jong de sprekers. Hij sluit zich aan bij de oproep om bij de kernvraag te blijven. Hij schuift het punt over Paulus door naar het volgende blok van ds. Poortinga.
Voor de opmerkingen rond de methode: waarom beginnen bij Genesis en niet bij Paulus, wijst hij naar het gesprek over christocentrisch bijbellezen; soms leidde deze manier van lezen tot te weinig aandacht voor het Oude Testament zelf. Zouden we niet anders spreken als we Gods Woord niet serieus nemen? Ja, maar tegelijk zijn we zo slim en eigenwijs om onze eigen visie in te lezen in de Schrift. De commissie werkt aan een evenwichtig stuk en heeft ervoor gekozen deze benadering als een mogelijkheid naast de andere te presenteren. In de praktijk is er wel onderscheid tussen man en vrouw: stel je eens voor dat een man en een vrouw samen op huisbezoek gaan. Dat kan fantastisch worden, juist door de verschillende inbreng. Maar kun je het van tevoren allemaal duidelijk maken?
In de tweede ronde wordt aandacht gevraagd voor de zin: "dat hoeft niet meteen in te houden dat aan het gezag van Gods woord tekort wordt gedaan". In tweede instantie dan wel? Stel het positief. Je hebt een verhaal te vertellen en daar sta je achter. Andere overtuigingen hoeven niet meteen vals te zijn.
Een afgevaardigde verwijst naar de beginvragen: heeft de GS van Meppel verantwoord de Bijbel gelezen en: kunnen we de besluiten onderbouwen? Vanuit de exegeses kan hij als niet-theoloog niet

een op een afleiden dat de vrouw in het ambt mag. Zoek daarom ruimte voor verschillende standpunten.

Neem als uitgangspunt: waarom zou het niet mogen. Zo kun je meelopen met de bezwaarden, met dezelfde uitkomst als in 2017.
Schrijf een stevig stuk waarin je uitlegt waarom het openstellingsbesluit wel kan.
Het verschil tussen een brief en een uiteenzetting kan je helpen bij de exegese, maar plaatst het niet buiten het gezag van Gods Woord. Voor de bezwaarden is het Schrift met Schrift vergelijken een belangrijk punt. Misschien kun je het illustreren met een tekst uit Petrus. Jezus daalde af in het dodenrijk om zijn overwinning te preken. Dat lijkt helder. Maar het wordt lastig zodra je dit houdt naast andere gegevens in de Bijbel. Dan zeggen we ook niet: vanuit deze ene tekst moeten we de rest van de bijbel uitleggen. Zo lijken de zwijgteksten op zichzelf ook helder, maar zijn zij inderdaad het 'archimedisch punt' van waaruit je de andere gegevens moet benaderen? Zou het ook andersom kunnen?
We hebben een advocaat van de duivel nodig. Wat we nodig hebben is niet iemand die zich verplaatst in het gevoel van de bezwaarden, maar de bezwaarden zelf. Hoe krijgen we die spanning in ons gesprek?

Er wordt een suggestie gedaan voor uitbreiding. Teken de heilshistorische lijn van oud naar nieuw met alle signalen dat God onderweg is naar de herscheppingsorde. Denk aan Debora. Haar optreden maakt het moeilijk later te concluderen dat vrouwen geen ambt mogen bekleden. Er is een doorbraak bij de uitstorting van de heilige Geest en de effecten die dat heeft. Nergens lees je expliciet dat vrouwen geen ambt mogen bekleden, of: de ambten zijn alleen voor mannen. Maar ook nergens is er een voorbeeld te vinden van een vrouw die het ambt begeert. Dat was in die tijd ook volstrekt ondenkbaar.

Ds. de Jong beantwoordt de sprekers. Worden de bezwaarden wel gehoord? De commissie heeft veertig kerkenraden met bezwaren of vragen rond man, vrouw en ambt gesproken. Hun visie is uitgebreid te vinden in de revisieverzoeken. In die gesprekken is gezocht naar een goede sfeer. Eén van hun woordvoerders merkte bijvoorbeeld op dat Schriftgetrouwe uitleg samenbindend werkt. En de vraag om onderbouwing probeer je recht te doen door heel concreet op Bijbelteksten in te gaan. De voorzichtigheid in de presentatie heeft ook te maken met onze beperktheid: God weet wat waar is. Daarom moet het gesprek binnen de kerk verder gaan. Er wordt gevraagd om een helder verschil te maken tussen de rol van mannen en vrouwen in het huwelijk en daarbuiten. Dat is in de Schrift nog een diffuus onderscheid. Van het tekenen van de heilshistorie is al een conceptversie.

Br. Bakker komt nog terug op de gevraagde tegenstem. Inderdaad zijn veel kerken gehoord. En een aantal ervan heeft kennisgenomen van het raamdocument, onder embargo. Ze hadden wel de indruk dat ze daarmee uit de voeten konden. Maar op de vraag om manco's aan te wijzen kreeg de commissie niets mee. De commissie neemt dit punt wel mee voor het vervolg: het gesprek moet doorgaan, ook na de synode van Goes.

Zwijgteksten:
Ds. Poortinga presenteert het gedeelte van het rapport over de zwijgteksten. De GS Meppel stelde dat de exegese daarvan te omstreden is om vrouwen uit te sluiten van het regeerambt. Dat woord omstreden kreeg in de revisieverzoeken een prominente plek. Ds. Poortinga constateert een spagaat: je wilt je niet baseren op losse teksten, maar je moet wel de confrontatie zoeken met die teksten. De synode legt geen exegeses vast, maar besluit vervolgens wel op grond van exegeses. Er is gevraagd naar onderbouwing. Zie hiervoor het document. Daarin wordt een exegese gevolgd die vast anders is dan wanneer een andere predikant dan ds. Poortinga het gedaan zou hebben. Hij wijst er nadrukkelijk op dat de GS van Meppel zich wel confronteerde met de zwijgteksten. In de vragenbeantwoording van destijds komt een reeks van commentaren voorbij. In het raamdocument komen alleen gereformeerde theologen voorbij. Allemaal deden ze hun werk vanuit de gereformeerde confessie. De kerk, als bruid van Christus, draagt het evangelie door de tijd. De kerk is ook de plek waar theologen elkaar

ontmoeten. Hij wijst op Filippenzen 4: 5: uw vriendelijkheid zij alle mensen bekend. Het gaat dan om bescheidenheid, waarin je elkaar de ruimte geeft.

De conclusie uit het document: de zogenaamde zwijgteksten spreken zich niet uit over de invulling van de ambten zoals die in de gereformeerde kerken sinds de Reformatie vorm hebben gekregen (citaat N.J. Hommes, 1951).

De eerste spreker brengt het volgende in. Net als het document bevindt zij zich in een groeifase: hoe las en hoe lees ik de teksten. Ze hoopt dat er harten geraakt worden door de heldere taal en uitleg.

Een ander sluit aan bij het spreken over een groeidocument. Laat het teruggaan naar de bezwaarden. Hij wijst op Handelingen 15. Dat hoofdstuk geeft hem, die op de klassieke lijn zit, de mogelijkheid respect te hebben voor de besluiten van de GS van Meppel. Laat het gesprek in de plaatselijke gemeentes zo gevoerd worden, met respect voor de mening van anderen.
Er wordt verder geborduurd op de dijksymboliek: bij dijkverhoging moeten er huizen weg. Hij vraagt de commissie te laten zien dat je vooringenomen kunt lezen. Hij ziet dat zowel bij het commentaar van dr. R.D. Anderson op 1 Korintiërs 11 en 14 als in het boek *Zonen en dochter profeteren* over dezelfde hoofdstukken.

De suggestie wordt gedaan om het resultaat van deze dagen voor te leggen aan de bezwaarden. Veel opmerkingen uit de revisieverzoeken kunnen volgens hem gehonoreerd worden. Hij vraagt zich af of je kunt stellen dat twee exegeses beide waar zijn. Moet je niet zeggen: er is een waarheid, maar die hebben we nog niet?

Er wordt gewezen op de druk op de Gereformeerde Bond binnen de Protestantse Kerk om hun afwijzing van de vrouw in het ambt te heroverwegen; het omgekeerde gebeurt in de Christelijke Gereformeerde kerken. Er is sprake van polarisatie, geef aandacht aan beide standpunten. Ook in die zin dat we geen waarheid claimen, maar wel kiezen voor een praktijk waarin beide standpunten naast elkaar bestaan.

Ds. Poortinga beantwoordt de sprekers uit de eerste ronde. Hij wijst op de pacificatieformule van 1905, die aan beide standpunten over de doop ruimte gaf. Dat kan in de praktijk lastig zijn. Maar spreek dan als kerk een periode af waarvoor het besluit dat je neemt geldt. Hij verwijst naar Gereformeerde Hermeneutiek Vandaag, blz. 99, waar prof. dr. G. Kwakkel stelt dat zelfs een auteur er soms moeite mee heeft om met een eenduidige betekenis te komen. Wat je dan als synode moet doen is: op grond van verantwoorde exegese besluiten nemen met het oog op de kerkelijke praktijk. En de ene waarheid is Christus zelf, Johannes 14: 6. Waarheid betekent dan: over een lange periode betrouwbaar. Bij de exegese speelt de achtergrond waarin de Bijbelwoorden klinken een rol. Het zijn altijd concrete woorden in een concrete brief. In de studies van P. Dorland en M.G.P. Klinker-de Klerck wordt daar aandacht aan besteed. Met het resultaat teruggaan naar de kerken die revisie vragen kan zeker. De commissie denkt daar zelf ook over na.

24 januari 2020

Artikel 24 - Richtingwijzers voor een tweede inhoudelijke bespreking van de revisieverzoeken besluiten GS Meppel inzake MVeA

De conclusies uit het document worden besproken. Er volgt een korte discussie of het woord conclusies wel de juiste aanduiding is. Is het niet beter te spreken over richtingwijzers? Die dienen voor de commissie om een werkdocument 2.0 te maken. Tijdens de bespreking van de richtingwijzers wordt duidelijk dat de synode deze niet per stuk vaststelt. Het is, na de uitgebreide bespreking, niet nodig om tijd te steken in een precieze formulering. Wel wil de synode na de bespreking een formele eindconclusie trekken.

Richtingwijzer 1 Hermeneutiek:
'Wij geloven alles wat de boeken van de Heilige Schrift bevatten, dat doen we niet zozeer omdat de kerk ze aanneemt en erkent, maar vooral omdat de Heilige Geest in ons hart getuigt dat zij van God zijn'. NGB art 5.
Hermeneutiek is in de discussie rondom M/V en ambt niet doorslaggevend.
In de bespreking wordt opgemerkt dat hermeneutiek niet op het strafbankje moet komen te zitten. Zonder hermeneutiek laat je de Bijbel buikspreken. Bedoelt de richtingwijzer misschien te zeggen: de gewijzigde uitleg of toepassing is niet het gevolg van gewijzigde hermeneutiek? De laatste zin uit de richtingwijzer kan daarom vervallen.

Richtingwijzer 2 Cultuur:
Het verwijt van buigen voor de cultuur is ongegrond.

Zeg hier iets over de zorgen van de buitenlandse kerken. Benoem dat we het verwijt begrijpen. Maar dat staat volgens de commissie al in het raamdocument en wordt daarin nog uitgebreid.

Richtingwijzer 3 Diversiteit:
De eenheid van het kerkverband is niet in het geding. Deze rust op de eenheid in geloof en belijden (KO art A1).

Benoem dat anderen wel vinden dat de eenheid in gevaar is. Noem de uitdaging waar we voor staan als kerkverband om bij toenemende diversiteit de eenheid vast te houden. Maar pas ervoor op dat het raamdocument een worst wordt waar je van alles instopt.

Richtingwijzer 4 Scheppingsorde:
De scheppingsorde is geen blokkade voor de vrouw in het ambt. Het woord scheppingsorde is een korte aanduiding van het vaak gehoorde argument dat God in de schepping heeft gelegd dat man en vrouw geen gelijke positie hebben.

Richtingwijzer 5 Uitleg Genesis 1-3:
Een mogelijke uitleg van de gebeurtenissen zoals beschreven in Genesis 1-3 en de gebruikmaking van Paulus hiervan, vraagt vooral aandacht voor de eenheid en gezamenlijkheid van man en vrouw en wijst wel op onderscheid maar niet op onderschikking. Deze - Bijbels verantwoorde - uitleg impliceert dat er van hieruit geen belemmeringen zijn voor de vrouw in het ambt.

Richtingwijzer 6 Zwijgteksten:
De zgn. zwijgteksten spreken zich niet uit over de invulling van de ambten zoals die in de Gereformeerde Kerken sinds de Reformatie vorm hebben gekregen.
Toelichting: de structuur van de ambten hebben we al heel lang, sinds de Reformatie, maar die komt niet rechtstreeks vanuit het Nieuwe Testament. De conclusie is een citaat van dr. Hommes, waarin ook naar voren komt dat we veel kwijt zijn geraakt door het te doen zoals we het doen.
Richtingwijzer 7 De twee lijnen (GS Ede 2014):
De twee lijnen zoals Ede die formuleert zijn geen bruikbaar en werkbaar concept inzake de openstelling van de ambten.

Richtingwijzer 8 Ambtsvisie:
Om het besluit 'de ambten open te stellen voor vrouwen' te kunnen laten staan is het niet nodig eerst een studie te doen naar de invulling van de ambten. Het is wijs de invulling van de ambten te onderscheiden van de openstelling van de ambten.

Ds. Poortinga sluit af. Richtingwijzers hebben als kenmerk dat je ze onderweg niet meer tegenkomt. Ze zijn wel van belang voor de uitkomst. Hij nodigt de synodeleden uit om er nog eens naar te kijken en de commissie erover te mailen.

Naar aanleiding van de vraag of de commissie een document kan maken dat recht doet aan beide visies, reageert br. Bakker: de commissie wil niet eenzijdig zijn, maar moet wel reageren op de in de revisieverzoeken weergegeven visie.

Het moderamen legt de vergadering als *eindconclusie* voor: gehoord de bespreking van het raamdocument, stemt de synode ermee in, dat de commissie revisieverzoeken M/V het gepresenteerde raamdocument verder uitwerkt en als uitgangspunt neemt bij de beantwoording van de revisieverzoeken.
De synode stemt unaniem in met deze eindconclusie. Tweede preses ds. Krol wenst de commissie de leiding van de heilige Geest toe bij haar werk.

4 en 5 september 2020

Artikel 25 - Tweede inhoudelijke bespreking van revisieverzoeken besluiten GS Meppel inzake MVeA

Ds. D.W.L. Krol heropent als assessor de zitting van de synode. Hij heet iedereen welkom, ook wie thuis meekijkt via de livestream. Helaas is een publieke tribune vanwege corona onmogelijk. Een speciaal welkom voor de pers, aanwezig bij de vergadering en via de stream.

Aan de orde zijn de rapporten van de commissie voor de revisieverzoeken rond man/vrouw in de kerk: het rapport 'Elkaar van harte dienen' en het aanbiedingsrapport (link zie artikel 19). Het eerste is het grondleggend rapport, in het tweede worden de muren van het huis gebouwd en volgt de afronding met besluitvorming.

De assessor licht de gang van zaken toe. Er zijn drie ronden van bespreking. Beide rapporten worden achtereenvolgens besproken, eerst in een informatieve ronde en daarna in een ronde waarin meningsvorming plaats kan vinden. Na de behandeling van beide rapporten volgt een derde ronde voor de besluitvorming. Hij wijst op 1 Korintiërs 3: de Heer moet wijsheid geven, en hij gaat voor in gebed.

Voor de eigenlijke bespreking plaats vindt, verwijst hij naar brieven van kerken die binnengekomen zijn: van de kerk van Urk en van Capelle aan den IJssel-Noord. Deze zijn na de sluitingsdatum voor de ingekomen stukken binnengekomen en zij zijn daarmee geen onderdeel van de besluitvorming.

Bespreking rapport "Elkaar van harte dienen"
Br. P.G. Bakker, voorzitter van de commissie, leidt de bespreking in. De commissie bestond uit vier theologen en twee broeders met een andere achtergrond. In de loop van de tijd zijn ze een hecht team geworden. In januari is, als tussenrapportage, het raamwerk besproken. De commissie is aan het werk gegaan met de adviezen van de deputaten man/vrouw in de kerk, en met de adviezen van de synode. Die hielden in dat het geen haastklus mocht worden, dat de commissie met de kerken in gesprek moest gaan en dat er een samenhangend en overkoepelend verhaal moest komen vanuit een Bijbelse visie. De titel van het rapport 'Elkaar van harte dienen' verwijst ook naar het rapport op de GS Meppel: 'Samen dienen'. Tijdens de hoorzittingen met de kerken die revisie en/of informatie vragen kwam de gekozen titel naar voren. Het rapport is bedoeld als toetsingskader. Het bevat nog geen concrete bespreking van de bezwaren. Om zover te komen, is gebruik gemaakt van veel materiaal. Er was ook input vanuit de Theologische Universiteit in Kampen, voor de exegese van het Oude Testament en voor het kerkrecht. Diverse predikanten hebben meegelezen. Br. Bakker wijst erop dat opmerkingen over de tekst in deze vergadering welkom zijn, maar dat het niet de bedoeling is het rapport te herschrijven. Wel wordt gedacht aan publicatie te zijner tijd van een publieksvriendelijke versie, waar opmerkingen van afgevaardigden in verwerkt kunnen worden.

Het aanbiedingsrapport beschrijft inhoudelijk de werkzaamheden en behandelt en beoordeelt de ingebrachte bezwaren. Het zal toegelicht worden door br. L.C. Groen, de schrijver ervan.
Als aandachtspunten geeft hij de synode mee, dat de commissie geen studiedeputaatschap was, maar was geroepen om de bezwaren te beoordelen. Het ging om het wegen van de bedenkingen die zijn ingebracht tegen het besluit van de GS Meppel. Br. Bakker vraagt integriteit in de bespreking, in de omgang met elkaar en met de heilige Schrift. Als de synode de voorstellen overneemt, zal dat betekenen dat er in de kerken ruimte is voor onderscheiden praktijken. Dat kan de vraag oproepen: doe ik er nog wel toe, als tegenstander. Voor beide visies is echter volstrekt gelijkwaardige ruimte, als de synode met de voorstellen instemt. Alle kerken die over deze materie geschreven hebben, krijgen van de synode een aparte brief.

De assessor dankt br. Bakker voor de toelichting en geeft gelegenheid voor een eerste informerende ronde. Namens de commissie reageert in eerste instantie ds P. Poortinga op de vragen en opmerkingen van de afgevaardigden. Hij noemt daarbij het volgende. Als er een kerk was geweest die gevraagd had de openstelling van het ambt voor vrouwen verplicht te stellen, had de commissie daaraan ook aandacht gegeven. Zo'n verzoek was er echter niet. Sommige kerken hebben helaas het idee dat de oude weg afgesloten is. Dat is onterecht. Het aanbiedingsrapport gaat hier verder op in. De commissie is voorzichtig bij de uitleg van 1 Timoteüs 2. Aanwijzingen uit de brief aan de Efeziërs worden gebruikt bij de vraag waarom Paulus in 1 Timoteüs 2 het woord authentein gebruikt. De commissie past echter op voor te grote stelligheid. Naar aanleiding van een vraag over 1 Korintiërs 11 zegt ds. Poortinga: inderdaad voelt het woord hoofd als gezag. Maar hier is het een metafoor. Het gaat om luister, of heerlijkheid, zoals God het hoofd van Christus is.

Br. Bakker gaat in op de vraag over de rationalistische benadering van de Schrift. Hij wijst naar een boek van prof. dr. A. Huijgen over het lezen van de Schrift. De plek van het verstand is in het rationalisme anders dan in de Bijbel. De Schrift wil ontvangen worden in geloof; het begrijpen van de Schrift is daarbij wel van belang, maar het ontvangen van de Schrift staat of valt niet met de vraag of je alles uit de Schrift begrijpt. Commissielid ds. S. de Jong vindt tegenstanders van de vrouw in het ambt net zo waardevol als voorstanders. Het kantelpunt in de uitleg van Genesis 1-3 lag voor hem in het besef dat man en vrouw naar Gods beeld geschapen zijn en dezelfde opdracht meekrijgen. Ook de uitleg dat de vrouw een hulp is en dat dit counterpart betekent, was een belangrijke factor in zijn meningsvorming. Een derde moment is dat je onze cultuur niet herkent in de plaats van de vrouw in de Bijbel. Daar gaat de bijlage van het rapport over.

Na een schorsing komt br. Bakker terug op de status van het rapport. Het idee is dat de synode het niet vaststelt, maar er met instemming kennis van neemt. Mocht het op onderdelen onvoldoende scherp zijn om als grond in het besluit te dienen, dan wordt de aangescherpte tekst meegenomen in de gronden van het besluit. Het rapport heeft twee spitsen: ingaan op de vraag naar revisie en een beoordelen van de besluitvorming op de GS Meppel. Commissielid ds. R.P. Heij verduidelijkt dat het rapport geen totaaloverzicht is van mogelijke visies, maar een ondervangen van een lacune in de besluitvorming van de GS Meppel.

In de tweede, meningsvormende ronde wordt een aantal zaken aangedragen waar de commissie op antwoordt. Ds. Poortinga dankt voor de opmerkingen en waardering; hij waardeert de inzet van zr. H.C. Sytsma- van Loo om een consistent verhaal te maken van het rapport. Sprekers verwezen naar de GS Meppel. Ook al wordt nu een aanpassing voorgesteld, het werk van Meppel en Ede was nodig om erop voort te kunnen bouwen. Met de revisieverzoekende kerken is gesproken over de vraag of er aandacht moest zijn voor de ambtsleer. Dat was voor hen niet nodig en ook voor de voorgestelde besluiten hoeft het niet.

Er kwamen vragen rond de exegese van 1 Timoteüs 2. Zijn niet meer denklijnen mogelijk? Dat klopt. Maar de synode legt ook geen exegeses vast; ze gebruikt ze wel in de kerkrechtelijke praktijk. De vraag of de bijlage geen hoofdstuk in het rapport moest zijn was onderwerp van gesprek in de commissie.

Dat het een bijlage werd, maakt die niet minder belangrijk. Inderdaad stellen we geen leeruitspraken voor, maar de GS moet wel besluiten nemen.

Ds. de Jong vult aan. In de aanloop naar deze zitting was er veel commentaar op het rapport, ook uit het buitenland. We hebben mensen nodig die ons scherp houden. Maar tegelijk moeten we voor verbinding zorgen. Er zijn meer meningsverschillen binnen de kerken die naast elkaar bestaan: Sabbat-Zondag, Opname wel of niet, 1000-jarig rijk. Kan dat ook niet bij dit onderwerp?
Ds. Heij antwoordt op wat gezegd is over de passage in het rapport die spreekt over anderhalf millennium. Die is absoluut niet suggestief bedoeld, het verwijst niet naar bezwaarden van nu. Het sluit aan op onderwerpen als de slavernij, waarin de kerk de cultuur gevolgd is. Hij wijst op p. 40 van het rapport. De commissie wil niet een van beide standpunten duiden als onwil om naar Gods woord te luisteren. In dit kader past ook de verwijzing naar 2 Petrus 1. Verschillende standpunten zijn mogelijk. Maar wel binnen de begrenzing die deze verzen aangeven.

Bespreking aanbiedingsrapport
Br. Groen geeft een toelichting op het aanbiedingsrapport. De eerste, centrale vraag was: is het besluit van de GS Meppel gebaseerd op bijbelgetrouwe exegese? Een volgende vraag is of bij verschillende exegeses en praktijken de kerkelijke eenheid geschaad wordt. Het antwoord dat gegeven wordt in het rapport “Elkaar van harte dienen”, moet kerkrechtelijk en procedureel vertaald worden, ook in de communicatie met de kerken die moeite met Meppel hebben.

Het rapport maakt duidelijk dat meerdere bijbelgetrouwe exegeses zich voordoen en dat er ook ruimte is om met verschillende uitkomsten te werken. De commissie heeft maximale openheid gezocht tegenover allen die moeite hadden met het besluit van Meppel. In twee rondes kregen kerkenraden die revisie vroegen gelegenheid hun oordeel te geven. Ook de kerken die alleen vroegen om betere onderbouwing kregen de kans een inhoudelijke discussie te voeren. In de overwegingen zijn de bezwaren uit het buitenland meegenomen. Alle bezwaren zijn gesystematiseerd; elke kerk krijgt een brief die ingaat op hun specifieke bezwaren.

Br. Groen reageert, namens de commissie, op de door afgevaardigden in de informatieve ronde gestelde vragen en gemaakte opmerkingen. Hij hoorde in de vragen bezorgdheid over het komende traject. Die zorg is terecht en vraagt pastorale aandacht, maar pastoraat is een taak voor de plaatselijke kerk en niet voor een commissie. Kan het moderamen dit punt oppakken? Er is gevraagd naar regelingen voor de praktijk. Het is aan de meerdere vergaderingen zelf om daarover na te denken. Het bezwaar van de kerk van Capelle aan den IJssel-Noord met betrekking tot het deputaatschap MViK is behandeld bij de prealabele kwesties.

Een afgevaardigde hoort in het antwoord van de commissie dat het aan het moderamen is om met een voorstel te komen dat de besluitvorming op een wijze en pastorale manier in de kerken wordt neergelegd, waarbij ook hulp geboden wordt bij de verwerking van de besluiten door kerken. De commissie stemt via br. Groen in met de suggestie dat het moderamen nadenkt over het vervolggesprek binnen de kerken.

In de meningsvormende ronde spreekt een aantal afgevaardigden hun waardering uit voor het rapport. Na een korte schorsing antwoordt ds. Poortinga op de gestelde vragen. Het woord afdingen wordt niet veranderd en is ook niet van de commissie; het komt uit de verslaggeving van de gesprekken die we hebben gevoerd. Wij geven daarmee de gevoelens van de kerken door. Het aanbiedingsrapport is verslaglegging.

Het klopt dat het rapport Elkaar van harte dienen meer aandacht heeft voor de kerken die om onderbouwing vragen dan voor de kerken die om revisie vragen; in het aanbiedingsrapport is het net andersom. Terecht is gewezen op de veelkleurigheid bij de kerken die om revisie vragen. Het voorstel over het woord ‘ook’ wordt door de commissie overgenomen en in de besluitteksten opgenomen.

Kun je op basis van de zwijgteksten nog steeds tegen de openstelling van het ambt voor vrouwen zijn? Uiteraard. De commissie heeft misschien niet alle teksten uit de bezwaren genoemd, maar is wel op alle bezwaren ingegaan. De opmerking dat fasering van de besluiten wellicht beter was geweest komt ook uit het gesprek met de kerken. Kerken voelden toch druk vanuit de besluitvorming.

De synode is toe aan bespreking van de voorgestelde besluitteksten. Het begint met een informatieve ronde, gevolgd door een meningsvormende ronde, waarin eventuele amendementen of tegenvoorstellen aangekondigd kunnen worden; de volgende stap is een tweede meningsvormende ronde, gevolgd door de stemming.

Namens de commissie geeft br. Bakker een aantal wijzigingen in de conceptbesluiten door. In besluit 3a wordt aangevuld: daarmee behouden beide praktijken hun volwaardige plaats binnen de kerken. In besluit 5 komt een nieuwe grond met een nieuwe tekst waarin uitgesproken wordt dat er naast de twee lijnen die de synode van Ede aangaf ook plaats is voor de opvatting dat er één lijn is, die geknakt is door de zonde, maar hersteld in Christus. Een tekstuele wijziging krijgt een plek in besluit 7.

Informatieve ronde over de besluitteksten
Na een schorsing voor overleg antwoordt de commissie bij monde van ds. Poortinga. Hij geeft door dat het woord patriarchaal geschrapt wordt in besluit 4. Ook de verwijzing naar Filippenzen verdwijnt. In feite gaat het bij die ene verwijzing om het hele Nieuwe Testament. De commissie stemt in met het voorstel om procesopmerkingen buiten de besluitvorming te houden. Het woord overtuiging wordt toegevoegd. Het woord praktijken blijft staan: verschillende praktijken komen weliswaar niet binnen een gemeente voor, maar wel bijvoorbeeld binnen de classis.

Br. Groen vult aan. Bij grond 3, besluit 4 gaat het om verschillende praktijken binnen meerdere vergaderingen. Maak daar afspraken over. De besluiten gaan over wie taken vervullen binnen de gemeente. Tref daar regelingen voor om zowel hen te beschermen als de kerk als rechtspersoon. De commissie neemt het voorstel over dat 'in dit kader' een bezinning op de ambtsstructuur niet nodig is. In zijn algemeenheid is die bezinning heel goed. Maar als voorwaarde voor verdere besluitvorming op het punt dat nu aan de orde is, honoreren we dit niet.

Meningsvormende ronde over de besluitteksten
Ds. Poortinga reageert namens de commissie op de in deze ronde aangedragen zaken. De commissie neemt het voorstel over om het woord helaas toe te voegen aan besluit 6, al verandert daardoor de constatering. Ook de suggestie om 'samenwerkingsverbanden' te vervangen door 'meerdere vergaderingen' neemt de commissie over. De suggestie om grond 3 bij besluit 4 weg te laten neemt de commissie niet over; deze grond is geen oproep, maar een morele uitspraak.

Ds. de Jong doet een ordevoorstel: breng, gelet op de eenstemmigheid, het hele pakket in een keer instemming. Dit wordt met algemene stemmen aangenomen.
Vervolgens wordt er gestemd over het voorstel van de commissie. Niemand is tegen en niemand onthoudt zich; daarmee zijn de besluiten met algemene stemmen aanvaard.

Afronding van de besluitvorming
De assessor zegt dat dit hem raakt tot in zijn tenen. De zaken liggen gevoelig. En, speciaal tot wie via de livestream meekijkt: we hebben integer geprobeerd de besluitvorming te doen, in alle oprechtheid en eensgezindheid. Met dit resultaat, dat een reden is om God dankbaar te zijn. Hij bedankt de commissieleden en wie een bijdrage gaf in de bespreking. We hopen en bidden dat de serie besluiten goede ingang mag vinden in de kerken waardoor we langs beide kanten van de weg dezelfde kant uit blijven lopen.

Br. Bakker is vanuit de commissie dankbaar voor het verloop van deze vergadering. Laten we oog hebben voor het mooie dat we hebben gedaan Mensen zijn blij met dit besluit, maar laten we ook oog hebben voor wie er moeite mee heeft. De commissie voelde zich gesteund door de synode.

De assessor, ds. Krol, gaat de synode voor in dankzegging en gebed. Na een korte schorsing heropent hij de vergadering.

Het moderamen heeft nagedacht over het vervolg en vraagt mandaat van de synode om op een goede manier de besluiten de kerken in te dragen.
Dat doet het moderamen met behulp van deze tekst:

Het moderamen vraagt mandaat van de vergadering om:
- met een begeleidende brief de besluiten aan de kerken toe te sturen;
- daarin de kerken hartelijk op te roepen om, binnen gemeentes en als gemeentes onderling, elkaar bij blijvend verschil van inzicht en/of praktijk te aanvaarden en ruimte te geven, vanuit de liefde van Christus;
- daarin ook de kerken gelegenheid te bieden om nadere uitleg van de besluiten te vragen; het moderamen is verantwoordelijk dat deze aanvragen beantwoord worden, maar het kan daarbij een beroep doen op de leden van de commissie revisieverzoeken man/vrouw;
- met de commissie te overleggen over wenselijkheid en mogelijkheid om een publiekgerichte bewerking van het rapport uit te geven.

Vanuit de vergadering worden de volgende kernwoorden aan het moderamen kernwoorden meegeven: samen op weg met bezwaarden, in verbinding blijven, respectvol omgaan met verschillen binnen de kerken, samen verder op hetzelfde fundament, namelijk Christus.

De vergadering verleent aan het moderamen het gevraagde mandaat.

26 september 2020

Artikel 26 - Besluiten man/vrouw in de kerk

Materiaal:
1. het rapport van deputaten M/V in de kerk, d.d. 20 september 2019;
2. het onderzoeksrapport man/vrouw in de kerk van het Praktijkcentrum d.d. 19 juni 2019.

Besluit 1:
de kerken ertoe op te wekken regelingen te treffen met het oog op de aanstelling van mannen en vrouwen in niet-ambtelijke diensten en daarbij gebruik te maken van de handreiking die deputaten eredienst daartoe hebben opgesteld.

Besluit 2:
aan deputaten M/V in de kerk decharge te verlenen.

Besluit 3:
geen nieuwe deputaten M/V in de kerk te benoemen.

Grond:
Uit het onderzoek blijkt dat er nauwelijks behoefte is aan verdere ondersteuning. Begeleiding van de uitwerking van de genomen besluiten kan indien nodig uitgevoerd worden door het Praktijkcentrum.

26 september 2020

Artikel 27 - Bespreking man/vrouw in de kerk

In de moderamenbrief nummer 24 van 25 september 2020 is de volgende mededeling gedaan:
In Dropbox-map 'gezamenlijke digitale ronde' was in de map 'voor GS-afgevaardigden MViK' gelegenheid om te reageren op de voorstellen van deputaten man/vrouw in de kerk. Er is alleen instemming met de voorstellen betuigd. Als er voor 26 september 18.00 uur niet om een tweede besprekingsronde of om stemming gevraagd is, constateren we dat de voorgestelde besluiten met algemene stemmen zijn genomen. We zullen dat laten weten aan het deputaatschap, onder dank voor het verrichte werk.

Er is geen tweede ronde of stemming aangevraagd, daarmee zijn de besluiten met algemene stemmen genomen.

6 maart 2020

Artikel 28 - Besluiten revisieverzoek eerste doopvraag

Materiaal:
1. brief van de GK Amersfoort-de Horsten (16 januari 2019) met het verzoek om revisie van de eerste doopvraag, zoals die in het Gereformeerd Kerkboek (2017) is afgedrukt;
2. brief van de classis Amersfoort (19 december 2018) met een betuiging van adhesie aan het verzoek van de GK Amersfoort-de Horsten, inclusief aanvullend verzoek;
3. rapport deputaten eredienst en commissie interkerkelijke stichting voor het kerklied;
4. verslag van de hoorzitting met de kerkenraad van Amersfoort-de Horsten (7 januari 2020).

Besluit 1:
te bevestigen dat de door GS Harderwijk 2011 vastgestelde tekst van de eerste doopvraag in de drie formulieren voor de kinderdoop geldend is, namelijk 'Erkent u dat uw kind zondig en schuldig ter wereld is gekomen en daarom aan allerlei ellende en zelfs aan het eeuwig oordeel onderworpen is, en/maar dat hij toch in Christus voor God heilig is en daarom als lid van zijn gemeente gedoopt behoort te zijn'; dit in afwijking van de tekst in het Gereformeerd Kerkboek (2017).

Besluit 2:
niet te voldoen aan het verzoek om de frase 'en dat je van nature niet kunt doen wat goed is in Gods ogen' in de formulieren voor de volwassendoop en voor de openbare geloofsbelijdenis te vervangen.

Grond:
Niet onomstotelijk is aangetoond dat deze door de GS van Harderwijk 2011 vastgestelde verwoording tekortschiet.

Besluit 3:
de overige verzoeken te behandelen bij bespreking van het rapport van DE/CISK.

6 maart 2020

Artikel 29 - Bespreking revisieverzoek eerste doopvraag

Ds. M.O. ten Brink, als deputaat eredienst, onthoudt zich van deelname aan de discussie. Het moderamen, dat de behandeling heeft voorbereid, stelt voor om de in het nieuwe gereformeerde kerkboek afgedrukte vraag officieel vast te stellen. Ds. A. Koster licht het voorstel van het moderamen toe. Bij de uitgave van de formulieren in het Gereformeerd Kerkboek is een handelwijze gevolgd die niet verstandig was en onduidelijkheid opleverde: welke doopvragen gelden in onze kerken? Daarbij is te bedenken dat de vragen in de formulieren rechtscheppend zijn. Daarom moet een voorganger niet zelf formuleringen bedenken. Het voorstel van het moderamen is een manier om de zaak te repareren;

het is een keuze om de doopvragen in de kinderdoopformulieren aan te laten sluiten bij die bij de volwassendoop en het afleggen van openbare geloofsbelijdenis. Het is een provisorische reparatie: bij de eenwording met de NGK moeten we opnieuw naar de formulieren kijken.

In een eerste ronde wijst ds. Leeftink erop dat er onrust binnen de kerken gekomen is omdat er inhoudelijk een zin is toegevoegd die er de eeuwen door nooit heeft gestaan. Hij laat ook zien dat er in de formulering al eeuwenlang verschil is geweest tussen de vragen die gesteld werden bij kinderdoop enerzijds en openbare geloofsbelijdenis en volwassendoop anderzijds. De synode van Harderwijk 2011 bracht dat ook tot uiting. Hij stelt voor bij de door de Generale Synode van Harderwijk vastgestelde tekst te blijven. Sommige predikanten onder de afgevaardigden geven aan dat zij de vraag in de praktijk van doopbedieningen wijzigen: de vraag begint negatief en je wilt een positief verhaal neerzetten, ook voor de eventuele gasten. De vraag wordt gesteld of het echt zo is dat een voorganger gebonden is aan de door een synode vastgestelde formulering. Daarmee ligt er een procedurele vraag: kun je afwijken van de woorden die de synode voorschrijft, en een inhoudelijke: gaat het wel om hetzelfde in de officieel vastgestelde formulering en in de formulering in het Gereformeerd Kerkboek?

Ds. Koster geeft antwoord. Buiten discussie blijft de vraag of je gebonden bent. Antwoord: ja. Zie generale regeling. Dat is niet betwist. Aan het onderwijzend gedeelte mag je sleutelen; aan de vragen niet. Om aan de bespreking tegemoet te komen doet hij de suggestie om aan de kerken mee te delen dat beide formuleringen gebruikt kunnen worden.

Er wordt gestemd. Eerst over het voorstel van het moderamen om beide teksten (van de GS Harderwijk én van het Gereformeerd Kerkboek) vrij te geven. Het wordt verworpen met 12 stemmen voor, 16 tegen en 3 onthoudingen.
Daarna komt het tegenvoorstel van ds. Leeftink in stemming. Het wordt aangenomen met 19 stemmen voor, 6 tegen en 6 onthoudingen.

6 maart 2020

Artikel 30 - Besluit omtrent studie naar belijdenis en schriftgezag

Materiaal:
brief van GK Waardhuizen c.a. (12 september 2019) waarin zij verzoekt een deputaatschap studie te laten uitvoeren rondvragen met betrekking tot de belijdenis omtrent de Schrift en het schriftgezag.

Besluit:
aan dit verzoek niet te voldoen.

Grond:
Het verzoek betreft een nieuwe zaak die niet in de weg van voorbereiding door een classis aan de synode is voorgelegd (KO art. E67).
Het moderamen zal aan GK Waardhuizen c.a. een brief schrijven waarin, naast vermelding van dit besluit, waardering uitgesproken wordt voor de intentie van haar voorstel.

6 maart 2020

Artikel 31 - Bespreking omtrent studie naar belijdenis en schriftgezag

De Gereformeerde Kerk van Waardhuizen vraagt de synode om een deputaatschap in te stellen dat studie gaat doen naar vragen rond de belijdenis omtrent de Schrift en het schriftgezag.

Ds. R.J. Vreugdenhil geeft een toelichting op het moderamenvoorstel. Er is waardering voor de bedoeling van het voorstel. Echter, artikel E67.4 van de kerkorde zegt dat zaken eerst afgehandeld moeten worden in de classis en in die weg eventueel naar de generale synode gaan. Dat is niet gebeurd. Dus we kunnen niet aan het verzoek voldoen.

Het voorstel van het moderamen wordt met algemene stemmen aanvaard.

6 maart 2020

Artikel 32 - Besluit tussenstand studiedeputaatschap homoseksualiteit in de kerk

Materiaal:
1. acta GS Meppel 2017 artikel 25*;*
2. het gesprek van het studiedeputaatschap homoseksualiteit in de kerk met het moderamen, op 4 februari 2020.

Besluit 1:
a. de opdracht aan het studiedeputaatschap 'homoseksualiteit in de kerk' te continueren in deze (gewijzigde) vorm: De taak van het deputaatschap is om antwoord te geven op de vraag wat de gemeente van Christus te bieden heeft aan lesbische zusters en homofiele broeders in haar midden. Nader uitgewerkt:
    1. geef een Schriftuurlijk onderbouwde visie op de bestaande seksuele diversiteit;
    2. geef een Schriftuurlijk onderbouwde waardering van mogelijke seksuele relaties;
    3. beschrijf hoe de christelijke gemeente veiligheid kan bieden aan mannen en vrouwen die niet in staat zijn om de weg te volgen die Genesis 2: 24 wijst;
    4. beschrijf hoe de christelijke gemeente ondersteuning kan bieden aan wie op grond van teksten als Matteüs 19: 12 en 1 Korintiërs 7: 37 kiezen voor een celibataire levensstijl;
    5. beschrijf hoe een kerkenraad kan handelen in het geval gemeenteleden een seksuele relatie aangaan die naar het oordeel van de kerkenraad niet overeenstemt met de Schriftuurlijke norm;
    6. betrek bij de bezinning de besluiten die eerder zijn genomen en de uitspraken die eerder zijn gedaan door generale synodes van de GKv, de landelijke vergaderingen van de NGK, de generale synodes van de CGK en verwante kerken in het buitenland;
b. daarbij te bepalen:
    1. dit deputaatschap wordt zo mogelijk (her)benoemd in gezamenlijkheid met de Landelijke Vergadering van de NGK; wanneer de LV het voorstel hiertoe niet aanvaardt, worden wel de reeds betrokken personen uit de Nederlands Gereformeerde Kerken opnieuw gevraagd bij te dragen;
    2. vanwege het belang van eensgezindheid wordt zo mogelijk opnieuw iemand gevraagd vanuit de Christelijke Gereformeerde Kerken om aan het werk van het deputaatschap bij te dragen;
    3. op verzoek van het deputaatschap wordt een voorzitter als procesbegeleider toegevoegd;
    4. de rapportage is voor verantwoordelijkheid van de deputaten, maar de inhoud wordt waar mogelijk mede gedragen door de andere deelnemer(s);
    5. het rapport wordt uitgebracht aan de volgende generale synode (en zo mogelijk: landelijke vergadering).

Gronden:
1. Mede door vertraging in het benoemingsproces bleek het niet mogelijk de studieopdracht tijdig af te ronden en de resultaten aan deze synode aan te bieden.
2. Het vorige moderamen formuleerde als eerste uitwerking 'geef een Schriftuurlijk onderbouwde visie op de bestaande gender-diversiteit'. Deputaten geven aan dat dit voor nu een te brede uitwerking is die aparte aandacht verdient.

6 maart 2020

Artikel 33 - Bespreking tussenstand studiedeputaatschap homoseksualiteit in de kerk

De preses heet ds. M. van Loon en dr. W.H. Rose als leden van het studiedeputaatschap welkom. Ds. R.J. Vreugdenhil licht namens het moderamen het voorstel toe. Het gaat om een goede bestuurlijke afhandeling. De deputaten konden, en dat was ook te verwachten, de studie niet afronden. Daarom is een vervolgopdracht nodig. Inhoudelijk is die iets beperkter geformuleerd en het voorstel is een voorzitter/procesbegeleider aan het deputaatschap toe te voegen. Er waren al mensen uit de NGK en de CGK op persoonlijke titel bij het studiedeputaatschap betrokken, maar DKE en CCS stellen voor: maak er een gezamenlijk deputaatschap van GKv en NGK van. Dat vraagt ook om ruimte om de opdracht eventueel iets aan te passen, mocht de LV dat als voorwaarde stellen om met de opdracht in te stemmen.

In de bespreking wordt aangedrongen op voortgang: dit is een van de meest belangrijke onderwerpen waar de kerken mee worstelen. Een innerlijke tegenstelling wordt ervaren. Enerzijds de vraag om onderzoek: dat past bij een studiedeputaatschap. Anderzijds vraagt punt vijf om te komen tot richtlijnen voor een kerkenraad als hij gedrag ziet dat naar zijn mening niet spoort met Schriftuurlijke normen. En, in punt twee, een Schriftuurlijke waardering, kunnen we die geven? Er wordt geïnformeerd naar het boek van prof. dr. A.L.Th. de Bruijne dat op de vorige synode aangekondigd werd.

Ds. Vreugdenhil antwoordt dat punt vijf aansluit bij de vraag vanuit de classis Hardenberg op de vorige synode. Er zit inderdaad een zekere spanning in. Een Schriftuurlijk onderbouwde waardering is inderdaad een hoge insteek. Het antwoord zou straks kunnen zijn: dat lukt ons niet. De zorg over de voortgang wordt gedeeld door het moderamen. Het boek van prof. De Bruijne is er nog niet, maar er zijn vele andere boeken rond dit onderwerp. Ondertussen wordt de expertise van prof. De Bruijne wel benut binnen het deputaatschap.

De synode stemt in met het voorstel. Een besluit over budget moet nog voorbereid worden en is afhankelijk van de besluitvorming in de NGK.

Nadat even kort in comité is vergaderd deelt de preses mee dat br. H.R. Schaafsma uit Kampen is benoemd tot voorzitter van het deputaatschap. Verder werken nu al twee leden van de NGK mee: ds. J. Mudde en br. W. Bijleveld. Het hangt van de Landelijke Vergadering af of zij als deputaten worden benoemd. Zr. E.J. van Dijk, vanuit de CGK, moest stoppen met dit werk; een nieuwe deelnemer uit die kerken wordt gezocht. De preses wenst de deputaten de bemoediging en de wijsheid van de Heer toe. “Ik hoop dat het in de kerken zo wordt dat homoseksuelen niet gevoeld worden als probleemgevallen, maar dat zij als heuse medebroeders en -zusters hun plek mogen innemen en waardering mogen ervaren.”

28 november 2020

Artikel 34 - Besluit seksueel misbruik in kerkelijke relaties

Materiaal:
rapport deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties en commissie meldpunt seksueel misbruik (02-09-2019).

Besluit 1:
deputaten seksueel misbruik decharge te verlenen.

Besluit 2:
gezamenlijk met de Landelijke Vergadering een commissie Seksueel Misbruik in Kerkelijke Relaties in te stellen, met als opdracht:

a. binnen het Samenwerkingsverband SMKR:
    1 de medewerkers en het bestuur van het Meldpunt te faciliteren, zodat zij hun werk in de kerken optimaal kunnen uitvoeren; het bewaken van de kwaliteit en het goede functioneren van het Meldpunt;
    2 te zorgen voor een behandeling van klachten inzake seksueel misbruik volgens de vastgestelde regelingen;
    3 te zorgen dat er gemeentebegeleiders zijn die kerkenraden en gemeenten adviseren in een situatie van misbruik in een kerkelijke relatie;
    4 invulling te geven aan het werk binnen het Samenwerkingsverband dat dienend is, mits dit past binnen de kerkorde, het akkoord van kerkelijk samenleven, de besluiten binnen de GKv en de NGK en de financiële ruimte die door de gezamenlijke vergadering van GS en LV 2020 is vastgesteld;
    5 de komende samenvoeging van GKv en NGK voor te bereiden en zo nodig op de GS/LV 2023 met een voorstel te komen over de formele gevolgen van de samenvoeging;
b. beleid te ontwikkelen ten dienste van de veiligheid in de kerken, gezien vanuit het gezichtspunt van seksueel misbruik in kerkelijke relaties, in afstemming met het Samenwerkingsverband, waarbij vooral te denken is aan preventie en slachtoffer- en daderbeleid.

Besluit 3:
de commissie als opdracht mee te geven voor de periode 2020-2026 aan kleinere kerken aan te bieden te adviseren over en eventueel mee te werken aan de aanstelling van vertrouwenspersonen, waarbij de kosten van de commissie voor rekening komen van de vragende kerk(en).

Grond:
Uit de gehouden enquête blijkt dat kleinere kerken worstelen met het aanstellen van vertrouwenspersonen. De eenwording van GKv en NGK geeft mogelijk kansen om kleinere kerken te helpen. Het grote belang van vertrouwenspersonen is deze inspanning waard.

Besluit 4:
de commissie daarnaast op te dragen te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om, zo mogelijk samen met de kerken die aan het Meldpunt Seksueel Misbruik zijn verbonden, te werken aan bewustzijn, preventie en aanpak rondom het thema machtsmisbruik, en daarover met voorstellen te komen.

Gronden:
1. Het onderwerp machtsmisbruik is wel verwant met dat van seksueel misbruik, maar vraagt om een eigen definiëring, beoordeling en aanpak.
2. Gezien het belang van het onderwerp is het goed om te onderzoeken of voor een adequate afhandeling van meldingen omtrent machtsmisbruik meer nodig is dan de huidige kerkrechtelijke mogelijkheden.

Besluit 5:
a. de commissie voor de periode 2021-2023 een budget toe te kennen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta;
b. de financiële bijdrage voor het Meldpunt gedurende de periode 2021-2023 vast te stellen op € 0,16 per lid per jaar.

28 november 2020

Artikel 35 - Bespreking rapport deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties

Het onderwerp wordt in digitale rondes behandeld door cluster B. De meeste vragen en opmerkingen in deze rondes hebben betrekking op machtsmisbruik. Een onderzoek naar machtsmisbruik wordt

voorgesteld omdat plaatselijk kerken behoefte hebben aan meer kennis over dit onderwerp. Daarbij zal ook worden bekeken wat de kerkjuridische mogelijkheden zijn. Deputaten/commissie zullen onderzoeken of het wenselijk is hiervoor een digitale cursus te ontwikkelen.
Voor de tweede ronde worden geen amendementen ingediend.
Tijdens de tweede ronde wordt voorgesteld om voor machtsmisbruik een studiedeputaatschap in te stellen. Dit wordt te zwaar geacht en daarom wordt volstaan met een opdracht aan de commissie.
Cluster B stelt unaniem voor om de besluiten als hamerstuk aan te bieden aan de plenaire vergadering.
Op 28 november 2020 stelt de plenaire vergadering unaniem de voorgestelde besluiten vast.

28 november 2020

Artikel 36 - Besluiten predikantszaken

Materiaal:
1. rapport deputaten predikantszaken (18-9-2019);
2. vertrouwelijke bijlagen bij rapport deputaten predikantszaken (18-9-2019).

Besluit 1:
deputaten predikantszaken décharge te verlenen.

Besluit 2:
1. opnieuw deputaten predikantszaken te benoemen, met als taak het kerkverband te vertegenwoordigen conform de generale regeling predikantszaken;
2. de benoeming van deputaten predikantszaken als volgt te regelen:
    a. de synode benoemt zelf twee algemene deputaten die dit deputaatschap 'aansturen';
    b. de synode vraagt via deze algemene deputaten alle classes zorg te dragen voor de aanwijzing van één deputaat, zodat een classis die advies van deputaten nodig heeft zoveel mogelijk een beroep kan doen op deputaten uit naburige classes; bij vertrek van een deputaat uit een classis zorgt de classis voor een nieuwe deputaat;
    c. de algemene deputaten te machtigen in overleg met de classes ernaar te streven, dat naast een aantal predikanten zo mogelijk ook de volgende kwaliteiten in het deputaatschap vertegenwoordigd zijn: algemene juridische kennis/ervaring, kennis/ervaring burgerlijk arbeidsrecht en kennis/ervaring (arbeids) psychologie;
3. deputaten, naast de taken conform de generale regeling, op te dragen:
    a. mee te werken aan de opzet en overdracht van informatie aan de nog op te zetten Landelijke Commissie Kerkelijke Onderzoeken (LCKO) dat voor beide kerkgenootschappen kerkelijke examens en het geschiktheidsonderzoek voor predikanten zal afnemen;
    b. mee te werken aan de opzet en overdracht van informatie aan de nog op te zetten Landelijke Commissie Kerkelijke Adviezen (LCKA), die het verlenen van kerkelijke adviezen voor haar rekening gaat nemen;
    c. mee te werken aan de opzet en overdracht van informatie aan de nog op te zetten Landelijke Commissie Kerkelijke Rechtspraak (LCKR), die uitspraken zal doen over kerkrechtelijke aangelegenheden;
    d. de eigen organisatie aan te passen aan de nieuw op te zetten structuur voor predikantszaken.

Besluit 3:
uit te spreken dat bij de vaststelling van een nieuwe generale regeling predikantszaken er geen minimumpercentage vermeld dient te worden t.a.v. het deeltijdpercentage voor predikanten in deeltijd.

Grond:
De opgedane ervaring sinds de inwerkingtreding van de generale regeling predikantszaken in 2017 en de al langer gaande maatschappelijke ontwikkelingen maken deze wijziging wenselijk.

Besluit 4:
deputaten predikantszaken voor de periode 2021 – 2023 een budget toe te kennen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta.

28 november 2020

Artikel 37 - Bespreking predikantszaken

Het onderwerp wordt op 31 oktober 2020 via videoconferentie behandeld door cluster A. Het rapport heeft alleen betrekking op de GS. Deputaten hebben geen behoefte aan een toelichting, ook de GS-commissie niet. Er meldt zich niemand voor de digitale bespreking. De preses concludeert dat de besluiten met algemene stemmen zijn aanvaard en dat deze als hamerstuk kunnen worden aangeboden aan de plenaire vergadering. De plenaire vergadering stelt unaniem op 28 november 2020 de voorgestelde besluiten vast.

28 november 2020

Artikel 38 - Besluiten rapport Open Poorten

Materiaal:
rapport Open Poorten (over problemen in de doorstroom van predikanten) van het deputaatschap advies & bijstand (15-10-2019)

Besluit 1:
bij de vaststelling van de nieuwe kerkorde en generale regelingen wel in de regel, maar niet meer automatisch uit te gaan van een voltijdspredikant voor het leven.

Gronden:
1. Verbintenissen op maat nemen belemmeringen weg in de doorstroom van predikanten.
2. Niet elke gemeente heeft een voltijdspredikant nodig en niet elke predikant wil nog voltijds werken.
3. Niet elke gemeente kan een verplichting voor onbepaalde tijd aangaan.
4. Gemeenten hoeven minder zorg te hebben dat hun (oudere) predikant blijft tot zijn emeritaat.
5. Flexibiliteit in aanstellingen kan voorkomen dat predikant en gemeente een verbintenis voor onbepaalde tijd gaan ervaren als een knellende band.
6. Omvang en duur van de verbintenis van een predikant aan een gemeente betreffen naast Bijbelse grondlijnen, ook kerkelijke afspraken (conventies) die als zodanig herzien kunnen worden.

Besluit 2:
a. uit te spreken dat het wenselijk is dat er een nieuwe ambtsvisie komt die antwoord geeft op de verscheidenheid aan opvattingen over het ambt van predikant in de kerken;
b. de Theologische Universiteit te verzoeken de vernieuwde ambtsvisie te ontwikkelen, samen met niet-theologen.

Gronden:
1. Binnen de kerken zijn toenemende tegenstrijdige verwachtingen van een predikant waar te nemen.
2. Het onderscheid tussen ambt en beroep vervaagt.
3. De noodzaak van wetenschappelijke scholing wordt niet meer algemeen gedeeld.
4. In gemeenten blijkt onduidelijkheid te ontstaan over mogelijke inwisselbaarheid van wetenschappelijk opgeleide predikanten en hbo-theologen.

Besluit 3:

a. uit te spreken dat het wenselijk is om in de praktijk te onderzoeken wat het effect is van besluit 1 (flexibele verbintenissen) op de mobiliteit en doorstroom van predikanten;
b. het toerustingscentrum (voorheen Praktijkcentrum) te verzoeken enkele pilots uit te zetten:
    1. om de relatie tussen besluit 1 en de mobiliteit en doorstroom van predikanten in kaart te brengen;
    2. om in de praktijk te onderzoeken wat het effect is van besluit 1 (flexibele verbintenissen) op de mobiliteit en doorstroom van predikanten en daarover verslag uit te brengen aan de volgende generale synode;
c. ermee akkoord te gaan dat de kosten die gemoeid zijn met de hulp van het toerustingscentrum kunnen worden gedeclareerd bij deputaten financiën en beheer tot een maximum totaalbedrag van € 6.000.

Gronden:

1. Er moet voorkomen worden dat een deputaatschap voor de zoveelste keer een rapport over spanningen tussen predikant en kerkenraad moet uitbrengen.
2. In geval van problemen betreffende doorstroom en mobiliteit hoeft de praktijk niet te wachten op een volgend rapport. Het toerustingscentrum kan daar en dan met de deelnemende partijen en wanneer gewenst in samenspraak met de nog nader op te richten Landelijke Commissies en het Steunpunt Kerk*en*werk zoeken naar concrete oplossingen.
3. De generale besluiten vanaf 2005 betreffende de spanningen tussen predikanten en kerkenraden blijken in de praktijk oplossingen voor dit probleem niet naderbij gebracht te hebben.

Besluit 4:

het Steunpunt Kerk*en*werk te verzoeken om in overleg met de nog op te richten Landelijke Commissie Kerkelijke Adviezen de kerken regelmatig te wijzen op de noodzaak van preventie en daarbij met name aandacht te vragen voor:

1. het opstellen van een profiel voor de te beroepen predikant dat beantwoordt aan de specifieke behoefte van de kerk die beroept (geen standaardbrieven, maar maatwerk);
2. het zodanig opstellen van de beroeps- en aannemingsbrieven dat de inhoud te evalueren is;
3. het regelmatig evalueren en vastleggen van de in deze brieven genoemde afspraken;
4. het informeren van de gemeente over de uitvoering en mogelijke bijstelling van de gemaakte afspraken tussen predikant en kerkenraad;
5. het geven van meerwaarde aan de kerkvisitatie: de visitatoren spannen zich met de bezoekende kerk in om van een verplicht ritueel te komen tot een inhoudelijke en relationele verdieping;
6. het ervoor zorgen dat het Steunpunt Kerk*en*werk elke kerk eens in de drie jaar bevraagd over de verhouding predikant, kerkenraad en gemeente.

Gronden:

1. Voor een blijvend goede relatie tussen predikant en kerkenraad is gerichte aandacht voor de onderlinge relatie en communicatie noodzakelijk - ook en juist als er zich geen problemen voordoen.
2. Deze aandacht bevordert het onderling vertrouwen en voorkomt onduidelijkheden over wederzijdse verwachtingen (inhoud) en onzekerheden in de samenwerking (relatie).

28 november 2020

Artikel 39 - Bespreking rapport Open Poorten

Het onderwerp wordt op 31 oktober 2020 via videoconferentie behandeld door cluster A.
Besluit 1 heeft betrekking op de GS, de besluiten 2 tot en met 4 hebben betrekking op GS en LV samen.
Namens de GS-commissie predikantszaken stelt ds. H.S. van Hemmen voor besluit 1 en grond 6 te wijzigen. Formulering van besluit 1 was “bij de vaststelling van de nieuwe kerkorde en generale

regelingen niet meer uit te gaan van een *voltijdspredikant voor het leven.* Grond 6 was "omvang en duur van de verbintenis van een predikant aan een gemeente betreffen kerkelijke afspraken (conventies) die als zodanig herzien kunnen worden.

Er is geen behoefte aan een bespreking, daarmee is besluit 1, met de wijziging die de commissie voorstelt, met algemene stemmen aangenomen. Een afgevaardigde geeft aan dat dit onderwerp wel nadere bespreking behoeft bij de vaststelling van de nieuwe kerkorde.
M.b.t. besluiten 2, 3 en 4:
er is geen behoefte aan een stemming, daarmee zijn deze besluiten met algemene stemmen voor aangenomen.

Tijdens de clustervergadering is het benodigde budget wel ter sprake gekomen, maar daar is geen besluit over genomen. Daarom is besluit 3c na de clustervergadering, maar voor de plenaire vergadering, toegevoegd. Cluster A stelt unaniem voor de besluiten als hamerstuk voor te dragen aan de plenaire vergadering. Deze heeft op 28 november unaniem de voorgedragen besluiten vastgesteld.

7 maart 2020

Artikel 40 - Eerste bespreking herstructurering predikantszaken

Achtergrond: het rapport van de commissie predikantszaken, bestaande uit zr. S. van Delden-Ubels en ds. W. Smouter.
Br. A.P. de Boer licht het onderwerp toe. Na de start als Regiegroep is er overleg geweest met dr. B. Plaisier en ds. B. Wallet, die nauw betrokken waren bij de totstandkoming van de Protestantse Kerk in Nederland. Ze gaven als advies onder andere mee: belast het herenigingsproces niet met andere belangrijke thema's. Maar het complex van vragen rond predikantszaken kunnen we niet laten rusten. Zie de noodsignalen in de rapportage binnen de GKv over de veelheid van spelers en de onduidelijke regelingen. Er is veel in beweging en dat vraagt om harmonisatie. Het kan niet blijven liggen tot de volgende generale synode en Landelijke Vergadering. Hij wijst op een rapport van de commissie predikantszaken. Dat speelt vanmiddag op de achtergrond mee; binnen een van de clusters wordt het besproken.

Inmiddels is ds. W. Smouter gearriveerd die een verdere toelichting geeft namens de commissie predikantszaken. Het mooie van de opdracht aan de commissie predikantszaken was dat iedereen vond dat er minder gremia moeten komen die met predikantszaken van doen hebben. Niet omdat ze het niet goed doen, integendeel. Maar het moet beknopter. De commissie zocht aansluiting bij wat bekend is en wil veranderen wat niet blijkt te werken. Het liefst komt alles bij één instantie, maar de kerken en mensen staat het vrij om elders advies in te roepen. Hij wijst in dit verband op het verschil tussen een protocol en een richtlijn. Bij ontslag heb je het eerste nodig: van protocollen mag je niet afwijken en dat biedt noodzakelijke rechtsgelijkheid en -bescherming. Maar een richtlijn gaat over de vraag hoe je met moeiten omgaat: daar is juist flexibiliteit nodig. Het Steunpunt Kerk*en*werk (SKW) is voor het laatste, maar ook is te denken aan een netwerk van mediators, enzovoort. Dring bij kerkvisitatie aan op bekendheid met het SKW. Een tweede hoofdzaak is dat het beoordelen van predikanten in de denklijn van de commissie niet meer de taak is van de regio en de classis. Het is van organisatorisch en spiritueel belang dat de classis toekomt aan haar primaire taak en geen rechter in eerste aanleg hoeft te zijn.
De hoofdlijn is voor nu: behoud het SKW en stel daarnaast drie commissies in: een landelijke commissie kerkelijke onderzoeken, een landelijke commissie kerkelijke adviezen en een landelijke commissie kerkelijke rechtspraak. Eén ding is snel in te voeren: de landelijke commissie kerkelijke onderzoeken. De andere punten komen bij de behandeling van de kerkorde ter sprake.

In de bespreking wordt aangedrongen op spoed. Laat deze vergadering bewerkstelligen dat kerkenraden en predikanten dit jaar nog een centraal loket kunnen vinden. Een vraag wordt gesteld over wat niet in het voorstel staat: is er een plek voor conflicten van gewone gemeenteleden? Verder

wordt gesteld dat visitatoren geen officiële plek hebben in zaken van opzicht en tucht. Het rapport stelt van wel. Ze hebben wel een belangrijke plek in het signaleren van problemen. Er wordt waardering uitgesproken voor de snelheid waarmee dit rapport tot stand is gekomen en de helderheid van het rapport. Maar heeft de landelijke commissie die examinatoren aanzoekt ook de kwalificaties die nodig zijn bij losmaking? Het gevraagde assessment is een zware taak voor een commissie die formeel een examen regelt. Er wordt gewezen op het gevaar van fragmentering: staat het SKW zo niet naast de LV en de GS?

Zr. S. van Delden-van Ubels antwoordt. De landelijke commissie voor kerkelijke adviezen krijgt de loketfunctie. Als er instemming is met dit rapport moeten diverse instanties hun zaken overdragen. Het rapport gaat over predikantszaken. Voor conflicten tussen 'gewone' kerkleden kun je naar de kerkenraad, naar visitatoren, naar de classis/regio. Is het een zware taak voor een kleine commissie? Het behandelen van conflicten gaat, als het advies van de commissie wordt opgevolgd, naar de landelijke commissie voor kerkelijke rechtspraak. Diverse deputaten die nu bij predikantszaken betrokken zijn, zijn geconsulteerd en hebben het eindresultaat van de commissie gezien; er is geen nieuwe ronde voorzien om het eindresultaat met hen te bespreken. SKW is een zelfstandige organisatie, die aan de synode en de Landelijke Vergadering rapporteert via de raad van advies. Ds. Smouter vult aan. De commissie voor kerkelijk onderzoek krijgt niet een formeel rolletje. Ze gaan ook over iemands geschiktheid voor het ambt van predikant. Dus er is verwantschap met hun rol bij losmaking.

In een tweede ronde wordt erop aangedrongen het rapport niet alleen ter inzage aan de deputaatschappen toe te sturen: het kan alleen maar sterker worden als je hun input vraagt. De wenselijkheid van een snelle regeling wordt herhaald. Ook gezien de privacywetgeving. In verband met de vertrouwelijkheid is het beter als er één ingang is en één dossier. Een afgevaardigde blijft de kleine commissie voor onderzoeken wel kwetsbaar vinden. Er wordt op gewezen dat bij problemen rond leer en leven niet de visitatoren ingeschakeld worden maar de naburige kerk. Laat het zinnetje over een rol van visitatoren in zaken van opzicht en tucht in het rapport weg.

In de beantwoording wijst zr. Van Delden erop dat uitgebreid met de betrokken deputaten gesproken is en dat ze er weer bij worden betrokken bij uitwerking van de plannen; hun expertise is nodig. Het punt van de gewenste snelheid neemt de commissie mee. Het zinnetje over de visitatoren wordt geschrapt. Ds. Smouter zegt dat de commissie ook eerst dacht aan één club met één dossier, maar dat is niet haalbaar. Kerken en predikanten zijn vrij hun eigen hulpverlener te kiezen. De commissie kerkelijke onderzoeken heeft al contact met een bureau dat assessments verricht. Deze assessments gaan ze zelf niet doen.

De preses brengt de vergadering naar een afronding. Een besluit hoeft vanmiddag niet te vallen, maar hij wil wel graag de instemming van de vergadering om dit rapport als kader te hanteren voor de behandeling van de predikantszaken. Hij krijgt via een applaus deze instemming. De preses spreekt zijn respect uit voor het tempo waarin gewerkt is en voor het resultaat. De voorzitter van de Landelijke vergadering sluit zich hierbij aan.

28 november 2020

Artikel 41 - Besluiten instelling commissie herstructurering predikantszaken

Materiaal:
rapport van commissie 'Smouter-Van Delden', aanvullend rapport van de Regiegroep inzake 'harmonisatie predikantszaken'(6-2-2020).

Besluit 1:
samen met de Landelijke Vergadering een 'commissie herstructurering predikantszaken' in te stellen, met als opdracht:

a. uitgaande van het rapport 'Smouter-Van Delden' voorbereidend werk te doen voor de herstructurering van het brede veld van predikantszaken, zodat deze in werking kan treden op het moment van hereniging van de beide kerkverbanden;
b. hiertoe te overleggen met alle betrokken instanties;
c. te overleggen met de werkgroep toekomstige kerkorde over de uitwerking van één en ander in de kerkorde en landelijke regelingen, inclusief reglementen voor de in te stellen commissies;
d. in afstemming met de moderamina van GS en LV, personen te benaderen die aan de volgende synode en landelijke vergadering ter benoeming voorgesteld kunnen worden; zij kunnen al betrokken worden in de voorbereidende werkzaamheden;
e. te rapporteren aan de volgende synode en landelijke vergadering.

Besluit 2:
de commissie een budget te verlenen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta.

28 november 2020

Artikel 42 - Bespreking instelling commissie herstructurering predikantszaken

Het onderwerp wordt op 31 oktober 2020 via videoconferentie behandeld door cluster A. Het rapport heeft betrekking op GS en LV samen. Deputaten hebben geen behoefte aan een nadere toelichting, de GS/LV-commissie ook niet. Een afgevaardigde heeft zijn bijdrage op papier gezet. Hij vraagt aandacht voor de positie van de Interkerkelijke Commissie Geschiloplossing, met name ook voor de relatie met de CGK. De commissie herstructurering moet betrokken blijven bij de ontwikkeling van nieuwe plannen. De preses dankt de afgevaardigde voor zijn bijdrage die waardevol is voor de commissie die dit onderwerp verder zal behandelen. Er is geen behoefte aan een stemming. De preses concludeert daaruit dat de besluiten met algemene stemmen als hamerstuk worden voorgelegd aan de plenaire vergadering. Op 28 november 2020 stelt de plenaire vergadering unaniem de voorgedragen besluiten vast.

12 december 2020

Artikel 43 - Besluiten raad van advies in predikantszaken

Materiaal:
rapport Raad van Advies in Predikantszaken (19-09-2019).

Besluit:
de commissie herstructurering predikantszaken als opdracht mee te geven dat in het voorstel voor een gewijzigde generale regeling predikantszaken een overlegstructuur, zoals nu de Raad van Advies Predikantszaken, gehandhaafd zal blijven, maar dat de directe rapportage aan de synode komt te vervallen.

Grond:
het is in de toekomst voldoende wanneer een in de Raad van Advies Predikantszaken betrokken landelijke commissie via haar rapport de synode informeert en zo nodig voorstellen doet.

12 december 2020

Artikel 44 - Bespreking raad van advies in predikantszaken

Dit rapport is behandeld door cluster A. Deze heeft unaniem besloten het besluit als hamerstuk voor te stellen aan de plenaire vergadering. De laatste heeft zonder bespreking het voorgestelde besluit genomen.

Aanvankelijk luidde het besluit, zoals het op 28 november werd genomen: *décharge te verlenen aan de Raad van Advies in Predikantszaken, haar niet opnieuw te benoemen en de rapportageplicht zoals vermeld in GRP-artikel B8 te laten vervallen*, met als grond: *de bij het RvA PZ overleg betrokken deputaten/commissies rapporteren rechtstreeks aan de GS. Steunpunt Kerk*en*werk zal in de toekomst via de nog op te richten LCKA aan de GS rapporteren.*
Bij nader inzien bleek het besluit in deze vorm niet te passen bij de status van de Raad van advies in predikantszaken, zoals beschreven in de Generale Regeling Predikantszaken art. B8. Op voorstel van het moderamen nam de synode op 12 december, via videoconferentie, daarom het volgende reparatiebesluit: a. *het door cluster A voorbereide en op 28 november formeel genomen besluit betreffende de Raad van Advies Predikantszaken terug te nem*en; b. dit besluit te vervangen door het volgende besluit, met hetzelfde materiaal: *de commissie herstructurering predikantszaken als opdracht mee te geven dat in het voorstel voor een gewijzigde generale regeling predikantszaken een overlegstructuur, zoals nu de Raad van Advies Predikantszaken, gehandhaafd zal blijven, maar dat de directe rapportage aan de synode komt te vervallen* met als grond: *de synode is niet bevoegd om de leden van de Raad van Advies Predikantszaken decharge te verlenen, laat staan de raad op te heffen.*

28 november 2020

Artikel 45 - Besluiten inzake budget ten behoeve van assessment voor toekomstige predikanten

Materiaal:
brief van deputaten predikantszaken, mede namens deputaten advies & bijstand, Steunpunt Kerk*en*werk en de Theologische Universiteit Kampen: aanvraag budget assessments TU studenten (6-11-2019).

Besluit 1:
dat het wenselijk is dat studenten die mogelijk predikant willen worden in de kerken en zich daartoe inschrijven voor de predikantsmaster van de Theologische Universiteit, een screening ondergaan om de geschiktheid voor het ambt van predikant en eventuele ontwikkelpunten tijdig in beeld te brengen.

Besluit 2:
dat deze screening via een extern assessment moet worden uitgevoerd door een deskundig bureau, op aanwijzen van de Theologische Universiteit.

Besluit 3:
voor dit assessment geen budget toe te kennen aan de Theologische Universiteit, maar de universiteit dit uit eigen middelen te laten bekostigen.

28 november 2020

Artikel 46 - Bespreking inzake budget ten behoeve van assessment voor toekomstige predikanten

Het onderwerp wordt op 31 oktober 2020 via videoconferentie behandeld door cluster A. Het deputatenrapport heeft alleen betrekking op de GS. Deze aanvraag wordt gedaan door deputaten predikantszaken, mede namens deputaten advies & bijstand, het Steunpunt Kerk*en*werk en de Theologische Universiteit.
Namens de GS-commissie geeft zr. S. van Delden-Ubels aan dat de GS-commissie achter besluiten 1 en 2 staat. Besluit 3, het toekennen van een budget van € 10.000 voor de assessments, wijst de commissie af, Zij heeft daarvoor een amendement ingediend dat voldoende wordt ondersteund. Br. R. de Graaf (voorzitter van deputaten financiën en beheer) merkt op dat het budgetvoorstel hier niet op zijn plaats is. Het budget van de TU wordt vastgesteld bij de behandeling van het rapport van de Raad van Toezicht. Hij ondersteunt het amendement van de GS-commissie. Br B.P. Vreugdenhil meldt dat er overleg is geweest met de TU. Bekostiging uit het gewone budget van de TU zou problemen op kunnen leveren met het ministerie. TU is het wel eens met de noodzaak van een assessment.

Er is geen behoefte aan een stemming, daarmee worden de geamendeerde besluiten als hamerstuk aangeboden aan de plenaire vergadering. De plenaire vergadering besluit unaniem de voorstellen van cluster A over te nemen.

28 november 2020

Artikel 47 - Besluiten advies & bijstand

Materiaal:
rapport deputaten advies & bijstand (04-10-2019).

Besluit 1:
décharge te verlenen aan deputaten advies & bijstand en hen niet opnieuw te benoemen.

Grond:
De taken van het deputaatschap worden belegd bij de Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling (ICG).

Besluit 2:
in de Generale Regeling Predikantszaken op te nemen: 'waar in deze regeling het generale deputaatschap advies & bijstand wordt vermeld, dient men Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling te lezen'.

Besluit 3:
a. een commissie ICG in te stellen met als enige opdracht: deelnemen aan de Interkerkelijke Commissie Geschilbehandeling (ICG) volgens de eigen regelingen van de ICG;
b. de commissie een budget te verlenen zoals is vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta.

28 november 2020

Artikel 48 - Bespreking advies & bijstand

Het onderwerp wordt op 31 oktober 2020 via videoconferentie behandeld door cluster A. Het rapport heeft betrekking op de GS. Deputaten en GS-commissie hebben geen behoefte aan het geven van een toelichting. Op een vraag waar de ICG in de toekomst naartoe gaat antwoordt, namens de commissie herstructurering, zr. S. van Delden-Ubels dat dit onderwerp verder wordt behandeld bij herstructurering predikantszaken. Er is geen behoefte aan een tweede bespreekronde. Met algemene stemmen wordt besloten de besluiten als hamerstuk voor te dragen aan de plenaire vergadering. Op 28 november 2020 besluit de plenaire vergadering unaniem het voorstel van cluster A te aanvaarden.

HOOFDSTUK 3, RECHTSPRAAK

24 januari 2020

Artikel 49 - Besluiten hoger beroep

Materiaal:
rapport deputaten hoger beroep (25-09-2019).

Besluit 1:
deputaten hoger beroep decharge te verlenen.

Besluit 2:
a. opnieuw deputaten hoger beroep te benoemen, vier leden met een theologische en vier leden met een juridische achtergrond, met de volgende opdracht:
    1. de behandeling van hoger beroepen en herzieningen bij de generale synode voor te bereiden;
    2. de uitspraken van de Generale Synode Goes 2020 zo te publiceren dat herleidbaarheid naar de namen van natuurlijke personen en de plaats van de kerkelijke gemeente waar de zaak speelde, niet mogelijk is;
    3. een bijdrage te blijven leveren aan kennisoverdracht en verbetering van de behandeling van ingesteld beroep bij classes en particuliere synodes, zoveel mogelijk in samenwerking met de commissie kerkrecht en beroepszaken van de NGK;
    4. constructief mee te werken aan het proces van eenwording met de NGK voor zover het de taakstelling van het deputaatschap raakt;
b. zo mogelijk een lid van de commissie kerkrecht en beroepszaken van de NGK als deputaat te benoemen, en de Landelijke Vergadering van de NGK te verzoeken een lid van het deputaatschap hoger beroep te benoemen in genoemde commissie.

Besluit 3:
het deputaatschap voor de periode 2021-2023 een budget te verlenen zoals vermeld in het totaaloverzicht van bijlage 7-1.

24 januari 2020

Artikel 50 - Bespreking hoger beroep

Van de deputaten hoger beroep zijn aanwezig:
ds. R.R. Roth, ds. R. Tigelaar, br. W.K.H. Dijksterhuis, zr. J. Pel-Verkade en br. J. Storm.

Br. J. Storm spreekt enkele inleidende woorden. Het deputaatschap hoger beroep is een slapend deputaatschap totdat er zaken zijn; in deze periode waren dat er drie. Twee staan op de agenda; voor de derde volgt 24 april een hoorzitting. Daarnaast waren er geslaagde studiebijeenkomsten onder het motto: herstel van vrede door recht. Verder hebben deputaten gewerkt aan de publicatie van de jurisprudentie; dit is nog niet afgerond. Tenslotte is er overleg geweest rond de voorgenomen eenwording met de Nederlands Gereformeerde Kerken. Voor deze vergadering is er een informatieve ronde geweest via de mail.

In de eerste ronde wordt gevraagd of mediation niet een betere weg is dan een hoger beroepsprocedure.
Br. Storm wijst in zijn antwoord erop dat zaken pas in een laat stadium bij de deputaten komen, als mediation niet meer aan de orde is. En de synode als kerkelijk rechter kan het probleem niet oplossen, maar wel het geschil beslechten. Belangrijk is dan dat wie in beroep gaat het gezag van de synode

accepteert. De werkwijze via een hoorzitting en de aanwezigheid van beide partijen ter synode is in gebruik sinds de vorige synode en is toen goed bevallen.
Er wordt waardering uitgesproken voor het werk van deputaten. Diverse afgevaardigden zijn positief over de studiebijeenkomsten en over het rapport. Ds. R.J. Vreugdenhil dient een amendement in voor nauwe samenwerking met de vergelijkbare commissie binnen de NGK. Br. Storm wijst erop dat het deputaatschap openstaat voor verdere samenwerking met de NGK-commissie, maar dat de te behandelen zaken erg gelinkt zijn aan de kerkorde. Ook komt er, volgens het voorstel voor een nieuwe kerkorde, een andere vorm van kerkelijke rechtspraak die niet meer via de synode loopt, maar via een commissie.
In een tweede ronde dient br. H.J. Toebes een amendement in om niet te spreken van publicatie van de uitspraken in geanonimiseerde vorm, maar: zo te publiceren dat herleidbaarheid niet mogelijk is. Dit in het kader van de privacywetgeving.
De deputaten nemen beide amendementen over. Aanvullend vragen ze om, gezien de overgangssituatie, geen nieuwe deputaten te benoemen, maar dezelfde, al zouden ze dit jaar aftredend zijn.

De synode stemt unaniem in met de voorliggende conceptbesluiten. Besluit 1 is op 27 november 2020 genomen, nadat alle lopende beroepszaken zijn afgerond; Besluit 3 wordt aangenomen met de kanttekening dat dit opnieuw aan de orde komt bij het advies van de deputaten financiën en beheer.

24 januari 2020

Artikel 51 - Uitspraak hoger beroep, zaak 1

Uitspraak inzake het hoger beroep van indiener tegen de uitspraak van een classis van 20 september 2018 in het geschil tussen de indiener en de kerkenraad van een GKv-gemeente

I. Procesverloop

1. De Generale Synode (GS) van Meppel 2017 heeft besloten uit te spreken (Acta art. 18) dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot de ambten van diaken (Besluit 4), ouderling (Besluit 5) en predikant (Besluit 6b). Tevens heeft de generale synode besloten om ruimte te geven aan de plaatselijke kerken om zelf te bepalen of en zo ja op welke wijze en wanneer ze in de lijn van deze besluiten willen handelen (Besluit 7).
2. De kerkenraad (KR) van een plaatselijke gemeente besluit op 6 november 2017 niet over te gaan tot het uitvoeren van een eigen toetsing van deze GS-besluiten. Verder besluit de KR geen revisie aan te vragen bij de eerstvolgende GS en over te gaan tot de volgende stappen:
    a. nagaan wat de gevolgen van (daadwerkelijke) aanstelling van vrouwen in de ambten in zijn gemeente zouden zijn en
    b. hoe en op welke termijn dat zou kunnen en wat wijs zou zijn in zijn gemeente.
3. Indiener kan zich niet vinden in deze besluiten en dient op 4 februari 2018 een bezwaarschrift in. Hij verzoekt de KR:
    a. een eigen toetsing van de besluiten van de GS Meppel 2017 aan Gods Woord uit te voeren en nog niet tot fase 2 en fase 3 van zijn kerkenraadsbeleid over te gaan (fase 2: bezinning op het ‘of en zo ja hoe en wanneer’ met de gemeente en fase 3: daadwerkelijke openstelling van de ambten, als de kerkenraad daartoe zou willen besluiten na bezinning met de gemeente).
    b. om bij de eerstvolgende generale synode van 2020 conform KO F81.2 een verzoek tot revisie in te dienen van de besluiten 4, 5 en 6b van de GS Meppel 2017.
    c. indien hij bij zijn besluit zou blijven om geen revisieverzoek in te dienen, met de uitvoering van de synode besluiten te wachten tot nadat de eerstvolgende generale synode van 2020 besluiten heeft genomen op revisieverzoeken die naar verwachting bij haar zullen worden ingediend, en om
    d. zich nog niet met de gemeente te gaan bezinnen of en zo ja hoe en wanneer in de lijn van de besluiten van de synode te willen handelen tot nadat de eerstvolgende generale

synode van 2020 besluiten heeft genomen op revisieverzoeken die naar verwachting bij haar zullen worden ingediend.

4. In het besluit van 9 april 2018 op het bezwaar handhaaft de KR zijn besluiten, zij het met een wat uitgebreidere motivering.
5. Indiener gaat op 22 mei 2018 van dit besluit in beroep bij de classis. Hij verzoekt de classis hetzelfde als waar hij de KR om heeft verzocht.
6. In zijn uitspraak van 20 september 2018 op dit beroep stelt de classis dat het niet zijn taak is om in beroep het synodebesluit te beoordelen. Ook kan de kerkenraad niet worden verzocht revisie in te dienen. Het is de kerkenraad die hierover beslist. Ter zake van de inhoudelijke beoordeling van synodebesluiten stelt de classis dat een kerkenraad prioriteiten mag stellen. Wel dient de KR de bezwaren te toetsen en te beantwoorden. De besluiten van de KR schaden niet de opbouw van de gemeente. De classis verklaart het beroep ongegrond en laat het KR-besluit in stand.
7. Van deze uitspraak van de classis komt indiener op 1 december 2018 in hoger beroep bij GS.

II. Hoorzitting

Op 6 maart 2018 hebben deputaten hoger beroep een hoorzitting gehouden waar appellant en de kerkenraad hun standpunten mondeling hebben toegelicht. Het verslag van deze hoorzitting is in concept aan partijen voorgelegd en is, na verwerking van hun opmerkingen door de deputaten, vastgesteld. Het vastgestelde verslag is bij deze uitspraak bijgevoegd.
Op 24 januari 2020 zijn partijen in de gelegenheid gesteld ten overstaan van de generale synode te reageren op de hun toegezonden conceptuitspraak. De indiener heeft daarvan gebruik gemaakt.

III. Samenvatting van het geschil in hoger beroep

De classis heeft in haar uitspraak van 20 september 2018 bepaald:

1. niet te voldoen aan het verzoek van appellant om de afwijzing van zijn bezwaarschrift door de kerkenraad ongegrond te verklaren;
2. niet te voldoen aan het verzoek van appellant om de kerkenraad op te roepen alsnog gevolg te geven aan zijn verzoeken a tot en met d.

Indiener kan zich niet vinden in deze uitspraak en herhaalt in hoger beroep zijn verzoeken a en d. De verzoeken b en c worden in het hoger beroep niet meer gedaan.

IV. Ontvankelijkheid

1. Hoger beroepstermijn

Ingevolge art. F 77.2 van de Kerkorde wordt hoger beroep ingesteld binnen zes weken na verzending van de uitspraak in beroep. De classis heeft zijn uitspraak d.d. 20 september 2018 per mail d.d. 19 oktober 2018 aan indiener toegezonden. De uiterste datum voor indiening van hoger beroep is daarmee 30 november 2018. Indiener heeft zijn hoger beroepschrift op 1 december 2018 per mail ingediend, derhalve 1 dag na de hoger beroepstermijn. Daarmee zou het hoger beroep niet-ontvankelijk verklaard moeten worden, tenzij ingevolge art. 7 lid 3 van de Generale Regeling voor de kerkelijke rechtspraak de termijnoverschrijding indiener redelijkerwijs niet kan worden verweten. Deputaten Hoger Beroep hebben indiener in een e-mail d.d. 21 november 2018 laten weten dat hij zijn beroepschrift uiterlijk op 1 december 2018 moest indienen. Indiener verkeerde daarmee in de kennelijke veronderstelling dat 1 december 2018 de uiterste datum voor indiening van zijn hoger beroep was. De overschrijding van de termijn met 1 dag kan hem redelijkerwijs niet worden verweten en is daarmee verschoonbaar.

2. Belanghebbendheid

Indiener heeft op 5 januari 2019 attestatie bij de kerkenraad aangevraagd om zich te voegen bij een andere plaatselijke gemeente, zo heeft hij deputaten hoger beroep per mail laten weten. Per mail d.d. 22 januari 2019 bericht de scriba van de kerkenraad waar de indiener oorspronkelijk lid was aan de scriba van de kerkenraad waar indiener lid wil worden dat een attestatie naar laatstgenoemde gemeente is afgegeven aan indiener. Indiener is dus per 22 januari 2019 niet meer lid van de gemeente

waar hij oorspronkelijk lid was. Dit roept de vraag op in hoeverre indiener nog belanghebbende is bij een hoger beroep tegen de uitspraak van de classis.
Ingevolge art. F77.1 KO staat hoger beroep open tegen een uitspraak in beroep van de classis door 'de betrokkene'. De vraag is echter wie onder 'de betrokkene' moet worden verstaan. De toelichting op art. F77.1 KO en art. 7 van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak geven geen antwoord op deze vraag. Daarom moet het antwoord worden afgeleid uit het systeem en de formuleringen van de KO.
Ingevolge art. F73.1 KO staat tegen een besluit van de kerkenraad bezwaar open bij de kerkenraad voor een gemeentelid en voor degene die persoonlijk belanghebbende is bij het besluit. Ingevolge art. F76.1 KO staat tegen een beslissing op bezwaar van de kerkenraad beroep open op de classis voor het gemeentelid dat bezwaar heeft ingesteld en voor degene die persoonlijk belanghebbende is bij de beslissing. De generale synode is van mening dat hieruit volgt dat onder 'betrokkene' in art. F77.1 KO dient te worden verstaan: degene die opkomt bij GS tegen een uitspraak in zijn of haar beroep. Dat betekent dat indiener in zijn hoger beroep dient te worden ontvangen.
Nu indiener geen lid meer is van de gemeente waar hij aanvankelijk lid was, dient onderzocht te worden of hij in zijn hoger beroep nog wel een procesbelang heeft. Volgens Besluit 7 van de GS Meppel wordt het aan de plaatselijke kerken overgelaten om te bepalen of en zo ja op welke wijze en wanneer ze in de lijn van de besluiten 4 t/m 6b willen handelen. Besluiten van de plaatselijke kerken over de invoering van deze besluiten raken primair de eigen leden. De besluiten van de kerkenraad gaan indiener ter harte en hij heeft er, net als heel veel leden van de verschillende kerken van de GKv in Nederland, een duidelijke mening over. Maar indiener valt niet meer onder de werking en uitvoering van de besluiten van de kerkenraad en heeft er derhalve geen belang meer bij om in hoger beroep het oordeel van GS over de handelwijze en de besluiten van de kerkenraad te vernemen.
Indiener beroept zich ten overstaan van de generale synode op 24 januari 2020 op een indirect belang, omdat hij als lid van nieuwe gemeente nog steeds valt onder dezelfde classis. Een besluit van de kerkenraad om de ambten open te stellen voor vrouwen heeft zijns inziens invloed op de classis, omdat zo'n besluit kan leiden tot verandering van standpunten. Dit beroep op een indirect belang leidt echter niet tot een rechtstreeks belang, omdat niet kerkleden, maar alleen kerken onderdeel vormen van een classis. Het zijn ook alleen kerken die besluiten nemen inzake de openstelling van ambten voor vrouwen.
Geconcludeerd moet worden dat indiener geen procesbelang meer heeft in het hoger beroep en dat om die reden zijn hoger beroep buiten verdere behandeling dient te worden gelaten. De inhoudelijke gronden van het beroep behoeven daarom geen nadere bespreking meer.

V. Uitspraak
De generale synode:
laat het hoger beroep van indiener tegen de uitspraak van de classis van 20 september 2018 buiten verdere behandeling. Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen. De GS-leden die in een eerdere fase bij de zaak betrokken waren, waren bij de beraadslaging afwezig.

24 januari 2020

Artikel 52 - Uitspraak hoger beroep, zaak 2

Uitspraak inzake het hoger beroep van indiener tegen de uitspraak van de classis van 12 juni 2019 in het geschil tussen de indiener en de kerkenraad van een GKv-gemeente.

I. Uitgangspunt in hoger beroep
Het hoger beroep van de indiener richt zich tegen de uitspraak van de classis van 12 juni 2019 waarbij het beroep/verzoekschrift van de indiener niet-ontvankelijk is verklaard. De classis is van oordeel dat er geen sprake is van een besluit of beslissing op bezwaar van de kerkenraad waartegen de indiener beroep zou kunnen aantekenen. Aan deze uitspraak ligt het advies ten grondslag van een door de classis ingestelde commissie. In hoger beroep is de vraag aan de orde of de classis de indiener op de

juiste gronden niet-ontvankelijk heeft verklaard.

II. Samenvatting van het procesverloop en de voor het hoger beroep van belang zijnde feiten

1. Het geschil tussen de indiener en de kerkenraad vindt zijn oorsprong in de jaren negentig van de vorige eeuw, nu zo'n twintig jaar geleden. Binnen de kerkelijke gemeente van indiener ontstonden zorgen over en bezwaren tegen de evangelische sympathieën van de toenmalige predikant wat tot uiting kwam in zijn prediking en concreet in zijn catechetisch onderwijs over de kinder- en volwassendoop. Deze bezwaren zijn via de kerkelijke rechtsgang voorgelegd aan de meerdere vergaderingen en de Generale Synode van Zuidhorn van 2002 heeft hierin een uitspraak gedaan.
2. De spanningen tussen de indiener en de kerkenraad blijven rond de onder 1 genoemde kerkelijke rechtsgang bestaan. Uit de door de indiener overgelegde stukken blijkt dat de kerkenraad hem in een periode vóór oktober 2001 driemaal heeft ontraden om aan het heilig avondmaal deel te nemen. Rond oktober 2001 volgt een gesprek met een afvaardiging van de kerkenraad waarin wordt afgesproken het verleden te laten rusten en een nieuw begin te maken. De kerkenraad zal op de moeiten en zorgen die de indiener in de toekomst aan de orde stelt inhoudelijk reageren.
3. In een brief/e-mail van 9 februari 2002 (bijlage 19.2) richt de indiener zich tot de kerkenraad met vragen over de (afwikkeling van de) losmaking van zijn predikant. In een brief van 12 maart 2002 (bijlage 19.1) uit de indiener zijn zorg over het catechetisch onderwijs in de gemeente naar aanleiding van een oproep in het kerkblad voor catecheten. Hij gaat in zijn brief ook in op het onderwijs van de (los te maken c.q. losgemaakte) predikant. De brief van 12 maart 2002 wordt in afschrift gestuurd aan het catecheseteam, de ouders en andere betrokkenen.
4. De kerkenraad reageert in een brief van 2 april 2002 op de onder 3 genoemde brieven van de indiener. De kerkenraad spreekt uit dat de indiener in zijn uitlatingen in die brieven ingaat tegen het negende gebod. Hij citeert daarbij letterlijk vraag en antwoord 112 van de Heidelbergse Catechismus, waarin onder meer staat 'dat ik alle liegen en bedriegen als echt duivelswerk vermijd'. Uit de stukken en ook op de hoorzitting van de deputaten hoger beroep op 11 december 2019 is gebleken dat de indiener de kerkenraad onder meer verwijt dat hij zijn opkomen voor de leer van de kerk als 'duivelswerk' aanduidt. De kerkenraad besluit verder niet inhoudelijk op de brieven van de indiener in te gaan. De kerkenraad schrijft onder meer: 'de jarenlange inzet van vele ambtsdragers en de vele tijd die de kerkenraad in de bezwaren uwerzijds heeft geïnvesteerd, hebben geen enkel resultaat gehad. Voor de kerkenraad is de maat vol'. De kerkenraad roept de indiener op zo niet verder te gaan en 'terug te keren van de heilloze weg waarop u zich bevindt'. Deze brief van 2 april 2002 speelt een cruciale rol in het nog steeds tussen partijen lopende geschil en wordt door de indiener beschouwd als het besluit van de kerkenraad waartegen hij via de kerkelijke rechtsgang opkomt.
5. Op 20 mei 2002 stuurt de indiener een brief/e-mail aan zijn wijkouderling met een afschrift aan de kerkenraad, per adres van de scriba. In deze brief spreekt de indiener zijn wijkouderling aan op zijn ambtelijk handelen en dat van de gehele kerkenraad. Ook deze brief is cruciaal in het nog steeds tussen partijen lopende geschil en wordt door de indiener beschouwd als zijn bezwaarschrift tegen het besluit van de kerkenraad van 2 april 2002. De indiener verwijt de kerkenraad in hoger beroep dat hij tot op vandaag geen reactie op dit bezwaarschrift ontvangen heeft. De kerkenraad heeft echter onder meer in een e-mail van 2 juli 2004 aangegeven dat deze brief was gericht aan de wijkouderling en alleen in afschrift aan de kerkenraad en dat de kerkenraad daarom heeft gemeend op deze brief niet te hoeven antwoorden.
6. Tijdens de hoorzitting van de deputaten hoger beroep op 11 december 2019 heeft de indiener aangegeven dat de brief van 2 april 2002 hem, na het gesprek rond oktober 2001 en de toezeggingen van de kerkenraad (zie onder 2), zo geraakt heeft omdat deze in strijd is met de toen gemaakte afspraken. Hij heeft in zijn brieven zaken aan de orde gesteld en volgens de toezegging zou de kerkenraad die inhoudelijk beoordelen. Daarnaast hebben de woorden 'duivelswerk' en 'de maat is vol' hem diep geraakt.
7. In de periode vanaf 2002 tot maart 2012 gaat het geschil voort en vinden – kort samengevat -

gesprekken plaats met de verschillende vistatoren van de classis (juni 2004, december 2011/januari 2012) om een verbindende rol tussen de indiener en de kerkenraad te vervullen. De indiener en de kerkenraad schrijven elkaar over en weer brieven. De indiener wordt door de kerkenraad opnieuw ontraden (voor de vierde keer) om aan het heilig avondmaal deel te nemen. Sindsdien (en tot op heden) nemen de indiener en zijn echtgenote in de eigen kerkelijke gemeente geen deel meer aan het heilig avondmaal. In de brief van 21 oktober 2008 neemt de kerkenraad de ontrading voor deelname aan het heilig avondmaal van tafel en nodigt hij de indiener – onder drie voorwaarden – uit tot een verzoeningsgesprek. De rode draad in de correspondentie in deze periode blijft het ontbreken van een reactie van de kerkenraad op de brief/het bezwaar van de indiener van 20 mei 2002 en de weigering van de kerkenraad tot een inhoudelijk gesprek.

8. In de periode vanaf maart 2012 tot januari 2013 vindt er wederom een opeenvolgende brievenwisseling plaats tussen de kerkenraad en de indiener. Dat start met een brief van 10 maart 2012 van de kerkenraad waarin hij constateert dat de indiener in het daaraan voorafgaande half jaar opnieuw een aantal brieven heeft geschreven – die in deze hoger beroepsprocedure overigens niet zijn overgelegd - met het verzoek om het verleden te bespreken. Daarnaast hebben de wijkouderlingen en de predikant persoonlijke getinte brieven ontvangen. De kerkenraad herhaalt in de brief zijn eerder vastgestelde lijn dat het bespreken van het verleden niet tot resultaat leidt en dat daarom op de ontvangen brieven niet inhoudelijk gereageerd zal worden. De kerkenraad roept de indiener op: 'laat in barmhartigheid de situatie uit het verleden rusten, vier met ons de erediensten en het avondmaal en laten we op goede voet met elkaar verder gaan'. Er volgt nog een brief van de kerkenraad op 12 juni 2012 naar aanleiding van een rapport van de visitatoren van de classis, waarin de kerkenraad excuses maakt voor wat in het verleden mis is gegaan en hij wederom een uitnodiging doet voor een verzoeningsgesprek. Vervolgens reageert de indiener op 3 juli 2012 waarin hij teruggrijpt op de situatie uit het verleden, waaronder het bezwaar van 20 mei 2002 dat naar zijn mening onbeantwoord is gebleven. Een gesprek acht hij voorbarig zolang zijn bezwaren niet zijn behandeld. Er volgen brieven op 15 september 2012 van de kerkenraad, 16 oktober 2012 van de indiener, 12 november 2012 van de kerkenraad, 22 november 2012 van de indiener en 14 januari 2013 van de kerkenraad. In de kern gaan deze brieven over het (inhoudelijk) willen bespreken door de indiener en het laten rusten door de kerkenraad van het verleden. Op 15 april 2013 wendt de indiener zich tot de classis. Zijn verzoek wordt aangemerkt als een appel tegen de brief van de kerkenraad van 10 maart 2012. De indiener wordt in verband met termijnoverschrijding niet-ontvankelijk verklaard (bijlage 18.6d). Tegen deze uitspraak wordt niet in appel gegaan bij de particuliere synode. In een brief van 1 november 2013 (bijlage 18.6c) richt de classis zich tot de indiener en de kerkenraad met een christelijke oproep tot herstel van de verhoudingen.
9. Over de periode na 1 november 2013 en tot augustus 2017 zijn door partijen geen nadere stukken overgelegd.
10. Op 28 augustus 2017 doet de indiener aan de kerkenraad het verzoek om de visitatoren van de classis te mogen spreken over zijn jarenlang absentie aan het heilig avondmaal en de weigering van de kerkenraad om de belemmeringen daarvoor te bespreken. Met dit verzoek begint de laatste periode in de verhouding tussen de indiener en de kerkenraad die eindigt met het op 20 juli 2019 instellen van hoger beroep op de generale synode.
11. Nadat de indiener op 6 oktober 2017 van de scriba van de classis de naam te horen heeft gekregen van de visitator van de classis, volgt een periode waarin het contact door verzuim van de visitator niet tot stand komt. Na tussenkomst van de commissie uit de classis heeft uiteindelijk pas op 4 maart 2019 een gesprek plaatsgevonden tussen de indiener en de visitator.
12. Op 20 februari 2018 heeft de indiener, onder meer vanwege het uitblijven van contact met de visitator, een verzoekschrift gestuurd aan de classis, dat als een beroep is aangemerkt. Over dit beroep heeft een commissie, ingesteld door de classis van 20 december 2018, op 10 mei 2019 geadviseerd. Deze commissie is ingesteld omdat het classicale deputaatschap beroepszaken nog uit slechts drie personen bestaat, die allen lid zijn van de gemeente van de indiener. Het advies

geeft de indiener aanleiding om op 13 en 18 mei 2019 te reageren. Het advies van de commissie leidt vervolgens tot de uitspraak van de classis op 12 juni 2019, verzonden op 20 juni 2019. De classis is van oordeel dat er geen sprake is van een (recent) besluit of beslissing op bezwaar van de kerkenraad waartegen de indiener beroep zou kunnen indienen. In de brief van 12 juni 2019, waarin de uitspraak wordt gedaan, wordt de indiener door de classis opgeroepen de strijd te staken.

13. Op 20 juli 2019 heeft de indiener zich gericht tot de Particuliere Synode met een verzoek om hulp tegen de uitspraak van de classis. De deputaten kerkelijke rechtspraak van de particuliere synode hebben dit verzoek aangemerkt als een hoger beroep en het op 6 september 2019 doorgezonden aan de deputaten hoger beroep van de generale synode.

III. Ontvankelijkheid

Op grond van artikel F77.2 KO wordt het hoger beroep op de generale synode ingesteld binnen zes weken na verzending van de uitspraak in beroep. De uitspraak van de Classis Utrecht van 12 juni 2019 is op 20 juni 2019 verzonden. Op 20 juli 2019 heeft de indiener per e-mail bij de Particuliere Synode West het verzoek om hulp tegen de uitspraak van de classis ingediend. Dit verzoek om hulp moet worden aangemerkt als een hoger beroep tegen de uitspraak van de classis.
Artikel 5 van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak bepaalt dat indien het hoger beroepschrift wordt ingediend bij het deputaatschap van een onbevoegde meerdere vergadering – hetgeen hier het geval is - het zo spoedig mogelijk wordt doorgezonden naar het deputaatschap van de bevoegde meerdere vergadering. De datum van ontvangst door het deputaatschap van de onbevoegde meerdere vergadering geldt als het tijdstip van indiening van het hoger beroepschrift.
Op grond van het vorenstaande oordeelt de generale synode dat het hoger beroepschrift van de indiener binnen zes weken is ingediend en hij daarom ontvankelijk is in het hoger beroep.

IV. Hoorzitting

1. Op 11 december 2019 hebben de deputaten hoger beroep een hoorzitting gehouden waar indiener en de kerkenraad hun standpunten mondeling hebben toegelicht.
2. Artikel 10, lid 7 en 8 van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak bepaalt dat van het horen een kort schriftelijk verslag wordt gemaakt en dat de indiener en de wederpartij in de gelegenheid worden gesteld om binnen een door de deputaten te stellen termijn hun opmerkingen bij het verslag kenbaar te maken. Deze mogelijkheid om op het verslag te kunnen reageren heeft tot doel om te controleren of hetgeen door partijen tijdens de hoorzitting is ingebracht en gezegd op een correcte wijze in het verslag is verwoord, zodat daar achteraf geen discussie over kan ontstaan.
3. Het verslag is op 27 december 2019 aan partijen toegezonden.
4. Op 7 januari 2020 is namens de kerkenraad meegedeeld dat het verslag een correcte weergave is van de hoorzitting en hij daarbij verder geen opmerkingen heeft.
5. Op 8 januari 2020 reageert de indiener met een aanvullend document waarin hij geen opmerkingen maakt over (de redactie van) het verslag en de verwoording van hetgeen door hem aan de orde is gesteld tijdens de hoorzitting. Zijn opmerkingen vormen een reactie achteraf op hetgeen tijdens de hoorzitting, en met name door de kerkenraad, is gezegd. De indiener verzoekt dit document aan het verslag toe te voegen.
6. De deputaten hoger beroep hebben op 10 januari 2020 aan de indiener laten weten aan dit verzoek niet te zullen voldoen omdat het document geen reactie op het verslag inhoudt. Wel is aangegeven dat het document aan het dossier zal worden toegevoegd. De inhoud van het document bevat geen nieuwe informatie die niet ook reeds in de overige stukken in het dossier voorkomt. De deputaten hebben verder aangegeven dat zij in verband met hun advisering aan de generale synode hiermee het dossier sluiten en dat nadere stukken daaraan niet meer toegevoegd kunnen en zullen worden.
7. De deputaten hebben vervolgens het verslag van de hoorzitting in ongewijzigde vorm vastgesteld.

Op 24 januari 2020 zijn partijen in de gelegenheid gesteld ten overstaan van de generale synode te reageren op de hen toegezonden conceptuitspraak. De kerkenraad heeft de generale synode schriftelijk laten weten van deze mogelijkheid geen gebruik te zullen maken. De indiener is wel verschenen en heeft het woord gevoerd. In zijn bijdrage heeft de generale synode geen aanleiding gezien om tot aanpassingen te komen in haar uitspraak.

V. Samenvatting van hetgeen in hoger beroep is aangevoerd

In zijn hoger beroepschrift schetst de indiener de voorgeschiedenis in deze zaak, waarvan de kern is de brief van de kerkenraad van 2 april 2002 en het daartegen gerichte bezwaar van 20 mei 2002. Met betrekking tot de uitspraak van de classis brengt de indiener het volgende in:

- de classis heeft geoordeeld op basis van een onvolledig dossier, nu het rapport van de visitator en de reacties van de indiener op het conceptadvies aan de classis niet zijn meegewogen;
- ten onrechte wordt in het advies aan de classis gesteld dat er geen nieuwe zaken zijn bijgekomen; zolang de kerkenraad kenbaar gemaakte bezwaren blijft negeren, wordt de schuld, met name bij de tweemaandelijkse vieringen van het heilig avondmaal bevestigd, vernieuwd en vergroot; elke twee maanden ontstaat er de facto een nieuwe zaak; het niet eerder inhoudelijk behandelen van de ingebrachte zaken maakt de zaken nieuw;
- ten onrechte wordt gesteld dat eerdere verzoeken op de classis zouden zijn behandeld; het niet-ontvankelijk verklaren in de uitspraak van 19 september 2013 door de classis is geen behandelen;
- er is geen hoorzitting geweest met de commissie van de classis en ook voor de behandeling op de classisvergadering is geen uitnodiging ontvangen, waarmee de indiener de mogelijkheid van een mondelinge nadere toelichting is onthouden.

De indiener verzoekt de generale synode alsnog recht te doen en uit te spreken dat:

- de kerkenraad zijn verantwoordelijkheid moet nemen inzake zijn eigen vermaan en het mogelijk daartegen ingebrachte bezwaar;
- de kerkenraad zijn ambtelijk negeren dient te staken en gestaakt te houden;
- de (bijzondere) ambtsdragers van de kerkenraad die eigen vermaan niet serieus nemen, zich dienen te beraden.

VI. Overwegingen van de generale synode ten aanzien van de uitspraak van de classis:

1. De classis heeft de indiener niet-ontvankelijk verklaard omdat er geen sprake is van een besluit of beslissing op bezwaar van de kerkenraad waartegen de indiener beroep zou kunnen aantekenen.
2. Vooropgesteld moet worden dat uit hoofdstuk F van de KO volgt dat besluitvorming door een kerkenraad resulteert in een besluit, waaraan de KO een aantal eisen stelt, waaronder een zorgvuldige vastlegging en communicatie. Een besluit vormt de basis voor en de ingang tot de kerkelijke rechtspraak. Het feitelijk handelen van de kerkenraad – het doen of nalaten – op zich kan binnen de kerkelijke rechtspraak daarom niet aan de orde komen en door meerdere vergaderingen in dat kader niet worden beoordeeld. Van belang is om in deze zaak eerst te onderzoeken of er sprake is van een besluit waartegen op grond van artikel F73.1 KO de mogelijkheid van bezwaar open stond en of dat tot een beslissing op bezwaar heeft geleid.
3. Op grond van artikel 76 KO staat tegen een beslissing op bezwaar van de kerkenraad beroep open op de classis binnen zes weken na verzending van de beslissing op bezwaar. De indiener heeft op 20 februari 2018 een ‘verantwoording en verzoekschrift’ gericht aan de classis, dat als een beroepschrift is aangemerkt. Uitgaande van de beroepstermijn dient er sprake te zijn van een beslissing op bezwaar van de kerkenraad in een periode van zes weken voorafgaande aan 20 februari 2018. Van een beslissing op bezwaar in deze periode is de generale synode niet gebleken.
4. De indiener heeft aangegeven en op de hoorzitting bevestigd dat zijn beroep en hoger beroep gericht zijn tegen de brief van de kerkenraad van 2 april 2002 en betrekking heeft op zijn bezwaar daartegen op 20 mei 2002. Op zijn bezwaar is volgens de indiener steeds geen reactie van de kerkenraad ontvangen.

5. De brief van de kerkenraad van 2 april 2002 betreft een vermaan, waarin de indiener wordt opgeroepen 'terug te keren van de heilloze weg' waarop hij zich begeeft. De e-mail van 20 mei 2002 van de indiener is gericht aan de wijkouderling van de indiener met een afschrift aan de scriba van de kerkenraad. De kerkenraad heeft onder meer in een e-mail van 2 juli 2004 aangegeven dat hij gemeend heeft niet op deze brief te hoeven antwoorden, nu deze was gericht aan de wijkouderling en alleen in afschrift aan de kerkenraad. Dit standpunt heeft de kerkenraad steeds vastgehouden.
6. Aangezien deze correspondentie plaatsvond in 2002 is het kerkelijk recht onder de kerkorde van 1978 en de daarop gebaseerde regelingen van toepassing. Onder het toen geldende kerkelijk recht was geen sprake van een verplichte bezwarenprocedure als bedoeld in artikel F73.1 KO (2014). De indiener had destijds tegen de brief van 2 april 2002 rechtstreeks in appel kunnen gaan bij de classis en had een reactie op zijn bezwaar van 20 mei 2002 niet af hoeven wachten. Volgens het toen geldende kerkelijk recht had dit appel ingediend moeten zijn voor de eerste vergadering van de classis volgend op 2 april 2002. Van een appel op de classis in 2002 is niet gebleken.
7. In hoger beroep voert de indiener aan dat door de classis ten onrechte wordt gesteld dat er geen nieuwe zaken zijn bijgekomen en dat eerdere verzoeken van de indiener op de classis zouden zijn behandeld. Hij stelt voorts dat het niet-ontvankelijk verklaren – hetgeen de classis in zijn uitspraak van 19 september 2013 heeft gedaan - geen behandelen is.
8. Uit de door partijen overgelegde stukken blijkt dat de indiener zich, sinds april/mei 2002, voor het eerst op 15 april 2013 tot de classis heeft gewend. Dit leidde tot een uitspraak van de classis op 19 september 2013, waarbij de indiener in zijn appel niet-ontvankelijk is verklaard. Tegen deze uitspraak is overigens geen appel aangetekend bij de particuliere synode, waardoor deze classisuitspraak onherroepelijke werking heeft.
9. Aan het appel van 15 april 2013 is in de periode van 10 maart 2012 tot en met 14 januari 2013 een briefwisseling voorafgegaan tussen de indiener en de kerkenraad, die door de classis ten grondslag is gelegd aan haar uitspraak van 19 september 2013. Uit deze correspondentie en het appelschrift van 15 april 2013 blijkt dat de indiener ingaat op de vermaanbrief van 2 april 2002 en zijn bezwaar daartegen van 20 mei 2002. De kerkenraad heeft in onder meer zijn brieven van 10 maart 2012 en 12 juni 2012 voorgesteld te komen tot een verzoeningsgesprek en het verleden niet verder uit te spitten en te laten rusten. De kerkenraad maakt excuses voor wat er in het verleden vanuit de kerkenraad mis is gegaan. Hij herhaalt dit in de brieven van 15 september 2012 en 12 november 2012. De indiener reageert onder meer in zijn brieven van 3 juli 2012 en 22 november 2012 dat hij een gesprek voorbarig vindt zolang zijn bezwaren niet zijn behandeld. De correspondentie eindigt met de brief van de kerkenraad van 14 januari 2013 waarin hij aangeeft de laatste brief van de indiener van 22 november 2012 voor kennisgeving te hebben aangenomen en hier niet inhoudelijk op in te gaan.
10. In haar advies van 10 mei 2019 aan de classis – dat de basis is voor de in hoger beroep bestreden uitspraak – schrijft de commissie dat de indiener in zijn beroepschrift van 20 februari 2018 zaken aan de orde stelt die betrekking hebben op hetgeen is behandeld door de classis in 2013. De behandeling door de classis dient zich te richten op zaken van na 19 september 2013. Op basis daarvan komt de commissie tot het advies dat er van nieuwe zaken geen sprake is en ook niet van een nieuw bezwaar. De classis neemt het advies van de commissie over dat er geen sprake is van een na 19 september 2013 genomen besluit of beslissing op bezwaar waartegen beroep open zou kunnen staan, hetgeen leidt tot een niet-ontvankelijkverklaring.
11. Op grond van het vorenstaande en de overgelegde stukken oordeelt de generale synode allereerst dat er geen grond aanwezig is om aan te nemen dat tot en met 2013 op het bezwaar van de indiener van 20 mei 2002 niet op enigerlei wijze door de kerkenraad is gereageerd. De kerkenraad heeft, gelet op de adressering, steeds volgehouden dat hij niet op de brief van 20 mei 2002 meende te hoeven reageren. Daarnaast heeft de kerkenraad de indiener meerdere keren meegedeeld geen inhoudelijke beantwoording te zullen geven van de brieven van de indiener. Dat deze reactie de indiener niet tevreden kon stellen dan wel door hem als onvoldoende werd beschouwd, doet daar niet aan af.

12. Voorts oordeelt de generale synode dat de brief van de kerkenraad van 2 april 2002 en het daartegen gerichte bezwaar van de indiener van 20 mei 2002 onderdeel hebben uitgemaakt van de kerkelijke procedure die leidde tot de classisuitspraak van 19 september 2013 en daarmee binnen de kerkelijke rechtspraak nu niet opnieuw aan de orde kunnen komen. Dat de classis op 19 september 2013 de indiener niet-ontvankelijk verklaarde in zijn appel wegens termijnoverschrijding en daarom niet tot een inhoudelijke beoordeling is gekomen doet daar niet aan af. Tegen deze uitspraak had de indiener immers destijds in appel kunnen komen bij de particuliere synode, hetgeen hij heeft nagelaten. Dit betekent echter niet dat daarmee de inhoudelijke kant van de zaak op een later tijdstip opnieuw aan de orde kan worden gesteld.
13. De generale synode is dan ook van oordeel dat de classis in haar uitspraak van 12 juni 2019 dit onderdeel van het beroepschrift van de indiener terecht buiten beschouwing heeft gelaten.
14. Dit alles leidt tot het eindoordeel dat de classis op 12 juni 2019 de indiener terecht niet-ontvankelijk kon verklaren in het beroep en dat de uitspraak van de classis daarmee bevestigd dient te worden.

VII. Overwegingen van de generale synode ten aanzien van de overige aangevoerde bewaren

1. De door de indiener aangevoerde grond dat de classis heeft geoordeeld op basis van een onvolledig dossier behoeft gelet op het eindoordeel geen verdere bespreking meer. Dit aspect heeft immers betrekking op de inhoudelijke beoordeling van het beroep, waar de classis niet aan toe kon komen.
2. De indiener bestrijdt voorts, zoals de classis overweegt, dat er geen nieuwe zaken zijn bijgekomen na de uitspraak van 19 september 2013. Hij verwijst daarbij naar de tweemaandelijkse vieringen van het heilig avondmaal. Door het negeren van de kerkenraad van de bezwaren ontstaat er rond deze vieringen steeds een nieuwe zaak. Deze redenering van de indiener is niet te volgen. Uit de overgelegde stukken blijkt dat de indiener sinds medio 2008 geen deel meer neemt aan het heilig avondmaal. Sinds 21 oktober 2008 is er geen sprake meer van een ontrading door de kerkenraad om aan het avondmaal deel te nemen. Van een afhouding van het heilig avondmaal als stap binnen de kerkelijke tucht is nimmer sprake geweest. Het niet deelnemen aan het avondmaal is een persoonlijke keuze van de indiener en zijn echtgenote. Dat een afmelding bij de kerkenraad niet leidt tot een reactie van de kerkenraad is, gelet op de voorgeschiedenis, niet onbegrijpelijk. De kerkenraad is immers op de hoogte van de reden van de afwezigheid en heeft meerdere keren aangegeven over deze achterliggende redenen niet in gesprek te willen gaan. Deze handelwijze van de kerkenraad moet overigens gezien worden als een feitelijk handelen van de kerkenraad dat in de kerkelijke rechtspraak niet ter beoordeling staat.
3. Met betrekking tot de aangevoerde grond dat de indiener de mogelijkheid van een mondelinge nadere toelichting bij de commissie en de classis is onthouden wordt nog het volgende opgemerkt.
4. Op grond van artikel 10, lid 1 van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak worden indiener en wederpartij in de gelegenheid gesteld ten overstaan van deputaten hun standpunten mondeling toe te lichten. Er is door de classis een afzonderlijke commissie benoemd omdat het classicale deputaatschap beroep onderbezet was en de drie zittende leden allen lid waren van de kerkelijke gemeente van de indiener. Deze commissie heeft de taak vervuld van het deputaatschap en had daarbij rekening te houden met de genoemde generale regeling. Artikel 10 bepaalt niet wanneer van het horen kan worden afgezien zodat het ervoor gehouden moet worden dat van het horen van partijen alleen kan worden afgezien wanneer partijen zelf daaraan geen behoefte hebben.
5. Artikel 16, lid 4 van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak bepaalt dat de meerdere vergadering indiener en wederpartij in de gelegenheid stelt ten overstaan van de vergadering hun standpunt naar aanleiding van het advies van deputaten mondeling toe te lichten.
6. Door de indiener niet, zoals hij stelt, in de gelegenheid te stellen zijn standpunt mondeling toe te lichten ten overstaan van de commissie en de classisvergadering heeft de classis in beginsel de

waarborg van het toepassen van hoor en wederhoor (artikel F75.2 KO) geschonden.

7. Uit de overgelegde stukken blijkt dat de indiener wel beschikte over het advies van de commissie dat op 10 mei 2019 aan de classis is uitgebracht. In een korte reactie per e-mail van 13 mei 2019 en een uitgebreide schriftelijke reactie van 18 mei 2019 reageert de indiener op het advies van de commissie. Aannemelijk is dat deze schriftelijke reactie ook zijn inbreng zou zijn geweest bij het geven van een mondelinge toelichting op de classisvergadering.
8. Gelet op hetgeen de generale synode in het vorenstaande heeft overwogen en geoordeeld, is aannemelijk dat het mondeling horen van de indiener niet tot een andere uitkomst zou hebben geleid dan het niet-ontvankelijk verklaren van de indiener door de classis. Nu de indiener in bezit was van het advies van de commissie en daarop heeft gereageerd hoeven aan het schenden van de waarborg van hoor en wederhoor door de classis in hoger beroep geen consequenties verbonden te worden.

VIII. Overwegingen ten overvloede van de generale synode ten aanzien van de verhouding tussen de indiener en zijn kerkenraad

1. Hoewel de generale synode bij bevestiging van de uitspraak van de classis verder niet inhoudelijk op de zaak meer kan ingaan, voelt zij, gelet op de al meer dan twintig jaar bestaande, en als verstoord te kenmerken, verhouding tussen de indiener en zijn kerkenraad, de behoefte om ten overvloede het volgende op te merken.
2. In artikel F75.1 KO staat dat de kerkelijke rechtsgang gericht is op herstel van vrede door recht. Tijdens de hoorzitting op 11 december 2019 is de vraag aan de orde geweest wat er nodig is om tot herstel van vrede tussen de indiener en de kerkenraad te komen. Die vraag heeft niet kunnen leiden tot een helder en eenduidig antwoord.
3. Op basis van de overgelegde stukken constateert de generale synode dat van de kant van de kerkenraad en ook de classis, laatstelijk nog in haar uitspraak van 12 juni 2019, op de indiener een beroep is gedaan om het verleden te laten rusten en de strijd te staken. Deze oproepen hebben niet geleid tot herstel van de vrede, eerder tot een herhaling van zetten en een verscherping van de verstoorde verhouding. Op de hoorzitting is echter ook gebleken dat tussen de indiener en zijn wijkouderling(en) wel een goed contact bestaat en dat er pastorale bezoeken aan de indiener en zijn echtgenote worden gebracht waarbij de gesprekken als diepe geloofsgesprekken worden ervaren.
4. Een uitspraak in hoger beroep van de generale synode heeft tot doel om tot herstel van vrede te komen door het beslechten van het geschil tussen partijen. Het beslechten van een geschil betekent niet dat daarmee ook altijd het conflict tussen partijen wordt opgelost. Dat staat en valt met de acceptatie van partijen van de uitkomst van het hoger beroep.
5. Op basis van artikel 19 in samenhang met artikel 15, onder m, van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak kan de generale synode zo nodig nadere aanwijzingen geven voor de weg waarlangs herstel van vrede door recht kan worden bewerkstelligd. De generale synode onderstreept daarom hier de oproepen van de kerkenraad en de classis aan de indiener tot het laten rusten van de zaak en het komen tot verzoening en daarin de vrede, die is in Jezus Christus, onze Heer, te zoeken en te vinden.

IX. Uitspraak

De Generale Synode van Goes 2020:

- bevestigt de uitspraak van de classis van 12 juni 2019;
- verklaart het hoger beroep van indiener van 20 juli 2019 ongegrond.

Deze besluiten worden met algemene stemmen genomen. De GS-leden die in een eerdere fase bij de zaak betrokken waren, waren bij de beraadslaging afwezig

27 november 2020

Artikel 53 - Uitspraak herzieningsverzoek, zaak 2

Uitspraak op een verzoek van een broeder (verder aan te duiden met: de verzoeker) van 24 juni 2020 en aangevuld op 24 augustus 2020

tot herziening van de uitspraak van de GS Goes van 24 januari 2020 op het hoger beroep van de verzoeker

gericht tegen de uitspraak van een classis van 12 juni 2019 in het geschil tussen de verzoeker en de kerkenraad van een GKv-gemeente.

I. Overweging ten aanzien van de aard van het verzoek: revisieverzoek of verzoek tot herziening

De verzoeker vermeldt boven zijn verzoek van 24 juni 2020 en 24 augustus 2020 dat het hier betreft een 'revisieverzoek'. Revisie kan volgens artikel F81.1 van de Kerkorde (KO) slechts worden verzocht van besluiten van de generale synode, voor zover het niet betreft uitspraken in hoger beroep. Nu de verzoeker in zijn verzoek nadrukkelijk verwijst naar de uitspraak van de generale synode in hoger beroep, daar inhoudelijk op in gaat en aan het slot van zijn verzoek vraagt om herziening, zal dit verzoek opgevat moeten worden als een verzoek tot herziening ex artikel F78 KO.

II. Uitgangspunt voor het verzoek tot herziening

Het verzoek tot herziening richt zich tegen de uitspraak van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland van Goes van 24 januari 2020, waarbij de uitspraak van een classis van 12 juni 2019 is bevestigd en het hoger beroep van de verzoeker daartegen ongegrond is verklaard.
De uitspraak van de generale synode van 24 januari 2020 is aan deze uitspraak gehecht.

III. Samenvatting van het procesverloop en de voor het verzoek tot herziening van belang zijnde feiten

1. De uitspraak van de generale synode van 24 januari 2020, die op 12 februari 2020 aan de verzoeker is toegestuurd, bevat een samenvatting van het procesverloop van het oorspronkelijke geschil tussen de verzoeker en zijn kerkenraad. Tevens bevat de uitspraak de overwegingen en motivering waarop de uitspraak is gebaseerd. Ook bevat de uitspraak in de bijlagen het verslag van de op 11 december 2019 gehouden hoorzitting. Tot slot is als bijlage bij de uitspraak opgenomen een chronologisch overzicht van de door partijen overgelegde stukken, die aan de uitspraak ten grondslag liggen.
2. Op 24 juni 2020 heeft de verzoeker zich gericht tot de generale synode met een verzoek om haar besluit van 24 januari 2020 te herzien. Hij voert daartoe vijf grieven aan. In zijn aanvullend verzoek van 24 augustus 2020 voegt hij daar een zesde grief aan toe.

IV. Ontvankelijkheid

Voor het indienen van een verzoek tot herziening bestaat op grond van de KO geen fatale termijn. Voor de ontvankelijkheid is slechts van belang dat de verzoeker een van de partijen is in het geschil dat bij de uitspraak, waarvan herziening wordt gevraagd, is beslist. Nu dat het geval is, oordeelt de generale synode dat indiener ontvankelijk is in zijn herzieningsverzoek.

V. Hoorzitting

In deze zaak hebben de deputaten hoger beroep geen hoorzitting gehouden. De generale synode overweegt daarover het volgende.

1. Op 23 september 2020 is de verzoeker uitgenodigd voor een hoorzitting op 4 november 2020 om 13:30 uur waar hij, conform artikel 10, lid 1 van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak, in de gelegenheid zou worden gesteld ten overstaan van de deputaten zijn standpunt mondeling toe te lichten.

2. Op 19 oktober 2020 heeft de verzoeker per e-mail de vraag bij de deputaten neergelegd of deze hoorzitting wel kan doorgaan gezien het feit dat hij in de risicogroep valt met het oog op besmetting met het COVID-19 virus.
3. Op 26 oktober 2020 is aan de verzoeker voorgesteld de hoorzitting 'coronaproef' te laten plaatsvinden met slechts drie deputaten en een notulist enerzijds en de verzoeker met een door hem aangedragen belangstellende anderzijds, waarbij de hoorzitting zou plaatsvinden in een ruime zaal waarin de deelnemers op een minimale afstand van 2-3 meter tot elkaar kunnen zitten en waarbij uiteraard ook de overige regels van het RIVM in acht genomen zouden worden.
4. Op 26 oktober 2020 heeft de verzoeker aangegeven op medische gronden af te zien van een fysieke hoorzitting. Hij heeft in dit e-mailbericht de spreekaantekeningen, die hij reeds voorbereid had voor de hoorzitting, overgelegd.
5. Op 28 oktober 2020 is aan de verzoeker nog voorgesteld om de hoorzitting online via MS-Teams te laten plaatsvinden. Ook is hem aangegeven dat, indien hij niet op dit voorstel kan ingaan, de deputaten hun advies zullen voorbereiden voor de generale synode zonder hoorzitting op basis van de reeds ingediende stukken en de door de verzoeker overgelegde spreekaantekeningen.
6. Op 29 oktober 2020 heeft de verzoeker aangegeven af te zien van een digitale hoorzitting via MS-Teams. Ook gaf hij aan zo nodig bereid te zijn tot een nadere schriftelijke toelichting op eventuele vragen of onverhoopte onduidelijkheden.
7. Op 30 oktober 2020 is daarop aan de verzoeker meegedeeld dat de deputaten deze zaak zonder hoorzitting zullen voorbereiden en de schriftelijke inbreng van de verzoeker zullen accepteren en zullen meenemen in de voorbereiding van hun advies. Tevens is aangegeven dat bij eventuele vragen die in de voorbereiding nog zullen rijzen, per e-mail contact met hem zal worden opgenomen.
8. De generale synode constateert dat de deputaten in de voorbereiding van hun advies aan de synode geen aanleiding hebben gevonden om de verzoeker per e-mail nadere vragen tot verduidelijking van zijn grieven te stellen.
9. De generale synode oordeelt dat de gang van zaken, zoals hiervoor beschreven, van zorgvuldig handelen getuigt.
10. De spreekaantekeningen van de verzoeker zijn aan het dossier toegevoegd en maken onderdeel uit van de beraadslaging door de generale synode. De synode constateert dat de spreekaantekeningen van 26 oktober 2020 een samenvatting en herhaling zijn van hetgeen in de zes grieven reeds is verwoord.

Op grond van artikel 16, lid 4 van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak wordt de verzoeker in de gelegenheid gesteld om ten overstaan van de generale synode zijn standpunt naar aanleiding van het advies van deputaten mondeling toe te lichten. Op 20 november 2020 is aan de verzoeker per e-mail de concept-uitspraak toegezonden. Hij is daarbij uitgenodigd om deel te nemen aan de – in verband met de coronamaatregelen – via MS Teams te houden digitale vergadering van de generale synode op 27 november 2020, waar de behandeling van zijn herzieningsverzoek zal plaatsvinden. Mocht de verzoeker hier geen gebruik van willen maken dan heeft hij de gelegenheid gekregen om uiterlijk dinsdag 24 november 2020 schriftelijk te reageren op deze concept-uitspraak. Deze schriftelijke reactie zou dan worden toegezonden aan de leden van de generale synode en deel uitmaken van de beraadslaging.
Op 23 november 2020 heeft de verzoeker aan de synode laten weten af te zien van verder commentaar en de definitieve uitspraak af te wachten.
De generale synode constateert dat zij op zorgvuldige wijze uitvoering heeft gegeven aan genoemd artikel 16, lid 4.

VI. Overwegingen van de generale synode in algemene zin

Voordat de generale synode ingaat op de zes grieven van de verzoeker dient op twee punten in algemene zin het volgende vooropgesteld te worden.

Artikel F78.1 KO bepaalt dat herziening van een uitspraak in hoger beroep van de generale synode

slechts mogelijk is indien er sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden, die dateren van vóór de uitspraak en die, waren zij bij de synode bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden. Aan de basis van dit artikel, dat in 2014 in de herziene KO is opgenomen, ligt eerdere besluitvorming van de Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008, opgenomen in de Acta onder artikel 46 (pagina 89) met als onderliggend materiaal de Notitie herziening van uitspraken in kerkelijke appelzaken (bijlage 4.1 van de Acta, pagina 403). De Acta zijn gepubliceerd onder http://www.kerkrecht.nl/sites/default/files/ActaGKv2008.pdf.

Met de uitspraak in hoger beroep heeft de generale synode een einduitspraak gedaan in het geschil tussen de verzoeker en zijn kerkenraad. Een herzieningsprocedure is, na het beroep en het hoger beroep, geen derde reguliere kerkelijke rechtsgang, waarin het oorspronkelijke geschil waarin uitspraak is gedaan opnieuw ter beoordeling kan worden voorgelegd of waarin de uitspraak in hoger beroep en de onderbouwing daarvan zelf opnieuw ter discussie gesteld kan worden. Met de uitspraak in hoger beroep is de kerkelijke rechtsgang die de verzoeker is gegaan, geëindigd. Deze uitspraak, zo bepaalt artikel F77.3 KO, is bindend voor partijen.

Toch biedt de KO een bijzondere procedure die de mogelijkheid biedt om een uitspraak van de generale synode te herzien. Aan een herziening worden strikte criteria verbonden. Herziening is sléchts mogelijk als er sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden, die dateren van vóór de uitspraak en die, waren zij bij de synode bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden. De grieven van de verzoeker dienen dan ook aan deze criteria getoetst te worden.

De kerkenraad van de verzoeker is partij in het oorspronkelijke geschil dat door de uitspraak in hoger beroep is beslecht. De kerkenraad is geen partij meer bij het verzoek tot herziening, nu de omvang van de toetsing van dat verzoek zich primair beperkt tot de uitspraak van de generale synode. Gelet op de aard en het kader van de toetsing van een herzieningsverzoek kan de generale synode, die de uitspraak in het oorspronkelijke geschil heeft gedaan, op het verzoek beslissen en kunnen dezelfde deputaten daarover adviseren.

Het tweede punt dat vooropgesteld moet worden betreft het volgende. In de procedure van het hoger beroep zijn door met name de verzoeker verschillende stukken ingediend die tezamen het dossier vormen en waarvan de bijlage bij de uitspraak van 24 januari 2020 het (chronologisch) overzicht bevat. Deze stukken liggen ten grondslag aan de uitspraak van de generale synode en worden geacht gekend te zijn door de synode en bij de beraadslaging over de uitspraak betrokken te zijn geweest.

VII. Beoordeling van de generale synode van de aangevoerde grieven

De generale synode komt nu tot de beoordeling van de door de verzoeker ingediende zes grieven aan de hand van de criteria of er sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden, die dateren van vóór de uitspraak en die, waren zij bij de synode bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden. De spreekaantekeningen van 26 oktober 2020 zijn in de behandeling van de zes grieven inbegrepen.

Grief 1 - Om de heiligheid van de gemeente of ouderwetse flauwekul?

1. De verzoeker voert aan dat in de uitspraak van de generale synode niets is terug te vinden van het uitvoerig Schriftberoep door de verzoeker (bijlage 13 van het dossier). Daarom is het volgens hem niet voor te stellen dat deze indringende, rechtstreeks van toepassing zijnde teksten, zouden hebben meegewogen in de uitspraak. Wel wordt regelmatig verwezen naar artikel ‘zus of zo’ en ‘wel of niet geëxpireerde termijnen’ maar op Gods spreken, bijvoorbeeld in Matteüs 5, 23/24, wordt niet gereageerd. Dit ontbreken in de uitspraak is meervoudig schadelijk en vraagt om correctie.
2. De generale synode overweegt dat de door de verzoeker genoemde bijlage 13, betreffende het hoger beroepschrift van 20 juli 2019, deel uitmaakt van het dossier en dus van de aan de uitspraak ten grondslag liggende stukken en daarmee de synode bekend was. Er is geen sprake

van nieuwe feiten of omstandigheden, die dateren van vóór de uitspraak. De grief van de verzoeker ziet op de onderbouwing van de uitspraak, hetgeen in een herzieningsprocedure niet aan de orde kan zijn.

3. De generale synode oordeelt dat deze grief geen grond voor herziening kan zijn.

Grief 2 - Besluit GS Zuidhorn 2002 door de kerkenraad niet uitgevoerd

1. De verzoeker voert samengevat aan dat door verwijzing in de uitspraak van de synode van 24 januari 2020 naar de uitspraak van de Generale Synode van Zuidhorn 2002 – over de dogmatische moeiten met de catechisatie les over kinderdoop of volwassendoop van de toenmalige predikant – ten onrechte de indruk wordt gewekt dat die kwestie zou zijn afgehandeld, laat staan opgelost. De inhoudelijke moeiten liggen sindsdien onaangeroerd, mede door het niet uitvoeren door de kerkenraad van deze uitspraak. De kerkenraad heeft jaren later aan de betrokken voormalig predikant zelfs eerherstel verleend. Door het gebrek van deze kennis, veroorzaakt door het ontbreken van voldoende wederhoor ter zake, heeft de synode dit niet kunnen laten meewegen in de uitspraak.
2. De generale synode overweegt dat in haar uitspraak op basis van de overgelegde stukken bij het onderdeel procesverloop melding is gemaakt van een eerdere kerkelijke rechtsgang, eindigend in een uitspraak van de Generale Synode van Zuidhorn 2002. Dit betreft, ook in de formulering onder II.1, slechts een feitelijke constatering, die verder in de onderbouwing van de uitspraak geen rol heeft gespeeld. Dat de kerkenraad aan deze uitspraak uit 2002 geen uitvoering heeft gegeven is de persoonlijke opvatting van de verzoeker. Het betreft hier echter geen nieuw feit of nieuwe omstandigheid, daterend van vóór de uitspraak en die, waren zij bij de synode bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden.
3. De generale synode oordeelt dan ook dat deze grief geen grond voor herziening kan zijn.

Grief 3 - Gespreksverslag hoorzitting te Amersfoort, 11 december 2019

1. De verzoeker voert samengevat aan dat door de afvaardiging van de kerkenraad aan het einde van de zitting een verklaring werd voorgelezen die integraal in het verslag van die hoorzitting is opgenomen. In een gesprek nadien op 28 december 2019 met de kerkenraad heeft de verzoeker laten weten dat hij deze verklaring ziet als zonde tegen het negende gebod. Nu de verklaring van de kerkenraad wél in zijn geheel in het gespreksverslag van 11 december 2019 is opgenomen maar de corrigerende reactie van de verzoeker van 8 januari 2020 niet, mag niet worden uitgesloten dat dit van negatieve invloed is geweest op de uitspraak van de synode. De verzoeker meent dat er sprake is van rechtsongelijkheid nu geweigerd is zijn reactie aan het gespreksverslag toe te voegen. Deze reactie heeft de verzoeker als bijlage nogmaals gevoegd bij zijn verzoek tot herziening. Vervolgens gaat de verzoeker in deze grief nader in op de verklaring van de kerkenraad van 11 december 2019 en op hetgeen tussen hem en de kerkenraad in het contact is gewisseld.
2. De generale synode overweegt dat in haar uitspraak van 24 januari 2020 onder IV. op deze kwestie is ingegaan. De reactie van de verzoeker van 8 januari 2020 is toegevoegd aan het dossier en maakt daarmee onderdeel uit van de aan de uitspraak ten grondslag liggende stukken en was daarmee bekend bij de synode. In zijn toelichting op 24 januari 2020 ten overstaan van de synode heeft de verzoeker deze kwestie ook aan de orde gesteld. De synode heeft in haar uitspraak aangegeven dat zij in deze bijdrage van de verzoeker geen aanleiding heeft gezien om tot aanpassingen in haar uitspraak te komen. Er is in deze grief dan ook geen sprake van nieuwe feiten of omstandigheden, die dateren van vóór de uitspraak en die, waren zij bij de synode bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden.
3. De generale synode oordeelt dan ook dat deze grief geen grond voor herziening kan zijn.

Grief 4 – Absentie Heilig Avondmaal: géén persoonlijke keuze

1. De verzoeker voert aan dat de conclusie van de generale synode, dat zijn 12-jarige absentie een persoonlijke keuze is, volstrekt is misplaatst. Hij gaat vervolgens onder meer in op de situatie in 2008. De verzoeker vraagt de synode om herziening van het door de synode gestelde dat de

absentie aan het Heilig Avondmaal vrijwillig zou zijn.
2. De generale synode overweegt dat zij op basis van het dossier tot deze, zoals de verzoeker stelt, conclusie gekomen is. Het betreft hier dus een element uit de onderbouwing van de uitspraak dat in herziening niet opnieuw ter discussie gesteld kan worden.
3. De generale synode oordeelt dan ook dat ook deze grief geen grond voor herziening kan zijn.

Grief 5 – Afmeldingen Heilig Avondmaal
1. De verzoeker voert aan dat de conclusie van de generale synode, dat het niet onbegrijpelijk was dat de kerkenraad niet reageert op de jarenlange afmeldingen van verzoeker omdat de zaak bekend was bij de kerkenraad, pas echt zorgwekkend is. In het feit dat geen verdere navraag op dit punt is gedaan en dat dus niet heeft kunnen meewegen bij de uitspraak, ziet de verzoeker reden om herziening te vragen.
2. De generale overweegt dat haar opvatting dat dit onderdeel niet onbegrijpelijk is, een element uit de onderbouwing van de uitspraak betreft die in herziening niet opnieuw ter discussie gesteld kan worden.
3. De generale synode oordeelt dan ook dat ook deze grief geen grond voor herziening kan zijn.

Grief 6 – Aanvulling en verdieping van grief 1
1. De verzoeker gaat in deze grief in op de houding van zijn kerkenraad rond vijf vermaanbrieven en het niet reageren van zijn kerkenraad en de classis. Ook stelt hij aan de orde dat de kerkenraad aan een bemiddelingspoging de voorwaarde stelde dat hij het verzoek tot herziening van 24 juni 2020 onder spijtbetuiging zou moeten terug te nemen.
2. De generale synode overweegt dat het eerste element in deze grief door de verzoeker in de aan de uitspraak ten grondslag liggende stukken meerdere keren is geuit en dus bij de synode een bekend gegeven is. Het laatste element doet zich voor na of rond de uitspraak van de synode. Deze grief richt zich op de handelwijze van de kerkenraad en bevat geen nieuwe feiten of omstandigheden, die dateren van vóór de uitspraak en die, waren zij bij de synode bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden.
3. De generale synode oordeelt dan ook dat ook deze grief geen grond voor herziening kan zijn.

De generale synode komt tot het eindoordeel dat de door de verzoeker aangevoerde grieven geen grond voor herziening vormen, nu niet is voldaan aan de voorwaarden die artikel F78.1, onder b, daaraan stelt.

VIII. Uitspraak
De Generale Synode van Goes 2020 wijst het verzoek van 24 juni 2020 en aangevuld op 24 augustus 2020 tot herziening van haar uitspraak in hoger beroep van 24 januari 2020, af.

4 september 2020

Artikel 54 - Uitspraak hoger beroep, zaak 3

Uitspraak inzake het hoger beroep van indieners tegen de uitspraak van de classis van 1 april 2019 in het geschil tussen de indiener en de kerkenraad van een GKv-gemeente.

I. Uitgangspunt in hoger beroep
Het hoger beroep van de indieners richt zich tegen de uitspraak van een particuliere synode van 7 november 2019 waarbij de ingebrachte bezwaren tegen de leer en beroeping van een predikant werden verworpen en het beroep ongegrond is verklaard. De particuliere synode is van oordeel dat niet is aangetoond dat er fouten zijn gemaakt bij de voorbereiding en het uitbrengen van het beroep. Ook is niet aangetoond dat de predikant opvattingen heeft die strijdig zijn met Schrift en belijdenis. Verkeerd lezen van de Bijbel is niet aangetoond en tijdens de behandeling van het beroep ook niet gebleken.

Aan deze uitspraak ligt het advies ten grondslag van deputaten kerkelijke rechtspraak van de betrokken particuliere synode.

II. Samenvatting van het procesverloop en de voor het hoger beroep van belang zijnde feiten

1. De kerkenraad van de betrokken Gereformeerde Kerk vrijgemaakt kondigde op 24 en 31 maart 2019 in de erediensten van de kerk af dat hij op 14 februari 2019 een beroep heeft uitbracht op de predikant en dat hij dit beroep heeft aangenomen. Bevestiging en intrede zouden plaatsvinden op 7 april 2019. Eventuele bezwaren konden tot en met 1 april 2019 worden ingediend bij de scriba.
2. Op 29 maart 2019 maakten de indieners bij de kerkenraad bezwaar tegen de bevestiging. Zij waren van mening dat de predikant niet mocht worden bevestigd omdat er fouten waren gemaakt bij de beroepingsprocedure en omdat de leer van de predikant niet naar de Schrift was. Het opstarten van de beroepingsprocedure was onwettig, er is nagelaten een profielschets van de gemeente te maken en ook is nagelaten om voor het uitbrengen van het beroep met de predikant af te stemmen over de koers van de gemeente, met name over belangrijke kwesties zoals M/V in de kerk. De predikant zou de Bijbel structureel anders lezen dan sommige gemeenteleden. Concrete aanleiding voor deze stelling was dat in een eerdere gedachtewisseling de predikant beweerd zou hebben dat het sabbatsgebod geen rustdag voorschrijft.
3. Bij mail van 1 april 2019 maakten de indieners tevens bezwaar bij de betrokken classis omdat een ‘cruciaal deel’ van de besluiten die hebben geleid tot het beroep, onder de verantwoordelijkheid van de classis zou vallen, nl. voor zover het de besluiten betreft in de periode dat de betrokken gemeente geen kerkenraad had (zomer - medio november 2018). Daarnaast vroegen zij de classis om te besluiten tot uitstel van de bevestiging.
4. Bij mail van 3 april 2019 vroegen deputaten kerkelijke rechtspraak van de classis de indieners om duidelijkheid. Niet duidelijk was nl. tegen welk besluit van de classis het bezwaar zich richtte en wat de gronden waren.
5. Op 3 april 2019 nam de kerkenraad een beslissing op het bezwaarschrift. De bezwaren werden ongegrond verklaard. De predikant was al vele jaren predikant en zijn leer is in de afgelopen jaren ‘bewaakt’ door andere kerkenraden.
6. Op 4 april 2019 antwoordden de indieners op het verzoek van de classis d.d. 3 april 2019. Zij maakten bij de classis bezwaar tegen het besluit van de classis om positief te beslissen over het beroep. Met datzelfde schrijven werd tevens beroep ingesteld tegen de beslissing op bezwaar van de kerkenraad. Verder werd een voorlopige voorziening gevraagd, ertoe strekkende dat de bevestiging die was voorzien voor 7 april 2019 zou worden uitgesteld. In beroep voerde de indieners aan dat de kerkenraad ten onrechte ontkent dat de leer van de predikant niet naar de Schrift is.
7. Op 4 april 2019 stuurden deputaten rechtspraak van de classis de stukken door naar deputaten kerkelijke rechtspraak van de particuliere synode omdat laatstgenoemde deputaten bevoegd zouden zijn om over het beroep te adviseren.
8. Op 5 april 2019 wezen deputaten kerkelijke rechtspraak van de particuliere synode de met het beroepschrift gevraagde voorlopige voorziening af. Het afwijzen van de gevraagde voorziening zou naar deputaten meenden niet een onevenredig nadeel voor de indieners met zich meebrengen.
9. Bij brief van 16 april 2019 bevestigden deputaten kerkelijke rechtspraak van de particuliere synode de ontvangst van het beroepschrift. Verder stelden zij dat het beroepschrift nog niet compleet was. Zij nodigden de indieners uit om een omschrijving van de uitspraak als bedoeld in artikel 4, lid 4, onder d van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak te geven.
10. Bij brief van 18 mei 2019 reageerden de indieners. Zij vroegen om het bezwaar en beroep samen te voegen tot één beroep op de particuliere synode tegen het besluit van de kerkenraad dat door de classis was goedgekeurd. Zij verzochten het ‘door Christus ingesteld gezag te herstellen’ en uitspraken te doen over ‘de wettigheid van de (door hen geformuleerde) koers van de kerkenraad’, over de ‘wettigheid van de rustdag op grond van het vierde gebod en de

leeruitspraken van de predikant'. Ook dat de kerkenraad 'zich een eigen oordeel vormt over de leer van de predikant op basis van door de PS te stellen normen'. Verder om een oordeel te geven over de 'wettigheid van de besluitvorming over het uitgebrachte beroep'.

11. Bij brief van 28 mei 2019 vroegen deputaten om duidelijkheid over de te verwachten uitspraken. Hierop reageerde de indieners bij brief van 1 juni 2019 dat zij geen 'hapklare brokjes' toedienen. Zij herhaalden kort hun bezwaren en gaven aan dat deputaten de taak hebben 'te onderzoeken wat uit de Geest is en wat recht is en wat heiliging vraagt'. Verder eisen zij 'dat u uitspreekt wat in dezen concreet onwettig en incorrect en onschriftuurlijk is en dat u dat vervolgens zonder uw sturend oordeel aan de kerkenraad en de classis voorlegt'.
12. Op 16 juli 2019 stuurde de kerkenraad een verweerschrift. Hij schetste de ontwikkelingen in de gemeente eind 2018 en begin 2019. In het najaar van 2018 heeft de werkgroep visie aan de gemeente de vraag voorgelegd of het proces opgestart kan worden om te komen tot het voorbereiden van het beroepen van de predikant. De werkgroep heeft een hoge drempel van 75% genoemd omdat er geen kerkenraad aanwezig was buiten de twee diakenen die tevens met ouderlingtaken waren belast. Een ruime meerderheid (afgerond 73%) sprak de wens uit om uit te zoeken of de predikant kon worden beroepen. Begin 2019 ging de gemeente akkoord met het uitbrengen van een beroep; de vereiste twee derde meerderheid werd toen ruim gehaald. Verder meldt de kerkenraad dat in februari een gesprek heeft plaatsgevonden tussen twee leden van de kerkenraad en de indieners over de leer. De kerkenraad meent dat van onschriftuurlijke opvattingen van de predikant niet is gebleken.
13. In haar uitspraak van 7 november 2019 op dit beroep stelt de particuliere synode dat niet is aangetoond dat er fouten zijn gemaakt bij de voorbereiding en het uitbrengen van het beroep. Ook is niet aangetoond dat de predikant opvattingen heeft die strijdig zijn met Schrift en belijdenis. Verkeerd lezen van de Bijbel is niet aangetoond en tijdens de behandeling van het beroep ook niet gebleken. De particuliere synode verklaart het beroep ongegrond.
14. Van deze uitspraak van de particuliere synode komen de indieners op 12 december 2019 in hoger beroep bij de generale synode.
15. In hoger beroep is alleen nog de vraag aan de orde of de particuliere synode het beroep van de indieners voor wat betreft de strijdigheid met Schrift en belijdenis van de leer van de predikant op de juiste gronden ongegrond heeft verklaard. Het procedurele aspect van de beroepingsprocedure wordt door de indieners in hoger beroep niet meer ter discussie gesteld. Ook de afwijzing van een voorlopige voorziening wordt in hoger beroep niet aangevochten. Op de hoorzitting op 11 maart 2020 hebben de indieners bevestigd dat in hoger beroep alleen het leerpunt nog aan de orde is.

III. Ontvankelijkheid

Op grond van artikel F77.2 KO wordt het hoger beroep op de generale synode ingesteld binnen zes weken na verzending van de uitspraak in beroep. De uitspraak van de particuliere synode d.d. 7 november 2019 is op 13 november 2019 verzonden. De uiterste datum voor indiening van hoger beroep is daarmee 25 december 2019. Op 12 december 2019 hebben de indieners per e-mail het hoger beroep ingediend. Op grond van het vorenstaande oordeelt de generale synode dat het hoger beroepschrift van de indieners binnen zes weken is ingediend en zij daarom ontvankelijk zijn in het hoger beroep.

IV. Hoorzitting

1. Op 11 maart 2020 hebben de deputaten hoger beroep een hoorzitting gehouden waar de indieners en de kerkenraad hun standpunten mondeling hebben toegelicht.
2. Artikel 10, lid 7 en 8 van de Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak bepaalt dat van het horen een kort schriftelijk verslag wordt gemaakt en dat de indieners en de wederpartij in de gelegenheid worden gesteld om binnen een door de deputaten te stellen termijn hun opmerkingen bij het verslag kenbaar kunnen maken. Deze mogelijkheid om op het verslag te kunnen reageren heeft tot doel om te controleren of hetgeen door partijen tijdens de hoorzitting is ingebracht en gezegd op een correcte wijze in het verslag is verwoord, zodat daar achteraf

geen discussie over kan ontstaan.
3. Het verslag is op 11 mei 2020 per mail aan partijen toegezonden.
4. Op 27 mei 2020 is namens de kerkenraad meegedeeld dat het verslag een correcte weergave is van de hoorzitting en hij daarbij verder geen opmerkingen heeft.
5. Op 13 mei 2020 hebben de indieners aangegeven met het verslag in te stemmen.
6. De deputaten hebben vervolgens het verslag van de hoorzitting definitief vastgesteld. Het vastgestelde verslag is bij deze uitspraak bijgevoegd.

Op 4 september 2020 zijn partijen in de gelegenheid gesteld ten overstaan van de generale synode te reageren op de hen toegezonden conceptuitspraak. Zowel de indieners als de kerkenraad hebben daarvan gebruik gemaakt.

V. Samenvatting van hetgeen in hoger beroep is aangevoerd

In hoger beroep worden de volgende uitspraken van de generale synode gevraagd (letterlijke citaten uit hoger beroepschrift zijn vetgedrukt):

1. Het beroep gegrond verklaren en de betreffende predikant, kerkenraad, classis en particuliere synode te wijzen op de redactie van het vierde gebod, die niet alleen de norm voor het houden van de rustdag helder formuleert, maar ook alle tegenspraak bij voorbaat de mond snoert, door de norm te gronden op een externe waarde, namelijk op de rust die God Zelf nam na zijn scheppingswerk.
2. De definitie van de rust door de wet zelf te laten formuleren door deze na te spreken, en door te verwerpen de leer of opvatting dat presentie in samenkomsten geldt als sabbatsgebod vervangende norm, en dat ten tweede de rust die wordt geleerd en voorafgeschaduwd in het vierde gebod niet al is bereikt voor wie Christus aanneemt. Want de gevraagde rust ziet op het wijden en bestemmen. En het aannemen van Christus biedt wel de hoop en de belofte en de verzekering van de rust, maar het brengt geenszins de gearriveerdheid in die rust. Want immers, de mens en God zijn nog niet samen in de rust, en ook God heeft de Rust die Hij van voor de grondlegging van deze wereld met de mens had verordineerd, nog niet met de op aarde levenden bereikt. En dat is ook onmiskenbaar als teken en zegel in het heilig Avondmaal opgenomen, waar de aanwezigheid van Christus juist in het geloof wordt geduid, onder gelijktijdig bewijs en erkennend besef dat Christus nog niet is teruggekomen en niet mede in persoon aan de tafel zit om met de zijnen van de wijn te drinken.
3. De erkenning uit te spreken dat niet alleen de predikant, classis en particuliere synode, maar ook voorafgaande synodes hebben gedwaald door redengevingen te zoeken of te omarmen die door mensen zijn genormeerd en geformuleerd en ook qua pretentie en toonzetting niet beoogden verder te gaan dan verslaglegging van wat er in den lande wordt en werd geleerd en gemeend; en dat mitsdien ten onrechte de helderheid van de schriften is toegestaan overvleugeld en verduisterd te worden.
4. De erkenning uit te spreken dat de huidige stand der leer door de koppeling van de rust in Christus met het moeten bezoeken van de samenkomsten, ten onrechte grote aantallen christenen buiten de rust van Christus plaatst. Dat het terugkomen van een dergelijke enge ware rustgedachte ten eerste en ten meeste in het eigen huis moet dienen tot bekering en herstel. Herstel van de norm, vraagt ook vruchten van herstel.
5. Uit te spreken de erkenning dat deze procedure ten diepste niet gaat over standpunten en verschillende meningen, maar dat de wet die eens terechtstelde tot de dood, nu zelf in verdrukking is gekomen bij de heiligen die geschikt werden gemaakt om de wet lief te hebben zoals David de wet liefhad. Dat zulks een ernstige zaak is, gelet op de ontstaansgeschiedenis en de plaats en de rol die onze kerken steeds hebben geclaimd in de geschiedenis van kerk en reformatie.

VI. Overwegingen van de generale synode ten aanzien van het hoger beroep

1. Op grond van artikel B12.5 KO wordt de instemming van de gemeente bij de roeping van een predikant verkregen als er vanuit de gemeente geen gegrond bezwaar tegen leer of leven van de

predikant wordt ingebracht. De indieners hebben bezwaar ingediend bij de kerkenraad in verband met een bezwaar tegen de leer van de predikant over het vierde gebod.

2. Het standpunt van de predikant over het vierde gebod staat vermeld in zijn e-mail van 30 januari 2019 aan de indieners en is als volgt te typeren:
In het vierde gebod wordt de zevende dag van de week een geheiligde dag genoemd. In het Nieuwe Testament is over het heiligen van die éne dag niets te vinden. Wel wordt de sabbat 'slechts een schaduw' genoemd van wat naar Christus wijst. Christus geeft de rust die met het zevende gebod in schaduwvorm bekend was. Met Christus is er een nieuwe werkelijkheid, die niet zichtbaar wordt in een nieuwe dag of in een verbod om te werken. 'Blijvend is dat we alleen echte rust krijgen in ons leven via de Christus, en vooral via de geprédikte Christus.' Daarom zijn de samenkomsten, zoals genoemd in Hebreeën 10, nodig om te blijven bezoeken. Anders verdwijnt de echte rust uit ons leven, met het risico de eeuwige rust die ons te wachten staat, mis te lopen. 'Dat is het blijvende in Christus.'
3. De kerkenraad, de classis en de particuliere synode zijn van oordeel dat niet is aangetoond dat dit standpunt van de predikant strijdig is met Schrift en belijdenis, de leer van de kerk.
4. De Generale Synode van Amersfoort 2005 heeft zich intensief beziggehouden met de leer over het vierde gebod en heeft besloten om de daartoe opgestelde handreiking 'Zondag, HEERlijke dag' in de aandacht van de kerken aan te bevelen (Acta, artikel 22) en verder 'geen afzonderlijke algemene uitspraak te doen over de verhouding tussen het vierde gebod en de zondagsviering.' De synode wilde geen verdere algemene uitspraak doen dan wat in onze belijdenis over de zondag is uitgesproken (Acta, artikel 25). De Generale Synode van Zwolle 2008 bevestigde dit besluit van de Generale Synode van Amersfoort 2005 (Acta, artikel 15). Zij motiveerde dat als volgt: '1. het verzoek de uitspraak van de GS Amersfoort-C 2005 te herzien en alsnog een algemene uitspraak te doen over de verhouding tussen het vierde gebod en de zondagsviering, is in werkelijkheid een vraag om een interpretatie van HC Zondag 38 kerkelijk vast te leggen. De GS Amersfoort-C heeft daaraan terecht niet willen voldoen om niet boven Schrift en belijdenis uit te gaan'.
5. De generale synode is van oordeel dat de indieners niet hebben aangetoond dat het standpunt van de predikant ingaat tegen deze generale besluiten. Binnen deze besluiten wordt ruimte gelaten voor het standpunt van zowel de predikant als de indieners.
6. Uit hetgeen door de indieners in hoger beroep is aangevoerd, leidt de generale synode af dat in hoger beroep echter een bredere uitspraak van de generale synode wordt gevraagd die zich niet slechts beperkt tot de juistheid van het standpunt van de predikant. Dit blijkt onder meer uit de zinsdelen onder V. weergegeven. De indieners lijken daarmee te beogen dat de generale synode een algemene uitspraak doet over de leer van het vierde gebod en daarmee terugkomt op de besluiten van de generale synodes van 2005 en 2008. Dit blijkt ook uit onderdeel 2.1. (pagina 6-7) van het hoger beroepschrift waar ingegaan wordt op de 'onjuistheid' van de Generale Synode van Amersfoort 2005.
7. De Generale Synode van Meppel 2017 heeft in een uitspraak (Z2, onder VI., gepubliceerd op www.gkv.nl, in de rubriek kerkorde – jurisprudentie kerkelijke rechtspraak) nog eens het bestendig algemeen kerkrechtelijk uitgangspunt bevestigd dat in het kader van de kerkelijke rechtspraak een uitspraak van de generale synode wordt gedaan in een concreet geschil tussen twee partijen. Deze uitspraak van de generale synode is bindend voor partijen (artikel F77.3 KO) en bevat geen algemeen kerkelijk besluit dat de kerken bindt. Het hoger beroep is niet bedoeld om in (leer)kwesties waarover binnen de kerken niet gelijk wordt gedacht de generale synode tot een algemene (leer)uitspraak te bewegen. Een dergelijk bindend besluit kan slechts tot stand komen via de lijn van de reguliere besluitvormende taak (artikel F74.1 KO). Waar het gaat om een herbeoordeling van algemene besluiten van de eerdere generale synoden is daarvoor de weg van revisie in de kerkorde vastgelegd (artikel 81 KO).
8. Voor zover de indieners door middel van het hoger beroep (impliciet) beogen aan de generale synode revisie te vragen van de besluiten van de Generale Synode van Amersfoort 2005 en de Generale Synode van Zwolle 2008 kan dat niet slagen. Revisie van besluiten van de generale synode kan op grond van de kerkorde alleen worden verzocht door kerkenraden en classes.

Individuele kerkleden hebben geen directe toegang tot de generale synode, maar kunnen wel hun eigen kerkenraad gemotiveerd verzoeken om revisie te vragen bij de synode.

VII. Uitspraak

De Generale Synode van Goes 2020:

– bevestigt de uitspraak van de particuliere synode van 7 november 2019;
– verklaart het hoger beroep van de indieners van 12 december 2019 ongegrond.

15 november 2020

Artikel 55 - Verzoek br. K.P. Steendam om Acta GS Meppel 2017 te wijzigen

Materiaal:

bericht van br. K.P. Steendam waarin hij verzoekt om de weergave van zijn bezwaar in hoger beroep in de Acta van de GS Meppel 2017 te rectificeren (20-10-2020).

Besluit:

1. het bericht van br. K.P. Steendam ontvankelijk te verklaren;
2. in de Acta van de GS Goes 2020 op te nemen:

Br. K.P. Steendam wijst erop dat in de acta van de GS Meppel 2017, art. 31, bij de verslaglegging van zijn hoger beroep de weergave van zijn bezwaar onvolledig is. De volledige weergave is als volgt:
Al met al is deze icoon een heel foutieve weergave van de Bijbel. De schilder van de icoon volgt daarmee onbewust een werkwijze die typerend is voor de werkwijze van de duivel; namelijk: het bewust eenzijdig en slordig citeren van Gods Woord, om mensen bij God weg te trekken;
Met een icoon kunnen je gedachten aan de haal gaan. Onze predikant zegt het in zijn preeksamenvatting op internet: door lang en liefdevol naar deze icoon te kijken, leer je nieuwe dingen over het wezen van God. Maar dat zet de gemeente op een dwaalspoor. Nieuwe inzichten krijgen over wie God is, krijg je niet door te kijken naar een icoon; daarvoor moet je gewoon de Bijbel lezen.

Gronden:

1. Br. Steendam heeft een rechtstreeks belang bij een goede weergave van zijn bezwaar. Zijn bericht kwam binnen na de sluitingstermijn voor ingekomen stukken, maar er wordt geen belang geschaad wanneer de synode in dezen een uitzondering maakt.
2. Deputaten hoger beroep bevestigen desgevraagd dat de weergave van zijn bezwaar in de acta onvolledig is en adviseren dit recht te zetten.

Het voorstel voor dit besluit is door het moderamen, in een moderamenbrief van 9 november 2020, aan de afgevaardigden voorgelegd en is unaniem aangenomen.

12 december 2020

Artikel 56 - Besluiten Theologische Universiteit

Materiaal:

a. rapport van de Raad van Toezicht en het College van Bestuur van de TU Kampen en het Bestuur van de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding (27-09-2019);
b. jaarverslagen van de Theologische Universiteit Kampen 2017 en 2018 waarvan de jaarrekening en de goedkeurende verklaring van de accountant onderdeel zijn;
c. rapportage van de Raad van Toezicht en het College van Bestuur met betrekking tot de vestigingsplaats en de huisvesting van de Theologische Universiteit in samenhang met de gestelde strategische doelen (30-10-2020);
d. vertrouwelijke brief van de Raad van Toezicht en het College van Bestuur van de TU Kampen inzake personele zaken (15-12-2020).

Besluit 1:
het door de Raad van Toezicht uitgeoefende toezicht op het College van Bestuur, alsmede het werk van Curatoren, goed te keuren en zowel de Raad van Toezicht als Curatoren decharge te verlenen.

Besluit 2:
het door het College van Bestuur onder toezicht van de Raad van Toezicht gevoerde algemeen bestuur en beheer van de Theologische Universiteit goed te keuren.

Besluit 3:
het door het College van Bestuur gevoerde financiële beleid en beheer alsmede het daarop uitgeoefende toezicht door de Raad van Toezicht goed te keuren.

Besluit 4:

a. in te stemmen met de werkwijze in het convenant dat door de Raad van Toezicht, College van Bestuur en deputaten financiën en beheer is opgesteld ter regeling van de financiële relatie van de universiteit der kerken, het toezicht daarop en het beheer daarvan;
b. de instructies in de Generale Huishoudelijke Regeling m.b.t. het financieel toezicht en beheer van deputaten financiën en beheer t.a.v. de Theologische Universiteit worden uitgevoerd binnen het kader van het convenant.

Besluit 5:

a. de bijdrage van de kerken voor de Theologische Universiteit voor het jaar 2021 conform de meerjarenbegroting vast te stellen; dit bedrag is vermeld op het totaaloverzicht, opgenomen in bijlage 7-1 van deze acta;
b. de norm die de Generale Synode van Amersfoort-Centrum in 2005 heeft geformuleerd, waarin is bepaald dat de maximale jaarlijkse rijksbijdrage niet meer zal bedragen dan 50% van de totale jaarlijkse begroting van de Theologische Universiteit, los te laten.

Gronden:

1. Voor een organisatie als de Theologische Universiteit, waar studenten studeren en mensen werken, moet continuïteit geborgd zijn. Daarvoor is noodzakelijk dat de Raad van Toezicht en het College van Bestuur kunnen rekenen op de afgesproken bijdragen uit de kerken; in ieder geval voor komend jaar[2].

[2] Het budget is in twee stappen goedgekeurd. Voor het jaar 2021 is dat gebeurd aan het einde van de email ronde op 27 juni 2021 om de TU in de gelegenheid te stellen verplichtingen aan te gaan voor het jaar 2021. Voor de jaren 2022 en 2023 is het budget goedgekeurd op 12 december 2020, nadat het totaaloverzicht van budgetten beschikbaar was. Grond 1 is een motivering voor stap 1.

2. In de beleving van kerkleden is de 50%-norm mogelijk nog steeds een voorwaarde voor een zelfstandige positie van de TU ten opzichte van de overheid; duidelijkheid op dit punt is daarom wenselijk.
3. De 50%-norm speelt voor het ministerie van OCW geen rol en in de besluitvorming wordt er door het ministerie dan ook geen rekening mee gehouden.
4. In 2005 werd als reden voor maximering van de rijksbijdrage uitgesproken dat de financiële band met de kerken behouden moet blijven. De band tussen de kerken en de TU is primair een band vanwege de inhoud van onderwijs, onderzoek en advisering. Die band kan op verschillende manieren vorm krijgen en van beide zijden zal daarin geïnvesteerd moeten worden.
5. Als voorwaarde werd in 2005 gesteld dat deputaten-curatoren erop toe moesten zien dat van overheidswege aan het verlenen van een rijksbijdrage geen eisen of voorwaarden werden gesteld die in strijd zouden zijn met het karakter van de Theologische Universiteit als gereformeerde instelling. Echter,
    a. De kaders van de Wet op het Hoger Onderwijs bieden aan levensbeschouwelijke universiteiten (zoals de TU) ruimte om haar eigen identiteitsbeleid te voeren.
    b. Bevoegdheden en zeggenschap worden bepaald op basis van wettelijke en statutaire regels en bevoegdheden.

Besluit 6:
de jaarlijkse bijdrage van de kerken voor de Theologische Universiteit voor de jaren 2022 en 2023 conform de meerjarenbegroting vastgesteld zoals vermeld in bijlage 7-1 van deze acta.

Besluit 7:
in te stemmen met de (voorgenomen) benoemingen c.q. het bekrachtigen van benoemingen van wetenschappelijk personeel en met de instelling van buitengewone leerstoelen, zoals voorgesteld en toegelicht in de brief van de raad van toezicht van 16-12-2019 personele zaken. Het betreft de volgende (voorgenomen) benoemingen:
- Dr. J.M. Burger en dr. R.T. te Velde zijn m.i.v. 1 september 2019 bevorderd tot universitair hoofddocent Systematische Theologie (beide voor 0,8 fte).
- Dr. M.G.P. Klinker-De Klerck is een driejarige tenure track gestart gericht op een bevordering tot universitair hoofddocent Nieuwe Testament (0,6 fte).
- Dr. E. Brink is m.i.v. 1 september 2019 bevorderd van docent tot universitair docent Oude Testament (0,7 fte).
- Op grond van Statuut art. 23 lid 5 is met ingang van 1 januari 2019 dr. J.H.F. Schaeffer bevorderd tot gewoon hoogleraar Praktische Theologie (1,0 fte).
- Voor de komende periode wordt de benoeming voorzien van dr. J.M. Burger tot gewoon hoogleraar Systematische Theologie.

Besluit 8:
de (nieuw te benoemen) Raad van Toezicht te machtigen:
a. in naam van de kerken toezicht te houden op het bestuur, het beheer en het functioneren van de Theologische Universiteit volgens de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) en het Statuut;
b. verantwoordelijkheid te nemen voor de strategische ontwikkeling van de universiteit;
c. alle stappen voor te bereiden c.q. te ondernemen die vanwege een kerkelijke vereniging in 2023 nodig zijn voor de volledige integratie van de Theologische Universiteit Kampen als gezamenlijke universiteit van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Besluit 9:
a. in te stemmen met de voorgestelde omzetting van Curatorium naar Raad van Advies met de opdracht:

De Raad van Advies staat het College van Bestuur met raad en daad bij met betrekking tot:
1. het gereformeerde karakter en de kerkelijke relevantie van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling;
2. het borgen van getrouwheid aan Gods Woord en de gereformeerde confessie in het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling;
3. de band tussen de Universiteit en de Kerken;

b. de Raad van Toezicht opdracht te geven de taken en bevoegdheden van de Raad van Advies te regelen in een reglement.

Besluit 10:

a. in te stemmen met de strategische ontwikkelingen van de universiteit, conform de in de rapportage en het instellingsplan 2019 – 2024 uiteengezette strategische plannen;
b. de Raad van Toezicht opdracht te geven met het College van Bestuur verantwoordelijkheid te nemen voor een duurzame, strategische huisvesting van de universiteit die maximale voorwaarden schept voor de ontwikkeling, hetzij in Kampen, hetzij in een andere vestigingsplaats, onder waarborging van de financiële haalbaarheid en de continuïteit van de universiteit.

Besluit 10a werd tegelijk met de LV genomen. Aansluitend besloot de LV "in te stemmen met de besluiten van de synode m.b.t. strategie en huisvesting van de TU, en het vertrouwen uit te spreken in de verdere ontwikkeling van de universiteit tot een instituut van de straks herenigde kerken".

Besluit 11:

Het Statuut van de universiteit conform de voorgestelde wijzigingen vast te stellen (zie bijlage 4-1).

27 juni 2020

Artikel 57 - Digitale behandeling Theologische Universiteit

Door beperkingen van de mogelijkheid om te vergaderen en de noodzaak voor de TU van een tijdige behandeling van de voorstellen (budget) is gekozen voor een gedeeltelijke digitale behandeling.

Tijdens de eerste bespreekronde komt het volgende aan de orde:
Over de besluiten 1 t/m 3 (goedkeuring en décharge) worden alleen waarderende woorden gesproken.

Over besluit 5a (kerkelijke bijdrage) wordt het volgende besproken:
De reden waarom de bijdragen van de NGK aan de TU stapsgewijs stijgen, is dat het om indexaties gaat van bedragen die in een overeenkomst tussen de NGP en de TU Kampen zijn vastgelegd (primair als dekking van de personeelskosten die meekomen door de indienstneming door de TU Kampen van NGP-personeel). Deze overeenkomst is tenminste geldig tot en met 2023, althans tot het moment dat de kerkelijke hereniging daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, waarmee de universiteit ook rechtens een gezamenlijke instelling wordt. Tot dat moment zijn indexaties van bestaande overeengekomen afspraken voldoende en ligt het (nog) niet voor de hand om naar een harmonisatie van de quota te streven. In lijn hiermee kunnen de quota van de NGK en de GKv voor de predikantsopleiding daarom ook nog niet vergeleken worden: de instandhouding van een volwaardige theologische universiteit of een predikantenopleiding die door een andere universiteit wordt uitgevoerd (zoals nu is overeengekomen met de NGP) maakt een groot verschil. Wat betreft de opmerkingen over de kerkelijke bijdrage aan de Theologische Universiteit in relatie tot de financiële draagkracht van de kerken in de komende jaren: het gesprek hierover zal op een later moment gevoerd (moeten) worden, nadat het rapport van de Commissie Strategie en Financiën door de GS/LV is besproken. De TU heeft aan de commissie een schriftelijk advies gegeven over de bepaling van de bijdrage die de kerken willen leveren aan de instandhouding en ontwikkeling van de TU. Deze hangt niet primair af van ledentallen, maar van de visie op de universiteit en op de functie ervan voor de kerken.

In deze ronde zal alleen over het budget voor 2021 worden besloten. De budgetten voor 2022 en 2023 worden besproken nadat de GS/LV het rapport van de Commissie Strategie en Financiën heeft besproken.

Bij besluit 4 (Convenant DFB-TU) en 5b (herziening beleid rijksbijdrage) geven de raad van toezicht en de raad van bestuur het volgende ter overweging aan de afgevaardigden:
Er bestaat geen verband tussen de maximering van de rijksbijdrage en de invloed van de kerken op de strategische koers en de vestigingsplaats van de universiteit. De hoogte van de rijksbijdrage heeft geen invloed op het beleid van de universiteit en de wijze waarop deze tot stand komt. Het (door de kerken vastgestelde) Statuut bepaalt de kaders waarbinnen Raad van Toezicht en College van Bestuur (als kerkelijk gemachtigd en wettelijk aangewezen ter zake bevoegd gezag en toezichthouder) de strategische ontwikkeling van de universiteit ter hand nemen. Dit Statuut functioneert op zijn beurt binnen de kaders van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW), die aan levensbeschouwelijke universiteiten (zoals de TU Kampen) ruimte biedt om hun eigen identiteitsbeleid te voeren. Bevoegdheden en zeggenschap worden dus niet bepaald op basis van de hoogte van de bekostiging, maar op basis van wettelijke en statutaire regels en bevoegdheden, en het (politiek bepaalde) bekostigingsstelsel hoger onderwijs en bekostigingsvoorwaarden/-gronden (zoals aantallen studenten, diploma's, promoties, etc.). De aanvaarding van de rijks bekostiging is 15 jaar geleden niet zonder slag of stoot gegaan. De TU Kampen was in tegenstelling tot de TUA en de PThU geen aangewezen instelling en kon dus niet zomaar aanspraak maken op bekostiging. Door de TU Kampen is toen sterk het vergelijk gezocht met de TUA. Bij de indaling van de aangewezen instellingen in de WHW en daarmee in het bekostigingsstelsel is ook de TU Kampen ingedaald op vergelijkbare condities als de TUA. Feitelijk is de bekostiging veel te laag, de instelling zou een grotere vaste voet moeten hebben.

Bij de levensbeschouwelijke universiteiten is het aandeel van niet-bekostigde studenten die de studie volgen hoger dan het landelijk gemiddelde. Vragen naar zingeving en het daarvoor volgen van studie op latere leeftijd komt steeds meer voor. Collegegelden van € 10.000 of meer zouden nodig zijn om dan kostendekkend te werken. Doordat deze mensen daarna op werkvelden (zoals kerken en levensbeschouwelijke organisaties) komen te werken waar de salarissen niet zo hoog zijn om zo'n studie te kunnen bekostigen, kiezen de levensbeschouwelijke universiteiten om het maximaal haalbare in rekening te brengen. Ook de TU kent betrekkelijk veel zij-instromers, waaronder mensen met een 'late roeping'. Deze zijn dus in belangrijke mate ten laste van de universiteit. Voor wat betreft de omvang van de vaste voet voor onderwijs en onderzoek kan worden vastgesteld dat deze voor drie van de vier levensbeschouwelijke universiteiten op dit moment onvoldoende is.
Er loopt op dit moment bij de rijksoverheid een bekostigingsonderzoek naar de financiering van de universiteiten. Daarbij zijn ook de levensbeschouwelijke universiteiten betrokken. In de loop van 2021 worden daarvan de uitkomsten verwacht.

In 2010 is deze gedeeltelijke rijks bekostiging en de indaling in het stelsel van de WHW gerealiseerd. Op dit moment probeert de TU het rijks aandeel in de bekostiging te vergroten, maar zij constateert ook dat de discussie in de kerken is gekanteld. Was het destijds een erezaak voor de kerken de TU in stand te houden, zoals enkele broeders in de digitale bespreking opmerken, nu wordt de druk van de TU op de landelijke quota als groot ervaren, zelfs met het vooruitzicht van een veel grotere kerkelijke achterban na de hereniging. Dit gegeven behoeft gezamenlijke reflectie en visievorming op de plaats en functie van de universiteit.

De band met de kerken is primair een inhoudelijke zaak. Het loslaten van een 50%-norm (die door OCW nooit erkend is) is weliswaar noodzakelijk om de universiteit in stand te houden als de kerkelijke bijdragen afnemen, maar het loslaten van deze norm hoeft als zodanig de band van de TU met de kerken niet te verzwakken. Het hoeft ook niets te veranderen aan de gezamenlijke inspanning om te werken in het koninkrijk van God. De Theologische Universiteit is geen 'domineesfabriek': een economische plaats van vraag en aanbod tussen kerk en universiteit. Met elkaar staan we voor de

opdracht om het Evangelie vruchtbaar te zijn voor deze tijd en hiervoor hebben we elkaar nodig. Verder is het goed om besluit 5b in een helder perspectief te plaatsen. Verschillende keren wordt er door afgevaardigden een verband gelegd tussen besluit 5b (het loslaten van de 50%-norm) en de verwachte verminderde financiële draagkracht van de kerken. Deze twee zaken zijn echter geen communicerende vaten. Het loslaten van een historische norm betekent niet automatisch dat de overheid de verminderde kerkelijke bijdrage aanvult, evenmin als een verhoogde rijksbijdrage automatisch betekent dat de kerkelijke bijdrage omlaag kan.

Historisch gezien hebben de kerken zich altijd ervoor uitgesproken zorg te dragen voor de continuïteit van de universiteit en de wetenschappelijke opleiding van haar predikanten – en dit is ook vastgelegd in het Statuut van de universiteit. Besluiten die in het verleden door synodes zijn genomen en door de universiteit zijn uitgevoerd in beleid, in opleidingen- en cursusaanbod, in onderzoek en internationalisering, kunnen niet zomaar door een volgende synode ongedaan gemaakt worden zonder dat dit consequenties heeft voor de universiteit. Ook bij een besluit van de kerken tot verlaging van de kerkelijke bijdragen blijven de verplichtingen die de universiteit is aangegaan nog langdurig in stand (denk aan onderwijsverplichtingen, aan personele verplichtingen en eigen risico dragerschap in geval van ontslag van personeel). Het is niet zo dat het rijk de tekorten opvult die ontstaan doordat de kerken met de universiteit een andere koers willen varen. Dat de universiteit ervoor staat zoals die ervoor staat, is mede gevolg van besluiten van vorige synodes: elke drie jaar heeft de universiteit verantwoording afgelegd over beleid en goedkeuring gevraagd over nieuw beleid.

Dit betekent niet dat er niks kan of moet veranderen. Het vraagt om zorgvuldige visie- en besluitvorming over de positie en instandhouding van de universiteit op de langere termijn, waarbij de relatie/positionering tot andere theologische instellingen in Nederland als context wordt meegewogen. Temporisering van (beelden over) voorgenomen (financiële) beleids- en visiewijzigingen, die passen bij de aard en de verplichtingen van een universitaire instelling, is onzes inziens van belang.

Wat betreft de uitstroom van studenten van de Theologische Universiteit naar de kerken gaan vrijwel alle studenten die de driejarige predikantsmaster volgen ook daadwerkelijk in de kerken aan de slag. In de periode 2012-2020 zijn er in totaal bijna zestig studenten afgestudeerd in de predikantsmaster. Vrouwelijke afgestudeerden konden in deze periode tot 2017 nog niet als ambtsdrager aan de slag. Achtenveertig afgestudeerden zijn predikant geworden, en twee recent afgestudeerden zijn nog op zoek naar een gemeente om daarin als predikant werkzaam te zijn. De overige predikantsmasterstudenten zijn ofwel bezig met een promotiestudie, ofwel nog op weg naar beroepbaar stelling c.q. het predikant schap, ofwel in een ander werkveld actief geworden.

Naast de predikantsmaster kent de universiteit nog twee opleidingen/routes, waarvan een deel van de studenten uitstroomt in een functie in de kerken. Zo zijn in de genoemde periode tien studenten afgestudeerd via de kerkelijke route, de opleiding voor mensen die op latere leeftijd predikant willen worden. Daarnaast zijn in dezelfde periode 114 studenten afgestudeerd in de eenjarige Master Theologie. Hoewel het niet voor alle afgestudeerden van de eenjarige master eenvoudig blijkt om een betrekking te vinden op het domein van kerkelijk werk, vinden ook studenten vanuit deze opleidingsroute hun weg naar de kerken. Dit gebeurt bijvoorbeeld als kerkelijk werker, jeugdwerker, kerkplanter, pionier, voorganger of gemeente-adviseur. Andere afgestudeerden zijn werkzaam in allerlei andere werkvelden waarin zij de theologische vorming, kennis en vaardigheden die ze in Kampen eigen hebben gemaakt in kunnen zetten in hun werk en voor hun omgeving.

De TU neemt het voorstel van een afgevaardigde om bij de gronden toe te voegen dat er toegewerkt moet worden naar een reëlere balans tussen een hogere rijksbijdrage en een lagere bijdrage uit de kerken niet over. Overwegingen daarbij:

a. wat een reëlere balans is moet ter sprake komen bij de besprekingen rond de financiën voor de jaren 2022-2023;

b. het streven naar een maximale rijksbijdrage (en daarmee loslaten van maximering) hoeft niet per definitie een korting van de bijdrage van de kerken te betekenen.

De meeste afgevaardigden stemmen van harte in met voorgesteld besluit 7 (benoeming wetenschappelijk personeel). De TU licht toe dat de benoeming van deze medewerkers geen impact heeft op de bijdrage van de kerken. Zoals in het nieuwe convenant met DFB is overeengekomen, is de kerkelijke bijdrage bevroren op het niveau van € 1,8 miljoen. Loon- en prijsstijgingen worden niet meer doorberekend aan de kerken.

Voor de drie besluiten die betrekking hebben op de studiefinanciering zijn in deze ronde alleen instemmende reacties gegeven.

Aan het begin van de tweede ronde geeft de TU-commissie van de GS/LV de volgende verklaring:
Als commissie kunnen we ons vinden in de reactie van RvT en CvB en op basis van deze reactie en de gemaakte opmerkingen door GS en LV hebben we de besluitteksten en de gronden van de besluiten m.b.t. de financiering van de TU gewijzigd.

In de tweede ronde komt alleen het besluit betreffende het convenant DFB-TU aan de orde. DFB (deputaten financiën en beheer) hebben de volgende reactie gegeven:
Het convenant gaat over de wijze van samenwerken tussen de RvT/CvB van de TU en de GS en hun afvaardiging. Daar de GS slechts een beperkte periode bestaat en de TU gedurende drie jaar het door haar vastgestelde beleid en strategie moet uitvoeren, is DFB de controller die hierop let. Het gaat hier niet alleen over de besteding van het budget. Nog steeds is de universiteit een zelfstandig orgaan dat door de kerken is opgericht, en waarvoor de kerken verantwoordelijkheid dragen, ook in financiële zin. Kortom, wanneer er door ander beleid tekorten zouden ontstaan en de werkgelegenheid kritisch wordt, zullen de kerken daar mogelijk op kunnen worden aangesproken. Daarom is het belangrijk dat DFB deze rol invult. Die verantwoordelijkheid zou geborgd moeten zijn in de RvT van de TU. De RvT is in zijn besluitvorming gehouden aan de bestuursrechtelijke functie van toezichthouder conform de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Zaak is dat de controle op de risico's van de kerken ook goed gemonitord wordt. DFB en de TU zijn gediend met een helder beleid door de GS voor de toekomst. De aandrang, de laatste jaren van DFB, om de bijdrage uit de kerken te verminderen was geen directe opdracht van de GS, maar een wens die voortkwam uit het model van de GTU. DFB vindt dat juist de TU recht heeft op een heldere visie waar zij heen moeten als Theologische Universiteit met een Predikantenopleiding. Het feit dat meerdere kerkgenootschappen hiervan gebruik maken en slechts één kerkgenootschap hiervoor eindverantwoordelijk is lijkt ons een zaak die strategisch goed bekeken moet worden. Besluit 7 geeft de ruimte om het beleid dat door de GS is neergelegd te controleren en mee richting te geven.

De reactie van de TU is:
Als TU kunnen we ons vinden in de werkwijze van het convenant. Zowel TU Kampen (RvT en CvB) als DFB willen hun eigenstandige verantwoordelijkheid richting de kerken op correcte wijze invullen, en op deze wijze denken we daar goed invulling aan te kunnen geven. Wij herkennen daarbij het signaal rond de toekomstige financiering van beide kerkverbanden en de mogelijke impact van dalende ledenaantallen. Tegelijkertijd zien we de bijdrage die de universiteit levert en nog verder kan leveren aan de zending en missie van de kerk, zowel in Nederland als daarbuiten. De optie die DFB noemt om die samenwerking eventueel ook met andere kerkverbanden te zoeken - ook om daarmee financieel meer draagkracht te ontwikkelen - achten wij interessant. In feite wordt daar nu een eerste belangrijke stap in gezet door de integratie met de NGP. Verdere uitbreiding kan ook interessant zijn, maar niet zonder enig risico. De recente GTU-geschiedenis van onze universiteit leert wel dat synodes van verschillende kerkgemeenschappen kunnen komen tot divergerende besluiten. Onderdeel van de strategie van de TU Kampen is nu al nauwere samenwerking te zoeken met de ETF, de TUA en de PThU om gezamenlijk de belangen van de theologie zo goed mogelijk te behartigen.
Er zijn geen amendementen ingediend.

De conclusie na deze tweede digitale besprekingsronde is dat er een grote mate van eenstemmigheid is. Er was gelegenheid tot zaterdag 27 juni 2020, 12 uur (per mail) een tegenstem of onthouding door te geven. Hiervan is geen gebruik gemaakt, waardoor de besluiten met unanieme stemmen zijn genomen.

7 november 2020

Artikel 58 - Clusterbespreking Theologische Universiteit

Dit onderwerp wordt besproken door cluster B. Allereerst krijgt br. L. Hordijk het woord, voorzitter van de Raad van Toezicht, over het bestuur van de Theologische Universiteit Na hem prof. dr. R. Kuiper, vanuit de Raad van Bestuur, over gedreven en verbinden, gevolgd door br. J.W. Boven over draagvlak en balans; br. C. Kruse sluit af over identiteit en kerkelijke relevantie nu.

Br L. Hordijk merkt op dat gereformeerde theologie vanuit de gebrokenheid vragen aan de orde stelt die voor de samenleving relevant zijn. Ze kan een bijdrage leveren aan actuele vragen binnen de samenleving. Een doel is de aantrekkelijkheid van deze theologie vergroten binnen een steeds complexer wordende kerkelijke, culturele en academische wereld. De kenniscentra van AKZ+ (www.Weetwatjegelooft.nl) en het praktijkcentrum dragen daarin bij. Ook voor het christelijk onderwijs heeft de TU betekenis. De universiteit maakt deel uit van het landschap van de Nederlandse universiteiten en werkt in dit geheel samen met de Protestantse Theologische Universiteit, de Theologische Universiteit van Apeldoorn, en de Universiteit voor Humanistiek, als levensbeschouwelijke inrichtingen.

In de voorstellen komt de wens naar voren naar een soepel bestuur, conform de wet op het hoger onderwijs. In deze governance wordt de relatie met de kerken verbeterd en de bestuurlijke druk verminderd.

Prof. Kuiper kleurt dit plaatje in en licht de strategische koers toe. In de afgelopen jaren strandden de plannen voor een breed opgezette gereformeerde theologische universiteit. Maar er is ingezet op een gedegen opleiding die gewaardeerd wordt in binnen- en buitenland: met 37 instellingen wereldwijd zijn er contacten. Het aantal studenten is stabiel en schommelt rond de 140. De universiteit zou graag 200 studenten zien. De bacheloropleiding trekt op dit moment minder studenten, de masteropleidingen, vooral de algemene laten groei zien. Strategisch zet de universiteit daarom in op visie, waarin verbinding gezocht wordt met maatschappelijke vraagstukken, op versterking van de bacheloropleiding, op verbinding maken met de kerken en op internationalisering. Het rapport heet daarom ook verbreden en verbinden. We zoeken samenwerking met andere theologische instellingen in een bredere academische omgeving. Ook vanuit dit oogpunt is een mogelijke verhuizing belangrijk. Theologie wordt een unieke studie, vaak is die vervangen door religiewetenschappen. Er zijn nog maar een handvol instellingen voor klassieke theologie met aandacht voor de grondtalen. Kampen heeft contact hierover met het seminarie van de Baptisten en met de Evangelische Theologische Faculteit in Leuven.

Verbreden houdt in: meer aanbieden, meer masters ontwikkelen, bijvoorbeeld de master spiritualiteit. Gezocht wordt ook naar meer sporen in de bacheloropleiding, want dat betekent een bredere instroom en een grotere doorstroom naar de predikantsmaster. Binnen de GKv zijn er tien afgestudeerde mensen per jaar nodig; op dit moment gaat het om acht.

Br. J.W. Boven vervolgt. De universiteit was tien jaar geleden de eerste met een missionaire master. Daar is veel belangstelling voor, ook uit andere kerken. Daarnaast is er nu een master spiritualiteit en een master identiteit. De laatste met het oog op het onderwijs. Belangrijk is dat draagvlak en draagkracht in balans zijn. Dat raakt de financiën. In 2005 is gekozen voor een gedeeltelijke bekostiging door de overheid. Nu wachten nieuwe onderhandelingen met de overheid vanuit het Statuut. Tegelijk zijn er constructieve gesprekken met de deputaten financiën en beheer. De

universiteit ziet de noodzaak van budgettering, maar tegelijk vormen de personele kosten de grootste post op de begroting.

Br. C. Kruse staat stil bij de veranderingen in de bestuursstructuur. Toen hij aantrad, in 2010, was er een curatorium dat bestond uit tien predikanten en twee hoogleraren van buiten. Collegebezoeken, advisering rond benoemingen en behandeling van bezwaarschriften waren de inhoud van het werk. Inmiddels is er een professionele College van Bestuur en een Raad van Toezicht die de taken vanuit overheid en synode behartigt. In de voorgestelde Raad van Advies wordt de praktijk van de laatste jaren vastgelegd. Als curatoren zullen we dicht bij de kerken staan, adviseren over benoemingen en meepraten over de identiteit en de strategische invulling van onderwijs en onderzoek.

Br. W. Boerma geeft namens de GS-commissie een toelichting op vijf punten:

1. De voorstellen hebben een lange voorgeschiedenis in de besluiten van voorgaande synodes. Ze liggen in lijn met eerdere besluiten.
2. Een knelpunt ligt in de vergaderfrequentie van de generale synode en de landelijke vergadering: eens per drie jaar. Het bestuur en de Raad van Toezicht hebben verdergaande uitzichten nodig.
3. Er zijn ingewikkelde kaders van de geldende governance. De TU functioneert in het kader van de Nederlandse wetgeving. Er is sprake van een dubbelmandaat: richting de kerken en tegelijk vanuit de zelfstandigheid en de eigen verantwoordelijkheid. De voorstellen doen recht aan deze verdeling van verantwoordelijkheid.
   De commissie vindt dat de voorstellen rechtdoen aan die verdeling verantwoordelijkheid.
4. Zeker in vrijgemaakte kring is de TU bekend als school van de kerken. Kampen speelde belangrijke rol in theologie en in een geestelijk leiderschap. Nu echter is het belangrijk de band met de kerken te versterken.
5. Er is sprake van een degelijke borging van identiteit en richting in de benoeming van leden van de raad van toezicht en de Raad van Advies

Tijdens de eerste bespreekronde wordt veel waardering uitgesproken voor het werk van de Theologische Universiteit. Een viertal afgevaardigden stelt vragen of plaatst opmerkingen. Namens de TU wordt daar de volgende reactie op gegeven: In de beantwoording dankt br. L. Hordijk de sprekers.

De opmerking over ‘open uw schatkamers’, is hem uit het hart gegrepen. Plannen daarvoor worden ontwikkeld. Onderzoek moet echter niet alleen aansluiten bij wat de kerken vragen, maar ook gericht zijn op de toekomst. Br. R. Kuiper neemt de aansporing mee om te rekenen met de kaders van de commissie Strategie en Financiën. De groei die we voor ogen hebben, vooral in het aantal bachelor studenten, draagt bij aan de financiële robuustheid. Meer samenwerking is mogelijk met de Theologische Universiteit te Apeldoorn; met de Protestantse Theologische Universiteit werken we samen in een opleiding voor promovendi en voor onderwijs in de grondtalen voor zij-instromers. Ook met de Universiteit voor Humanistiek is samenwerking mogelijk in de backoffice. Met HBO-instellingen en met de Universiteit van Utrecht zijn er gesprekken over de doorstroom. In deze dingen gaat het niet om een fusietraject. Is dit haalbaar in de huidige bezetting? In het College van Bestuur proberen we daar wijs mee om te gaan. Fasering in de uitvoering hoort daarbij. Kunnen we concreter zijn over de band met de kerken? In het verleden kwamen de kerken naar de universiteit toe, op de schooldag. Nu gaan wij naar de kerken toe. Een maatschappelijke adviesraad is door de coronacrisis nog niet van de grond gekomen. Br. J.W. Boven gaat in op de vraag naar de risico’s. Die komen niet terug in de rapportage op hoofdlijnen, maar worden wel onder ogen gezien. De uitkomsten daarvan worden getoetst door accountants. De universiteit luistert goed naar de commissie strategie en financiën, en de deputaten financiën en beheer. Door de personeelslasten ligt de vraag om korting ingewikkeld. Wel willen we op langere termijn minder sterk op de kerken steunen. Het gevraagde budget is bijvoorbeeld niet geïndexeerd.

Br. R. van Tatenhove spreekt namens de deputaten financiën en beheer en de financiële commissie. Zij stemmen in met het gevraagde budget. Ze zien initiatieven om andere geldelijke stromen aan te boren,

ook in verband met de daling van het ledental. Ook de plannen voor de verhuizing vragen veel geld. Hij constateert dat het huidige artikel 45.1 in de statuten de verantwoordelijkheid voor de financiële instandhouding van de universiteit bij de kerken legt. Kan dit artikel geschrapt worden? Hier is geen amendement voor ingediend, zodat dit punt geen onderdeel van de besluitvorming is.

De voorzitter concludeert dat unaniem aan de plenaire vergadering kan worden voorgesteld om de besluiten als hamerstuk te behandelen.

12 december 2020

Artikel 59 - Plenaire bespreking Theologische Universiteit

Voorzitter br. A.F.M. Schippers opent dit onderwerp met een korte toelichting. Omdat gemerkt werd dat het onderwerp TU erg leeft in Nederland, zowel bij warme voorstanders als bij mensen die zorgen hebben, hebben de moderamina besloten een extra plenaire bespreekronde via video conference in te lassen. Twee signalen kwamen naar voren: ten eerste een gevoel van onvrede over de behandeling in de cluster, ten tweede vragen over de behandeling van art. 45 van het Statuut. Deze signalen raken het vertrouwen in de voorgelegde behandeling. Daarom wordt dit onderwerp in plenaire vergadering behandeld. De behandeling zal zich toespitsen op twee vragen. Ten eerste de vraag waarom verhuizing nodig is, ten tweede de vraag hoe het zit met de zorgplicht van de kerken.

Br. J.W. Boven, lid College van Bestuur van de TU (br. R. Kuiper is wegens ziekte afwezig), geeft een toelichting op historie, context en argumentatie. Hij noemt twee recente mijlpalen: ten eerste het besluit van de GS 2005 om 50% overheidsbekostiging aan te vragen, ten tweede het afblazen van GTU-traject in 2017 en de daaropvolgende opdracht vanuit de synode om met de NGP verder te werken. Hij benoemt de schaduwkanten van de overheidsbekostiging. Ook memoreert hij wat het in de praktijk inhoudt om een publiekrechtelijke universiteit te zijn. Vervolgens geeft hij aan wat de strategische keuzes zijn geweest. Op het punt van Verbreden en Verbinden zijn dat: theologie duurzaam overeind houden, zorg dragen dat levensbeschouwelijke benaderingen binnen het Nederlandse universitair onderwijs zichtbaar blijven, aanwezig zijn op een plaats waar ook (andere) christelijke studenten aanwezig zijn, verbinding met bestaande instellingen bij de keuze van een nieuwe locatie, eigen erkenning en eigen profiel. Verder benoemt hij wat in het kader van risicobeheersing en kostenbeheersing rond de huisvesting wordt gedaan, en wat de afwegingen omtrent de huisvesting zijn (gekeken wordt naar Utrecht en Zwolle, waarbij Utrecht de voorkeur heeft). Samengevat: de TU zet in op studentengroei om onze impact zo zichtbaar mogelijk te houden en variabele bekostiging vanuit de overheid zo maximaal mogelijk te krijgen, onderhandelen over een vaste bekostigingsdeal, strategische samenwerking met andere instellingen met het oog op meer kostenbeheersing en efficiënter werken.

Br. L. Hordijk, voorzitter RvT, geeft nog een toelichting op art. 45 punt 1. In dit artikel staat dat de kerken verantwoordelijk zijn voor de financiële instandhouding van de universiteit, en daarbij zo veel mogelijk gebruik maken van overheidsbekostiging. Ook in artikel B13 van de kerkorde is deze verantwoordelijkheid terug te vinden. De TU is een zogenoemd zelfstandig onderdeel; als er een andere juridische vorm komt, heeft dat consequenties voor personeel en werkwijze van de TU.

Vervolgens is het woord aan br. W. Boerma, voorzitter van de LV- en GS-commissie. Hij laat weten dat de commissie blij is met deze plenaire behandeling: het belang van verbondenheid tussen TU en kerken is daarbij gebaat. Hij benadrukt dat vertrouwen in de keuze van het College van Bestuur van groot belang is. Hij wijst erop dat de voorstellen die gedaan worden, hun oorsprong hebben in besluiten die eerdere synodes hebben genomen. Dat geldt ook voor het zoeken naar passende huisvesting. Wel merkt hij op dat formeel niet de commissie over dat laatste gaat, maar het CvB.
Ten aanzien van het bespreekpunt financiën en risico's merkt hij op dat de doelstelling van deze vergadering is dat duidelijk wordt wat de financiële implicaties en risico's van de plannen zijn en welke niet.

De commissie is blij met de toezegging dat de relatie tussen kerk en TU verder wordt doordacht en dat daar verder over gesproken zal worden. Boerma eindigt met de hoop dat deze bespreking als resultaat zal hebben dat het geschetste beeld bij LV en GS zal worden bevestigd.

Een aantal afgevaardigden maakt gebruik van de eerste bespreekronde. Br Boven reageert daarop. Met betrekking tot duurzame huisvesting geeft hij aan dat de voorkeur uitgaat naar de meest duurzame huisvesting die mogelijk is, waarbij nieuwbouw het gemakkelijkst is. De vraag is wel of je overal grond kunt krijgen om nieuw te bouwen. Er is minstens een C-classificatie (energielabel) nodig, terwijl de TU nu op H zit. Circulaire huisvesting vraagt om financieel commitment; dat is ingewikkeld, maar de suggestie wordt wel meegenomen. Borging is geregeld bij het ministerie van OCW; DFB zullen ongetwijfeld de wens van de kerk meenemen.
Naar aanleiding van de vraag over recent nieuws over de PThU waarin werd vermeld dat deze naar één locatie zou gaan, merkt hij op dat het lastig en prematuur is om daarop vooruit te grijpen. Maar het CvB is met alle CvB's van religieuze instellingen in gesprek; als er kansen zijn, zullen die gegrepen worden.
Het is de vraag is of je de betrokkenheid van de medewerkers het grootste gewicht moet geven. Alle stemmen van alle betrokken instanties moeten gehoord en meegewogen worden, en daarbij hoort ook deze vergadering. Br. Boven geeft toe dat het in Kampen gemakkelijker is om studenten te huisvesten, maar is van mening dat dit ook in andere plaatsen wel oplosbaar is. M.b.t. samenwerking met anderen geeft hij aan dat weliswaar kostenvoordelen en efficiencyvoordelen zijn te behalen. Maar het heeft ook een keerzijde: er zijn meer contractpartijen, de risicobeheersing wordt anders. Over de suggestie om goed te luisteren naar studenten en alumni merkt hij op dat sommigen inderdaad goede herinneringen aan Kampen hebben, maar dat er tegelijk ook geluiden zijn van alumni dat zij niet voor Kampen zouden kiezen. Dat maakt het lastig om op geluiden van studenten en alumni als groep een koers te kiezen.
Naar aanleiding van het verzoek om meer transparantie in strategische opties benadrukt br. Boven dat het van belang is dat het CvB geen risico's mag nemen en dat daar ook op wordt toegezien, en dat er op dit punt dus vertrouwen moet zijn bij de vergadering. Naar aanleiding van de uitgesproken wens voor een eigen herkenbaar instituut staat op gespannen voet met de wens van de kerken om minder te betalen. Er wordt gekeken waar op termijn de meeste strategische opties te verzilveren zijn.

Br. W. Boerma licht toe dat de commissie niet bedoelde te zeggen dat alles financieel helder is, maar dat het belangrijk is om zicht te hebben op wat de financiële consequenties en risico's zijn. Verder benadrukt hij dat suggesties over locaties prima zijn, maar dat het CvB op dit punt aan zet is.

Br. R. van Tatenhove geeft namens deputaten financiën en beheer nog een kleine aanvulling op de antwoorden van br. Boven. Hij wijst erop dat kaders helder zijn geworden in de afgelopen tijd, en dat die kaders beperkingen geven in de besluitvorming. Hij wil het beeld dat een verhuizing veel geld vraagt graag nuanceren: dat past ruim binnen de gestelde percentages.

Ds. R.P. Heij dient een amendement in over besluit 10b: 'strategische' wordt verwijderd, 'die maximale voorwaarden schept voor de ontwikkeling, hetzij in Kampen' wordt vervangen door 'bij voorkeur in Zwolle', waarna het erop volgende 'hetzij' wordt vervangen door 'dan wel'. Br. Hordijk geeft aan dat RvT en CvB dit amendement ontraden omdat de bewegingsvrijheid van het CvB erdoor beperkt wordt. Het amendement wordt in stemming gebracht. Er zijn 29 stemgerechtigden; 7 afgevaardigden stemmen voor het amendement, daarmee is het amendement verworpen.

Voorzitter br. Schippers inventariseert of er behoefte is aan stemming over de besluiten. Hij stelt met vreugde vast dat alle besluiten unaniem genomen zijn, waaruit veel vertrouwen spreekt richting CvB en RvT en wenst de leden van deze commissies Gods zegen toe voor hun verdere werk.

12 december 2020

Artikel 60 - Besluiten bureau studiefinanciering

Besluit 1:
decharge te verlenen aan het Bureau Studiefinanciering en de Raad van Toezicht voor het gevoerde financieel beleid en beheer en het uitgeoefende toezicht daarop over de jaren 2016-2018.

Besluit 2:
het voorstel dat moet leiden tot de integratie van Bureau Studiefinanciering en de Commissie Steunbehoevende Studenten Theologie goed te keuren en opdracht te geven over te gaan tot uitwerking ervan.

Besluit 3:
de Raad van Toezicht opdracht te geven – in samenhang met besluit 2 – aan de volgende Synode/Landelijke Vergadering een voorstel te doen voor een herziene inrichting van het bestuur en toezicht op de kerkelijke studiefinanciering, waarin ten minste de scheiding tussen Bureau Studiefinanciering en de TU Kampen geborgd is.

Besluit 4:
in te stemmen met de bijdragen vanuit de kerken over de jaren 2021 tot en met 2023 conform de meerjarenbegroting, opgenomen in bijlage 7-1 van deze acta.

Gronden:
1. Het geringe aantal aanvragen en toekenningen over de jaren 2017 en 2018 leidt de komende jaren tot een geringere financiële post voor ondersteuning. Ter voorkoming van onnodige groei van de reserves wordt een lagere bijdrage vanuit de kerken verwacht.
2. Voor de jaren 2019 en volgende wordt gerekend met het jaarlijkse budget, waarop de regeling in 2017 is aangenomen. Op termijn is een stabiele bijdrage vanuit de kerken nodig van een jaarlijkse bijdrage van € 120.000.
3. Het vertrouwen in de regeling kwam bij de doelgroep onder druk te staan door de opschorting en dreigende opheffing van de regeling, waarvan in de jaren 2015-2017 sprake was, en de invoering van een versoberde regeling in 2017. Voor de toekomst dienen de kerken om ook op dit punt betrouwbaar te zijn daarom te streven naar continuïteit.

12 december 2020

Artikel 61 - Bespreking bureau studiefinanciering

De besluiten 1 t/m 3 zijn genomen op 27 juni 2020(met algemene stemmen, via digitale raadpleging), besluit 4 op 12 december 2020 via video conferentie, eveneens met algemene stemmen.

12 december 2020

Artikel 62 - Besluiten oprichting toerustingscentrum

Materiaal:
1. rapport Praktijkcentrum GKv, Deputaatschap Diaconale Zaken GKv en Nederlands Gereformeerde Toerusting NGK (31-08-2020);
2. rapport deputaatschap diaconale zaken – GKv en Nederlands Gereformeerde Toerusting – NGK (22-10-2019);
3. rapport Nederlands Gereformeerde Toerusting met het oog op de Landelijke Vergadering 2019 te Zeewolde (09-01-2020);
4. rapport Nederlands Gereformeerde Toerusting (25-11-2019);
5. rapport Praktijkcentrum (30-09-2019) met bijlage “Heilzaam en Hoopvol”;
6. brief van het Dagelijks Bestuur van PC, NGT en DDZ (27-11-2020);

7. brief PC aan TU en Viaa over beëindiging samenwerking PC (02-12-2020).

Besluit 1:

a. samen met de landelijke vergadering over te gaan tot de oprichting van een toerustingscentrum Gereformeerde Kerken (TC) als rechtsopvolger van het Praktijkcentrum, de Nederlands Gereformeerde Toerusting en het Diaconaal Steunpunt, en als gezamenlijke instelling van beide kerkverbanden, in overeenstemming met art. E68 van de kerkorde van de GKv en in artikel 31.4 van het Akkoord voor Kerkelijk Samenleven van de NGK;
b. voor dit toerustingscentrum de rechtsvorm te kiezen van een gezamenlijk zelfstandig onderdeel van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerken, zoals voorzien in art. 2:2 van het Burgerlijk Wetboek;
c. het statuut van deze instelling vast te stellen, zoals bijgevoegd in bijlage 4-2.

Besluit 2:

een commissie te benoemen als bestuur: de commissie toerustingscentrum (CTC) met als taken:

a. te fungeren als bestuur van het toerustingscentrum, overeenkomstig het statuut;
b. een directeur te benoemen die belast wordt met de dagelijkse leiding van de instelling;
c. voor het einde van 2021 het nieuwe toerustingscentrum operationeel te hebben, waar tenminste een gezamenlijke huisvesting, een operationele frontoffice voor de kerken en een ondersteunende backoffice voor de dienstverlening onderdeel van zijn;
d. een beleidsplan met bijbehorende begroting voor de periode 2021-2023 te maken;
e. jaarlijks met deputaten financiën en beheer van de GKv en de Financiële Commissie van de NGK in het voorjaar de rekening en in het najaar de begroting voor het volgende jaar te bespreken;
f. met de Commissie Steunbehoevende Kerken en Missionaire Initiatieven (CSKMI) en de Verre Naasten (DVN) in gesprek te gaan om te onderzoeken hoe de kwaliteit en efficiëntie van de ondersteuningstaak voor missionaire initiatieven geborgd en verder geïntegreerd kan worden;
g. bij de Theologische Universiteit te blijven pleiten voor de essentiële plaats van diaconaal/missionair kerk-zijn in het curriculum voor de opleiding van predikanten;
h. te onderzoeken of vormen van samenwerking, dan wel integratie, met aanverwante commissies mogelijk zijn.

Besluit 3:

de commissie toerustingscentrum opdracht te geven dit statuut notarieel vast te laten leggen.

Besluit 4:

a. de Werkgroep Integratie op te dragen aan de volgende generale synode van de GKv en landelijke vergadering van de NGK voorstellen te doen m.b.t. de governance van het TC, waaronder zo mogelijk een permanent toezichthoudende instantie;
b. voor de komende jaren de moderamina van de GS en de LV op te dragen het bestuur van het TC adviserend bij te staan.

Besluit 5:

a. gelijktijdig met de oprichting van het TC over te gaan tot opheffing van het Diaconaal en Missionair Steunpunt;
b. daartoe het deputaatschap diaconale zaken opdracht te geven de stichting Diaconaal Steunpunt op te heffen, alle eigendommen, rechten en plichten te doen overgaan op het TC, de financiële verantwoording te doen en over deze aspecten te rapporteren aan deze synode en landelijke vergadering.

Besluit 6:

a. gelijktijdig met de oprichting van het TC, in overeenstemming met artikel 10 van het Reglement Praktijkcentrum en met instemming van de Theologische Universiteit en de Hogeschool Viaa over te gaan tot ontbinding van het Praktijkcentrum;

b. daartoe het bestuur van het Praktijkcentrum opdracht te geven alle eigendommen, rechten en plichten te doen overgaan op het TC, de financiële verantwoording te doen en over deze aspecten te rapporteren aan deze synode.

12 december 2020

Artikel 63 - Bespreking oprichting toerustingscentrum

Ds. D.W.L. Krol (preses cluster B) geeft een toelichting op dit onderwerp. In de vergadering van cluster B was het nog te voorbarig om te spreken over conceptbesluiten, men beperkte zich tot het inhoudelijk bespreken van de plannen. Er was instemming om samen met voorstellen te komen, en dat heeft uiteindelijk geleid tot besluiten die nu zijn voorgelegd. Ds. Krol spreekt de hoop uit dat de afgevaardigden net zo enthousiast zijn als zij.

Tijdens een eerste bespreekronde wordt het volgende opgemerkt:
Een aangename verrassing is het tempo dat sinds november is gemaakt.
Veel waardering voor en volle instemming met het werk.
Dankbaarheid met de voortvarendheid. Ten aanzien van art. 13 van het statuut, dat gaat over het college van drie bindend adviseurs, wordt gevraagd hoe en wanneer deze drie adviseurs worden benoemd; hij ziet dit namelijk niet terug in het laatste agendapunt van deze vergadering.
Zeer enthousiast over wat er is gebeurd, de hoop wordt uitgesproken dat ook op andere terreinen op weg naar 2023 even voortvarend wordt gewerkt.
Zeer onder de indruk van het vele werk en van de geestelijke kracht die erachter zit en onder de indruk van de formulering van de statuten. Bij besluit 2.h moet 'is' 'zijn' zijn. Dit wordt meteen aangepast.
Br. J.W. Boven meldt dat er inmiddels ook een door prof. R. Kuiper, namens de TU, ondertekende brief is.

Voorzitter br. A.F.M. Schippers merkt op dat de adviseurs zullen worden benoemd als ze nodig zijn.
Er zijn geen amendementen of tegenvoorstellen ingediend. Uit een inventarisatie blijkt dat er geen behoefte is aan stemming over de besluiten. Deze zijn daarmee met algemene stemmen vastgesteld.
Met vreugde constateert voorzitter Schippers dat hiermee een mooie stap is gezet op weg naar een nieuw toerustingscentrum; hij wenst alle betrokkenen Gods zegen toe en spreekt de hoop uit dat ze tot zegen blijven van onze kerken.

28 november 2020

Artikel 64 - Besluiten ondersteuning kerken, classes en missionaire projecten

Materiaal:
1. rapport deputaten ondersteuning (18-09-2019);
2. rapport commissie steunbehoevende kerken (6-11-2019);
3. aanvullend rapport deputaten en commissie (23-12-2019);
4. rapport deputaten diaconale zaken (16-09-2019).

Besluit 1:
deputaten ondersteuning classes, kerken en missionaire projecten decharge te verlenen.

Besluit 2:
samen met de Landelijke Vergadering een commissie steunbehoevende kerken en missionaire initiatieven (CSKMI) te benoemen, met de opdracht de kerken in beide kerkverbanden te ondersteunen in hun missionaire roeping en de regio's, classes en kerken zo nodig in financiële zin te ondersteunen.

Besluit 3:
de commissie daarbij voor de overgangsperiode naar de hereniging van de kerkverbanden de opdracht te geven:

a. bij hun taakuitoefening de van toepassing zijnde regelingen in de respectievelijke kerkverbanden te hanteren;
b. een nieuwe regeling voor steunbehoevende kerken en eventueel missionaire projecten uit te werken en voor te stellen aan de volgende Landelijke Vergadering en generale synode, zodat deze is vast te stellen voor gebruik in het herenigde kerkverband;
c. in gesprek te gaan met het nieuw te vormen toerustingscentrum en Verre Naasten om te onderzoeken hoe de kwaliteit en efficiëntie van de ondersteuningstaak voor missionaire initiatieven geborgd en verder geïntegreerd kan worden.

Besluit 4:

a. een nieuwe regeling voor steunbehoevende kerken en missionaire projecten vast te stellen voor gebruik in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (zie bijlage 4-3);
b. de commissie op te dragen toekomstige steunverzoeken in de GKv per geval te beoordelen, in overeenstemming met de nieuw vastgestelde regeling, maar zo nodig in afwijking daarvan.

Gronden:

1. De Generale Regeling Ondersteuning Classes, Kerken en Missionaire Projecten (OCKMP), vastgesteld door GS Meppel 2017, bleek in de afgelopen jaren onvoldoende uitgewerkt en getoetst om toegepast te kunnen worden.
2. Ter wille van de rechtszekerheid moet de synode rekening houden met verwachtingen die zijn gewekt door de regelingen die tot op heden geldig waren.
3. Een algemene overgangsregeling heeft geen toegevoegde waarde, nu het slechts een beperkt aantal gevallen betreft, die alle bij deze synode bekend zijn.

Besluit 5:

a. de komende drie jaar steun beschikbaar te stellen voor de missionaire projecten HECHT, Huis van Vrede, en Meer dan Beverwaard, onder toezending van een brief van bemoediging;
b. de komende drie jaar aanvullende steun beschikbaar te stellen voor de gemeente van Gent, onder toezending van een brief van bemoediging.

Besluit 6:
de commissie verder op te dragen:

a. te participeren in het integral mission (IM) platform dat als adviesnetwerk de commissie kan dienen, met daarbij de aanwijzingen:
   - het IM-platform te betrekken bij vragen rond missionaire presentie;
   - het IM-platform te betrekken bij het samenstellen van een missionair trendrapport en de organisatie van een werkconferentie;
   - het IM-platform te betrekken bij besteding van budget voor startsubsidies;
b. missionaire activiteiten in de kerken te stimuleren en ondersteunen met een binnen het budget opgenomen stimuleringsfonds, te gebruiken voor ondersteuning, inspiratie en startsubsidies.

Gronden:

1. Het verdient aanbeveling activiteiten in het licht van specifiek missionaire woordverkondiging te ondersteunen in de vorm van advies, toerusting en waar nodig financiële steun. Bovenstaande vraagt om een toegankelijk aanspreekpunt voor kerken met vragen rond missionair gemeente zijn.
2. Advies aan classes vereist specifieke kennis en inzichten in missionaire ontwikkelingen, waaronder kennis van geleerde ervaringen.

3. Er is een netwerk nodig dat zowel kennis en ervaring van missionaire pioniers alsmede expertise uit het missionaire werkveld bijeen brengt en deputaten op verzoek kan adviseren bij hun werkzaamheden.
4. Inhoudelijke ondersteuning van missionaire initiatieven vraagt om het inspireren en verbinden van missionaire teams en kerken door coaching, toerusting en netwerkactiviteiten mogelijk te maken.
5. Met kleinere ondersteuningsbijdragen kunnen meer missionaire initiatieven van een goede start worden voorzien dan met enkele grote steunverleningen.

Besluit 7:
deputaten op te dragen in overleg met de kerk van Axel een commissie in te stellen die bindende adviezen geeft ten aanzien van beheer en eigendom van de panden te Gent. De adviezen moeten bijdragen aan een duurzaam financieel perspectief voor het missionaire werk in België en vermindering van afhankelijkheid van financiële steun.

Gronden:
1. Een groot deel van de steun aan GKv Gent wordt aangewend voor huur en onderhoud van de panden. Het is het moeilijk te verantwoorden dat geld bedoeld voor missie, grotendeels ten goede komt aan (waardevermeerdering van) panden. Het geld dat besteed wordt aan de panden drukt op de mogelijkheden om het in te zetten voor missionair werk.
2. Het eigendom en financieel beheer ligt bij de kerk te Axel; de manier waarop de verantwoording nu is geregeld geeft onvoldoende mogelijkheden om te komen tot een meer verantwoorde inzet van kerkelijke gelden.
3. Er is geen effectief beleid om de waardevermeerdering van de panden te benutten voor onderhoud en beheer van de panden.
4. De complexiteit van financiering van vastgoed, mede vanwege landsgrenzen, vraagt om externe deskundigheid die niet door DO of classicale deputaten ondersteuning gerealiseerd kan worden.

Besluit 8:
een budget te verlenen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta.

28 november 2020

Artikel 65 - Bespreking ondersteuning kerken, classes en missionaire projecten

De behandeling vindt plaats door cluster C via videoconferentie op 14 november.
Als eerste krijgt namens de commissie steunbehoevende kerken br. K. Klaver het woord. Hij memoreert kort aard en doel van de CSK, de geschiedenis van de werkzaamheden en geeft een globaal overzicht van inkomsten en uitgaven over de afgelopen drie jaren. De contacten en gesprekken tussen CSK en deputaten ondersteuning zijn als positief ervaren, ook al waren er verschillen in werkwijze. De CSK kan zich vinden in de voorgestelde besluiten, met dien verstande dat de CSK voorstelt het in besluit 9 genoemde bedrag van € 0,50 te veranderen in € 0,25 voor de jaren 2021-2022, en in de aanhef de aanduiding commissie steunkerken te veranderen in commissie steunbehoevende kerken.
Vervolgens geven ds. J.A. Francke, zr G.R. Boersma-Vreugdenhil en ds. A.G. Bruijn een presentatie over deputaten ondersteuning (DO). De drie speerpunten van DO komen in de presentatie langs:
1. De missie van Jezus Christus: het gaat om Christus present stellen in de samenleving. Omdat diverse typen van kerk-zijn zich op hetzelfde speelveld bevinden, is het goed om ze allemaal onder één dak onder te brengen.
2. Samenwerken, versnippering tegengaan: DO wil graag instemmen met het voorstel om te clusteren, en geven een voorzet om de herstructurering aan te pakken.
3. Kostenbeheersing: beleid met duurzaam perspectief is het devies. Tegelijk beginnen de lagere budgetten voelbaar te worden, bijvoorbeeld in de ruimte voor nieuwe initiatieven. Deputaten geven een overzicht van wat DO hebben gedaan met het geld dat hun ter beschikking is gesteld.

De financiële vooruitzichten zijn niet rooskleurig - maar de dank aan onze Heer voor wat DO hebben mogen doen voert de boventoon.

Voorzitter br. Schippers dankt CSK en DO hartelijk voor de inleiding, en onderkent expliciet dat CSK en DO aangeven dat er keuzes gemaakt moeten worden. Vervolgens opent hij de bespreking.

Ds. A.G. Bruijn gaat op vragen in, met name de vragen over de financiële kant. Een reactie op de vraag over hoe het in de toekomst gaat, speelt hij door naar br. K. Klaver. Het idee van DO is getrapte ondersteuning: eerst via de regio's en classes, en uiteindelijk landelijk. DO zijn het eens met de pleidooien om besluit 8 (budget) door te schuiven. Ook de vraag over de gevolgen van bezuinigingen komen wat Bruijn betreft aan de orde in een latere zitting. De opmerking dat geld niet de boventoon moet voeren benadrukt hij, maar je hebt geld wel nodig om dingen tot stand te kunnen brengen. Als reactie op de vraag van de voorzitter geeft hij aan dat DO besluit 6 van harte ondersteunen.

Ds. J.A. Francke reageert op de vraag over toerusting: DO delen de zorgen over de toerusting van missionair werkers. Het plan is dat zr. G.R. Boersma-Vreugdenhil actief blijft als adviseur van de commissie, voor advisering, begeleiding en coaching met het oog op financiële duurzaamheid. Het oorspronkelijke besluit 8b zou inhouden dat de ondersteuning wordt teruggebracht van 12 naar 4 uur, DO zijn blij dat daar vandaag nog niet over wordt besloten. Als antwoord op de vraag over functiescheiding geeft hij aan dat dit door DO al is geregeld; de adviseur adviseert maar neemt geen besluiten; zij is geen lid van het deputaatschap. Op de vraag over de koppeling van missionaire hulpverlening en steun aan hulpbehoevende kerken antwoordt hij dat DO denken dat het toch hetzelfde speelveld is, en hij pleit in elk geval ervoor om als het gaat om de visie deze twee bij elkaar te houden; in concrete uitvoering is het praktisch wel betrekkelijk eenvoudig om een scheiding aan te brengen.

Zr. Boersma-Vreugdenhil gaat in op de vraag over aandacht voor identiteit bij de projecten. In de jaarlijkse gesprekken met projecten is identiteit een van de gespreksonderwerpen. Wat betreft de vraag met betrekking tot project Hecht over hoe zij aankijken tegen missie antwoordt zij dat hun slogan is 'Mensen bij Jezus brengen' en dat zij dat doen in een context waar mensen heel ver af staan van het geloof, maar dat de inbedding van de sacramenten bij Hecht volop in de aandacht is.

De voorzitter opent de tweede ronde, met het punt van orde dat gezien de adviezen besluit 8 vandaag niet behandeld zal worden, maar in een latere zitting.

Br. Klaver reageert op de vragen over de verdeling van de financiële bijdrage (landelijk of classicaal). Het voorstel van de CSK is om er een combinatie van te maken: een lichte bijdrage van regio/classis, daarna komt de landelijke solidariteit in beeld. Op de vraag over de begroting CSK op langere termijn antwoordt hij dat bij een onveranderde situatie de begroting van uitgaven tussen € 35.000 en € 40.000 per jaar blijft. Als 'het kwartje' doorgaat (het quotum per lid voor de NGK), blijft de CSK per jaar interen op de reserve. Op de vraag of de CSK kan bijdragen aan de financiële situatie van DO antwoordt hij dat de CSK uiteraard solidair is, maar hij daar nu niets over kan zeggen; het hangt ook af van de besluitvorming op langere termijn.

Als laatste is br. R. de Graaf van deputaten financiën en beheer aan het woord: hij is blij dat het integrale financiële besluit wordt opgeschoven.

Voorzitter br. Schippers opent de besluitvorming met de mededeling dat de besluiten in drie categorieën uiteenvallen: de besluiten 1, 2, 3 en 6 moeten worden genomen door GS en LV. Het geamendeerde besluit 9 (budget vanuit NGK) door de LV. Besluiten 4, 5 en 7 door de GS. Cluster C stelt unaniem voor om alle voorgestelde besluiten als hamerstuk aan de plenaire vergadering aan te bieden. Op 28 november heeft de plenaire vergadering de besluiten vastgesteld, inclusief een aangepast besluit over het budget (besluit 8).

Artikel 66 - Besluiten eredienst

Materiaal:
1. rapport van deputaten eredienst en commissie interkerkelijke stichting voor het kerklied (20-09-2019);
2. brief van de classis Amersfoort, als ondersteuning van het revisieverzoek van de GK te Amersfoort-de Horsten, met het aanvullende verzoek om deputaten eredienst opdracht te geven voor een eigentijdse formulering van de doopvragen;
3. brief van de GK te Vroomshoop (2 december 2019) met het verzoek te oordelen over de wijze waarop deputaten eredienst de vastgestelde liturgische formulieren in gewijzigde vorm opgenomen hebben in het nieuwe Gereformeerd Kerkboek, en duidelijkheid te geven over de officiële versies van de liturgische formulieren;
4. aanvullend rapport - Handreiking bevestigen van werkers in de kerk (23-12-2019).

Besluit 1:
niet te voldoen aan het verzoek van classis Amersfoort.

Grond:
In het kader van de hereniging van GKv en NGK dient eerst besloten te worden of de huidige afspraken over het ongewijzigde gebruik van de vragen in liturgische formulieren gehandhaafd zullen blijven; dit zal onderdeel zijn van de besluitvorming m.b.t. de generale regelingen, naar verwachting in 2023. Met het oog daarop is het niet zinvol om nu een opdracht te geven voor een eigentijdse formulering van de vragen.

Besluit 2:
GK Vroomshoop te antwoorden:
a. deputaten eredienst en generale synode zijn beide van mening dat de herziening van de teksten door deputaten soms zo vrijmoedig was, dat het achteraf gezien niet verstandig was om de herziene teksten in het Kerkboek te publiceren voordat een synode deze teksten kon vaststellen;
b. de synodes van Harderwijk en Ede hebben als laatste de formulieren officieel vastgesteld. Sindsdien is in de GR Kerkdiensten (art. 5.2) vastgelegd dat in het onderwijzend deel van de formulieren gevarieerd kan worden. Dat maakt het minder relevant om van officiële vaststelling van formulieren te spreken; de door synodes vastgestelde teksten en de voor liturgisch gebruik bewerkte teksten in het Kerkboek geven hetzelfde onderwijs;
c. voor de af te leggen beloftes en andere formules met rechtsgevolgen, zoals bedoeld in de GR Kerkdiensten art. 5.2, zal een voorganger zich houden aan de door de synodes vastgestelde teksten; de tekst van de eerste doopvraag voor de kinderdoop is door deze synode opnieuw vastgesteld volgens de tekst van GS Harderwijk 2011, anders dan de tekst in het Kerkboek.

Besluit 3:
met instemming kennis te nemen van de Handreiking ‘Bevestigen van werkers in de kerk - anders dan predikanten, ouderlingen en diakenen’ en deze aan de kerken aan te bevelen.

Besluit 4:
deputaten liturgie en kerkmuziek decharge te verlenen.

Besluit 5:
gezamenlijk met de Landelijke Vergadering een commissie eredienst in te stellen en deze de volgende opdracht te geven:

a. een bijdrage te leveren m.b.t. vragen over liturgie en eredienst, en daarbij te verwijzen naar al het materiaal dat al voorhanden is, naar het toerustingscentrum voor wat betreft de toerusting en naar de Theologische Universiteit voor wat betreft de inhoudelijk-theologische vragen;
b. te functioneren als adres voor nieuwe kerkliederen, nieuw werk te toetsen -waarbij gelet moet worden op liturgische bruikbaarheid, kwaliteit, bijbelse inhoud en een zo gevarieerd mogelijk liedrepertoire- en dit bij gunstige beoordeling onder de aandacht van de kerken te brengen;
c. de actieve deelname aan de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied voort te zetten door een bestuurslid voor de ISK uit het midden van CE aan te wijzen en door deel te nemen aan de activiteiten die de ISK ontwikkelt op het gebied van het kerklied en liturgie;
d. bij bijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van bijbelvertalingen in ons land, zich te presenteren als het adres waaraan men informatie over het onderwerp bijbelvertaling kan toezenden;
e. contact te onderhouden met het Nederlands Bijbelgenootschap over de aangekondigde revisie van de NBV en daarvan rapport uit te brengen;
f. de kwaliteitsbevordering op het gebied van liturgie, muziek en zang in de gemeenten te stimuleren;
g. de kerken te adviseren over het gebruik van de juiste beamerpakketten en licenties.

Besluit 6:
de commissie eredienst de opdracht te geven ten aanzien van het Steunpunt Liturgie:
a. de werkzaamheden van het Steunpunt Liturgie in de komende drie jaren af te bouwen;
b. te zorgen voor een goede overdracht door taken en materiaal van het Steunpunt Liturgie onder te brengen bij de Theologische Universiteit en het Praktijkcentrum.

Besluit 7:
a. commissie eredienst een budget toe te kennen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta;
b. voor het Steunpunt Liturgie een budget te verlenen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta.

28 november 2020

Artikel 67 - Bespreking eredienst

Behandeling van dit onderwerp vindt in eerste instantie plaats via een schriftelijk-digitale bespreking binnen cluster C in september 2020. Afgevaardigden stellen kritische vragen over de voorstellen t.a.v. het Steunpunt Liturgie en het voorstel over de gedeeltelijke bekostiging van een AIO-plaats. Gevraagd wordt of de voorgestelde taakomschrijving voor de commissie past bij de huidige ontwikkelingen m.b.t. liturgie. Moet er niet meer vraag-gestuurd gewerkt worden? Deputaten en commissie beantwoorden deze vragen, lichten hun voorstellen toe en verdedigen gemaakte keuzes.

Bij het begin van de tweede ronde wordt schriftelijk-digitaal een aantal amendementen ingediend. Ds. L.E. Leeftink stelt voor om de werkzaamheden van het Steunpunt Liturgie in drie jaar af te bouwen, met overdracht van taken en materialen aan de Theologische Universiteit en het Praktijkcentrum. Ook wil hij de taakomschrijving van de commissie sterk beperken. Deze amendementen ontvangen al snel voldoende steun. Een derde amendement is feitelijk een aangekondigde tegenstem tegen besluit 7 m.b.t. de financiering van de AIO-plaats; ook hiervoor is royale steun.
Gezien de steun voor deze ingrijpende amendementen wordt op initiatief van het clustermoderamen de bespreking op 14 november voortgezet via videoconferentie.

Ds. E.J. Sytsma maakt een paar startopmerkingen namens DE en CISK. Hij memoreert de hemelse liturgie uit Openbaring 5. Ook benoemt hij dat beide commissies zichzelf gezamenlijk al commissie eredienst noemen, hoewel DE en CISK nog niet samen zijn gevoegd; maar er wordt al enige tijd nauw samengewerkt. Tot slot memoreert hij dat het rapport alweer dusdanig oud is dat we door toedoen

van corona door de werkelijkheid meer dan zijn ingehaald en ontwikkelingen meemaken die een jaar geleden nog ondenkbaar waren.

Tijdens de eerste bespreekronde voeren drie afgevaardigden het woord. In de beantwoording gaat ds. J.A.C. Weij in op de vraag of men binnen de NGK zo blij is met het Steunpunt. Dat is het geval, anders was het niet in het gezamenlijke rapport gezet. De reden is vooral de kleine slagkracht binnen de NGK(-commissie). Ook wijst hij op het aspect van de netwerkcontext: juist daar is niet alle informatie goede informatie; juist in het goede ziet hij de waarde van het Steunpunt.

Zr. A. de Heer-de Jong gaat in op de vragen over het Steunpunt Liturgie. Het Steunpunt Liturgie heeft sinds 2000 altijd al gewerkt in een netwerksituatie: werk op afroep, op vraag van de kerken. Dat gaf juist een inspirerend effect: je ziet waar mensen mee bezig zijn en dáár kun je achtergrond en advies bieden. Aansluitend op wat ds. Weij naar voren bracht, voegt ze toe dat het de taak van het Steunpunt is om in de veelheid van informatie mensen en kerken te helpen de weg te vinden. Er is een stijgende lijn in het aantal aanvragen om hulp en bij de aanvragen zaten ook altijd NGK-ers, het laatste jaar zelfs steeds meer.

Ds. Sytsma benadrukt dat DE het merk Steunpunt Liturgie waardevol vinden, maar niet per se hechten aan de zelfstandige situatie zoals het steunpunt nu functioneert. Het problematische van de amendementen vindt hij dat 'het merk' niet geïntegreerd wordt, maar juist uitgekleed; dat past wat hem betreft niet bij de vraag naar ondersteuning. Maar het lastige is dat de documenten van DE/CISK voorliggen en dat ook het traject van de CSF er nog ligt. Ds. Sytsma geeft toe dat het inderdaad een veelomvattende opdracht is. Maar de opdracht is zoals die is omdat DE en CISK zich graag op het speelveld van de liturgie bevinden en zich daar ook deskundig achten; een concretere opdracht zou een vastleggen op keuzes zijn die we graag t.z.t. maken op grond van ontwikkelingen in de kerk. Wat betreft de bekostiging van de AIO merkt hij op dat het voorgestelde bedrag aan financiële steun door de synode de 'kers op de taart' van andere financiële bronnen is, maar dat het, nu die andere bronnen er niet zijn, niet meer is dan 'de kers'; om welke reden de commissie besluit 7 (bijdrage AIO) intrekt.
In de tweede ronde geeft ds. L.E. Leeftink een toelichting op de door hem ingediende amendementen. Dit betreft het feit dat het gaat om opdrachten aan deputaten om allerlei onderzoek te doen. Daar is het Praktijkcentrum voor; de toegevoegde waarde van een onderzoek door deputaten acht hij nul.

Deputaten moeten niet worden opgeheven, maar zij moeten hun kerntaken blijven doen: relaties onderhouden, zaken signaleren - maar studieopdrachten in naam van de kerken horen niet bij die kerntaken, daar zijn TU en Praktijkcentrum voor. Voor wat betreft het Steunpunt Liturgie erkent ds. Leeftink dat het niet gaat om een persoon, maar hij benadrukt dat het vooral gaat om het instituut, dat na zoveel jaren waarin het is opgebouwd ook weer kan worden afgebouwd. En daar is reden voor, ten eerste omdat veel van de praktische vragen ook aan TU en Praktijkcentrum gesteld kunnen worden en het onderwerp daar kan worden belegd, en ten tweede omdat we in een krimpsituatie zitten. Het is beter om de samenwerking met TU en Praktijkcentrum te optimaliseren, en het Steunpunt Liturgie daar onder te brengen zonder behoud van budget.

Op verzoek van br. A.T. Kamsteeg wordt de stemming over het eerste amendement gesplitst. Het amendement om de werkzaamheden van het Steunpunt Liturgie in de komende drie jaren af te bouwen en taken en materiaal onder te brengen bij de Theologische Universiteit en het Praktijkcentrum, krijgt brede steun: 3 onthoudingen, 16 voor en 2 tegen. Het voorstel om ook het budget af te bouwen (2021 € 26.4000, 2022 € 17.600, 2023 € 8.800) wordt niet overgenomen: 2 onthoudingen, 13 tegen, 7 voor.

Ds. H.H. Meerveld dient een amendement op het tweede amendement in. Hij stelt voor om besluit 3b, over de pilot met instructiefilmpjes op YouTube, te handhaven en op te nemen onder besluit 2. Het amendement wordt voldoende ondersteund en wordt in stemming gebracht. De uitslag is: 2

onthoudingen, 11 tegen en 9 voor. Daarmee is het amendement verworpen. Het ongewijzigde amendement van ds. Leeftink luidt:

Besluit 2 a te vervangen door:

a. Aanspreekpunt te zijn voor vragen over liturgie en eredienst, en daarbij verwijzen naar alle materiaal wat al voorhanden is, naar het Praktijkcentrum voor wat betreft de toerusting en naar de Theologische Universiteit voor wat betreft de inhoudelijk-theologische vragen.

Besluit 3 a t/m c laten vervallen en besluit 3d. op te nemen onder besluit 2.

d. contact te onderhouden met het Nederlands Bijbelgenootschap over de aangekondigde revisie van de NBV en daarvan rapport uit te brengen.

Besluit 4 a. en 4 c. te laten vervallen en besluit 4 b. en 4 d. op te nemen onder besluit 2

b. de kwaliteitsbevordering op het gebied van liturgie, muziek en zang in de gemeenten te stimuleren;

d. de kerken te adviseren over het gebruik van de juiste beamerpakketten en licenties.

Er zijn 16 stemmen vóór dit amendement, 4 tegen, 1 onthouding. Daarmee is het amendement aangenomen.

Dan komt de lijst van geamendeerde besluiten aan de orde, gesplitst in GS en LV. De eerste vier besluiten zijn voor de GS. Er is geen behoefte aan stemming over deze besluiten, maar br. A. Kamsteeg wil graag een stemverklaring afleggen bij het besluit over de handreiking 'bevestigen van werkers in de kerk': hij zal niet tegen zijn, maar ziet de zin van dit besluit niet. Vervolgens zijn de besluiten over de nu gezamenlijke commissie in gewijzigde vorm aan de orde. Er is geen behoefte aan stemming over deze besluiten, waarop de voorzitter concludeert dat de besluiten met algemene stemmen zijn aangenomen. Voorzitter Schippers stelt voor dat de aangenomen besluiten als hamerstuk naar de plenaire vergadering gaan met een toelichting op wat er vandaag is gebeurd.

Namens de commissie vraagt ds. Weij aandacht voor het feit dat voorbijgegaan is aan het commissievoorstel om bij amendement 2 'aanspreekpunt te zijn voor' te vervangen door 'een bijdrage te leveren met betrekking tot'. Deze wijziging wordt in stemming gebracht en met 21 stemmen voor en 1 tegen, aangenomen.

Op 28 november 2020 heeft de plenaire vergadering alle besluiten unaniem vastgesteld.

28 november 2020

Artikel 68 - Besluiten archief en documentatie

Materiaal:

1. rapport deputaten archief en documentatie en commissie archief en documentatie (03-10-2019);
2. visiedocument 2020 - 2030 (27-12-2019).

Besluit 1:
deputaten archief en documentatie decharge te verlenen.

Besluit 2:
gezamenlijk met de Landelijke Vergadering een commissie archief en documentatie in te stellen en deze de volgende opdracht te geven:

a. archief- en documentatiemateriaal te verzamelen en te beheren, dat van belang is voor de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Nederlands Gereformeerde Kerken, met name sinds de Vrijmaking van 1944 en volgende jaren;
b. te zorgen dat de afgesloten gedeelten van de archieven van generaal-synodale deputaatschappen en van commissies van de Landelijke Vergadering worden overgebracht naar het Archief- en Documentatiecentrum (ADC);

c. kennis en onderzoek te bevorderen inzake de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Nederlands Gereformeerde kerken, met name met betrekking tot in het ADC en in de kerken aanwezige archieven en documentatie;
d. een goede samenwerking met de Theologische Universiteit Kampen te bevorderen;
e. alle maatregelen te nemen die voor de instandhouding van het ADC nodig zijn, alsmede die werkzaamheden uit te voeren, die voortvloeien uit de aanstelling van de directeur van het ADC en de archivaris en toezicht te houden op hun werkzaamheden;
f. de kerkenraden, de meerdere vergaderingen en haar deputaatschappen of commissies, alsmede waar nodig en van belang ook personen en instanties regelmatig te dienen met advies en voorlichting inzake het beheer van archief- en documentatiemateriaal;
g. de kerkelijke vergaderingen te dienen met richtlijnen en instructies voor een goed archiefbeheer;
h. de kerken te vertegenwoordigen in samenwerkings- en overlegorganen met betrekking tot kerkelijk archiefbeheer;
i. contacten te leggen en activiteiten te ontplooien, die voor het onder a t/m h genoemde noodzakelijk en nuttig zijn.

Besluit 3:
de commissie een budget te verlenen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta.

28 november 2020

Artikel 69 - Bespreking archief en documentatie

Dit onderwerp is in een digitale ronde behandeld door cluster A. Zonder bespreking is voorgesteld aan de plenaire vergadering de besluiten als een hamerstuk te behandelen. De besluiten worden door de plenaire vergadering op 28 november 2020 unaniem genomen.

28 november 2020

Artikel 70 - Besluiten pastorale zorg aan doven en slechthorenden

Materiaal
1. rapport commissie dovenpastoraat en deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden (04-10-2019);
2. brief van commissie dovenpastoraat en deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden met voorstellen tot eenwording van commissie en deputaten (18-12-2019);
3. brief van commissie dovenpastoraat en deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden met aanvullende voorstellen (met onderbouwing) voor aanpassingen in de regeling (20 februari 2020).

Besluit 1:
deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden decharge te verlenen.

Besluit 2:
de aanstelling van de dovenpredikant uit te breiden naar een volledige aanstelling van 1,0 fte waarvan 0,7 voor rekening komt van de GKv en 0,3 voor rekening van de NGK.

Grond:
De aanstelling voor 0.9 fte blijkt in de praktijk een volledige baan te zijn. Er is moeilijk begrenzing aan te brengen en het werk laat zich niet gemakkelijk plannen omdat de predikant in zijn planning vaak afhankelijk is van de agenda's van anderen. Verder is hij als dovenpastor een specialist die niet kan terugvallen op andere pastors of vrijwilligers in het kerkenwerk.

Besluit 3:
de Regelingen dovenpastoraat vast te stellen (bijlage 4-4).

Besluit 4:
gezamenlijk met de Landelijke Vergadering een commissie dovenpastoraat in te stellen met de opdracht te werken volgens de Regeling dovenpastoraat.

Besluit 5:
commissie dovenpastoraat een budget te verlenen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta.

28 november 2020

Artikel 71 - Bespreking pastorale zorg aan doven en slechthorenden

Dit onderwerp wordt door cluster A in een digitale ronde behandeld. Daarin wordt door een afgevaardigde voorgesteld om grond b bij besluit 2 “Het besluit van de synode 2017 om de dovenpredikant een aanstelling van 0,6 fte te geven in plaats van 1.0 fte was wel een heel forse bezuiniging” te laten vervallen. Deputaten nemen dit over. Daarna wordt unaniem voorgesteld de besluiten als hamerstuk aan de plenaire vergadering voor te leggen. De plenaire vergadering stelt vervolgens op 28 november zonder bespreking de voorgestelde besluiten vast.

9 januari 2020

Artikel 72 - Besluiten betrekkingen buitenlandse kerken

Materiaal:
1. rapport deputaten betrekking buitenlandse kerken (9 oktober 2020);
2. zeventien brieven van buitenlandse zuster- en contactkerken waarin grote zorgen worden geuit naar aanleiding van de besluiten van GS Meppel 2017 over man, vrouw en ambt; voor een volledig overzicht, zie bijlage 5-1;
3. brief van de VGKSA (d.d. 29 augustus 2019), met de vraag om in te gaan op een brief uit 2014 met bezwaren tegen de opvattingen van twee docenten aan de Theologische Universiteit en tegen de ontwikkelingen m.b.t. de vrouw in het ambt; tevens met klachten over de behandeling van hun deputaten in 2013 door deputaten BBK en de weergave van hun standpunt door deputaten MViK in 2014; de brief benoemt ook ongenoegen over de verwerking van de inbreng van de buitenlandse kerken in de M/V-besluiten van GS Meppel 2017.

Besluit 1:
een zusterkerkrelatie aan te gaan met de Gereja Kristus Tuhan (GKT) in Indonesië.

Gronden:
1. De GKT laat zich kennen als een trouwe en toegewijde kerk van Christus, die leeft vanuit de waarheid van de Bijbel als het Woord van God.
2. De GKT aanvaardt de gereformeerde belijdenissen en spant zich in om in leer en leven gereformeerde kerk te zijn.
3. Tussen de GKT en GKv is er al enkele jaren in diverse vormen contact.

Besluit 2:
a. bij de behandeling van de revisieverzoeken m.b.t. de besluiten van de GS Meppel 2017 over man, vrouw en ambt gepaste aandacht te geven aan de reacties van zusterkerken en contactkerken op dit onderwerp;
b. geen uitspraak te doen over de bezwaren tegen de opvattingen van twee docenten van de Theologische Universiteit;
c. geen uitspraak te doen over zaken uit 2013 en 2014.

Gronden:
1a. Zusterkerken en contactkerken hebben grote zorgen over deze besluiten kenbaar gemaakt. Het hoort bij onze regels voor het beoefenen van zusterkerkrelaties (GR bij art. E70 KO, art. 2.3.a) dat we elkaar als kerken zo veel mogelijk bijstaan in de handhaving, verdediging en bevordering van de gereformeerde belijdenis naar de Schriften in leer, kerkregering, tucht en eredienst.
1b. Het is de taak van de GS zelf om de ingebrachte bezwaren te beantwoorden. Regel is dat als een zusterkerk bezwaar heeft tegen een synodebesluit over leer, kerkregering, tucht en liturgie, zij zich rechtstreeks behoort te richten tot de generale synode (GR bij art. E70 KO, art. 2.4.
2. De kwestie van de bezwaren tegen de opvattingen van twee docenten van de Theologische Universiteit is in vorige synodes al afgehandeld.
3. In de jaren na 2013 en 2014 hebben de contacten met en de inbreng vanuit de VGKSA wel goede vorm en aandacht gekregen.

Besluit 3:
a. met droefheid kennis te nemen van het bericht dat een aantal zusterkerken de relatie met ons heeft verbroken, opgeschort of teruggebracht naar een lager niveau.
De zusterkerkrelatie is verbroken door:
- Canadian Reformed Churches

- Free Reformed Churches of Australia
- Reformed Churches in the United States
- Reformed Presbyterian Church in Ireland

De zusterkerkrelatie is opgeschort door:
- Evangelical Presbyterian Church Ireland
- Evangelical Presbyterian Church in England and Wales
- Free Church of Scotland Continuing
- Reformed Churches of New Zealand
- Vrije Gereformeerde Kerke in Suid Afrika

De zusterkerkrelatie is teruggebracht naar de relatie van kerkelijk contact door:
- Igreja Presbyteriana do Brasil

b. te zoeken naar mogelijkheden om contact te blijven houden met kerken die de relatie met de GKv hebben verbroken of zo'n besluit nog gaan nemen, en daarbij te bouwen op wat ons verbindt;
c. met de kerken die de zusterkerkrelatie hebben opgeschort te overleggen, en af te wachten wat hun nadere besluit is.

Besluit 4:
in overeenstemming met de generale regeling voor het aangaan en onderhouden van relaties met kerken (GR bij art. E70 KO, art. 1 en 2) contact te blijven oefenen met de volgende zusterkerken, volgens de met elk van deze kerken afzonderlijk gemaakte afspraken, teneinde van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen:
1. African Evangelical Presbyterian Church (in Kenia) (AEPC)
2. Christian Reformed Church of the Philippines (CRCP)
3. Christian Reformed Church of Sri Lanka (CRCSL)
4. Evangelisch-Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses (ERK-WB)
5. Free Church of Scotland (FCS)
6. Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA)
7. Gereja Gereja Reformasi Calvinis (GGRC)
8. Gereja Gereja Reformasi di Indonesia (GGRI-NTT, GGRI KalBar, GGRI Papua)
9. Iglesia Reformada en Venezuela (IRV)
10. Igrejas Reformadas do Brasil (IRB)
11. Kosin Presbyterian Church of Korea (KPCK)
12. Nongu u Kristu u i Ser u shar Tar (in Nigeria) (NKST)
13. Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA)
14. Presbyterian Church of Uganda (PCU)
15. Presbyterian Free Church Council (Kalimpong) (PFCC)
16. Presbyterian Free Church of Central India (PFC(CI))
17. Reformed Church in Japan (RCJ)
18. Reformed Church of East Africa (in Kenia) (RCEA)
19. Reformed Presbyterian Church of India (RPCI)
20. Reformed Presbyterian Church of North East India (RPCNEI)
21. Reformed Presbyterian Church Taiwan (RPCT)
22. United Reformed Church in the Congo (URCC)

Besluit 5:
a. in overeenstemming met de generale regeling voor het aangaan en onderhouden van relaties met kerken (GR bij art. E70 KO, art. 1 en 3) contact te blijven onderhouden met de volgende kerken, volgens de met elk van deze kerken afzonderlijk gemaakte afspraken, teneinde van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen:
1. Baltic Reformed Theological Seminary en de Gereformeerde gemeenschappen in de Baltische

Staten (BRTS)
2. Église Réformée Confessante au Bénin (ERCB)
3. Église Réformée Confessante au Congo (ERCC)
4. Union Nationale des Églises Protestantes Réformées Évangéliques de France (UNEPREF)
5. Evangelical Reformed Churches of Russia (ERCR)
6. First Evangelical Reformed Church van Singapore (FERC)
7. Hongaarse Gereformeerde Kerken (HGK) en andere gereformeerde groeperingen (Hongaars taalgebied)
8. Isa-E Church in Bangladesh (ICB)
9. Iglesias Reformadas de España (IRE)
10. Igreja Cristã Presbiteriana de Portugal (ICPP)
11. Independent Reformed Church of Korea (IRCK)
12. Minsk Reformed Church (Wit-Rusland)
13. Orthodox Presbyterian Church (OPC) (USA)
14. Presbyterian Church in America (PCA), via Mission to the World
15. Presbyterian Church of Korea (Hapshin) (PCK (Hapshin))
16. Presbyterian Theological Seminary (Dehra Dun, India) (PTS)
17. Protestantska Reformirana Krscanska Ckrva (PRKC) (Kroatië)
18. Reformed Presbyterian Fellowship in Myanmar (RPCFM)
19. South Indian Reformed Churches (SIRC)
20. Ukraine Evangelical Reformed (of Presbyterian) Church (Oekraïne)

b. zo mogelijk het contact voort te zetten met:
1. Evangelium Reformatus Egyhaz (ERE) (Oekraïne); de ERE heeft het verzoek om een zusterkerkrelatie aan te gaan ingetrokken.

Besluit 6:
a. in overeenstemming met de generale regeling voor het aangaan en onderhouden van relaties met kerken (GR bij art. E70 KO, art. 1 en 4) te blijven zoeken naar mogelijkheden om, door het organiseren of bezoeken van conferenties of netwerkbijeenkomsten, contact te hebben met kerken wereldwijd;
b. daarbij zo mogelijk gebruik te blijven maken van het netwerk van de ICRC;
c. met name ook te zoeken naar netwerkmogelijkheden binnen de Europese regio.

Besluit 7:
deputaten betrekkingen buitenlandse kerken te dechargeren.

Besluit 8:
opnieuw deputaten betrekkingen buitenlandse kerken te benoemen en hun aantal terug te brengen naar twaalf.

Grond:
De ontwikkelingen in de relaties met buitenlandse kerken én de toenemende samenwerking met de CCS rechtvaardigen een vermindering van het aantal deputaten.

Besluit 9:
aan deputaten betrekkingen buitenlandse kerken de volgende opdrachten te geven:
1. deputaten brengen de kerken en kerkleden in Nederland op de hoogte van Christus' kerkvergaderend werk in het buitenland en roepen hen op (ook in concrete situaties) tot gebed en dankzegging;
2. ze laten buitenlandse kerken en kerkleden meeleven met de Gereformeerde Kerken in Nederland; ze doen hun werk met gebruikmaking van het BBK-bureau en de faciliteiten van "Verre Naasten";

3. ze voeren overleg met en werken samen met de deputaten Buitenlandse Kerken van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
4. ze werken samen met de CCS Buitenland van de Nederlands Gereformeerde Kerken, trekken zoveel mogelijk samen op en stemmen verder af om bij éénwording van de kerken ook als één commissie te kunnen gaan functioneren;
5. ze rapporteren aan de volgende generale synode over veranderingen in de relaties met buitenlandse kerken en geven aan wat daarvan de consequenties zijn voor het werk van deputaten;
6. ze zoeken naar mogelijkheden om contact te blijven houden met kerken die de relatie met de GKv hebben verbroken of zo'n besluit nog gaan nemen, en bouwen daarbij op wat ons verbindt;
7. ze overleggen met de kerken die de zusterkerkrelatie hebben opgeschort, en wachten af wat hun nadere besluit is;
8. ze zoeken contact en samenwerking met organisaties die vanuit de GKv zich inzetten voor kerken/gemeenten in het buitenland, te weten Yachad, SSRO en Fundament;
9. ze onderhouden contacten met de Gereformeerde Hogeschool "Viaa" te Zwolle en de Theologische Universiteit in Kampen;
10. ze formuleren nadere voorstellen over participatie in kerkelijke netwerken, in relatie tot het onderhouden van contacten en relaties met afzonderlijke kerken;
11. ze houden zich aan de generale regeling voor het aangaan en onderhouden van relaties met kerken in het buitenland.

9 januari 2020

Artikel 73 - Bespreking betrekkingen buitenlandse kerken

Br. P. Bakker als voorzitter van deputaten BBK maakt een paar inleidende opmerkingen. Hij noemt als mooie dingen de groeiende contacten met kerken in Oost-Europa, en het voorstel voor een zusterkerkrelatie met de Gereja Kristus Tuhan, dat later in de vergadering aan de orde komt. Als verdrietige dingen noemt hij het uit elkaar groeien en zelfs het beëindigen van de zusterkerkrelatie met andere kerken.
Het was een intensieve periode voor de deputaten. Ze hadden contact met 56 kerken: 31 zusterkerken en 25 kerken waarmee op een andere manier contact onderhouden wordt. God gaf kracht en energie om in deze moeilijke periode door te gaan. Enkele personele wijzigen vonden plaats. Het deputaatschap werd professioneel ondersteund door het bureau, waar zr. J. de Haan na vertrek van zr. A. Mijnheer alle taken vervult.
Waarom doorgaan met dit werk? Er gaat veel geld in om. Maar we zijn kerk van Jezus Christus, die geen opvolger aanwees, maar wel groepen, kerken, om het evangelie te verbreiden in de wereld. De kerk is bedoeld als zegen voor de wereld, maar dat gaat gepaard met weerstand en strijd. Kerken hebben elkaar nodig.
Br. Bakker komt terug op het verbreken van de zusterkerkrelatie door sommige kerken, naar aanleiding van het op de Generale Synode van Meppel genomen besluit om vrouwen toe te laten tot de ambten. Was zo'n ingrijpend besluit om banden te verbreken nodig? Hij citeert Calvijn, Institutie boek 4, hoofdstuk 4.1, waarin deze ondanks verschil van inzicht over de kerkregering aansluiting zoekt bij de Oude Kerk. Br. Bakker wijst daarnaast op de brief aan de Korintiërs: er was daar sprake van moreel bederf en bederf in de leer, maar Paulus roept niet op tot afscheiding.
Een paar dingen uit het rapport van de deputaten moeten worden rechtgezet: de relatie met de OPC is niet opgeschort. De relatie van contact is ongewijzigd gebleven. Br. A. Grashuis wijst er daarnaast op dat de kerk van Japan de band met ons wil aanhalen.
Daarna biedt br. Bakker een informatieboek aan de synode aan, met gegevens over de kerken en teksten waarin ze zich tot de GKv richten.
Namens de commissie voor BBK voert ds. L.E. Leeftink het woord. Hij merkt het volgende op: Als commissie BBK hebben we met veel respect en waardering kennisgenomen van het rapport van deputaten BBK. We zijn onder de indruk van de hoeveelheid contacten die door deputaten BBK onderhouden worden. Het doet ons opnieuw beseffen hoe Christus door zijn Geest en Woord

wereldwijd zijn kerk bouwt. Alleen samen met alle heiligen kunnen we de liefde van Christus kennen die alle kennis te boven gaat, zodat we vervuld worden met de volheid van God. Samen met deputaten BBK hebben we over een aantal punten uit hun rapport doorgesproken.We nemen met blijdschap kennis van het voorstel om een zusterkerkrelatie aan te gaan met de Geraja Kristus Tuhanin Indonesië. We kunnen verder alle conceptbesluiten ondersteunen. Wel hebben we daar een paar opmerkingen bij. Allereerst over besluit 2: Als GS Goes gepaste aandacht te geven aan de reactie van zusterkerken en contactkerken op de besluiten van de GS Meppel over man, vrouw en ambt. Daar zijn we het van harte mee eens. Als Commissie hebben we daarom voorgesteld om alle brieven van de buitenlandse kerken over dit onderwerp die via BBK en daarna ook nog rechtstreeks bij de GS zijn binnengekomen, op te nemen onder het materiaal voor de besluiten over man, vrouw en ambt, naast de revisieverzoeken uit de kerken en de overige brieven uit de kerken.
We hebben gelezen dat deputaten BBK in hun rapport aangeven, dat zij signalen hebben gekregen van zusterkerken, dat men het op prijs zou stellen wanneer wij als GKv meer tijd voor bezinning nemen door 'op enigerlei wijze een pas op de plaats te maken'. We hebben deputaten BBK gevraagd hoe zij dat concreet voor zich zien, maar kregen daarop geen bevredigend antwoord, omdat deputaten BBK vinden dat een eventuele invulling van 'een druk op de pauzetoets' een taak van de synode is.
Over besluit 3.2 hebben we deputaten BBK ook bevraagd. Het gaat daar over 'het zoeken naar mogelijkheden om contact te blijven houden met kerken die de relatie met de GKv verbroken of opgeschort hebben of zo'n besluit nog gaan nemen, en daarbij te bouwen op wat ons verbindt. We hebben deputaten BBK gevraagd hoe ze dat concreet voor zich zien en of ze al enkele scenario's kunnen schetsen. Deputaten BBK hebben geantwoord dat ze pas na de besluitvorming van deze synode daarover willen nadenken. Dat vinden we jammer. Nu er al zusterkerkrelaties verbroken zijn en meerdere zusterkerken wellicht zullen volgen, was het volgens ons beter geweest om nu al proactief na te denken over de vraag Hoe nu verder?
We hebben gesignaleerd dat deputaten BBK nagenoeg niet gereageerd hebben op het opzeggen van de zusterkerkrelatie door sommige buitenlandse kerken. We begrijpen dat wel, omdat het risico bestaat dat er dan inhoudelijk op het onderwerp man, vrouw en ambt ingegaan wordt. Dat is niet de taak en de bevoegdheid van deputaten BBK. Wat we wel wat gemist hebben is het appel op de zusterkerken die de relatie hebben verbroken of aangegeven hebben dat te willen doen. We hopen daar morgen bij de behandeling van de brieven van de zusterkerken nog iets meer over te zeggen.
Ten slotte willen we nog iets zeggen over besluit 13. Daarin wordt voorgesteld om het quotum van BBK voor de periode 2021-2023 vast te stellen op bijna € 240.000, dat is gemiddeld € 80.000 per jaar. Dat is zo'n € 55.000 lager dan de € 295.000 in de periode van 2018-2020. Volgens deputaten BBK is daarmee voldaan aan de wens de deputaten financiën & beheer om een begroting op te stellen die minstens 20% lager is dan de begroting 2017-2020. Als commissie vinden we dat wat kort door de bocht geredeneerd. Het werk van deputaten BBK neemt volgens eigen verwachting flink af. Dus is er al sprake van lagere kosten in de komende jaren. Daarover zou dan een kostenreductie van 20% moeten plaatsvinden, als we als commissie deputaten F&B goed begrijpen.
In het gesprek met deputaten BBK werd ons ook duidelijk, dat de NGK in de afgelopen drie jaren slechts € 24.000 uitgaf aan buitenlandse betrekkingen, tegenover € 295.000 van de GKv. Dat is een enorm verschil (8%/ 92%). Ook als het quotum teruggebracht wordt naar € 240.000, blijft het verschil erg groot (9% 91%). De gedachte van deputaten BBK om de komende drie jaren te benutten door enkele scenario's neer te zetten waar dan in 2023 een keuze in kan worden gemaakt, delen we daarom niet. Zowel de vermindering van het werk als de voorgenomen eenwording met de NGK is volgens ons als commissie aanleiding om, pijnlijk doch noodzakelijk, de komende drie jaar alvast de uitgaven van BBK behoorlijk naar beneden bij te stellen.
Toch stellen we geen alternatieve besluittekst voor. Want voor alle synodebesluiten met een financiële component geldt, dat ze onder het voorbehoud genomen worden dat de toegezegde bedragen nog kunnen worden bijgesteld. Daarover zal de commissie financiën t.z.t. aan de synode een voorstel doen. Wat ons betreft wordt onze kanttekening bij de begroting van deputaten BBK daarin meegenomen.
Er is nog een apart besluit dat we als synode moeten nemen. De VGKSA heeft op 29 augustus 2019 een brief aan de synode gezonden. Daarin vragen ze om in te gaan op een eerdere brief uit 2014 waarin men bezwaren uitte tegen de opvattingen van 2 Kamper docenten en de ontwikkelingen m.b.t. de

vrouw in het ambt. Ook beklaagt men zich over de behandeling van hun deputaten in 2013 door deputaten BBK en de weergave van hun standpunt door deputaten MViK in 2014. In de brief van 2019 uit men ongenoegen over het feit dat de inbreng van de buitenlandse kerken m.b.t. de M/V-besluiten op de synode van 2017 op geen enkele manier doorklinken in de officiële besluitvorming en in de Acta. Wij stellen voor om het volgende uit te spreken:

1. over de bezwaren tegen de opvattingen van twee Kamper docenten geen uitspraak te doen, omdat deze kwesties in vorige synodes al afgehandeld zijn;
2. over zaken uit 2013 en 2014 geen uitspraak te doen, mede omdat in de jaren erna de contacten met en de inbreng vanuit de VGKSA wel goede vorm en aandacht gekregen heeft;
3. de brief van de VGKSA voor zover die betrekking heeft op de besluitvorming m.b.t. man/vrouw in de kerk, net als de brieven van de overige buitenlandse kerken, een plaats te geven bij de behandeling van dit onderwerp op deze synode.'

Daarmee sluit ds. Leeftink de bijdrage van de commissie voor BBK af.
De voorstellen van de commissie zijn door deputaten overgenomen en verwerkt in de besluittekst.
Ds. Krol dankt de deputaten en de commissie voor hun inbreng. Er is al een informatieve ronde geweest via de email. Het voorstel van deputaten wordt besproken.

Namens de financiële commissie wordt erop gewezen dat het streven is de quota te verlagen. Daarom is bij dit onderwerp (en alle andere) een gesprek over nut en noodzaak nodig. Anderzijds is er een ontwikkeling in het aantal contacten die van invloed kan zijn op het budget. Misschien moet er meer maatwerk verricht worden en zijn er alternatieven voor reizen. Hij stelt voor om besluit nr. 10 over het budget op een ander moment te nemen, als er meer informatie voorhanden is.

De penningmeester van de deputaten BBK, br. Grashuis, antwoordt dat de begroting volgens overtuiging van de deputaten realistisch is, maar dat het inderdaad onzeker is hoe de ontwikkelingen zijn. De deputaten kunnen zich erin vinden om het besluit over de financiën later te nemen. Hoewel de deputaten financiën en beheer akkoord gaan met deze begroting, is ook hun advies even af te wachten. Ook vanuit het moderamen wordt het advies gegeven om het financiële besluit later te nemen; overleg met de NGK hierover moet nog komen.

In een tweede ronde wordt gevraagd of het mogelijk is een besluit te nemen zonder de financiële consequenties te aanvaarden. Br. Bakker antwoordt namens de deputaten dat ze toch graag een besluit over de inhoud zien. Bij aanpassing van het budget volgen ook aanpassingen in het werk.

De besluiten 1-9 worden daarna met algemene stemmen genomen; besluit 10 (budget) blijft buiten stemming. Op 28 november 2020 is het budget voor deputaten BBK vastgesteld, zoals vermeld in het budgetoverzicht volgens bijlage 7-1. De deputaten ontvangen decharge over hun beleid. De voorzitter feliciteert de Gereja Kristus Tuhan, die vanaf dit moment zusterkerk is.

9 januari 2020

Artikel 74 - Ontvangst afgevaardigden van buitenlandse kerken

De preses, ds. M.H. Oosterhuis, heet iedereen welkom, vooral de buitenlandse afgevaardigden, die in het kader van de buitenlandweek al enkele dagen in Nederland zijn. Hij noemt de spanningen die er tussen de kerken bestaan. Er is sprake van schorsing of beëindiging van de zusterkerkrelatie. Hij waardeert daarom dat ze er zijn, allemaal adviseurs van de synode, ook vanuit hun eigen culturele achtergrond. Hij wijst op Efeziërs 3: samen kun je de liefde van Christus ontdekken. De Bijbellezing is uit Matteüs 2, het gedeelte over de wijzen uit het oosten. God gebruikt hun culturele achtergrond in de astrologie om zijn evangelie te verbreiden. Wil Jeruzalem de boodschap van deze vreemdelingen ontdekken? De reactie is bekend. Laat dit voor ons een spiegel zijn om te vermijden dat wij de boodschap van de zusterkerken zouden negeren. Moge de heilige Geest ons leiden, ook in het luisteren naar elkaar. Ds. Oosterhuis gaat voor in gebed. Hierna geeft hij, volgens afspraak, de leiding van de vergadering over aan ds. D.W.L. Krol.

Ds. Krol dankt voor het openen van de vergadering. De bespreking wordt in het Nederlands gehouden; voor een simultaanvertaling wordt gezorgd. De credentials van de buitenlandse afgevaardigden zijn nagezien en in orde. Hij heet ook de afgevaardigden uit de Christelijke Gereformeerde Kerken, de predikanten J.G. Schenau, P.W.J. van der Toorn en F.W. van der Rhee, en die uit de Nederlands Gereformeerde Kerken, br. J. van Dijk, hartelijk welkom, evenals br. K. Harink, namens Verre Naasten. Ook de deputaten betrekkingen buitenlandse kerken (BBK) worden welkom geheten.

De volgende afgevaardigden uit het buitenland zijn aanwezig:

Kerk	**Land**	**Titel**	**Naam**
CanRC	Canada	Rev. Dr.	R.K. Janssen
CanRC	Canada	Br.	G. Nordeman
CRSLC	Sri Lanka	Br.	S. Schubert
CRSLC	Sri Lanka	Rev.	S.E. Faber
ERKWB	Oostenrijk	Rev.	R. Mayer
GKSA	Zuid-Afrika	Dr.	H.B. Breed
GKT	Indonesië	Rev.	M. Dominggus
GKT	Indonesië	Rev.	A. Winarto
FRCA	Australië	Rev. Dr.	R.D. Anderson
FRCA	Australië	Br.	B. Veenendaal
IPB	Brazilië	Pastor	D. Gomes
KPCK	Korea	Rev.	HaeShin Yoo
KPCK	Korea	Dr.	JaeYoun Kim
OPC	USA	Br.	M.T. Bube
OPC	USA	Dr.	L.A. Curto
PFCC	India	Rev.	D. Lepcha
URCC	Congo	Rev.	J.P. Kanyiki
VGKSA	Zuid-Afrika	Br.	J.F. Raimond
VGKSA	Zuid-Afrika	Rev.	F.J. Bijzet

Van de deputaten BBK zijn aanwezig; br. P.G. Bakker, br. A.J. Grashuis, ds. A.J. Balk, ds. D.S. Dreschler, ds. H. Venema, ds. J.J. Schreuder, ds. L.W. de Graaff, br. J. Veldhuizen, zr. J. de Haan-Douma van het buro BBK.

9 januari 2020

Artikel 75 - Zusterkerk Gereja Kristus Tuhan

Assessor ds. D.W.L. Krol nodigt de vertegenwoordigers van de GKT, de predikanten Dominggus en Winarto naar voren en spreekt hen toe, vanuit Psalm 133. Christus overwint grenzen. We zijn ons bewust van het verschil in taal, cultuur en historie, maar we zijn één in Hem. Hij is onze Tuhan, zie Handelingen 4:12. We bidden om zijn zegen. De preses laat zingen het lied The church's one foundation. Daarna wordt de Declaration of Unity voorgelezen en ondertekend door de predikanten van de GKT en namens deputaten BBK door br. Bakker en ds Venema.
Ds. Dominggus spreekt de synode toe. Sinds acht jaar is er contact tussen beide kerken, naar aanleiding van een boek over de Heidelbergse Catechismus. Hij licht de achtergrond van de GKT toe. Die is begonnen rond 1900 als immigrantenkerk voor mensen met een Chinese achtergrond in Indonesië. Christenen uit allerlei denominaties sloten zich erbij aan. In de loop van de tijd oriënteerde de kerk zich steeds meer op de gereformeerde belijdenis; in 1987 werd die officieel aanvaard. Eerder al, in 1969, werd de Chinese identiteit losgelaten en werd de GKT een kerk voor alle bevolkingsgroepen in Indonesia, wel met een passie om buitenlanders te bereiken. De kerk heeft 12.000 leden op diverse eilanden: Bali, Lombok, Sumba, Oost-Java en Kalimantan. Christelijk onderwijs in een land met een moslim-meerderheid is een belangrijk middel om mensen te bereiken. Daarover vertelt ds. Amos Winarto, voor wie de school de weg was om Christus te leren kennen.

Na applaus van de synode antwoordt ds. Venema namens deputaten BBK. Inderdaad was een conferentie over de Catechismus het moment voor de eerste contacten. Hij memoreert hoe andere kerken in 69 vragen en antwoorden een supplement op dit leerboek opgesteld hebben dat ingaat op christenzijn in de lokale cultuur met boeddhisten, moslims en hindoes, en dat ook nieuwe vragen, bijvoorbeeld over de digitale cultuur, niet uit de weg gaat. Hij ziet hoe de contacten in Indonesië groeien, ook met kerken waarmee de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken contact hebben. Drs. C.J. Haak zal aan het seminarie van de GKT gaan doceren. Hij noemt ook de reis van ds. R.A. Schipper naar Java om onderwijs te geven. Daarna gaat hij voor in gebed. Ten slotte zingt de synode een Indonesisch lied over de eenheid van de kerk.

9 januari 2020

Artikel 76 - Viering heilig avondmaal met buitenlandse gasten

's Avonds is er een kerkdienst met avondmaalsviering. De kerkdienst is belegd door de samenroepende kerk, de Gereformeerde Kerk van Goes, en wordt gehouden in de Petrakerk te Harderwijk. Voorganger is ds. P.P.H. Waterval, terwijl ds. R. Mayer (Oostenrijk) de verkondiging verzorgt. De dienst wordt in het Engels gehouden.

Orde van dienst:
Votum en Groet
Zingen: Psalm 87
Gebed
Lezen: Exodus 19:1-11

Verkondiging: ds. Mayer vertelt over zijn eigen ontwikkeling. Hij vraagt de aanwezigen ook of er dingen zijn die rechtgezet moeten worden. Hij tekent de waarde van de tien geboden. Ze laten zien hoe God de mensen maakte, ook in het contrast met hoe het na de zondeval geworden is. Ze drijven ons naar Jezus Christus toe en ze tonen ons hoe God geëerd kan worden.
Vandaar: belijd je zonden en ga je reinigen. Dat is nodig als we bij God willen komen en we eren God ermee. Je vindt dit in de Bijbel, maar ook in het oudchristelijk geschrift de Didache. Daarmee is het de kern van de eredienst. Hij sluit af met het lezen van 1 Petrus 1:15: Wees heilig, want ik ben heilig.
Zingen: Holy, Holy, Holy
De collecte is bestemd voor de SSRO en heeft opgebracht € 321,38.
Viering avondmaal: na het onderwijs over de betekenis van het avondmaal geeft ds. Waterval een moment stilte om je zonden voor God te belijden. Tijdens de viering wordt gezongen: Come, take faith by the body of the Lord, Amazing grace en Psalm 103
Gebed
Zingen: The church's one foundation
Zegen

10 januari 2020

Artikel 77 - Inbreng buitenlandse kerken

Canadian Reformed Churches: rev. R.C. Janssen.
Als eerste spreekt ds. R.C. Janssen, namens de Canadian Reformed Churches, die besloten hebben de zusterkerkrelatie niet langer voort te zetten. 'It is over'. Voor hen is het punt in kwestie of de GKv wel wil leven naar Gods woord. Hij wijst op de brieven die hun synodes in 2016 en 2019 gestuurd hebben; de laatste aan elke lokale kerk binnen de GKv. Ook het lidmaatschap van de ICRC is opgeschort. Hij noemt ook de conferentie over hermeneutiek in Hamilton, waar de meningen tegenover elkaar stonden. Volgens hem is de GKv veranderd, maar Nederland heeft de andere kerken niet overtuigd om mee te veranderen. Hij erkent, ook vanuit zijn proefschrift, dat er zaken zijn waarover je van mening kunt verschillen, maar over het besluit om vrouwen toe te laten tot de ambten niet. Hun dringend

verzoek is om dit besluit terug te draaien. De GKv dreigt geïsoleerd te raken van voormalige zusterkerken. Apart punt: in het dossier mist hij de brief die de ICRC stuurde in juni 2019. Vanuit de Schrift wijst hij op Romeinen 14 en Psalm 139.

De preses, ds. D.W.L. Krol, dankt voor deze indringende woorden en laat zingen If you but let the Father guide you.

Free Reformed Churches of Australia: rev. R.D. Anderson.
Per brief heeft de FRCA de zusterkerkrelatie met de GKv beëindigd. Het was een unaniem en verdrietig besluit. Toch blijkt uit het feit dat we hier vertegenwoordigd zijn het verlangen naar elkaar. Belangrijk punt voor de kerken in Australië was de benadering van de heilige Schrift die gehanteerd wordt door veel mensen binnen de GKv. De Schrift is ons fundament om God te leren kennen. Zie artikel 2-7 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Als je de Bijbel op een andere manier verstaat, levert dat een heel andere basis op voor het geloof. Je kunt dan best veel fundamentele overtuigingen delen, maar die overeenkomst is dan in feite toevallig, en vormt geen basis meer voor vertrouwen. Die andere basis uit zich dan in gewijzigde standpunten rond vrouw en ambt en homoseksualiteit. Onze hoop is dat Gods woord weer een gezonde plek krijgt in de harten van de mensen.

De preses dankt rev. Anderson voor zijn bijdrage en laat zingen Be still, what God in his good pleasure to you in wisdom may impart.

Kosin Presbyterian Church in Korea: rev. HaeShin Yoo.
Rev. Haeshin Yoo brengt de groeten en de zegen over van de kerken in Korea en licht de positie van de Koreaanse kerken toe. De beslissing van de synode van Meppel om de ambten open te stellen voor vrouwen, tegen het eenvoudig onderwijs van de Schrift in, is aanleiding om over de relatie na te denken. Het voorstel was eerst om de zusterkerkrelatie in te ruilen voor een van contact. Maar ze besloten toch tot een schorsing van twee jaar, gezien de relatie van een halve eeuw en om de opbouw van de GKv een kans te geven.

Ze doen een beroep op de GKv om te blijven bij de dwaasheid van het evangelie. Ze wijzen op het karakter van de Drie-enige God. De drie personen zijn gelijk, maar verschillen in hun rol voor ons heil. De Zoon en de heilige Geest werden gezonden door de Vader. Rev. Yoo wijst op het woord 'zich onderwerpen' in 1 Korintiërs 15:29. Dat wordt gebruikt voor de Zoon. Gelijkheid en verschil in de taken, en gehoorzaamheid binnen de Drie-eenheid is het model van christelijke gemeenschap. Dit verandert niet in de loop van de eeuwen.

Een andere zorg ligt in het gebruik van Openbaring 12:1-6. De vrouw die een kind baart. Daar gaat het toch niet om het geslacht van die vrouw: zij staat voor het Oude Testament. Het besluit van Meppel kan leiden tot een kleine afwijking van de ene heilige en algemene kerk.

Maar wellicht kan de kerk van Korea helpen. Naast de reguliere ambtsdragers als predikant, ouderling en diaken kent ze semi-ambtsdragers, waaronder vrouwen die hun dienst verrichten onder de supervisie van de kerkenraad. Daarom nodigen ze de GKv uit voor een conferentie om enerzijds het besluit van Meppel toe te lichten en anderzijds kennis te nemen van de manier waarop vrouwen een belangrijke rol spelen in de kerk van Korea. Want ze willen graag de zusterkerkrelatie handhaven.

Ds. Krol dankt voor de gesproken woorden en laat zingen We thank You, Father, You have planted your holy name within our hearts.

Vrije Gereformeerde Kerke in Suid Afrika: br. J.F. Raimond.
Br. Raimond deelt namens de VGKSA de zorgen, onder verwijzing naar de brieven hierover: we geloven dat het gezag van Gods woord aangetast is. Dat deed hen pijn. Hij houdt als adviseur van de synode deze daarom 2 Petrus 1:20 en 21 voor. Gods woord laat geen eigenmachtige uitlegging toe. Hij raakte

verward door wat naar voren gebracht werd over de 'zwijgteksten'. Waarom ging men aan die teksten voorbij?
Toch vraagt hij om zijn spreken vooral te zien als bemoediging: we hebben het profetische woord als betrouwbaar, vertrouw erop, als op een lamp die schijnt op een donkere plek.

De preses dankt voor deze woorden en laat zingen Psalm 25: 1, 6.

Gereformeerde kerke in Suid Afrika: dr. D.G. Breed.
Dr. Breed voert het woord namens de GKSA en dankt voor de zusterkerkrelatie. Ook in de GKSA is veel studie gemaakt over de vraag of vrouwen de ambten mogen bedienen, en in 2009 is opnieuw afgesproken dat dit alleen geldt voor diakenen. Het is hem wel opgevallen dat zijn kerken de buitenlandse kerken meegenomen hebben in de discussie hierover, maar dat ze van de kant van de GKv ermee geconfronteerd werden. Dan krijg je reacties als: we verbreken de banden. Laten we liever samen kijken naar het woord van God en schort de genomen besluiten op voor een gesprek over hermeneutiek.

Ds. Krol dankt voor de gesproken woorden en laat zingen The Spirit sent from heav'n above shows us the way of truth and love.

Orthodox Presbyterian Church: rev. T. Curto.
Hij leest Efeziërs 4:1-6 en draagt, onder verwijzing naar de brief van de OPC, drie dingen aan. Volgens de OPC doet het genomen besluit tekort aan de genoegzaamheid van de heilige Schrift. Een tweede punt is dat met de gekozen benadering je niet meer kunt zeggen: zo zegt de Heer. Maar dat moet wel op de preekstoel klinken. Een derde punt is dat de beslissing de gewetens dwingt, in die zin dat je ruimte moet maken voor het andere standpunt. Hij verwijst naar het Verlangendocument voor de fusie GKv-NGK; hij verlangt niet naar een nieuwe kerk, maar naar een volwassen kerk. Daarom vraagt hij het besluit te heroverwegen.

De preses dankt voor de woorden: hierin ervaren we de gemeenschap in Christus. Hij laat zingen het lied O faithful is this well-known.

Gereja Kristus Tuhan: ds. M. Dominggus.
Ds. Dominggus wijst op de wordingsgeschiedenis van de GKT: vanaf het begin hebben ze moeten leren leven met verschillen. Wel herkennen ze bij elkaar dezelfde basis: Gods woord en de belijdenis. En vanuit hun minderheidspositie binnen Indonesië zoeken ze contact met medechristenen over heel de wereld.
Vrouw en ambt is bij hen geen onderwerp: in theorie kennen ze het al vanaf 1977, de praktijk volgde veel later.

Ds. Krol dankt ds. Dominggus voor deze woorden; hij laat zingen de eerste twee verzen van de berijming van het Onze Vader.

Na de bijdragen vanuit de buitenlandse kerken volgt de bespreking.

9 januari 2020

Artikel 78 - Bespreking inbreng buitenlandse kerken

Een afgevaardigde verwoordt de pijn die vooral de woorden uit Australië en Canada hem deden. Afscheid ondanks verzekeringen van verbondenheid. Daarom pleit hij er dringend voor om de band te onderhouden vanwege de gedeelde liefde: verbreek de banden niet radicaal. Houd liever contact op een ander level. Blijf met elkaar in gesprek, ook kerkelijk.
Een andere afgevaardigde is blij dat de kerken veranderd zijn, in de loop van de eeuwen. Wij zaten ooit in een kerk waarin polygamie toegestaan was, geen vrouwenkiesrecht bestond, slavernij gelegitimeerd

werd en voorgangers zeiden dat de vrouw slechts in afgeleide zin beeld van God was (Calvijn). Ook de apartheid werd verdedigd. Om maar enkele voorbeelden te noemen. We dachten het alleenrecht op de juiste uitleg van de Bijbel te hebben. In de tweede plaats wees hij op het gisteren samen gevierde avondmaal. De maaltijd van Christus voor zondaars, onvolmaakt in kennis en liefde. Hij zag instemming op de verkondiging door ds. R. Mayer. Er is veel meer dat ons verbindt dan dat ons scheidt. De eigen harde stellingnames in het verleden worden genoemd. Daar hebben we nu spijt van. Gods woord is betrouwbaar, maar laat ons niet stil staan. Respecteer de bijbeluitleg van anderen, maar vraag hetzelfde voor onze bijbeluitleg.
Een woord van de schrijver Lampedusa wordt geciteerd: als we willen dat alles blijft zoals het is, moet alles veranderen. In de vaak harde woorden klinkt ook liefde door, de broeders uit Korea worden bedankt voor de geopende deur. De oproep om te heroverwegen geldt voor beide kanten.

Namens de commissie BBK reageert ds. L.E. Leeftink. Hij wijst hij op een brief aan de Korintiërs die wij niet hebben: de zogenoemde tranenbrief. We proeven dezelfde zorg en bewogenheid als bij Paulus bij de buitenlandse afgevaardigden. Maar het is belangrijk in te zien dat er aan niemand binnen of buiten de kerken iets bindend opgelegd is. Het ging Paulus er niet om over het geloof te heersen en het gaat ons er ook niet om.
Hij verwijst evenals br. P. Bakker naar de Institutie van Calvijn. In dezelfde passage zegt Calvijn dat verschil van mening over dingen die niet zo nodig zijn geen reden is om uit elkaar te gaan. Daarmee neem je geen dwalingen in bescherming. De gezonde leer over onze redding moet wel bewaard blijven. Daarom: we staan nog steeds op dezelfde basis als u. We willen Gods woord toepassen op onze tijd.

Namens deputaten komt br. Bakker terug op de brief van de ICRC. Het is een misser dat die niet meegekomen is in de stukken. Maar hij is wel ontvangen en heeft ervoor gezorgd dat alle andere brieven nu op de tafel van de GS liggen. Hij is geroerd door de betuigingen van liefde en leest die in de zin van een beschrijving die hij tegenkwam: liefde is die zijnswijze die erop gericht is dat de ander tot zijn bestemming komt.

10 januari 2020

Artikel 79 - Bespreking in groepen

In groepen worden de volgende stellingen besproken:
1. Het M/V-besluit van 2017 is genomen uit ontzag voor de Schrift.
2. Verbreek niet radicaal de banden, maar houdt contact op een ander niveau.
3. De GKv laat de Bijbel met twee monden spreken.
4. Ik ben blij dat de kerk verandert.

De acht groepen gaven de volgende terugkoppeling van de gehouden bespreking:
er is een cultureel verschil is tussen Canada en Nederland in de manier van denken. Aan de andere kant van de oceaan doen ze niet aan polderen. Daarnaast kwam de vraag op of deze tijd niet vraagt om andere soorten relaties dan die van zusterkerkrelaties.
Het is belangrijk om niet vooringenomen de Bijbel te lezen. Er is verschil tussen wat er expliciet en impliciet in de Bijbel staat. Bij polygamie bijvoorbeeld is de toestemming expliciet, maar het verbod impliciet. Bij vrouw en ambt net andersom. Het is niet goed als kerken uit elkaar gaan. Zoek daarom een weg met elkaar.
Er is ruimte voor een gesprek over een kerk die verandert.
De Australische kerken kennen maar één soort van relatie. Kan een lokale kerk niet een andere vorm van relatie voorstellen?
Blijf met elkaar praten, benut daarbij de familierelaties.
De verhouding tussen Christus als fundament en de Schrift als fundament wordt genoemd. Bij nadruk op het eerste kan dit leiden tot relativering, maar bij accent op het tweede kun je de basis voor je geloof verliezen. Leg je niet te snel neer bij twee lijnen van exegese. Denk aan de discussie rond slavernij. Zolang je er niet uit bent, kun je elkaar ruimte geven.

Rev. HaeShin Yoo uit Korea vertelde over zijn reis door de Nederlandse kerken. Hij ziet het verlangen om de mensen buiten de kerk te bereiken. Hij merkte een overgang van strikte bijbeluitleg naar een meer evangelische uiting en was soms teleurgesteld in wat hij hoorde. Dat speelt in Korea ook. Maar mensen worden moe van die nadruk op het emotionele. Daarom: ga door met gereformeerd zijn.
Er wordt verwezen naar 1 Korintiërs 12, naar het ene lichaam van Christus, in al die landen met verschillende culturen en geschiedenissen. Dat maakt ons één, ook zonder formele kerkelijke banden

10 januari 2020

Artikel 80 - Afscheid deputaten BBK en buitenlandse gasten

De vergadering neemt afscheid van een aantal deputaten BBK: br. P. Bakker, ds. L.W. de Graaff, ds. R. Schipper, br. J.H. de Jong, zr. T. den Broeder-van Leeuwen en ds. J.J. Schreuder. De preses bedankt hen. Dat wordt bevestigd met applaus van de aanwezigen.

Daarna richt de assessor het woord tot de buitenlandse afgevaardigden:
'Broers en zussen, we kijken terug op intensieve dagen. Aan één kant wisten we wat we konden verwachten. Aan de andere kant waren er ook dingen die ons hebben verrast. We wisten dat er kritiek leefde op onze kerkelijke koers, als ik het zo mag zeggen. Oproepen om besluiten te heroverwegen waren in die zin geen verrassing voor ons. Ze waren denk ik ook niet anders bedoeld dan als een laatste oproep, een finaal appel op ons als vrijgemaakte kerken.
Het kwam dichtbij doordat we in veel van de bijdragen de liefde konden horen. Die liefde is – zo kan ik u allen verzekeren - geheel wederzijds. Ons hart gaat naar u uit, ook naar die kerken die de band met ons hebben opgezegd.

Tegen onze Canadese zusterkerken die in de persoon van dr. R.C. Janssen ons hebben toegesproken zou ik willen zeggen dat het wat ons betreft daarmee *niet* over is. U begon er wel mee te zeggen dat het over is, maar als je broers in geloof blijft – en dat hoorden we uit uw mond – dan moet het mogelijk zijn om op enig level contact te houden. Wilt u die vraag meenemen naar Canada? En wat de brief van de ICRC betreft waarover u sprak: hopelijk heeft daar voldoende uitleg en verontschuldiging voor gekregen van de kant van onze commissie en onze deputaten.

Tegen dr. R.D. Anderson van de Australische kerken wil ik zeggen dat we het lastig en pijnlijk vinden te horen dat het vertrouwen kwijt is en dat overeenkomsten in geloof berusten op wat u noemt 'toevalligheid'. Wij herkennen ons daar niet in. Dat voor u de wortel van de problematiek die u bij ons meent te constateren schuilt in de hermeneutiek maakt het naar mijn idee alleen maar meer noodzakelijk om hierover in gesprek te blijven. Ook aan u vragen we dit mee te nemen naar het verre en door branden zo geteisterde Australië. Ook met u willen we graag op enig niveau in contact blijven. In alle opzichten wensen we u Gods nabijheid en zegen toe!

Onze Koreaanse zusterkerken en in het bijzonder ds. HaeShin Yoo danken we voor de inkijk die u ons hebt gegeven in de manier waarop uw kerken omgaan met de plaats van de vrouw in de kerk. Het kan naar ons idee niet anders dan dat juist op het punt van de inzet van vrouwen in de kerk en de plek die je daaraan mag geven er nog veel van elkaar te leren valt. Graag zouden we het gesprek hierover met u voortzetten!

Onze beide zusterkerken in Zuid-Afrika hebben ook een klemmend beroep op ons gedaan. Het valt ons niet gemakkelijk zo van dichtbij te horen wat van de kant van de VGKSA (in de persoon van br. J.F. Raimond) werd gezegd dat ze 'deeply grieved' zijn en van de kant van de GKSA (in de persoon van dr. D.G. Breed) dat ze zich door ons in de steek gelaten voelen. Wij zijn veranderd. Het is vandaag meer dan eens gezegd. Maar ons hart voor u als kerken in Zuid-Afrika blijft op de goede plaats zitten, gedreven door de liefde van Christus. Als GKSA verwijt u ons de buitenlandse kerken niet geconsulteerd te hebben. Daar kan ik op dit moment niet verder op ingaan, maar ik kan u wel verzekeren dat we dit in de bespreking die later dit jaar gepland staat meenemen.

Van de doorwrochte bijdrage van de kant van de OPC blijft – ik zei dat al eerder in deze vergadering – het woord 'reconsider' hangen. De stelligheid en overtuiging waarmee u sprak doen bij ons de vraag rijzen of we de enigen zijn voor wie geldt dat het goed is zaken te heroverwegen. We hopen van harte dat u terug in uw thuisland nog eens aan ons denkt in christelijke, nederige en liefdevolle verbondenheid.

Onze jongste zusterkerk, de Gereja Kristus Tuhan uit Indonesië, gaf ons – net als de Koreaanse kerken – een goed inzicht in wat in de kerk voorop staat en hoe de inzet van vrouwen geregeld is. Met uw kerken willen we de gedachtewisseling daarover graag voortzetten. We danken ds. Markus Dominggus voor zijn warme woorden aan ons adres.
Broers, zussen, in Christus zijn we één, al zijn we het niet altijd eens. In Christus zijn en blijven we verbonden, ook al zijn sommige banden ontbonden of losser geworden.

Wees allen verzekerd dat wij ook uw schriftelijke bijdragen met betrekking tot het onderwerp man, vrouw en ambt bij onze besluitvorming zullen betrekken!
Wij danken allen voor hun bijdrage dezer dagen. Dat geldt ook voor de bijdragen van deputaten BBK, van de commissie, van de leden van de vergadering. Naar goed Nederlands gebruik is het niet de voorzitter die de toon bepaalt, maar de vergadering. Als voorzitter ben ik dankbaar voor de rustige manier waarop niet alleen door de buitenlandse kerken gesproken is, maar ook hoe er vanuit de vergadering gereageerd is.

Uw vriendelijkheid zij alle mensen bekend, zegt de apostel in Filippenzen 4. En dan roept hij op om te bidden, te blijven bidden voor elkaar. Mijn wens is dat we zo mogen blijven bidden – met elkaar en voor elkaar. In de eenheid die er is in Christus.
Zijn zegen wens ik u allen persoonlijk toe.
Zijn zegen wens ik ook de buitenlandse kerken toe die de moeite hebben genomen ons te bezoeken. We hebben het gewaardeerd dat u er was. We hebben naar u geluisterd. We nemen het mee, ook in de verdere besluitvorming.
En we vragen u om groeten over te brengen aan uw kerken – en te vragen om niet alle lijnen door te snijden.
Ga met God.

Br. Bakker dankt voor de goede leiding in dit gedeelte van de buitenlandweek. Hij noemt met waardering ds. A.J. Balk die tolkte.

11 januari 2020

Artikel 81 - Presentaties buitenlandse kerken

Ds. Lepcha vertelt over geloofsoverdracht in India. In 2005 werd een verminderde betrokkenheid van jongeren geconstateerd. Ze kregen geen kansen, waren soms gefrustreerd door werkloosheid. De leiders begonnen te bidden. Daarna kwamen de plannen. Daarbij maakten ze gebruik van Timothy Leadership Training. Daar hoorde een SWOT-analyse bij. Dat helpt om keuzes te maken. Een punt was dat jongeren afstand hielden van de pastor, die ze zagen als heilige. Daarom zetten de pastores in op vriendschap. De programma's zijn heel praktisch: sport, picknicks, begeleiding bij beroep en beroepskeuze. Ze werken in groepen van 20-30 jongeren. Resultaat: er groeit onderling vertrouwen, men neemt verantwoordelijkheid voor de jeugdsectie binnen de kerk en meer dan 45 jongeren zijn actief.

Tijdens de bespreking komt het volgende aan de orde:
op de vraag wat als belangrijkste probleem uit de SWOT-analyse kwam antwoordt ds Lepcha dat werkloosheid en de daaruit voortkomende frustratie die leidt tot drugsgebruik, onstabiele relaties en sociale tegenstellingen tussen rijk en arm de belangrijkste problemen waren.
De Timothy Leadership Training wordt nader uitgelegd. Het is een interactieve training, aangeboden

door onder andere Verre Naasten, die gaat over voor jongeren belangrijke onderwerpen als telefoongebruik (wie is de baas?), maar ook over relaties. Ze leren hun hart te openen. Er zijn ook vrouwelijke leiders, om vrouwen te bereiken. De rol van de ouders blijkt moeizaam te zijn. Ze stimuleren kerkgang wel en hebben zorg voor hun kinderen, maar geen begrip. Ook daar wordt aan gewerkt. Niet alle ouders worden bereikt, maar de ouders die wel worden bereikt met ons programma zijn er positief over. Geprobeerd wordt de jongeren te bereiken via hun interesses. Muziek blijkt daarbij een belangrijke rol te spelen.

De preses dankt ds. Lepcha voor de bijdrage.

Ds. Dominggus vertelt over het jeugdwerk in Indonesië en met name in de Gereja Kristus Tuhan (GKT), aan de hand van een onderzoek over heel het land. Het blijkt dat jongeren de kerk verlaten wegens slecht leiderschap, andere dingen buiten de kerk die ook energie en aandacht vragen, saaie kerkdiensten en een slecht voorbeeld van kerkleden.
Binnen de GKT wil men hierop inspelen en daarbij speelt vooral de vraag: hoeveel verantwoordelijkheid durven we jongeren te geven? Spelen ze een rol in de besluitvorming? Daarom is er een tendens om jonge mensen te betrekken en ze als gekozen diakenen een rol te geven in jeugdgroepen, eredienst en kerkmuziek. Ook andere middelen worden daarbij gebruikt: nog steeds zijn er kampen voor de jongeren, maar ook pastoraat via social media en training van jeugdleiders.

In de bespreking komt het volgende naar voren:
er is in de GKT een synodecommissie voor jeugdwerk en in elke gemeente een jeugdpastor. In het programma ligt het accent nog op de kerk, maar vooral de nieuwe generatie is zich meer bewust van de rol van de ouders. Daar ligt de eerste verantwoordelijkheid.

De preses dankt ds. Dominggus voor zijn bijdrage.

De synode zingt in Citak en in het Frans. Ds. Venema leert de afgevaardigden een liedje aan in het Citak, een van de talen op Irian. Het gaat om een favoriet kinderlied: Döra farönak-lar (ik vind het fijn om u prijzen, Jezus, kom maar).
Daarna vertelt ds. J.P. Kanyiki hoe het lied ‘Jesus Christ est ma sagesse, il eclaire mon chemin’ veel voor hem betekende op moeilijke momenten: zoek je wijsheid bij Christus. De synode zingt dit lied mee en vervolgt met À toi la gloire.

11 januari 2020

Artikel 82 - Nieuwe vormen van jongerenwerk in Nederland

Zr. I. Plantinga-Kalter geeft inzicht in nieuwe vormen van jongerenwerk binnen de kerken in Nederland. Ze is werkzaam bij het Praktijkcentrum, een organisatie voor ondersteuning van de kerken. Jeugdwerk en geloofsleren horen daarbij. Ze laat een filmpje zien over een jong vogeltje dat op ontdekkingsreis gaat en nieuwe dingen ontdekt. Ze legt er de nadruk op dat geloofsontwikkeling bij de ouders thuis gebeurt. Leren vertrouwen, Godsbeelden; het wordt meegegeven in de kindertijd, aangevochten in de tienertijd en vaak hervonden daarna. Maar de onzekerheid van ouders blijkt groot te zijn: hoe pak je die overdracht van geloof aan? Ouders hebben een gemeenschap nodig die om hen heen staat. Daar is nog weinig aanbod voor.

Jongeren maken een ontwikkeling door. Ze gaan zelf op onderzoek uit. Dat betekent een verandering in jeugdwerk. Vroeger lag de nadruk op kennisoverdracht. Nu op relatie. Het resultaat van kennisoverdracht blijkt vrij klein te zijn. En daarmee worstelt iedereen die zich bezighoudt met jeugdwerk. Terug naar de oude situatie kan niet meer, maar wat dan wel? Als de uitdaging is om liefde voor Jezus mee te geven, dan blijkt daar geen formule voor te geven. We zijn op zoek naar een breder palet van geloofstalen. Kennis, rituelen, gemeenschap en handelen moeten ergens aan bod komen in het jeugdwerk.

Aparte aandacht vraagt het moment om verantwoordelijkheid te geven. Is daar een systematisch antwoord op te geven? Er is een trend dat openbare geloofsbelijdenis doen afneemt. Wanneer ben je klaar om avondmaal te vieren? Is mijn geloof groter dan dat van mijn kind? Of betekent geloven als een kind ook dat het gaat om een omgekeerde groeicurve? In het filmpje ontdekt het jonge vogeltje een nieuwe voedselbron en het laat de ouderen erin delen. Je bent dus niet te oud om nieuwe dingen te ontdekken. Vandaar een leven lang leren in de kerk. Kijk daarbij naar de verschillende levensfases. Misschien is de puberteit niet de geschikte leeftijd voor kennisoverdracht.
Zr. Plantinga sluit af. Ze laat zingen: Heer, wat een voorrecht om in liefde te gaan (Opwekking 249).

In de bespreking kwam de vraag aan de orde waar dit verder op de agenda van de GS een plek krijgt. Zr. Plantinga, als lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken, wijst erop dat de synode van die kerken het initiatief nam voor het programma Geloof in het gezin. Erkend wordt dat het moeilijk is om bij het hart van de jongeren te komen. Catechese zou je hele leven moeten beslaan. In een plaatselijke gemeente hebben jongeren vijf weken de tijd gekregen om te werken aan kerk 2030. Daar kwamen heel mooie dingen uit.
De preses dankt zr. I. Plantinga-Kalter voor haar presentatie.

28 november 2020

Artikel 83 - Besluiten evangelie en moslims

Materiaal:
rapport deputaten evangelie en moslims (05-09-2019).

Besluit 1:
deputaten evangelie en moslims te dechargeren.

Besluit 2:
a. samen met de NGK te blijven participeren in de stichting Evangelie & Moslims en daartoe, net als de NGK, twee belijdende leden te benoemen met hun secundi, die namens de kerken zitting hebben in het bestuur van Evangelie & Moslims;
b. deze afgevaardigden op te dragen hun werkzaamheden op dezelfde wijze als in het verleden voort te zetten, in goede samenwerking met het Praktijkcentrum.

Besluit 3:
a. de bijdrage voor Evangelie & Moslims voor de jaren 2021-23 vast te stellen zoals vermeld op het budgetoverzicht in bijlage 7-1 van deze acta en hetzelfde jaarbedrag voor 2024;
b. de kerken via deputaten financiën en beheer te verzoeken dit bedrag bijeen te brengen door middel van een jaarlijkse collecte, waarvan de opbrengst aan Evangelie & Moslims afgedragen zal worden, ook indien de opbrengst het genoemde bedrag overtreft; indien de opbrengst van de collecten beneden het vastgestelde bedrag blijft, het resterende alsnog uit de algemene kas van de generale synode aan te vullen, waarbij, gerekend over de periode tot aan de volgende synode, eventuele tekorten en overschotten met elkaar verrekend zullen worden;
c. Evangelie & Moslims te verzoeken, het meerdere bedrag dat na afloop van een synode-periode ontvangen wordt, in goed overleg met commissie Evangelie & Moslims te besteden.

28 november 2020

Artikel 84 - Bespreking evangelie en moslims

Dit onderwerp wordt in mailrondes behandeld door cluster A. Tijdens de eerste ronde komen de volgende onderwerpen aan bod:
Zijn deputaten evangelie & moslims wel nodig? Het feitelijke werk wordt gedaan door de Stichting E&M. Deputaten antwoorden hierop dat het deputaatschap zijn waarde heeft in het feit dat twee deputaten zitting hebben namens de kerken in het stichtingsbestuur van E&M. Deze deputaten

schrijven een brief aan de kerken om hen te motiveren tot het collecteren voor de stichting. Zoals bij besluit 3b staat, is het mogelijk dat in enig jaar de collecten lager zijn dan het door de synode gegarandeerde bedrag. In dat geval is het het deputaatschap dat de landelijke penningmeester/deputaten financiën en beheer verzoekt het resterende deel over te maken.
Deputaten geven een toelichting op de financiering. Zij stellen een subsidiabel stelsel voor, waarbij de directe offerbereidheid van gemeenteleden wordt ingeschakeld. Zij pleiten ervoor dat te handhaven (GKv)/ in te voeren (NGK). Daarmee wordt gezorgd voor een landelijke stichting die missionaire arbeid doet onder groepen die lastig te bereiken zijn en dus ook niet zo 'populair' zijn als missionaire doelgroep. De GKv en NGK hebben altijd gezegd dat juist deze missionaire arbeid meer nodig heeft dan de (incidentele) offerbereidheid van gemeenteleden. Om niet te vervallen in een naamloze subsidie, waarvan kerkleden niets merken en waarbij er geen prikkel uitgaat tot eigen missionaire dienst aan moslims, wordt gewerkt met collectes.
Uit het beleidsrapport blijkt dat de stichting E&M focust op Arabischtalige moslims. Een afgevaardigde pleit ervoor dat deputaten opdracht krijgen bij E&M aan te dringen op verruiming van de focus en ook aandacht te geven aan anderstalige moslims, zoals Dari- en Farsitalige moslims uit resp. Afghanistan en Iran. Reactie van deputaten is: Van oudsher heeft E&M zich sterk op de grote groep Marokkanen en Turken gericht en daar investeert ze nog steeds in (de meest gesloten groep, omvang inmiddels circa 900.000). Dit najaar komt een Turkstalig echtpaar bij E&M in dienst. In de periode 2015-2019 zijn veel Syriërs en Irakezen naar ons land gekomen die bijzonder open stonden voor het evangelie. Daar heeft E&M meteen op ingespeeld met inzet van evangelisten, starten van nieuwe samenkomsten en pioniersplekken, training van gelovigen etc. In 2019 heeft E&M een Iraanse medewerkster aangesteld en middels de Filippus-opleiding ook Iraniërs getraind. Voor de komende jaren (2021-2024) is E&M voornemens dit werk uit te breiden en zich daarbij ook specifiek op Afghanen en Iraniërs te richten.
Er is geen behoefte aan een 2e ronde en aan stemming. De afgevaardigden van cluster A stellen unaniem voor om de besluiten in de plenaire vergadering als hamerstuk te behandelen.
Op 28 november 2020 heeft de plenaire vergadering, zonder bespreking en unaniem, de besluiten vastgesteld.

28 november 2020

Artikel 85 - Besluiten kerkelijk contact en eenheid

A. Algemene besluiten

Materiaal:
rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit 1:
deputaten kerkelijke eenheid decharge te verlenen.

Besluit 2:
gezamenlijk met de Landelijke Vergadering een commissie contact en eenheid in te stellen en deze de volgende algemene opdrachten te geven:

a. de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid;
b. in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door:
    1. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
    2. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
    3. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen de plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk, daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk, en indien daarvoor

reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
4. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid en contacten actief bij te dragen;
5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten;
6. wanneer daar reden en ruimte voor is één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder 1–5 genoemde nadere uitwerking te geven;

c. vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren;
d. reagerend of juist proactief in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. De commissie heeft de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houdt zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doet dit op basis van voortgaande theologische bezinning. De commissie zal van haar handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende generale synode en landelijke vergadering;
e. namens de kerken ingang te zijn voor andere kerken en groepen in Nederland in het geval van initiatieven en dergelijke die voortkomen uit de toenemende kerkelijke contacten. De commissie heeft daarbij mandaat om, indien mogelijk en wenselijk, uitvoering en eigenaarschap toe te vertrouwen aan andere deputaatschappen, commissies of instellingen in de kerken.

B. Contact NGK-GKv

Materiaal:
1. rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019);
2. aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) ‘gezamenlijke commissie verzoening en recht’ (06-12-2019).

Besluit 1:
dankbaar te constateren dat uit de reacties op het alsnog aan de kerken toegezonden rapport *Perspectieven* blijkt dat de besluiten van GS Meppel 2017 op dit punt voldoende breed gedragen worden.

Besluit 2:
in te stemmen met de conclusie van deputaten kerkelijke eenheid dat er wat betreft de vragen rond het roepen van vrouwen tot de ambten een gezamenlijke basis in GKv en NGK is om het gesprek hierover, voor zover nodig, binnen (de groei naar) één kerkverband voort te zetten.

Besluit 3:
aan de commissie contact en eenheid de opdracht te geven om, in afstemming met en onder verantwoording aan de Regiegroep:
a. het proces van herstel en verzoening op plaatselijk, regionaal of landelijk niveau te stimuleren en te ondersteunen;
b. daarbij in specifieke situaties te verwijzen naar de commissie verzoening en recht;
c. plaatselijke kerken en regio’s/classes te stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden in het proces van groei naar één kerkgemeenschap.

Besluit 4:
a. in het verlengde van de werkgroep verzoening en recht een gezamenlijke commissie verzoening en recht in te stellen; kerkleden en kerkelijke vergaderingen kunnen zich tot deze commissie wenden wanneer zij verlangen naar verzoening en/of herstel van recht in concrete situaties die

zich voordeden tijdens of als gevolg van de verdrietige breuk in ons kerkverband in de jaren zestig van de vorige eeuw, die aan beide kanten van de scheidslijn leed veroorzaakte;

b. deze commissie de volgende opdracht te geven:
   1. te fungeren als aanspreekpunt voor kerkleden en kerkelijke vergaderingen om ervaringen van onrecht te melden;
   2. in deze gevallen te helpen en te adviseren met inachtneming van algemeen aanvaarde standaards, zoals onpartijdigheid, hoor en wederhoor en ruimhartigheid;
   3. alles in het werk te stellen om betrokken partijen met elkaar in gesprek te brengen om langs die weg recht, verzoening en vrede te bevorderen;
   4. in gevallen waarin om praktische redenen geen recht of verzoening bewerkt kan worden, te fungeren als luisterend oor;
   5. advies te geven met het oog op eventuele verdere afhandeling;
   6. over de voortgang van het werk regelmatig af te stemmen met de Regiegroep;
   7. te rapporteren aan de volgende GS/LV en daarbij aan te geven of het werk klaar is of nog voortzetting behoeft;
c. deze commissie een budget toe te kennen zoals vermeld in bijlage 7-1 van deze acta.

C. Contact met de CGK

Materiaal:
rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit 1:
de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:

a. in de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken, in afhankelijkheid van de zegen van de Heer en in onderling vertrouwen, te werken aan kerkelijke eenheid met deze kerken;
b. de gesprekken met de CGK voort te zetten, om de eerder al bereikte wederzijdse erkenning te bevestigen;
c. zich te bezinnen op mogelijkheden om het gesprek over man, vrouw en ambt en de achterliggende hermeneutiek voort te zetten;
d. voluit de eenheid van onze kerken met plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerken en de ontwikkelingen daartoe te blijven stimuleren en faciliteren.

Besluit 2:
de commissie contact en eenheid de opdracht te geven samen te spreken met Deputaten Eenheid van de CGK over alles wat de bezinning op en het werken aan eenheid van kerken in Nederland bevordert.

Besluit 3:
de Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Christelijke Gereformeerde Kerk aan te vullen met de volgende bepaling:

In principe is het voor elke kerkenraad mogelijk om een predikant uit de Christelijke Gereformeerde Kerken te beroepen. Daarbij wordt niet de regeling gehanteerd die geldt voor overkomst van predikanten uit andere kerken. Wel zal, als onderdeel van de goedkeuring van het beroep door de classis, de ontvangende classis vooraf nader kennismaken met de beroepen predikant, in aanwezigheid van Deputaten Predikantszaken. Een predikant die een beroep ontvangt en aanvaardt van een Christelijke Gereformeerde gemeente krijgt op dezelfde wijze ontslag van kerkenraad en classis als bij een beroep binnen het eigen kerkverband.

D. Deputaten-Overleg Eenheid

Materiaal:
rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit 1:
het werk van de DOE-groep – regelgeving, advisering en bezinning – te continueren.

Gronden:
1. De samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de drie kerkverbanden;
2. De samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn;
3. De samenwerkingsgemeenten, de samenwerkende gemeenten en de kerkverbanden zijn gediend met het ontwikkelen van visie op kerkelijke eenheid in de komende jaren.

Besluit 2:
het nieuwe *MODEL SAMENWERKINGSOVEREENKOMST* (zie bijlage 5-2*)* te aanvaarden en dit aan te bevelen aan kerken die een samenwerkingsgemeente willen vormen.

Gronden:
1. Het document geeft samenwerkingsgemeenten een goed model voor het vormen van een samenwerkingsgemeente.
2. Het biedt samenwerkingsgemeenten mogelijkheden het eigene van een samenwerkingsgemeente te behouden en te blijven functioneren als voorpost op het gebied van kerkelijke eenheid.

Besluit 3:
in te stemmen met de kerkrechtelijke keuzes die aan dit Model samenwerkingsovereenkomst ten grondslag liggen, met name rond de vraag hoe een samenwerkingsgemeente heeft te handelen wanneer kerkordes of besluiten van de betrokken kerkverbanden onderling strijdig zijn. *NB Dit betekent ook het besluit om de Generale Regeling voor de vorming van een samenwerkingsgemeente, ingevolge art. E 69.2 KO op dit punt aan te passen.;* en die nieuwe redactie over te laten aan deputaten KR, die het aanpassen op de site. (zie bijlage 5-3)

Gronden:
1. naast de hoofdregel dat voor samenwerkingsgemeenten de besluiten en kerkordebepalingen van elk van de kerkverbanden rechtskracht hebben, is het goed om vast te leggen welke vergadering bevoegd is uitspraken te doen wanneer er onderlinge strijdigheid is in die besluiten of bepalingen.
2. DOE wijst terecht de classis aan als de laag in het kerkverband die beslist over (blijvende) aanvaarding van een kerk in het kerkverband wanneer er op onderdelen wordt afgeweken van besluitvorming of kerkorde-bepalingen.
3. Het Model samenwerkingsovereenkomst verwoordt principes die leidend zijn voor een samenwerkingsgemeente, ook wanneer deze niet in de reeds bestaande plaatselijke samenwerkingsovereenkomst zijn verwoord.

Besluit 4:
de aangepaste Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente te aanvaarden. *Deze aanpassing houdt in dat artikel 3.d van de Handreiking, waarvan de GS Ede 2014 met instemming kennis nam, vervalt. De tekst van artikel 3.d luidde: 'Vrouwelijke leden van de gemeente*

hebben geen passief kiesrecht wanneer één van de kerkverbanden van de samenwerkingsgemeente daarvoor niet de ruimte geeft.'

Grond:
De eerdere versie van de Handreiking leek op één onderdeel in strijd met het algemene principe m.b.t. het eventuele afwijken van besluitvorming, namelijk dat de classis bevoegd is daarover uitspraken te doen. De Handreiking noemde ten onrechte die mogelijkheid niet.

E. Contact met de vGKN

Materiaal:
1. rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019):
2. brief van de synode van de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland, met het verzoek tot het aangaan van een oecumenisch akkoord (29 november 2018).

Besluit 1:
positief te reageren op het verzoek van de vGKN om het Oecumenisch Akkoord ook te sluiten met de GKv, en daarom:
a. de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland te erkennen als kerken van Jezus Christus, bouwend op hetzelfde fundament van de Bijbel als Woord van God en de oecumenische en gereformeerde belijdenisgeschriften;
b. de huidige Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk uit te breiden naar een Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk of een voorgezette Gereformeerde Kerk;
c. de vGKN uit te nodigen om de meerdere vergaderingen als waarnemer bij te wonen.

Gronden:
1. De vGKN weten zich gebonden aan de Heilige Schrift, aanvaarden de belijdenissen van de oude christelijke kerk en de gereformeerde belijdenisgeschriften, en kennen een gereformeerde kerkregering. Deze verbondenheid is in eerste instantie door de NGK herkend en uitgesproken en vervolgens ook in gesprekken met de GKv bevestigd.
2. De verwevenheid van de contacten met vGKN en NGK vraagt om een eenduidige regeling van de plaatselijke contacten.
3. De uitbreiding van de huidige generale regeling doet recht aan een groeiende praktijk, met name in Noord-Nederland, voor wat betreft plaatselijke en bovenplaatselijke samenwerking en kanselruil, binnen verschillende classes en met instemming van de classicale vergaderingen.

Besluit 2:
de kerken van de vGKN hartelijk uit te nodigen om op eigen wijze en in eigen tempo aan te sluiten bij het proces van samengaan van de NGK en GKv, en de Regiegroep opdracht te geven hiervoor zo nodig passende structuren te (doen) ontwerpen.

Gronden:
1. De kerken verlangen naar eenheid op grond van Schrift en belijdenis, ook met andere kerken dan de NGK en GKv.
2. De historisch gegroeide positie en eigenheid van de plaatselijke kerken binnen de vGKN en van de vGKN als kerkverband kunnen vragen om aangepaste kerkrechtelijke structuren.

Besluit 3:
de Regiegroep opdracht te geven om, wanneer de vGKN nog niet aansluiten bij het nieuw te vormen kerkverband, generale regelgeving voor te (doen) bereiden om het Oecumenisch Akkoord blijvend geldend te laten zijn na de hereniging van GKv en NGK.

F. Contact met de PKN

Materiaal:
1. rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019);
2. aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) 'Bilaterale contacten met de PKN' (31-10-2019).

Besluit 1:
a. de commissie contact en eenheid de opdracht te geven te blijven deelnemen aan het Vijfkerkenoverleg en daarbij in het oog te houden hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, waarbij de commissie achteraf verantwoording aflegt aan de volgende synode/LV;
b. de commissie contact en eenheid opdracht te geven om in voortgaand contact met de drie andere gereformeerde kerkverbanden zich te bezinnen op een vorm om de onderlinge relatie uit te drukken.

Grond:
DKE-CCS hebben voldoende duidelijk gemaakt dat het Vijfkerkenoverleg, dat past binnen de algemene opdracht om in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland, een zaak van lange adem is. Nu de 'overeenkomst bijzondere betrekkingen' – waar de PKN naar streefde – niet met alle betreffende kerkverbanden tot stand is gekomen, zijn voortgaand overleg en gesprek nodig om te bouwen aan herkenning en vertrouwen. Zo kunnen we zoeken naar een vorm om de onderlinge relaties uit te drukken.

Besluit 2:
de commissie contact en eenheid de opdracht te geven één of meer personen uit de kerken uit te nodigen om als adviseurs zitting te (blijven) nemen in de Raad van advies voor het gereformeerd belijden (RAGB). Zij zijn voor hun adviezen geen verantwoording verschuldigd aan de commissie, wel wordt van hen gevraagd de commissie te informeren over hun advieswerk.

Gronden:
1. uit de informatie van de huidige deelnemers vanuit onze kerken aan de RAGB komt naar voren dat hun deelname aan de RAGB gewaardeerd wordt. Continuering ervan verdient dan ook aanbeveling;
2. de adviezen worden uitgebracht op persoonlijke titel, maar de adviseurs moeten zich gedragen weten door hun kerkverband.

Besluit 3:
de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:
1. het gesprek met de PKN voort te zetten, en daarbij transparant te zijn naar de andere deelnemers aan het Vijfkerkenoverleg;
2. in dat gesprek door te spreken over de overeenkomsten en verschillen in kerkvisie en over wat we als protestantse kerken van elkaar kunnen leren en voor elkaar kunnen betekenen;
3. in dat gesprek ook door te spreken over de onderwerpen kanselruil en vormen van (gast)lidmaatschap, en de daarover ter synode/LV genomen besluiten.

Gronden:
1. Het deputatenrapport maakt herkenbaar dat de PKN een verwant kerkverband is dat aanspreekbaar wil zijn op zijn gereformeerde wortels, waarbij er vragen te stellen zijn bij de manier waarop die verworteling wel en niet zichtbaar is en hoe die bewaakt en gevoed wordt.
2. Het gevoerde gesprek met de PKN raakt een snaar van herkenning en verlangen.
3. De gezamenlijke ondertekening van de Verklaring van verbondenheid tijdens de Nationale Synode van 29 mei 2019 schept verplichtingen en verantwoordelijkheden naar elkaar toe, waarvoor we niet weg willen en mogen lopen.

Besluit 4:
met betrekking tot het voorgaan van predikanten uit de PKN het volgende te bepalen:
a. een kerkenraad kan een predikant uit de PKN uitnodigen voor te gaan in de eredienst. Deze voorganger is gebonden aan de leer van de Bijbel zoals beleden in de gereformeerde belijdenissen.
   De kerkenraad zal:
   1. vooraf de gemeente informeren met het oog op haar instemming;
   2. en ook de kerken in de classis/regio hiervan op de hoogte stellen;

Dit besluit wordt uitgevoerd naar analogie van Generale Regeling E69.2 voor plaatselijk contact en samenwerking zonder landelijke overeenstemming, art. 2, 3 en 4;
b. Predikanten zijn gerechtigd op verzoek voor te gaan in een PKN-gemeente na daarvan mededeling te hebben gedaan aan hun kerkenraad.

Gronden:
1. Het Vijfkerkenoverleg, gevolgd door de ontmoeting tussen GKv (met NGK) en PKN-delegaties op 18 juni 2019, deed het besef groeien dat nauwere banden met de PKN mogelijk en wenselijk zijn en in plaatselijke situaties kunnen worden uitgewerkt. Hoewel er geen multilaterale 'overeenkomst bijzondere betrekkingen' tussen de vijf kerken werd gesloten, bleken elementen daaruit vruchtbaar te kunnen worden vormgegeven.
2. In het besef dat de PKN een 'plurale kerk' is, is een globale overeenkomst zonder enige drempel met betrekking tot openstelling van kansels niet passend. Wel kan op vele plaatsen uitdrukking worden gegeven aan de gevonden eenheid in Christus met gemeentes en voorgangers die, evenals de GKv en NGK, zich gebonden hebben aan bijbelse en confessionele grondslagen.
3. Kerkenraden hebben de taak te waarborgen dat woordverkondiging en sacramentsbediening tot eer van God en heil van de gemeente dienen en de gemeente te beschermen tegen dwaalleer.
4. Een predikant heeft als dienaar van het Woord de vrijheid om voor te gaan waar hem die ruimte wordt geboden. Wanneer een NGK-/GKv predikant voorgaat in een PKN-gemeente, gebeurt dat in goed overleg met de eigen kerkenraad.

G. Contact met de HHK annex tripartiet overleg

Materiaal:
rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit:
de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:
a. de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact;
b. deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te blijven voeren.

H. Nationale Synode

Materiaal:
rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit 1:
goedkeuring te verlenen aan de ondertekening van de Verklaring van verbondenheid voor wat de GKv betreft door de voorzitter van de vorige generale synode, ds. M.H. Oosterhuis.

Besluit 2:
de doorstart en voortgang van het project Nationale Synode in de jaren na 2020 te ondersteunen door de commissie contact en eenheid ruimte te geven om deel te nemen aan de stuurgroep 'nieuwe stijl', met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken en Nederlands Gereformeerde Kerken en in gehoorzaamheid aan Gods Woord en hierbij de aandacht te vestigen op de waarde van het gereformeerd belijden.

Besluit 3:
de commissie contact en eenheid de opdracht te geven op deze manier verder te werken in de lijn van de Verklaring van verbondenheid en de praktische uitwerking daarvan, zo veel mogelijk samen met CGK en vGKN.

Besluit 4:
aan de commissie contact en eenheid de opdracht te geven aan de volgende generale synode/landelijke vergadering rapport uit te brengen over de ontwikkelingen en bevindingen in dezen.

Gronden:
1. Ondertekening van de Verklaring van verbondenheid door de voorzitters van de vorige generale synode/landelijke vergadering namens onze kerkverbanden ligt in de lijn van het beleid dat onze kerken in het afgelopen decennium hebben gevoerd ten aanzien van het project Nationale Synode.
2. DKE-CCS hebben duidelijk gemaakt dat na de slotmanifestatie van 2019 een doorstart van het project Nationale Synode zinvol is, waarin gewerkt wordt in de lijn van de Verklaring van verbondenheid.
3. Onze kerken dragen er – met veel andere kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland – medeverantwoordelijkheid voor om in het veelkleurige maar ook verdeelde kerkelijke landschap in ons land niet aan elkaar voorbij te kijken, maar elkaar te blijven zoeken, aan te spreken en te bemoedigen. Dit alles om in het Nederland van nu te getuigen van de liefde van God en op te komen voor de eer van God.

I. COGG

Materiaal:
rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit:
de commissie contact en eenheid de opdracht te geven te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op basis van voorgaande besluiten van en positieve rapportage aan LV.

Grond:
Het is waardevol om door contactoefening mee te werken aan begrip voor elkaar en vertrouwen in elkaars confessionele trouw. Daarnaast zullen contacten de uitbouw en verdieping op het gebied van het gemeenschappelijk geloof en belijden bevorderen.

J. Raad van Kerken

Materiaal:
rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit 1:
als geassocieerd lid toe te treden tot de Raad van Kerken.

Gronden:
1. De GS van Meppel 2017 gaf DKE de opdracht om kerkelijk contact te houden met de Raad van Kerken door middel van inhoudelijke participatie in het werk van de Raad.
2. De Raad van Kerken is een verbond van kerken die beogen samen onze gemeenschappelijke roeping als kerken te vervullen om de boodschap van het Evangelie in onze samenleving voor het voetlicht te brengen; daarbij stelt de Raad de inbreng vanuit onze gereformeerde confessionaliteit op prijs.
3. Op weg naar een vernieuwd gereformeerd kerkverband weten NGK en GKv zich tegelijk verbonden met de gehele Nederlandse kerkelijke gemeenschap en geven zij door middel van een vorm van lidmaatschap van de Raad van Kerken uiting aan deze verbondenheid door bij te dragen met menskracht, ideeën en middelen.
4. Een geassocieerd lidmaatschap houdt in dat we kunnen deelnemen aan het werk van de Raad van Kerken zonder te zijn gebonden aan besluiten of standpunten van de Raad.

Besluit 2:
de commissie contact en eenheid de opdracht te geven te blijven participeren in beraadgroepen van de Raad van Kerken.

Grond**:**
Participatie in de beraadgroepen van de Raad van Kerken dient de open ontmoeting en de verdieping van het gemeenschappelijk belijden van onze Heer Jezus Christus als God en Heiland overeenkomstig de Schriften.

28 november 2020

Artikel 86 - Bespreking kerkelijk contact en eenheid

De bespreking van dit onderwerp vindt plaats in cluster C op 31 oktober 2020. Ds T. Dijkema geeft namens DKE/CCS een korte introductie op het gezamenlijke beleidsrapport. Hij spreekt grote dankbaarheid uit voor de bevlogen inzet van alle leden van DKE en CCS. Als luisterlied geeft Dijkema op: 'Wie weet wat God ons geeft' van Ria Borkent. Het raakt wat ons bewoog in de afgelopen jaren. Namens de CGK spreekt br. M. den Heijer de vergadering toe met een felicitatie inzake de toenadering tussen GKv en NGK, en verwondering en bewondering over de dag van verzoening op 11 november 2017. Deze toenadering staat in contrast met verwijdering van met name GKv en CGK. Dit heeft niet te maken met de opstelling van DKE en CCS, maar met besluiten van beide kanten. De verdere route begint met de erkenning dat we achterop zijn geraakt. Er is tijd nodig om geschaad vertrouwen te herstellen. En samenwerkingsgemeenten mogen niet het kind van de rekening worden. Het is zaak niet alleen de realiteit van de verwijdering onder ogen te zien, maar in die realiteit in gesprek te gaan. De belijdenis van de enige ware kerk, de gemeenschap der heiligen, dringt ons daartoe. Waar op 31 oktober traditioneel de voorbede voor kerkelijke eenheid plaatsvindt, spreekt br. Den Heijer die

vandaag uit met het refrein uit Psalm 80. Voorzitter Schippers spreekt dank uit voor de toespraak en de eerlijkheid die eruit spreekt. Hij geeft br. Den Heijer onze groeten terug aan de CGK, en wenst hun Gods zegen voor het werk dat hen wacht.

Namens de vGKN spreekt preses ds. Kersten Bijleveld vervolgens de vergadering toe. Hij refereert aan de A.C.W. Schefferschool in Harlingen, een unieke school die vanuit drie kerken bestond: Geref. Kerken Synodaal, CGK, GKv. Na de eerste kennismaking gaat het nu over 'wat ons drijft': de intense liefde voor de Heer, als antwoord op de liefde die de Heer aan ons heeft betoond. De vGKN zoeken eenheid met alle kerken die de grondlijnen voor wat we mogen geloven en belijden als richtlijn beschouwen en als werkbaar model voor kerk-zijn hanteren. De motivatie ligt in het gebod van de Heer: "Dat zij allen één zijn". Over mogelijk samengaan hebben de vGKN zich nog niet kunnen en willen uitspreken. Maar het oecumenisch akkoord zou daarbij wel behulpzaam kunnen zijn. Wat onze kerken samen delen, is de liefde voor het Woord van God, en in Christus geeft God ons grond onder de voeten. Voorzitter Schippers dankt ook Kersten Bijleveld hartelijk voor zijn toespraak en wenst ook hem en de vGKN Gods zegen toe.

Van het deputatenrapport wordt als eerste hoofdstuk 6 besproken, contact met de CGK. Ds. R. Prins geeft namens DKE/CCS een korte inleiding. Een afgevaardigde geeft woorden aan zijn gevoel van machteloosheid over het uit het zicht verdwijnen van de CGK, we hebben elkaar zo nodig. Voorzitter Schippers reageert hierop met de veronderstelling dat dit gevoel door velen wordt gedeeld. Er zijn geen tegenvoorstellen of amendementen ingediend betreffende de voorgestelde besluiten C1 t/m C3 omtrent de relatie met de CGK en ook is er geen behoefte aan stemming. Daarom worden alle voorgestelde besluiten als hamerstuk aan de plenaire vergadering aangeboden.
Vervolgens is hoofdstuk 7 aan de orde. Ds. W. van Wijk verzoekt middels een ordevoorstel de besluiten concreet met nummer te noemen in plaats van "voorliggende besluiten". De voorzitter zegt dit toe. Naar aanleiding van het rapport van deputaten overleg eenheid wordt de vraag gesteld of de voorgestelde besluiten met betrekking tot samenwerkingsgemeenten wel op instemming kan rekenen van de CGK. Namens DKE/CCS geeft ds. Dijkema aan dat hierover uitvoerig is gepraat. Hij hoopt dat de CGK ruimte wil geven aan de samenwerkingsgemeenten. Er is geen behoefte aan stemming over de besluiten D1 t/m D4 betreffende samenwerkingsgemeenten. Deze zullen als hamerstuk worden voorgedragen aan de plenaire vergadering.

Besluit G richt zich op de HHK. Namens deputaten merkt ds. R. Prins op dat de contacten al enkele jaren moeizaam verlopen. Hij herhaalt de opmerking die over de CGK is gemaakt: "We hebben elkaar zo hard nodig". Er is geen behoefte aan bespreking, er zijn geen amendementen en er is geen behoefte aan stemming. Besluit G wordt als hamerstuk aangeboden aan de plenaire vergadering.
Besluiten E1 t/m E3 hebben betrekking op de vGKN. Twee afgevaardigden spreken hun blijdschap uit over de contacten. Er is geen behoefte aan stemming, waarmee de besluiten als hamerstuk aan de plenaire vergadering worden voorgedragen.

De besluiten B1 t/m B4 hebben betrekking op de NGK. Ds. Dijkema spreekt namens DKE/CCS grote dankbaarheid uit voor het werk dat de afgelopen jaren gedaan is, met name door de Regiegroep. De besluiten 1 en 2 spreken voor zichzelf, met name vraagt Dijkema aandacht voor besluit 4: instelling commissie verzoening en recht; dit werk vraagt om gedragen te worden door beide kerkverbanden, en niet alleen door de werkgroep. Er worden vragen gesteld over budget en de plaats van de werkgroep en/of commissie. Namens DKE/CCS antwoordt ds. Dijkema dat het budget in de plenaire vergadering aan de orde komt. Hij geeft een toelichting op besluit 3 en 4. Er is geen amendement ingediend en er is geen behoefte aan een stemming. De voorgestelde besluiten zullen als hamerstuk aan de plenaire vergadering worden aangeboden.

Ds. M.C. Batenburg, preses van de PKN-synode, memoreert het proces van hereniging dat leidde tot de Protestantse Kerk in Nederland, en de verdieping die na het fusieproces gestalte kreeg. Hij wijst op het begin van de kerkorde van de PKN waar gesproken wordt van het fundament van de Kerk. Datzelfde

fundament wenst hij ook de GKv en NGK toe in hun herenigingsproces. Ook nodigt hij GKv en NGK uit om te participeren in het gremium waarbinnen in Nederland christenen samenspreken: de Raad van Kerken; want wie bij Christus horen, horen ook bij elkaar. Voorzitter Schippers dankt ds. Batenburg voor zijn warme woorden en wenst ook hem en de PKN Gods zegen toe.

Hierna is hoofdstuk 9 (contact met de PKN) aan de orde. Namens DKE/CCS geeft ds T. Dijkema een toelichting. Hij memoreert het vijfkerkenoverleg en besluit met de constatering dat de PKN voor GKv en NGK een serieuze gesprekspartner is - en met de woorden van het lied van de ochtend: Wie weet wat God ons en hun nog geeft. Tijdens de eerste bespreekronde wordt een aantal vragen gesteld en beantwoord door ds. Dijkema. Op de vraag over de gevoeligheden over en weer bij de HHK en vGKN over de contacten met de PKN antwoordt hij dat hij in de vergaderingen die hij heeft bijgewoond die spanning niet heeft gemerkt. De besluittekst over transparant zijn lijkt een open deur, maar de bedoeling is om ten aanzien van bilaterale contacten open te zijn richting de andere gesprekspartners in het vijfkerkenoverleg. Hij verwacht dat de HHK niet zal meedoen met het vijfkerkenoverleg. Ds. L.E. Leeftink dient een amendement in om in besluit 4 “na daarvan mededeling te hebben gedaan aan hun kerkenraad” te vervangen door “na daarvoor instemming van hun kerkenraad gekregen te hebben”. Er is echter onvoldoende steun om dit amendement onderdeel van de bespreking te laten zijn. Ds W.M. van Wijk brengt ook een amendement in. Het geroepen-zijn ziet hij ook in een uitnodiging om elders voor te gaan. Zijn amendement tot wijziging van grond 4 bij besluit 4 luidt: “Een predikant heeft als dienaar van het Woord de vrijheid om voor te gaan waar hem die ruimte wordt geboden. Wanneer een NGK-GKv predikant voorgaat in een PKN-gemeente, gebeurt dat in goed overleg met de eigen kerkenraad”. Dit amendement wordt door meer dan vijf afgevaardigden ondersteund en wordt daarom in behandeling genomen. DKE/CCS houdt vast aan de eigen formulering en laat het oordeel over het amendement aan de vergadering. Na stemming blijkt dat het amendement Van Wijk is aangenomen. Er is geen behoefte aan stemming over de aldus geamendeerde besluiten, dus worden de besluiten F1 t/m F4 aan de plenaire vergadering als hamerstuk aangeboden.

Vervolgens zijn de besluiten H1 t/m H4 aan de orde. Ds T. Dijkema meldt dat het coronavirus een spaak in het wiel van de ontwikkelingen rond de Nationale Synode heeft gestoken maar er komt wel een vervolg. Er worden geen amendementen ingediend en er is geen behoefte aan een stemming. Daarmee worden de voorgestelde besluiten als hamerstuk aan de plenaire vergadering aangeboden. Op 31 oktober 2020 wordt de bespreking in cluster C voortgezet. Br. G. van Dartel spreekt namens de COGG en de Raad van Kerken de vergadering toe. Hij spreekt zijn dank uit voor de mogelijkheid om bij deze vergadering aanwezig te zijn, op deze bijzondere dag: de feestdag van de heilige Willibrord, de patroon van het oecumenisch werk. Hij spreekt de hoop uit dat GKv en NGK inzake de COGG en Raad van kerken positief zullen besluiten. Hij memoreert de geschiedenis van de contacten sinds 2013 waar ook de CGK aan hebben deelgenomen. Van Dartel benadrukt het belang van de hele gereformeerde gezindte bij het oecumenisch werk, en wijst daarbij op de preambule van de Raad van Kerken die ook vandaag richtinggevend is voor het werk van de Raad. Ook benadrukt hij dat de Raad geen superkerk of actiegroep is, maar een platform voor ontmoeting en uitwisseling tussen vertegenwoordigers van kerken. Hij benoemt positief de zorgvuldigheid die door GKv en NGK is betracht in het hele traject, verheugt zich op de te verwachten samenwerking en spreekt de hoop uit dat de ontmoeting en samenwerking ook voor de herenigde kerk van GKv en NGK, vrucht mag dragen. Voorzitter Schippers dankt br. Van Dartel voor zijn toespraak. Het is mooi om te horen dat de Raad van Kerken een ontmoetingsplek voor grote en kleine kerkfamilies is en dat de woorden uit de preambule nog steeds als richtinggevend worden beschouwd.

Vervolgens worden de hoofdstukken 12 en 13 van de DKE/CCS-rapport besproken. Namens DKE/CCS geeft zr. Hillie van de Streek een toelichting op de weg die de commissie heeft afgelegd na de opdracht van de GS: inhoudelijk participeren in het werk van de RvK, en vanuit de LV: de kerken dienen met herbezinning op de vorm van het lidmaatschap van de Raad van Kerken. In de gesprekken heeft de commissie bij de Raad van Kerken ruimte voor pluriformiteit en confessionaliteit ervaren. Het voorstel is om geassocieerd lid van de Raad van Kerken te worden; daarmee wordt recht gedaan aan de

meegegeven opdracht. Gekozen wordt voor een bescheiden positie, geen volwaardig lidmaatschap. Dit biedt de mogelijkheid om voluit mee te doen en tegelijk afstand te kunnen houden. En financieel betekent dit de helft van de kosten van een volwaardig lidmaatschap. Wat de CGK betreft: de contacten met deputaten eenheid verlopen warm en van harte. Wel is het zo dat afgelopen januari het lidmaatschap niet aan de synode is voorgelegd, omdat er te veel andere zaken zijn die dringende aandacht nodig hebben. Maar de keuze van DKE en CCS wordt door de DE van de CGK van harte ondersteund.

Dr. A. van der Dussen, sinds 2018 namens de NGK gastlid van de Beraadgroep Geloof en kerkelijke gemeenschap, vertelt ter inleiding kort iets over de zondag van verootmoediging in de veertigdagentijd 2019 waarop voorbede voor slachtoffers van seksueel misbruik werd gevraagd en breed werd gehonoreerd, wat zonder de Raad van Kerken en Beraadgroep niet zo uit de verf was gekomen.

Vervolgens benoemt hij wie de gezichten van de Beraadgroep zijn, onder wie speciaal Margriet Gosker, een van de mensen van het eerste uur. Daarna benoemt hij de doelstelling van de Beraadgroep en geeft op een enkel onderdeel een toelichting, waarbij hij met name het geloofsgesprek als heel waardevol noemt. Tot slot plaatst hij enkele opmerkingen over de verhouding van de Beraadgroep en onze kerken. Onderstrepend wat br. G. van Dartel naar voren bracht, benadrukt hij dat er bij de Raad oprechte interesse is voor de inbreng van de kerken uit de kleine gereformeerde oecumene. Dit biedt een enorm perspectief, waar ook wij als kerken veel aan kunnen hebben. Voorzitter Schippers dankt voor het boeiende inkijkje in de keuken van de Raad en geeft het woord aan de DKE-voorzitter Tiemen Dijkema. Dijkema licht de reden toe waarom de commissie voorstelt om nu (toch wel) toe te treden: we moeten niet leven bij beelden van vroeger, en onze kerken zijn de laatste tijd uit hun isolement getreden. In het licht van het wereldwijd perspectief is het goed om als gereformeerde kerken in Nederland bescheiden en leergierig te zijn, en tegelijk ons eigen geluid in te brengen. Voorzitter Schippers dankt ook hartelijk voor deze inleidende bijdrage en opent vervolgens de bespreking. Enkele afgevaardigden stellen vragen over het verschil tussen geassocieerd en volwaardig lidmaatschap. Zr. Van de Streek antwoordt hierop. De overweging bij de keuze was om een paar jaar de tijd te nemen om de Raad beter te leren kennen, omdat binnen onze kerken de Raad ook niet overal even bekend is; de bedoeling is om de kerken in die kennismaking mee te nemen en zo de volgende stap te maken naar wellicht gewoon lidmaatschap. Ook de betrokkenheid van de CGK is een reden geweest om voor geassocieerd lidmaatschap te kiezen, omdat voor de CGK de stap naar volwaardig lid te groot is. Br. G. van Dartel benadrukt dat ook een geassocieerd lidmaatschap een volwaardig lidmaatschap is. Voor begrip van het onderscheid verwijst hij naar de statuten van de Raad. Het geassocieerd lidmaatschap is indertijd gecreëerd om ruimte te geven aan bewegingen en stromingen die niet georganiseerd zijn als kerken maar wel verwantschap hebben met het werk van de Raad en aan dat werk mee willen doen.

Maar ook twee kerkgenootschappen hebben gekozen voor geassocieerd lidmaatschap, om de mogelijkheid open te houden om afstand te houden van besluiten die door de Raad genomen worden. Hij benadrukt overigens dat als de Raad in consensus een besluit neemt, dat niet betekent dat alle aangesloten lidkerken eraan gebonden zijn, maar wel dat de vertegenwoordigers van de lidkerken zich ervoor zullen inzetten dat de genomen besluiten overgenomen worden in hun eigen kerken. Ds. Dijkema merkt nog graag op dat hij, gezien het feit dat het toch wel om een beleidswijziging gaat, meer reactie vanuit de kerken had verwacht. Wel veronderstelt hij uit het feit dat slechts drie afgevaardigden reageerden en alleen ten aanzien van de keuze voor geassocieerd lidmaatschap, dat het voorstel door de hele gemeenschap van onze kerken wordt gedragen, wat hem zeer aanspreekt. Maar hij benadrukt wel dat het belangrijk is om goed na te denken over de stap die we gaan zetten. Er zijn geen amendementen ingediend. De besluiten J1 en J2 kunnen als hamerstuk aan de plenaire vergadering worden voorgesteld.

Ds. John Muller van het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte spreekt de vergadering toe. Hij memoreert ontstaan en bedoeling van het COGG, dat zich niet kan en wil neerleggen bij de kerkelijke verdeeldheid. Hij benadrukt dat het goed is elkaar op te zoeken in eenheid en waarheid, in een

postmoderne tijd waarin het absolute niet geldt. Als antwoord op de huidige nood noemt hij: trouw zijn aan Schrift en belijdenis, en hij geeft uiting aan zijn zorgen bij het voornemen van GKv en NGK om te komen tot een nieuw hedendaags belijdenisgeschrift; hij vraagt zich af wat er de reden voor is.

In navolging van ds. G. Boer tijdens de eerste conferentie in 1964 roept hij op om te blijven zoeken naar herstel van de gereformeerde kerk in Nederland, maar daarbij niet gefocust te zijn op waarheid en eenheid als het geneesmiddel op zich. Waarheid en eenheid vinden we in Jezus Christus, die door de prediking zijn werk in deze wereld doet. Een prediking waarin de mens wordt ontmaskerd als goddeloze en waarin Christus wordt verkondigd als de enige troost in leven en sterven. In dit kader sluit hij aan bij de vraag van de huidige voorzitter van de Gereformeerde Bond ds. Mensink hoe het komt dat de leer van de rechtvaardiging van de goddeloze niet tot nadere vereniging van allerlei gereformeerde kerken en groeperingen heeft geleid. Bij het stellen van deze vraag schuift hij graag naast ons in de beklaagdenbank aan, met hoop dat we zoeken naar vereniging met allen die de verschijning van onze Heer Jezus Christus hebben liefgehad. Tegelijk verontrust het hem dat een peiling in Onderweg laat zien dat onder jonge mensen klassieke thema's als vergeving van zonden laag scoren. Hij wijst op het werk dat het COGG ook onder jongeren, met name studenten, doet, en nodigt de kerken uit om hun studenten op de jaarlijkse ontmoetingsdag te wijzen. Als bemoedigend benoemt hij dat GKv en NGK de gesprekken met andere kerkgenootschappen voortzetten, en met name ook met de PKN het gesprek aangaan. Onder verwijzing naar de opmerking van dr. W. van 't Spijker dat gereformeerde gezindheid slechts werkelijkheid kan zijn wanneer die gezindheid in ons is die ook in Christus Jezus was en dat dáár de schuld en de crisis en tegelijk het enige uitzicht van de Gereformeerde Gezindte ligt, sluit Muller af met een zegenwens voor onze vergadering en ons kerkverband met het oog op Gods toekomst. Voorzitter Schippers dankt ds. Muller hartelijk voor zijn toespraak en inzet voor de gereformeerde gezindte: zoeken naar wat het betekent om in deze tijd gereformeerd te zijn, zoeken naar waarheid en eenheid waarbij naast zonde genade wordt verkondigd.

Hij benadrukt dat we de ontmoetingen op landelijk en plaatselijk niveau graag willen voortzetten. Hij onderstreept dat we inderdaad - zij het bij een andere gelegenheid - spreken over hedendaags belijden, en onderkent de moeite om met jongeren het gesprek te voeren over zonde en schuld. Hij wenst Muller Gods zegen en nabijheid toe in al het werk dat hij doet in en voor Gods Koninkrijk.

Ds. Henk Zuidhof, namens DKE en CCS, leidt kort de bespreking van besluit I in. Hij memoreert het bijzondere karakter van het COGG door de breedte van rechts naar links, en dat die beide vleugels elkaar willen ontmoeten van hart tot hart. Naar analogie van ds. Van der Dussen merkt hij op dat het goed toeven is aan een brede stroom, hoewel die van de gereformeerde gezindte wel een van de kleinere stromen is. Hij benadrukt de hartenkreet vanuit een vorige vergadering: dat we de bevindelijke stroming zo nodig hebben.

Er zijn geen amendementen ingediend en er is geen behoefte aan een stemming. Eén afgevaardigde onthoudt zich van stemming. Besluit I wordt als hamerstuk aangeboden aan de plenaire vergadering. Een afgevaardigde uit zijn zorg over de moeilijke situatie in samenwerkende gemeenten, met name wat betreft de positie van CGK-leden. Ds Dijkema gaat hierop in en noemt het schurend kerkrecht van de drie kerkverbanden. De commissie ervaart dit als moeilijk en dat geldt ook voor advisering op dit punt in de impasse waar we in zitten vanwege het CGK-kerkrecht en de CGK-synode. Geduld, liefde en vertrouwen zullen nodig zijn; dat zijn woorden die mooi klinken maar moeilijk zijn. Toch zit er niets anders op dan wachten tot de CGK-synode een uitspraak doet. Over de besluiten A1 en A2 is geen behoefte aan stemming. Deze worden als hamerstuk voorgedragen aan de plenaire vergadering.
Op 28 november worden in een gezamenlijke vergadering van de generale synode en de Landelijke Vergadering alle besluiten A t/m J unaniem vastgesteld.

Aan de commissie verzoening en recht en aan de commissie contact en eenheid wordt een budget toegekend zoals vermeld in het budgetoverzicht van bijlage 7-1 van deze acta.

HOOFDSTUK 6: RELATIE MET OVERHEID EN SAMENLEVING

28 november 2020

Artikel 87 - Besluiten relatie kerk en overheid

Materiaal:
rapport van deputaten voor de relatie kerk en overheid (03-07-2019).

Besluit 1:
deputaten voor de relatie kerk en overheid decharge te verlenen.

Besluit 2:
opnieuw deputaten voor de relatie kerk en overheid te benoemen, met de opdracht
a. de belangen van de kerken in voorkomende gelegenheden te behartigen bij de overheid;
b. zich desgevraagd of op eigen initiatief tot de overheid te richten over voor de kerken relevante aangelegenheden op het publieke terrein;
c. de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) te vertegenwoordigen in het werk van het interkerkelijk contact in overheidszaken (CIO);
d. hierin nauw samen te werken met de commissie contact hoge overheid van de Nederlands Gereformeerde Kerken.

28 november 2020

Artikel 88 - Bespreking relatie kerk en overheid

Dit onderwerp werd door cluster B in een mailronde behandeld. Tijdens de behandeling zijn geen wijzigingen aangebracht in de concept-besluiten. Cluster B stelt aan de plenaire vergadering voor om de conceptbesluiten over dit onderwerp bij hamerslag te behandelen. Dit is vervolgens op 28 november 2020 gedaan. De besluiten zijn daarmee met algemene stem genomen.

Op 28 november 2020 is voorts besloten voor deputaten kerk en overheid een budget te verlenen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta.

28 november 2020

Artikel 89 - Besluiten geestelijke verzorging

Materiaal:
1. rapport commissie categoriaal pastoraat (oktober 2019);
2. rapport deputaten geestelijke verzorging militairen (09-09-2019);
3. visienota ‘Goed leven’, bijlage bij beide rapporten.

Besluit 1:
deputaten geestelijke verzorging militairen decharge te verlenen.

Besluit 2:
in te stemmen met de visienota ‘Goed leven’ als basis voor het werk van de te vormen commissie geestelijke verzorging als voortzetting van de commissie categoriaal pastoraat (NGK) en het deputaatschap geestelijke verzorging militairen (GKv).

Grond:
Zowel de voorgenomen eenwording van de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, als de ontwikkelingen op het terrein van professionele geestelijke verzorging vragen om een hernieuwde formulering van de visie inclusief de daarin vermelde taken en werkwijze.

Besluit 3:
samen met de Landelijke Vergadering een commissie geestelijke verzorging in te stellen en deze de volgende opdracht te geven:

a. predikanten met een bijzondere opdracht voor geestelijke verzorging en eventueel andere werkers die van de kerken een zending voor professionele geestelijke verzorging hebben ontvangen, te ondersteunen en te begeleiden;
b. de kerken te vertegenwoordigen in de verschillende overleggremia en beleidsorganen betreffende geestelijke verzorging, met name in die commissies van het interkerkelijke contact in overheidszaken (CIO) die zaken m.b.t geestelijke verzorging behartigen;
c. de kerken te stimuleren om de ervaring en expertise van de geestelijke verzorgers in het kerkelijk leven te betrekken;
d. beleidsvoorstellen te doen en de kerken te adviseren inzake geestelijke verzorging;
e. waar mogelijk de samenwerking met de christelijke gereformeerde deputaten (deputaten Militairen en deputaten Pastoraat in de Gezondheidszorg) te continueren en te verbreden.

Besluit 4:
de commissie een budget te verlenen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage 7-1 bij deze acta.

28 november 2020

Artikel 90 - Bespreking geestelijke verzorging

Dit onderwerp is door cluster C in een emailronde behandeld. Daarbij zijn geen wijzigingen in de concept-besluiten aangebracht. Wel is aan de orde geweest of er gestuurd moet worden op samenvoeging met deputaten kerk en overheid en de commissie contact hoge overheid. Overeengekomen is dat dit meegenomen wordt in de algemene opdracht ‘clustering’ van de werkgroep integratie (voorstel CSF). De besluiten worden door cluster C als hamerstuk aangeboden aan de plenaire vergadering. Deze heeft op 28 november 2020 de besluiten vastgesteld.

28 november 2020

Artikel 91 - Besluiten administratieve organisatie

Materiaal:
rapport deputaten administratie ondersteuning (30-08-2019).

Besluit 1:
deputaten administratieve ondersteuning decharge te verlenen.

Besluit 2:
opnieuw deputaten administratieve ondersteuning te benoemen, om samen met het moderamen van de Landelijke Vergadering de werkgroep administratieve ondersteuning te vormen.

Besluit 3:
gezamenlijk met de Landelijke Vergadering de te vormen werkgroep administratieve ondersteuning op te dragen:

a. de volgende generale synode (GS) en Landelijke Vergadering (LV) voor te bereiden;
b. toe te zien op de voortgang en consistentie van de uitvoering van de door de GS en LV genomen besluiten en op de tijdige rapportage door deputaten/commissies. De werkgroep overlegt daartoe ten minste jaarlijks met de verschillende deputaatschappen en commissies;
c. toe te zien op de consistentie van de voor bespreking en besluitvorming aan te leveren stukken en concept besluiten en op de samenhang en mogelijke overlap met andere onderwerpen op de agenda;
d. zorg te dragen voor tijdige en overzichtelijke publicatie van de stukken ten behoeve van de afgevaardigden en naar buiten;
e. zorg te dragen voor de administratieve ondersteuning van de GS/LV. Hierbij wordt tenminste voorzien in capaciteit voor:
    1. de algemene administratie,
    2. de verslaglegging, inclusief notulen en Acta,
    3. het papieren en digitale archief van de GS c.q. LV over te dragen aan het landelijk archief;
f. op te treden als werkgever van hiertoe aan te stellen werknemer(s), waarbij voor de rechtspositie aansluiting gezocht wordt bij bestaande regelingen binnen de kerken;
g. zorg te dragen voor de informatievoorziening over werkers binnen de kerken, zowel via de websites als de informatieboekjes van de kerken;
h. het bestaande communicatiebeleid van beide kerkgemeenschappen separaat uit te voeren en verder te werken aan integratie ervan;
i. de deputaatschappen en commissies te ondersteunen met betrekking tot de communicatie over hun werk;
j. zorg te dragen voor de websites www.gkv.nl en www.ngk.nl en te werken aan de integratie daarvan;
k. zorg te dragen voor de uitgaven van publicaties van de GS en LV en te waken voor inbreuk door derden op auteurs- en gebruiksrechten van deze uitgaven;
l. van deze werkzaamheden verslag uit te brengen aan de kerken met het oog op de volgende GS c.q. LV.

Besluit 4:
de werkgroep administratieve ondersteuning voor de periode 2021-2023 een budget te verlenen zoals vermeld in bijlage 7-1 van deze acta.

28 november 2020

Artikel 92 - Bespreking administratieve organisatie

De bespreking vindt plaats in mailrondes door cluster A. Tijdens de eerste ronde wordt een aantal opmerkingen gemaakt over het budget. Sommigen willen een kleinere organisatie, anderen stellen dat het budget met 30% omlaag kan. In het antwoord van deputaten administratieve organisatie (DAO) wijzen dezen erop dat de grootste kostenposten personeelskosten zijn voor secretariële ondersteuning en voorlichting. Het andere werk wordt gedaan door vrijwilligers. Vergaderkosten bedragen € 2000/jaar.

DAO werkt al vanaf het begin van haar bestaan aan een efficiënte organisatie door processen te professionaliseren, regelgeving vanuit de overheid te faciliteren, en bewust om te gaan met gemeenschapsgeld (faciliteiten synodes, afbouw van LPB-activiteiten, actuele website). Niettemin komen steeds meer activiteiten, die vroeger door vrijwilligers gedaan werden, op het bordje van DAO (stopzetten kerkelijk handboek door uitgever Scholma, inhuren synodenotulist, verstrekken kerkelijke data, etc.). Vrijwilligers zijn niet of nauwelijks meer te krijgen, zeker niet voor langere tijd, en zij brengen niet die continuïteit die betaalde krachten kunnen leveren. Een goed draaiend DAO zorgt voor efficiëntie elders.

Bezuinigen op DAO-activiteiten betekent bezuiniging op communicatie (terwijl de behoefte daaraan steeds meer lijkt toe te nemen) en op mensuren. Bij inperking daarvan komt eerder de vraag op om niets dan iets te doen, omdat dat het anders een onverantwoord beroep doet op medewerkers en het zal leiden tot halfslachtig werken en communiceren.
Over synodekosten gaat DAO niet, daarover gaat de synode zelf. Dit betekent keuzes in te behandelen onderwerpen, in te stellen deputaatschappen, de vergaderwijze en met of zonder de huidige voorzieningen.

In het budget is geen verdeling gemaakt voor GKv en NGK omdat de kosten voor de beide kerkverbanden apart gedragen worden (GS en LV) zolang er nog geen sprake is van de voorgenomen hereniging. Niettemin zal de samenwerking met de NGK-vertegenwoordiging niet tot extra kosten van DAO zelf leiden. Dat heeft het tot op heden ook nauwelijks gedaan.

Tijdens de tweede ronde is er overleg over een aangekondigd amendement om het budget met 30% te verlagen. Dit amendement wordt uiteindelijk niet ingediend omdat deputaten besluit 4 aanvullen met: "*onder voorbehoud van positief finaal advies van F&B'.* Voor de besluitvorming door de plenaire vergadering wordt deze bepaling verwijderd omdat dit voor alle besluiten van toepassing is. Geen van de clusterleden vraagt om stemming. Daarmee besluit het cluster eenstemmig om de voorstellen als hamerstuk aan te bieden aan de plenaire vergadering. Op 28 november heeft de plenaire vergadering het voorstel met algemene stemmen aangenomen.

30 oktober 2021

Artikel 93 – Besluit aanvullende opdracht aan werkgroep administratieve organisatie

Materiaal:
notitie Regiegroep 'Handboek 2023 en daarna' (oktober 2021)

Besluit:
1. samen met de landelijke vergadering de opdracht van de werkgroep administratieve ondersteuning (WAO) als volgt aan te vullen:
a. vertegenwoordig de kerken in het overleg met uitgever Buijten & Schipperheijn over de uitgave van een Handboek voor de nieuwe kerkgemeenschap op basis van een digitale database;
b. bevorder in goed overleg met de uitgever en op basis van een op te stellen programma van eisen de totstandkoming van deze digitale database met relevante kerkelijke data en publicatie

daarvan in een papieren Handboek vanaf het moment van hereniging;
c. bevorder dat de database door kerkelijke commissies en instellingen voor kerkelijke doeleinden gebruikt kan worden en dat op termijn ook daarvoor geautoriseerde kerkleden via een dashboard toegang krijgen tot (onderdelen van) de database;
d. zie erop toe dat publicatie van de kerkelijke data AVG-bestendig plaatsvindt en sluit daartoe een overeenkomst met de uitgever;
e. maak afspraken over het eigenaarschap van de portal en de kerkelijke data, de kerkelijke betrokkenheid bij en verantwoordelijkheid voor de database met kerkelijke data. Draag tevens zorg voor regelgeving omtrent toegangsrechten tot de data en beheer van de portal mocht de uitgever de dienstverlening willen staken.
2. samen met de landelijke vergadering de werkgroep administratieve ondersteuning (WAO) voor eenmalige uitgaven t.b.v. het project Handboek een extra budget toe te kennen van € 2500.

De besluiten worden zonder bespreking en stemming genomen.

28 november 2020

Artikel 94 - Besluiten budget

Besluit 1:
de budgetten voor de ingestelde commissies en deputaatschappen voor de jaren 2021-2023 vast te stellen zoals vermeld in bijlage 7-1.

Besluit 2:
de gezamenlijke kosten van GKv en NGK, en de verdeling daarvan, vast te stellen zoals vermeld in bijlage 7-2.

Besluit 3:
a. het totaalquotum voor het jaar 2021 vast te stellen op € 30,- per belijdend lid en € 15,- per dooplid;
b. deputaten financiën en beheer op te dragen te streven naar een gelijkblijvend quotum voor de jaren 2022 en 2023.

28 november 2020

Artikel 95 - Bespreking budget

Br. A. Sonneveld rapporteert namens de commissie financiën van de GS. Er was een intensieve samenwerking met de deputaten financiën en beheer. Er gaat in totaal 9 miljoen euro om in een periode van drie jaar. De deputaten doen voortreffelijk werk. In de afronding van de bespreking over strategie en financiën is al veel gezegd. Voor de toekomst vraagt de commissie financiën het moderamen om het zo te verankeren dat de deputaten financiën en beheer een goede organisatorische toegang hebben tot de werkgroep integratie en tot de financiële commissie van de NGK.

Br. R. de Graaf, voorzitter van deputaten financiën en beheer, meldt dat de bijdragen vanuit de kerken, ook over 2020, op een goede manier binnenkomen. Het helpt vooral grote kerken dat we het tarief hebben gesplitst in een bijdrage voor doopleden en belijdende leden.
De preses stelt elk besluit apart aan de orde.

Het budgetbesluit vervangt alle voorlopige budgetbesluiten. Bij besluit 1 wordt de vraag gesteld waarvoor de Regiegroep € 101.000 denkt nodig te hebben. Br. A.P. de Boer, voorzitter van de Regiegroep, antwoordt dat eerder hoge kosten moesten worden gemaakt in de communicatie naar de kerken. Er zijn nog geen concrete plannen maar de Regiegroep wil graag ruimte om die te kunnen maken. Besluit 1 wordt unaniem genomen.

Besluit 2 over de verdeling van kosten over GKv en NGK wordt zonder bespreking unaniem genomen, ook door de LV van de NGK.

M.b.t. het quotum wordt opgemerkt dat na aanwending van de reserves maar een klein bedrag aan algemene reserves over blijft. Br. R. de Graaf antwoordt hierop dat er nog andere, voor specifieke omstandigheden bestemde, reserves zijn met het oog op risico's rond personeelsbeleid en de TU. Besluit 3 wordt vervolgens met algemene stemmen genomen.

28 november 2020

Artikel 96 - Besluiten financiën en beheer

Materiaal:
1. rapport van deputaten financiën en beheer (27-11-2019);
2. rapport van de commissie financiën van de Generale Synode Goes 2019 (18-11-2020).

Besluit 1:
toe te voegen aan de 'Instructie deputaten financiën en beheer' (bijlage 7-3):
Artikel 17 Het deputaatschap F&B vertegenwoordigt de gezamenlijke Gereformeerde Kerken in Nederland bij de Kamer van Koophandel.

Besluit 2:
toe te voegen aan de 'Instructie voor de quaestor van de Gereformeerde Kerken in Nederland' (bijlage 7-4):
Artikel 12 Als vervanger van de quaestor wordt aangewezen de penningmeester van het deputaatschap financiën en beheer.

Besluit 3:
de tekst van artikel 1 van de 'Instructie deputaten financiën en beheer' als volgt in te korten:
Artikel 1 Het samen met de quaestor innen van het door de synode, op voorstel van deputaten financiën en beheer, vastgestelde quotum.

Besluit 4:
toe te voegen aan de 'Instructie deputaten financiën en beheer':
Artikel 4 Indien naar de mening van deputaten financiën en beheer een kerk, om welke reden dan ook, niet tijdig aan haar betalingsverplichtingen voldoet, en nadat met desbetreffende kerk overleg heeft plaatsgevonden kunnen deputaten financiën en beheer contact opnemen met de classis waarin de desbetreffende kerk gevestigd is, teneinde in goed overleg tot een oplossing van dat probleem te komen, zodanig dat het betreffende quotum alsnog betaald wordt.

Besluit 5:
deputaten financiën en beheer en de quaestor decharge te verlenen en het door hen gevoerde beleid goed te keuren.

Besluit 6:
opnieuw deputaten financiën en beheer te benoemen en hun op te dragen hun werkzaamheden te verrichten overeenkomstig de Huishoudelijke Regeling voor de generale synode, 'Instructie deputaten financiën en beheer'.

Besluit 7:
deputaten financiën en beheer op te dragen tijdig voor de formele hereniging van de kerkverbanden van GKv en NGK de volledige integratie voor te bereiden van de beide financiële systemen en administraties met alle daarbij behorende aspecten, waaronder voorstellen inzake de bestaande reserves.

Artikel 97 - Bespreking financiën en beheer

Br. R. de Graaf, voorzitter van deputaten financiën en beheer, geeft aan dat besluit 1 is toegevoegd op verzoek van deputaten voor contact met de landelijke overheid. Er is geen behoefte aan stemming over de voorgestelde besluiten die daarmee unaniem worden vastgesteld. De aftredende brs J. van Eijsden en A. Lootens wordt hartelijk dank gezegd voor hun werkzaamheden. Er worden nieuwe deputaten benoemd, zie bijlage 10-1.

HOOFDSTUK 8, HERENIGINGSPROCES MET NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN

Alle in dit hoofdstuk genoemde vergaderingen zijn gezamenlijke vergadering van GS (GKv) en LV (NGK).

7 februari 2020

Artikel 98 - Kennismaking en bezinning – dag 1 – heidagen

De afgevaardigden van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken en die van de generale synode zijn bij elkaar voor kennismaking en bezinning. Het doel van de heidagen is om met elkaar kennis te maken en vertrouwen te krijgen in verbondenheid.

Zr. E.J. de Jong-Wilts van het Praktijkcentrum introduceert de heidagen. Ze herinnert aan 11 november 2017. Een kruik en een weegschaal speelden die dag een rol. Ze staan voor de pijn uit het verleden. Nu komt er als geschenk van het Praktijkcentrum en de Nederlands Gereformeerde Toerusting voor de beide vergaderingen een nieuw symbool. De preses, ds. M.H. Oosterhuis, en de voorzitter van de LV, br. A.F.M. Schippers, pakken het geschenk uit. Het is een kaars, met daarop een afbeelding van brood en wijn, en het logo van de Regiegroep. Het is de bedoeling dat die kaars brandt tijdens de gezamenlijke vergaderingen, als verwijzing naar het licht van Christus. Zr. De Jong introduceert br. K. Quist, van de Nederlands Gereformeerde Toerusting. Samen hebben ze het programma voor deze heisessie opgesteld.

Veel onderwerpen zullen worden besproken in de drie gemengd samengestelde clusters. Voor een persoonlijke kennismakingsronde gaan de clusters in nog kleinere groepjes uiteen, om met elkaar door te spreken over persoonlijke verlangens en vragen rondom het naar elkaar toegroeien van de beide kerkverbanden. Terugkoppeling vindt plaats via grote vellen papier. Woorden als eenheid in verscheidenheid komen naar voren, en de behoefte aan de ruimte van Christus. Waar gaan we met elkaar naar toe? Hoe ben je relevant, ook voor de jongeren (ontbreekt hun perspectief niet in het door de Regiegroep opgestelde verlangendocument)? Belangrijk is het om vertrouwen op te bouwen.

Een tweede ronde volgt, aan de hand van een document over cultuurverschillen tussen beide kerkverbanden. Aan het einde van de middag wordt de opbrengst van de dag genoteerd. Br. Quist heeft in al de gesprekken niet gehoord dat het naar elkaar toegroeien niet tot eenwording mag leiden. Wel blijkt er behoefte aan een model waarin kerken die vlugger en kerken die langzamer willen een plek krijgen. Het beeld van een gevarieerd boeket komt op. Een bloem van herkenning en een van eensgezindheid zit daarin. En een van dankbaarheid en afhankelijkheid. Wel is het nodig levend water in de vaas te hebben. Zet er daarom ook een Christusdoorn bij: laten we allen de dienstknechtgestalte van Christus aannemen voor een goed resultaat. Zet er ook een narcis bij: de poaskeblom. Want er is nog veel te doen. Ook chrysal is nodig, om het proces te bespoedigen. Hang er een kaartje aan: voor mijn geliefd kind, afzender: Christus.
Het boeket heeft ook veel te zeggen aan de wereld: laten we zichtbaar zijn als missionaire kerk, met een relevante boodschap. Br. Quist rondt af. Als je elkaar vindt en vrijheid ervaart, is dat hemels. En tegelijk: in het licht van de opdracht die we als kerk hebben, is dit zo geregeld. Het eigenlijke werk ligt in de opdracht een getuigenis in de wereld te zijn. Daarover gaat het op 8 februari.

8 februari 2020

Artikel 99 - Kennismaking en bezinning – dag 2 – heidagen

Zr. E.J. de Jong-Wilts introduceert die dag. Ze heet de leden van de Regiegroep en de nieuwe afgevaardigden van de LV welkom. Ze komt terug op de warme sfeer van 7 februari en wijst op de vellen waar iedere groep zijn verlangen op heeft genoteerd. Woorden als herkenning, erkenning, ontvankelijkheid, veiligheid, ruimte voelen en eenheid komen dan naar voren. Alleen over cultuurverschillen is nog niet veel geschreven.

Br. K. Quist leidt het thema leidinggeven in. De vraag is: hoe geven we leiding aan een proces van eenwording? Gaan we voor snelheid of voorzichtig handelen? Een gesprek leidt tot de conclusie: regel het landelijk snel en geef plaatselijke gemeentes de ruimte.

In een volgend onderdeel roept br. Quist op om de bestemming goed voor ogen te houden. Dat hoort bij leiding geven. Elkaar vasthouden, gisteren veel gehoord, is daarbij geen doel, maar een middel. Het doel is dat mensen iets van Christus zien.

Vervolgens gaat het om de condities om de bestemming te bereiken. Nodig mensen daarvoor uit. Ga daarbij niet wijzen, maar wenken. Hij vraagt om de eerdergenoemde voor- en nadelen van eenheid te linken aan de bestemming.

In de bespreking wordt verschil gemaakt tussen de bestemming en de roeping van de kerk. Via de roeping bereik je de bestemming. Als bestemming wordt genoemd bruid van Christus zijn. Dat vraagt dat je als kerk een gestalte van de vrede bent.

Br. Quist wijdt kritische woorden aan visie- en missietrajecten. Vaak gaat het over boven, binnen en buiten, waarin de drieslag een volgordelijkheid wordt en je aan het buiten niet toekomt. Ga kritisch na waar binnen de kerk het meeste geld aan besteed wordt. Dat zegt iets over wat wij belangrijk vinden. Een afgevaardigde sluit hierop aan. Als leidinggevende in een organisatie is hij voor de kerk blij met het beeld van lopen op het water. Kijk naar Christus en geloof. Een volgende wijst op de context van het zendingsbevel: ervoor gaat het over de macht van Christus en erna over de belofte dat Hij bij ons is. Iemand anders wijst op het geheim van samen kerkzijn naar aanleiding van Johannes 17: laat zien dat je iets met de Drie-eenheid hebt, ook als getuigenis voor de wereld.

Ds. S. de Jong en br. A.F.M. Schippers gaan aan het slot van dit onderdeel de vergadering voor in gebed. Na dit gebed wordt spontaan ingezet: ‘k Stel mijn vertrouwen op de Heer mijn God.

Br. Quist stelt vervolgens de vraag: welke concrete stappen kun je nemen?
Een aantal dingen komt in reactie op die vraag naar voren. Bijvoorbeeld rond het thema communicatie: vertel in de plaatselijke kerken wat we hier, in een goede sfeer doen. Wees daarbij ook open over verschilpunten. En steek de hand uit naar wie dit proces nog sceptisch beziet. Dat wekt vertrouwen. Stuur aan op ontmoetingen. Bijvoorbeeld in gezamenlijke kerkdiensten.

Dit gedeelte wordt afgesloten met het zingen van Opwekking 789: Lopen op het water.

Zr. De Jong introduceert de laatste ronde: over de verlangens uit het verlangendocument. In groepen wordt over deze verlangens gesproken. Daarna volgt een plenaire terugkoppeling. In de terugkoppeling blijken de jongeren belangrijk. Spreekt het verlangendocument hen aan? Laat hen meegroeien in het beoefenen van gemeenschap. Geef ook in de vergaderingen ruimte voor het geloofsgesprek. Waar in je eigen leven blijkt de verbinding met het sterven en de opstanding van Christus? Luister daarbij naar wat die ander zegt. Belangrijke waarden daarbij: heiligheid, vertrouwen, verbinding, verantwoordelijkheid. Gebruik werkvormen die je uit je comfortzone halen. Dit hangt samen met het werk van de heilige Geest. Kijk ook van buiten naar binnen. Laat vergaderingen goede aandacht hebben voor missionaire projecten. En heb ook oog voor de migrantenkerken: met hen delen we de oude belijdenissen. Tegelijk zijn GS en LV slechts bovenplaatselijke vergaderingen: neem goede besluiten en laat het verder bij de lokale kerken.

Br. Schippers dankt zr. De Jong en br. Quist voor hun werk en wenst hun veel zegen toe op hun werk en in hun gezinnen. Hiermee is de heisessie afgerond.

8 februari 2020

Artikel 100 - Besluiten koersbesluit

Materiaal:
1. rapport van de Regiegroep (27 november 2019);
2. rapport van deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking (binnenland). (10-12-2019).

Besluit 1:
voort te gaan op de weg naar de vorming van één kerkgemeenschap met de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Besluit 2:
dit als uitgangspunt te nemen voor alle overige besluiten van deze generale synode.

Gronden:
1. Het op 11 november 2017 in een gezamenlijke vergadering uitgesproken verlangen om te komen tot één kerkgemeenschap, als vormgeving van de geestelijke eenheid, vindt in de kerken weerklank. De geestelijke herkenning heeft in lokale situaties en kerkverbandelijke organisaties geleid tot sterk toegenomen samenwerking.
2. De bij deze generale synode ingebrachte bezwaren zijn niet doorslaggevend gebleken.
3. Wat ons drijft is de liefde van Christus. Het is onze hoop en ons gebed dat het tot eer van God en tot zegen van de kerken zal zijn als de ontvangen eenheid concreet vormgegeven wordt.

Tegelijk met dit besluit neemt de LV het besluit om voort te gaan op de weg naar de vorming van één kerkgemeenschap met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en om dit als uitgangspunt te nemen voor alle overige besluiten van deze Landelijke Vergadering.

8 februari 2020

Artikel 101 - Bespreking koersbesluit

Br. A.F.M. Schippers, voorzitter van de LV, leidt de bespreking in door het voorstel in historisch perspectief te plaatsen. Hij gaat terug naar de gecombineerde vergadering in Kampen op 11 november 2017. Daar is veel gesproken over pijn in het verleden en ook over het verlangen om verder te gaan in een verenigde kerk die leeft van liefde en die oordeel uitstelt. Met het koersbesluit willen we dit proces bevestigen. Er zijn nog wel hobbels. Daar is op 1 februari 2020 over gesproken op de LV. De moderamina zijn daarover in gesprek. Br. Schippers noemt er twee: natuurlijk bouwen we voort op de inzichten van onze ouders. Maar wat betekent de binding aan de inhoud van de belijdenisgeschriften? En ook over de kerkorde bestaan verschillende beelden op de LV en de GS. Maar met het koersbesluit geven we aan dat we verder op weg willen, in vertrouwen op de hulp van God ook bij geschilpunten. Op weg naar een kerk die zich bewust is van haar roeping: de verkondiging van het evangelie.

Br. A.P. de Boer licht namens de Regiegroep het koersbesluit toe. Op de gezamenlijke vergadering in Kampen op 11 november 2017 is een belangrijke uitspraak gedaan, maar die uitspraak is niet meer dan het uitspreken van een verlangen. Bij haar gesprekken in het land kwam de Regiegroep toch vaak de perceptie tegen dat het besluit om door te gaan al was genomen. Daarom is het belangrijk om nu helder te besluiten tot doorgaan. En dat wel voorafgaande aan de gezamenlijke bespreking van allerlei onderwerpen. Het koersbesluit heeft ook zijn beperking: het gaat niet over de eenwording van plaatselijke gemeentes; daar gaan ze zelf over. Het gaat op dit moment ook niet over het tempo waarin de eenwording gebeurt; daarop komen we aan het einde van de vergaderperiode terug. En het is ook geen mal voor de komende jaren, maar een uitgangspunt, bijvoorbeeld voor de samenwerking in deputaatschappen/commissies.

In de eerste bespreekronde geeft de regio Utrecht van de NGK aan wat haar insteek is. Zij is blij met de eenwording, maar huiverig voor te grote woorden. In de gronden van het voorgestelde koersbesluit wordt gesteld dat eenwording tot eer van God is. Maar dat is onze hoop, geen claim. De regio Utrecht dient hierover een amendement in dat voldoende steun krijgt van de vergadering om het te bespreken. De Regiegroep neemt het amendement over.

In de tweede ronde wordt gesleuteld aan een goede tekst van het amendement. De regio Haarlem wil graag iets van de drive terugzien waarmee zij het voorstel tot eenwording indiende. We kijken er beschaamd op terug dat de kerk van Christus nieuwe tussenmuren bouwde, terwijl Hij juist de tussenmuren afbrak. Tijdens een schorsing is er een tekstvoorstel voor het amendement: 'Wat ons drijft is de liefde van Christus. Het is onze hoop en ons gebed dat het tot eer van God en tot zegen van de kerken zal zijn als de ontvangen eenheid concreet vormgegeven wordt'. Dit vervangt de woorden: 'Het is tot eer van God en tot zegen van de kerken dat de ontvangen eenheid concreet vormgegeven wordt wanneer dat redelijkerwijs mogelijk is'.
De voorzitter peilt of er behoefte is aan een stemming over het aldus gewijzigde koersbesluit. Dat is niet het geval en daarmee zijn de besluiten door beide vergaderingen unaniem vastgesteld. Applaus volgt. De preses van de GS uit zijn blijdschap over dit besluit: 'Mijn hart breekt'. De beide vergaderingen zingen Psalm 150.

7 maart 2020

Artikel 102 - Besluit huishoudelijk reglement LV/GS

Materiaal:
huishoudelijk reglement voor de gezamenlijke vergadering van LV (NGK) en GS (GKv) (30 januari 2020) (zie bijlage 8-1).

Besluit:
het huishoudelijk reglement voor de gezamenlijke vergadering van LV (NGK) en GS (GKv) vast te stellen.

7 maart 2020

Artikel 103 - Bespreking huishoudelijk reglement LV/GS

De bespreking concentreert zich op de voorgestelde bepaling dat voor een amendement vijf handtekeningen nodig zijn. Om deze handtekeningen te verkrijgen kan worden gelobbyd. Voor de geestelijke principes wordt verwezen naar het rapport van de Regiegroep. De instelling van commissies zal in een volgend reglement moeten worden geregeld; het nu aan de orde zijnde reglement is alleen bedoeld voor de GS/LV van 2020. Er is geen behoefte aan een tweede ronde; de regeling wordt unaniem vastgesteld.

7 maart 2020

Artikel 104 – Opdracht voor regio-indeling

Materiaal:
rapport Regiegroep Hereniging NGK-GKv (27 november 2019).

Besluit 1:
samen met de Landelijke Vergadering de Regiegroep opdracht te geven een nieuwe regionale indeling voor te stellen op basis van de in haar rapport geschetste uitgangspunten en de daarop ontvangen reacties.

Besluit 2:
daarbij aan de Regiegroep de volgende procesaanpak mee te geven:

a. het voorstel voor een nieuwe regionale indeling wordt uiterlijk 1 juni 2020 aan de classes/regio's en de kerken voorgelegd;
b. de classes/regio's en kerken krijgen tot 1 december 2020 de gelegenheid daarop te reageren, zo mogelijk met gezamenlijke wijzigingsvoorstellen vanuit de classis of regio;
c. de Regiegroep gaat waar nodig in overleg met betrokken kerken, eventueel in breder verband, teneinde knelpunten op te lossen en komt uiterlijk 1 maart 2021 met een vervolgvoorstel regionale indeling;
d. de nieuwe regionale indeling wordt door GS en LV na gezamenlijke bespreking vastgesteld. Daarna blijft er ruimte om op regionaal niveau in goed overleg correcties aan te brengen;
e. na de inwerkingtreding van de nieuwe kerkorde worden de nieuwe regio's gevormd. Al eerder kunnen de kerken volgens de nieuwe indeling samenkomen om elkaar te leren kennen;
f. de Regiegroep kan suggesties doen voor namen van de nieuwe regio's, maar deze worden door de betrokken regio's zelf vastgesteld.

Gronden:

1. Regio's vormen het primaire kerkverband waarin gemeenten elkaar tot een hand en een voet zijn. Een goede indeling is een belangrijke voorwaarde voor het functioneren van de regio's.
2. Een tijdig voorbereide regio-indeling draagt bij aan een goede start van de nieuw te vormen kerkgemeenschap.

7 maart 2020

Artikel 105 –Bespreking opdracht voor regio-indeling

De bespreking van het rapport van de Regiegroep begint met het woord vooraf en de hoofdstukken 4, 6 en 8. Br. A.P. de Boer geeft op deze onderdelen geen toelichting. Het rapport is al behandeld op de Landelijke Vergadering. Deputaten schatten de leden van de GS in als slim genoeg om het rapport te begrijpen en goede overwegingen aan deputaten mee te geven. Br. De Boer wijst erop dat ten opzichte van de vorige versie de omvang van de regio's is aangepast. Nu wordt uitgegaan van minimaal tien kerken in plaats van zeven. Dat in verband met de geestelijke bestuurskracht. Er is een maximum van veertien kerken per regio, maar de genoemde aantallen zijn niet in beton gegoten. Op 8 februari waren er signalen om de regio-indeling te versnellen. Vandaar dat nu wordt voorgesteld dat het concept voor 1 juni klaar moet zijn. Er is ruim tijd voor overleg in kerken, classes en regio's. Een vervolgvoorstel kan er in maart 2021 zijn. Ongeacht of deze gecombineerde vergadering de indeling gaat vaststellen of de volgende: de regio's kunnen al eerder proefdraaien of zelf iets meer tijd nemen.

Tijdens de bespreking wordt aangedrongen op een heldere communicatie van de vervroegde datum. Misschien moet dit toegevoegd worden aan het besluit? Ook wordt gevraagd wie uiteindelijk beslist. Ligt dat bij de kerk of gaat een oude classis daar over?

Br. De Boer beaamt dat er duidelijke communicatie moet zijn. Dit mag in het besluit. Natuurlijk nemen we er een voorschot mee op het proces, maar in alle voorlopigheid. Naar gereformeerd kerkrecht besluiten de kerken dat met elkaar.

In een tweede ronde wordt gevraagd wat te doen als er kerken zijn die niet bij een regio willen horen? Br. De Boer reageert daarop door te stellen dat als-dan vragen niet zo zinvol zijn: er zal naar bevind van zaken gehandeld worden. We hopen op genoeg wijsheid.

De voorstellen worden zonder stemming aanvaard.

30 oktober 2021

Artikel 106 – Besluiten regio-indeling

Materiaal:
rapport Regiegroep “Nieuwe regio- indeling na hereniging” (26-4-2021).

Besluit:
1. de nieuwe regio-indeling vast te stellen conform het rapport van de Regiegroep (zie bijlage x-x). LPD toevoegen
2. de in het voorstel door onderstreping aangegeven kerken te verzoeken een eerste regionale vergadering bijeen te roepen binnen twee maanden na de eenwording van de beide kerkverbanden.;
3. het aan de nieuw te vormen regionale vergaderingen over te laten om in de toekomst, in overleg met de betrokken kerken en aangrenzende regionale vergaderingen, de door deze generale synode en landelijke vergadering vastgestelde indeling aan te passen;
4. het aan elke regionale vergadering over te laten om na haar eerste constituering de naam van de regio en de wijze van samenroeping (door een samenroepende kerk of door een vaste functionaris) te bepalen;
5. de kerken uit te nodigen om nog vóór de eenwording van beide kerkverbanden elkaar in de nieuwe regionale samenstelling te ontmoeten met het oog op onderlinge kennismaking.

Gronden:
1. regio’s vormen het primaire kerkverband waarin gemeenten elkaar tot een hand en een voet zijn. Een goede regio-indeling is daarbij een belangrijke voorwaarde;
2. de voorgestelde indeling biedt uitzicht op een goed functioneren van de regio’s met het oog op de vervulling van hun kerkordelijke taken;
3. een tijdig voorbereide regio-indeling draagt bij aan een goede start van de nieuw te vormen kerkgemeenschap.

30 oktober 2021

Artikel 107 – Bespreking regio-indeling

Br. A.P. de Boer geeft, namens de Regiegroep een toelichting. De kerken hebben kunnen reageren op de voorgestelde regio-indeling, vooral GKv-kerken en classes hebben dat gedaan. Ook was een vraag: kunnen we alvast op deze nieuwe indeling voorsorteren? Dat kan, bijvoorbeeld voor de kennismaking, of voor het overleg over de nieuwe kerkorde. Maar de nieuwe structuur gaat pas in bij de fusie. Er komt begin 2022 een handreiking voor de regio’s: hoe kom je van de bestaande situatie, met financiële verplichtingen, bij de nieuwe.

Het voorstel wordt zonder bespreking en stemming unaniem aanvaard.

30 oktober 2021

Artikel 108 – Besluiten proces voortgang naar eenheid

Materiaal:
de overstap: aanvullend rapport van de Regiegroep m.b.t. de vorming van één kerkverband (oktober 2021).

Besluit:
1. in te stemmen met de in het rapport geschetste tijdlijn en bijbehorende stappen richting de vorming van één kerkverband per 1 maart 2023;

2. als samenroepende kerk voor de volgende generale synode aan te wijzen de kerk te Zoetermeer, tegen die tijd D.V. een samenwerkingsgemeente vormend met de plaatselijke CGK/NGK-gemeente met als opdracht om deze generale synode uiterlijk 5 november 2022 te openen;
3. als uitgangspunt voor de rapportage-opdrachten aan commissies en deputaatschappen te nemen dat deze synode samengeroepen wordt met het oog op behandeling van zaken die direct te maken hebben met de eenwording van de kerkverbanden, of die anderszins urgent zijn.
4. aan de reeds gegeven opdrachten aan commissies en deputaatschappen de volgende instructies toe te voegen:

a. breng uw rapport uit voor 1 juni 2022;
b. concentreer u in uw rapportage op onderwerpen die noodzakelijk zijn met het oog op de eenwording van beide kerkverbanden en richt ook uw voorstellen daarop in;
c. rapporteer (en doe voorstellen) over urgente zaken waarover besluitvorming niet kan worden uitgesteld tot het najaar van 2023; overleg hierover vooraf met de werkgroep administratieve ondersteuning;
d. houd er rekening mee dat de reguliere rapportage, voor de eerste landelijke synode van het nieuwe kerkverband, rond 1 mei 2023 ingeleverd zal moeten worden.

30 oktober 2021

Artikel 109 – Bespreking proces voortgang naar eenheid

Br. A.P. de Boer licht het aanvullend rapport van de Regiegroep toe. De planning moest aangepast worden vanwege de coronacrisis. De termijn voor commissies is verruimd. Ook nieuw is de aanwijzing van een samenroepende kerk: de gemeente van Zoetermeer, die vanaf begin 2022 een samenwerkingsgemeente is van GKv en NGK/CGK. Deze gemeente zal samenroepende kerk zijn voor zowel de generale synode (GKv) als de Landelijke Vergadering (NGK).
Een afgevaardigde voert een pleidooi om in financiële rapporten als boekjaar een kalenderjaar te nemen en niet uit te gaan van de fusiedatum van 1 maart 2023. Br. De Boer geeft aan dat hierover al overleg is geweest met deputaten financiën en beheer (GKv) en de financiële commissie (NGK).
Enkele afgevaardigden noemen de problemen rond de emeritaatsvoorziening bij de GKv. Preses br. F. Schippers antwoordt hierop dat de oplossing ligt bij de vereniging samenwerking emeritering (VSE) en de Nederlands Gereformeerde instelling Arbeidszaken (NGA). Die beide vragen tijd; een voorstel is rond de jaarwisseling te verwachten. Bij beide instellingen is besef van de urgentie. Maar een gedragen oplossing heeft tijd nodig. Het moderamen van de Landelijke Vergadering treedt op als raad van toezicht bij de NGA; zoiets is er voor de VSE niet. De problematiek is een donkere wolk in het fusieproces. Maar God heeft ons tot nu toe wonderlijk geleid daarin. Bid daarom om wijsheid voor de gesprekspartners.
Naar aanleiding van een vraag van een afgevaardigde hoe wordt omgegaan met kerken die de kerkorde niet helemaal aanvaarden antwoordt br. A.P. de Boer dat alle huidige NGK en GKv-kerken volledig bij het nieuwe kerkverband horen. Dat wordt van onderaf opgebouwd: eerst komen de regio's bij elkaar. Daarvoor worden alle kerken uitgenodigd. Of ze die uitnodiging aanvaarden is aan hen. Op die regiovergadering zijn ze bij elkaar in geestelijke eenheid. Vertrouwen in elkaar moet groeien. En er kan in de loop van de jaren, wanneer een kerk daar om vraagt, in een regio een uitzonderingssituatie gecreëerd worden voor een kerk die op onderdelen wil afwijken van de kerkorde.
De preses concludeert dat het besluit rond de voortgang unaniem wordt genomen.

30 oktober 2021

Artikel 110 – Besluiten aanvullende opdracht aan de Regiegroep

Materiaal:
rapport Regiegroep (27-11-2019).

Besluit:
1. samen met de landelijke vergadering de Regiegroep de volgende vervolgopdrachten te geven:

Algemeen:

a. geef sturing aan het proces van hereniging;
b. inventariseer wat wanneer nodig is om de hereniging mogelijk te maken en zie toe op een tijdige uitvoering van deze werkzaamheden;
c. communiceer regelmatig over het proces van hereniging met de kerken.

Specifiek:

d. verwerk de commentaren en voorstellen tot wijziging die de regio's en classes indienen met betrekking tot de kerkorde die in eerste lezing is vastgesteld, en doe zo nodig voorstellen tot wijziging;
e. lever een voorstel aan voor een inleiding op de kerkorde;
f. lever concepten aan van alle landelijke regelingen die nodig zijn voor het functioneren van het nieuwe kerkverband; maak daarbij gebruik van de inhoudelijke deskundigheid van de bestaande deputaatschappen en commissies;
g. dien de kerken met modellen van de plaatselijke regeling, zoals bedoeld in de concept KO, vastgesteld in eerste lezing, en van de regeling voor de regionale vergadering;
h. ga na voor welke aspecten overgangsrecht noodzakelijk zal zijn en lever daartoe voorstellen aan;
i. stel in samenwerking met de werkgroep integratie een overzicht samen van de landelijke commissies die nodig zijn voor het functioneren van het nieuwe kerkverband, de kerkorde en de landelijke regelingen; doe indien nodig voorstellen om het samengaan van nog niet geïntegreerde commissies en deputaatschappen soepel te laten verlopen;
j. zie erop toe dat de bestaande rechten en plichten van de beide kerkverbanden, hun deputaatschappen en commissies en hun kerkelijke instellingen, op de juiste wijze behouden blijven bij de vorming van het nieuwe kerkverband met zijn landelijke commissies en kerkelijke instellingen;
k. zie erop toe dat tijdig gehandeld wordt met het oog op de positie van het nieuwe kerkverband in de Nederlandse samenleving en in het contact met de overheid;
l. bereid de feestelijke viering van de hereniging voor met het oog op alle geledingen en generaties in de kerk;
m. adviseer de werkgroep administratieve ondersteuning bij het ontwikkelen van een communicatievisie en -plan voor de nieuwe kerkgemeenschap, en de daarbij behorende instrumenten;
n. adviseer de werkgroep administratieve ondersteuning bij de voorbereiding van de GS en LV 2022 en van de Landelijke Synode 2023.

Samenwerking:

o. schakel waar van toepassing de werkgroep toekomstige kerkorde in en stel waar nodig nieuwe werkgroepen in;
p. stem af met de commissie contact en eenheid inzake de uitvoering van haar opdracht om plaatselijke kerken en regio's/classes te stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden in het proces van groei naar één kerkgemeenschap;
q. stem waar nodig af met andere instanties binnen GKv en NGK die op grond van hun opdrachten en verantwoordelijkheden betrokken zijn bij de hereniging van de kerkverbanden.

Rapportage:

r. rapporteer voor 15 juni 2022 aan de GS en LV.

2. de Regiegroep het budget te verlenen zoals eerder vastgesteld in het totaaloverzicht.

30 oktober 2021

Artikel 111 – Bespreking aanvullende opdracht aan de Regiegroep

Br. A.P. de Boer wijst er ter inleiding op, dat de Regiegroep veel plezier had van de ruime opdracht van de gezamenlijke vergadering in Kampen 2017. Aan concrete onderdelen ligt er nog het een en ander; dat is terug te vinden in het voorstel onder d tot en met n.
Op vragen van afgevaardigden antwoordt hij dat nu de regio's en classes aan zet zijn. Daar kunnen de plaatselijke kerken reageren. Uiterlijk in januari ontvangen ze de kerkorde in eerste lezing. Tijdens de bespreking van dit artikel gaf de werkgroep toekomstige kerkorde aan geen kans te zien om op korte termijn een toelichting te schrijven. Deze is echter kort na de provisorische sluiting van de generale wel gemaakt en op de website https://lv-gs2020.nl/kerkorde/ geplaatst. Hun klus is nu het formuleren van landelijke regelingen. Vandaar een appel op de afgevaardigden: wees ambassadeur van de kerkorde in uw regio of classis. Vertel hoe de gesprekken zijn geweest, wat de kleur is van de artikelen. Een lid van de werkgroep is beschikbaar, maar bundel daarbij de regio's. Een reactienota zit er ook niet in: dat kost te veel werk. Kerken kunnen zelf de versies vergelijken. Wel is op 7 maart 2020 al bepaald dat de reacties van de regio's gebundeld zullen worden en ter beschikking komen van alle kerken. De suggestie om na te denken over een webinar neemt de werkgroep toekomstige kerkorde mee.
Een afgevaardigde had gevraagd om een juridische check. In de schriftelijke commentaren van DKR en CKB is al expliciet een juridische toets geweest; ook maakt een juriste deel uit van de werkgroep. In de komende jaren hoopt de werkgroep te profiteren van de juridische ervaring in de deputaatschappen.
Ds. K. Harmannij vult aan: de Acta van de gezamenlijke vergadering geven ook de nodige informatie waarom iets anders geworden is.
Het besluit voor de vervolgopdracht van de Regiegroep wordt zonder stemming unaniem genomen.

13 november 2021

Artikel 112 – Decharge en benoemingen Regiegroep

De GS Meppel 2017 en de LV Zeewolde 2019 benoemden gezamenlijk op 11 november 2017 in de Regiegroep: ds. K. Harmannij, M. Harmsen, H.A. Vlieg-Kempe, ds. R.J. Vreugdenhil, A.P. de Boer, P.D. Dekker, S. Huizinga en J. van der Stoep. Na een aantal maanden moest zr. Vlieg haar werk in de Regiegroep neerleggen vanwege te drukke werkzaamheden. Zr. Harmsen heeft aangegeven na deze GS/LV haar werk neer te moeten leggen vanwege een nieuwe taak elders. De overige leden kunnen hun werk in de Regiegroep voortzetten, met de vernieuwde opdracht.
Zr. Vlieg en zr. Harmsen ontvangen decharge; de moderamina krijgen mandaat vervangende leden voor de Regiegroep te benoemen.

7 maart 2020

Artikel 113 - Besluit proces nieuwe kerkorde

Materiaal:
rapport Regiegroep Hereniging NGK-GKv (27 november 2019).

Besluit:
de in bijlage 10 van het rapport van de Regiegroep opgenomen 'Procedure vaststelling nieuwe kerkorde' te aanvaarden.

Grond:
De voorgestelde procedure doet recht aan de geldende bepalingen in kerkorde, AKS en generale regelingen van GKv en NGK voor de wijziging van kerkorde en AKS.

7 maart 2020

Artikel 114 - Bespreking proces nieuwe kerkorde

In het rapport van de Regiegroep is een voorstel opgenomen voor het proces van de vaststelling van een nieuwe kerkorde. Het wordt zonder toelichting in bespreking gegeven. Er wordt gevraagd naar de eindbesluitvorming rondom de eerste lezing. Bij besluitvorming per artikel kunnen diverse meerderheidspercentages ontstaan. Is dan, net als bij het parlement, een eindbesluitvorming nodig? In punt 5a staat dat de regio/classis functioneert als filter voor de wijzigingsvoorstellen vanuit de kerken. Maar neem ook de voorstellen van individuele kerken mee. Een voorstel is om juridisch bindende zaken apart te behandelen in de kerkorde en de overige zaken als handreiking te zien. Er is een vraag waarom de vereiste meerderheid van 75% als voorwaarde voor wijziging van een kerkordeartikel in tweede lezing nodig is. Waarom niet een gewone meerderheid?

Namens de Regiegroep antwoordt ds. K. Harmannij. Inderdaad is een eindbesluit nodig na vaststelling van de onderdelen van de kerkorde. Individuele kerken hebben hun inbreng via de regio. Die kan de inbreng doorgeven zonder er zelf achter te staan, als ze die belangrijk genoeg vindt. De formulering van de bepalingen kan beter. De voorgestelde meerderheid van 75% komt uit de kerkorde van de GKv. Het onderscheid maken in juridisch bindende zaken en handreikingen is praktisch lastig. Soms staat het er al in: een 'kan'-bepaling naast een 'moet'-bepaling.
De preses wijst op een ander punt. De voorstellen voor kerkordeartikelen komen van een daartoe aangewezen deputaatschap/commissie. Maar iedere afgevaardigde heeft het recht om ook voorstellen voor artikelen te doen. Het moet dan wel gaan om concrete teksten, niet om algemene observaties.

In een tweede ronde wordt erop gewezen dat de deputaten kerkrecht stellen dat bij de totstandkoming van het huidige voorstel gebrek is geweest aan juridische inbreng. Hoe wordt dit bezwaar ondervangen? De inbreng dat duidelijkheid nodig is over wat bindend is en waar ruimte zit wordt herhaald. Er is een vervolgvraag over de vereiste meerderheid van 75%: maak je het niet onnodig zwaar?

Ds. Harmannij wijst er in zijn antwoord op dat de manier waarop de kerkorde wordt vastgesteld moet voldoen aan de manier waarop het Akkoord van Kerkelijk Samenleven van de NGK en de kerkorde van de GKv gewijzigd moeten worden. Het is inderdaad belangrijk dat iedereen, ook juristen, meedenkt over de kerkorde. Deputaten hebben wel juridisch advies ingewonnen en deze synode heeft al besloten dat deputaten kerkrecht van de GKv en de commissie kerkrecht en beroepszaken van de NGK uitgenodigd worden voor commentaar. De tekst zelf moet duidelijkheid geven of hij een bindende formulering betreft dan wel een handreiking is. Br. De Boer vult aan: de geplande heidagen in oktober bieden een uitstekend kader om de zorgen van afgevaardigden ter sprake te brengen.

Het voorstel wordt zonder stemming aangenomen.

7 maart 2020

Artikel 115 - Bespreking financieel kader

Br. J. van Eijsden geeft namens deputaten financiën en beheer (F&B) een presentatie over de financiële situatie van de GKv-kerken. Die is gezond, maar vraagt wel aandacht. Alle kerken betalen trouw, sinds de splitsing van het quotum in een deel voor belijdende en een deel voor doopleden. De deputaatschappen bleven in de afgelopen periode met hun bij elkaar opgetelde uitgaven onder het budget. Het dalend ledental is wel een belangrijk gegeven. De meest recente telling van het Steunpunt Kerk*en*werk komt uit op 110.400 leden.

Voor de toekomst is van belang te weten dat het quotum binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt rond € 30 ligt, voor de Nederlands Gereformeerde Kerken op € 19,40. Ook daalt het ledental van de

GKv. De hoogte van het quotum kan in de GKv wat worden gedrukt door een deel van de reserves in te zetten.

€ 2.000.000 staat op de balans als gereserveerd voor mogelijk wegvallen van de overheidssubsidie voor de Theologische Universiteit. Dat is niet meer nodig. Het advies van F&B is aan dat bedrag het onderwerp strategie te verbinden. F&B heeft een advies geformuleerd rond een aantal van de plannen van deputaten/instellingen. Dat komt bij de behandeling van die onderwerpen aan de orde. Naast de teruggang van het ledental zijn er volgens de deputaten nog een paar knelpunten: er is nu een groot verschil in quotum met de NGK. De betrokkenheid van kerkleden bij het landelijk verband neemt af. En deputaten constateren een gebrek aan synergie tussen de deputaatschappen van GKv en commissies van de NGK.
Het advies van de deputaten:
- geef deputaatschappen een kader mee voor beleid en financiën;
- zorg voor een gedeelde visie op de toekomst van de Theologische Universiteit en de financiële gevolgen ervan;
- stel geen budgetten vast voor 2021-2023, maar maak ruimte voor een tussentijdse beoordeling van plannen en budgetten en creëer daarnaast mandaat voor corrigerend optreden.

Br. A.T. Kamsteeg rapporteert namens de commissie financiën van de generale synode. Die commissie stemt in met het algemene beeld dat deputaten F&B schetsen. Hij verwijst naar de prognoses in het rapport van de Regiegroep. Het ledental van de GKv daalt verder. Ook spreekt de Regiegroep van een streefquotum van € 24 in 2024 en € 22,50 in 2026. De komende drie jaar heeft de GKv nog een zelfstandig financieel beleid, wel in samenhang met dat van de NGK. Maar het verschil tussen het quotum waar we naar streven en het quotum dat nodig is als alle plannen van deputaten en instellingen ongewijzigd doorgaan levert een groeiend tekort op van minimaal € 1.400.000. Dat is veel.

Bezuinigingen moeten nog verder gaan dan de deputaten F&B voorstellen. Bij de NGK is de opbrengst vanuit het quotum redelijk stabiel; het zou omhoog moeten naar € 24, maar in het geheel gaat het gezien het aantal leden om een relatief gering bedrag. Het is daarom extra belangrijk te zoeken naar synergievoordelen. Br. Kamsteeg verwijst naar de vergelijking van de uitgaven van de NGK en de GKv in het rapport van de Regiegroep. De grootste uitgavenposten liggen bij vijf instellingen en deputaatschappen: de Theologische Universiteit, het Praktijkcentrum, het Diaconaal Steunpunt, de ondersteuning van kleine kerken en de studiefinanciering. Daar zit 83% van het totale budget van alle deputaatschappen en instellingen. Interessant daarbij is dat de NGK een miljoen euro uitgeven voor de Nederlands Gereformeerde Toerusting en de GKv een half miljoen euro voor het Praktijkcentrum. Risico's voor de toekomst zitten in een nog sterker dalend ledental, een ombuigen van de geldstroom van landelijke naar lokale en regionale activiteiten, tegenvallende inkomsten voor het Praktijkcentrum, de oudedagsvoorziening voor predikanten en de exploitatie van de Theologische Universiteit, ook gezien de toestand van de gebouwen. Hij staat stil bij het benodigde bedrag voor de Theologische Universiteit. Die vraagt voor de komende periode € 1.800.000 per jaar. Bij een dalend ledental neemt het aandeel van de Universiteit in het quotum toe. Dat het gevraagde bedrag niet groter wordt, laat zien dat de universiteit zich bewust is van de situatie. Br. Kamsteeg trekt een paar conclusies. De eerste is: de kosten moeten omlaag. Eerst kan de reserve gebruikt worden om de quota te matigen, maar bij en na hereniging is een herdefiniëring van het landelijk kerkenwerk nodig. Synergie is het toekomstperspectief voor de huidige instellingen. Daarvoor moet visie ontwikkeld worden. Een andere is dat aansturing nodig is. De deputaten F&B constateren dat er de afgelopen drie jaar nauwelijks iets gebeurd is in het reduceren van de kosten. Vandaar een voorstel voor instelling van een commissie strategie en financiën. Die moet een perspectief schetsen waar we naar toe gaan, de financiële draagkracht erbij betrekken en een globaal financieel raamwerk opstellen voor het landelijk kerkenwerk. Het is de bedoeling dat zij rapporteren op 1 september 2020 en besluiten erover volgen in het najaar.

Tijdens de bespreking komen de volgende onderwerpen aan de orde. Hoe is de inflatiecorrectie meegenomen in quotum en loonkosten?
Er is goed nagedacht maar het is nogal “top-down” en “financial driven”. Er is weinig ruimte voor nieuw beleid, is gezegd. Zijn er scenario’s voor waar we mee stoppen en waar we mee doorgaan?
Kan de opbrengst van de quota niet omhoog? Hoe dringen we het economisch liberaal managements-denken terug in de kerk? En moet je de quota niet wat relativeren? Ze vormen een klein deel van de kerkelijke begroting van plaatselijke kerken.
In de NGK zijn de kosten van het kerkelijk leven buiten het quotum groter dan die van het quotum zelf. Kijk naar het totaalplaatje.
Je moet niet moed putten uit reserves die een andere bestemming hebben.
De reductie per deputaatschap zou wat dringender onder de aandacht moeten worden gebracht. Waar is het gelijkblijvende bedrag voor de Theologische Universiteit op gegrond?

Br. Van Eijsden antwoordt. Het is legitiem om de reserve te gebruiken om de kosten van het kerkverband te drukken. We geven op die manier immers de kerkleden terug wat we van hen gekregen hebben. Het is inderdaad “top-down” en “financial driven”. Dat is ook nodig. Juist waar winst te behalen was, is het niet gebeurd. Denk aan de grote deputaatschappen. Vandaar de sturing van bovenaf. Voor een totaalplaatje verwijst hij naar het rapport Draaglijke Lasten dat is gepresenteerd aan de vorige synode.

Br. Kamsteeg beantwoordt de andere vragen. Dat er niet voor inflatie gecorrigeerd is, klopt. Maar dat geldt zowel voor de uitgaven van het kerkverband als voor de inkomsten van de betalende kerkleden. Als het quotum gelijk blijft, is dat de facto een daling van de lasten voor de mensen. Het bedrag dat de Theologische Universiteit vraagt, is voor deze instelling een afname van wat van de kerken gevraagd werd op de vorige synode. Maar de synode beslist. Nieuw beleid is nodig. Dat past ook bij de heroverweging. Ga bijvoorbeeld vraaggericht werken. Hij stemt in met de stelling dat er balans moet zijn tussen geestelijke en financiële zaken. Laat een gemeenschappelijk doel zien. Staan we voor de voortgang van het werk en willen we het werk van de Heer verder brengen en ondersteunen?
Hiermee is de bespreking op dit moment geëindigd; er is geen behoefte aan een tweede ronde.

7 maart 2020

Artikel 116 - Besluit instelling commissie strategie en financiën

Materiaal:
1. rapport Regiegroep (27 november 2019);
2. voorstel opdrachtverlening en instelling commissie strategie en financiën verenigde kerkverbanden; rapport van financiële commissie (NGK) en commissie financiën (GS) (24 februari 2020).

Besluit:
samen met de Landelijke Vergadering een commissie strategie en financiën in te stellen met de opdracht:
1. een perspectief te schetsen van de gewenste missie, inhoud en omvang van het landelijk kerkenwerk door deputaten/commissies/instellingen vanaf het moment van hereniging, dit op basis van een schets van wat er in de kerken leeft aan inzichten en verlangens met betrekking tot de herenigde kerkgemeenschap;
2. daarbij het uitgavenniveau (voor landelijk, regionaal en plaatselijk kerkenwerk) in relatie tot de draagkracht van de gemeenten te betrekken;
3. een globaal financieel raamwerk te schetsen voor het landelijke kerkenwerk in de herenigde kerk en voor de afzonderlijke onderdelen daarvan voor de periode 2023-2026;
4. hierover aan GS en LV uiterlijk 1 september 2020 te rapporteren;
5. besluitvorming door GS en LV in het najaar van 2020 op alle bovengenoemde punten voor te bereiden;

6. een voorstel te doen voor de sturing van het proces na besluitvorming over de hiervoor genoemde onderdelen 1, 2 en 3;
7. voor de commissie worden vanuit de NGK br. S.R.S. Datema en ds. M. Rietkerk en vanuit de GKv ds. D.W.L. Krol, br. A.T. Kamsteeg en ds. M.K. Boersema benoemd.

Gronden:
1. Deputaatschappen en commissies kunnen alleen gericht werken aan missie, inhoud en omvang van het landelijke kerkenwerk wanneer een duidelijk gemeenschappelijk perspectief (inhoudelijke uitgangspunten en lange termijn-doelen conform besluit 1 en de financiële kaders conform besluit 3) is vastgesteld.
2. Vanwege teruglopende ledentallen bij de GKv en met het oog op tal van lokale en regionale activiteiten van de kerkelijke gemeenten, staan de huidige landelijke ambities onder druk als gevolg van dalende inkomsten.
3. Bij een herenigingsproces is sturing noodzakelijk om de gestelde doelen daadwerkelijk te realiseren.

7 maart 2020

Artikel 117 - Bespreking instelling commissie strategie en financiën

Namens de moderamina merkt ds. R.J. Vreugdenhil op dat de moderamina een zin hebben toegevoegd aan het oorspronkelijk voorstel, met als inhoud: haal informatie bij de kerken op en maak een schets van wat er in de kerken leeft aan inzichten en verlangens met betrekking tot de verenigde kerk. Deze schets moet de basis zijn van het voorgestelde perspectief voor de lange termijn.
Het voorstel wordt zonder stemming aanvaard.

19 september 2020

Artikel 118 - Bespreking rapport commissie strategie en financiën

De preses ds. M.H. Oosterhuis dankt de commissie strategie en financiën voor hun rapport '*Ambities in balans*' d.d. 10 september 2020.
De commissie krijgt gelegenheid het rapport toe te lichten. Ds. D.W.L. Krol begint. De leden van de commissie zijn de predikanten Krol, M. Rietkerk en M.K. Boersema en de broeders S.R.S. Datema en A.T. Kamsteeg. Hij wijst erop dat het rapport 'Ambities in balans' alleen maar houtskoollijnen bevat: wat hebben de kerken nodig en kunnen we als vergadering de kerken daarin dienen? Ds. Krol gaat in op wat er binnen de kerken leeft, br. Kamsteeg op het financieel raamwerk. Drie zaken brengt ds. Krol naar voren. Welke instellingen hebben de kerken nodig? Kan er structuur komen in het aantal deputaatschappen en commissies? En hoe zit het met de betaalbaarheid? Tijdens het werk van de commissie kwam het nieuws dat de besturen van het Praktijkcentrum, de Nederlands Gereformeerde Toerusting en het Diaconaal en Missionair Steunpunt elkaar gevonden hebben en een plan hebben opgesteld voor een fusie. Dit komt in een latere vergadering aan de orde. Niet alle landelijke werk viel binnen het werkterrein van de commissie: de pensioenvoorziening voor predikanten viel buiten het takenpakket. De commissie heeft een onderzoek laten uitvoeren door studenten van de Theologische Universiteit, onder leiding van H. Wijma. Dat was een kwalitatief onderzoek waaraan uiteindelijk 21 kerken meededen: 15 uit de GKv en 6 uit de NGK. Grote en kleine waren daaronder, en 'behoudende' en 'progressieve'. Eén van de uitkomsten was dat de meeste kerken wel een visie hebben, maar dat die niet duidelijk functioneert. Ze vragen aandacht voor eredienst, pastoraat en onderwijs en zoeken externe ondersteuning hierbij, ook voor missionaire activiteiten. Er is waardering voor de steunpunten die er zijn: Steunpunt Kerk*en*werk, Praktijkcentrum, Nederlands Gereformeerde Toerusting, en ook voor de Theologische Universiteit, met vraagtekens bij de ambities van de laatste instelling.

Voor de nieuwe opzet voor de deputaatschappen/commissies sluit de Commissie Strategie en Financiën aan bij de structuur die besproken is bij het rapport Predikantszaken. Ze stellen een aantal clusters voor: advies en ondersteuning plaatselijke kerken, opleiding en kerkelijke onderzoeken,

externe contacten, kerk en recht, en bestuur. Dit moet de overzichtelijkheid en de beheersbaarheid van de budgetten bevorderen.

Een eerste stap hiervoor is de fusie van de ondersteunende organisaties. Een in te stellen commissie integratie moet dit proces verder ondersteunen en sturen. Die zou kunnen bestaan uit de beide moderamina. Dit proces moet uiterlijk 2023 afgerond zijn, voor de volgende GS/LV.

Br. A.T. Kamsteeg licht de financiële aspecten toe. Naast de quota vanuit het kerkverband zijn er nog andere landelijke omslagen: voor de pensioenvoorziening van de predikanten, binnen de GKv; voor het Steunpunt Kerk*en*werk (in de GKv wordt dit apart berekend; bij de NGK is het inbegrepen in het quotum) en voor regionale missionaire activiteiten, ongeveer € 25 per gemeentelid in de GKv. Deze vergadering heeft invloed op het landelijk quotum. Dat bedraagt in 2019 per ziel € 25 voor de GKv en € 21 voor de NGK. Dat is 5 à 6 procent van de lokale begroting. Belangrijk gegeven hierbij is het ledental; voor de GKv daalt dat naar verwachting met 2000 per jaar; dat betekent minder inkomsten.

Om het quotum voor de GKv op € 25 te houden moet er in de komende drie jaar in totaal € 400.000 gekort worden op de nu ingediende begrotingen en moet er € 900.000 uit de reserves komen. Dat laatste kan omdat het gaat om niet uitgegeven geld dat terugvloeide in de kas van de deputaten financiën en beheer. De € 400.000 kan bezuinigd worden onder andere door het Praktijkcentrum te korten met € 100.000 in de komende drie jaar. De voordelen van de fusie moeten dat opvangen. Ook het Diaconaal en Missionair steunpunt moet inleveren. Het Steunpunt Liturgie zal op een andere manier een vervolg vinden. De deputaten voor betrekkingen buitenlandse kerken moeten en kunnen het met minder doen. Nu voor missionaire activiteiten de nadruk op het lokale gebeuren ligt, kan de landelijke ondersteuning met minder toe.

Het ledental van de NGK is redelijk stabiel. Omdat het reëel is dat de NGK gaat meebetalen voor onder andere de TU, en om de quota op termijn gelijk te hebben, moet het quotum in de NGK groeien naar € 23 in 2023.

Br. Kamsteeg kijkt vooruit naar het budget van de straks verenigde kerken. De Regiegroep stelt een quotum voor van € 21,50. Zo'n sterk gereduceerd quotum zet het landelijke kerkenwerk echter te veel onder druk. Aan de andere kant is een quotum van € 27,50 ook niet haalbaar. De commissie ziet een reductie van de budgetten als nodig en als mogelijk, door synergievoordelen. Ze stelt ook voor om de budgetten te laten meebewegen met het ledental. Daling van het ledental betekent ook verlaging van het kostenniveau. De Regiegroep is straks niet meer nodig. De diverse instituten moeten de kostenstijging door inflatie zelf opvangen; er wordt niet geïndexeerd. Het rapport specificeert dit allemaal. Het streven is om vanaf 2024 het quotum op € 25 te stabiliseren.

Voor de besluitvorming op een later tijdstip kan plaatsvinden, moet een aantal knopen worden doorgehakt. Een eerste knoop is hoe we voorsorteren op de jaren 2021-2023. De komende weken vindt besluitvorming plaats over alle ingediende budgetvoorstellen, terwijl er formeel nog geen financieel kader is vastgesteld. Een andere knoop is het voorstel voor de nieuwe structuur, waarop de GS/LV kan anticiperen. De vraag van de commissie is: wordt het hier aangegeven kader gedeeld? En welke punten zijn er die nog uitgezocht moeten worden?

In een eerste bespreekronde voeren 15 afgevaardigden het woord. Hierin worden de volgende vragen gesteld:
Is er bij de indeling in clusters overleg geweest met deputaten? Zijn de cijfers niet te rooskleurig? Moeten rapporten van TU en de financiële commissie van de NGK niet worden meegenomen?
En hoe wordt de aangegeven herbronning uitgevoerd? De bijdragen aan hulpbehoevende kerken is bij de GKv € 5/lid en bij de NGK € 0,25/lid.
Levert samengaan TU en NGP niet meer synergie op? De kerk is primair lokaal. Hoe verhoudt zich dat met de katholiciteit van de kerk? Hoe waarderen we de wetenschappelijke component van de TU?

Nu is het dovenpastoraat ingedeeld bij het cluster externe contacten maar is ten dienste van plaatselijke kerken. Er zijn twijfels over de clusterindeling.
De bezieling voor de fusiekerk wordt in het rapport gemist. Wat hebben we ervoor over? Niet indexeren betekent een korting in de loop van de jaren. Hoe komt de commissie tot de bedragen die na eenwording bespaard kunnen worden? Er wordt aandacht gevraagd voor de verschillen in financiële draagkracht tussen de kerken en de regio's. De strategie in het rapport is gericht op hoe komen we bij een quotum van € 25. Maar over strategie is meer te zeggen. Zijn we niet te zwaarmoedig bezig? Bij stijging van het quotum met € 2,50 gaan de kosten van de kerk van de spreker met 0,4% omhoog. Waar is "de stip op de horizon"? Waar liggen de kansen voor het nieuwe kerkverband? Hebben we voldoende aandacht voor de gezamenlijke opdracht richting anderen?

Voordat de commissie reageert op de tijdens de eerste ronde opgebrachte onderwerpen, merkt br. A.F.M. Schippers (voorzitter LV) namens de moderamina het volgende op: in de voorbereiding van de besluiten moeten we een financieel kader hebben. Bij de opdracht hoorde ook: denk vanuit een visie. Maar de commissie zegt: daar heb je meer tijd voor nodig. Een tweede aandachtspunt is de organisatie van het werk. De commissie stelt clusters voor. Maar laat de reorganisatie van het werk nu niet de hoofdzaak van de bespreking worden: het gaat slechts om een houtskoolschets.
Namens de commissie wijst br. Datema erop dat de commissie heeft gewerkt vanuit de visie, zoals ontwikkeld door de Regiegroep.

Ds. Krol beklemtoont dat het rapport nog maar een houtskooltekening is. De clusterindeling is flexibel. Helaas was er weinig tijd voor overleg met deputaatschappen en commissies. En dat terwijl voor sommige van hen ingrijpende voorstellen zijn gedaan. De bedoeling is een proces in gang te zetten. De commissie wil zeker niet dovenpastoraat een extern contact noemen. Maar wel een richting aanwijzen. Br. Kamsteeg hoort twee geluiden in de discussie. Er zijn er die de voorstellen te zuinig vinden en anderen zien een afnemende offerbereidheid. De commissie blijft bij een streefquotum van maximaal € 25. Tegenover wie pleit voor indexatie stelt hij dat meebewegen met de ledentallen het meest begrijpelijk is. Laat de instellingen zelf de kostenstijging opbrengen, maar herijk dat standpunt als de kwaliteit eronder lijdt. De GS/LV kan wel besluiten tot indexeren indien nodig. Voor de commissie liggen de prioriteiten bij de ondersteuning van de plaatselijke kerken, zoals dat gebeurt door het Praktijkcentrum en andere organisaties enerzijds en de Theologische Universiteit anderzijds. De laatste denkt al over haar eigen toekomst na. Wat valt er te winnen door samenwerking en optimaliseren van de interne bedrijfsvoering?

Kan de overheid een grotere bijdrage leveren aan de TU? Een uitgebreide risicoanalyse is er niet geweest. Als risico's zijn wel aangewezen het dalende ledental en de afnemende betaalbereidheid. Daarnaast kun je voor de GKv ook noemen de eventuele gevolgen voor het ledental van de besluitvorming rond man/vrouw en ambt, de samenwerking met de NGK en de kerkorde. Er is wel een appél gedaan op de verontrusten om te blijven. Voor de opmerking rond de financiën van het Praktijkcentrum verwijst hij naar de bespreking in een latere zitting. De plek van de stichting Evangelie en Moslims is verschillend binnen de kerken: binnen de GKv komt het benodigde geld vanuit collecten, de NGK financiert de stichting vanuit de Nederlands Gereformeerde Toerusting. De opmerkingen over arme en rijke kerken en regio's is nuttig. Het verschil in de manier waarop ondersteuning is geregeld binnen GKv en NGK moet in de besluitvorming worden verdisconteerd. In de plannen rond het nieuwe dienstencentrum komt dat terug in het pleidooi voor gedifferentieerde tarieven. De commissie gaat de opmerkingen clusteren en stuurt het resultaat toe.

Namens deputaten financiën en beheer van de GKv brengt br. R. de Graaf het volgende in. De reserves zijn gegroeid omdat er minder uitgegeven is dan begroot was. Maar na 2023 is die reserve schoon op. Dat vraagt om regie. Het is de ervaring van de deputaten, van de Vereniging Samenwerking Emeritering, en van het Steunpunt Kerk*en*werk dat de gevraagde bedragen goed opgebracht worden. Wel ziet hij ook de trend van de dalende bereidheid om te geven. Kerken besparen dan op de predikantsplaatsen. De laatste jaren zijn tientallen predikantsplaatsen verdwenen. De Regiegroep riep

op tot samenwerking en lagere budgetten. Maar levert synergie wel kostenbesparing op? Of betekent samenwerking dat je meer gaat doen? Dat vraagt om regie, ook in de periode dat de generale synode afgesloten is. Inhoudelijke sturing is echter wel belangrijk. Iets voor een commissie integratie? De synode stelde meestal aan het begin van haar werk een financieel kader vast. Dat is nu niet gebeurd. Maar laten de deputaatschappen goed naar de kosten kijken. Het maximum dat het rapport van de Commissie Strategie en Financiën noemt is prima werkbaar.

Br. J.M. Louwerse wijst, namens de Financiële Commissie van de NGK, op de bijlage van het rapport van de commissie: het onderzoek. Met wie hebben de studenten gesproken? Waren dat vooral predikanten? In het algemeen: wat zinvol is om landelijk te doen, hoort daar. Hij is blij met de toelichting rond de hulpbehoevende kerken. Kan de Theologische Universiteit meer besparen? Straks is er voor al de studenten één curriculum. Stel de Universiteit als taak dat ze de synergievoordelen zichtbaar maakt. Hij heeft nog een vraag rond voorgesteld besluit 9; dat veronderstelt dat de bijdragen vanuit beide kerken gelijk moeten zijn, maar dan moet wel het puntje opgehelderd worden van de werknemer die is overgeheveld van de Nederlands Gereformeerde Toerusting naar het Diaconaal Steunpunt.

Tijdens de tweede bespreekronde worden nog de volgende opmerkingen gemaakt:
Je hebt een hart om te offeren, een hoofd om te rekenen en handen om te geven en te ontvangen. Dat hoort bij de missie van de kerk die van Christus is. Dat staat tegenover het rendement denken van de hedendaagse cultuur.
Liever geen vierde bestuurslaag.
Is er balans tussen de predikantenopleiding, nascholing en promotie? Waaruit worden de buitenlandse studenten gefinancierd?
Verre Naasten kan niet namens de kerken spreken, wat het deputaatschap betrekkingen buitenlandse kerken wel kan. Verre Naasten kan dus niet een deel van het werk overnemen. Spreker kondigt een amendement aan op besluit 6.
Er wordt voor gepleit dat elke kerk tot een bepaalde drempel gebruik kan maken van het toekomstig dienstencentrum.
Wat zijn de prioriteiten van de fusiekerk?
Gebruik het verlangendocument voor het formuleren van visie en missie.

Als reactie op de tijdens de tweede ronde opgebrachte punten ziet br. Schippers een aantal punten voor de moderamina:
- kom met een voorstel over het proces om te komen tot een missie en visie.
- hoe organiseer je de regie op de uitgaven van de komende jaren?
- lees het voorstel over clustering als een houtskoolschets. De moderamina denken erover na dat proces verder te brengen.
- moderamina komen met een voorstel over een permanent moderamen.

Ds. Krol reageert namens de commissie. Het onderzoek door studenten van de TU is uitgevoerd onder een dwarsdoorsnede van de kerken, waar door de studenten mensen gezocht en bevraagd zijn die bekend zijn met het kerkelijke leven in hun gemeente. Er is inderdaad schaarste aan visie, maar uit het onderzoek blijkt ook dat visies vaak niet werken. Vanuit het Samen op Weg-proces dat leidde tot de Protestantse Kerk in Nederland was het advies ook: doe niet te veel nieuwe dingen tijdens dit proces. Br. Kamsteeg vult aan. Het gaat inderdaad om een houtskoolschets, als begin van een gesprek dat wel ergens moet uitkomen. Op die uitvoering moet regie zijn, bijvoorbeeld van een permanent moderamen. Voor niet-indexeren zijn vooral budgettaire argumenten. Maar bekijk het elke drie jaar. Er komt een discussie over de regio-indeling aan, maar bezwaar die niet met financiële argumenten. Het gaat er niet om alles in stand te houden, maar uit het onderzoek blijkt vooral behoefte aan praktijkondersteuning en aan een gereformeerde opleiding voor predikanten. De rest komt erbij. Het Archief en Documentatiecentrum spreekt niet zo aan, maar zoiets is wel nodig. Uit de begroting van de Theologische Universiteit is niet op te maken welke baten bij welke lasten horen.

Br. de Graaf reageert namens deputaten financiën en beheer. Voor hen is het belangrijk dat er één bedrag als quotum komt voor alle kerken. Br. Louwerse (Financiële Commissie) sluit zich hierbij aan. Houd ook rekening met de dingen die nu buiten het quotum vallen. Wees dapper en snijd zo nodig in dingen die je niet de moeite waard vindt om te doen.

Vanuit de Regiegroep reageert br. A.P. de Boer. Het rapport van de Regiegroep bevat veel specifieke voorstellen, ook recent nog over de kerkorde. Hij ziet een spanning tussen wat je wilt en wat de mogelijkheden zijn. De Regiegroep voelt zich thuis bij de lijnen van de Commissie Strategie en Financiën. Ze is wel van mening dat er voor de universiteit een fundamenteler bezinning nodig is dan nu in het rapport is gegeven. Blij was de Regiegroep met de versnelling die er was op het werkveld toerusting, rond de integratie van de instellingen PC, NGT en DDZ. Een complex gebeuren. Wees daarom wat voorzichtig met de besluiten rond de financiering ervan. Hij wijst op het tijdpad voor 2023. Eerst moeten er nog een nieuwe synode en landelijke vergadering komen rond de kerkorde in tweede lezing. Die vergadering kan ook andere dingen meenemen. Er was bij de Regiegroep terughoudendheid over visie en missie. De toerustingsorganisaties waarschuwden: stop daar niet te veel energie in, vanuit de ervaring hoe zoiets in de praktijk functioneert.

Tijdens een laatste meningvormende ronde worden nog de volgende opmerkingen gemaakt:
Gaat de tussenlaag tussen de clusters geld kosten? Je kunt met een visie geld besparen: met hoeveel mensen komt de nieuwe synode straks bij elkaar?
Er wordt aangedrongen op een landelijke regeling voor de steun aan de hulpbehoevende kerken. Zijn het ook niet vaak missionaire projecten? Is er zicht op wat die classicaal kosten?
We willen met elkaar toewerken naar een basis. Dit rapport helpt daarbij. Zet met elkaar die koers uit, zonder schoten voor de boeg.
We moeten het met elkaar over de inhoud hebben. Spreker voelt zich ongemakkelijk bij de opmerkingen over de Theologische Universiteit. Nu spreken we over geld, en pas in een later stadium over de strategie over de TU. Hij pleit ervoor dat straks in een plenaire zitting te doen.
Aan de Regiegroep wordt gevraagd in welke zin er een fundamentelere discussie nodig is over de Theologische Universiteit.

Namens de commissie beaamt br. Kamsteeg dat een nieuwe laag geen geld mag kosten. Contact met elkaar als deputaten kan op allerlei manieren. Hij stemt in met de suggestie dat een GS/LV goedkoper kan, door een efficiëntere bespreking. De kosten voor de classes aan steun, ook voor missionaire projecten, zijn te onderzoeken. Ook hij heeft graag een gesprek over de inhoud zoals door een paar afgevaardigden voorgesteld. Maar hij ziet een weerbarstige praktijk.
Br. De Boer merkt allereerst op dat het rapport van de Regiegroep al cijfers over de regionale kosten vermeldt. Dat wisselt sterk per regio. Wat betreft de fundamentelere discussie die nodig is, ziet hij hoe de taak van de Theologische Universiteit veranderd is. Vroeger leidde men daar predikanten op als enige taak. Dat is nu, volgens het rapport van de universiteit, sterk verbreed, terwijl de uitstroom aan predikanten beperkt blijft. Dat kan tot vragen in de kerken leiden. Voer daarover het goede gesprek. Als je met elkaar achter die koers voor verbreding en verdieping staat, prima. En voer het gesprek op tijd.

De preses merkt op dat de moderamina de suggestie meenemen om het werk van de Theologische Universiteit plenair te bespreken.

Ds. Krol dankt voor de bespreking van de dag. De commissie kan verder met de genoemde punten. Het gaat om één kerk zijn, ook in praktische dingen. De preses meldt dat het moderamen het huiswerk heeft genoteerd: vragen rond de missionaire visie, de clustering van deputaatschappen en of het mogelijk is de synode provisorisch te sluiten. De preses zegt toe dat net als binnen de NGK-kerken de GKv-kerken de gelegenheid krijgen op het rapport te reageren. Dat moet dan wel voor de afrondende en besluitvormende bespreking op 14 november (datum later gewijzigd in 28 november).

Artikel 119 - Besluiten strategie en financiën

Materiaal:
1. besluit van de GS en de LV d.d. 7 maart 2020 tot instelling van de commissie strategie en financiën;
2. rapport *Ambities in balans* d.d. 10 september 2020 van de commissie strategie en financiën (CSF) met bijlage.

Besluit 1:
a. in te stemmen met de hoofdlijn van het rapport wat betreft de inhoudelijke ambities voor het landelijk kerkenwerk: de ondersteuning van gemeenten en het opleiden en toerusten van predikanten zijn vooralsnog de speerpunten;
b. uit te spreken dat verdere bezinning op het landelijke kerkenwerk wenselijk is, zo mogelijk verbonden met visieprocessen over lokaal kerkzijn;
c. het gezamenlijk moderamen de opdracht te geven de volgende GS en LV te dienen met voorstellen om deze bezinning vorm te geven;
d. het gezamenlijk moderamen daarnaast op te dragen publiekelijk te werken aan de waardering voor het kerkverband door de waarde van het kerkverband te onderstrepen, ten einde ook de offerbereidheid hiervoor in stand te houden en een neergaande toonzetting te voorkomen.

Gronden*:*
1. Uit het rapport van de Commissie Strategie en Financiën blijkt dat de in besluit 1a genoemde thema's genoemd worden als belangrijkste aandachtspunten in het huidige kerkenwerk.
2. Een verdere bezinning op het landelijke kerkenwerk is gewenst, maar kan beter verbonden worden met het bredere proces van bezinning dat, naar verwacht wordt, mede door de hereniging van de kerkverbanden op gang zal komen.

Besluit 2:
voor de vaststelling van de budgetten van deputaatschappen, commissies en instellingen van het te vormen kerkverband als richtinggevend uitgangspunt uit te spreken dat deze evenredig en vooralsnog zonder indexering zullen meebewegen met de ontwikkeling van het ledental.

Gronden:
a. Naast inhoudelijke ambitie geldt betaalbaarheid voor de kerken als leidend principe.
b. De verschillen in quota tussen GKv en NGK vragen om harmonisatie waarbij in de aanvangsfase een redelijk doelbedrag wordt genoemd.

Besluit 3:
het werk dat nu door deputaatschappen, commissies en instellingen wordt verricht in de komende jaren te herstructureren.

Grond:
Herstructurering kan bijdragen aan een meer toegankelijke en overzichtelijke structuur van het landelijk kerkenwerk en een meer integrale bespreking daarvan.

Besluit 4:
1. het budget voor de contacten met buitenlandse kerken aan te passen aan de veranderende omstandigheden en de contacten met verwante kerken in het buitenland waar mogelijk te laten onderhouden door of in samenspraak met Verre Naasten;
2. het op 9 januari onder voorbehoud genomen besluit te wijzigen zoals vermeld in het totale budgetoverzicht, opgenomen in bijlage 7-1 van deze acta.

Grond:
Afgezien van het verschil in begrotingen tussen GKv en NGK speelt hierin de beëindiging van het lidmaatschap van de ICRC en het opzeggen van relaties door een aantal buitenlandse (zuster)kerken een rol. Intensievere samenwerking met Verre Naasten levert synergievoordeel op.

Besluit 5:
de Theologische Universiteit en de nieuwe instelling voor ondersteuning te vragen actief samenwerking te zoeken met verwante instellingen van andere kerkverbanden om de kwaliteit van het werk te vergroten en tevens financiële synergievoordelen te behalen en daarover te rapporteren aan de volgende generale synode en Landelijke Vergadering.

Grond:
Het hebben van een eigen theologisch opleidingsinstituut en een instelling voor ondersteuning van de kerken is van groot belang voor de plaatselijke gemeenten. De huidige ontwikkelingen in het kerkelijke leven vragen wel om het zoeken van samenwerking met andere kerken en kerkelijke instellingen.

Besluit 6:
uit te spreken dat
a. voor het totaal van het landelijk kerkenwerk een zodanige kostenreductie wenselijk is dat het quotum bij de eenwording van beide kerkverbanden gestabiliseerd kan worden op € 25 per lid;
b. de in het CSF-rapport en hieronder aangegeven kostenreductie daarbij richtinggevend zal zijn.

Onderdeel	bijdrage 2021-2023	reductie 2024
TU	2.070.000	115.000
PC/NGT/DS/Miss.	840.000	45.000
ADC	160.000	10.000
Regiegroep	32.000	32.000
Liturgie	30.000	25.000
BBK	55.000	25.000
AO/financiën	> 200.000	50.000
overige		15.000
Totaal		317.000

Besluit 7:
Het gezamenlijk moderamen van GS en LV, opdracht te geven een werkgroep integratie te vormen met de volgende opdracht:
a. het veranderingsproces, zoals beschreven in het rapport van de commissie strategie en financiën met de naar aanleiding hiervan genomen besluiten, aan te jagen en te ondersteunen;
b. dit te doen in goed overleg met de Regiegroep, deputaten financiën en beheer (GKv), de Financiële Commissie (NGK) en de moderamina van GS en LV;
c. van haar werkzaamheden verslag uit te brengen aan de volgende GS en LV.

Grond:
De genomen besluiten op basis van het rapport vragen om een adequate en voortvarende uitvoering. De Werkgroep Integratie heeft daartoe niet alleen een sturende en stimulerende taak, maar moet ook de onderlinge samenhang bewaken vanuit het organisatorisch en financieel totaaloverzicht.

28 november 2020

Artikel 120 - Bespreking strategie en financiën

Preses br. A.F.M. Schippers geeft het woord aan ds. D.W.L. Krol. Deze licht de door de commissie strategie en financiën (CSF) voorgestelde besluittekst toe. Ten opzichte van de eerdere besluittekst zijn een paar zaken veranderd. De besluiten over het liturgisch steunpunt en de fusie van de dienstverlenende organisaties zijn eruit gehaald. Toegevoegd is de opdracht voor de werkgroep integratie. Visievorming hoort niet tot de opdracht van de commissie integratie maar tot die van het moderamen. Br. S. Stelpstra heeft een amendement ingediend; de commissie neemt daaruit het voorstel over om in besluit 1b de woorden 'na hereniging van de kerkverbanden' weg te halen.

In de eerste bespreekronde wordt een aantal opmerkingen gemaakt en vragen gesteld.
Er wordt gewezen op het ontbreken van een aantal gegevens voor het grote financiële kader, rond de emeritaatsvoorziening bijvoorbeeld.

De commissie gaat uit van een stabiel ledental van de NGK. Hoe ziet dat eruit na de coronatijd? Uitgangspunt is dat plaatselijke kerken financiële ruimte houden. Een quotum van 25 euro is voor de NGK-kerken een stevige verhoging. Misschien is er nu extra behoefte aan ondersteuning vanuit de steunpunten. Die is dan landelijk te betalen. Toch moet je nu uitgaan van een bedrag per lid zonder inflatiecorrectie. Misschien kan er voor het ADC een constructie komen zoals bij het Steunpunt Liturgie.

Br S. Stelpstra licht zijn amendement toe. Hij gaat in op de toon van de voorstellen. Bezuinigen past niet bij een christen, dat is: je talenten in de grond stoppen. Bewust financieel beleid is nodig, maar geld moet niet leidend zijn. Dat is een bijbels zicht op de kerk van vandaag. Fixeren van het quotabedrag is daarbij visieloos. Een herstructureringsfonds kan helpen bij de overgang.
Hoe worden de reacties van de diverse classes en regio's worden verwerkt?
Is er ruimte voor inhoudelijke argumenten rond ambities?

Een afgevaardigde heeft moeite met het idee van clustering van deputaatschappen. Hij is wel voor betere samenwerking, maar doe dat praktisch en doelgericht. Reken ermee, vanuit de ervaring in het werk rond kerkelijke eenheid, dat er een spanning is tussen de landelijke insteek en de lokale uitwerking. Het landelijke werk is nodig, maar leeft veel minder. Hij overweegt een amendement hierover.

Kunnen we nu al over een bedrag voor de Theologische Universiteit spreken, terwijl dat op 12 december weer aan de orde komt?
Na een schorsing voor overleg reageert eerst ds. Krol. Hij wijst op de titel van het rapport: ambities in balans. De opdracht lag op organisatorisch en financieel vlak: waar liggen dan de prioriteiten? Hij stemt in met de opmerking dat je niet moet clusteren om het clusteren. Het gaat wel om een efficiënte manier om samen te werken. Rond de reacties van de classes merkt hij op dat het aan de afgevaardigden is om die mee te nemen in het proces. Hij ontkent, tegenover br. Stelpstra, dat het rapport financieel aangestuurd is. De balans is er. Vanwege de onzekerheid over het ledental is het uitgangspunt: niet indexeren.

Br. A.T. Kamsteeg vervolgt namens de CSF. De commissie wil een balans vinden tussen ambities en financiële middelen. Het is echter geen wetenschappelijke balans met hetzelfde resultaat voor iedereen. Het bedrag van 25 euro vanaf 2024 lijkt daarom redelijk. Het gaat daarbij om een

richtinggevend bedrag, bewegend met het ledental. Het is op elke synode bespreekbaar of het bedrag nog steeds passend is. De uitdaging bij het werk is: kan het efficiënter, beter? Een herstructureringsfonds is niet nodig. Daar moet je ook weer geld voor vragen. Geef de instellingen nu wel kaders mee.

De emeritaatsvoorziening is niet meegenomen in deze besluiten. Een ander gremium werkt daar hard aan. Ook de missionaire projecten vallen hierbuiten. Een inventarisatie van de classicale kosten loopt nog; daarbij gaat het om € 2 á 3 per lid. Br. Kamsteeg wijst erop dat we bij dit besluit geen budgetten vaststellen; dat gebeurt later. Maar het gaat nu om een richting voor de toekomst. Uit de reacties van de classes tot nu toe blijkt hoe divers de zaken liggen. Maar dat was de commissie al bekend.
Over de inbreng van de classes en regio's wordt apart gesproken. Een voorstel van orde, van br. H.H. Bouma, om die inbreng anders te bespreken dan nu wordt verworpen.

In de tweede ronde wordt de reactie van de classis Amersfoort aangehaald: stel eerst je ambities vast en laat het geld volgen. Zo voorkom je de kaasschaafmethode en kun je ook zeggen waar je gaat minderen. Door een ander wordt opgemerkt dat terecht gesteld wordt dat de inhoud niet moet lijden onder de financiën. Tegelijk is het realistisch te rekenen met een dalend ledental. Het belangrijkste thema voor de komende tijd is: visie en missie. Dat geeft ook de tijd om in te gaan op de reacties van de classes. Dat betekent dat het moderamen en de werkgroep integratie moet werken aan draagvlak. Er wordt op gewezen dat nog niet alle reacties uit de regio's binnen zijn.

Ds. Krol antwoordt dat de classis Amersfoort een gedegen en waardevol advies geeft. Maar het is nu zaak te stabiliseren en vanaf 2024 misschien grote dingen te doen. Br. Kamsteeg vult aan. De methode Amersfoort is volstrekt legitiem. Onze voorstellen gaan over de komende drie jaar. Intussen pakken de moderamina de visievorming op. Dit traject kan tot andere projecten leiden dan nu aangegeven. Br. S.R.S. Datema van de CSF wijst op het onderzoek vanuit studenten theologie dat hoort bij het rapport. Ambities voor het kerkverband zijn anders dan ambities voor de plaatselijke gemeenten. Houd wel vast aan het budgetkader.
En zijn twee amendementen, van de brs. S. Stelpstra en J.E. van Dijk. Na peiling blijkt dat ze voldoende gesteund worden.

Het amendement Stelpstra houdt in:

> Besluit 1.c aanvullen met "*Daartoe een deputaatschap of commissie in te stellen die kosteloos of tegen geringe kosten zich bezinnen op groei en herstel van de kerken en het tegengaan van krimp. Het deputaatschap of commissie een bredere opdracht mee te geven dan een financiële en daartoe de bemensing daarop af te stemmen*".
>
> Aan besluit 1 toe te voegen: "*d. Publiekelijk te werken aan de waarde en de uitstraling van het kerkverband en het werk van meerdere vergaderingen daarin te promoten, ten einde ook de offerbereidheid hiervoor in stand te houden en een neergaande toonzetting te voorkomen."*
>
> Bij besluit 2 te verwijderen: "*deze evenredig en zonder indexering zullen meebewegen met de ontwikkeling van het ledental*" en toe te voegen "*als stip op de horizon de voorgestelde €25,= uit het CSF rapport als richtinggevend quota te nemen in samenhang met de geformuleerde besluiten 6, 7 en 8, met dien verstande dat indexeringen of stapsgewijze verhogingen (in €) niet zijn uit te sluiten, waarbij geld volgend is aan de Missie*".
>
> Bij grond van besluit 2 verwijderen "*naast inhoudelijke ambitie geldt betaalbaarheid voor de kerken als leidend principe*" en toe te voegen "*De verschillen in quota tussen GKv en NGK vragen om harmonisatie waarbij in de aanvangsfase een redelijk doelbedrag wordt genoemd*".
>
> Bij grond van besluit 6 verwijderen "*Vanwege de verwachte ontwikkelingen in ledental en de betaalbaarheid voor de kerken is deze stabilisatie zeer wenselijk.*" En toevoegen "*De verschillen in*

quota tussen GKv en NGK vragen om harmonisatie waarbij in de aanvangsfase een redelijk doelbedrag wordt genoemd.

Aan besluit 8 toe te voegen: "*Voor de beoogde kostenreductie een herstructureringsfonds te vormen, waarin tegenvallende kortingen kunnen worden gedekt ter grootte van 50% van de reductie en te financieren uit de reserves"*.

Bij grond van besluit 9 "*inhoudelijk"* te vervangen door "*organisatorisch"* en toe te voegen "*De werkgroep heeft geen zeggenschap over de inhoud van een nodige bezinning noch over die van de deputaatschappen/commissies*".

Het amendement Van Dijk luidt:

Besluit 3:
het werk dat nu door deputaatschappen, commissies en instellingen wordt verricht in de komende jaren waar nodig en mogelijk te herstructureren.

Grond:
Herstructurering kan bijdragen aan een meer toegankelijke en overzichtelijke structuur van het landelijk kerkenwerk en een meer integrale bespreking daarvan.
En in de opdracht van de commissie integratie onder 2 en 3 de zinsneden over clustering weg te laten.

De voorzitter opent de bespreking. Het amendement Stelpstra raakt het werk van het moderamen in de visievorming. Inderdaad, niets is zo sterk als Christus' werk. In het tegengaan van krimp zijn bezinning en gebed cruciaal. Bij de inzet van het moderamen nemen we de onderzoeken van het Praktijkcentrum en van de Theologische Universiteit mee, naast de waardevolle elementen uit de input van br. Stelpstra en ook van wat naar voren komt in Kerk 2030. Het voorliggende amendement, zo zegt het moderamen toe, nemen we mee in de opdracht en de uitwerking. Ds. Krol reageert vanuit de commissie. Hij ontkent dat het financieel aspect voor hen leidend was. Liever geen deputaatschap visievorming. Laat dat laatste liggen bij het moderamen en breng de financiële kant onder bij de werkgroep integratie.

Br. Stelpstra licht zijn amendement toe. Moet je een keuze maken tussen idealisten en realisten, of gaat het eerder om evangelisten? Hij ervaart de balans wel bij de commissie, maar ziet dit niet terug in de taal. Hij is blij met de toezegging te werken aan visie. Doe dat vooral kosteloos: er zijn mensen al mee bezig binnen het kerkverband. En werk publiek aan de uitstraling en waarde van het kerkerband. Hij wijst op de relatie tussen besluit 2 en besluit 8. Fixeer die 25 euro niet zo. Er moet wel een mogelijkheid zijn voor wijziging. Inderdaad, er is vermindering van ledental en er is minder draagkracht. Maar de financiële positie van de kerken is niet zwaar. Kortom: zijn punt 1c kan weg; hij pleit voor het woord richtinggevend en hij wil in het besluit andere gronden.

Tijdens de tweede bespreekronde steunen enkele afgevaardigden het amendement Stelpstra. In de besprekingsronde wordt aandacht gevraagd voor het kerkverband. Voor de regio geldt dat het kerkverband van belang is voor zover het dienend is. Maar het heeft de neiging dingen naar zich toe te trekken. De vraag naar de emeritaatsfondsen kan dan wel niet in de opdracht van de commissie zitten, maar de commissie Strategie en Financiën zou toch kijken naar het grote beeld?
Er wordt geadviseerd de jeugd te betrekken bij het gesprek over de toekomst.
Br. R. de Graaf reageert namens deputaten financiën en beheer (GKv). De kerken vroegen om een stabiel quotum. De deputaten staan achter het rapport van de commissie Strategie en Financiën.
Br. Louwerse spreekt namens de financiële commissie (NGK). Inderdaad, met de 25 euro voor het quotum is niet alles gezegd. In de GKv komt daar 25 euro voor missie bij, en 60 euro voor de emeritaatsvoorziening. Aan de NGK-kant zijn de traktementen hoger vanwege de pensioenpremie. Dat

maakt het effect op de plaatselijke kerken moeilijk te vergelijken. De voorzitter vult aan. Op het moment is er zeer intensief overleg tussen de VSE (Vereniging Samenwerking Emeritering, GKv) en de NGA (Nederlands Gereformeerde instelling Arbeidszaken). Wat de uitkomst is, moet nog duidelijk worden, maar de intentie om er samen uit te komen is duidelijk. De moderamina hebben vertrouwen in dit proces.

Br. Stelpstra reageert. Hij is het volledig eens met de opmerking: het kerkverband moet de kerken dienen. Hij pleit niet voor verhoging, maar de grote kosten zitten bij een paar organisaties die zich richten op de verbreiding van het evangelie. De andere deputaatschappen kosten niet veel. Hij worstelt met besluit 8, dat het heeft over 'het quotum wordt vastgesteld'. Kan de commissie dat nuanceren? Br. Kamsteeg reageert namens de commissie. Er is een samenhang tussen de besluiten 2 en 8. Het laatste gaat over richtinggevende besluiten die nodig zijn. Er is uiteindelijk niet gek veel meningsverschil. De preses stelt voor dat de commissie en de brs. Stelpstra en Van Dijk even overleg plegen. De vergadering wordt geschorst. Na de schorsing reageert ds. Krol namens de CSF. De CSF neemt het amendement van br. Van Dijk over en het amendement van br. Stelpstra is naar aanleiding van de bespreking ingevlochten in het voorstel. Besluit 6 en 7 hoeft nu geen afronding; dat gebeurt later in het kader van de reorganisatie. Op voorstel van ds. Van Hijum wordt de grond onder besluit 2 gesplitst.

De besluiten worden daarna met algemene stemmen door beide vergaderingen genomen; besluit 4 is alleen een GS-besluit. De commissie strategie en financiën wordt onder dank gedechargeerd.

25 september 2021

Artikel 121 – Besluiten naamgeving

Materiaal:
Rapport Regiegroep Hereniging NGK-GKv ((27-11-2019).

Besluit 1:
samen met de Landelijke Vergadering als naam voor het toekomstige herenigde kerkverband te kiezen: Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Besluit 2:
samen met de Landelijke Vergadering de werkgroep administratieve ondersteuning op te dragen:
1. alle nodige vervolgstappen te zetten om het gebruik van de gekozen naam mogelijk te maken;
2. aan de volgende synode en landelijke vergadering een passende huisstijl te presenteren.

25 september 2021

Artikel 122 – Bespreking naamgeving

De Regiegroep heeft vier namen voorgesteld: Verenigde Gereformeerde kerken, Evangelisch Gereformeerde Kerken, Nederlandse Gereformeerde Kerken en Gemeenschap van Gereformeerde Kerken. Op 24 september hebben diverse afgevaardigden hun persoonlijke voorkeur gemotiveerd. Op 25 september stemmen de beide vergaderingen afzonderlijk, in wat bedoeld was als een afvalrace waarbij de naam met de minste stemmen niet door zou gaan naar de volgende ronde. De uitslag van de eerste ronde was:

Evangelisch Gereformeerde kerken	LV	7	GS	1
Verenigde Gereformeerde Kerken	LV	1	GS	6
Nederlandse Gereformeerde Kerken	LV	18	GS	21
Gemeenschap van Gereformeerde kerken	LV	0	GS	0

In beide vergaderingen heeft de naam 'Nederlandse Gereformeerde Kerken' al in de eerste ronde de meerderheid gekregen. Deze wordt ingevoegd in het besluit dat met algemene stemmen genomen wordt.

25 september 2021

Artikel 123 – Besluiten instelling commissie belijdende kerk

Materiaal:
aanbiedingsbrief kerkorde, Regiegroep aan GS en LV (8-9-2021).

Besluit 1:
samen met de Landelijke Vergadering een commissie 'belijdende kerk' te benoemen, die moet verkennen op welke wijze de kerken hun geloof met het oog op deze en de toekomende tijd kunnen belijden en hoe de verankering van de kerken aan de leer van de Bijbel opnieuw vorm kan krijgen.

Besluit 2:
de commissie te verzoeken om aan de eerste landelijke synode van de herenigde kerken te rapporteren over de voortgang of resultaten van haar verkenning.

Gronden:
1. De Bijbel roept de kerken van Christus op zijn Naam te belijden, verantwoording af te leggen van de hoop die in ons is en dwaalleer tegen te gaan.
2. De hereniging is een passend moment om de hand aan de ploeg te slaan en te zoeken naar een nieuwe manier om ons gemeenschappelijke geloof actueel en toekomstgericht te belijden.
3. Nu de verankering aan de leer van de Bijbel via de binding aan de belijdenisgeschriften bezig is te verzwakken, is het noodzakelijk om tot een nieuwe en daarmee sterkere verankering te komen.
4. Het is nog te vroeg om te besluiten op welke wijze dat het beste kan gebeuren: via nieuwe belijdenisvorming, een eigentijds geloofsgetuigenis, een nieuwe verwoording van de binding aan de belijdenisgeschriften, een combinatie daarvan of op andere manieren.
5. Een verkenningsopdracht aan een commissie is de aangewezen weg om in beeld te krijgen hoe die nieuwe verankering het beste inhoud en vorm kan krijgen en welk proces daarvoor passend is, zodat een latere synode van de herenigde kerken daarover kan besluiten.

25 september 2021

Artikel 124 – Bespreking instelling commissie belijdende kerk

In de aanbiedingsbrief van de Regiegroep aan de GS/LV, gedateerd 8 september 2021 heeft de Regiegroep een voorstel gedaan tot het instellen van een commissie belijdende kerk. In een eerste ronde voeren zeven sprekers hierover het woord. In zijn beantwoording memoreert Regiegroep-voorzitter br. A.P. de Boer de voortgang van de gesprekken tussen de deputaten kerkelijke eenheid en de commissie contact en samenspreking die in 2006 leidden tot het vinden van elkaar in een balans op de belijdenis. In de jaren daarna hebben de beide kerken elkaar gevonden in een onbekrompen en loyale binding aan de belijdenis. Er is vertrouwen gegroeid. Het is inderdaad niet de tijd om radicale veranderingen aan te brengen in de binding aan de belijdenis. Denk ook aan het oecumenisch akkoord met de vGKN en aan de samenwerkingsgemeenten met de CGK. Vanuit de Regiegroep en de WTK is het advies: blijf dichtbij waarop we elkaar vonden, maar wees ook gevoelig voor wat er wel en niet leeft in de kerken. Vandaar het voorstel voor een commissie belijdende kerk. De opdracht aan de commissie is open geformuleerd. De Regiegroep hecht niet aan het woord verankering, wel aan het besef dat wij op de schouders staan van de kerken van de Reformatie. Hun confessies zijn een middel om de kerken bij het Woord van God te bewaren. De seculiere cultuur van nu vraagt om nieuwe verwoordingen. Maar loop vandaag niet voor het werk van de commissie uit.

Tijdens de tweede ronde dient ds. W.M. van Wijk een amendement in om de opdracht uit te breiden met: *Ga onderzoeken of ook andere protestantse en gereformeerde kerken hierbij betrokken kunnen worden.* Grond: een vernieuwd belijden moet zo breed mogelijk gedragen worden.
Ds. P.G. Sinia dient een amendement in om de zinsnede in besluit 1 over verankering te laten vervallen en daarmee ook de bijbehorende grond.
Br. De Boer ontraadt namens de Regiegroep het amendement Van Wijk. Het spreekt vanzelf dat het verkenningsteam ook naar buiten kijkt. Maar betrek je andere kerken erbij, dan volgen andere processen. Cruciaal is de betrokkenheid van de plaatselijke gemeentes.
De Regiegroep vindt het amendement Sinia een verzwakking van het voorstel. De in te stellen commissie zou kunnen komen met een andere verwoording van de binding aan de belijdenis. De Regiegroep hecht daarom ook aan het tweede deel van het besluit, ook met het oog op kerkleden die bezorgd zijn over sleutelen aan de binding aan de belijdenis.

Er wordt gestemd over de amendementen. Het amendement van ds. Van Wijk wordt verworpen. In de Landelijke Vergadering zijn 23 leden tegen; in de Generale Synode 20. Ook het amendement van ds. Sinia wordt verworpen; in de Generale Synode stemmen 25 leden tegen, en 2 leden voor. In de Landelijke vergadering 18 leden tegen en 11 leden voor. Eén lid van de GS heeft zich onthouden van stemming.

Het voorstel voor de instelling van een Commissie Belijdende kerk wordt met algemene stemmen aanvaard.

HOOFDSTUK 9: NIEUWE KERKORDE

13 november 2021

Artikel 125 – Kerkorde algemeen

Alle in dit hoofdstuk genoemde vergaderingen zijn gezamenlijke vergaderingen van GS (GKv) en LV (NGK). Na de zogenaamde heidagen op 3 en 4 september, volgde op 24 september een vergaderdag met algemene beschouwingen. Op 25 september, 8 en 9 oktober, 29 en 30 oktober en 13 november werd de kerkorde per hoofdstuk behandeld. Namens de Regiegroep was daarbij steeds br. A.P. de Boer aanwezig, namens de werkgroep toekomstige kerkorde br. J. van Dijk en de predikanten K. Harmannij en R.J. Vreugdenhil, soms ook zr. H.M. Hamelink en de predikanten M.H.T. Biewenga en D. Timmerman. Amendementen vanuit de vergadering werden op inhoud aanvaard, waarna de werkgroep toekomstige kerkorde op de daaropvolgende zitting met voorstellen voor een goede formulering kwam. Na aanvaarding hiervan werd de bespreking per hoofdstuk steeds afgerond door een voorlopige vaststelling, vaak met handopsteking door de beide vergaderingen tegelijk.
Om de Acta overzichtelijk te houden is dit hoofdstuk opgebouwd per artikel van de kerkorde en niet in chronologische volgorde van behandeling. Op 13 november 2021 is de tekst van de gehele nieuwe kerkorde zonder stemming, dus unaniem door de generale synode van de GKv en landelijke vergadering van de NGK vastgesteld. Daarom is de datum van 13 november bij de artikelen over de kerkorde vermeld.
De bespreking van de kerkorde begint met een uitgebreide ronde algemene beschouwingen. Daarin voeren twintig afgevaardigden het woord. Daarnaast zijn er ook schriftelijke bijdragen ingebracht. In de reacties wordt de vinger gelegd bij de functie en noodzaak van een kerkorde. Ook komen de vraag hoe uitgebreid die moet zijn en de binding aan de belijdenis uitgebreid aan de orde.
De vergadering constateert dat het “Vooraf” van de voorgelegde concept kerkorde gedateerd is en geeft de Regiegroep/werkgroep toekomstige kerkorde de opdracht een nieuw “Vooraf” te schrijven: kijk daarbij vooruit en richt daarbij op het verlangendocument. Dit nieuwe “Vooraf” vormt in juridische zin geen onderdeel van de kerkorde.
Per hoofdstuk is *cursief* een korte samenvatting van het betreffende hoofdstuk beschreven. De vergadering besluit deze “cursiefjes” weg te laten omdat deze in juridische zin geen waarde toevoegen aan de kerkorde.

13 november 2021

Artikel 126 – A1, één in geloof

Op 25 september wordt uitgebreid gesproken over de binding aan de belijdenisgeschriften. In een eerste ronde spreken de afgevaardigden naar aanleiding van de artikelen A1 en A2 over de vraag wat instemming met de belijdenis betekent, hoe dat verwoord moet worden in een kerkorde en hoe we elkaar daaraan kunnen houden. Ook gaat het over de manier waarop we het geloof kunnen verwoorden in een eigentijds getuigenis.
In reactie op de sprekers wijst br. A.P. de Boer namens de Regiegroep erop dat de beide kerken elkaar hebben gevonden in een onbekrompen en loyale binding aan de belijdenis. Het is niet wijs om daar nu radicale veranderingen in aan te brengen, ook vanwege het oecumenisch akkoord met de vGKN en de samenwerkingsgemeenten met de CGK. Ds. K. Harmannij reageert namens de WTK door te zeggen dat het verlangen om trouw te blijven ook iets ongemakkelijks in zich heeft. Hij nodigt de vergadering uit aan te geven waar hun hart ligt.
Voordat inhoudelijk overgegaan wordt tot het bespreken van A1 besluit de vergadering tot het instellen van een commissie belijdende kerk. Zie daarvoor artikel xxx
Bij de bespreking zelf dient ds. J.M. Mudde een amendement in om in A1.2 in de zin “het geloof in Christus Jezus, Gods Zoon, als onze Heer.” het woord ‘als’ weg te laten. De uitslag van de stemming hierover is: Onthouden: GS 4 LV 3. Tegen: GS 15 LV 4. Voor: GS 9 LV 20. Omdat GS en LV verschillend hebben gestemd, gaat dit amendement naar de moderamina.

Op voorstel van de moderamina besluiten de vergaderingen op 8 oktober 2021 het amendement als verworpen te beschouwen. Motivering van het moderamen hiervoor is dat het een ondergeschikt punt betreft; beide teksten zijn goed verdedigbaar. Nu de stemmen staken, wordt teruggevallen op de oude regel: 'bij staking van stemmen wordt het voorstel geacht te zijn verworpen'. In dat geval blijft de tekst ongewijzigd.
Zr. G. Dekker-Meijer dient een amendement in om in A1.2 "In elke plaatselijke kerk delen en vieren de gemeenteleden dit geloof" te vervangen door "De plaatselijke gemeente deelt en viert". De werkgroep toekomst kerkorde onderschrijft bij monde van ds. D. Timmerman de strekking van dit amendement. Graag zou hij zien dat de formulering compact is. Uitslag van de stemming: Onthouden: GS 3 LV 2. Tegen: GS 10 LV 2. Voor: GS 14 LV 21.
Het amendement is hiermee aangenomen. Een herziene tekst komt 8 oktober 2021 aan de orde. De werkgroep toekomstige kerkorde licht de reden hiervan toe. De essentie van het aanvaarde amendement van zr. Dekker was dat niet langer gesproken zou worden over 'de gemeenteleden die het geloof delen en vieren', omdat dit exclusief zou kunnen klinken. In plaats daarvan moet het gaan over 'de gemeente', waarbij ook eventuele gasten zijn ingesloten, vergelijk het voorgestelde C3.4.
De werkgroep handhaaft tegelijk het woord 'kerk'. De kerkorde kent namelijk verschillende betekenissen toe aan 'kerk' en gemeente': de kerk is de rechtspersoon, de gemeente is de verzameling van christenen die binnen deze kerk bijeenkomt. De nevenstelling van beide begrippen versterkt de bedoeling van het amendement; het gaat binnen dat plaatselijk instituut juist om de verzameling. Door de voorgestelde wijziging krijgt het woord 'deelt' wel een wat andere kleur. In het vorige concept was het: de gemeenteleden delen dit geloof, onderling. Nu is het: de gemeente deelt dit geloof, dus ook met anderen! Bijvoorbeeld met de aanwezige gasten. Verder behoudt het artikel de drieslag die de werkgroep voor ogen stond: van het kerkverband naar de plaatselijke kerk en dan naar de gemeenteleden (inclusief gasten) die daarin samenkomen. De woorden "met wie in haar midden zijn" die eerst ook in het amendement stonden, zijn hiermee niet meer nodig. Ze zijn los van C3.4 ook niet direct duidelijk. Bovendien gaf de indiener zelf al aan dat het zonder kan: in de laatste versie van het amendement kwamen ze al niet meer voor.

13 november 2021

Artikel 127 – A2, bijbel en belijdenis

Op 24 september spreekt de vergadering naar aanleiding van onderdeel A2 van de kerkorde over het nut en de aard van de binding aan de belijdenis. Ook komt in een eerste bespreekronde de vraag aan de orde wie het verbindingsformulier tekenen: alleen predikanten, of ook ouderlingen die op de prediking toezien; en waarom dan niet de diakenen? Er wordt voor gepleit om in de formulering recht te doen aan het historische karakter van met name de gereformeerde belijdenisgeschriften. Verschillende sprekers laten naast de schriftelijke bijdragen die er zijn hun licht schijnen op deze materie. Er ontwikkelt zich een discussie over de formulering 'aanvaarden als verwoording van hun geloof'. Op voorstel van de werkgroep wordt de bespreking niet afgerond, maar krijgt zij de opdracht om, gehoord de bespreking, met een nieuwe formulering te komen.
Ds. R.P. Heij en br. A.T. Kamsteeg dienen een amendement in op A2.5 om ook de ouderlingen en diakenen het verbindingsformulier te laten ondertekenen. Uitslag van de stemming: Onthouden: GS 0 LV 1. Tegen: GS 4 LV 16. Voor: GS 24 LV 8. Omdat GS en LV verschillend hebben gestemd, gaat dit amendement naar de moderamina.
Op 8 oktober besluit de vergadering op voorstel van de moderamina dit amendement niet over te nemen, omdat daarvoor te weinig draagvlak is. Om te bezien in hoeverre tegemoet kan worden gekomen aan de belangen die aan dit amendement ten grondslag liggen, is het meegenomen in de voorstellen voor een verbeterde tekst van heel artikel A2, waarmee de WTK de vergadering heeft gediend.
De preses geeft deze tekst in bespreking. Br. R. Hoekstra, afgevaardigde van de Tehuisgemeente, NGK Groningen, verwijst naar zijn schriftelijke bijdrage en noemt twee punten. We willen samen met de andere kerken gereformeerde kerk zijn. Dat houdt in dat je alles telkens opnieuw toetst aan de Bijbel. In het gereformeerd kerk zijn is de kerkenraad volgens hem het hoogste orgaan. In dat licht staat hun

amendement om de belijdenisgeschriften een plaats te geven als geestelijke basis. Zo zoekt de NGK Groningen zijn plek binnen de toekomstige Nederlandse Gereformeerde kerken, naast kerken die een strikte binding aan de belijdenis voorstaan. Kan de Regiegroep en de werkgroep toekomstige kerkorde daarbij helpen? A2.6 (wat te doen bij een geschil) kan beter vervallen: begin de kerkorde daar niet mee. De voorzitter vraagt om verheldering: als uw amendementen opgelost worden, is dan uw vraag beantwoord? De NGK Groningen wacht op de totale weging van de kerkorde aan het eind van het proces.
De door br. Hoekstra ingediende amendementen zijn:
Nieuwe tekst voor A2.2: Zij zijn verbonden in het geloof in de drie-ene God door de belijdenis van de algemene christelijke kerk van alle eeuwen en plaatsen.
Nieuwe tekst voor A2.3: Zij staan in de traditie van de kerken van de Reformatie zoals verwoord in de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en Dordtse Leerregels.
Br. A.P. de Boer reageert namens de Regiegroep. We zoeken vanuit de realiteit van het kerkzijn gezamenlijk een weg die we in vertrouwen kunnen gaan. Ook de NGK Groningen wil dat. We onderkennen het historische karakter van de belijdenisgeschriften, maar dat komt niet in mindering op hun gezag. Blijf bij wat er staat in de preambule van het AKS: we kunnen elkaar vasthouden omdat we één zijn in geloof en belijden. Dan is 'staan in de traditie van' wel heel erg beperkt. Tijdens de bespreking van deze amendementen dient ds. M.H. Oosterhuis een nieuw amendement in, in aansluiting op dat van Groningen. Hij stelt voor de laatste drie woorden in A2.3 te vervangen door: 'om gezamenlijk op voort te bouwen'. De Regiegroep en de werkgroep amenderen dat vervolgens in: 'als basis voor hun eenheid om daarop gezamenlijk voort te bouwen'. Daarop trekt ds. Oosterhuis zijn amendement in, maar ds. H.S. van Hemmen neemt het over.
De werkgroep ontraadt beide amendementen van Groningen.
Als eerste komt het amendement Van Hemmen in stemming. De uitslag is: Onthouden: LV 1 GS 0. Tegen: LV 19 GS 27. Voor: LV 3 GS 3. Het amendement is daarmee verworpen.
Vervolgens het amendement werkgroep/Oosterhuis. De uitslag is: Onthouden: LV 2 GS 0. Tegen: LV 6 GS 0. Voor: LV16 GS 29. Het amendement is daarmee aanvaard.
De uitslag van het amendement van de NGK Groningen op artikel A2.2 is: Onthouden: LV 0 GS 2. Tegen: LV 16 GS 25. Voor: LV 8 LV 2. Het amendement is daarmee verworpen.
Uitslag amendement NGK Groningen op artikel A2.3 is: Onthouden: LV 3 GS 1. Tegen: LV 15 GS 25. Voor: LV 5 GS 2. Het amendement is daarmee verworpen.

13 november 2021

Artikel 128 – Besluit vaststelling verbindingsformulier

Op voorstel van de Regiegroep wordt, zonder bespreking, het volgende besluit genomen:

Materiaal:
1. Kerkorde 2020, Werkgroep Toekomstige Kerkorde/Regiegroep (8-9-2021)
2. Toelichting op Kerkorde 2020, Werkgroep Toekomstige Kerkorde/Regiegroep (8-9-2021)

Besluit:
samen met de Landelijke Vergadering de volgende tekst vast te stellen als verbindingsformulier voor toekomstig gebruik in het herenigde kerkverband:

> *Bij de verkondiging en het kerkelijk onderwijs beloof ik mij te houden aan de leer van de Bijbel. Daarbij zal ik mijn spreken steeds toetsen aan het belijden van de kerk zoals dat beschreven is in haar belijdenisgeschriften.*
> *Wanneer een daartoe bevoegde kerkelijke vergadering mij vraagt om me over mijn opvattingen te verantwoorden, ben ik daartoe altijd bereid. Ik beloof me te gedragen naar het oordeel van de kerkelijke vergadering, ook wanneer ik daartegen beroep instel.*
> *Zo wil ik mij laten leiden door de Geest van God en de gemeente voorgaan in de gehoorzaamheid aan het evangelie van Christus.*

Grond:
het is dienend voor het gesprek in de kerken om de in eerste lezing vastgestelde tekst van de kerkorde op het punt van de aanvaarding van de belijdenis concreet te maken in een tekst voor het verbindingsformulier voor predikanten en preekbevoegden.

13 november 2021

Artikel 129 – A3, de kerkorde

Op 25 september komt onderdeel A3 aan de orde, waarin het gaat over de kerkorde zelf. In de voorgestelde tekst van A3.4 staat dat als de kerkorde iemand aanduidt met 'hij', 'hem' of 'zijn', ook 'zij' of 'haar' kan worden gelezen. Er wordt voorgesteld om er een voetnoot van te maken. Ds. L.E. Leeftink dient een amendement in om dit artikel te laten vervallen. Uitslag van de stemming is: Onthouden: GS 0 LV 0. Tegen: GS 2 LV 10. Voor: GS 26 LV 18. Het amendement is daarmee aangenomen.
Br. E. Holwerda dient een amendement in om naast de landelijke regelingen ook de regionale regelingen te noemen.
Namens de werkgroep toekomstige kerkorde geeft ds K. Harmannij de volgende reactie: zeker in de voorgestelde tekst van A3.3. is dit niet handig. In hoofdstuk A gaat het over de kerken samen. Als er dan sprake is van regelingen zijn dat landelijke regelingen. De kerkorde levert ijkpunten, de regelingen concretiseren. Het verschil tussen de regelingen en de kerkorde is dat deze laatste moeilijker te wijzigen is. De uitslag van de stemming is: Onthouden: GS 0 LV 2. Tegen: GS 24 LV 13. Voor: GS 3 LV 9. Het amendement is verworpen.

13 november 2021

Artikel 130 – B1, drie ambten

Over het woord "ordelijk" in B1.3 wordt kort gediscussieerd maar het blijft gehandhaafd, na uitleg van de werkgroep toekomstige kerkorde: ordelijk is een roeping volgens de kerkorde.

13 november 2021

Artikel 131 – B2, de kerkenraad

Een discussie ontstaat over de samenstelling van de kerkenraad. De brs. J.M. Louwerse en A.T. Kamsteeg dienen hierover amendementen in. Zij pleiten voor een heldere omschrijving van de kerkenraad, alleen gevormd door ambtsdragers. Het is juridisch van belang dat de samenstelling van dit bestuursorgaan goed gedefinieerd wordt. Namens de werkgroep toekomstige kerkorde reageert ds. K. Harmannij hierop. Hoe je een kerkenraad definieert is belangrijk. Wil je alles hetzelfde als in de oude GKv? Wil je alles centraal regelen als in de PKN? Of zie je zelfstandige kerken die elkaar gevonden hebben en op dit punt vertrouwen geven. Je kunt landelijk vaststellen hoe de kerkenraad er uitziet. De WTK heeft dan een voorkeur voor het amendement van br. Louwerse: de ambtsdragers vormen samen de kerkenraad. Maar voor de status van de plaatselijke kerk in het burgerlijk recht maakt het niet uit: de plaatselijke kerk met eigen statuut, waarin de samenstelling van de kerkenraad is vastgelegd, heeft rechtspersoonlijkheid. Op een vraag van br. J.M. Louwerse antwoordt ds. Harmannij dat je bij de samenstelling van een kerkenraad een uiteenlopende praktijk ziet, waarbij ook niet-ambtsdragers lid zijn van de kerkenraad. Dat is inmiddels breed geaccepteerd. Leg dan in de kerkorde vast dat je dit in een eigen regeling opneemt.
Na bespreking zijn er nog 2 amendementen die beide door de werkgroep toekomstige kerkorde worden ontraden.
Br. J.M. Louwerse stelt voor in B2.1: "De ambtsdragers werken samen in de kerkenraad" te vervangen door "De ambtsdragers vormen samen de kerkenraad". Stemming levert het volgende resultaat op: Onthouden: GS 1 LV 1. Tegen: GS 16 LV 13. Voor: GS 12 LV 10. Het amendement is verworpen.
Br. A.T. Kamsteeg heeft een amendement ingediend om aan B2.1. toe te voegen "De kerkenraad bestaat uit de predikant(en) en de ouderlingen óf uit de predikant(en), ouderlingen en diakenen. De

samenstelling wordt vastgelegd in een plaatselijke regeling". Uitslag van de stemming: Onthouden: GS 0 LV 0. Tegen: GS 16 LV 18. Voor: GS 12 LV 6. Het amendement is verworpen.

13 november 2021

Artikel 132 – B3, ambt van predikant

De bespreking concentreert zich op de vraag of anderen dan predikanten de sacramenten mogen bedienen. De formulering 'de predikant bedient de sacramenten' lijkt dit uit te sluiten. Zou het niet goed zijn om de kerken te laten wennen aan het idee dat een avondmaalsviering door kan gaan als er geen predikant is, zodat een ouderling dan niet onvoorbereid is? En kunnen kerkelijk werkers dit ook doen? Ds. K. Harmannij reageert hierop namens de werkgroep toekomstige kerkorde. In de kerkorde komt de bestaande situatie naar voren, maar nieuwe mogelijkheden zijn niet uitgesloten. Het is in een noodsituatie beter het avondmaal te laten bedienen door een ouderling dan het te cancelen. Je zou dat kunnen aanvullen bij de taak van de ouderlingen (zie verder bij art. B14 en B19).
De werkgroep zegt niet bij voorbaat nee tegen de suggestie om de kerkelijk werker de sacramenten te laten bedienen. Die werker staat echter in dienst van de kerk en is geen ambtsdrager. Ga er nu niet te veel aan sleutelen.
Een afgevaardigde wil opgenomen hebben dat een predikant, ook buiten eigen kerkverband de taken van verkondiging en sacramentsbediening kan vervullen. Volgens de werkgroep is dat niet nodig. Daar gaat het desbetreffende kerkverband over.

Br. J.E. van Dijk voegt, namens de WTK, hier na de 2e ronde aan toe dat het goed is aandacht te hebben voor de ambtsvisie. De Theologische Universiteit te Kampen is gevraagd om daar studie naar te doen; volgend jaar kan het resultaat van een voorstudie er zijn die de vragen in kaart brengt. Maar nu liggen er veel praktijkvragen.

13 november 2021

Artikel 133 – B4, roeping van een predikant; B5, opleiding voor predikanten; B6, levensonderhoud predikant; B7, predikant met een bijzondere taak

Vooraf heeft de werkgroep toekomstige kerkorde in een nota van wijziging toegelicht dat, naar aanleiding van het rapport van de werkgroep kerkelijke onderzoeken, het toelatend of afsluitend onderzoek geen examenkarakter meer heeft. Er wordt nu een 'toelatend gesprek' voorgesteld, waarbij niet meer de landelijke commissie betrokken is. Ook is de roeping 'voor een bepaalde tijd' meer als uitzondering geformuleerd. Op advies van juristen is in de tekst opgenomen dat een predikant geen arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht heeft.
Namens de werkgroep toekomstige kerkorde antwoordt ds. K. Harmannij op de reacties van de afgevaardigden. Met de medewerking van de gemeente is bedoeld: actief medewerken bij de roeping. Hoe dat gebeurt, kun je plaatselijk invullen. Stemmen is hierbij een noodoplossing. De kerkenraad besluit, gehoord de gemeente, bij de roeping van een predikant, die overigens niet anders is dan die van een ouderling of diaken. Het beroepbaar stellen is een apart moment.
De term 'bewilliging' vervangt het oude woord approbatie. Bewilliging en bevestiging zijn aan elkaar gekoppeld.
De voorgestelde kerkorde spreekt over roeping voor een bepaalde tijd of deeltijd: de gezamenlijke vergadering van GS en LV heeft daarover zelf eerder het besluit genomen dat dit mogelijk is. Omdat dit om een kwetsbare positie gaat, vraagt B7.2 om een regeling, die voor een voltijds predikant niet nodig is.
B5.1 noemt niet de Theologische Universiteit te Kampen, maar stelt wel dat een eigen opleiding belangrijk is. Er wordt aandacht gevraagd voor mensen met bijzondere gaven die niet via de gewone opleiding toegang vragen tot het ambt. De werkgroep neemt de suggestie over om te spreken over bijzondere situaties (in plaats van 'gevallen'). Die hoeven niet in de kerkorde beschreven te worden: dat kan in een regeling.
B7 noemt predikanten met een bijzondere taak. Pas op voor wildgroei hierbij. Vandaar dat er landelijk

advies voor nodig is. De betreffende predikant blijft verbonden aan een kerk die toezicht houdt op zijn ambtsdienst. Betrokkenheid van de gemeente bij zijn werk is waardevol, maar blijkt in de praktijk vaak lastig te realiseren. Neem het daarom niet op in de kerkorde, maar ga wel op zoek naar een manier om dat goed te doen.

13 november 2021

Artikel 134 – B8, bijzondere preekbevoegdheid

Br. J.A. Feenstra heeft een amendement ingediend om de 1e zin van B8.1 aan te vullen met "en de sacramenten te bedienen". De werkgroep ontraadt het amendement: wijzig niet zomaar de praktijk zonder goede doordenking. De uitslag van de stemming hierover is: Onthouden: LV 1 GS 1. Tegen: LV 17 GS 23. Voor: LV 6 GS 4. Het amendement is verworpen.

13 november 2021

Artikel 135 – B9, emeritaat

Een afgevaardigde stelt voor om in B9.1 de woorden 'gangbare leeftijd' te vervangen door 'pensioengerechtigde leeftijd', of: 'AOW-gerechtigde leeftijd'. Namens de werkgroep antwoordt ds K. Harmannij dat NGA (NGK) en VSE (GKv), de organisaties rond de emeritering, eind 2021 met helderheid over dit punt zullen komen.

13 november 2021

Artikel 136 – B10, ontheffing predikant

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 137 – B11, non-actiefstelling predikant

Op aandringen van de commissie herstructurering predikantszaken is de goedkeuring door de naburige kerkenraad omgezet in de medewerking van de daartoe ingestelde landelijke commissie. Een kerkenraad is voor zo'n taak doorgaans niet berekend. En een commissie kan vaak sneller acteren dan een hele kerkenraad.
Op de vraag van een afgevaardigde antwoordt ds. Harmannij dat terecht aandacht wordt gevraagd voor de visitatoren bij B11.2, maar hun rol is anders. Het is goed dat zij oog hebben ook voor de predikant en zijn gezin. Maar zij adviseren slechts, en het is aan de kerkenraad wat zij met het advies van de visitatoren doen. Visitatoren hebben twee beperkingen: ze staan te dichtbij en de commissie herstructurering predikantszaken (ingesteld door deze vergadering van de LV en de GS) merkt dat ze niet toegerust zijn voor deze situaties. Daarom moet de goedkeuring van een non-actiefstelling niet bij hen belegd worden.

13 november 2021

Artikel 138 – B12, losmaking predikant

De reden voor losmaking is door de werkgroep toekomstige kerkorde nu breder geformuleerd; er zijn ook andere situaties die tot losmaking leiden, zoals het opheffen van een gemeente. Artikel B12.2 is verduidelijkt. Wanneer de predikant binnen de termijn van de overeengekomen jaren geen nieuwe roeping ontvangt, volgt eerst de losmaking en daarna de eventuele periode van blijvende beroepbaarheid.
Hoe wordt, na afloop van de termijn van beroepbaarstelling, het ambt van een losgemaakte predikant beëindigd? Ds. Harmannij geeft aan dat ook de commissie kerkrecht en beroepszaken van de NGK hier aandacht voor heeft gevraagd. De werkgroep pleit ervoor dat dit niet automatisch (na afloop van de termijn) gebeurt, 'van rechtswege'. Laat de kerk die toezicht houdt verklaren dat er een einde komt aan

de beroepbaar stelling en aan het ambt van de betrokkene. Uiteraard na overleg en met goedkeuring van de regio. Hij zegt toe dat de werkgroep met een landelijke regeling komt.

13 november 2021

Artikel 139 – B13, schorsing en afzetting predikant

Een afgevaardigde stelt voor om de procedure voor de schorsing van een predikant beter te verankeren in de kerkorde, met o.a. aandacht voor hoor en wederhoor. De werkgroep zegt toe dat de procedure in een landelijke regeling zal worden opgenomen.
Net als bij losmaking stelt de werkgroep voor om niet meer de genabuurde kerk, maar de landelijke commissie te betrekken bij het besluit tot schorsing.

13 november 2021

Artikel 140 – B14, ambt van ouderling

Vooraf heeft de werkgroep toekomstige kerkorde B14.2 anders geformuleerd: de ouderlingen zijn verantwoordelijk voor het kerkelijk toezicht op de leden van de gemeente. Het 'oefenen van de tucht' is als term vervallen, n.a.v. het vernieuwde hoofdstuk D.
Vanuit de vergadering wordt ervoor gepleit om in de uitwerking 'zij (de ouderlingen) zoeken leden van de gemeente regelmatig op' te vervangen door 'zij zien erop toe dan de leden van de gemeente gepaste aandacht, dan wel bezoek ontvangen'. De praktijk is inmiddels anders; er zijn bestuurlijke ouderlingen en niet-ambtelijke pastorale bezoekers, en veel kerken leggen nadruk op onderling pastoraat. De werkgroep wil niet kwijt dat ouderlingen voeling houden met de gemeenteleden, maar komt in een volgende zitting wel met de aangepaste formulering: zij zoeken hen op en moedigen hen aan tot een leven met de Heer
Br. J.M. Louwerse heeft een amendement ingediend om in B14.2 "De ouderlingen zijn verantwoordelijk voor het kerkelijk toezicht op de leden van de gemeente" te vervangen door "De ouderlingen zijn tezamen met de predikant verantwoordelijk voor het kerkelijk toezicht op de leden van de gemeente." De werkgroep ontraadt het amendement. Uitslag van de stemming is: Onthouden: LV 2 GS 0. Tegen: LV 10 GS 22. Voor: LV 12 GS 5. Omdat de vergaderingen verschillend hebben gestemd zullen de moderamina voorstellen hoe dit zal worden afgehandeld. Op 29 oktober 2021 stellen de moderamina, na raadpleging van de WTK, voor het amendement niet over te nemen; de toevoeging is niet wezenlijk, er gaat niet iets mis als het niet wordt overgenomen. Bovendien is de totaaluitslag van beide vergaderingen overtuigend. Zonder hoofdelijke stemming gaan de vergaderingen hiermee akkoord.

De formulering in B14.3 dat ouderlingen toezien op 'overige werkers in de kerk' roept de vraag op hoe breed dit bedoeld is. En gaat het in dit artikel niet om het oude 'censura morum'? Daarom het voorstel van een synodelid om de eerste zin van 14.3 te vervangen door: "De ouderlingen zien toe op elkaars ambtsdienst en die van andere ambtsdragers en op de overige werkers in de kerk". De werkgroep antwoordt dat er terecht op wordt gewezen dat er twee soorten toezicht zijn. Het toezicht op catecheten en pastorale bezoekers valt onder de categorie van speciaal toezicht. Naar aanleiding van de bespreking komt de werkgroep met een aangepaste formulering.

Ds. J.M. Mudde heeft een amendement ingediend om in B14.4 toe te voegen: de ouderlingen zijn bevoegd bij het ontbreken van een predikant het heilig avondmaal te bedienen. Hierover ontstaat een brede discussie die wordt afgesloten met de conclusie van br. A.P. de Boer dat de Regiegroep en de werkgroep het signaal goed hebben verstaan. Er is een breed gevoelen dat er iets moet worden toegevoegd aan B14.4. Maar ze willen graag kijken naar de beste formulering voor een begrensde mogelijkheid. Dit resulteert uiteindelijk in een toegevoegd artikel B19.2, zie daar, en eerder bij B3.

13 november 2021

Artikel 141 – B15, ambt van diaken

Een voorstel om toe te voegen dat diakenen toezien op elkaar wordt weer ingetrokken; diakenen zullen uiteraard met elkaar erover spreken, maar het specifieke toezicht houden is een taak van de ouderlingen.

13 november 2021

Artikel 142 – B16, roeping van ouderlingen en diakenen

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 143 – B17, ontheffing ouderling of diaken

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 144 – B18, schorsing en afzetting ouderling of diaken

Net als bij non-actiefstelling (B11) en schorsing (B13) van een predikant stelt de werkgroep voor om niet meer de genabuurde kerk maar de landelijke commissie erbij te betrekken. De suggestie om de visitatoren erbij halen wijst de werkgroep af, zie bij B11.

13 november 2021

Artikel 145 – B19, vervanging

Ds K. Harmannij licht namens de werkgroep toekomstige kerkorde toe dat het artikel over uitnodigen van gastpredikanten waarde heeft in samenhang met het hele artikel. En het helpt tegen geestelijke inteelt: het is goed als het Woord van God 'van buiten' blijft klinken en niet slechts door eigen gemeenteleden wordt gebracht. Er staat niets over de vervanging van ouderlingen: die moeten leidinggeven. Als die er niet zijn en de diakenen die taak op zich nemen, worden ze daarmee ouderling. Naar aanleiding van de bespreking bij artikel B3 en B14 wordt een voorstel van de werkgroep voor een nieuw lid B19.2, 'Bij afwezigheid van een predikant kan de kerkenraad een ouderling machtigen om het avondmaal te bedienen' algemeen aanvaard.

13 november2021

Artikel 146 – B20, kerkelijke werker

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 147 – B21, integer handelen

Een korte discussie vindt plaats over al dan niet weglaten van het woord "seksueel". De werkgroep toekomstige kerkorde adviseert dit niet te doen. Aan de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties is een studieopdracht gegeven rond machtsmisbruik. Wacht dat af en schrap ook ter wille van de slachtoffers het woord 'seksueel' niet.

13 november 2021

Artikel 148 – C1, kerkdiensten

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 149 – C2, gemeenteleven

Br. J.M. Louwerse heeft een amendement ingediend om artikel C2.1 “De leden van de gemeente ontmoeten elkaar naast de kerkdienst in andere verbanden, om elkaar op te bouwen in het geloof” te laten vervallen, omdat hij dit een overbodige bepaling vindt.
De werkgroep ontraadt dit amendement vanuit de gedachte dat je ook doordeweeks de Heer dient en het daarom een plek mag hebben in de kerkorde.
Uitslag van de stemming is: Onthouden: GS 0, AV 2. Tegen: GS 16, AV 14. Voor: GS 8, AV 5. Daarmee is het amendement verworpen.

13 november 2021

Artikel 150 – C3, leden van de gemeente

Ds. J.M. Mudde merkt op dat artikel C3een precieze omschrijving geeft van wie tot de gemeente behoren, te weten doopleden en belijdende leden. Hij vindt het te definiërend, zeker als je het leest in samenhang met C9, waar het gaat over de kerkelijke registratie. Bovendien ontbreekt een dergelijke omschrijving in de DKO en ook in het AKS. Daaruit blijkt dat een kerkorde ook zonder een dergelijke omschrijving kan. Dat doet ook meer recht aan het gegeven dat ieder die in Christus is, als lid beschouwd moet worden, ook zonder doop of avondmaal. Ds. Mudde stelt voor om het artikel te schrappen, of zo te wijzigen dat de gemeente ook als lid kan aanvaarden wie nog geen belijdenis deed of niet gedoopt is. Hij heeft daarbij het oog op mensen die niet geregistreerd staan, maar volop deelnemen aan het gemeenteleven, en op kinderen van gelovigen die moeite hebben met de kinderdoop.
Namens de werkgroep toekomstige kerkorde benadrukt ds. K. Harmannij dat in Handelingen blijkt dat je door de doop bij de gemeente hoort. En het is belangrijk om in de kerkorde helder te omschrijven wie de leden zijn, in verband met de voor hen geldende rechten en plichten. Maar de werkgroep zegt toe naar een nieuwe formulering te kijken. Op 30 oktober 2021 heeft de werkgroep een nieuwe omschrijving, maar ook daar is ds. Mudde niet gelukkig mee. De werkgroep wijzigt daarop de tekst en stelt voor om in C3.1 toe te voegen: “en wie op andere wijze met haar verbonden is”. Dat geeft ruimte aan de kerken. C3.4 vervalt daarmee. Het amendement van ds. Mudde is daarmee overgenomen.

13 november 2021

Artikel 151 – C4, openbare geloofsbelijdenis

Naar aanleiding van schriftelijke inbreng voorafgaande aan de bespreking heeft de werkgroep toekomstige kerkorde de volgorde van en in de artikelen C4 en C5 aangepast. Artikel C4 wordt daarop zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 152 – C5, bediening van de doop

Bij de bespreking over het artikel dat handelt over de erkenning van een elders bediende doop pleit ds. J.J. Drijfhout ervoor toe te voegen dat deze bediend moet zijn in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. De werkgroep geeft deze doopformule dan liever een plek in het artikel over de doopsbediening (C4.1).
De werkgroep neemt de suggestie van br. J.A. Feenstra over om de kinderdoop in de kerkorde als eerste te noemen.

Een afgevaardigde zou het woord ‘ordelijk’ in C4.3 (over de erkenning van de doop elders) graag vervangen zien door ‘wettig’. Hij laat zich door de werkgroep overtuigen dat wettig geen helder begrip is, en dat het woord ordelijk verwijst naar de kerkorde.

13 november 2021

Artikel 153 – C6, viering van het avondmaal

Br. J.E. van Dijk geeft aan dat de werkgroep toekomstige kerkorde heeft overwogen om artikel C6.3 (over de toelating van doopleden tot het avondmaal) te laten vervallen. De keuze is echter gemaakt om het artikel te handhaven. Het dient de kerken als we er mee aan het werk gaan. Er is al veel over gesproken. En de scheidslijn op dit punt loopt door de beide kerken heen. Juist de nadruk op het verbond brengt ouders ertoe te vragen of hun kinderen mee mogen doen.
Tijdens een brede bespreking wordt opgemerkt dat de discussie over deelname van kinderen aan het avondmaal een lange geschiedenis kent binnen de NGK. In bijna 30% van de NGK-kerken is het de praktijk. Ook binnen de GKv-kerken klinkt het pleidooi voor toelating van doopleden tot het avondmaal.
Ds. P.G. Sinia pleit er dan ook voor om in C6.2 het woord ‘belijdende’ te laten vervallen.
Br. R. Hoekstra spreekt vanuit zijn ervaring in de Tehuisgemeente in Groningen. Daar geldt al langere tijd een ruimer toelatingsbeleid tot het avondmaal. Daar ging in de jaren ervoor wel een lange discussie aan vooraf. Vanuit die ervaring pleit hij voor een sobere formulering van de betreffende kerkordeartikelen. Dat geeft ruimte aan kerken die een andere praktijk hebben. Ook andere synodeleden pleiten hiervoor, en benoemen dat vervolgens plaatselijk de bezinning en besluitvorming moet plaatsvinden.
Br. Hoekstra dient een amendement in om de artikelen C6.1 t/m 4 te vervangen door:
C6.1: De gemeente viert regelmatig het sacrament van het avondmaal dat door Christus is ingesteld.
C6.2: De kerkenraad beschrijft in een plaatselijk reglement hoe vaak en op welke wijze de viering plaatsvindt en wie wordt uitgenodigd om deel te nemen.
Ds. Harmannij zegt toe dat de werkgroep toekomstige kerkorde dit amendement overneemt. Raadpleging van de gemeente, zoals de werkgroep voorstelde in C5.3, is al geregeld in F1. Blijft staan dat er weinig landelijke bezinning over was. Maar een kerkenraad die hier open over is, stimuleert de bezinning.
Br. A.P. de Boer geeft aan dat de werkgroep bij bezinning dacht aan studiedeputaatschappen met een rapport en een voorstel. Dat kan nog steeds. Maar in deze tijd is er een ander soort bezinning, minder op controle gericht. Bezinning gaat via parakerkelijke organisaties, zustergemeenten, regio’s. De toerustingsorganisatie Kerkpunt is al druk bezig met het ontwikkelen van materiaal voor gemeenten, ook in begeleidingstrajecten. Natuurlijk is er oog voor samenwerkingsgemeenten met de CGK. Maar een kerkorde is een levend document.
De werkgroep toekomstige kerkorde stelt in een volgende zitting een verkorte tekst van C6.2 voor, waar beide vergaderingen graag mee akkoord gaan.
Tijdens een tweede ronde dient ds. M. Janssens een amendement in om ‘avondmaal’ met een hoofdletter te schrijven. Ook stelt hij voor om in C6.1 het woord “sacrament” te laten vervallen.
Ds. Harmannij reageert met dat de werkgroep akkoord gaat met het weglaten van “sacrament”, maar niet met het schrijven van “avondmaal” met een hoofdletter. Liever laat hij de nadruk liggen op Christus, als de Heer van het avondmaal.
Het amendement van ds. Janssens over de hoofdletter komt in stemming met het volgende resultaat: Onthouden: GS 1 LV 1. Tegen: GS 22 LV 20. Voor: GS 4 LV 4. Daarmee is het verworpen.

13november 2021

Artikel 154 – C7, huwelijksbevestiging

Ds. K. Harmannij licht het artikel over de bevestiging van huwelijken toe. Een eerdere versie van dit artikel is teruggenomen. Dat was ontleend aan de kerkorde van de GKv uit 2014: over de bevestiging van een huwelijk van doopleden of wanneer man of vrouw geen kerklid is beslist de kerkenraad, met

een uitbreiding naar 'andere samenlevingsvormen'. Uit de door GKv-ers ingediende amendementen klinkt de suggestie door dat het bij dat laatste zou kunnen gaan over het homohuwelijk. Daarmee kan het artikel een splijtzwam in de kerken worden. Met het vervallen van de eerdere versie van dit artikel keren we terug naar de hoofdregel dat een burgerlijk huwelijk kerkelijk bevestigd kan worden.
Over een kerkelijke bevestiging van andere samenlevingsvormen spreekt de kerkorde niet. Een dergelijk besluit is aan de kerkenraad.
Een afgevaardigde voert een pleidooi voor een inclusieve gemeente. Hij wijst naar een discussie op een eerdere Landelijke Vergadering over homo en ambt. Daar ging het om het delen van waarheid in liefde. In een gespreksgroep binnen zijn gemeente kwamen vijf jongeren uit de kast. Voor kerken is het een enorm issue, maar voor jongeren geen enkel discussiepunt. Hun pijn echter raakte hem diep. De preses dankt hem voor zijn appel op ons voor aandacht voor deze groep.
Een andere afgevaardigde vraagt aandacht voor bijzondere situaties rond huwelijksbevestiging. De kerkorde van de GKv noemt een paar van die situaties. Worden die bedoeld? In reactie hierop antwoordt ds. Harmannij dat hoe meer situaties je noemt, hoe meer je de indruk wekt van een beperking. De kerkenraad heeft de Bijbelse wijsheid om soms ja of nee te zeggen.

13 november 2021

Artikel 155 – C8, liturgische formulieren

Br. A.T. Kamsteeg dient een amendement in om artikel C8.2 te schrappen. Volgens hem heeft het geen zin om in een landelijke regeling formulieren vast te stellen die vervolgens qua gebruik aan de volledige vrijheid van de kerken worden overgelaten. De werkgroep ontraadt dit amendement. Uitslag van de stemming is: Onthouden: GS 0, LV 1. Tegen: GS 16, LV 15. Voor: GS 11, LV 9. Amendement is verworpen.

13 november 2021

Artikel 156 – C9, kerkelijke registratie

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 157 – C10, verhuizing

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 158 – C11, onttrekking

Naar aanleiding van de vraag van een afgevaardigde of en hoe de gemeente betrokken is bij een onttrekking wordt een aantal vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Vaak gaat het om mensen die zich al langere tijd van de gemeente aan het vervreemden zijn. Andere afgevaardigden wijzen op de gevoelens die een dergelijke mededeling meebrengen voor de familie en de mogelijkheid dat iemand die niet genoemd wil worden ook niet genoemd mag worden.
De tekst van dit artikel wordt zonder verdere wijzigingen vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 159 – C12, financiële bijdragen

Br. B. Verheij dient namens zijn regio een amendement in om aan artikel C12.2 toe te voegen: "De kerkenraad treft een regeling omtrent een onafhankelijke boeken controle". Zijn motivering is dat kerken niet gevrijwaard zijn van onregelmatigheden in het (financieel) beheer en daarom mag een dergelijke regel niet ontbreken.

De werkgroep staat neutraal tegenover dit amendement. Het amendement wordt aanvaard, uitslag stemming: Onthouden: GS 0, LV 1, Tegen: GS 6, LV 4. Voor: GS 21, LV 18. De werkgroep verwerkt dit in een nieuw C12.3 ('deugdelijke financiële administratie en een adequate periodieke controle daarvan'); het oude C12.3 ('raadplegen van de gemeente voor beslissingen met verstrekkende financiële gevolgen') blijkt dan al voldoende meegenomen in het inmiddels aangepaste F3.1.

13 november 2021

Artikel 160 – D1, karakter en doel

Br. J.E. van Dijk spreekt namens de werkgroep toekomstige kerkorde een inleidend woord. Hij wijst op het grote aantal amendementen: dat getuigt van betrokkenheid, ook bij het onderwerp toezicht. Voor het woord is gekozen omdat het woord tucht snel een negatieve bijklank heeft. Maar in de kerkorde hoort een hoofdstuk over dit onderwerp. Het gaat erom dat we de geur van Christus verspreiden, ook in de omgang met dissonanten in de kerk. Ook in de andere hoofdstukken komt dit naar voren. We zijn aan elkaar gegeven en hebben elkaar nodig.
De werkgroep leverde in de aanloop naar de vergaderingen van GS en LV een nieuwe tekst met toelichting voor hoofdstuk D. Die tekst is nu uitgangspunt voor de bespreking.
Ds. K. Harmannij gaat namens de werkgroep in op de in de eerste ronde gemaakte opmerkingen en gestelde vragen. Hij verwijst naar Matteüs 18 waar het gaat om de geestelijke achtergrond, niet allereerst over de procedure. Moet je, zoals iemand voorstelt, kiezen voor 'de heiligheid' van de gemeente in plaats van haar 'behoud'? Het bijzondere van heiligheid is niet allereerst dat je apart staat, maar dat je aan God toegewijd bent. En dat hoor je al in de woorden, het gaat om de eer van God. De werkgroep kiest niet voor 'heiligheid': dat krijgt ook de negatieve klank van onzuivere elementen uitzuiveren. Het woord 'behoud' is gekozen naar aanleiding van 1 Korintiërs 5, en 9-11. Wat je doet heeft consequenties voor jezelf en ook voor de gemeente. De suggestie om het woord 'ook' toe te voegen voor 'hun eigen behoud', wijst de WTK af. De eer van God en het heil van de gemeente worden zo twee losse dingen. Maar weet wat je doet als je aan de eer van God tekortdoet.
Ds. J.M. Mudde dient een amendement in op D.1 om in plaats van te spreken over "behoud" van de gemeente het woord "heil" te gebruiken. De werkgroep toekomstige kerkorde neemt dit amendement over.

13 november 2021

Artikel 161 – D2, onderling toezicht

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 162 – D3, ambtelijke aansporing en waarschuwing

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 163 – D4, overtuiging verdragen

In het voorstel van de werkgroep toekomstige kerkorde stond het vasthouden aan de zonde (met daaropvolgende besluiten) in hetzelfde artikel als het verdragen van afwijkende opvattingen. Daardoor leek het alsof het over hetzelfde ging. Naar aanleiding van vooraf gestelde vragen daarover stelt de werkgroep nu voor om er twee aparte artikelen van te maken.
Ds. K. Harmannij gaat namens de werkgroep in op de sprekers van de eerste ronde. 'Afwijkende opvattingen' is een brede term. Je hoeft niet overal meteen werk van te maken. Wel als er sprake is van vasthouden aan zonde. Dat gaat meestal over daden, maar het kan ook gaan over verkeerde opvattingen.

13 november 2021

Artikel 164 – D5, optreden van de kerkenraad

Br. A.T. Kamsteeg dient een amendement in om de volgorde van de leden van dit artikel te wijzigen: noem eerst de ontzegging van deelname aan het avondmaal, daarna de mededeling aan de gemeente. Want in die volgorde gebeurt het. Ds. Harmannij benadrukt dat het gaat om twee aparte middelen van tucht. Eerder al nam de GKv-kerkorde afstand van het idee dat tucht een trein is die maar doordendert. Informeren van de gemeente is toen gekozen als apart middel, ook omdat de betrokkene vaak toch al niet in de kerk komt. Wek dus in de kerkorde niet de indruk dat ontzegging van het avondmaal vooraf moet gaan. De werkgroep ontraadt het amendement. De uitslag van de stemming is: Onthouden: GS 0, LV 1. Tegen: GS 18, LV12. Voor: GS 0, LV 10. Het amendement is verworpen.

13 november 2021

Artikel 165 – D6. Informeren van de gemeente

Ds. Harmannij geeft namens de werkgroep toekomstige kerkorde aan dat het eerste lid van dit artikel opnieuw is geformuleerd: de goedkeuring berust niet bij de regionale vergadering zelf, maar bij een commissie ervan. Maar het is niet altijd handig die te laten bestaan uit de visitatoren, zoals iemand voorstelt. Het gaat om een ad hoc-commissie. Het informeren van de gemeente helemaal schrappen, zoals een afgevaardigde voorstelt, zou niet juist zijn. Met Matteüs 18 en de oude kerkorde kom je uiteindelijk ook bij de gemeente terecht. Dat is een waardevol en noodzakelijk element. Hij stelt dat terecht is gewezen op mogelijke spanning met de AVG (algemene verordening gegevensbescherming) en nodigt afgevaardigden uit om hierover mee te denken met het oog op de toelichting op de kerkorde.

13 november 2021

Artikel 166 – D7, ontzegging van het avondmaal

Ds. M. Janssens dient een amendement in om de bepaling te schrappen dat wie de toegang tot het avondmaal ontzegd is, zijn kinderen niet kan laten dopen. Kinderen mogen niet de dupe worden van de keuzes van hun ouders. Ds. Harmannij ontraadt het amendement van ds. Janssens; het is onwaarachtig om bij de doopvont te staan, terwijl je levensstijl daarmee in flagrante strijd is.
Uitslag van de stemming: Onthouden: GS 0, LV0. Tegen: GS 27, LV 16. Voor: GS 0, LV 9. Het amendement is verworpen.
Een afgevaardigde wil 'ontzegging' wijzigen in 'advies om niet deel te nemen'. Namens de werkgroep wijst ds. K. Harmannij dat af. Een advies om niet aan het avondmaal te gaan kun je geven als individuele ambtsdrager. Maar doe dat als kerkenraad niet; geef de duidelijkheid dat je iemand de deelname ontzegt.

13 november 2021

Artikel 167 – D8, de buitensluiting

Moet je hier niet 'kan' invoegen? Buitensluiting is toch geen automatisme? En moet de buitensluiting niet plaatsvinden in de kerkenraadsvergadering, met voorbede in de kerkdienst?
De afweging die de kerkenraad moet maken, staat eerder genoemd, in D5. Maar hier gaat het om iemand die zich blijvend onverschillig of vijandig toont. Dan heb je geen keus meer. Niet als kerkenraad en ook niet als gemeente. Die neemt afstand van deze voormalige broeder of zuster. Daarbij hoort eerst een afkondiging, dan de uitvoering in het midden van de gemeente, met daarbij natuurlijk voorbede. Een moeilijk, maar waardevol gebeuren.

13 november 2021

Artikel 168 – D9, terugkeer

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 169 – E1, kerkverband

Met het amendement van br. R. Hoekstra van de Tehuisgemeente om E1.2 uit te breiden tot “in deze vergaderingen heersen de kerken niet over elkaar maar zoeken zij, in hun verscheidenheid en in de vrijheid van Christus, de eenheid van de Geest van God, die samenbindt in gehoorzaamheid aan Zijn gebod, in liefde tot God en de naaste” is de werkgroep toekomstige kerkorde bij monde van br. A.P. de Boer het inhoudelijk eens. De huidige formulering is beknopt en puntig. Maar het risico van een uitbreiding is dat die telkens verder uitgebreid kan worden. Uitslag van de stemming: Onthouden: GS 0, LV 2. Tegen: GS 24, LV 14. Voor: GS 2, LV 7. Het amendement is verworpen.
Br. R. Hoekstra dient ook een amendement in op E1.3 om na “handelen” een punt te zetten en de tekst die daarop volgt te wijzigen in “Zij worden geacht in hun spreken de verscheidenheid aan opvattingen uit hun regio te verwoorden”. Ds. B. Verweij dient een amendement in op het amendement van br. R. Hoekstra om “hun regio” te vervangen voor “hun gemeente”.
Ds. K. Harmannij reageert namens de werkgroep toekomstige kerkorde: een afgevaardigde is bevoegd om namens de kerken te handelen en besluiten te nemen. Dat hier de Bijbel, confessie en kerkorde genoemd zijn is om eigenwijsheid tegen te gaan. Afgevaardigden brengen niet alleen geluiden vanuit de regio naar voren, maar hebben ook als taak naar analogie van Handelingen 15, 28 dit “in overeenstemming met de Heilige Geest” te doen.
Uitslag van de stemming van het amendement Verweij is: Onthouden: GS 0, LV 3. Tegen: GS 24, LV13. Voor: GS 3, LV 7. Daarmee is het amendement verworpen. Vervolgens komt het ongewijzigde amendement van Hoekstra in stemming, met de volgende uitslag: Onthouden: GS 0, LV 2. Tegen: GS 25, LV 13. Voor: GS 4, LV 7. Het amendement is hiermee verworpen.

Br. A.T. Kamsteeg dient een amendement in om in E1.3 “naar eigen inzicht” te vervangen door “zonder last”. De werkgroep toekomstige kerkorde stelt voor om stemming over dit amendement aan te houden om haar de gelegenheid te geven een nieuwe tekst voor dit artikel op te stellen. Op 13 november wordt op voorstel van de werkgroep voor E1.3 de volgende tekst vastgesteld: ‘wie naar een regionale vergadering of de synode worden afgevaardigd, zijn bevoegd om namens de kerken te handelen. Ze houden rekening met wat er in de kerken leeft maar zijn alleen gebonden aan de Bijbel, de belijdenis van de kerken en de kerkorde’. Want de band tussen het kerkelijk grondvlak en de meerdere vergaderingen moet worden versterkt. De afgevaardigden krijgen geen ‘bindend mandaat’ mee, maar moeten wel luisteren naar wat er in de kerken leeft en dat ook meenemen naar de meerdere vergadering

Ds. M. Janssens dient een amendement in om “synode” te vervangen door “landelijke vergaderingen”. Dit betreft een aantal artikelen. Ds. Harmannij reageert: ‘landelijke vergadering’ is een onduidelijke aanduiding. Vergadering van wat? Bij het woord synode is dat bekend: van kerken.
Dit amendement wordt verworpen met de volgende stemverhouding: Onthouden: GS 1, LV 1. Tegen: GS 16, LV 26. Voor: GS 0, LV 6.

Ds. G. van Dijk dient bij E1.1 een amendement in om “in de landelijke synode” te vervangen voor ”landelijk in de synode”. De werkgroep adviseert dit niet te doen: we spreken over landelijke regelingen, handhaaf dus ook het woord ‘landelijke’ voor ‘synode’. Uitslag van de stemming is: Onthouden: GS1, LV 1. Tegen: GS 13, LV 7. Voor: GS 13, LV 13. Gezien de uitslag gaat dit amendement voor afhandeling naar de moderamina. Op 13 november 2021 stellen de moderamina voor, op advies van de werkgroep toekomstige kerkorde, het amendement als aanvaard te beschouwen met als redenering: de LV was in meerderheid voor, de GS was niet tegen. De beide vergaderingen gaan hiermee akkoord.

Artikel 170 – E2, regionale vergadering

Een afgevaardigde wil minimaal twee keer per jaar een regiovergadering. De werkgroep stelt drie keer per jaar voor. Als de regio het hart van het kerkverband is, zorg dan dat je een voldoende aantal keren bij elkaar komt. Liever nog vier keer per jaar. De afgevaardigde trekt daarop zijn amendement terug.

Er wordt breed gediscussieerd over de samenstelling van de afvaardiging naar de regionale vergadering (E2) en de synode (E5). Br. R. Hoekstra dient een amendement in om de beperking tot een predikant en een ouderling te laten vervallen. Zeg gewoon dat de kerk twee ambtsdragers en de regio twee afgevaardigden stuurt. Een andere afgevaardigde spreekt van 'een restje dominocratie'. De werkgroep toekomstige kerkorde antwoordt dat we geen managers willen, maar mensen die geroepen zijn om namens Christus de gemeente te leiden. Dominocratie is nu dat een predikant zegt: ik heb wel wat anders te doen. Laat een predikant de kerken ook dienen in regionaal verband.
Verschillende afgevaardigden bepleiten de mogelijkheid om een voormalig ouderling te sturen. Br. H.H. Bouma dient een amendement in om aan E5.2 voor ouderling toe te voegen "(oud)". Hij licht dit als volgt toe: in het verleden is het gebleken dat het vaak moeilijk is om ambtsdragers te vinden die tijd en kennis hebben om afgevaardigd te worden naar een synode. Vaak werd er een beroep gedaan op oud ambtsdragers. Ook vermijd je dan discussies wanneer iemand nog ambtsdrager is. Bijvoorbeeld bij het moment van afvaardiging nog wel ambtsdrager, maar bij aanvang van de synode geen ambtsdrager. Ook wordt vaak aangegeven dat het gewenst is dat een gedeelte van de afgevaardigden synode ervaring heeft. Onder deze ervaringsdeskundigen kunnen behoorlijk wat oud ambtsdragers zitten. Dit amendement wordt overgenomen door de werkgroep.
Ook wordt voorgesteld om onderscheid te maken tussen de afvaardiging naar de regionale vergadering en die naar de synode.
Ds. H.H. Scheffer dient een amendement in om E2.2 aan te vullen met "of een diaken". Toelichting: reeds in Handelingen is er sprake van twee ambten (ouderling en diaken), beiden met hun onderscheiden taak die gezamenlijk leidinggaven aan en zorgden voor de gemeente. Diaconaat behoort vanouds tot de kernbezigheden van de gemeente en is verweven met heel het kerkelijk leven. Het verrijkt het gesprek op de landelijke synode indien daar alle ambten zijn vertegenwoordigd en doet recht aan het ambt van diaken. Door het als "kan-artikel" te formuleren behoudt elke regionale vergadering de vrijheid om dit wel of niet te doen. De werkgroep toekomstige werkorde neemt dit amendement over.
De bespreking over de afvaardiging loopt uit op een aantal amendementen. Het meest verstrekkende, van br. Hoekstra, komt eerst in stemming: in E2 en E5 alleen spreken over 'afgevaardigden'. Uitslag van de stemming: Onthouden: GS 0, LV 0, Tegen: GS 24, LV 6. Voor: GS 3, LV 17. Gezien de uitslag gaat het onderwerp terug naar de moderamina. De andere amendementen komen niet meer in stemming.
Op 13 november stellen de moderamina voor E2.2 de volgende tekst voor: Elke kerk zendt twee afgevaardigden, bij voorkeur een predikant en een ouderling of diaken. Voor E2.5: Elke regionale vergadering zendt twee afgevaardigden. De moderamina motiveren dat als volgt: er zijn redenen om E2.2 en E5.2 verschillend te beoordelen. Bij de afvaardiging naar de regionale vergadering is het van belang dat werkelijk de kerken daar aanwezig zijn, dus bij voorkeur vertegenwoordigd door personen die actief als ambtsdragers functioneren in die kerken. Bij de afvaardiging naar de synode is het echter minder van belang dat deze personen actief zijn als ambtsdrager in de eigen gemeente. Dat laatste blijkt ook uit het andere amendement op E5.2 dat vanwege de stakende stemmen op dit eerdere amendement was aangehouden, maar in zijn strekking sympathie ondervond in de vergadering: dat de afgevaardigde ouderling ook een voormalige ouderling zou mogen zijn. Het is inmiddels zowel bij de GKv als bij de NGK praktijk dat afgevaardigden naar de GS of de LV meermalen geen actieve ambtsdragers zijn maar oud-ouderlingen of emeritus-predikanten. Binnen de NGK (met tot op heden een bredere afvaardiging) was ook wel eens iemand afgevaardigd die geen ambtsdrager was, maar bestuurlijke gaven had. Die praktijk blijft ook onder de nieuwe kerkorde als mogelijkheid bestaan. Maar ook in het nieuwe E2.2 houden de kerken de vrijheid om hun eigen afvaardiging samen te stellen; het kerkverband spreekt van haar kant slechts uit welke afgevaardigden zij bij voorkeur ziet komen.

Het een heeft zeker invloed op het ander, maar het sluit elkaar niet uit. Beide vergaderingen stemmen in met moderamina voorstel.

13 november 2021

Artikel 171 – E3, kerkvisitatie

Ds. M. Janssens dient een door ds. A. Siebenga voorbereid amendement in om artikel E3.1 aan te vullen met “de regio vergadering spreekt een regeling af om de onderlinge steun, advies en toezicht vorm te geven. Dat kan in de vorm van kerkvisitatie of door middel van een regionale bijstandscommissie”. Onduidelijk is wat met zo’n bijstandscommissie wordt bedoeld, al zijn er regio’s waar een proef hiermee geweest is. Voor de werkgroep toekomstige kerkorde is van belang dat de regio actief de kerken opzoekt, dus visitatie laat brengen. Uitslag van de stemming: Onthouden: GS 3, LV 5. Tegen: GS 22, LV 10. Voor: GS 2, LV 7. Het amendement is verworpen.

Ds. M. Janssens dient nog een amendement in om aan artikel E3.2 toe te voegen “de regionale vergadering benoemt uit de kerken leden met verschillende deskundigheden in de visitatie of bijstandscommissie die hiervoor wordt ingesteld”. Uitslag van de stemming: Onthouden: GS 3, LV 4. Tegen: GS 22, LV 10. Voor: GS 4. LV 10. Het amendement wordt beschouwd als verworpen.

Br. J.A. Feenstra dient een amendement is op E3.2**:** Naar aanleiding van B 2.1 “De ambtsdragers werken samen in de kerkenraad” pleit hij voor de volgende toevoeging in E 3.2: “De visitatoren spreken met de plaatselijke ambtsdragers over hun onderlinge samenwerking, over de opbouw van de gemeente en over de vrede tussen de kerken”. In het kader van de kwetsbare positie van een predikant is het van groot belang dat visitatoren ook expliciet nagaan hoe de samenwerking tussen de ambtsdragers functioneert. Dit ook om tijdig signalen op te vangen als die samenwerking gebrekkig verloopt of met spanningen gepaard gaat. De samenwerking tussen ouderlingen onderling is daarbij tegelijkertijd punt van aandacht. En ook de samenwerking met diakenen. De werkgroep neemt dit amendement over.

Zr. G. Dekker-Meijer dient een amendement is om in artikel E3.2 toe te voegen “en zij betrekken daarbij de inbreng van gemeenteleden die hiertoe zijn uitgenodigd”. Zij motiveert dit als volgt: in onze regio hebben we een handreiking voor kerkvisitatie. Het spreken met (een afvaardiging van) gemeenteleden heeft hierin een plek gekregen. Bij het afkondigen van kerkvisitatie werden (vroeger?) de gemeenteleden ook uitgenodigd om inbreng te leveren, wel onder de voorwaarde dat zij de kwestie ook al eens met de kerkenraad hadden besproken. Het amendement wordt overgenomen door de werkgroep toekomstige kerkorde, met een aangepaste formulering

13 november 2021

Artikel 172 – E4, kerkplanting

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 173 – E5, synode

Er wordt gediscussieerd over de samenstelling van de afvaardiging van de regionale vergadering naar de synode. Zie daarvoor over artikel XXX, over artikel E2.
Br. A.P. de Boer reageert nog op een voorstel om één afgevaardigde per regio naar de synode af te vaardigen. Hij pleit voor twee afgevaardigden naar de synode: in de afgevaardigden vanuit de regio zien we een kans om de lokale gemeenten en de synode dichter bij elkaar te brengen. De afgevaardigden luisteren goed naar wat er leeft en keren omgekeerd ook als ambassadeurs terug naar de regio. Het aantal hoeft daarbij geen bezwaar te zijn: voorbeelden van andere kerkverbanden laten zien dat een grote vergadering ook goed werkbaar is.

13 november 2021

Artikel 174 – E6, voorstellen voor de synode

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 175 – E7, nadere organisatie

Vanuit de vergadering wordt gevraagd of bepalingen over kerkelijke organisatie en instellingen wel in de kerkorde thuishoren. Verenigingen als VSE en SKW danken hun bestaansrecht niet aan de kerkorde, en die is ook niet nodig voor de rechtsgeldigheid van hun besluiten. Br. A.T. Kamsteeg dient een amendement in om artikel E7.1 te laten vervallen. Ds. Harmannij geeft aan dat in zekere zin E7 overbodig is. Maar die organisaties zijn wel praktijk, en om te voorkomen dat besluitvorming botst, is het goed om ze hier een plek te geven. Kerkelijke instellingen, zoals Kerkpunt en de Theologische Universiteit hebben hier hun haakje in de kerkorde.
Het amendement wordt uitgebreid naar: heel E7 laten vervallen. Uitslag stemming: Onthouden: GS 4, LV 4. Tegen: GS 8, LV 0, Voor: GS 15, LV 20. Het amendement is aanvaard.
In de vervolgzitting meldt de werkgroep toekomstige kerkorde dat navraag bij juristen aan het licht bracht dat het schrappen van het artikel over kerkelijke instellingen onverantwoord is. De Theologische Universiteit en Kerkpunt hebben een rechtsbasis in de kerkorde nodig. Dat blijkt o.a. uit de wetsgeschiedenis inzake BW 2:2: of sprake is van een zelfstandig onderdeel moet worden beoordeeld 'aan de hand van kerkrechtelijke criteria die voortvloeien uit het statuut van het kerkgenootschap'". De werkgroep stelt voor om E7.2 alsnog op te nemen, met de aanvulling dat ook een regionale vergadering een dergelijke instelling in het leven kan roepen. De vergadering gaat hiermee akkoord.

Bij E2.5 stelt een afgevaardigde voor om op te nemen dat ook regionale vergaderingen commissies kunnen benoemen, zoals in het voorgestelde E5.4 over de landelijke synode wordt bepaald. De werkgroep is het daar inhoudelijk mee eens, maar heeft alleen de landelijke commissies vermeld omdat daar elders in de kerkorde taken aan toegewezen worden. Een amendement hierover wordt onvoldoende gesteund. In de volgende zitting komt de werkgroep hierop terug. Nu ook taken van regionale commissies in de kerkorde benoemd worden, is het goed om de algemene bepaling over commissies uit te breiden. Het wordt als nieuw lid in E7 opgenomen.

Bij het voorgestelde E2.4 dient ds. H.H. Scheffer een amendement in om "de kerken ondersteunen elkaar zo nodig ook in financiële zin" te laten vervallen. De motivering hiervan is: ondersteuning van een kerk kan noodzakelijk zijn, maar moet goed geregeld worden, in het belang van zowel de ondersteunde kerk als van de ondersteunende kerken. Dit kan beter landelijk dan regionaal. Daarnaast kan het moeten verlenen van ondersteuning op regionaal niveau een te grote last zijn, daar waar het op landelijk niveau wel mogelijk zou zijn. Br. A.P. de Boer licht namens de Regiegroep toe dat het niet de bedoeling is dat alle regio's per definitie steun regionaal moeten financieren. Vaak gaat het hierbij ook om regionale projecten rond missionair werk en jeugdwerk. Heel beperkt gaat het om ondersteuning van kerken.
De uitslag van de stemming is: Onthouden: GS 0, LV 2. Tegen: GS 25, LV 10. Voor: GS 3, LV 12. Gezien de uitslag van de stemming gaat het amendement terug naar het moderamen. Op 13 november stelt het moderamen, op advies van de werkgroep toekomstige kerkorde voor, om E2.4 om te zetten naar een algemene bepaling over onderlinge financiële steun in het kerkverband. De wijze waarop deze steun georganiseerd zal zijn, komt later terug in de voorstellen voor een landelijke regeling, die nu al wordt voorbereid door de gemeenschappelijke commissie op dit terrein. De tekst van E2.4 wordt daartoe opgenomen in artikel E7.

13 november 2021

Artikel 176 – E8, andere kerken in Nederland

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 177 – E9, kerken buiten Nederland

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 178 – onderdeel F, Besluiten en Bezwaren

Op 29 oktober bespreken de synode en de Landelijke Vergadering onderdeel F van de kerkorde. Daarbij aanwezig zijn zr. J. Janssens-Boer en br. L.J. Verheij namens de commissie kerkrecht en beroepszaken (NGK), br. J. Storm als deputaat hoger beroep (GKv) en br. W. Geelhoed, deputaat kerkrecht (GKv). De voorzitter heet hen welkom als adviseurs van de werkgroep toekomstige kerkorde.

13 november 2021

Artikel 179 – F1, besluitvorming

Als eerste spreekt br. R. Hoekstra in een ronde. Waar deze artikelen over gaan, heeft alles te maken met de aparte status van de NGK Groningen op dit moment. De Tehuisgemeente van Groningen wil volledig deel uitmaken van het nieuwe verband. Twee zaken spelen volgens hem door elkaar heen: het bewaken en uitvoeren van het noodzakelijke kerkrecht, en het omgaan met inhoudelijke verschillen. Leg de uitvoering van het eerste in handen van ervaren juristen. Daarover gaat hun amendement dat inhoudt om de tekst van F1 te vervangen door: “de landelijke en regionale vergaderingen streven naar overeenstemming op zaken die de organisatie van het kerkverband betreffen. Is er geen overeenstemming mogelijk, dan wordt een besluit bij meerderheid van stemmen genomen”.
Het bezwaar van de NGK Groningen op F1.2 (over het streven naar overeenstemming) interpreteert br. A.P. de Boer als: laat een kerkelijke vergadering het niet hebben over geloof en leven; daar komt heibel van. Maar in een kerkelijke vergadering zoek je elkaars hart en streef je juist naar overeenstemming. Zo staat het nu ook in het AKS. Br. R. Hoekstra reageert hierop als volgt. Over zaken van geloof en leven moet gesproken worden, maar niet per se besloten. Dat moet wel over zaken die de organisatie betreffen. Br. De Boer herkent dit. Besluiten over zaken van geloof en leven hebben onheil gesticht. Soms zijn er ook kerken nodig die voor de troepen uitlopen, zoals de NGK Groningen. Wees daarom terughoudend als kerkelijke vergadering om te zeggen: zo spreekt de Heer. Tegelijk: we zijn niet immuun voor dwaalleer. Gezamenlijke besluitvorming kan verworden, maar plaatselijke vrijheid net zo goed. Leer hierin van de geschiedenis. De werkgroep toekomstige kerkorde ontraadt dit amendement. Uitslag van de stemming is: Onthouden: GS 2, LV 3. Tegen: GS 26, LV 17. Voor: GS 1, LV 3. Het amendement is daarmee verworpen.
Ds. W.M. van Wijk spreekt over F1.3, waarin gesteld wordt dat ieder die persoonlijk belanghebbende is bij een te nemen besluit buiten stemming blijft. Het doel van deze bepaling is om partijdigheid en willekeur en de schijn ervan te vermijden. Dat is een terecht belang. Maar dan is het niet alleen zaak om buiten de besluitvorming, maar ook buiten de beraadslaging te blijven. Ook in een discussie kan een belanghebbende een zware stem hebben, zonder te mogen stemmen. Ds. Van Wijk dient een amendement in om de tekst van F1.3 te vervangen met “ieder die persoonlijk belanghebbend is bij een te nemen besluit blijft buiten de beraadslaging en besluitvorming van de kerkelijke vergadering”. De werkgroep toekomstige kerkorde neemt dit amendement over.

13 november 2021

Artikel 180 – F2, geen dwang

Op artikel F2.2 dient br. R. Hoekstra een amendement in om de tekst te vervangen door “wanneer een kerkenraad van oordeel is dat een besluit van een regionale vergadering of landelijke synode in strijd is met het Woord van God of met het kerkelijk recht of het welzijn van de gemeente betreffen en de kerkenraad om die reden het besluit niet uitvoert, geeft hij hiervan rekenschap in de regionale vergadering”. Een andere afgevaardigde stelt voor om niet te spreken over rekenschap, maar over verantwoording.
De werkgroep toekomstige kerkorde ontraadt bij monde van ds. Harmannij de amendementen. Laat het om meer gaan dan alleen rekenschap afleggen; het is goed als de regio ook reageert, steunend of waarschuwend. Ook is het niet voldoende zorgvuldig geformuleerd.
Voor de formulering ‘verantwoording’ is niet voldoende steun, voor het amendement van br. Hoekstra wel. De uitslag van de stemming is: Onthouden: GS 1, LV 2. Tegen: GS 22, LV 10. Voor GS 6, LV 12. Omdat de beide vergaderingen verschillend gestemd hebben (GS tegen, LV voor) gaat dit terug naar de moderamina.
Tijdens een schorsing heeft een aantal leden van de vergaderingen en de werkgroep toekomstige kerkorde overleg gevoerd over de formulering van artikel F2.2. Consensus is bereikt met de volgende tekst: “wanneer een kerkenraad van oordeel is dat een besluit van de synode in strijd is met het Woord van God of met het kerkelijk recht of schadelijk is voor de opbouw van de gemeente, en de kerkenraad het voornemen heeft om het besluit niet uit te voeren, verantwoordt hij zich in de regionale vergadering”. De kerkenraad komt niet met een vaststaand besluit naar de vergadering, maar met een voornemen daartoe. En de kerkenraad verantwoordt zich: hij is aanspreekbaar door de vergadering. De voorzitter peilt middels handopsteken hoe de vergaderingen reageren op dit voorstel. Hieruit blijkt een grote mate van instemming. De werkgroep toekomstige kerkorde neemt daarom de tekst op in het voorstel voor hoofdstuk F.

13 november 2021

Artikel 181 – F3, raadpleging en instemming

Br. B. Verheij dient een amendement in voor een nieuwe tekst voor artikel F3.2: “een besluit van de kerkenraad dat volgens de kerkorde de instemming van de gemeente behoeft, wordt tijdig aan de gemeente kenbaar gemaakt met behulp van de, voor de gemeente gebruikelijke communicatiemiddelen, waaronder afkondiging in de eredienst”. Toelichting: het doel van deze bepaling, nl. een zo compleet mogelijk bereik van de hele gemeente, is beter te bereiken met andere communicatiemiddelen die heden ten dage ter beschikking zijn.
De werkgroep toekomstige kerkorde zal zich op een nieuwe tekst beraden. Op 13 november kunnen beide vergaderingen ermee instemmen dat er in plaats van het ‘afkondigen’ van een besluit gesproken wordt over de ‘melding’ ervan op twee achtereenvolgende zondagen. Het laatste betekent dat er in de zondagse eredienst volstaan kan worden met een verwijzing naar het besluit dat elders vermeld is.

13 november 2021

Artikel 182 – F4, ruimte voor bezwaar, F5, beroep en F6, hoger beroep

Voorafgaande aan de bespreking van dit deel van de kerkorde heeft de werkgroep toekomstige kerkorde, naar aanleiding van overleg met commissie kerkrecht en beroep en deputaten kerkrecht, een notitie gemaakt met een alternatieve tekst voor F4 en F5 over (hoger) beroep. Naast de eerder voorgestelde tekst, met daarin een ‘beperkt hoger beroep’ (wanneer de landelijke beroepscommissie een uitspraak doet die de uitleg van het Woord van God of het kerkelijk recht raakt), is er nu een alternatief: ‘Wanneer het voor de beoordeling van het beroep van belang is om nadere uitleg te verkrijgen van het Woord van God of van het kerkelijk recht, vraagt de landelijke commissie, al dan niet op verzoek van betrokkenen, een beslissing van de landelijke synode op dat punt, voordat zij zelf

uitspraak doet.' In het voorafgaand overleg was er nog geen gezamenlijke conclusie op dit punt gevonden.
Na een aantal reacties in de vergadering en een overleg van de werkgroep met haar adviseurs tijdens een schorsing meldt de werkgroep dat er overeenstemming is. Het voorstel wordt nu om een volledig beroep op de synode mogelijk te maken. Op de laatste zittingsdag wordt een voorstel van de werkgroep daartoe aanvaard. In dat voorstel is ook verwerkt wat ingebracht is door br. A.T. Kamsteeg. Hij vraagt om een meer heldere formulering over het indienen van een bezwaar en de beslissing op bezwaar door een kerkenraad. Naar aanleiding van een aangenomen amendement van br. Kamsteeg (uitslag stemming: Onthouden, GS 4, LV 2. Tegen GS 7, LV 5. Voor GS 16, LV 17) is in F5.4 als criterium toegevoegd: 'schadelijk voor de opbouw van de gemeente' (dezelfde uitdrukking als in F2.2).
Vanuit de vergadering wordt een voorstel gedaan voor twee beroepswegen: naar de landelijke commissie bij persoonlijk ervaren onrecht, naar de regionale vergadering voor meer inhoudelijke bezwaren. Dit vindt weinig steun.

Ds. W.M. van Wijk stelt middels een amendement voor om voor F4.1 in te voegen wat nu ook in de GKv-kerkorde staat: 'de kerkelijke beroepsprocedure is gericht op herstel van vrede door recht. Daartoe voldoet ze aan eisen van eerlijke en onpartijdige rechtspraak. De volgende eisen wordt in het bijzonder gewaarborgd:
a. het doen van zorgvuldig onderzoek
b. het toepassen van hoor en wederhoor
c. het recht om zich te laten bijstaan door een adviseur of raadsman
d. de mogelijkheid van het horen van getuigen
e. het zo nodig raadplegen van deskundigen
f. gelijke toegang tot relevante stukken voor beide partijen
g. een gemotiveerde schriftelijke uitspraak
h. het treffen van een voorziening in spoedeisende situaties
i. het recht van wraking'
Hij dient het volgende subsidiair amendement in: invoegen voor F4.1:
'De landelijke synode stelt een regeling vast voor de kerkelijke beroepsprocedure, zoals beschreven in F4 en F5. Daarin worden basisprincipes voor de beroepsprocedure omschreven.'
De werkgroep toekomstige kerkorde zegt toe dat al deze punten een plek krijgen in de landelijke regeling. Daarop neemt hij zijn amendement terug.

13 november 2021

Artikel 183 - F7, Herziening

Op advies van juristen stelt de werkgroep toekomstige kerkorde voor om toch een artikel over herziening op te nemen, Dat is beter dan te volstaan met een bepaling hierover in een landelijke regeling. Herziening is beperkt mogelijk: alleen als er nieuwe feiten zijn van voor de uitspraak. De beide vergaderingen nemen deze toevoeging over.

13 november 2021

Artikel 184 – G1, kerk en overheid

Zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 185 – G2, rechtspersoonlijkheid

Omdat in E7 de 'bijzondere kerkelijke organisatie' niet meer wordt genoemd, heeft de werkgroep toekomstige kerkorde dit artikel aangepast; de uitdrukking 'zelfstandig onderdeel' is ingevoegd om aan te sluiten bij de terminologie van het Burgerlijk Wetboek. In de vergadering volgt hierover geen bespreking.

13 november 2021

Artikel 186 – G3, vertegenwoordiging

Het eerder voorgestelde G3.2, dat niet anders deed dan verwijzen naar statuten elders, is door de werkgroep teruggenomen, in overeenstemming met de wens van de vergadering om bepalingen weg te laten waarvan de noodzaak niet is aangetoond. Het artikel wordt zonder bespreking vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 187 – vaststelling nieuwe kerkorde

Na de voorlopig vaststelling per hoofdstuk, steeds als afronding na de bespreking, stelt voorzitter br. F. Schippers op 13 november de definitieve vaststelling aan de orde. De vergadering vindt het goed dat er niet per artikel gestemd wordt. Ook over de kerkorde als geheel wordt geen stemming verlangd. Hiermee is de hele kerkorde unaniem vastgesteld in eerste lezing. (voor de complete tekst zie: https://lv-gs2020.nl/kerkorde/).

Br. A.T. Kamsteeg legt een stemverklaring af. Op onderdelen van de kerkrode blijft hij zijn private keuzes koesteren. Hij proefde ook verschillen tussen en binnen de kerken. Een aantal discussies heeft hij met gemengde gevoelens gevoerd. Toch kan hij volmondig instemmen met wat nu bereikt is. Hij verwijst naar de woorden over rekening houden met wat er leeft en tegelijk je bewust zijn dat de gezamenlijke vergadering geen parlement is. Dat heeft hij geproefd: anders was er ook geen unanimiteit.
De voorzitter vermoedt dat deze woorden voor veel afgevaardigden gelden. We hebben samengewerkt voor een hoger belang: één kerkorde voor de nieuwe kerk.
Namens de werkgroep toekomstige kerkorde voert br. J.E. van Dijk het woord. We hebben met elkaar de Heer van de kerk willen dienen en daarin verantwoordelijkheid genomen. Wat nodig was voor hereniging is voor een heel groot deel ingevuld. Hij heeft nog eens gekeken naar het eerste voorstel uit 2008. Inmiddels zijn de teksten veranderd, maar het is dezelfde kerkorde gebleven, geworteld in de GKv-kerkorde en in het AKS. Ook kerkrechtdeskundige dr. A. van Harten-Trip wees daarop: de voorgestelde kerkorde heeft een gereformeerd karakter, wel met veel 'kan'-bepalingen. Maar de plaatselijke kerk vormt het hart van de kerk. Br. Van Dijk herinnert aan de toespraak destijds van ds. H.J. Messelink, die als voorzitter van de deputaten kerkelijke eenheid de Landelijke Vergadering hartverwarmend toesprak. Daarna kwam het aanzoek aan de GKv. Br. Van Dijk merkte toen op: als we dit besluit nemen, dan zoeken we eenheid met alle GKv-ers. Het gesprek over kerkordelijke zaken kwam toen op gang. Van bijzondere betekenis is de inzet van ds. K. Muller geweest, inmiddels overleden. Het is nu ook het moment om dankbaarheid uit te spreken naar de deputaten kerkrecht, de deputaten hoger beroep en de commissie kerkrecht en beroepszaken. Tegelijk wijst hij op de beweging rond kerk 2030: die spreekt de jonge mensen aan, de twintigers die straks het hart van de kerk gaan vormen. De kerkorde echter is conserverend en codificerend: je neemt daarin het verleden mee. Het is geen instrument om beleid te maken. Soms moet je dan een stapje terug doen. In het lied 'rust mijn ziel, uw God is koning' komt de regel voor:' ieder woelt hier om verandering, maar betreurt ze dag aan dag'. God heeft ons zijn woord gegeven, in belofte en verbond. Hij is enorm dankbaar dat we dit werk constructief mochten doen; juist door de inbreng van de gezamenlijke vergadering klinkt er meer van het verlangendocument in door.

Ds. K. Harmannij heeft gebeden om de gezondheid te krijgen dit werk te doen. Hij heeft genoten van het samenzijn. Bijzonder was de heisessie in september: daar sprak welwillendheid en eensgezindheid. Hij bedankt speciaal br. J.E. van Dijk: soms ging die bij intense momenten spontaan in gebed. Hij bedankt ook ds. R.J. Vreugdenhil voor zijn inzet: samen scherp op de teksten. Zijn dank geldt ook de preses: die gaf hem ruimte en leerde hem stoppen.

De preses bedankt de werkgroep toekomstige kerkorde namens beide vergaderingen. Hij is blij met het gedane werk: we kunnen God danken voor de talenten die de werkgroep heeft gekregen.

HOOFDSTUK 10: SLOTHANDELINGEN

12 december 2020

Artikel 188 - Benoemingen

De vergadering stemt in met de door de moderamina voorgestelde benoemingen in de diverse commissies. Zie voor het volledige overzicht bijlage 10-1. De vergadering geeft mandaat aan het moderamen voor het invullen van de nog niet ingevulde plaatsen.

27 november 2020

Artikel 189 - Eerste bespreking provisorische sluiting GS

Op 27 november is een notitie van het moderamen aan de orde over provisorische sluiting van de GS. De inhoud van de notitie is als volgt:

Huiver voor een synode die zichzelf continueert, dat zit ons als vrijgemaakte gereformeerden mensen in het bloed. En terecht. Want een synode mag niet meer doen dan past binnen het mandaat van afgevaardigden van de kerken. De kerken bepalen wat er op de agenda staat en dat behoort een meerdere vergadering af te handelen. Meer niet. Maar als het haar niet lukt om daarmee klaar te komen voordat, volgens de bestaande bepalingen, een volgende synode moet worden samengeroepen? Ook dan heeft ze geen excuus om zichzelf te continueren. Ze zal het stokje moeten overdragen aan die volgende synode.

Maar een provisorische sluiting dan? Dat is een ander verhaal. Een synode kan te maken krijgen met een proces dat vraagt om de mogelijkheid van tijdige terugkoppeling en afstemming. Als die afstemming zou moeten wachten tot een volgende synode, zou dat tot schade van het proces kunnen leiden en zo tot schade voor de kerken. Een voorbeeld van zo'n proces is het werk aan een nieuwe kerkorde voor de verenigde Nederlands Gereformeerde en Vrijgemaakte kerken. In zulke gevallen is het niet ongebruikelijk dat een synode voorlopig wordt geschorst. De leden van de vergadering hebben dan tijdelijk de handen vrij, terwijl achter de schermen aan de voorbereiding van de afhandeling van zaken wordt gewerkt, die veel tijd vraagt. De synode kan dan op een later moment weer worden bijeengeroepen voor nadere besluitvorming die voortvloeit uit de besluitvorming over een zaak op de agenda.

Zo is de synode van Meppel 2017 provisorisch gesloten na het besluit om werk te maken van de hereniging van de NGK en de GKv. Dat gaf de mogelijkheid later nog stappen te zetten om het eenwordingsproces op gang te brengen door de aanstelling en instructie van de Regiegroep.
Maar zo kan ook de mogelijkheid gecreëerd worden om in een lopend proces gelegenheid voor terugkoppeling en afstemming in te bouwen.

Zoiets wil het moderamen aan jullie als GS-vergadering voorstellen. Daarbij gaat het in de eerste plaats om het voortgaande proces van de totstandkoming van een nieuwe kerkorde, waaraan gewerkt wordt door de Regiegroep en de Werkgroep toekomstige kerkorde. Maar daar komt bij het proces van integratie, met het oog waarop de GSLV-moderamina, op voorstel van de CSF, een werkgroep integratie benoemen. Ook voor de uitvoering van hún instructie kan het van belang zijn dat de GS niet, zodra de zaken op de agenda zijn afgehandeld, wordt gesloten. Tenslotte zal deze commissie onder verantwoordelijkheid van de GSLV- moderamina opereren ten dienste van een, ook praktisch, voorspoedig verloop van het eenwordingsproces van NGK en GKv.

Dit voorstel is aan de orde in de GS-vergadering van aanstaande vrijdag. We willen als moderamen hier nog een formeel voorstel voor formuleren, maar daar hebben we nog geen gelegenheid voor gevonden. Vrijdag willen we inhoudelijk dit voorstel wel bespreken, waarna we later, mogelijk via email-besluitvorming, het besluit formeel kunnen nemen.

Op 27 november geeft preses ds. M.H. Oosterhuis de moderamennotitie in bespreking. Vanuit de vergadering wordt de suggestie gedaan om in de besluittekst op te nemen welke onderwerpen na de

provisorische sluiting nog door de GS behandeld kunnen worden. Namens het moderamen zegt de preses dat toe. Ook zal worden opgenomen dat het moderamen van de GS gemachtigd wordt de synode te sluiten, net zoals dat bij de Landelijke Vergadering gebeurt.
De vergadering kan zich vinden in de voorgestelde lijn.

12 december 2020

Artikel 190 - Besluiten provisorische sluiting GS

Besluit 1:
de synode, na afronding van de haar door de kerken opgedragen agenda, provisorisch te sluiten.

Besluit 2:
het moderamen op te dragen:

a. te blijven optreden als moderamen van de synode om, in samenwerking met het eveneens voort bestaande moderamen van de landelijke vergadering van de NGK, bestuurlijk te handelen met betrekking tot zaken die voortkomen uit de afgehandelde agenda, in het bijzonder met het oog op de voorbereiding van de verlangde hereniging van GKv en NGK;
b. zo nodig een zitting van de synode uit te schrijven of een schriftelijke vergaderronde te houden indien synodale besluitvorming met betrekking tot genoemde zaken geen uitstel toelaat;
c. het eerste deel van de Acta van GS Goes 2020 af te ronden en te publiceren, lopende tot aan de provisorische sluiting;
d. de GS Goes 2020 formeel te sluiten voorafgaande aan de constituerende vergadering van de volgende generale synode;
e. van zijn werkzaamheden na de provisorische sluiting verslag te doen aan de volgende generale synode, en de afrondende artikelen van de acta van GS Goes 2020 te doen opnemen in de acta van de volgende generale synode.

Besluit 3:
het moderamen daarnaast op te dragen, in afstemming met deputaten relatie kerk en overheid, de kerken in voorkomende gevallen te vertegenwoordigen in externe contacten.

Gronden:

1. De bijzondere situatie van het toewerken naar een vereniging van kerkverbanden vraagt om de mogelijkheid van bestuurlijk handelen door een daartoe bevoegd moderamen en van het zo nodig nemen van besluiten door de synode, zonder dat dit vooraf precies af te bakenen is.
2. Voor de samenwerking met het moderamen van de landelijke vergadering van de NGK is het wenselijk dat beide gremia dezelfde status hebben; het LV-moderamen heeft een blijvende functie binnen de NGK.
3. De bepalingen in besluit 2 a en d sluiten uit dat de synode en/of het moderamen zichzelf continueert en/of zich nieuwe agendapunten toe-eigent, wat in strijd zou zijn kerkorde art. E62.5.
4. Bij de gelijkschakeling van de opdrachten aan deputaten relatie kerk en overheid en de commissie contact hoge overheid van de NGK is de benoeming van de preses als ‘be voorzitter’ vervallen; bij een voort bestaand moderamen ligt het voor de hand dat dit moderamen de representatieve taken namens de kerken waarneemt.

12 december 2020

Artikel 191 - Tweede bespreking provisorische sluiting GS

Bespreking van deze besluiten levert de enige vraag op of nog wel kan worden gesproken van een GS 2020. Immers de synode is in 2019 gestart en zal naar verwachting in 2021 worden gesloten. Als antwoord wordt gegeven dat we de regelmaat van één synode per drie jaar aanhouden en deze GS dus de geschiedenis in zal gaan als die van 2020. Hierna worden de voorgestelde besluiten met algemene stemmen vastgesteld.

13 november 2021

Artikel 192 – Provisorische sluiting

De preses van de landelijke vergadering, br. A.F.M. Schippers, spreekt bij de provisorische sluiting de volgende woorden:

Lieve zussen en broers,
Met deze 19e zitting van de Landelijke Vergadering 2019 Zeewolde komt er voorlopig een einde aan ons vergaderwerk. Sinds de ruim 15 jaar dat ik zittingen van de LV bijwoon, heb ik onze Heer nog niet eerder zo tastbaar en voelbaar aan het werk gezien. Wat hebben we mooie momenten van vergeving en heling mee mogen maken. Ik wil met name de leden van de Generale Synode bedanken voor hun moed de stappen te zetten, die de weg tot vergeving en herstel hebben geopend. Wat een moed spreekt daaruit. Wat hebben we, als GS en LV, het eendrachtig samenwerken ervaren, wat hebben we mooie gesprekken gehad. Wat zijn we gedragen door het gebed van vele, vele mensen. We zijn verwonderd over wat God ons in elkaar heeft gegeven; wat zijn we in de afgelopen zittingen gezegend. Bijzonder dank aan onze ondersteuners en de regiegroep. We hebben ook ontdekt dat we in TEAMS kunnen vergaderen en dat daarbij het ene onderwerp zich beter leent dan het andere. We hebben elkaar als afgevaardigden van de Generale Synode en Landelijke Vergadering aangevuld, gecorrigeerd, gesteund, bemoedigd en gezegend. Hartelijk dank voor uw gebeden voor ons als moderamina, dank voor het vertrouwen, hartelijk dank voor de feedback en input, zodat we met elkaar tot goede besluitvorming kwamen. Ook al werden we af en toe geplaagd door de maatregelen als gevolg van het Covid-19 virus. Wat hebben we als Landelijke Vergadering kunnen steunen op de ondersteuning van de griffie en het secretariaat. We zijn daar heel blij mee, omdat dit ons als moderamina veel werk uit handen nam.
We hopen en bidden dat ons werk tot zegen mag zijn van de lokale kerken en de verspreiding van het Evangelie van Jezus Christus. Het is nu tijd om ons werk af te ronden en onze vergadering provisorisch te sluiten. Mocht het nodig zijn, dan roepen wij u weer samen. Tot die tijd blijven wij als moderamen op onze post.
Hierbij verklaar ik de Landelijke Vergadering 2019 provisorisch voor gesloten.
Ter aanvulling wijst de preses van de GS, ds. M.O. Oosterhuis, op de unanimiteit waarmee de besluiten over de revisieverzoeken rond man, vrouw en ambt genomen zijn: een moment van zegen dat we elkaar daarin konden vinden. Nog eens hartelijk dank aan de commissie. Met deze woorden sluit hij de GS provisorisch.

Ds. Oosterhuis leest Ezechiël 37: 15-28. Een profetie over de eenheid van Juda en Israël. Tussen deze delen was een breuk ontstaan als gevolg van de zonde. Maar kerkgeschiedenis is meer dan menselijk handelen: Christus is onderweg, dwars door menselijk handelen heen. Ook in de scheuring van het rijk was Hij aanwezig. God schrijft de stammen niet af. In de ballingschap van het volk gaat Ezechiël mee als wachter. In hun onbegrip en wanhoop om ballingschap en verwoesting klinkt de profetie. God blijft zijn volk trouw. Ezechiël mag na verloop van tijd zelfs het herstel van de kerk verkondigen. De breuk is geheeld, als bewijs van Gods genade.
Laat die genade ook ons voor ogen staan. We mochten elkaar vinden. We ervoeren dat als wonder van Gods genade en anders niet. Die eenheid is geen doel in zichzelf. De spits van de profetie: God komt weer onder hen wonen. In de tempel. Ezechiël is een adventskaars in de duisternis van de ballingschap. Zie de visioenen: Gods troonwagen keert terug. Kerkelijke eenheid als voorspel voor advent.
In 2021 dus een bijzondere adventstijd. Tastbaar in de stappen die God met ons heeft gezet in maanden van herkenning en groeiend vertrouwen. In dit werk is te proeven: bereid de weg van de Heer, verwijder de struikelblokken voor de Koning die komt.
Vanaf vandaag gaat ieder zijns weegs. Daardoor hoeft het werken aan eenheid niet stop te komen liggen. Het werk van de regiegroep, de werkgroep toekomstige kerkorde, van de commissies en deputaatschappen gaat door. Maar ook voor iedereen op zijn of haar eigen plek, met de eschatologische advent voor ogen: als God zijn tent onder ons opslaat, de bruid van Christus samen met Hem de bruiloft viert.

Ds. Oosterhuis gaat voor in gebed. De vergadering zing het lied van Ria Borkent: Schepper van het begin, een lied voor de eenheid.

Bijlage 4-1, artikel 56: Statuut van de Theologische universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland

A. DE UNIVERSITEIT

Artikel 1–instelling
De Gereformeerde Kerken in Nederland onderhouden in overeenstemming met artikel B13.1 van de kerkorde een theologische universiteit voor de wetenschappelijke vorming tot dienaar van het Woord.

Artikel 2–grondslag
De universiteit is in haar arbeid gebonden aan de leer van de Heilige Schrift, zoals die is samengevat in de belijdenisgeschriften van de kerken.

Artikel 3–doelstelling
3.1 De universiteit heeft als doel de wetenschappelijke, geestelijke en praktische vorming van (aanstaande) gereformeerde predikanten, de beoefening van de gereformeerde theologie en de doorwerking daarvan in kerk en wereld. De universiteit verzorgt daartoe wetenschappelijk onderwijs, verricht wetenschappelijk onderzoek en vervult daarnaast taken op het gebied van de kennisuitwisseling.
3.2 De wetenschappelijke, geestelijke en praktische vorming is gericht op het bijbrengen van zodanige kennis, inzicht, vaardigheden en attituden, dat een afgestudeerde:
- a. zelfstandig kan functioneren als gereformeerd predikant;
- b. zelfstandig kan functioneren op de verschillende deelgebieden van de theologie;
- c. in aanmerking kan komen voor een vervolgopleiding tot wetenschappelijk theologisch onderzoeker;
- d. zelfstandig zijn opleiding kan benutten ten dienste van de bewaring en verbreiding van het evangelie.

Artikel 4–rechtspersoonlijkheid en naam
4.1 Krachtens besluit van de Generale Synode Harderwijk 2011-2012 (Acta 66A) is de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland als zelfstandig onderdeel van deze kerken een rechtspersoon op grond van artikel 2:2 van het Burgerlijk Wetboek.
4.2 De naam van de universiteit luidt op grond hiervan: 'Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland'.
4.3 In dit statuut worden de Gereformeerde Kerken in Nederland aangeduid als 'de kerken', de generale synode van deze kerken als 'de generale synode' en de theologische universiteit als 'de universiteit'.

Artikel 5–universiteit
De universiteit is een levensbeschouwelijke universiteit in de zin van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW).

Artikel 6–vestiging
De universiteit is gevestigd te Kampen.

Artikel 7–bestuurlijke organisatie
7.1 Het bestuur van de universiteit is opgedragen aan het college van bestuur.
7.2 Het toezicht op het bestuur wordt uitgeoefend door de raad van toezicht.
7.3 Elk van de organen is in de uitoefening van zijn functies gebonden aan dit statuut en aan de besluiten van de generale synode.

B. BESTUUR

Artikel 8–bestuur

8.1 Het college van bestuur is belast met het bestuur van de universiteit in haar geheel en met het beheer daarvan, onverminderd de bevoegdheden van de raad van toezicht.

8.2 Het bestuur als bedoeld in artikel 8.1 omvat onder meer:

a. het bepalen van het algemeen beleid van de universiteit en het realiseren daarvan;
b. de directe verantwoordelijkheid voor de reguliere voortgang van onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling;
c. het zorgdragen voor de continuïteit van de organisatie;
d. het jaarlijks voorafgaand aan het begrotingsjaar opstellen van de begroting;
e. het driejaarlijks opstellen van een meerjarenbegroting ten behoeve van de generale synode;
f. het jaarlijks vaststellen van de jaarrekening en het jaarverslag;
g. het doelmatig beheer van de financiële en overige middelen van de universiteit;
h. het uitoefenen van de taken en bevoegdheden die aan het college van bestuur als instellingsbestuur zijn opgedragen dan wel het doen uitoefenen daarvan krachtens delegatie of mandaat;
i. het uitoefenen van het bevoegd gezag van de universiteit;
j. het bepalen van het personeelsbeleid en het voeren van het personeelsbeheer;
k. het driejaarlijks vaststellen van een formatieplan;
l. het benoemen, schorsen en ontslaan van personeel;
m. het onderhouden van contacten met instellingen voor theologisch hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en het aangaan van structurele samenwerking met een andere instelling voor theologisch hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in binnenland of buitenland;
n. het aangaan van overeenkomsten met de Rijksoverheid betreffende de financiële zaken aan de opleiding en vorming verbonden.

8.3 Het college van bestuur stelt een bestuurs- en beheersreglement vast ter regeling van het bestuur, het beheer en de inrichting van de universiteit. Dit reglement behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.

8.4 Het college van bestuur stelt ten minste eenmaal per zes jaren een instellingsplan vast, dat een omschrijving geeft van de inhoud van het voorgenomen beleid voor de duur van het plan. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de voornemens tot bevordering van de kwaliteit van het onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling en tot verbetering van de inrichting van de opleidingen aan de instelling. Het instellingsplan behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.

8.5 Het college van bestuur stelt een treasuryplan vast. Het treasuryplan behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.

8.6 Het college van bestuur stelt de risicobeheersings- en controlesystemen vast. Deze behoeven de goedkeuring van de raad van toezicht.

8.7 Het college van bestuur brengt aan iedere gewone generale synode verslag uit over het functioneren van de universiteit en het door hem gevoerde beleid en beheer. Het verslag wordt via de raad van toezicht aan de generale synode aangeboden.

Artikel 9– college van bestuur

9.1 Het college van bestuur bestaat uit ten hoogste drie leden, onder wie de rector van de universiteit.

9.2 De leden van het college van bestuur worden door de raad van toezicht benoemd, geschorst en ontslagen. De benoeming geschiedt voor een door de raad van toezicht te bepalen termijn.

9.3 De universiteitsraad wordt tijdig in de gelegenheid gesteld om aan de raad van toezicht advies uit te brengen over het profiel van leden van het college van bestuur. Indien de raad van

toezicht het voornemen heeft een lid van het college van bestuur te benoemen of te ontslaan, hoort het vertrouwelijk de universiteitsraad op een zodanig tijdstip dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming.

9.4 Als voorwaarde voor benoeming tot lid van het college van bestuur geldt dat men meelevend lid moet zijn in volle rechten van een van de Gereformeerde Kerken in Nederland, de Nederlands Gereformeerde Kerken, of van een kerk die zich laat kennen door onderwerping aan Gods Woord en binding aan de gereformeerde belijdenissen. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij/zij de grondslag van de universiteit als geformuleerd in artikel 2 van harte onderschrijft en dit bij benoeming bekrachtigt door het ondertekenen van het bindingsformulier als bedoeld in art. 22.3. Indien een lid van het college van bestuur niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient hij de raad van toezicht hiervan onverwijld in kennis te stellen. Het niet langer voldoen aan deze benoemingsvoorwaarde brengt mee dat de benoeming als lid van het college van bestuur van rechtswege eindigt.

9.5 De voorzitter van het college van bestuur wordt uit de leden door de raad van toezicht benoemd.

9.6 De leden van het college van bestuur zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het bestuur bedoeld in artikel 8, zulks met inachtneming van een in het bestuurs- en beheersreglement te regelen portefeuilleverdeling.

9.7 Een lid van het college van bestuur kan om gewichtige redenen tussentijds worden ontslagen.

Artikel 10–rector

10.1 De rector van de universiteit wordt benoemd door de raad van toezicht op voordracht en met instemming van de senaat.

10.2 De rector wordt benoemd voor een periode van vier jaar. Aansluitende herbenoeming is eenmaal mogelijk.

10.3 Nadere regels over het rectoraat worden in het bestuurs- en beheersreglement gesteld.

C. TOEZICHT OP HET BESTUUR

Artikel 11–Taken raad van toezicht

11.1 De raad van toezicht is belast met het toezicht op de uitvoering van werkzaamheden en de uitoefening van bevoegdheden door en namens het college van bestuur en staat het college van bestuur met raad terzijde.

11.2 De raad van toezicht is in elk geval belast met:

a. het benoemen, schorsen, ontslaan en vaststellen van de beloning van de leden van het college van bestuur;
b. het goedkeuren van het bestuurs- en beheersreglement als bedoeld in artikel 8.3;
c. het goedkeuren van het instellingsplan als bedoeld in artikel 8.4;
d. het goedkeuren van de onderwijsprogramma's als bedoeld in artikel 34;
e. het goedkeuren van de onderzoeksprogramma's als bedoeld in artikel 38;
f. het goedkeuren van het plan voor kennisuitwisseling als bedoeld in artikel 39;
g. het goedkeuren van de meerjarenbegroting, de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag van het college van bestuur als bedoeld in artikel 8.2;
h. het goedkeuren van de risicobeheersings- en controlesystemen als bedoeld in artikel 8.6.
i. het goedkeuren van voorgenomen besluiten van het college van bestuur inzake benoeming, schorsing en ontslag van de (gewone, buitengewone en bijzondere) hoogleraren, universitaire (hoofd)docenten en docenten, of inzake de bevordering van universitair (hoofd)docenten tot hoogleraar;
j. het goedkeuren van een voorgenomen besluit van het college van bestuur tot instelling van een buitengewone of een bijzondere leerstoel;
k. het goedkeuren van het formatieplan als bedoeld in artikel 28;
l. het goedkeuren van de keuze van een medezeggenschapsstelsel als bedoeld in artikel 43.1;

m. het goedkeuren van een voorgenomen besluit van het college van bestuur ten aanzien van structurele samenwerking met andere instellingen voor theologisch hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, of structurele samenwerking met andere instellingen in binnenland of buitenland;
n. het goedkeuren van een voorgenomen besluit van het college van bestuur met betrekking tot overeenkomsten met de Rijksoverheid betreffende de financiële zaken aan de opleiding en vorming verbonden;
o. het toezien op de naleving door het college van bestuur van wettelijke verplichtingen;
p. het toezien op de omgang met de branchecode voor de universiteiten, voor zover de toepassing daarvan in overeenstemming is met de grondslag en doelstelling van de universiteit en de bij en krachtens dit statuut geldende regelingen;
q. het toezien op de vormgeving van het systeem van kwaliteitszorg als bedoeld in artikel 35;
r. het toezien op de rechtmatige verwerving en de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen;
s. het aanwijzen van een accountant als bedoeld in artikel 2: 393 lid 1 Burgerlijk Wetboek die verslag uitbrengt aan de raad;
t. het jaarlijks afleggen van verantwoording over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld onder a tot en met r, in het jaarverslag van de universiteit.

11.3 De raad van toezicht pleegt ten minste tweemaal per jaar overleg met de universiteitsraad. Door de universiteitsraad wordt één lid van de raad van toezicht aangewezen met wie hij in het bijzonder het contact onderhoudt.

11.4 De raad van toezicht houdt toezicht op het gereformeerd karakter en het wetenschappelijk niveau van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling.

11.5 De raad van toezicht stelt een Raad van Advies in als bedoeld in artikel 15.2 en is belast met:
a. De voordracht van de leden van de Raad van Advies voor benoeming door de synode, op basis van vooraf openbaar gemaakte profielen, na consultatie van het college van bestuur en zittende leden van de Raad van Advies;
b. Het vaststellen van een reglement voor de uitoefening van de taken van de Raad van Advies als bedoeld in artikel 17.1;
c. Jaarlijks het bespreken van het jaarverslag van de Raad van Advies als bedoeld in artikel 17.3 met het college van bestuur.

11.6 De Raad van Toezicht is belast met het adviseren van het college van bestuur over een eventueel bezwaar dat in overeenstemming met artikel 11.7 door een kerk of kerklid tegen een mondelinge of schriftelijke uitlating van een docent of andere onderwijsgevende of onderzoeker wordt ingebracht. Het kan tevens aan het college van bestuur een voorstel doen of een oordeel geven omtrent disciplinaire maatregelen of ongevraagd ontslag als bedoeld in de artikelen 24.2 en 25.2.

11.7 Een kerk of kerklid dat een gemotiveerd bezwaar wenst in te dienen tegen een mondelinge of schriftelijke uitlating van een docent of andere onderwijsgevende of onderzoeker van de universiteit, richt zich eerst tot betrokkene. Indien het bezwaar niet wordt weggenomen, richt hij zich uiterlijk één jaar na de desbetreffende uitlating tot het college van bestuur. Het college van bestuur vraagt het advies van de raad van toezicht in overeenstemming met de regels van het in artikel 12.3 vermelde reglement. Als een bezwaar betrekking heeft op het college van bestuur of een lid daarvan treedt de raad van toezicht voor de behandeling van het bezwaar in de plaats van het college van bestuur.

11.8 Indien naar het oordeel van de raad van toezicht disciplinaire maatregelen en/of onvrijwillig ontslag nodig zijn tegen een docent of andere onderwijsgevende of onderzoeker, doet het daarvoor een voorstel dat wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met de raad van toezicht. Artikel 24 en 25 zijn verder van toepassing. Als een bezwaar betrekking heeft op het college van bestuur of een lid daarvan treedt de raad van toezicht voor de behandeling van het bezwaar in de plaats van het college van bestuur.

Artikel 12–Samenstelling raad van toezicht

12.1 De raad van toezicht bestaat uit vijf leden, onder wie twee predikanten. De leden worden benoemd door de generale synode op voordracht van de zittende raad van toezicht op basis van vooraf openbaar gemaakte door de raad van toezicht vastgestelde profielen.

12.2 De universiteitsraad wordt tijdig in de gelegenheid gesteld om aan de raad van toezicht advies uit te brengen over de profielen. Bij de samenstelling van de raad van toezicht wordt erin voorzien dat één van de leden van de raad van toezicht in het bijzonder vertrouwen geniet van de universiteitsraad.

12.3 De samenstelling, taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn zodanig dat de raad een deugdelijk en onafhankelijk toezicht kan uitoefenen. De leden hebben zitting op persoonlijke titel en oefenen hun functie uit zonder last of ruggespraak. Een en ander wordt nader geregeld in een door de raad van toezicht vast te stellen reglement voor de raad van toezicht.

12.4 De leden van de raad van toezicht worden benoemd voor een periode van drie jaren. Zij zijn tweemaal herbenoembaar voor een nieuwe periode van drie jaren, behoudens afwijking door de generalesynode in bijzondere gevallen.

12.5 Als voorwaarde voor benoeming als lid van de raad van toezicht geldt dat men belijdend lid moet zijn in volle rechten van een van de Gereformeerde Kerken in Nederland of de Nederlands Gereformeerde Kerken. Indien een lid van de raad van toezicht niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient hij de raad van toezicht hiervan onverwijld in kennis te stellen. Het niet langer voldoen aan deze benoemingsvoorwaarde brengt mee dat men van rechtswege ophoudt lid van de raad van toezicht te zijn.

12.6 De leden van de raad van toezicht tekenen bij aanvang van hun werkzaamheden het daartoe bestemde ondertekeningsformulier voor de raad van toezicht.

12.7 Indien naar het oordeel van de raad van toezicht een lid in de vervulling van zijn taak ernstig tekortschiet of zich gedraagt op een wijze die het aanzien van de raad van toezicht of de universiteit kan schaden, kan de raad van toezicht hem tijdelijk of blijvend schorsen in de uitoefening van zijn functie. Een besluit hiertoe kan door de raad van toezicht slechts worden genomen nadat betrokkene is gehoord in een vergadering van de raad van toezicht dan wel betrokkene kenbaar heeft gemaakt daarvan geen gebruik te willen maken.

12.8 De raad van toezicht verkiest uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een assessor.

12.9 Indien sprake is van langdurige of blijvende verhindering dan wel een blijvende schorsing van een lid van de raad van toezicht dan wel van het ontstaan van een tussentijdse vacature benoemt de raad van toezicht een vervangend lid voor ten hoogste de resterende zittingsperiode.

Artikel 13–werkwijze raad van toezicht

13.1 De raad van toezicht vergadert zo vaak het belang van de universiteit dat vereist, maar ten minste vijf keer per jaar.

13.2 De raad van toezicht regelt zijn eigen werkwijze in het in artikel 12.3 bedoelde reglement.

13.3 De raad van toezicht wijst uit zijn midden een auditcommissie aan en regelt haar samenstelling en bevoegdheden.

13.4 De vergaderingen van de raad van toezicht worden als regel bijgewoond door het college van bestuur. Het college van bestuur heeft daarin adviserende stem. Het college van bestuur is niet aanwezig bij de behandeling van comitézaken.

Artikel 14–verantwoording aan generale synode

14.1 De raad van toezicht legt aan iedere gewone generale synode verantwoording af over het door hem uitgeoefende toezicht op het bestuur van de universiteit.

14.2 De raad van toezicht legt daarbij aan de generale synode onder meer over:

a. de door de raad van toezicht goedgekeurde meerjarenbegroting, jaarlijkse begrotingen, jaarrekeningen en jaarverslagen van het college van bestuur als bedoeld in artikel sub g,

alsmede de bijbehorende schriftelijke rapporten van een registeraccountant als bedoeld in artikel 11.2 sub s;

b. het verslag van het college van bestuur als bedoeld in artikel met daarin opgenomen de jaarverslagen van de Raad van Advies;

c. het door de raad van toezicht goedgekeurde instellingsplan als bedoeld in artikel 8.4;

14.3 Het rapport van de raad van toezicht geeft inzicht in de hoofdlijnen van beleid en uitvoering daarvan. Het rapport vermeldt op welke wijze door de raad van toezicht en het college van bestuur uitvoering is gegeven aan de door de generale synode gegeven opdrachten.

Artikel 15–Taken Raad van Advies

15.1 De universiteit is er in al haar geledingen op gericht dat het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling in overeenstemming zijn met de Heilige Schrift en de belijdenisgeschriften van de kerken èn dat het gereformeerd karakter en de kerkelijke relevantie van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling worden bevorderd.

15.2 Door de raad van toezicht wordt een Raad van Advies ingesteld die het college van bestuur met raad en daad bijstaat met betrekking tot:

a. het gereformeerd karakter en de kerkelijke relevantie van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling;

b. het borgen van getrouwheid aan Gods Woord en de gereformeerde confessie in het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling;

c. de band tussen de universiteit en de kerken.

15.3 De Raad van Advies adviseert het college van bestuur over thema's als bedoeld in artikel 15.2 en kan door het college van bestuur om advies gevraagd worden over alle zaken de universiteit aangaande. Hij is bevoegd het college van bestuur gevraagd en ongevraagd advies te geven. Desgevraagd adviseert de Raad van Advies de raad van toezicht.

15.4 De raad wordt door het college van bestuur in elk geval om advies gevraagd bij:

a. De werving en selectie van de wetenschappelijke medewerkers voor wiens benoeming goedkeuring van de raad van toezicht vereist is. De Raad van Advies neemt daartoe met één afgevaardigde deel aan de sollicitatiecommissie die het college van bestuur adviseert, als bedoeld in artikel 21.3;

b. Het strategisch beleid van de universiteit waar het zaken betreft die het instellingsprofiel, de relatie met de kerken, de predikantenopleiding en de relevante beroepenvelden aangaan;

c. De ontwikkeling van het instellingsplan als bedoeld in artikel 8.4;

d. De vaststelling van onderwijsprogramma's, onderzoeksprogramma's en het plan voor kennisuitwisseling als bedoeld in respectievelijk artikel 34, 38 en 39;

e. Een voorgenomen besluit tot instelling van een buitengewone leerstoel;

f. Zaken waarvan het college van bestuur van mening is dat daarvoor een breed draagvlak nodig is.

15.5 Onverminderd het in artikel 15 lid 4 sub a bepaalde, behoeft de goedkeuring door de raad van toezicht van een voorgenomen besluit van het college van bestuur tot benoeming van een (buiten)gewoon hoogleraar voorafgaande instemming van de Raad van Advies als bedoeld in artikel 21.4. Instemming vindt plaats bij meerderheid van stemmen.

15.6 De Raad van Advies staat verder het college van bestuur met raad terzijde door:

a. het geven van inhoudelijke stimulansen om het gereformeerd karakter van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling zo veel mogelijk te bevorderen;

b. het tijdig signaleren van identiteitsgebonden vraagstukken in het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling;

c. te adviseren over het omgaan met veranderingen in de kerken en in theologische inzichten en de gevolgen daarvan voor het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling.

Artikel 16–samenstelling Raad van Advies

16.1 De Raad van Advies bestaat uit vier predikanten en twee (emeritus-) hoogleraren of universitair (hoofd)docenten van een andere universiteit.

16.2 De leden van de Raad van Advies worden op basis van vooraf openbaar gemaakte door de raad van toezicht opgestelde profielen, na overleg met het college van bestuur en na advies van de zittende Raad van Advies, op voordracht van de raad van toezicht benoemd door de generale synode.

16.3 De leden van de Raad van Advies worden benoemd voor een periode van drie jaren. Zij zijn eenmaal herbenoembaar voor een nieuwe periode van drie jaren.

16.4 Als voorwaarde voor benoeming als lid van de Raad van Advies geldt dat men belijdend lid moet zijn in volle rechten van de Gereformeerde Kerken in Nederland of de Nederlands Gereformeerde Kerken. Indien een lid van de Raad van Advies niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient hij de raad van toezicht hiervan onverwijld in kennis te stellen. Het niet langer voldoen aan deze benoemingsvoorwaarde brengt mee dat men van rechtswege ophoudt lid van de Raad van Advies te zijn.

16.5 De leden van de Raad van Advies ondertekenen bij aanvang van hun werkzaamheden het daartoe bestemde ondertekeningsformulier voor de Raad van Advies.

16.6 Indien naar het oordeel van de Raad van Advies een lid in de vervulling van zijn taak als lid ernstig tekortschiet of zich gedraagt op een wijze die het aanzien van de Raad van Advies of de universiteit kan schaden, kan de raad van toezicht op voorstel van de Raad van Advies hem tijdelijk of blijvend schorsen in de uitoefening van zijn functie. Het voorstel hiertoe kan door de Raad van Advies slechts worden gedaan nadat betrokkene is gehoord in een vergadering van de Raad van Advies dan wel betrokkene kenbaar heeft gemaakt daarvan geen gebruik te willen maken.

16.7 De Raad van Advies kiest uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een assessor.

16.8 Indien sprake is van langdurige of blijvende verhindering dan wel een blijvende schorsing van een lid van de Raad van Advies dan wel van het ontstaan van een tussentijdse vacature benoemt de raad van toezicht na advies te hebben ingewonnen van de Raad van Advies een vervangend lid voor de duur van de resterende benoemingstermijn.

Artikel 17–werkwijze en verantwoording Raad van Advies

17.1 De raad van toezicht stelt, op voorstel van het college van bestuur en na ingewonnen advies van de Raad van Advies een reglement vast voor de uitoefening van de taken van de Raad van Advies als bedoeld in artikel 15.

17.2 Het college van bestuur nodigt de Raad van Advies ten minste tweemaal per jaar uit om met hem van gedachten te wisselen over onderwerpen die de identiteit en de band met de kerken betreffen, als bedoeld in artikel 15.

17.3 De Raad van Advies verantwoordt zich over de door hem verrichte werkzaamheden tegenover het college van bestuur in een jaarlijks rapport. De raad van toezicht ontvangt daarvan een afschrift. De raad van toezicht bespreekt het rapport met het college van bestuur.

17.4 De rapportage betreffende de door de Raad van Advies verrichte werkzaamheden, wordt door het college van bestuur opgenomen in het rapport aan de generale synode als bedoeld in artikel 14.

D. SENAAT

Artikel 18–samenstelling

18.1 De senaat bestaat uit de gewoon en buitengewoon hoogleraren.

18.2 Bijzonder hoogleraren, evenals universitair hoofddocenten en universitair docenten in volledige of niet volledige dienst kunnen op uitnodiging van de rector de vergaderingen van de senaat bijwonen en hebben daar adviserende stem.

18.3 De rector is de voorzitter van de senaat. De senaat wijst uit zijn midden een secretaris aan.

Artikel 19–taken

De senaat is belast met de volgende taken:

a. het adviseren van het college van bestuur op het gebied van de aanstelling van promovendi;
b. het als college voor promoties beoordelen van dissertaties en het toelaten tot promoties;
c. het adviseren van het college van bestuur op het gebied van de verlening van eredoctoraten;
d. het doen van voordrachten aan de raad van toezicht met betrekking tot de benoeming van de rector (evenals in voorkomend geval van de waarnemend rector) en de verlening van instemming met de voorgenomen benoeming van een (waarnemend) rector door de raad van toezicht.

E. WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL

Artikel 20–functies

20.1 Aan de universiteit kunnen voor onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling worden benoemd: gewoon hoogleraren, universitair hoofddocenten en universitair docenten, evenals in de gevallen bedoeld in artikel 27 buitengewone hoogleraren en bijzonder hoogleraren.

20.2 Aan de universiteit kunnen onderzoekers worden aangesteld voor het doen van theologisch onderzoek.

20.3 Specifieke onderdelen van de opleiding kunnen worden verzorgd door externe docenten, onder verantwoordelijkheid van de vakdocent, op basis van een overeenkomst van opdracht.

20.4 Nadere regels betreffende in dit artikel genoemde en eventuele andere wetenschappelijke functies worden bij of krachtens het personeelsreglement gesteld.

Artikel 21–benoemingen

21.1 Gewoon, buitengewoon en bijzonder hoogleraren, alsmede universitair (hoofd)docenten en docenten, en onderzoekers met een aanstelling voor onbepaalde tijd, worden benoemd door het college van bestuur, na goedkeuring door de raad van toezicht.

21.2 Onderzoekers en externe docenten met een aanstelling voor bepaalde tijd of voor een specifieke opdracht, en ondersteunend personeel worden benoemd door het college van bestuur.

21.3 Voor het doen van een voordracht voor de benoeming van wetenschappelijk medewerkers als bedoeld in artikel 21 lid 1 stelt het college van bestuur een benoemingsadviescommissie in. De commissie bestaat ten minste uit twee interne en twee externe deskundigen, alsmede één lid van de Raad van Advies. Voorafgaand aan de werving en selectie stelt het college van bestuur een profielschets op of verzoekt de benoemingsadviescommissie een profielschets op te stellen. De profielschets is inhoudelijk gemotiveerd, gerelateerd aan het formatieplan en omschrijft de inhoud en omvang van de vacante functie binnen de desbetreffende vak- en onderzoeksgroep. De benoemingsadviescommissie rapporteert aan het college van bestuur.

21.4 Over de voordracht aan de raad van toezicht voor benoeming tot (buiten)gewoon hoogleraar, alsmede over de voordracht voor benoeming van een universitair hoofddocent in een tenure-track gericht op een bevordering tot (buiten)gewoon hoogleraar, dient het college van bestuur voorafgaand overeenstemming te bereiken met de Raad van Advies, blijkend uit een instemmingsverklaring van de Raad van Advies waarin hij verklaart dat de kandidaat blijkens geloofs- en levensovertuiging op grond van zijn/haar identiteit benoembaar is voor de kerken, in het bijzonder voor de opleiding van predikanten.

21.5 Op benoemingen als bedoeld in artikel 21 lid 1 zijn algemene benoemingsvoorwaarden van toepassing overeenkomstig de bepalingen in artikel 22.

21.6 Raad van toezicht en college van bestuur brengen in hun rapportage aan iedere gewone generale synode verslag uit over de benoemingen in de afgelopen periode en verzoeken de generale synode instemming te verlenen met de benoeming van (buiten)gewoon hoogleraren en universitair (hoofd)docenten door deze te bekrachtigen.

Artikel 22–algemene benoemingsvoorwaarde en bindingsformulier

22.1 Als voorwaarde voor benoeming tot lid van het wetenschappelijk personeel als bedoeld in artikel 21 lid 1 geldt dat men meelevend lid moet zijn in volle rechten van een van de Gereformeerde Kerken in Nederland, de Nederlands Gereformeerde Kerken, of van een kerk die zich laat kennen door onderwerping aan Gods Woord en binding aan de gereformeerde belijdenissen. Indien een lid van het wetenschappelijk personeel niet langer aan deze eis voldoet, dient hij/zij het college van bestuur hiervan onverwijld in kennis te stellen en eindigt de benoeming als lid van het wetenschappelijk personeel van rechtswege. Deze benoemingsvoorwaarde dient te worden opgenomen in de individuele overeenkomst met ieder lid van het wetenschappelijk personeel.

22.2 In bijzondere gevallen kan van de in artikel 22.1 bedoelde benoemingsvoorwaarde ontheffing worden verleend indien dat nodig is voor een goede voorziening in een vacature, niet zijnde een vacature voor (buiten)gewoon hoogleraar.

22.3 De gewoon, buitengewoon en bijzonder hoogleraren, universitair (hoofd)docenten en docenten, hetzij met een aanstelling voor onbepaalde tijd hetzij met een aanstelling voor bepaalde tijd, zullen bij aanstelling een door de generale synode vastgesteld bindingsformulier tekenen als blijk van instemming met de leer van de Heilige Schrift, zoals die in de belijdenisgeschriften van de kerken is samengevat, en van hun bereidheid om deze leer te onderwijzen en tegen dwalingen te verdedigen.

22.4 De ondertekening als bedoeld in artikel 22.3 zal bij benoeming plaatsvinden tijdens een gecombineerde vergadering van de raad van toezicht en het college van bestuur. In geval van een gewoon hoogleraar zal de rector van deze ondertekening melding maken bij de inauguratie.

Artikel 23–ontslag wegens leeftijd en op eigen verzoek

23.1 Aan een (buiten)gewoon hoogleraar, universitair hoofddocent en universitair docent wordt met ingang van de eerste dag van de maand waarin betrokkene de pensioengerechtigde leeftijd bereikt ontslag verleend door het college van bestuur, na goedkeuring van de raad van toezicht.

23.2 Aan een (buiten)gewoon hoogleraar, universitair hoofddocent en universitair docent, kan op eigen verzoek door het college van bestuur, na goedkeuring van de raad van toezicht, eerder ontslag worden verleend.

23.3 Aan bijzonder hoogleraren, docenten, onderzoekers en ondersteunend personeel, wordt met ingang van de eerste dag van de maand waarin betrokkene de pensioengerechtigde leeftijd bereikt ontslag verleend door het college van bestuur.

23.4 Aan bijzonder hoogleraren, docenten, onderzoekers en ondersteunend personeel kan op eigen verzoek door het college van bestuur eerder ontslag worden verleend.

23.5 Van een verleend ontslag als bedoeld in artikel 23 lid 1 en 2 zal namens raad van toezicht en college van bestuur mededeling worden gedaan aan alle kerken.

Artikel 24–disciplinaire maatregelen

24.1 Ten aanzien van een (buiten)gewoon hoogleraar, bijzonder hoogleraar, universitair (hoofd)docent, docent of onderzoeker, ongeacht of hij is aangesteld voor onbepaalde tijd dan wel voor bepaalde tijd, die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaat, handelt in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit en/of in de uitoefening van zijn functie ernstig tekortschiet, kunnen door het college van bestuur disciplinaire maatregelen worden genomen van beperking van bepaalde werkzaamheden en/of bevoegdheden dan wel van volledige op-non- actief-stelling.

24.2 De Raad van Toezicht kan aan het college van bestuur een voorstel tot een disciplinaire maatregel doen als bedoeld in artikel 11.6. Indien geen voorstel van de Raad van Toezicht is ontvangen als bedoeld in artikel 11.6, verzoekt het college van bestuur om het oordeel van de Raad van Toezicht.

24.3 Alvorens te beslissen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk

door hem gehoord te worden.

24.4 Een voornemen tot een disciplinaire maatregel wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met de raad van toezicht. Het college van bestuur beslist als bevoegd gezag.

24.5 In geval van een verlenging van een disciplinaire maatregel is artikel 24.3 opnieuw van toepassing. Artikel 24.2 en 24.4 zijn niet opnieuw van toepassing.

24.6 Een disciplinaire maatregel alsook een verlenging daarvan wordt schriftelijk en gemotiveerd door het college van bestuur aan betrokkene meegedeeld en vermeldt nauwkeurig op welke werkzaamheden en/of bevoegdheden de maatregel betrekking heeft alsook de termijn waarvoor deze geldt.

Artikel 25–Onvrijwillig ontslag

25.1 Ten aanzien van een (buiten)gewoon hoogleraar, een bijzonder hoogleraar, een universitair (hoofd)docent, docent of onderzoeker die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaat, handelt in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit en/of in de uitoefening van zijn functie ernstig tekort schiet, kan het college van bestuur besluiten over te gaan tot tussentijds onvrijwillig ontslag.

25.2 De Raad van Toezicht kan aan het college van bestuur een voorstel tot onvrijwillig ontslag doen als bedoeld in artikel 11.6. Indien geen voorstel van de Raad van Toezicht is ontvangen als bedoeld in artikel 11.6, verzoekt het college van bestuur om het oordeel van de Raad van Toezicht.

25.3 Alvorens te beslissen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.

25.4 Een voornemen tot onvrijwillig ontslag wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met de raad van toezicht. Het college van bestuur beslist als bevoegd gezag.

Artikel 26–kennisgeving aan kerken

26.1 Indien het college van bestuur ten aanzien van een betrokkene een disciplinaire maatregel neemt als bedoeld in artikel 24, doet het daarvan mededeling aan de kerk waarvan betrokkene lid is, en in geval betrokkene als predikant of emeritus predikant aan een kerk is verbonden, tevens aan die kerk.

26.2 Indien het college van bestuur besluit tot onvrijwillig ontslag van een (buiten)gewoon hoogleraar, universitair hoofddocent of universitair docent als bedoeld in artikel 25, doet zij daarvan mededeling aan alle kerken.

Artikel 27–bijzondere of buitengewone leerstoel

27.1 De Raad van Toezicht kan op voordracht van of gehoord het college van bestuur besluiten tot instelling van één of meer buitengewone leerstoelen aan de universiteit.

27.2 Het college van bestuur kan besluiten tot de instelling van één of meer bijzondere leerstoelen aan de universiteit. Een besluit behoeft goedkeuring van de raad van toezicht.

27.3 Een benoeming tot bijzonder of buitengewoon hoogleraar gebeurt door het college van bestuur. Een voorstel tot benoeming is inhoudelijk gemotiveerd en behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.

27.4 De artikelen 22, 23, 24, 25 en 26 zijn van overeenkomstige toepassing op een buitengewoon hoogleraar als bedoeld in dit artikel.

F. FORMATIEPLAN

Artikel 28–formatieplan

28.1 Het college van bestuur stelt een formatieplan vast waarin de belasting voor het ondersteunend en wetenschappelijk personeel ten behoeve van onderwijs, onderzoek, kennisuitwisseling en organisatie wordt bepaald.

28.2 Het formatieplan behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
28.3 Het formatieplan wordt driejaarlijks geactualiseerd.
28.4 Beslissingen over de vervulling van vacatures worden genomen op basis van het formatieplan.

G. STUDENTEN

Artikel 29–toelating en inschrijving

29.1 Wanneer een aspirant-student zich meldt voor toelating tot de universiteit, zal namens het college van bestuur met hem/haar worden gesproken over zijn/haar motivatie voor de theologische studie aan de universiteit en zijn/haar houding ten opzichte van Gods Woord, de gereformeerde belijdenis en het gereformeerd kerkelijk leven. Het college van bestuur heeft het recht om toelating te weigeren, wanneer hij het resultaat van het gesprek onvoldoende acht.
29.2 Een aspirant-student ondertekent bij aanmelding een verklaring waaruit de positieve houding van de aspirant-student ten opzichte van het gereformeerde karakter van de universiteit blijkt en die de belofte van zijn kant bevat daarop geen inbreuk te zullen maken.
29.3 Het college van bestuur kan nadere regels stellen met betrekking tot de toelating van studenten.

Artikel 30–toegang tot onderwijs c.a.

30.1 Inschrijving als student geeft recht op het volgen van onderwijs, het afleggen van tentamens en examens en het gebruik maken van de door de universiteit aangeboden faciliteiten en voorzieningen.
30.2 Het college van bestuur kan bij reglement beperkingen aanbrengen op het gestelde in artikel 30.1 voor hen die de opleiding niet volgen ter voorbereiding op het ambt van predikant.

Artikel 31–toezicht

31.1 Het college van bestuur ziet toe op de studievoortgang van de studenten en overige ingeschrevenen.
31.2 Ten aanzien van studenten en overige ingeschreven die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaan dan wel handelen in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit kunnen door het college van bestuur disciplinaire maatregelen worden genomen van beperking van bepaalde rechten en/of bevoegdheden dan wel van tijdelijke ontzegging van de toegang tot de universiteit.
31.3 Alvorens een disciplinaire maatregel te nemen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
31.4 Een disciplinaire maatregel wordt schriftelijk en gemotiveerd door het college van bestuur aan betrokkene meegedeeld en vermeldt nauwkeurig op welke rechten en/of bevoegdheden de maatregel betrekking heeft alsook de termijn waarvoor deze geldt.
31.5 Ingeval van een situatie als bedoeld in artikel 31.2 kan het college van bestuur besluiten tot definitieve verwijdering en uitschrijving als student of overige ingeschrevene.
31.6 Alvorens een besluit als bedoeld in artikel 31.5 te nemen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
31.7 Een besluit als bedoeld in artikel 31.5 wordt schriftelijk en gemotiveerd door het college van bestuur aan betrokkene meegedeeld.

Artikel 32–uitschrijving

32.1 Het college van bestuur beslist over uitschrijving bij afbreken of onderbreken van de studie en bij overschrijding van de maximale studieduur.
32.2 Indien een student of overige ingeschrevene niet langer voldoet aan artikel 29.1, 29.2 of 29.3, is hij gehouden dat mee te delen aan het college van bestuur. Het college van bestuur beslist over de gevolgen voor de inschrijving.

Artikel 33–opleidingen

33.1 De universiteit voorziet op basis van haar grondslag en ter verwezenlijking van haar doelstelling in de door haar aan te bieden theologische opleidingen.

33.2 De universiteit kent de volgende opleidingen:

a. een driejarige voltijds bachelor-opleiding klassieke theologie;
b. een driejarige voltijds master-opleiding klassieke theologie, die opleidt tot gereformeerd predikant/theoloog;
c. eventuele overige door het college van bestuur vastgestelde en door de raad van toezicht goedgekeurde theologische opleidingen in deeltijd of voltijd.

33.3 De universiteit is als instelling bij de aanbieding van haar opleidingen primair gericht op de geïntegreerde vorming tot gereformeerd theoloog en gereformeerd predikant ten behoeve van de kerken.

Artikel 34–onderwijsprogramma's

34.1 Het college van bestuur draagt ten minste eenmaal per drie jaar zorg voor het vaststellen en/of evalueren van onderwijsprogramma's en betrekt daarbij de Raad van Advies voor advies. Hierin zijn de hoofdlijnen van de inrichting van het onderwijs en het studieprogramma voor iedere aangeboden opleiding evenals de verdeling van de studielast over de verschillende vakgebieden omschreven.

34.2 De onderwijsprogramma's behoeven de goedkeuring van de raad van toezicht.

Artikel 35–kwaliteitszorg

35.1 Het college van bestuur draagt zorg voor de opzet en het functioneren van een kwaliteitszorgsysteem met betrekking tot alle werkzaamheden van de universiteit en de door haar aangeboden opleidingen. De beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs geschiedt mede aan de hand van het oordeel van de studenten.

35.2 Bij de beoordeling wordt ten minste aandacht besteed aan:

a. een regelmatige controle van het tijdsbeslag dat voor de studenten voortvloeit uit de onderwijs- en examenregeling en de daarin vermelde studielast;
b. de kwaliteit van het onderwijs aan en de begeleiding van de studenten.

35.3 Het college van bestuur geeft de raad van toezicht gevraagd en ongevraagd inzicht in de opzet en het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem.

Artikel 36–permanente educatie/postacademisch onderwijs

36.1 De universiteit biedt aan haar afgestudeerden en andere belangstellenden regelmatig permanente educatie en/of postacademisch onderwijs aan.

36.2 De organisatie van de permanente educatie/postacademisch onderwijs is opgedragen aan het college van bestuur.

Artikel 37–doctoraat

37.1 Aan de universiteit kan het doctoraat in de theologie worden verkregen op grond van de verdediging van een dissertatie.

37.2 De senaat stelt als college voor promoties een promotiereglement vast met betrekking tot de toelating tot de promotie en ter verdere regulering daarvan.

Artikel 38–onderzoek

38.1 Het college van bestuur draagt ten minste eens per drie jaar zorg voor het vaststellen en/of evalueren van onderzoeksprogramma's voor de verschillende vakgebieden en betrekt daarbij de Raad van Advies voor advies. Hierin zijn de prioriteiten voor het te verrichten wetenschappelijk onderzoek per onderzoeksgroep omschreven.

38.2 De onderzoeksprogramma's behoeven de goedkeuring van de raad van toezicht.

Artikel 39–kennisuitwisseling

39.1 Het college van bestuur draagt ten minste eenmaal per drie jaar zorg voor het vaststellen en/of evalueren van een plan voor kennisuitwisseling en betrekt daarbij de Raad van Advies voor advies.

39.2 Het plan voor kennisuitwisseling behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.

I. FINANCIEN

Artikel 40-financiën

40.1 De kerken zijn verantwoordelijk voor de financiële instandhouding van de universiteit en maken daarbij zo mogelijk gebruik van overheidsbekostiging.

40.2 Op voorstel van het college van bestuur bepaalt de generale synode telkens voor een periode van drie jaren de jaarlijks door de kerken te betalen bijdrage (quota). Het voorstel van het college van bestuur behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.

40.3 Ter realisering van de doelstelling van de universiteit worden ook andere vormen van financiering benut, zoals verwerving van legaten, sponsoring en subsidies.

Artikel 41–begroting en jaarrekening

41.1 Het college van bestuur stelt jaarlijks voorafgaand aan het begrotingsjaar de begroting vast, waarin zijn opgenomen een personeelsparagraaf en een onderzoekparagraaf.

41.2 Het college van bestuur stelt binnen zes maanden na afloop van het boekjaar na controle door een door de raad van toezicht aan te wijzen registeraccountant de jaarrekening van het afgelopen jaar vast. De jaarrekening moet zijn voorzien van een verklaring en bijbehorende managementletter van de accountant.

41.3 Geraamde uitgaven welke in een begrotingsjaar niet gerealiseerd zijn, kunnen worden toegevoegd aan de algemene reserve. Overschrijdingen van het budget over enig jaar kunnen worden gecompenseerd ten laste van de algemene reserve.

41.4 Het college van bestuur draagt zorg voor een solide beleid betreffende reserves en voorzieningen.

41.5 Het college van bestuur stelt driejaarlijks een meerjarenbegroting op ten behoeve van de generale synode.

41.6 De begroting, de jaarrekening en de meerjarenbegroting behoeven, evenals het reserve- en voorzieningenbeleid, de goedkeuring van de raad van toezicht.

41.7 Het boekjaar van de universiteit is gelijk aan het kalenderjaar.

Artikel 42–goedkeuring en decharge door generale synode

42.1 De raad van toezicht zendt ter goedkeuring aan elke generale synode voor ieder boekjaar dat is verstreken sinds de vorige generalesynode de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag, zoals vastgesteld door het college van bestuur en goedgekeurd door de raad van toezicht. In het jaarverslag is een verantwoording van het uitgeoefende toezicht opgenomen.

42.2 Bij goedkeuring verleent de generale synode aan de raad van toezicht en het college van bestuur decharge voor het gevoerde financieel beleid en beheer en het uitgeoefende toezicht daarop.

J. MEDEZEGGENSCHAP

Artikel 43–medezeggenschap

43.1 Het college van bestuur doet een keuze uit de medezeggenschapsstelsels die volgens de wet mogelijk zijn. Deze keuze behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.

43.2 Het college van bestuur stelt, afhankelijk van de in artikel 43.1 bedoelde keuze, een medezeggenschapsregeling dan wel een reglement voor de universiteitsraad vast.

K. VERTEGENWOORDIGING

Artikel 44–vertegenwoordiging
De voorzitter van het college van bestuur vertegenwoordigt de universiteit in en buiten rechte.

L. SLOTBEPALINGEN

Artikel 45–vaststelling en wijziging
45.1 Dit statuut kan door een generale synode worden gewijzigd.
45.2 Als de generale synode niet vergadert is de raad van toezicht bevoegd, gehoord het college van bestuur, bepalingen van dit statuut te wijzigen als zij voortvloeien uit wijzigingen in wet- en regelgeving van de overheid. De raad van toezicht vermeldt deze wijzigingen in zijn rapport aan de generale synode, bedoeld in artikel 14 van dit statuut.

Artikel 46–inwerkingtreding
Dit statuut treedt in werking per 12 december 2020.

Bijlage 4-2, artikel 62: Statuut van het toerustingscentrum
geldend zolang de kerkverbanden van GKv en NGK niet verenigd zijn

Naam, zetel, duur en rechtspersoonlijkheid
Artikel 1

1. De kerkelijke instelling is genaamd:
   "TOERUSTINGSCENTRUM GEREFORMEERDE KERKEN", hierna te noemen 'Instelling'.
2. De instelling is opgericht voor onbepaalde duur.
3. De instelling is gevestigd te Zwolle.
4. De instelling is een gezamenlijke kerkelijke instelling van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerken in de zin van artikel E68 lid 2 van de kerkorde van de GKv en art. 31 lid 4 van het Akkoord van Kerkelijk Samenleven van de NGK.
5. De instelling heeft naar BW 2:2, de rechtsvorm van een zelfstandig onderdeel van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerken.
6. De instelling bezit rechtspersoonlijkheid als bedoeld in artikel 2:2 lid 1 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
7. Dit statuut vormt het statuut van de instelling in de zin van art. 2:2 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek.
8. De instelling is de rechtsopvolger van de volgende organisaties van de GKv: het Praktijkcentrum Gereformeerde Kerken, het Diaconaal Steunpunt en het Missionair Steunpunt (vallend onder het Deputaatschap Diaconale Zaken), en van de Nederlands Gereformeerde Toerusting van de NGK.

Grondslag en binding
Artikel 2

1. De instelling heeft tot grondslag voor haar handelen de Bijbel als Woord van God, waarvan de Drie Formulieren van Eenheid een samenvatting geven.
2. Het bestuur, de directeur en de medewerkers weten zich in hun interne en externe functioneren, leef- en handelwijze aan de grondslag gebonden. Zij onderschrijven van harte de gereformeerde identiteit van de instelling.

Doel
Artikel 3

1. De instelling stelt zich ten doel gemeenten en geloofsgemeenschappen praktisch te inspireren en te ondersteunen zodat door hen heen het Koninkrijk van God voor elkaar en in de samenleving zichtbaar wordt.
2. De instelling zal daartoe kerkelijk leidinggevenden, zoals kerkelijk werkers, jeugdwerkers, ambtsdragers, predikanten en kerkenraden en kerkelijke commissies van primair de GKv en NGK dienen met proactieve voorlichting of reactief op aanvraag met toerusting, opleiding, advies, begeleiding en coaching.
3. De wijze waarop dit geschiedt, wordt nader omschreven in het Huishoudelijk Reglement.

Bestuur
Artikel 4

1. Het bestuur van de instelling, ook wel commissie toerustingscentrum (CTC) genoemd, bestaat uit tenminste vijf leden. Zij worden door de generale synode van de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK, op voordracht van het bestuur, benoemd.
2. Een bestuurslid dient belijdend lid in volle rechten te zijn van één van de GKv, de NGK of van één van de kerken waarvan de generale synode van de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK hebben uitgesproken dat deze te herkennen zijn als kerken van Jezus Christus.
3. De leden van het bestuur worden benoemd voor een periode van drie jaar. Na het verstrijken van de benoemingsperiode is tweemaal herbenoeming door de benoemende instantie mogelijk.
4. Het bestuur hanteert een rooster van aftreden zoals in het huishoudelijk reglement is aangegeven.

5. Een bestuurslid, benoemd in een tussentijdse vacature, neemt op het rooster van aftreden de plaats in van het bestuurslid in wiens plaats hij of zij is benoemd.
6. Een medewerker van de instelling noch haar directeur kan bestuurslid zijn van de instelling.
7. Het bestuur benoemt uit zijn midden een voorzitter, secretaris en een bestuurslid financiën.
8. De voorzitter en de secretaris vormen samen het dagelijks bestuur.
   Indien het aantal bestuursleden beneden het in lid 1 vermelde minimum is gedaald, blijft het bestuur niettemin bevoegd.
9. Bij het ontstaan van een (of meer) vacature(s) in het bestuur, zullen de overblijvende bestuursleden binnen twee maanden na het ontstaan van de vacature(s) daarin voorzien door de benoeming van een (of meer) door gemelde generale synode en Landelijke Vergadering aangewezen secundi, tenzij - wanneer door de ontstane vacature(s) het aantal bestuursleden niet minder dan vijf (5) is geworden - het bestuur besluit om niet in de vacature(s) te voorzien. Het aantal bestuursleden mag niet minder zijn dan drie (3). Indien het aantal bestuursleden minder dan drie (3) wordt en geen secundus beschikbaar is voor het vervullen van de ontstane vacature, is het overgebleven bestuur gerechtigd een bestuurslid te benoemen tot de volgende reguliere kerkelijke vergadering van de generale synode en/of de Landelijke Vergadering.
10. De leden van het bestuur genieten geen beloning voor hun werkzaamheden.
    Zij hebben wel recht op vergoeding van de door hen in de uitoefening van hun functie gemaakte kosten, voor zover deze naar redelijkheid zijn gemaakt en niet-bovenmatige vacatiegelden.

Bestuursvergaderingen
Artikel 5

1. De bestuursvergaderingen worden gehouden in Nederland op de plaats als bij de oproeping is bepaald.
2. Tenminste vijf keer per jaar wordt een vergadering gehouden.
3. De directeur van de instelling neemt in de regel deel aan de bestuursvergadering met adviserende stem. Het bestuur kan zich in voorkomende gevallen door een deskundige doen bijstaan. Deze woont de bestuursvergadering bij met raadgevende stem.
4. a. Vergaderingen zullen voorts telkenmale worden gehouden, wanneer de voorzitter dit wenselijk acht of indien de directeur of twee van de andere bestuursleden daartoe schriftelijk en onder nauwkeurige opgave van te behandelen punten aan de voorzitter het verzoek richt(en).
   b. Indien de voorzitter aan een dergelijk verzoek geen gevolg geeft of daaraan weliswaar gevolg geeft maar op zodanige wijze dat de vergadering niet kan worden gehouden binnen drie weken na het verzoek, is (zijn) de verzoeker(s) bevoegd zelf een vergadering bijeen te roepen met inachtneming van de vereiste formaliteiten.
5. De oproeping tot de vergadering geschiedt behoudens het in lid 4 sub b bepaalde door de voorzitter, ten minste zeven dagen tevoren, de dag van de oproeping en die van de vergadering niet meegerekend, door middel van oproepingsbrieven dan wel, indien de bestuurder daarmee instemt, door een langs elektronische weg toegezonden leesbaar en reproduceerbaar bericht aan het adres dat door hem voor dit doel aan de instelling is bekendgemaakt.
6. Bij de oproeping worden, behalve plaats en tijdstip van de vergadering, de te behandelen onderwerpen vermeld.
7. De vergaderingen worden geleid door de voorzitter van het bestuur. Ontbreekt de voorzitter, dan treedt een van de andere bestuursleden, door het bestuur aan te wijzen, als voorzitter op. Wordt ook op deze wijze niet in het voorzitterschap voorzien, dan wordt de vergadering geleid door de in leeftijd oudste aanwezige bestuurder.
8. Van het verhandelde in de vergaderingen worden notulen gehouden door de secretaris of door een van de andere aanwezigen, door de voorzitter daartoe aangezocht.
   Deze notulen worden in dezelfde of in de eerstvolgende vergadering vastgesteld en ten blijke daarvan door de voorzitter en de secretaris van die vergadering ondertekend.

Bestuursbesluiten
Artikel 6

1. Het bestuur kan in een vergadering alleen besluiten nemen indien de meerderheid van de in functie zijnde bestuurders ter vergadering aanwezig of vertegenwoordigd is, tenzij in deze statuten anders is bepaald. Besluiten kunnen slechts worden genomen met betrekking tot geagendeerde onderwerpen.
   Is in een vergadering niet de meerderheid van de in functie zijnde bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd dan wordt een tweede vergadering bijeengeroepen, te houden niet eerder dan twee en niet later dan vier weken na de eerste vergadering. In deze tweede vergadering kan ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde bestuurders worden besloten omtrent de onderwerpen welke op de eerste vergadering op de agenda waren geplaatst. Bij de oproeping tot de tweede vergadering moet worden vermeld dat en waarom een besluit kan worden genomen ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde bestuurders.
2. Een bestuurder neemt niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming indien hij daarbij een direct of indirect persoonlijk belang heeft. De betreffende bestuurder is verplicht van een persoonlijk belang als in de vorige volzin bedoeld onverwijld mededeling te doen aan de andere bestuurder(s).
3. Een bestuurslid kan zich ter vergadering door een medebestuurslid laten vertegenwoordigen onder overlegging van een schriftelijke, ter beoordeling van de voorzitter van de vergadering voldoende, volmacht.
4. Indien zulks bij de oproeping is vermeld, is iedere bestuurder bevoegd om, in persoon, door middel van een elektronisch communicatiemiddel, rechtstreeks kennis te nemen van de verhandelingen ter vergadering en het stemrecht uit te oefenen, mits de betreffende bestuurder via het elektronisch communicatiemiddel kan worden geïdentificeerd, rechtstreeks kan kennisnemen van de verhandelingen ter vergadering en het stemrecht kan uitoefenen. Voor het houden van de in de vorige zin bedoelde vergadering is vereist dat de betreffende bestuurder via het elektronisch communicatiemiddel kan deelnemen aan de beraadslaging. Het bestuur is bevoegd in het huishoudelijk reglement voorwaarden te stellen aan het gebruik van het elektronisch communicatiemiddel.
5. Indien de door de statuten gegeven voorschriften voor het oproepen en houden van vergaderingen niet in acht zijn genomen, kunnen toch geldige besluiten worden genomen over alle aan de orde komende onderwerpen mits met algemene stemmen en mits alle in functie zijnde bestuursleden aanwezig of vertegenwoordigd zijn.
6. Het bestuur kan ook buiten vergadering besluiten nemen, mits alle bestuursleden in de gelegenheid zijn gesteld schriftelijk dan wel elektronisch, hun mening te uiten en zich voor het voorstel hebben uitgesproken.
   Van een aldus genomen besluit wordt onder bijvoeging van de ingekomen antwoorden door de secretaris een relaas opgemaakt, dat na medeondertekening door de voorzitter bij de notulen wordt gevoegd.
7. Ieder bestuurslid heeft het recht tot het uitbrengen van één stem.
8. Voorzover deze statuten geen grotere meerderheid voorschrijven worden alle bestuursbesluiten genomen met volstrekte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen.
9. Bij staking van stemmen over personen, beslist het lot.
   Bij staking van stemmen over zaken is het voorstel verworpen.
10. Alle stemmingen in een vergadering geschieden mondeling, tenzij een of meer bestuurders vóór de stemming een schriftelijke stemming verlangen.
    Schriftelijke stemming geschiedt bij ongetekende, gesloten briefjes.
11. Blanco en ongeldige stemmen worden beschouwd als niet te zijn uitgebracht.
    Voor de bepaling van het quorum tellen blanco of ongeldige stemmen of stemonthoudingen mee.

Einde bestuurslidmaatschap
Artikel 7

1. Het bestuurslidmaatschap van een bestuurder eindigt:
   a. door zijn overlijden;
   b. door ontslag krachtens een besluit van het bestuur dan wel de benoemende instantie, zulks met inachtneming van het in lid 2 bepaalde:
   c. door aftreden van de bestuurder, zulks met inachtneming van het lid 4 bepaalde;
   d. door het verlies van de kwaliteit als bedoeld in artikel 4 lid 2;
   e. door het verstrijken van de periode waarvoor een bestuurder is benoemd.
2. Een bestuurder kan te allen tijde onder opgaaf van redenen door het bestuur worden ontslagen. De betrokken bestuurder neemt niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming over zijn voorgestelde ontslag.
   Een besluit tot ontslag dient met algemene stemmen te worden genomen in een vergadering waarin alle overige bestuursleden tegenwoordig of vertegenwoordigd zijn.
   Zijn niet alle overige bestuursleden tegenwoordig of vertegenwoordigd, dan wordt binnen vier doch niet eerder dan twee weken daarna een tweede vergadering bijeengeroepen en gehouden, waarin over het voorstel zoals dat in de vorige vergadering aan de orde is geweest, ongeacht het aantal tegenwoordige of vertegenwoordigde bestuursleden, kan worden besloten, mits met algemene stemmen
3. De bestuurders zijn bevoegd te allen tijde zelf af te treden, mits dit schriftelijk geschiedt met een opzeggingstermijn van ten minste drie maanden.

Bestuursbevoegdheid
Artikel 8

1. Het bestuur is belast met het besturen van de kerkelijke instelling en het toezicht op de realisering van de doelstelling.
   De directeur is belast met de dagelijkse leiding van de instelling in overeenstemming met artikel 2 en 3 van dit statuut.
   Het bestuur is namens de generale synode van de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK gemandateerd tot het nemen van besluiten die voortvloeien uit het geformuleerde beleid, jaarplannen en taakstellingen gedurende de periode tussen twee generale synodes/landelijke vergaderingen in.
2. Het bestuur is bevoegd tot:
   a. het aannemen of verwerpen van erfstellingen, legaten, schenkingen en giften;
   b. het aanstellen van personeel binnen de financiële ruimte die daarvoor beschikbaar is.
3. Het bestuur is niet bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding en bezwaring van registergoederen en tot het aangaan van overeenkomsten waarbij de instelling zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt en een wijziging in de bestemming van het vermogen, tenzij daartoe voorafgaande schriftelijke toestemming is verkregen van de generale synode van de GKv en de landelijke vergadering van de NGK.

Vertegenwoordiging
Artikel 9

1. De instelling wordt vertegenwoordigd door het bestuur dan wel door twee gezamenlijk handelende bestuursleden.
   Indien meer functies door dezelfde persoon worden vervuld, heeft dat niet tot gevolg dat de instelling door die persoon alleen vertegenwoordigd kan worden.
2. Het bestuur kan een volmacht verlenen aan een of meer bestuursleden om de instelling binnen de in die volmacht aangegeven grenzen te vertegenwoordigen.

Administratie en financieel toezicht
Artikel 10

1. Het bestuur is verantwoordelijk voor het (laten) voeren van een adequate administratie in overeenstemming met de Nederlandse wetgeving.
2. Het bestuur legt van het gevoerde financieel beleid en beheer verantwoording af aan iedere gewone generale synode van de GKv en landelijke vergadering van de NGK en doet deze vergaderingen budgetvoorstellen; synode en landelijke vergadering stellen deze vast.
3. Het bestuur bespreekt jaarlijks met deputaten financiën en beheer van de GKv en de Financiële Commissie van de NGK de concept jaarrekening in het voorjaar en de begroting voor het volgende jaar in het najaar.
4. In het Huishoudelijk Reglement wordt vastgelegd op welke wijze en onder welke voorwaarden het bestuur uitgaven kan doen en financiële verplichtingen kan aangaan, met waarborging van de controlefunctie van genoemd deputaatschap.

Geldmiddelen en goederen
Artikel 11

1. De geldmiddelen van de instelling bestaan uit quotum-inkomsten van de kerken waarvoor zij werkzaam is.
2. Daarnaast verwerft de instelling inkomsten uit advisering, begeleiding en coaching, inkomsten uit het verkopen van producten, uit schenkingen, giften, erfstellingen en legaten en uit de samenwerking met derden.
3. De baten en reserves van de onder artikel 1.8 genoemde organisaties vormen het startkapitaal van de instelling.
4. De bij genoemde organisaties in beheer zijnde goederen, inventarissen, domeinnamen en rechten gaan over naar de Instelling.
5. De Instelling beoogt niet het maken van winst.

Huishoudelijk reglement
Artikel 12

1. Het bestuur stelt een reglement vast dat voorziet in de vereiste nadere uitvoeringsbepalingen die niet in dit statuut zijn vervat.
2. Het reglement mag niet in strijd zijn met dit statuut.
3. Het bestuur is te allen tijde bevoegd tot wijziging van het reglement.
4. Het bestuur brengt het reglement en eventuele wijzigingen ervan ter kennis van de generale synode van de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK.

Geschillen
Artikel 13

1. Indien sprake is van een geschil binnen het bestuur aangaande het functioneren van de instelling wordt dit geschil, met uitsluiting van de burgerlijke rechter, ter beslissing voorgelegd aan een college van drie bindend adviseurs.
2. Voor een bindend adviseur gelden dezelfde benoembaarheidsvereisten als voor een lid van het bestuur volgens artikel 4.2.

Statutenwijziging
Artikel 14

Deze statuten kunnen gewijzigd worden door besluiten van de generale synode van de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK. Het gewijzigde statuut wordt als bijlage opgenomen in de acta van deze vergaderingen.

Ontbinding en vereffening
Artikel 15

1. De instelling kan ontbonden worden door gelijkluidende besluiten van de generale synode van

de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK.

2. De vereffening geschiedt door het bestuur, tenzij anders bepaald in het onder lid 1 genoemde besluit. Een eventueel batig saldo, dan wel nadelig saldo, zal na vereffening worden overgedragen aan de generale synode van de GKv en de Landelijke Vergadering van de NGK (naar rato van het vanuit beide kerkverbanden ingebrachte vermogen bij de oprichting, vermeerderd met de nadien ontvangen geldmiddelen uit de kerkelijke quota.
   De vereffenaars dragen het saldo over.
3. Na ontbinding blijft de instelling voortbestaan voor zover dit tot vereffening van haar vermogen nodig is. Gedurende de vereffening blijven de bepalingen van de statuten voor zoveel mogelijk van kracht.
   In stukken en aankondigingen die van de instelling uitgaan, moeten aan haar naam worden toegevoegd de woorden 'in liquidatie'.
4. De boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de instelling moeten worden bewaard door het Archief en documentatiecentrum van de kerken.

Slotbepaling
Artikel 16

1. Op het bestuur van de instelling, als commissie van de generale synode van de GKv en van de Landelijke Vergadering van de NGK, zijn de bepalingen van toepassing van de Regeling generale deputaten in de Huishoudelijke regeling voor generale synoden van de GKv.
2. In alle gevallen, waarin zowel de wet als deze statuten als ook de onder 1 genoemde regelingen niet voorzien, beslist het bestuur.

Inwerkingtreding statuut
Artikel 17

Dit statuut is in werking getreden op één januari tweeduizend eenentwintig.

Bijlage 4-3, artikel 64: Regeling voor steun behoevende kerken en missionaire initiatieven:

Deze regeling voor steun behoevende kerken en missionaire initiatieven beoogt vorm te geven aanlandelijke solidariteit en classicale verantwoordelijkheid.

Doel

Commissie steun behoevende kerken en missionaire initiatieven (CSKMI) geeft uitvoering aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor ondersteuning van die kerken en classes waarvan duidelijk is dat de beschikbare middelen ontoereikend zijn voor de verkondiging van Gods Woord en behoud van kerkelijke gemeenschappen. Financiële steun is gericht op continuïteit van kerkelijke presentie in de (geografische) regio en versterking van de missie van de kerken.

Uitwerking

1. De steun is primair bedoeld voor de financiering van een predikantsplaats of een prio/kerkelijkwerker in plaats van een predikant.
2. De regeling is ook van toepassing op projectvoorstellen van kerken die missionairegemeenschapsvorming als doel hebben.
3. Een steunaanvraag kan ook ingediend worden vanwege exploitatietekorten in verband met eenwachtgeldverplichting of ontslaguitkering of een eenmalig begrotingstekort door onvoorziene omstandigheden.
4. De steun is niet bedoeld voor doelen zoals kerk(nieuw)bouw, landelijke zending, opleiding, etc.

Uitgangspunten

1. Steun wordt verleend aan een plaatselijke kerk (niet aan privé personen of stichtingen).
2. Een kerk met een financieel tekort moet werken aan kostenbeheersing en versterking van draagkracht.
3. De steun is in principe van tijdelijke aard en gericht op herstel/opbouw van financiële zelfstandigheid.
4. De totale steun van classis en CSKMI bedraagt niet meer dan 40 % van de traktementskosten.
5. De landelijke steun voor een missionair project bedraagt niet meer dan 50% van de projectkosten, een plan voor duurzaamheid op de lange termijn maakt integraal deel uit van het projectplan.
1. Bij aanvraag van steun van het kerkverband neemt de classis verantwoordelijkheid door:
    a. zich op de hoogte te stellen van de situatie van de steun vragende kerk;
    b. samenwerken in de classis te bevorderen;
    c. de noodzaak van steun in het licht van de context te beoordelen (zie verantwoordelijkheden classis);
2. Een positief advies van de classis is voorwaarde voor steun, CSKMI draagt zo nodig naast de classis financieel bij.

Verantwoordelijkheden

Commissie (CSKMI)

1. CSKMI bestaat uit leden van de kerkverbanden op basis van betrokkenheid en deskundigheid bijde onderwerpen en worden benoemd door LV en GS gezamenlijk.
2. CSKMI kan vroegtijdig door de steun vragende kerk en/of classis worden gevraagd omondersteuning en advies bij het doorlopen van het proces.
3. CSKMI checkt op criteria voor steun en zal zich laten adviseren in het geval van HR-zaken enmissionaire plannen.
4. CSKMI neemt een besluit op basis van het advies van classis, de kaders en criteria van de regelingen eventueel ingewonnen extern advies.
5. CSKMI communiceert het besluit, voorzien van de overwegingen aan de classis en steun vragende kerk.

6. CSKMI legt (financiële) verantwoording af aan de Landelijke Vergadering (LV NGK) en de generale synode (GS GKv).

Classis

1. Een inhoudelijke en financiële betrokkenheid van de classis is van groot belang. De classis dient zich op de hoogte te stellen van de situatie van de steun vragende kerk.
2. De beoordeling van de staat van de financiële huishouding is daarbij een aspect. De classis toont haar betrokkenheid en verantwoordelijkheid in een bijdrage van de aangesloten kerken.
3. Voor het vaststellen van de bijdrage van de classis wordt rekening gehouden met het totaal aan benodigde steun in de classis.
4. Het advies van de classis dient beargumenteerd en gedocumenteerd te zijn op basis van de aangegeven kaders en criteria uit deze regeling.
5. De classis is verantwoordelijk voor het organiseren van een structuur om betrokkenheid te stimuleren en te borgen (bijvoorbeeld classisdeputaten instellen, steun en samenwerking agenderen, communicatie in de classis, samenwerking met CSKMI).

Steun vragende kerk

1. De steun vragende kerk is verantwoordelijk voor het proces voor het aanvragen en verantwoorden van steun. De steun vragende kerk laat eigenaarschap zien door de classis en CSKMI van juiste en volledige gegevens te voorzien.
2. Een gemeentestichtingsproject werkt onder verantwoordelijkheid van een moederkerk, die daarmee het eigenaarschap voor de aanvraag en verantwoording naar de kerken vervult.
3. De steun vragende kerk is verantwoordelijk voor een plan met meerjarenperspectief.
4. De steun vragende kerk werkt aan kostenbeheersing, staat open voor advies van derden hierover,en werkt aan een afbouwplan van steun.
5. De steun vragende kerk werkt aan het versterken van (financiële) draagkracht en eventueel werving van andere fondsen.
6. De steun vragende kerk is verantwoordelijk voor een transparante verantwoording van het financieel beleid.

Criteria

Bij de beoordeling overweegt CSKMI o.a. de volgende criteria:

1. Aanvraag steun vragende kerk met advies van de classis
    a. Kengetallen kerk: (Omvang (ledental) en samenstelling, ontwikkelingen (bijv. groei ofvergrijzing), Huisvesting.
    b. Context en omgevingsfactoren: geografische ligging (bijvoorbeeld geïsoleerde ligging) diesamenwerking met andere kerken onmogelijk maakt, sociaaleconomische ontwikkelingen (religiositeit in de classis, bijzondere doelgroepen (studenten, toeristen etc.).
2. Kerkelijk leven
    a. Mogelijkheden voor samenwerking met andere kerken.
    b. Noodzaak voor het beroepen van een predikant of het benoemen van een prio/kerkelijkwerker.
    c. Omvang van het voorgangerteam (predikant, prio, jeugd- en pastorale werkers).
3. Missionaire kansen en plannen
    a. Een projectplan met daarin missie, visie, doelgroepen, context, plan van aanpak, identiteit, draagvlak, leiderschap en toerusting. Een toelichting op deze criteria wordtgegeven in de handreiking voor missionaire initiatieven.
    b. Bij kerkstichting ligt het eigenaarschap bij de moederkerk of vertegenwoordiging van kerken waaronder het project valt.
4. Financiële informatie
    a. Financiële situatie van de kerk op basis van balans, begroting en meerjarenperspectief.
    b. Gemiddelde bijdrage per lid, rekening houdend met de demografische samenstelling van de gemeente.

c. Verhouding kosten voorganger en overige kosten.
d. Hoogte van de vrije financiële reserve(s) in relatie tot de exploitatiekosten.
e. Informatie over bezittingen en langlopende financiële verplichtingen.
f. Informatie over de maatregelen die genomen zijn om tekorten terug te dringen.

Financiële regeling

Criteria

1. Voorschot
   a. De steun wordt jaarlijks vastgesteld door CSKMI en verstrekt als voorschot;
   b. De steun wordt definitief vastgesteld na de ontvangst van de financiële verantwoordingvan de steun ontvangende kerk;
   c. Indien het tekort lager is dan het verleende voorschot zal het bedrag van de definitievesteun aangepast worden en worden terugbetaald binnen 3 maanden na constatering;
2. Duur van de Financiële Steun van CSKMI
   a. De steun geldt voor een periode van drie jaar;
   b. De steunverlening kan één of meer keren worden verlengd en kan maximaal tien jaar duren. Er geldt een hardheidsclausule dat CSKMI mag afwijken van deze termijn, mits de classis positief adviseert conform het afgesproken proces;
3. Richtlijn voor hoogte van de steun
   a. Bij de bepaling van de hoogte van de steun voor een samenwerkingskerk zal ook gekeken worden naar de bijdragen van de samenwerkingspartner(s);
   b. Richtlijn voor de bijdrage aan traktementskosten:
      i. conform berekening SKW;
      ii. Er wordt maximaal 40% van de traktementskosten cq loonkosten (predikant, prio, jeugd of kerkelijk werker) vergoed. Advies van SKW wordt ingewonnen over de wenselijkheid van parttime benoemingen en/of samenwerkingen met kerken in de classis.
4. Wachtgeld of ontslaguitkering
   a. In situaties waarbij sprake is van wachtgeld of een ontslaguitkering (bijvoorbeeld dooreen beëindigingsovereenkomst) kan indien nodig steun worden verleend;
   b. De bepaling van de hoogte en de duur worden daarvoor conform vigerende richtlijnenvastgesteld en extern inhoudelijk getoetst;
   c. De steun zal niet hoger of langer kunnen zijn dan de daarvoor vigerende richtlijnenaangeven;
5. Eigen bijdrage in situaties van steun vragende kerken
   a. Bijdrage steun vragende kerk
      1. Norm ledenbijdrage excl diaconale doelen (te verhogen met het bedrag aan vrije reserveshoger dan 40% van de jaarlijkse begroting) gebaseerd op basis van een berekening van het SKW;
   b. Bijdrage classis
      Minimale bijdrage per lid per jaar, gecumuleerd voor alle bestaande en andereondersteuning in de classis, vast te stellen op € 8,-;

c. De volgorde is dat eerst de steun vragende kerk betaalt, dan de classis en als er meer nodig is de CSKMI.

6. Eigen bijdrage in situaties van missionaire projecten en initiatieven
   a. De bijdrage van moederkerk, classis en andere fondsen dient minimaal 50 % van de conform de vigerende richtlijnen door CSKMI goedgekeurde projectbegroting te dekken;
   b. Het meerjarenbeleidsplan toont dat vanaf de start planmatig gewerkt wordt aan derdegeldstromen en duurzaamheid van het initiatief op de lange termijn.

Proces (voor steun en missionaire initiatieven)

1. Aanvraag voorbereiden
    a. CSKMI dient vroegtijdig te worden gevraagd om te ondersteunen en te adviseren bij hetvolgen van het proces;
    b. CSKMI zal een gesprek met de steun vragende kerk hebben en het gesprek in de classishelpen voorbereiden.

2. Aanvraag indienen
    a. De aanvraag dient gepaard te gaan met een positief advies van de classis;
    b. Gedurende de looptijd van de steun dient deze elk jaar opnieuw onderbouwd te wordenmet een actuele jaarrekening. CSKMI zal periodiek een vervolggesprek met de kerk hebben;
    c. Elke drie jaar zal ook een nieuw positief advies van de classis de aanvraag moetenvergezellen;
    d. De jaarlijkse aanvraag dient te bestaan uit
        i. Begroting van het komende jaar;
        ii. Balans en resultatenrekening (exploitatieoverzicht of staat van baten en lasten) van het afgelopen jaar met toelichting; tot de toelichting behoort een specificatie van de traktementskosten conform het vigerende model;
        iii. Een financiële prognose voor de termijn waarin behoefte bestaat aan financiële ondersteuning, maar ten minste drie jaar;
        iv. Een plan om de bijdrage af te bouwen (afbouwplan);
    e. De jaarlijkse vervolgaanvraag dient voor november bij CSKMI ingediend te worden. Deeerste aanvraag kan door het jaar heen worden ingediend.

3. Aanvraag beoordelen en besluiten
    a. Nieuwe aanvragen neemt CSKMI pas in behandeling als deze compleet zijn aangeleverd;
    b. Binnen drie maanden neemt de commissie een besluit en deelt dit aan de steun vragendekerk mee;
    c. CSKMI kan bij de beoordeling advies vragen aan externe deskundigen. Deze adviezenworden in de besluitvorming meegewogen;
    d. Besluiten met betrekking tot verlenging van lopende hulpvragen worden uiterlijk 31december gecommuniceerd met de kerk, indien het proces correct gevolgd is;
4. Afwijzen en beroepsmogelijkheid
    a. Een kerk die financiële steun vraagt kan een verzoek indienen om een (negatief) besluit te herzien, mits dit verzoek is gedaan binnen zes weken na het genomen besluit en mits voorzien van nieuwe argumenten en classis opnieuw positief ondersteunt;
    b. Indien de kerk het niet eens is met het herziene besluit kan in beroep worden gegaan conform de kerkorde.

5. Financiële verantwoording
    Jaarlijks moet binnen twee maanden na de beëindiging van het boek/kalenderjaar de financiëleverantwoording bij de secretaris digitaal ingeleverd worden. Deze moet bestaan uit:
    a. resultatenrekening (exploitatieoverzicht, staat van baten en lasten);
    b. balans per 31 december;
    c. een toelichting op beide;
    d. verslag van de kascontrole.

Slotbepaling

Deze richtlijn beoogt geen strikte checklist te zijn op grond waarvan bij voorbaat een oordeel over het al of niet geven van steun duidelijk is. CSKMI heeft de vrijheid om gemotiveerd van deze regels af te wijken.

Bijlage 4-4, artikel 70: Regelingen deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden
aangepast i.v.m. gezamenlijke Commissie

Regelingen dovenpastoraat

Omschrijvingen
In deze regelingen is bedoeld met:

commissie: de commissie die door de generale synode en de landelijke vergadering is ingesteld ten dienste van de pastorale zorg aan doven en slechthorenden;

de predikant:
de predikant die is benoemd voor de uitvoering van de pastorale verzorging aan doven en slechthorenden;

de kerkenraad:
de kerkenraad van de plaatselijke kerk waaraan de predikant naar art. B15.4 KO verbonden is;

de kerkelijk werker:
de kerkelijk werker die is benoemd voor de uitvoering van de pastorale verzorging aan doven en slechthorenden;

IDP: het Interkerkelijk Dovenpastoraat.

INSTRUCTIE VOOR DE COMMISSIE

1. De commissie informeert, stimuleert en begeleidt de kerken aangaande de ambtelijke zorg voor doven en slechthorenden.
2. Zij wijst drie commissieleden aan om zitting te nemen in het bestuur van het IDP.
3. Zij benoemt zo nodig en zo mogelijk een predikant die zij geschikt acht voor de pastorale zorg aan doven en slechthorenden. Voor de predikant geldt de “regeling voor de rechtspositie van de DSH- predikant”. In het geval zij geen predikant kan vinden, stelt zij een kerkelijk werker aan en sluit met hem een arbeidsovereenkomst; voor hem gelden art. B31 KO en de generale regeling voor kerkelijk werkers, waarbij de commissie optreedt als was zij de kerkenraad. In het geval zij èn geen predikant èn geen kerkelijk werker kan vinden, zoekt ze naar andere mogelijkheden binnen het IDP en binnen het vastgestelde budget.
4. Zij ziet erop toe dat de predikant naar art. B15 KO verbonden blijft of verbonden wordt aan een kerk. Zie verder de “regeling t.a.v. de kerkenraad”.
5. Zij regelt en begeleidt de speciale toerusting van de predikant of de kerkelijk werker.
6. Zij introduceert een nieuw benoemde predikant of kerkelijk werker bij het IDP.
7. Zij staat de predikant of de kerkelijk werker met raad en daad terzijde en begeleidt hem. Zij nodigt hem als regel uit in haar vergadering, waar hij een adviserende stem heeft. Met het oog hierop vergadert zij ten minste tweemaal per jaar.
8. Zij ziet erop toe dat de predikant of de kerkelijk werker de hem gegeven instructie uitvoert. Zij houdt ten minste eenmaal per jaar met hem een functioneringsgesprek, in aanwezigheid van een personeelsdeskundige.
9. Zij behandelt eventuele klachten uit het midden van de kerken over het functioneren van de predikant of de kerkelijk werker, maar alleen nadat zij de predikant of de kerkelijk werker in de gelegenheid heeft gesteld zich te verantwoorden. Ook bevordert zij dat de klacht zo mogelijk in direct contact tussen de klager en de predikant of de kerkelijk werker wordt opgelost.
10. Wanneer het een klacht betreft over leer of leven van de predikant, en de commissie geen zekerheid kan verkrijgen dat de klacht ongegrond is, informeert zij de kerkenraad van de kerk waaraan de predikant verbonden is. In het geval het een klacht betreft over leer of leven van de kerkelijk werker is de commissie zelf bevoegd om passende maatregelen te nemen.

B. INSTRUCTIE VOOR DE PREDIKANT

1. Hij bekwaamt zich in de communicatieve vaardigheden met het oog op de pastorale zorg aan doven en slechthorenden. Hij volgt de cursus Nederlands met Gebaren (NmG) en de cursus Nederlandse Gebarentaal (NGT), eventueel met uitzondering van die studieonderdelen die niet direct van toepassing zijn voor zijn taak. Hij blijft zich bekwamen in de NGT en het NmG en houdt zich op de hoogte van ontwikkelingen op het gebied van de dovenproblematiek en van de dovenzorg.
2. Hij verricht zijn werk binnen het IDP en in overeenstemming met het daar geldende Beleidsplan. Hij concentreert zich op de regio die hem door het bestuur van het IDP als werkveld is toegewezen.
3. Hij gaat voor in diensten die zich speciaal richten op doven en slechthorenden. Ook instrueert en begeleidt hij naar vermogen anderen die in zulke diensten voorgaan. Verder gaat hij jaarlijks voor in een aantal gewone diensten.
4. Hij geeft catechetisch onderwijs, verzorgt Bijbelstudies en instrueert en begeleidt anderen die dat onderwijs geven.
5. Hij gaat naar vermogen voor in huwelijksdiensten en begrafenissamenkomsten waarbij doven of slechthorenden nauw betrokken zijn.
6. Hij legt pastorale bezoeken af bij doven en slechthorenden, al naar gelang hun situatie daar om vraagt. Ook instrueert en begeleidt hij anderen die dergelijke bezoeken afleggen. Zo nodig onderhoudt hij schriftelijk of via andere communicatiemiddelen pastoraal contact.
7. Hij draagt er naar vermogen aan bij dat doven en slechthorenden als levende leden kunnen functioneren van de eigen kerkelijke gemeente. Indien de plaatselijke ambtsdragers dat wensen rapporteert hij aan hen over de pastorale contacten die hij in hun gemeente onderhoudt.
8. Hij neemt deel aan het overleg van de dovenpastores en aan het overleg en het werk van de commissie tot het stimuleren en coördineren van de plaatselijke en regionale pastorale zorg en kerkelijke toerusting van de doven en slechthorenden.
9. Hij rapporteert eens per kwartaal over zijn werkzaamheden aan de commissie en woont op uitnodiging haar vergaderingen bij.
10. Hij legt ten minste eenmaal per jaar contact met de kerkenraad van de kerk waaraan hij verbonden is. Tevens is het gewenst dat hij er ten minste tweemaal per jaar voorgaat in een kerkdienst.

C. INSTRUCTIE VOOR DE KERKELIJK WERKER

1. Hij bekwaamt zich in de communicatieve vaardigheden met het oog op de pastorale zorg aan doven en slechthorenden. Hij volgt de cursus Nederlands met Gebaren (NmG) en de cursus Nederlandse Gebarentaal (NGT), eventueel met uitzondering van die studieonderdelen die niet direct van toepassing zijn voor zijn taak. Hij blijft zich bekwamen in de NGT en het NmG en houdt zich op de hoogte van ontwikkelingen op het gebied van de dovenproblematiek en van de dovenzorg.
2. Hij verricht zijn werk binnen het IDP en in overeenstemming met het daar geldende Beleidsplan. Hij concentreert zich op de regio die hem door het bestuur van het IDP als werkveld is toegewezen.
3. Hij vraagt naar art. B32.2 KO preekbevoegdheid aan bij een van de classes binnen de hiervoor genoemde regio. Zo mogelijk is dit de classis waartoe de kerk behoort waarvan de aanvrager lid is. De preekbevoegdheid wordt verleend overeenkomstig de generale regeling voor de preekbevoegdheid, met dien verstande dat de preekbevoegdheid alleen geldt voor diensten die zich speciaal richten op doven en slechthorenden, maar zonder beperking tot één gemeente.
4. Hij gaat voor in diensten die zich speciaal richten op doven en slechthorenden. Ook instrueert en begeleidt hij naar vermogen anderen die in zulke diensten voorgaan.

5. Hij geeft catechetisch onderwijs, verzorgt Bijbelstudies en instrueert en begeleidt anderen die dat onderwijs geven.
6. Hij gaat naar vermogen voor in begrafenissamenkomsten waarbij doven of slechthorenden nauw betrokken zijn.
7. Hij legt pastorale bezoeken af bij doven en slechthorenden, al naar gelang hun situatie daarom vraagt. Ook instrueert en begeleidt hij anderen die dergelijke bezoeken afleggen. Zo nodig onderhoudt hij schriftelijk of via andere communicatiemiddelen pastoraal contact.
8. Hij draagt er naar vermogen aan bij dat doven en slechthorenden als levende leden kunnen functioneren van de eigen kerkelijke gemeente. Indien de plaatselijke ambtsdragers dat wensen rapporteert hij aan hen over de pastorale contacten die hij in hun gemeente onderhoudt.
9. Hij neemt deel aan het overleg van de dovenpastores en aan het overleg en het werk van de commissie tot het stimuleren en coördineren van de plaatselijke en regionale pastorale zorg en kerkelijke toerusting van de doven en slechthorenden.
10. Hij rapporteert eens per kwartaal over zijn werkzaamheden aan de commissie en woont op uitnodiging haar vergaderingen bij.

D. REGELING VOOR DE RECHTSPOSITIE VAN DE DSH-PREDIKANT

Artikel 1

1. De predikant heeft een bijzondere taak als bedoeld in art. B10.1 KO. Hoofdstuk E van de generale regeling predikantszaken is op hem van toepassing. Hij houdt zich aan de door de generale synode vastgestelde instructie (zie aldaar).
2. De commissie benoemt de predikant en treedt op als zijn opdrachtgever. Zij houdt deskundigheid beschikbaar op het gebied van personeelsbeleid. Als deze deskundigheid niet in de commissie zelf aanwezig is, wordt zij elders belegd.
3. De predikant mag bij een in zijn ogen belangrijk overleg tussen hem en de commissie vragen dat een externe deskundige op personeelsbeleid wordt geraadpleegd.
4. Van elk functioneringsgesprek wordt een verslag gemaakt dat wordt toegezonden aan de commissie, aan de predikant en, te zijner tijd en indien van toepassing, aan nieuwe deelnemers van een volgend functioneringsgesprek.

Artikel 2

1. De predikant verbindt zich voor ten minste zes jaar aan het werk onder doven en slechthorenden, gedurende welke periode de verbintenis alleen met wederzijds goedvinden van de commissie en de predikant kan worden beëindigd. Na deze periode kan de verbintenis telkens voor twee jaar worden verlengd.
2. De bepaling over ten minste zes jaar in artikel 2.1 geldt niet in het geval dat de predikant naar art. B21 KO door de kerkenraad wordt afgezet dan wel dat hij zich naar art. C45 KO aan de kerk onttrekt.
3. Indien de predikant of de commissie voortijdig de verbintenis beëindigd wil zien, trachten de commissie en de predikant gezamenlijk tot overeenstemming te komen. Indien zij daarin niet slagen melden zij dit aan de kerkenraad en schakelen zij deputaten advies en bijstand in om te bemiddelen. Indien ook de bemiddelingspoging van deputaten advies en bijstand niet slaagt neemt de commissie eenzijdig een besluit. Tegen dit besluit staat voor de predikant rechtstreeks beroep open bij de commissie van beroep in predikantszaken.

Artikel 3

1. Indien de predikant tegen het einde van de in artikel 2.1 genoemde periode van zes jaar of na afloop daarvan de verbintenis beëindigd wil zien, deelt de predikant dit zo mogelijk minstens een half jaar tevoren aan de commissie mee; dit geldt mutatis mutandis ook indien de commissie de verbintenis wil beëindigen.
2. Indien de predikant op het tijdstip dat hij of de commissie de verbintenis beëindigd wil zien, nog geen beroep van een andere kerk heeft ontvangen en ook niet voor emeritering krachtens art.

B22 KO in aanmerking komt, bericht de commissie in een schrijven aan de kerken dat de predikant beschikbaar komt voor ander werk als predikant. De predikant zet zich actief in voor het vinden van een nieuwe opdracht, onder meer door zich te melden bij het SKW als predikant die beschikbaar is voor een beroep.

3. Indien de predikant ten tijde van de voorgenomen beëindiging van de verbintenis nog niet door een andere kerk beroepen is en voortzetting van de verbintenis niet mogelijk is, blijft hij gedurende één jaar voor rekening van de kerken gezamenlijk, vertegenwoordigd door de commissie.
4. Gedurende de in artikel 3.3 bedoelde periode is de commissie bevoegd met de predikant te overleggen over zijn tijdsbesteding en toekomstplannen.
5. Na afloop van de in artikel 3.3 bedoelde periode is de kerkenraad gerechtigd om de predikant naar analogie van art. B19 KO los te maken. Het besluit daartoe behoeft de goedkeuring van de classis.
6. De commissie legt bij de losmaking een voorgenomen besluit over de financiële regeling aan de classis voor. Artikel G3 van de generale regeling predikantszaken is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 4

1. De commissie biedt namens de kerken aan de predikant alle zorg die in hoofdstuk F van de generale regeling predikantszaken is beschreven.
2. De predikant wordt ingeschaald als diende hij een gemeente van 350 tot 550 leden.
3. De predikant woont bij voorkeur in het gebied dat hem binnen het Interkerkelijk Dovenpastoraat als werkgebied is toegewezen. De commissie zorgt desgewenst voor passende huisvesting.

E. REGELING T.A.V. DE KERKENRAAD

Artikel 1

1. De kerkenraad beroept de predikant nadat deze door de commissie is benoemd, tenzij de predikant al vanwege een andere taak aan de kerk verbonden was.
2. Wanneer de kerkenraad de benoeming van de commissie niet steunt, is de commissie gerechtigd om een andere kerk te benaderen voor het uitbrengen van een beroep.
3. Voor de goedkeuring van het beroep legt de kerkenraad in samenwerking met de commissie de bijbehorende regelingen voor aan de classis.

Artikel 2

1. De kerkenraad verleent de predikant pastorale zorg en oefent zo nodig kerkelijke tucht over hem.
2. Wanneer de predikant elders woont en daar in overeenstemming met art. C42.3 KO als lid staat ingeschreven, overlegt de kerkenraad met de kerkenraad van de woonplaats van de predikant over de pastorale zorg, en laat de oefening van de kerkelijke tucht aan die kerkenraad.

Artikel 3

1. De kerkenraad is als enige bevoegd tot schorsing of afzetting van de predikant. Hij voert in dat geval vooraf overleg met de commissie.
2. De kerkenraad kan alleen dan overgaan tot de maatregelen als genoemd in art. B17 t/m B20 en art. B22 KO, wanneer de commissie oordeelt dat de noodzaak daartoe bestaat.

Artikel 4

1. De kerkenraad nodigt de predikant ten minste eenmaal per jaar uit op zijn vergadering.
2. De kerkenraad nodigt de predikant ten minste tweemaal per jaar uit om voor te gaan in een kerkdienst.

Artikel 5

1. De kerkenraad legt ten minste eenmaal per jaar contact met de commissie.
2. Wanneer de kerkenraad zich over zijn taken of bevoegdheden tot de generale synode wil wenden,

doet hij dat zo veel mogelijk in samenwerking met de commissie.

F. REGELING T.A.V. KERKELIJKE DEELNAME IDP

Artikel 1

1. Een kerkenraad kan elke IDP-werker machtigen om voor te gaan in een dienst die zich speciaal richt op doven en slechthorenden.
2. IDP-werkers die binnen de Gereformeerde Kerken of de Nederlands Gereformeerde Kerken voorgaan of pastoraat verrichten, doen dit in gebondenheid aan de Schrift en de gereformeerde belijdenis.
3. De predikant of kerkelijk werker is gemachtigd om voor te gaan in elke dienst die uitgaat van een van de in het IDP samenwerkende kerken en die zich speciaal richt op doven en slechthorenden.

Artikel 2

1. Een kerkenraad kan dove of slechthorende belijdende leden aanbevelen om deel te nemen aan het avondmaal in een van de andere in het IDP samenwerkende kerken, wanneer die dienst speciaal voor hen is ingericht.
2. De bediening van de doop aan kinderen van doven of slechthorenden vindt als regel plaats in de eigen gemeente.

G. BEPALING IN HET GEVAL EEN NGK-PREDIKANT OF KERKELIJK WERKER BENOEMD WORDT

Deze regeling is geschreven vanuit de situatie van een benoemde GKv-predikant of kerkelijk werker. Indien een NGK-predikant of kerkelijk werker wordt benoemd, dienen naar analogie de bepalingen van het NGK-kerkrecht te worden toegepast.

Bijlage 5-1, artikel 72: Besluiten betrekkingen buitenlandse kerken

Zwolle, 25 juni 2019, aangevuld op 10 februari 2020

Aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) 2020,
bijeen te roepen door de Gereformeerde Kerk te Goes.

Betreft:
Aanbieding van buitenlandse reacties op de besluiten van GS Meppel over man/vrouw en ambt

Geachte broeders in Christus,

Als deputaten voor de betrekkingen met buitenlandse kerken hebben we de schriftelijke reacties verzameld die naar aanleiding van de besluiten van de G.S. Meppel over M/V en ambt bij ons zijn binnengekomen en gericht zijn aan (of van betekenis zijn voor) de komende generale synode.

1. In een brief van 2 oktober 2017 laat **de Evangelical Presbyterian Church of Ireland (EPCI)** weten dat besloten is de zusterkerkrelatie met de GKv op te schorten vanwege het besluit van de GS Meppel om het ambt van predikant, ouderling en diaken open te stellen voor vrouwen. De EPCI spreekt het verlangen uit om de relatie te kunnen herstellen en roept de GKv zeer dringend, vanuit broederlijke genegenheid, op om het besluit van de GS Meppel te herroepen en de trouw aan de Schriften en de gereformeerde belijdenissen te bevestigen en de eenheid van de kerk van Christus te handhaven.

2. **De Evangelical Presbyterian Church in England and Wales (EPCEW)** spreekt in een brief van 27 januari 2018 dankbaarheid uit over contacten die er waren in het verleden en de steun die ontvangen is. De laatste jaren heeft de EPCEW herhaaldelijk z'n zorgen geuit over de veranderingen die gaande waren in de GKv. Het recente besluit van de synode van Meppel om het ambt van predikant en ouderling te openen voor vrouwen is naar de overtuiging van de EPCEW in strijd met de regel van de Schrift, en geeft aanleiding om de relatie te herzien. Het besluit heeft grote gevolgen voor de praktische vormgeving van kerkelijke verbondenheid. Daarom kan de zusterkerkrelatie niet worden voortgezet. De zusterkerkrelatie is met onmiddellijke ingang opgeschort. De EPCEW moedigt de GKv aan om het besluit van Meppel te herzien en leer/leven in de GKv weer in overeenstemming te brengen met de Schriften. Mocht de volgende synode het besluit van Meppel handhaven, dan zal de zusterkerkrelatie met de GKv officieel verbroken worden; komt er een herziening, dan zal dat leiden tot herstel van de relatie. In de EPCEW is er bij de dankbaarheid over de banden in het verleden nu ook het gebed dat de GKv terug zal keren naar de bijbelse normen zoals die gelden bij hen en bij andere gereformeerde kerken.

3. **De Evangelisch-Reformierte Kirche W.B. Österreich+Schweiz (ERKWB)** schrijft in een reactie (13-06-18) wat de synode 25 mei 2018 heeft besloten. Het besluit van Meppel om het ambt van predikant en ouderling te openen voor vrouwen heeft geleid tot verdriet en zorg in de ERKWB, juist omdat de GKv in het verleden gezien is als voorbeeld en van de GKv veel steun is ontvangen. De ERKWB is ervan overtuigd dat het besluit van Meppel in strijd is met de principes en aanwijzingen van de Heilige Schrift wat betreft het leiderschap in de kerk.
De ERKWB heeft besloten vooralsnog de relatie met de GKv niet op te schorten, maar wel aan de GKv dringend te vragen om het besluit te herzien en terug te keren naar de bijbelse weg, die geen bevestiging van vrouwen in het ambt van predikant of ouderling toelaat. Deze oproep gaat gepaard met gebed in de ERKWB voor onze kerken. De ERKWB heeft het voornemen nog een document te sturen dat kritisch zal ingaan op de toegezonden informatie.

4. De commissie die buitenlandse contacten onderhoudt voor **de Free Church of Scotland (Continuing) (FCSc)** schrijft op 24 maart 2018 dat aan de General Assembly die in mei gaat vergaderen, zal worden

voorgesteld om naar aanleiding van de besluiten van onze GS Ede en GS Meppel, en in lijn met het besluit van de ICRC, de zusterkerkrelatie met de GKv op te schorten. Hiervan wordt met veel verdriet melding gemaakt. Dringend wordt gevraagd om de besluiten van Ede en Meppel te herzien, zodat de breuk tussen de GKv en zo veel kerken in de gereformeerde wereld kan worden geheeld.

5. In een brief van 3 juli 2018 laat de **synode van Bunbury van de Free Reformed Churches of Australia (FRCA)** weten dat het besluit is genomen om de zusterkerkrelatie met de GKv te beëindigen. In het verleden is de relatie met de GKv als een zegen ervaren. Dat nu dit besluit moest worden genomen, gebeurde met verdriet en met gebed voor de GKv kerken en kerkleden.
Vriendelijk verzoekt de FRCA de komende synode om deze brief op de agenda te zetten van de GS 2020, inclusief de bijgesloten informatie uit de Acta van de synode van Bunbury 2018. Ook verzoekt de FRCA aandacht te geven aan een brief van 7 maart 2016 die kennelijk de synode van Meppel niet heeft bereikt. Het derde verzoek is dat onze komende synode de afgevaardigden zal ontvangen die de opdracht hebben om het besluit van de FRCA door te geven. (bijgesloten dus de relevante acta van de synode van Bunbury 2018).

6. In reactie op een uitnodiging om mee te helpen met het organiseren van een conferentie over hermeneutiek, ontvingen we als deputaten BBK het antwoord dat de **Igreja Presiteriana do Brasil (IPB)** daar geen heil in ziet. Maar aansluitend bericht de commissie voor interkerkelijke relaties ons ook in deze brief van 28 mei 2018 dat aan de komende synode (Supremo Concilio, juli 2018) zal worden voorgesteld om de zusterkerkrelatie met ons terug te brengen naar een relatie van correspondentie. Als reden hiervoor voert de commissie het volgende aan:
De broeders in de GKv hebben niet willen luisteren naar talloze waarschuwingen om niet verder te gaan richting bevestiging van vrouwen in kerkelijke ambten. Naar het inzien van de IPB wordt zo de Schrift gesteld ónder de culturele context. Zo krijgen historische aspecten en de eigentijdse pressie meer te zeggen dan de duidelijkheid van bijbelse teksten. Dit is niet alleen door de IPB naar voren gebracht, maar ook door de overweldigende meerderheid van gereformeerde kerken die afgevaardigden stuurden naar de synode van de GKv.
De brief meldt verder het gebed voor de GKv en de oproep om de hermeneutische richting die gekozen is te herzien, en terug te keren naar de bijbels-historische zienswijze, zodat ook de zusterkerkrelatie weer zal kunnen worden hersteld.

7. **De Reformed Church in the United States (RCUS)** meldt in een brief van 5 juni 2018 de beslissing die de RCUS synode in mei 2018 heeft genomen om de 'fraternal relations' met de GKv te verbreken. Als reden wordt het volgende genoemd:
De RCUS is van mening dat het besluit van Meppel om vrouwen toe te laten tot het ambt van predikant, ouderling en diaken in strijd is met de Heilige Schrift en met de gereformeerde belijdenis. Zowel schriftelijk als via het bezoek van deputaten heeft de RCUS herhaaldelijk gewaarschuwd tegen de koers die de GKv ging. Hierop is geen overtuigend antwoord gekomen en is de GKv niet op stappen teruggekomen.
Aansluitend op deze beslissing heeft de synode voor ons gebeden, dat de Heer in zijn genade ons met berouw zal laten terugkeren naar zijn Woord, zodat ook de kerkelijke relatie weer kan worden hersteld.

8. D**e Reformed Presyberian Church of Ireland (RPCI)** schrijft aan de GS van de GKv in een brief van 14 juli 2017, dat besloten is om de 'fraternal relations' met de GS van de GKv te

verbreken. Dit als gevolg van het besluit van de GKv om, in strijd met het onderwijs van de Schrift, alle ambten in de kerk open te stellen voor vrouwen. Net als afgevaardigden van andere kerken hebben ook beide afgevaardigden van de RPCI er op aangedrongen om te blijven bij de bijbelse praktijk om de kerkelijke ambten alleen te

beperken tot mannen. De RPCI had al besloten dat wanneer de GKv tot openstelling van de ambten voor vrouwen zou overgaan, de kerkelijke relatie zou worden verbroken. Helaas moet worden gemeld dat dat nu het geval is.
Een reactie van deputaten BBK op deze brief d.d. 27.11.17 vindt u in de bijbehorende map met correspondentie.

9. **De Reformed Presbyterian Church, North East India (RPCNEI)** heeft een reactie gestuurd d.d. 31 juli 2017. De RPCNEI is dankbaar voor de voortzetting van de zusterkerkrelatie, al is er een nieuw verschil wat betreft de bijbelse hermeneutiek. De RPCNEI appreciëert de rijpe beslissing, en bidt om wijsheid en om Gods kracht om goed te kunnen onderscheiden.

10. **De Evangelical Reformed Church, Subcarpathia, Ukraine (ERE)** schrijft in een brief d.d. 19.05.18 aan de synode van de GKv, dat zij graag contacten onderhouden met allen die Jezus Christus als redder liefhebben en leer en leven onderworpen laten zijn aan de Heilige Schriften. De praktijk van het toelaten van vrouwen tot de ambten van predikant en ouderling maakt het onmogelijk om een zusterkerkrelatie aan te gaan met de GKv.
De ERE informeert hierover door deze brief de GS van de GKv en verzoekt ook de kerken, kerkleden en verwante organisaties hiervan op de hoogte te stellen.

11. **De United Reformed Churches in North America (URCNA)** meldt in een brief d.d. 30.08.18, dat besloten is om een eind te maken aan de relatie van oecumenisch contact met de GKv. Hiervoor zijn de volgende gronden aangevoerd:
"Het besluit om al de kerkelijke ambten voor vrouwen te openen is in strijd met de Schriften en met de belijdenissen. Vanaf 2007 heeft de URCNA de GKv aangesproken op de ontwikkelingen in deze richting. De ICRC en enkele zusterkerken hebben al soortgelijke actie ondernomen. Na het besluit is gebeden voor de GKv."(citaat brief). Zie voetnoot 1).
De brief maakt melding van verdriet omdat we niet langer gelijk denken over hoe we de Schrift op dit punt moeten uitleggen. Naar het oordeel van de URCNA gaat het hier maar niet over verschil van mening over de uitleg van enkele teksten. Het gaat hier om een hermeneutische filosofie die teksten zó cultureel gebonden verklaart, dat ze niet meer relevant zijn voor ons. Als deze deur eenmaal open gaat, hoe houd je andere culturele vereisten dan nog buiten? Al is de officiële relatie verbroken, men zal blijven bidden dat de GKv weer op één lijn komt met het onderwijs van de Schrift zoals we dat altijd hebben verstaan en zoals het is samengevat in de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

12. **De synode 2017 van de Igrejas Reformadas do Brasil (IRB)** heeft aan de GS Goes 2020 de volgende oproep gedaan (dit wordt gemeld in een brief d.d. 26.09.18):
De IRB is dankbaar voor veel goeds dat in het verleden vanuit de GKv is ontvangen. Het is heel goed om als kerken van Christus samen op te trekken en daarbij in eenheid, met één stem, ons geloof te belijden. Zulke eenheid vraagt wel wederzijdse toewijding aan de volle waarheid van de Schrift, zoals die in onze belijdenis is samengevat, en aan de traditie die we delen (vgl. 2 Tes. 2:15).
Om deze reden is de IRB erg bezorgd. De IRB meent dat het besluit om alle ambten te openen voor vrouwen niet in overeenstemming is met het onderwijs van de Bijbel. Dit is ook door afgevaardigden van de IRB op de synode Meppel al naar voren gebracht. 'We begrijpen iets van de uitdagingen waar de GKv mee te maken heeft in een cultuur die snel seculariseert en postmodern wordt, en waar de principes en normen van Gods Woord gemarginaliseerd worden of zelfs openlijk bestreden.' Ook de IRB zijn kerken in een land van toenemende

secularisatie; zij worstelen met soortgelijke zaken. In zo'n vijandige context is het zaak des te meer te vertrouwen op God die in zijn genade zijn kerk bewaart, en vastbesloten vroom en heilig te leven tot eer van onze Redder.
Het is het oprechte gebed van de IRB dat de GKv zich losmaakt van deze verkeerde manier van uitleg van de Bijbel en vasthoudt aan de tradities die gebaseerd zijn op Gods Woord en de gereformeerde belijdenissen.
De IRB meldt tenslotte dat vanwege de beslissingen van de GKv mogelijk spoedig overwogen zal worden om de zusterkerkrelatie te verbreken. De IRB ziet uit naar een weloverwogen antwoord van de GKv.

13. **Brief van de CRCA-CanRC**, Comittee on Relations with Churches Abroad of the Canadian Reformed Churches d.d. 2 oktober 2019, gestuurd door R.C. (Karlo) Janssen. Hierbij ook de brief die de GS van de Canadese kerken heeft gestuurd aan alle GKv kerken in Nederland. Dit is dus een brief van de deputaten voor het onderhouden van betrekkingen met buitenlandse kerken van de Canadian Reformed Churches d.d. 2 oktober 2019 aan de GKv. De GS van de Canadian Reformed Churches vergaderde vorig jaar, 14-23 mei, in Edmonton. Het is op prijs gesteld dat de GKv daar twee afgevaardigden naar toe heeft gestuurd, die daar ook gesproken hebben over de punten die in de onderlinge relatie in geding zijn. De GS Edmonton heeft besloten aan elke afzonderlijke GKv kerk een brief te sturen. Die is als bijlage ook hierbij opgenomen. Deputaten kregen de opdracht diezelfde brief ook aan de GKv synode voor te lezen. Andere bijlagen: De Acta van de synode van Edmonton en het persverslag; en de regels voor kerkelijke relaties. De bijgevoegde brief zoals die is verstuurd aan alle GKv kerken, is opgesteld in het Engels én het Nederlands. Uitvoerig wordt uitgelegd waarom de Canadese kerken hun besluit hebben genomen om de zusterkerkrelatie te verbreken. Ook de besluittekst is in Engels en Nederlands toegevoegd.

14. **Brief van de OPC** d.d. 2 juli 2019, gericht aan de Generale Synode Goes, getekend door Ross W. Graham, Stated Clerk. Nu de GS Goes nadert, doet de OPC opnieuw een beroep op ons, die zoveel jaren beschouwd werden als vaders in het geloof, om terug te keren van de koers die de GS Meppel heeft uitgezet met de beslissing om het ambt van predikant en ouderling open te stellen voor personen die volgens de Bijbel daarvoor niet gekwalificeerd zijn. Die koers kan alleen maar leiden tot een breuk van de nauwe relatie met kerken die trouw willen blijven aan de hele raad van Gods Woord, zoals samengevat in de gereformeerde belijdenissen. Al in 2010 sprak de OPC z'n zorgen uit over de manier waarop de GKv de leer van de Schrift toepast op belangrijke punten zoals (1) de genoegzaamheid, (2) de uitleg en (3) het gezag van de Schrift. Deze drie punten worden in de brief uitvoerig toegelicht. Er worden argumenten genoemd waarom wat er staat in 1 Tim. 2:12, in samenhang met 1 Tim. 3, moet worden beschouwd als een gebod van blijvende aard. Het regeerambt in de kerk kan niet vergeleken worden met een ander ambt in de samenleving; daarom moeten we alleen uit de Schrift afleiden welke kwalificaties daarvoor vereist zijn. Alleen aan de hand van die kwalificaties mogen we vaststellen of iemand werkelijk door God geroepen is om het Woord te verkondigen en de sacramenten te bedienen. Met de besluiten over MVEA begeeft de GS Meppel zich op de drie terreinen van het kerkelijk leven (prediking, sacramenten en tucht) die in art. 29 van de NGB worden genoemd als kenmerken waaraan men de ware kerk kan kennen. Het stelt de OPC teleur dat de besluiten over MVEA vrijwel niets laten zien van een ontwikkeling van bijbelse theologie over gender, maar simpelweg de leidende culturele ideeën van 'gelijkheid' lijken na te praten. Dat God de mens schiep naar zijn beeld, reflecteerde de éénheid en de diversiteit die bestaat in de Drie-eenheid. Maar het lijkt erop dat de GKv zich zó laat meenemen door het gelijkheidsdenken van onze cultuur, dat geen recht meer wordt gedaan aan wat de Schriften op dit punt duidelijk leren. De GKv wordt opgeroepen om tegen die cultuur in te durven gaan. Als we Jezus volgen, is te verwáchten dat 'de wereld' zich ook tegen óns zal keren.

15. **Brief van de VGKSA**, gericht aan de Generale Synode Goes, namens hun Synode 2017. De synode van de VGKSA 2017 vraagt aandacht voor een brief d.d. 30 april 2014, die destijds te laat kwam om op de GS Ede behandeld te worden. Aan de GS Goes wordt gevraagd deze brief alsnog op de agenda te zetten en aan de VGKSA daarop ook antwoord te geven. Daarnaast spreekt de VGKSA opnieuw nu zorgen uit. Gevraagd wordt wat er in feite gedaan is met de inbreng van zusterkerken in 2017. In de Acta is dat niet terug te vinden. De betreffende brief van 30 april 2014 noemt naast zorgen over de handhaving van de gereformeerde leer aan de TU Kampen (m.n. worden genoemd de dissertaties van dr. Stefan Paas en dr. Koert van Bekkum) het punt van 'vrouwen in de bijzondere kerkelijke ambten'. De Heilige Schrift spreekt ondubbelzinnig over mannelijk leiderschap in de kerk. Daarom mag de vraag of vrouwen in de bijzondere kerkelijke ambten mogen dienen niet als een open vraag ter discussie gesteld worden. Laat de synode de kerken aanmoedigen om de aanslagen van het hedendaagse egalitaire en emancipatorische denken met betrekking tot de kerkelijke ambten het hoofd te bieden. In de bijlage wordt in verband hiermee op het volgende gewezen: Sinds de GKv synode van Amersfoort-Centrum 2005 heeft de bezinning over dit onderwerp plaatsgevonden alsóf niet duidelijk is wat de Heilige Schrift hierover zegt. De Schrift zegt dat de ambten van ouderling en predikant bediend moeten worden door trouwe mannen die gekozen zijn in overeenstemming met de instructies die daarvoor door de Heilige Geest gegeven zijn door de apostel Paulus (1 Tim. 2:11-14; 1 Kor. 14:33-35). Ook de confessie is in geding. Art. 30 NGB zegt, terugverwijzend naar de regel die Paulus gaf aan Timoteüs) dat 'personen' die trouw zijn deze ambten zullen bedienen. In de oorspronkelijke Latijnse tekst staat hier: 'mannen'.

16. **Brief van de GGRI-NTT**, Gereja-Gerja Reformasi di Indonesia, Nusa Tenggara Timur, d.d. 3 januari 2020 Er wordt gemeld dat na intense bespreking en moet droefheid besloten is de zusterkerkrelatie met de GKv te verbreken. De GGRI heeft heel veel aan de GKv te danken. Daarom doet het des te meer pijn dat geconcludeerd moest worden dat de GKv afwijkt van de waarheid van Gods Woord. Het verlangen blijft om een zusterkerkrelatie met de GKv te onderhouden. Daarom de dringende oproep om de besluiten van Meppel te heroverwegen. Dit zijn de besluiten die de synode nam: 1. De status van de zusterkerkrelatie met de GKv te heroverwegen in de zin van deze relatie verbreken omdat zij Gods Woord heeft overtreden door vrouwen te accepteren in de ambten en vanwege (haar beleid inzake) homoseksualiteit; 2. De Deputaten Betrekkingen van de GGRI-NTT op te dragen om hieraan uitvoering te geven, vergezeld van ernstig advies en vermaan, voordat haar synode vergadert in januari 2020; 3. Als GGRI een relatie van samenwerking te blijven onderhouden met gereformeerde kerken in Nederland (HV: ook mogelijk de vertaling 'De Gereformeerde Kerk in Nederland') die nog (wel) vasthouden aan de leer van de Bijbel; 4. De zusterkerkrelatie met de GKv kan worden hersteld als zij terugkeert naar de leer van de waarheid; 5. Deze kwestie te agenderen voor bespreking op de 3e nationale synode van de GGRI in Kalimantan Barat.

17. **Brief van de Coördinerende Commissie van de ICRC**, the International Conference of Reformed Churches, d.d. 18 november 2018, gestuurd door James Visscher, Secretary. De Coördinerende
Commissie van de ICRC herinnert aan het besluit dat de ICRC in 2017 heeft genomen over de GKv. De ICRC heeft geconstateerd dat de GKv door het toelaten van vrouwen tot het ambt van predikant en ouderling, in strijd met wat de Schrift voorschrijft, niet langer in leer en/of praktijk in overeenstemming is met wat geformuleerd is als basis van de ICRC in de Constitutie, art. IV.4. Dat is de reden geweest om de GKv onmiddellijk als lid te schorsen. Besloten is de GKv aan te moedigen om de besluiten van de GS Meppel op dit punt te heroverwegen en leer en/of leven in de GKv weer in overeenstemming te brengen met de basis van de ICRC. Mocht op de volgende ICRC, in 2021, blijken dat de GKv voortgaat om in strijd met wat de Schrift voorschrijft personen toe te laten tot de ambten van predikant en ouderling, dan zal de status van het lidmaatschap van de GKv op de agenda van die conferentie worden gezet. De Coördinerende Commissie doet door middel van deze brief een

oproep aan de generale synode om het besluit dat de GKv nam te herzien. Het verzoek is om dit over te brengen als een urgent pleidooi vanuit het hart. 'Het verbreken van banden is niet wat we willen.' De besluiten van GS Meppel veroorzaakten veel verdriet en zorg bij de ICRC en bijna al de lidkerken. Sommige van hen hebben de relatie met de GKv al verbroken, bij andere is dat proces nog gaande. De GKv raken hierdoor geïsoleerd van al hun vroegere zusterkerken. Wat zou dat triest zijn! Maar er is nog tijd om de schorsing op te heffen. We worden aangespoord om die tijd te gebruiken. Van de kant van de ICRC wordt daarvoor, desgewenst, hulp aangeboden. Intussen bidden lidkerken van de ICRC voor onze kerken.

Tot zover de schriftelijke reacties op de besluiten over M/V en ambt van de GS Meppel.
We hebben ook bij bezoeken over en weer in gesprekken te horen gekregen dat zusterkerken en contactkerken zich zorgen maken over met name deze besluiten en de manier van omgaan met Gods Woord die daarbij aan de orde is. Naast de hier boven al genoemde kerken, geldt dit o.a. voor de IRE (Spanje), ICFER (Venezuela)en KPCK (Korea). De kerken van Taiwan, Sri Lanka en de Filippijnen hebben
aangegeven moeite te hebben met de besluiten, maar daarin geen grond te zien tot het verbreken van de relatie. Er zijn ook kerken die geen moeite hebben met de besluiten, of die ze juist positief beoordelen. In ons rapport zullen we een totaaloverzicht opnemen.

We zien het als onze taak, als deputaten BBK, om de aandacht van de synode te vragen voor deze reacties. In de contacten met buitenlandse kerken dragen we uit dat we een relatie met elkaar onderhouden om samen God te prijzen, om elkaar te dienen met advies en voorbede, maar ook om van elkaar te leren. Buitenlandse kerken vragen ons om ter harte te nemen wat zij ons schrijven. Die oproep is ook gedaan door de grote meerderheid van de ICRC kerken. We horen dat zij voor ons bidden dat wij trouw zullen blijven aan wat Gods Woord naar hun overtuiging duidelijk zegt.
Waar zoveel bondgenoten ons met grote ernst aanspreken, doen we er goed aan dit serieus te nemen bij onze overwegingen.

We hebben van buitenlandse kerken de klacht gehoord, dat zij wel schriftelijk en mondeling hun visie hebben kunnen geven, maar dat in de besluiten van de GS 2017 niet doorklinkt wat daarmee is gedaan.
Het is aan deze generale synode om de reacties van buitenlandse zusterkerken en contactkerken te wegen. Wat betekent in de praktijk het 'wederzijds' dat wij steeds hebben uitgedragen?
Er wordt gevraagd om op de besluiten terug te komen. Het zou in de ogen van onze buitenlandse zusterkerken al een belangrijk gebaar zijn als besloten wordt op enigerlei wijze een stap op de plaats te maken en meer tijd te nemen voor bezinning, ook in het contact met deze zusterkerken.

De kerken die de moeite hebben genomen om ons te schrijven zien uit naar een reactie van de generale synode waaruit blijkt dat het geschrevene ter harte is genomen.
Het is ook ons gebed als deputaten BBK dat de Here God u wijsheid geeft om goede besluiten te kunnen nemen, tot zijn eer en tot zegen van de kerken.

Namens deputaten BBK,
Joop Schreuder, Algemeen secretaris

In haar brief vermeld de URCNA dat de GKv de relatie hebben verbroken, als reactie op het voortdurend vermaan vanuit de URCNA.
Door GS Ede 2014 is echter het volgende besloten:

Met betrekking tot de URCNA

a. het aanbod van een zusterkerkrelatie aan the United Reformed Church of North America niet langer te handhaven en de URCNA toe te voegen aan de lijst van kerken waarmee we contact onderhouden.

Gronden:

1. De URCNA hebben bij herhaling het aanbod van een zusterkerkrelatie afgewezen omdat zij betwijfelen of de GKv wel voluit gereformeerde kerken zijn. Het is in deze situatie onjuist het aanbod van een zusterkerkrelatie ongelimiteerd te blijven handhaven.
2. De GKv zijn niet veranderd in hun waardering van de URCNA.

Bijlage 5-2, artikel 85: Model Samenwerkingsovereenkomst, versie 2

MODEL SAMENWERKINGSOVEREENKOMST voor samenwerkingsgemeentes

Dit model is bedoeld als handreiking aan kerken die bezig zijn een samenwerkingsgemeente te vormen. Het is samengesteld op basis van ervaringen van veel samenwerkingsgemeenten, met verwerking van het inmiddels gegroeide kerkrecht op dit gebied.
Dit document kan dienen als voorbeeld en ijkpunt. In elke plaatselijke situatie zal het verder ingevuld en afgerond moeten worden.
Het model is ontwikkeld binnen de DOE-groep, het Deputaten-Overleg Eenheid van de drie kerkverbanden CGK, GKv en NGK. Het heeft in eerste instantie een voorlopige status.
Via de achterliggende deputaatschappen/commissies (DE, DKE, CCS) zal het mogelijk door besluitvorming op de drie synodes / landelijke vergaderingen een meer formele status krijgen.
Kerken die bezig zijn een samenwerkingsgemeente te vormen kunnen voor advies terecht bij de DOE-groep, bereikbaar via doegroep@ngk.cgk.gkv.nl

TOELICHTING

1. Een samenwerkingsovereenkomst is een belangrijk document, zowel binnenkerkelijk als ook voor de positie van de gemeente in het contact met overheden, financiële instellingen e.d. De kerken hebben in de Nederlandse samenleving nog veel rechten en privileges. Dat vraagt om zorgvuldigheid. In de samenwerkingsovereenkomst wordt het bestaan van de samenwerkingsgemeente en haar verhouding tot de onderliggende kerken vastgelegd.

2. De samenwerkingsovereenkomst wordt ondertekend na instemming van de betrokken gemeentes en met de goedkeuring van de regio en de classis. Het vormt de blijvende 'grondwet' voor de samenwerkingsgemeente. Wijziging vraagt om nieuwe besluitvorming langs dezelfde weg. Daarom is het goed om alleen de wezenlijke zaken vast te leggen die constituerend zijn voor het functioneren van de samenwerkingsgemeente en voor de relatie met de betrokken kerkverbanden. Allerlei meer praktische (en interne) zaken kunnen een plek krijgen in afzonderlijke regelingen die door de (nieuwe) kerkenraad worden vastgesteld. Zij kunnen na verloop van tijd wel eenvoudig gewijzigd worden.

3. De samenwerkingsovereenkomst valt onder wat het Burgerlijk Wetboek benoemt: 'kerkgenootschappen worden geregeerd door hun eigen statuut'. De kerken mogen de zaken zelf regelen en vastleggen. Er is geen notaris-akte nodig, tenzij er gekozen zou worden om onroerende goederen (gebouwen) juridisch van eigenaar te laten wijzigen. Dit wordt in de huidige situatie sterk afgeraden. Zie hierover meer in de notitie 'Samenwerkingsgemeente en Nederlands recht', te vinden op de website www.kerkelijkeeenheid.nl.
   Een samenwerkingsovereenkomst die volgens de kerkelijke afspraken vastgesteld en ondertekend is, heeft alle nodige geldigheid, binnen en buiten de kerk.
   Met een notariële akte wordt de samenwerkingsgemeente niet meer kerkordelijk maar civielrechtelijk vormgegeven. Hiermee wordt aan de wettelijke vrijheid voor de kerken om volgens eigen statuut zaken te regelen voorbijgegaan. Dit heeft niet alleen consequenties voor de eigen samenwerking, maar kan ook consequenties meebrengen voor de zusterkerken in de betrokken kerkverbanden.
   a. Door de vormgeving in een notariële akte kan de samenwerkingsgemeente meer een fusiekerk lijken, in plaats van een samenwerking van gemeentedelen zoals de kerkelijke regelingen aangeven. Dit kan problemen geven bij de ANBI-regeling en de inschrijving bij de Kamer van Koophandel. Met deze instanties zijn via de kerkverbanden afspraken gemaakt voor de plaatselijke gemeentes. De samenwerkingsgemeente is dan aan te

merken als een nieuw kerkgenootschap en daar gelden deze afspraken niet voor. Er kan alleen via de gemeentedelen aanspraak op worden gemaakt.

b. Ook kan de fiscus, die nu een paraplu-ANBI-regeling heeft gegeven voor een heel kerkverband, oordelen dat delen van dit kerkverband blijkbaar eigen vormen en wegen kiezen en daarmee de noodzaak van de parapluregeling voor het totaal niet langer wenselijk is.

4. Een samenwerkingsovereenkomst heeft een zakelijk, kerkjuridisch karakter. Het is mooi om in een inleidende paragraaf een verklaring op te nemen in een andere toonzetting, om het geestelijke karakter van de samenwerking te benadrukken.

5. Op één onderdeel wordt er bij de vorming (en het langer bestaan) van een samenwerkingsgemeente verschillend gehandeld: wordt er bij de roeping tot het ambt blijvend rekening gehouden met de samenstelling van de kerkenraad uit de verschillende gemeentedelen (eventueel zelfs: in evenredigheid)? Op dit punt zijn veel opties mogelijk. Kerkrechtelijk is het niet nodig om bij de roeping tot het ambt er rekening mee te houden tot welk gemeentedeel een ambtsdrager behoort. Ter wille van de aanvaarding door de gemeente kan het (vooralsnog) wel wijs zijn.
   Er kan voor gekozen worden om dit als principe blijvend op te nemen in de samenwerkings-overeenkomst (en een daarbij behorende bijlage). Een samenwerkingsovereenkomst wordt echter meer toekomstbestendig wanneer er in opgenomen wordt dat besluiten hierover genomen zullen worden door de kerkenraad, na raadpleging van de gemeente. Dat geeft de ruimte om als gemeente in de loop van de tijd toe te groeien naar een model waarin geen enkel onderscheid meer gemaakt wordt, zonder dat de samenwerkingsovereenkomst aangepast hoeft te worden. In dat geval hoeft een Reglement voor de verkiezing van ambtsdragers geen bijlage bij de samenwerkingsovereenkomst te zijn.

6. Er is in het model een artikel opgenomen over kerkelijke grenzen. Dit sluit aan bij de GKv KO art. C42.3 en bij de CGK KO art. 38 sub 3. In de praktijk blijken deze bepalingen echter verschillend gehanteerd te worden. Zoals op meer onderdelen vraagt dit om aanpassing van het model naar de concrete situatie.

SAMENWERKINGOVEREENKOMST
"XXX (naam Samenwerkingsgemeente)",
samenwerkingsgemeente van
de Christelijke Gereformeerde Kerk te X,
de Nederlands Gereformeerde Kerk te Y en
de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z

VERKLARING EN ONDERTEKENING
Christus is de Heer van de kerk. Hij vergadert, beschermt en onderhoudt zijn gemeente, in de eenheid van het ware geloof. Die eenheid ontvangt de kerk van hem, als een geloofsgeschenk. Die eenheid is tegelijk een opdracht. Wij moeten één zijn, zodat er iets zichtbaar wordt van de unieke eenheid van Vader, Zoon en Heilige Geest.

Dankbaar constateren de kerkenraden van de CGK te X, de NGK te Y en de GKv te Z dat zij in de afgelopen jaren mochten groeien naar kerkelijke eenheid. We voelen schaamte over de vaak gebrekkige manier waarop dit proces verlopen is, maar vooral blijdschap over wat we daarin van onze genadige God gekregen hebben. Voor de toekomst vertrouwen we op zijn leiding en zegen over ons gezamenlijk kerk zijn. We willen ons door Hem laten inschakelen in de uitbreiding van zijn koninkrijk. Aan Hem de eer, nu en in eeuwigheid!

Kerk-zijn vraagt, naast een gelovige houding, ook om goede orde en duidelijke afspraken, zowel intern als naar de kerkverbanden waarmee we verbonden zijn, en ook naar de samenleving en de overheid. Daarom leggen we, met instemming van de gemeentes en onder goedkeuring van de classis (naam) van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de regio (naam) van de Nederlandse Gereformeerde Kerken en de classis (naam) van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de eenwording van onze gemeentes vast in deze samenwerkingsovereenkomst.

Ondergetekenden, ambtsdragers van de Christelijke Gereformeerde Kerk te X, de Nederlands Gereformeerde Kerk te Y en de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z, verklaren dat deze gemeentes met ingang van [datum] de Samenwerkingsgemeente XXX vormen, volgens onderstaande samenwerkingsovereenkomst.

namens de Christelijke Gereformeerde Kerk te X
(volgt naam en handtekening van elke ambtsdrager
namens de Nederlands Gereformeerde Kerk te Y
(volgt naam en handtekening van elke ambtsdrager)
namens de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z
(volgt naam en handtekening van elke ambtsdrager)

[plaats], [datum van ondertekening]

Toelichting: een samenwerkings-overeenkomst is een zakelijk, kerkjuridisch document. Het is mooi om die vooraf te laten gaan door een meer gelovig getoonzette verklaring. De hier geboden tekst is slechts een voorbeeld.

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

artikel 1. Statuut
Burgerlijk Wetboek BW 2:2 bepaalt dat kerkgenootschappen rechtspersoonlijkheid bezitten en geregeerd worden door hun eigen statuut, voor zover dit niet in strijd is met de wet. Het statuut van de nieuw te vormen Samenwerkingsgemeente XXX is deze samenwerkingsovereenkomst, waarin tevens bepaald is dat de statuten van de Christelijke Gereformeerde Kerken (de Kerkorde), van de Nederlandse Gereformeerde Kerken (het Akkoord van Kerkelijk Samenleven) en van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (de Kerkorde) geldend zijn.

artikel 2. Gemeentedelen, samenwerkingsgemeente, naam
a. De samenwerkingsgemeente bestaat uit de Christelijke Gereformeerde Kerk (CGK) te X, de Nederlands Gereformeerde Kerk (NGK) te Y en de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt (GKv) te Z; zij worden in deze overeenkomst aangeduid als de gemeentedelen.
b. Deze CGK, NGK en GKv vormen per [datum] een samenwerkingsgemeente met de naam XXX.
c. Deze samenwerkingsgemeente functioneert in alle opzichten als één gemeente onder leiding van één kerkenraad

artikel 3. Rechtspersoonlijkheid en vertegenwoordiging
a. Zowel de samenwerkingsgemeente als de gemeentedelen bezitten rechtspersoonlijkheid naar BW 2:2.
b. De kerkenraad vertegenwoordigt de samenwerkingsgemeente XXX in en buiten rechte; hij is ook de enige vertegenwoordiger richting de kerkverbanden van CGK, NGK en GKv.
c. De kerkenraad vertegenwoordigt ook de gemeentedelen, namelijk de Christelijke Gereformeerde Kerk te X, Nederlands Gereformeerde Kerk te Y en de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z.

artikel 4. Kerkorde en besluiten van de kerkverbanden
a. In de samenwerkingsgemeente gelden de kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken (KO-CGK), het Akkoord van Kerkelijk Samenleven van de Nederlands Gereformeerde Kerken (AKS) en de Kerkorde van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (KO-GKv).

b. Besluiten van meerdere vergaderingen van elk van de kerkverbanden hebben in de samenwerkingsgemeente bindende rechtskracht volgens de bepalingen in het AKS en de KO.
c. Bij onderlinge strijdigheid van AKS en KO, of van besluiten door meerdere vergaderingen, zoekt de kerkenraad een weg die de opbouw en de eenheid van de gemeente dient en die zoveel mogelijk recht doet aan de bedoeling van de bepalingen of besluiten. Hij gaat over zijn (voorlopige) beslissing in gesprek met de regio of classis.
d. Wanneer de kerkenraad blijft bij een beslissing die afwijkt van de kerkorde of het besluit van één van de kerkverbanden, vraagt hij de regio of classis van het betrokken kerkverband of de samenwerkingsgemeente als zusterkerk in dat kerkverband geaccepteerd blijft.

artikel 5. Lidmaatschap, ledenadministratie en afdrachten

a. De samenwerkingsgemeente heeft één ledenadministratie. Van elk lid wordt daarbij geregistreerd tot welk gemeentedeel hij/zij behoort.
b. Nieuwe leden die met attestatie binnenkomen uit één van de betrokken kerkverbanden, worden geregistreerd als behorend bij het gemeentedeel van dat kerkverband.
c. Nieuwe leden die niet uit één van die kerkverbanden komen, kunnen kiezen bij welk gemeentedeel zij geregistreerd worden. Wanneer zij geen keus maken, beslist de kerkenraad.
d. Gemeenteleden blijven behoren tot het gemeentedeel, tenzij de kerkenraad op hun verzoek, om goede redenen, anders beslist.
e. Quota worden afgedragen aan elk van de kerkverbanden op basis van het geregistreerde ledental per gemeentedeel.

artikel 6. Kerkenraad

a. De kerkenraad bestaat uit de predikant(en), ouderlingen en diakenen. ***OF:***
De kerkenraad bestaat uit de predikant(en) en ouderlingen; de diakenen vormen samen de diaconie.
b. De kerkenraad is bevoegd te handelen als kerkenraad van zowel de samenwerkingsgemeente als de gemeentedelen, ongeacht zijn samenstelling vanuit die gemeentedelen.
c. De roeping tot het ambt van ouderling of diaken vindt plaats volgens het Reglement voor de roeping tot het ambt (bijlage); de kerkenraad legt daarin ook vast òf en zo ja, hoe en hoelang, er nog rekening mee gehouden wordt tot welk gemeentedeel iemand behoort. ***OF:***
d. Bij de roeping tot het ambt van ouderling of diaken wordt rekening gehouden met de samenstelling van de kerkenraad of diaconie vanuit de gemeentedelen. De roeping vindt plaats volgens het Reglement voor de roeping tot het ambt (bijlage) ***OF:***
e. Bij de roeping tot het ambt van ouderling of diaken wordt er geen rekening mee gehouden tot welk gemeentedeel iemand behoort. De roeping vindt plaats volgens het afzonderlijk vastgestelde Reglement voor de roeping tot het ambt.
f. Alle ouderlingen en diakenen binden zich, door ondertekening van hetzelfde formulier, aan de leer van de Bijbel zoals samengevat in de gereformeerde belijdenissen.
g. De werkwijze van de kerkenraad en de diaconie en de manier waarop zij samenwerken is vastgelegd in het afzonderlijk vastgelegde Reglement voor de kerkenraad en de diaconie.

artikel 7. Predikant

a. De predikant is verbonden aan de Samenwerkingsgemeente als geheel. De kerkenraad ziet toe op zijn leer en leven.
b. Bij alle zaken rond het begin en einde van zijn verbinding aan de gemeente (beroep, examinering, bevestiging, ontslag, emeritering) wordt gehandeld volgens de bepalingen van het kerkverband waartoe de predikant behoort en wordt de regio of classis van dat kerkverband betrokken.
c. Hetzelfde geldt wanneer er maatregelen van tucht vanwege zijn ambtsdienst nodig zijn.
d. De honorering van de predikant vindt plaats volgens de afspraken binnen het kerkverband waartoe hij behoort.

e. De beroeping van een predikant vindt plaats volgens het Reglement voor de beroeping van een predikant (bijlage).

artikel 8. Erediensten, liturgie en voorgangers

a. De kerkenraad neemt besluiten over liturgische zaken (zoals liederen, vertaling, formulieren), rekening houdend met afspraken en gewoontes in elk van de kerkverbanden.
b. Predikanten en preekbevoegden uit de kerkverbanden die zich door ondertekening van de belijdenis hebben gebonden aan de leer van de Bijbel, kunnen door de kerkenraad worden uitgenodigd om voor te gaan in de erediensten.

artikel 9. Regio/classis, visitatie en consulent

a. De kerkenraad vaardigt twee ambtsdragers (in de regel de predikant en een ouderling) af naar elke vergadering van de classis (naam) van de Christelijke Gereformeerde Kerken, van de regio (naam) van de Nederlandse Gereformeerde Kerken en de classis (naam) van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.
b. Bij de afvaardiging naar de NGK-regio / GKv-classis is niet van belang tot welk gemeentedeel de afgevaardigde behoort. Zolang niet-CGK-afgevaardigden door de CGK-classis niet als leden in volle rechten worden aanvaard, wordt ernaar gestreefd ambtsdragers af te vaardigen die behoren tot het CGK-gemeentedeel.***OF:***
Bij de afvaardiging is het niet van belang tot welk gemeentedeel de afgevaardigde behoort, ook als dat dat betekent (bij de CGK-classis) dat de afgevaardigde geen stemrecht heeft.
c. De samenwerkingsgemeente ontvangt visitatie vanuit elk van de kerkverbanden volgens de afspraken die daarover gemaakt zijn met de regio en classis.
NB. Er zijn allerlei vormen mogelijk: afzonderlijke visitatie uit elke classis; beurtelings visitatie waarbij het verslag naar elke classes gezonden wordt; gelijktijdige visitatie met twee afzonderlijke rapporten; gezamenlijke visitatie met één rapport. Wanneer er in de regio of classis al afspraken hierover gemaakt zijn, kunnen die in de samenwerkingsovereenkomst worden opgenomen. Een algemene formulering (zoals in dit model) geeft meer ruimte voor wijziging n.a.v. evaluatie of voortgaand inzicht.
d. De samenwerkingsgemeente krijgt consulenten toegewezen volgens de geldende afspraken in elk van de kerkverbanden.

artikel 10. Rechtsgang

a. Wanneer een gemeentelid bezwaar maakt tegen een besluit of handelwijze van de kerkenraad en de kerkenraad dit bezwaar afwijst, kan hij zich beroepen op de regio of classis van het kerkverband van het gemeentedeel waartoe hij behoort. De meerdere vergadering is bevoegd rechtsgeldige uitspraken te doen ten opzichte van de kerkenraad.
b. Wanneer gemeenteleden die behoren tot verschillende gemeentedelen zich over dezelfde zaak beroepen op de meerdere vergaderingen, streeft de kerkenraad naar samenwerking van die kerkverbanden, gericht op gezamenlijke of gelijkluidende besluiten.
c. Wanneer een gemeentelid bezwaar maakt tegen leer of leven van een ambtsdrager en de kerkenraad dit bezwaar afwijst, kan hij zijn bezwaar kenbaar maken bij de regio of classis van het kerkverband waartoe de ambtsdrager behoort.

artikel 11. Geografische grenzen

a. De samenwerkingsgemeente omvat de plaatsen (namen in te vullen) en volgt de grenzen die zijn afgesproken binnen de regio (naam) en de classis (naam).
b. Bij onduidelijkheid of wanneer er aanleiding is om hiervan af te wijken, wordt overlegd met de kerkenraad van de desbetreffende buurgemeente.

artikel 12. Financiële administratie

a. De samenwerkingsgemeente voert één financiële administratie met één gezamenlijke staat van baten en lasten.

b. Bij de vorming van de samenwerkingsgemeente worden alle (roerende) goederen en middelen van elk van de kerken ingebracht. De balans per datum van de samenvoeging is een bijlage bij deze overeenkomst.
c. De waardering van de goederen en middelen bij de samenvoeging wordt bepaald door een daartoe in te stellen commissie op basis van de vastgestelde jaarrekeningen over het laatste boekjaar.
d. Indien daarbij één van de kerken behoefte heeft aan een extern oordeel over de jaarrekening van de andere kerk, dan zal door de kerken gezamenlijk een accountant worden aangewezen, met als opdracht om de jaarrekeningen en de berekening van de inbreng te beoordelen. Het advies van deze accountant is bindend.

artikel 13. Gebouwen

a. De Christelijke Gereformeerde Kerk te X bezet het kerkgebouw 'Naam' te (adres);
de Nederlands Gereformeerde Kerk te Y bezit het kerkgebouw 'Naam', te (adres) en de predikantswoning te (adres);
de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z bezit het kerkgebouw 'Naam' te (adres).
b. De gemeentedelen behouden het juridische eigendom van deze onroerende goederen. De samenwerkingsgemeente heeft het economische eigendom; alle baten en lasten zijn voor rekening van de samenwerkingsgemeente.
c. Bij de vorming van de samenwerkingsgemeente wordt de economische waarde van de onroerende goederen van elk van de kerken vermeld in de balans die als bijlage is toegevoegd. De taxatie van de waarde wordt uitgevoerd door een beëdigd taxateur die daartoe door de kerken gezamenlijk is aangezocht.

artikel 14. Financiën en gebouwen bij een ontbinding

a. Wanneer de samenwerking wordt ontbonden, heeft elk van de kerken in beginsel recht op een aandeel gelijk aan de waarde van de inbreng van alle (roerende en onroerende) goederen en middelen.
b. Is de totale waarde van de bezittingen bij ontbinding hoger dan de waarde ten tijde van de inbreng, dan wordt het meerdere verdeeld op basis van het aantal leden dat op dat moment voor elk van de gemeentedelen geregistreerd staat.
c. Is de totale waarde van de bezittingen bij ontbinding lager dan de waarde ten tijde van de inbreng, dan worden de bezittingen naar rato van de inbrengwaarde verdeeld onder de kerken.
d. De berekening van de totale waarde van de bezittingen bij ontbinding gebeurt door een daartoe aangewezen commissie. De taxatie van onroerende goederen wordt uitgevoerd door een beëdigd taxateur.
e. Heeft één van kerken behoefte aan het oordeel van een externe deskundige over de waarde van de bezittingen ten tijde van de ontbinding, dan wordt deze deskundige door de kerken gezamenlijk aangewezen. Diens advies is bindend.
f. Als er over de aanwijzing van een extern deskundige, als bedoeld in het vorige lid geen overeenstemming wordt bereikt, dan zal aan de voorkeurskandidaten van elk van de kerken gevraagd worden om gezamenlijk een onafhankelijke derde te benoemen die met hen een commissie van deskundigen zal vormen. Het advies van deze commissie is bindend, ongeacht de vraag of sprake is van eenparigheid van stemmen.

artikel 15. ANBI-erkenning en KvK-inschrijving

a. De samenwerkingsgemeente valt onder de landelijke koepelinschrijvingen bij de Kamer van Koophandel, te weten die van de Christelijke Gereformeerde Kerken, gevestigd te Veenendaal, inschrijfnummer 09197249, die van de Nederlands Gereformeerde Kerken, gevestigd te Utrecht, inschrijfnummer 30277791, en die van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gevestigd te Zwolle, inschrijfnummer 09193479.

b. De samenwerkingsgemeente valt onder de ANBI-beschikkingen van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.
c. Voor KvK-inschrijving, ANBI-erkenning en andere overheid-gerelateerde zaken blijven de gemeentedelen via het CIO geregistreerd staan als resp. Christelijke Gereformeerde Kerk te X, Nederlands Gereformeerde Kerk te Y en Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z.
d. Giften, legaten e.d. die onder vermelding van één van de ANBI-beschikkingen ontvangen worden, komen ten bate van de samenwerkingsgemeente.

artikel 16. Ontbinding en wijziging

a. De samenwerking kan alleen worden ontbonden door een besluit van de kerkenraad, na raadpleging van de gemeente en met goedkeuring van de regio en de classis.
b. De samenwerking kan omgezet worden in eenwording wanneer de landelijke kerkverbanden tot eenheid komen en plaatselijke eenheid mogelijk maken.
c. Deze samenwerkingsovereenkomst met de daarin genoemde bijlagen kan alleen gewijzigd worden door een besluit van de kerkenraad, waarbij hij de gemeente en de regio en classis ten minste hierover informeert; tot ingrijpende wijzigingen kan alleen besloten worden na raadpleging van de gemeente en met goedkeuring van de regio en de classis.

Bijlage 5-3, artikel 85: Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking

CONCEPT GENERALE REGELING VOOR PLAATSELIJK CONTACT EN SAMENWERKING MET EEN NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERK OF EEN VOORTGEZETTE GEREFORMEERDE KERK
Ingevolge artikel E69.2 KO

Zowel de landelijke als de plaatselijke contacten worden gedreven door het verlangen van onze Heiland, verwoord tegenover zijn hemelse Vader: *"laat hen allen één zijn, Vader. Zoals u in mij bent en ik in u, laat hen zo ook in ons zijn, opdat de wereld gelooft dat u mij hebt gezonden", Joh. 17:21.*
De contacten richten zich daarbij op de belofte die Jezus Christus gaf in Joh. 10:16: "zij zullen naar mijn stem luisteren: dan zal er één kudde zijn, met één herder".
Vanuit deze gehoorzaamheid werken de kerken zowel landelijk als plaatselijk aan kerkelijke eenheid die confessioneel is verankerd en waar mogelijk zichtbaar vorm krijgt. Ze zullen bij eventuele contacten ook andere kerken aanspreken op deze goddelijke roeping en belofte.

Als kader voor plaatselijk contact en samenwerking met kerken uit het verband van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) of de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland (vGKN) gelden de volgende afspraken:

1. In principe ligt voor alle plaatselijke kerken de mogelijkheid open ongecensureerde belijdende leden van een NGK- of vGKN-gemeente toe te laten tot de viering van het avondmaal.

2. Leden uit een NGK- of vGKN-gemeente die zich willen aansluiten bij de plaatselijke GKv-gemeente, worden alleen ontvangen na goed overleg tussen de betrokken kerkenraden. Wanneer een gemeentelid verhuist en zich elders wenst aan te sluiten bij een NGK- of vGKN-gemeente wordt artikel C44 KO toegepast.

3. Elke predikant van de NGK of vGKN is bevoegd tot de bediening van Woord en sacramenten, tot de dienst van de gebeden, en tot de bevestiging van ambtsdragers, het afnemen van openbare geloofsbelijdenis en de kerkelijke bevestiging van een huwelijk in een kerkdienst van een GKv-gemeente, mits op uitnodiging van de kerkenraad van die gemeente en mits hij zich door ondertekening heeft gebonden aan de leer van de bijbel, zoals samengevat in de belijdenisgeschriften van de Gereformeerde Kerken;

4. Een GKv-predikant die door een NGK- of vGKN-kerkenraad wordt uitgenodigd voor te gaan in een kerkdienst behoeft eveneens de bewilliging van zijn eigen kerkenraad.

5. In principe is het voor elke kerkenraad mogelijk om een predikant uit één van de andere kerkverbanden te beroepen, op de wijze die in de Generale regeling predikantszaken art. 5.2 ad b is beschreven: de ontvangende classis zal, voordat het beroep wordt goedgekeurd, een geestelijk kennismakingsgesprek met de predikant voeren, op gelijke wijze als een toelatend onderzoek. Een predikant die een beroep ontvangt en aanvaardt van een kerk uit één van de andere kerkverbanden, krijgt op dezelfde wijze ontslag van kerkenraad en classis als bij een beroep binnen het eigen kerkverband.

6. Het is een roeping voor elke kerkenraad om, waar mogelijk, contact te zoeken en te onderhouden met de plaatselijke NGK of vGKN met het oog op kerkelijke samenwerking. Daarbij zal gebruikgemaakt worden van wat in de landelijke besprekingen is bereikt. De kerkenraad informeert de gemeente hierover. De gemeente wordt daadwerkelijk bij de contactoefening en de voorbereiding van de te nemen beslissingen betrokken. De kerkenraad werkt eraan dat voor deze beslissingen in de gemeente steeds voldoende draagvlak bestaat.

7. De kerken houden elkaar in classicaal verband regelmatig op de hoogte ten aanzien van activiteiten en ontwikkelingen in het contact en de samenwerking als in deze regels bedoeld. Ze raadplegen en adviseren elkaar hierover, in het bijzonder via de jaarlijkse kerkvisitatie. Ze zien op elkaar toe wat betreft het nakomen van landelijke afspraken over kerkelijke samenwerking.

8. Wanneer de k erkenraad de tijd gekomen acht voor gezamenlijke kerkdiensten, vraagt hij daarvoor de instemming van de gemeente en de goedkeuring van de classis. Vooraf vraagt de kerkenraad een schriftelijk advies van de deputaten voor kerkelijke eenheid van de generale synode.

9. Wanneer de kerkenraad het voornemen heeft om over te gaan tot de vorming van een zgn. 'samenwerkingsgemeente', volgt hij de bepalingen van de desbetreffende regeling.

10. Zolang beide kerkverbanden afzonderlijk van elkaar bestaan is er geen mogelijkheid tot volledige fusie van een plaatselijke GKv met een NGK of vGKN.

11. In gevallen waarin deze regeling niet voorziet, vraagt de kerkenraad advies bij de deputaten kerkelijke eenheid van de generale synode. De kerkenraad handelt in ieder geval zo veel mogelijk naar analogie van bovenstaande regels.

Bijlage 7-1, artikel 94: Vastgestelde budgetten

Vastgestelde budgetten, alleen GKv:

Commissie/deputaatschap:	**Toegekend budget:**	
Predikantszaken	€	9.900
Commissie van beroep predikantszaken	€	3.000
Kerkrecht	€	7.500
Advies en bijstand[1]		-
Hoger beroep	€	12.000
Steunpunt Liturgie	€	79.200
Eredienst	€	10.800
Dovenpastoraat	€	191.100
Geestelijke verzorging	€	3.600
Seksueel misbruik in kerkelijke relaties	€	12.000
Meldpunt seksueel misbruik	€	53.280
Studie homoseksualiteit	€	12.000
Toerustingscentrum[2] - KerkPunt	€	1.110.000
Evangelie en moslims[3]		-
Steunbehoevende kerken en missionaire initiatieven	€	636.000
Netwerk missionaire expertise		
Contact en eenheid	€	42.000
Regiegroep GKv/NGK	€	101.000
Betrekkingen buitenlandse kerken	€	165.000
Relatie kerk en overheid	€	40.950
Archief en documentatie	€	408.000
Financien en beheer	€	95.000
Synode- en LV-kosten	€	215.600
Administratieve ondersteuning	€	201.000
Bureau studiefinanciering	€	260.000
TU/RvT en CvB	€	5.400.000
Totaal	**€**	**9.068.930**

[1]Is vervangen door ICG, zie bijlage 7.2

[2]Budget Toerustingscentrum - KerkPunt:

Budget voormalig PC (GKv)	€	780.000
Budget voormalig DDZ (GKv)	€	330.000
Budget voormalig NGT (NGK)	€	693.000
Totaal	€	1.803.000

[3] wordt voor gecollecteerd

Bijlage 7-2, artikel 94: Verdeling van budgetten naar GKv en NGK

Commissie/deputaatschap:	**Toegekend budget:**	**GKv-deel**	**NGK-deel**
Regiegroep GKv/NGK	€ 101.000		
Lidmaatschap Raad van Kerken	€ 45.000		
Herstructurering predikantszaken	€ 3.000		
Interkerkelijke commissie geschilbehandeling	€ 6.000		
Cie Verzoening en recht	€ 6.000		
Werkgroep Integratie	€ 9.000		
Eredienst	€ 10.800		
Seksueel misbruik	€ 12.000		
Geestelijke verzorging	€ 3.600		
Studie homoseksualiteit	€ 12.000		
Open Poorten voor diensten PC	€ 6.000		
Gezamenlijke kosten administratieve ondersteuning	€ 48.000		
Verdeling op basis van ledental	€ 262.400	€ 202.835	€ 59.565
Synode- en LV-kosten 50/50	€ 215.600	€ 107.800	€ 107.800
Totaal	**€ 478.000**	**€ 310.635**	**€ 167.365**

Kostenverdeling op basis aanname ledental	basis GKV-leden	112.000	= 77,3 %
	basis NGK-leden	33.000	= 22,7 %
		145.000	

Bijlage 7-3, artikel 96: Gewijzigde instructie DFB

INSTRUCTIE DEPUTATEN FINANCIEN EN BEHEER

Deputaten financiën en beheer (F&B) zijn belast met de volgende taken:

1. het samen met de quaestor innen van het door de synode, op voorstel van deputaten financiën en beheer, vastgestelde quotum;
2. teneinde te grote schommelingen van het totale quotumbedrag per ziel te voorkomen zijn deputaten gemachtigd, na overleg met individuele deputaatschappen, tot een tijdelijk lagere of hogere heffing te besluiten, dan wel een kortstondige egalisatiereserve aan te houden;
3. ter financiering van de door de synode aan de onderscheiden deputaatschappen toegekende (maximaal te besteden) budgetten zijn deputaten gemachtigd naast de quotaheffing ook aanwezige reserves aan te wenden, zulks in overleg met het betrokken deputaatschap;
4. indien naar de mening van DFB een kerk, om welke reden dan ook, niet tijdig aan haar betalingsverplichting voldoet, en nadat met desbetreffende kerk overleg heeft plaats gevonden, kunnen DFB contact opnemen met de classis waarin de desbetreffende kerk is gevestigd, teneinde in goed overleg tot een oplossing van dat probleem te komen, zodanig dat het betreffende quotum alsnog betaald wordt.
5. het doen van een voordracht aan de generale synode voor de (her)benoeming van de quaestor;
6. indien een goede beheersing van de financiën van afzonderlijke deputaatschappen dit vereist, kunnen deputaten financiën en beheer met het oog op deze beheersing bindende aanwijzingen geven aan de betreffende deputaatschappen ten aanzien van:
    a. de te voeren administratie;
    b. richtlijnen voor de financiële verslaggeving en de externe accountantscontrole daarop;
    c. vereiste functiescheidingen;
    d. het afsluiten van overeenkomsten met derden van relatief grote omvang ten opzichte van het budget van het deputaatschap, in verband met mogelijke financiële/fiscale risico's. Deputaatschappen melden een voornemen tot het afsluiten van dergelijke overeenkomsten tijdig aan hun contactpersonen van F&B, zodat F&B kan beoordelen of advisering/ondersteuning wenselijk wordt geacht en of eventuele bindende aanwijzingen noodzakelijk zijn. Van deze verplichting zijn, vanwege het reeds aanwezige toezicht, de twee grote zelf administrerende deputaatschappen met een specifieke status (TUK en ZHT) vrijgesteld.
7. klankbord voor de deputaatschappen zijn op financieel en personeel gebied;
8. na overleg met de deputaatschappen beslissen, welk deel van de reserves onder centraal beheer van de quaestor gebracht zal worden;
9. het voor de deputaatschappen als geheel vastleggen van een richtlijn voor de gewenste maximale omvang van de totale reserves en deze verder uitwerken per deputaatschap na overleg met de desbetreffende deputaatschappen;
10. uitvoering geven aan het vastgelegde en met deputaatschappen te communiceren beleggingsbeleid
    ten aanzien van de reserves en voorzieningen;
11. het toezicht houden op het functioneren van de centrale administraties al dan niet vallend onder de quaestor;
12.
    a. werken aan versterking van de administratieve organisatie (AO) en de interne beheersing (IB) door het opstellen van interne regels, procesbeschrijvingen, protocollen, functiebeschrijvingen enz. en e.e.a. vast te leggen in een handboek AO/IB;
    b. centraal beleid uitwerken voor alle deputaatschappen voor het direct doorberekenen en tariferen van diensten aan de kerken uit te werken en dit beleid aan deputaatschappen ter implementatie op te leggen;
    c. regelen dat vanuit F&B één accountantsopdracht wordt geformuleerd voor alle

deputaatschappen en dat deze wordt gegund voor vijf jaar, tenzij er redenen zijn om de samenwerking met de gekozen accountant binnen de genoemde termijn te beëindigen, aan bijvoorkeur één accountantskantoor dat wordt geselecteerd op basis van prijs/kwaliteit;

13. het bewaken van kosten en ontwikkelingen;
    het opstellen van een totale financiële rapportage van alle deputaatschappen als geheel. Deze rapportage wordt door deputaten financiën en beheer zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes maanden na het kalenderjaar, bij de synode ingediend en ter beoordeling in handen van de financiële commissie gesteld;
    de overige taken die voortvloeien uit de regeling voor het financiële beleid van de generale synode;
14. de taken die voortvloeien uit de opgedragen samenwerking met de financiële synodecommissie (artikel 12, Huishoudelijke Regeling voor generale synoden);
15. voor de aanvang van de eerstvolgende generale synode de begrotingen van de deputaatschappen te beoordelen en advies daarover aan het begin van de synode aan de financiële synodecommissie te doen toekomen;
16. van hun werkzaamheden rapport uitbrengen aan de volgende synode;
17. het deputaatschap F&B vertegenwoordigt de gezamenlijke Gereformeerde Kerken in Nederland bij de Kamer van Koophandel**.**

Bijlage 7-4, artikel 96: Gewijzigde instructie quaestor

INSTRUCTIE VOOR DE QUAESTOR VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND
Vastgesteld GS Ede 2014 (Acta artikel 108)

1. Als uitgangspunt voor het handelen van de quaestor geldt het rapport 'Financieel Beleid en Administratie', opgenomen als bijlage 51 in de Acta van de GS Leusden 1999.
2. De quaestor verzorgt de administratie van de niet zelf administrerende deputaatschappen.
3. De quaestor is primair verantwoordelijk voor de verzorging van de administratie, al dan niet uitbesteed; daarbij kan zo nodig externe hulp ingeschakeld worden, bij voorkeur op vrijwillige basis. De kwaliteit van de administratie dient in alle gevallen gewaarborgd te zijn.
4. Per kwartaal maakt de quaestor een overzicht van de uitgaven van de afgelopen periode op grootboekrekening niveau met een begrotingsvergelijking. Aan het begin van een nieuw jaar wordt een totaal overzicht opgemaakt van de begrote en werkelijke cijfers van het afgelopen jaar.
5. Het vermogen - voor zover niet bestemd voor de lopende verplichtingen - dient een goede belegging te krijgen en een optimaal rendement op te leveren. De beleggingsvorm dient risicomijdend te zijn en het element van beschikbaarheid van de gelden mag niet worden verwaarloosd. Richtlijnen hiervoor worden uitgewerkt in een beleidsnotitie.
6. de quaestor betaalt aan de leden van de deputaatschappen die financieel onder hem vallen, de gemaakte kosten (reis- en vergaderkosten etc.) op basis van de daarvoor bestemde declaratieformulieren, die voorzien zijn van een accordering van voorzitter of penningmeester van het betreffende deputaatschap. De quaestor toetst marginaal of de uitgaven gedaan zijn in overeenstemming met het goedgekeurde beleid en let op deugdelijke bewijsstukken. Bij geschil beslist het deputaatschap F&B.
7. De quaestor verstrekt ten minste tweemaal per jaar een financieel overzicht aan die deputaatschappen waarvan hij de financiële administratie voert. Bij (dreigende) overschrijding van het budget zal dit op dat moment aan het betreffende deputaatschap en aan deputaten F&B gerapporteerd worden.
8. Aan die deputaatschappen die gerechtigd zijn hun administratie zelfstandig te voeren, verstrekt de quaestor voorschotten uit de quota die rechtstreeks van de kerken worden geheven.
9. De quaestor zal ten behoeve van een generale synode slechts uitgaven doen na goedkeuring van het moderamen van de synode, welke goedkeuring moet blijken uit een paraaf of handtekening van degene die daartoe gerechtigd is. Dit zal als regel de assessor zijn en bij zijn afwezigheid scriba II.
10. De functie van quaestor is geïntegreerd in het deputaatschap F&B, met dien verstande dat:
    a. de quaestor op voordracht van het deputaatschap F&B in functie wordt (her)benoemd door de generale synode;
    b. de quaestor voor een langere periode dan drie jaren (de tijdspanne tussen twee generale synoden) kan worden benoemd, zulks in verband met de continuïteit van de werkzaamheden.
11. De quaestor legt voor het gevoerde beleid verantwoording af aan het deputaatschap F&B.
12. Als vervanger van de quaestor wordt aangewezen de penningmeester van deputaatschap F&B.
13. In gevallen waarin deze instructie niet voorziet, beslist het deputaatschap F&B.

Bijlage 8-1, artikel 102: Huishoudelijk reglement voor de gezamenlijke vergadering van LV en GS

1. Inleiding
Dit reglement is van toepassing op de gezamenlijke vergadering van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerk (LV) en van de generale synode van de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt (GS) die voor 2020 is gepland. Voor de afzonderlijke vergaderingen gelden de bestaande huishoudelijke reglementen die de LV en GS apart hebben. Voor de uitgangspunten voor dit reglement zie het rapportdeel van de Regiegroep "**VAN A NAAR B OP DE WIJZE VAN B",** contouren van de vergaderwijze van GS en LV 2020.

2. Moderamen gezamenlijke vergadering
De moderamina van LV en GS stellen in overleg de taakverdeling vast voor de leiding van de gezamenlijke vergaderingen.

3. Bespreking in drie clusters
a. Alle gezamenlijk te bespreken onderwerpen worden vroegtijdig geïnventariseerd en ingedeeld in drie clusters A, B en C, zoveel mogelijk evenwichtig in zwaarte, samenhang en tijdsbeslag.
b. Afgevaardigden naar de GS en LV kunnen na de opening van GS en LV hun voorkeur bekend maken voor één van de clusters bij de scriba's.
c. Alle leden van de GS en LV worden door de moderamina ingedeeld in drie clusters A, B en C. Elke groep telt globaal evenveel GKv-ers als NGK-ers, dus drie groepen van ongeveer 22 leden. De moderaminaleden worden ook verdeeld over de clusters.
d. Het moderamen benoemt per cluster de voorzitter, secretaris en (een externe) notulist. Rapportage en verslaglegging wordt aan de hand van een vast format gedaan.
e. De clusters hebben mandaat om de toegewezen onderwerpen te bespreken met deputaatschappen (GKv) en commissies (NGK), en te komen tot afgeronde besluitteksten. Bij duidelijke verdeeldheid kunnen keuzemogelijkheden voor de plenaire vergaderingen opgenomen worden.
f. Inhoudelijke discussies die in de clusters gevoerd zijn, moeten niet in de plenaire discussie terugkomen. In een kort verslag bij de besluitteksten wordt duidelijk gemaakt welke afwegingen gemaakt zijn, welke bezwaren besproken zijn en welke keuzes eventueel nog openstaan.
g. In de plenaire vergaderingen kan iemand alleen nog nieuwe inzichten of bezwaren inbrengen wanneer die door minimaal vijf andere afgevaardigden worden ondersteund.
h. De bespreking in de clusters is openbaar, tenzij er dringende redenen zijn waarom dit niet kan.

4.Behandeling van de onderwerpen in clusters
a. Een cluster heeft mandaat besluitteksten vast te stellen die door de gezamenlijke plenaire vergadering worden geaccordeerd.
b. Voorafgaande aan de behandeling in een cluster, is er een informatieve voorbereidingsfase. Daarin hebben alle afgevaardigden gelegenheid om schriftelijk de commissies/deputaten nadere informatie te vragen over hun rapporten en voorstellen. Na de beantwoording van de gestelde vragen door commissie/deputaatschap, hebben de afgevaardigden die niet deel uitmaken van de cluster dat een onderwerp behandelt, de gelegenheid schriftelijk hun inbreng te geven over een onderwerp. Dit is mogelijk tot twee weken voor de behandeling van dat onderwerp in de cluster bij de clustersecretaris.
c. Voorafgaand aan de bespreking (in eerste ronde) van een rapport en/of voorstel van een (vaste of studie) commissie/deputaatschap, krijgt de betreffende commissie/deputaatschap de gelegenheid om de hoofdlijnen van het rapport en/of voorstel kort samen te vatten of om een toelichting of aanvulling te geven. Voorafgaand aan de tweede besprekingsronde krijgt de commissie/deputaatschap de gelegenheid te reageren op wat in de eerste ronde is gezegd. De commissie/deputaatschap is bevoegd haar voorstel, gehoord de bespreking, te wijzigen. De commissie/deputaatschappen wordt in staat gesteld haar oordeel te geven over amendementen en concept besluitteksten die op voorstellen betrekking hebben.

d. De voorzitter geeft als regel niet meer dan twee bespreekronden over hetzelfde rapport. Met instemming van de vergadering kan hij daarvan afwijken. Hij zal de spreektijd voor elke afgevaardigde beperken indien dat nodig is om de behandeling binnen de geplande tijd te laten plaats hebben.
e. Een spreker mag in de eerste ronde niet ingaan op wat door een voorgaande spreker is gezegd. In de tweede ronde kan gereageerd worden op wat in de eerste naar voren is gebracht.
f. Tegenvoorstellen en amendementen worden voorafgaand aan de tweede ronde ingediend en toegelicht. Alleen afgevaardigden kunnen tegenvoorstellen en amendementen indienen. Zij stellen hun voorstel of amendement schriftelijk (per email) aan de secretaris van de cluster ter hand. Hun voorstel of amendement komt alleen in behandeling indien het door ten minste vijf andere afgevaardigden wordt gesteund. Wie een (tegen)voorstel of amendement heeft ingediend, heeft het recht te repliceren voordat de discussie gesloten wordt.
g. De voorzitter van de groep zal de voorstellen en amendementen onderscheiden in:
    i. het oorspronkelijke voorstel;
    ii. een voorstel dat zich geheel of op een wezenlijk onderdeel tegen het oorspronkelijke voorstel richt;
    iii. een amendement dat op een ondergeschikt aspect een wijziging van het voorstel beoogt;
    iv. een amendement op een reeds ingediend amendement.
    Bij stemming zal eerst gestemd worden over de amendementen van groep iv, vervolgens over groep iii en ten slotte over de groepen i en ii. Daarbij krijgt als regel een commissie/deputatenvoorstel de voorrang, waarbij een voorstel van een commissie ad hoc, wanneer het door de voorzitter beoordeeld wordt als een amendement op het voorstel van commissie/deputaatschap, voorgaat op het voorstel van commissie/deputaatschap;
    indien hij het voorstel van de commissie ad hoc beschouwt als een tegenvoorstel, brengt hij het voorstel van de commissie/deputaatschap eerst in stemming.
    Indien een voorstel meerdere onderdelen bevat kan de preses deze onderdelen afzonderlijk in stemming brengen. Daarna zal de vergadering over het voorstel in zijn geheel stemmen.
    h. Besluiten over de besluitteksten worden bij voorkeur met algemene stemmen genomen. Is dit niet mogelijk, dan wordt beslist in overeenstemming met hetgeen de meeste stemmen hebben goedgevonden. Bij staking van stemmen is een voorstel (al dan niet geamendeerd) verworpen.
    i. Een cluster stelt besluitteksten vast die door de gezamenlijke plenaire vergadering moeten worden geaccordeerd. De secretaris van de cluster stuurt de besluitteksten aan de scriba's van de GS/LV.

5. Plenaire vergadering

a. De door een cluster voorbereide besluitteksten worden geaccordeerd door de gezamenlijke vergadering van GS/LV.
b. Op elke plenaire zitting van de GS/LV worden de namen van de aanwezige leden, adviseurs en leden van deputaatschappen aangetekend op een presentielijst.
c. GS en LV zijn in 2020 twee afzonderlijke instituten, ieder als meeste vergadering van een zelfstandig kerkverband. Alle gezamenlijke besluiten zullen formeel dus door ieder afzonderlijk genomen moeten worden. Wanneer er gestemd wordt, is in beide vergaderingen afzonderlijk een meerderheid vereist. Dat geldt ook wanneer GS en LV gezamenlijk vergaderen.
d. Uitgangspunt is dat bespreking van een onderwerp door een cluster wordt gedaan en dat zo de kwaliteit van de besluittekst is gewaarborgd. De plenaire vergadering van LV/GS zal daarom in principe zonder voorafgaande bespreking tot accordering overgaan. In het geval een cluster bij een besluittekst keuzemogelijkheden geeft (3.e.) kan de cluster dit in de plenaire vergadering toelichten en kan de preses één bespreekronde geven.
e. Als een afgevaardigde bespreking van een besluittekst tijdens een gezamenlijke vergadering verlangt, moet hij/zij dat één week voor de vergadering aan de scriba's melden met vermelding

van argumenten. Dit verzoek moet worden ondersteund door minimaal vijf afgevaardigden.

f. Als een onderwerp in een plenaire vergadering van GS en LV wordt besproken bepalen de moderamina de vergaderorde.

g. De preses gaat na of stemming wordt verlangd. Indien geen stemming wordt gevraagd, stelt de preses vast dat de besluittekst zonder hoofdelijke stemming is geaccordeerd.

h. In geval er wordt gestemd:
   - Besluiten worden genomen met meerderheid van stemmen. Voor het bepalen van het aantal uitgebrachte stemmen worden onthoudingen niet meegeteld.
   - Bij staken van stemmen wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.
   - Over zaken wordt gelijktijdig door LV en GS afgevaardigden gestemd, in de regel per handopsteking gestemd.
   - Wanneer de uitkomst van een stemming door LV en GS verschillend is, wordt de besluitvorming opgeschort en wordt de zaak teruggelegd bij de moderamina.
   - Over personen wordt schriftelijk gestemd, tenzij het een benoeming betreft die met goedvinden van de vergadering op enkelvoudige voordracht van het moderamen gedaan kan worden. Om verkozen te zijn, moet iemand de meerderheid van de uitgebrachte stemmen hebben verkregen. Blanco stemmen tellen daarbij niet mee. Indien na twee vrije stemmingen niemand de meerderheid heeft, wordt een herstemming gehouden tussen de twee die de meeste stemmen hebben verkregen. Staken hierbij de stemmen, dan wordt de oudste in leeftijd voor verkozen verklaard.
   - Wie zwaarwegende bezwaren heeft tegen een genomen besluit, heeft het recht zijn tegenstemmen in de Acta te doen aantekenen.
   - Een lid van de GS/LV kan, met het oog op de procedure van de vergadering, een ordevoorstel indienen. Dit voorstel komt meteen in behandeling. De indiener krijgt gelegenheid om zijn voorstel kort en bondig toe te lichten. Als de preses het voorstel niet toelaat kan, indien de indiener het voorstel handhaaft, deze terstond de vergadering hierover een oordeel vragen.

6. Financieel kader

Aan het begin van de plenaire zittingsperiode behandelt de GS/LV in een gezamenlijke vergadering het financieel kader, gebaseerd op de rapportage van deputaten F&B (GKv) en de Financiële Commissie (NGK) over de afgesloten periode en de bij de GS/LV ingediende voorstellen met financiële gevolgen. Tussentijdse besluiten over concrete voorstellen worden genomen onder het voorbehoud dat het financieel effect van alle te nemen besluiten gezamenlijk binnen het vastgestelde financieel kader blijft. Aan het eind van de behandeling vindt een financiële slotbeoordeling plaats, waarna de genomen besluiten, al dan niet na aanpassing, definitief zijn.

7. Besloten vergadering

a. Behalve in geval van beoordeling van personen zal de GS/LV niet dan bij volstrekte noodzaak in besloten zitting vergaderen. Elk lid kan voorstellen tot een besloten zitting over te gaan. Over een dergelijk voorstel beslist de vergadering in een besloten zitting. Bij een besloten vergadering zullen slechts de afgevaardigden aanwezig zijn en diegenen wier aanwezigheid voor een goed verloop van de vergadering als noodzakelijk wordt geoordeeld; dit laatste op voorstel van het moderamen en met goedvinden van de vergadering.

b. Besluiten die in een besloten vergadering worden genomen, worden zo spoedig mogelijk na afloop van de besloten vergadering in een openbare zitting bekendgemaakt, tenzij dringende redenen zich daartegen verzetten.

8. Communicatie

Communicatie over genomen besluiten wordt door NGK en GKv volgens hun eigen reglement uitgevoerd. Zoveel mogelijk zullen daarnaast, namens de beide moderamina, verklaringen over de genomen besluiten aan de pers worden gegeven. Hiervoor wordt een lid van één van de moderamina aangewezen.

9. Onvoorzien
In gevallen waarin dit reglement niet voorziet, beslissen de moderamina.

Bijlage 10-1, artikel 188: Benoemingen

Op voorstel van het moderamen te benoemen in de volgende deputaatschappen (alleen GS), commissies (GS en LV) of werkgroepen (GS en LV):

werkgroep administratieve ondersteuning

J. W. Boerma	Rotterdam	2023
J. Halma	Drachten	2026
mw. H. den Oudsten	Voorschoten	2023
J.B. de Rijke	Krimpen a/d IJssel	2023
S. Stelpstra	Brucht	2026
B.P. Vreugdenhil	Breukelen	2023

commissie archief en documentatie

C.Th. Basoski	Groningen	2026
H.J. van der Lugt	Hengelo	2023
G.F. Noordhuis	Amersfoort	2026
E.Th. de Vries	Soest	2023
J.W. Puttenstein	Wezep	2029

deputaten betrekkingen buitenlandse kerken

ds. P. Boonstra	Bussum-Huizen	2029
ds. D.S. Dreschler	Hardenberg	2026
ds. A.P. Feijen	Hardenberg	2026
ds. L.W. de Graaff	Heerde	2023
A.J. Grashuis	Delfgauw	2023
ds. Th.J. Havinga	Beilen	2023
ds. R. IJbema	Groningen	2026
ds. A.S. van der Lugt	Zwolle	2026
A. Pedro	Groningen	2023
ds. J. Plug	Kolham	2023
Joh. Veldhuizen	Roden	2023
ds. H. Venema	Onnen	2026
secundus:		
E. Ensing-Maatkamp	Zwolle	

commissie van beroep in predikantszaken

ds. C. van den Berg	Amersfoort
J. Bolt	Assen
C. van der Boom	Vlaardingen
mw. G. Brands	Apeldoorn
ds. H. van Eeken	Den Helder
C.H. de Haan	Emmen
J.R. Krol, voorzitter	Nijkerk
ds. J. Knol	Krommenie
R.H. van Stenis-van Heukelum	Rotterdam
A. Vermeer-Hordijk	Lunteren
ds. E. Woudt	Hardenberg

Toegevoegd secretaris, geen lid van de commissie:

H.M.C.W. Mudde-Blom	Hilversum

commissie contact en eenheid

H. Algra	Delft	2023
M.E.T. Bosscha	Almelo	2023
ds. G. Bruinsma	Frieschepalen	2026
J.E. van Dijk	Voorschoten	2023
ds. C.T. de Groot	Nunspeet	2026
mw. H.M. Hamelink	Middelburg	2023
ds. J.F. Harmanny	Hoek	2029
ds. H.J. van Helden	Amsterdam	2023
S. Huizinga	Arnhem	2026
J.H. Kuiper	Assen	2029
H.J. Louwerse-Lode	Gameren	2026
mw. A.M.M. Luth	Leiden	2026
ds. A.J. Minnema	Balkbrug	2023
P.M.A. van Oord	Almere	2026
ds. D.H.T. Postuma	Arnhem	2026
mw. H.J. van de Streek	Utrecht	2026
F.H. Tijssen	Barneveld	2026
ds. L.M. van der Veen	Waddinxveen	2026
ds. R.J. Vreugdenhil	Capelle aan den IJssel	2023
secundus:		
ds. J.R. Cramer	Heerde	

commissie dovenpastoraat

E. Baas	Son	2026
H.J.A. Biewenga	Ede	
J. Bos	Kampen	2026
mw. J. Kok	Bunschoten	2026
ds. J. Oosterhuis	Hasselt	2026
J.J. Speijer-Brouwer	Leerdam	2023
H. de Vries	Marknesse	2023

commissie eredienst

ds. L.J. Blijdorp	Enschede	2026
ds. M.O. ten Brink (bijbelvertaling)	't Harde	2023
ds. G. Nederveen	Dalfsen	
J. Steen-Sennema	Barendrecht	2026
ds. E.J. Sytsma	Zwolle	2023
ds. R.C. Vervoorn (bijbelvertaling)	Heerde	2029
ds. J. Weij	Rijsenhout	
ds. A.A.M. Wilschut	Berkel en Rodenrijs	2026
J. Woudt	Enschede	2023

Steunpunt Liturgie:
A. de Heer-de Jong — Amersfoort

Evangelie en moslims

ds. P. Waterval	Harderwijk	2023
G. Roorda	Ede	2029
Th. Snijder	Capelle ad IJssel	
secundus:		
ds. A.A. Kramer	Amersfoort	

nog 1 vacature voor primus en 2 vacatures voor secundus

deputaten financiën en beheer

R. de Graaf	Groot-Ammers	2023
J.W. Janssens	Odijk	2029
R. Postma	Amersfoort	2026
H. Rompelman, quaestor	Amersfoort	2026
R. van Tatenhove	Berkel en Rodenrijs	2023
N. Versteeg	Beemte Broekland	2023

commissie geestelijke verzorging

A. Boersma	Harderwijk	2026
mw. ds. J.M. Bouma	Zeist	2026
ds. E.R. de Braak	Blije	2026
M.J.M van den Brink	Apeldoorn	2026
H.P. Heidema	Ermelo	2023
R.R. Roukema	Barendrecht	2023
ds. C. Smit	Culemborg	2026

commissie herstructurering predikantszaken

ds. W. Smouter	Apeldoorn	2023
ds. R. Tigelaar	Hardenberg	2023
A. van Leeuwen	Zwolle	2023

deputaten hoger beroep

W.H.K. Dijksterhuis	Waddinxveen	2023
ds. L.E. Leeftink	Assen	2026
M.J. Pel-Verkade	Terschuur	2023
M. Ravensbergen-Brussee	Oegstgeest	2029
ds. R.R. Roth	Hengelo	2023
J. Storm	's Gravenhage	2023
ds. R. Tigelaar	Hardenberg	2023
ds. W.M. van Wijk	Deventer	2029

studiedeputaatschap homorelaties in de kerk

W. Bijleveld	Houten	2023
ds. M. van Loon	Wezep	2023
ds. J.M. Mudde	Haarlem	2023
W.H. Rose	Kampen	2023
E.M. Tempelaar-van den Geest	Bunschoten	2023
H.R. Schaafsma	Kampen	2023
CGK-adviseurs:		
C. Steenhart-van Twillert	Bunschoten	
M. den Heijer	Bennekom	

werkgroep integratie

S.R.S. Datema	Bennekom	2023
A.T. Kamsteeg	Dordrecht	2023
ds. D.W.L. Krol	Terneuzen	2023
ds. M.G. Rietkerk	Utrecht	2023
H.J. Toebes	Harderwijk	2023

interkerkelijke commissie geschilbehandeling

ds. A. Boshuizen	Voorhout	
ds. D.A. Lagewaard	Renkum	
H.G. Lakerveld	Nuenen	
K.H. Mollema	Alphen ad Rijn	2029

A. Schenkel	Capelle ad IJssel	2029
L. Schilthuis-Verkuil	Eelderwolde	2023
J.C.E. Siebenga-Moggré	Zwolle	2029
A. van Vugt	Eindhoven	2029

deputaten kerkrecht

J.P.A. Boersma	Hilversum	2026
Ds. M.E. Buitenhuis	Noardburgum	2029
W. Geelhoed	Groningen	2026
1 vacature		

deputaten predikantszaken

ds. A.P. Feijen	Hardenberg	2029
ds. S. de Bruine	Ommen	2029

Regiegroep

ds. K. Harmannij	Harderwijk
ds. R.J. Vreugdenhil	Capelle a/d IJssel
A.P. de Boer	Voorthuizen/Barneveld
P.D. Dekker	Schiedam
S. Huizinga	Arnhem
J. de Jong-Wilts	Apeldoorn
J. van der Stoep	Amersfoort

deputaten relatie kerk en overheid

ds. Z.J.C. van Harten	Bunschoten-Spakenburg	2026
A.M. van Houdt-Agema	Urk	2026
mw. A.E.H. van der Kolk	Harderwijk	2023
E. van Middelkoop	Berkel en Rodenrijs	2023
Z.B. Nitrauw	Nijkerk	2026
secundus:		
ds. H. Offereins	Steenwijk	

commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties

ds. F.E. Schneider	Breukelen	2026
ds. J.E. Kramer	Nieuwleusen	2026
ds. G. Timmermans	Spijkerboor	2023
W. Kruyswijk-van Herk	Apeldoorn	2024
C.J. Blijdorp-Kodde	Kampen	2029

commissie steunbehoevende kerken en missionaire initiatieven

ds. A.G. Bruijn	Gees	2023
ds. J.A. Francke	Bodegraven	2023
K.H. Klaver	Wapenveld	2023
ds. P. Kleingeld	Oegstgeest	2024
J.C. Oudes	Rijnsburg	2029
W.M. vd Vooren	Heemstede	2023
ds. A.S. de Vries	Middelburg	2023
adviseur:		
G.R. Boersma-Vreugdenhil,	Utrecht	

commissie toerustingscentrum - KerkPunt

M. Assink	Ede	2029
ds. A.J. Balk	Wageningen	2029
J.W. Boven	Amersfoort	2029
mw. A. Havemans	Ede	2029
G. Kers	Hattem	2029

J. Lammers	Klarenbeek	2029
M. Welmers-van den Berg	Zwolle	2029
secundus:		
mw. J.W.M. Beukema	Amstelveen	

Raad van Toezicht TU

mw. S.J. Geertsema	Arnhem	2026
ds. P. Groen	Heerenveen	2026
ds. A. Koster	Gouda	2026
B.P. Vreugdenhil	Breukelen	2029
J. Westert	Ommen	2026

Raad van Advies TU

ds. P. van den Berg	Leusden	2023
ds. P. Boonstra	Huizen	2026
ds. G. van Dijk	Sliedrecht	2026
J.E. van Muijlwijk-Kroezen	Culemborg	2026
ds. J.H. Soepenberg	Assen	2026
B.P. Veldkamp	Enschede	2026

commissie verzoening en recht

ds. M.H.T. Biewenga	Hasselt	2023
prof. E.A. de Boer	Deventer	2023
mw. H.M. Hamelink	Middelburg	2023
ds. M. Janssens	Utrecht	2023